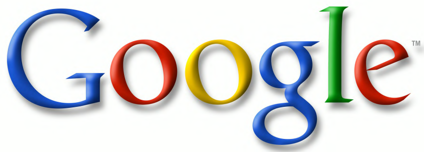
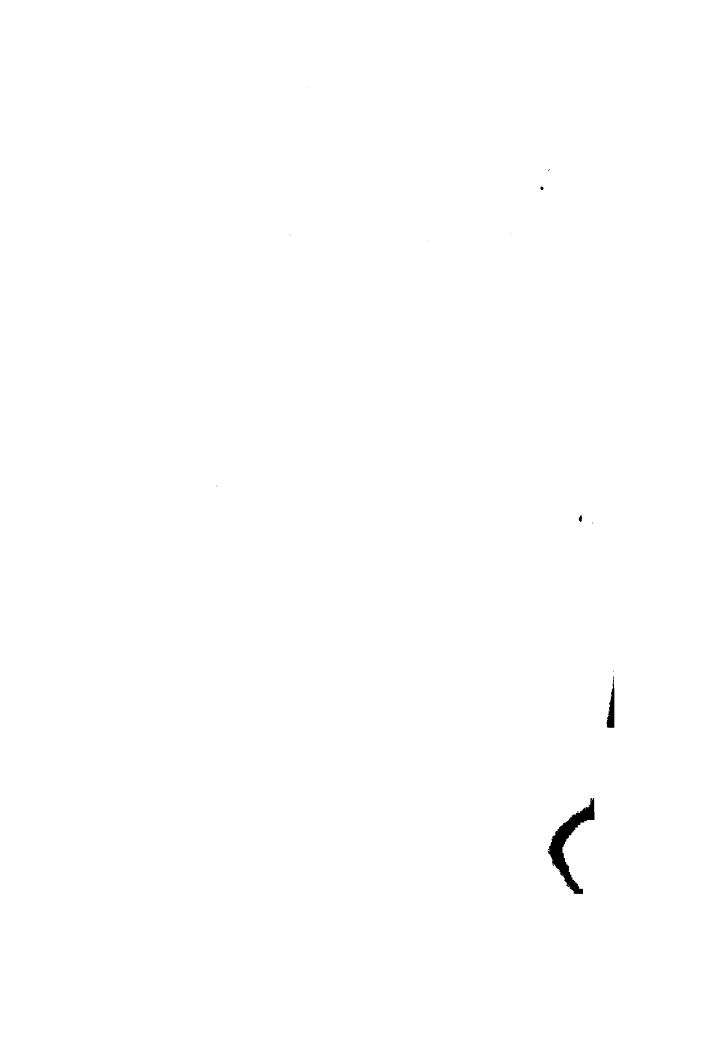






Roman history

CASSII DIONIS

COCCEIANI

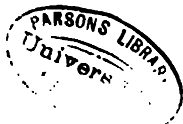
STORIAE ROMANAE

QUAE SUPERSUNT.

AD

PTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.



EDITIO STEREOTYPA.

TOM. III.

LIPSIAE

UMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1829.

ΤΩΝ

ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro L. Romanae Historiae Dionis.

Quomodo inter Caesarem et Antonium bellum coortum sit. c. 1—14.

De victoria Caesaris contra Antonium Actiaca. c. 15—35.

Acta sunt biennio, consulibus,

ante C. N.	V. C.	
32.	722.	Cn. Domitio Cn. F. Aënobarbo, et C. Sossio, C. F.
31.	723.	C. Caesare Octaviano, III. et M. Valerio Messala Corvino, M. F.

Ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ῥωμαίων τῆς μὲν δημοκρατίας ἀφῄρητο, οὐ μέντοι καὶ ἐς μοναρχίαν ἀκριβῆ ἀπεκέκριτο, ἀλλ᾽ ὅ γε Ἀντώνιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἐξ ἴσου ἔτι τὰ πράγματα εἶχον, τά τε πλείω σφῶν διειληχότες, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ μὲν λόγῳ, κοινὰ νομίζοντες, τῷ δ᾽ ἔργῳ, ὥς πού πλεονεκτῆσαί τι ἑκάτερος αὐτῶν ἐδύνατο, ἰδιούμενοι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, ὥς ὅ, τε Σέξτος ἀπολώλει, καὶ ὁ Ἀρμένιος ἑαλώκει, τά τε προσπολεμήσαντα τῷ Καίσαρι ἡσύχαζε, καὶ ὁ Πάρθος οὐδὲν παρεκίνει, καὶ ἐκεῖνοι φανερῶς ἐπ᾽ ἀλλήλους ἐτράποντο, καὶ ὁ δῆμος ἀκριβῶς ἐδουλώθη. αἰτίαι δὲ τοῦ πολέμου καὶ σκήψεις αἵδε αὐτοῖς ἐγένοντο. Ἀντώνιος μὲν Καίσαρι ἐπεκάλει, ὅτι τόν τε Λέπιδον τῆς ἀρχῆς ἐπεπαύκει, καὶ τὴν χώραν τήν τε δύναμιν τήν τε ἐκείνου καὶ τὴν τοῦ Σέξτου, κοινὴν σφῶν ὀφείλουσαν εἶναι, ἐσφετέριστο· καὶ τούτων τε τὴν ἡμίσειαν ἀπῄτει, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὓς ἐκ τῆς Ἰταλίας τῆς ἀμφοτέροις σφίσι προσηκούσης κατειλέκτο. Καῖσαρ δὲ ἐκείνῳ, ὅτι ἄλλα τε, καὶ τὴν Αἴγυπτον μὴ λαχὼν εἶχε, τόν τε Σέξτον ἀπεκτόνει, (αὐτὸς γὰρ ἑκὼν πεφεῖσθαι αὐτοῦ ἔλεγε) καὶ τὸν Ἀρμένιον ἐξαπατήσας, καὶ συλλαβὼν, καὶ δήσας, πολλὴν τῷ δήμῳ κακοδοξίαν προσετέτριπτο, τά τε ἡμίσεα καὶ αὐτὸς τῶν λαφύρων ἀπῄτει· καὶ παρὰ πάντα ἐπέφερεν αὐτῷ τήν τε Κλεοπάτραν, καὶ τοὺς παῖδας, οὓς ἐξ αὐτῆς ἀνῄρητο, τά τε δωρηθέντα σφίσι· καὶ ἐν τοῖς μάλιστα, ὅτι τὸν Καισαρίωνα ἐπωνόμαζεν οὕτω, καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος ἦγε.

2. Ταῦτά τε οὖν ἀλλήλοις ἀντενεκάλουν, καί πη καὶ ἀνταπελογοῦντο, τὰ μὲν, ἰδίᾳ σφίσιν ἐπιστέλλοντες, τὰ δὲ, καὶ ἐν τῷ κοινῷ· λέγων μὲν ὁ Καῖσαρ, γράφων δὲ ὁ Ἀντώνιος. πρέσβεις τε ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ συνεχῶς ἀντεπέστελλον, ὅπως ὅτι μάλιστα τά τε ἐγκλήματα δικαιότατα ποιεῖσθαι δόξωσι, καὶ τὰ ἀλλήλων ἅμα κατασκοπῶσι. κἀν τούτῳ χρήματα ὡς καὶ ἐπ᾽ ἄλλο τι ἤθροιζον, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν ὡς καὶ ἐφ᾽ ἑτέρους τινὰς ἐποιοῦντο· μέχρι οὗ ὅ, τε Δομίτιος ὁ Γναῖος, καὶ ὁ Σόσσιος ὁ Γάϊος, ἀμφότεροι τῆς τοῦ Ἀντωνίου μερίδος ὄντες, ὑπάτευσαν. τότε γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐπεκρύψαντο, ἀλλ᾽ ἄντικρυς ἐπολεμώθησαν. ἐπράχθη δὲ ὧδε· ὁ μὲν Δομίτιος οὐδὲν φανερῶς, ὥς γε καὶ συμφορῶν πολλῶν πεπειραμένος, ἐνεόχμωσεν· ὁ δὲ δὴ Σόσσιος, οἷα κακῶν ἄπειρος ὤν, πολλὰ μὲν τὸν Ἀντώνιον ἐν αὐτῇ εὐθὺς τῇ νουμηνίᾳ ἐπήνεσε, πολλὰ δὲ καὶ τὸν Καίσαρα κατέδραμε. κἂν παραχρῆμα ἐπ᾽ αὐτῷ τι ἐχρημάτισεν, εἰ μὴ Νώνιος Βάλβος δημαρχῶν ἐκώλυσεν. ὁ γὰρ Καῖσαρ, ὑποτοπήσας τὸ μέλλον ὑπ᾽ αὐτοῦ γενήσεσθαι, καὶ μήτε περιϊδεῖν αὐτὸ, μήτ᾽ αὖ ἐναντιωθεὶς προκατάρχειν τοῦ πολέμου δόξαι ἐθελήσας, τότε μὲν οὔτε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσῆλθεν, οὔθ᾽ ὅλως ἐν τῇ πόλει διῃτήθη, ἀλλά τινα αἰτίαν πλασάμενος ἐξεδήμησε, διά τε ταῦτα, καὶ ἵνα κατὰ σχολὴν πρὸς τὰ ἀγγελθέντα οἱ βουλευσάμενος, τὸ δέον ἐκ πλείονος λογισμοῦ πράξῃ· ὕστερον δὲ ἐπανελθὼν, τήν τε γερουσίαν ἤθροισε, καὶ φρουρὰν τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν φίλων,

Roman history

CASSII DIONIS
COCCEIANI
HISTORIAE ROMANAE
QUAE SUPERSUNT.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.



EDITIO STEREOTYPA.

TOM. III.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

ΤΩΝ
ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro L. Romanae Historiae Dionis.

Quomodo inter Caesarem et Antonium bellum coortum sit. c. 1 — 14.
De victoria Caesaris contra Antonium Actiaca. c. 15 — 35.

Acta sunt biennio, consulibus,

ante C. N.	V. C.	
32.	722.	Cn. Domitio Cn. F. Aënobarbo, et C. Sossio, C. F.
31.	723.	C. Caesare Octaviano, III. et M. Valerio Messala Corvino, M. F.

Ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ῥωμαίων τῆς μὲν δημοκρατίας ἀφῄρητο, οὐ μέντοι καὶ ἐς μοναρχίαν ἀκριβῆ ἀπεκέκριτο, ἀλλ᾽ ὅ γε Ἀντώνιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἐξ ἴσου ἔτι τὰ πράγματα εἶχον, τά τε πλείω σφῶν διειληχότες, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ μὲν λόγῳ, κοινὰ νομίζοντες, τῷ δ᾽ ἔργῳ, ὥς πού πλεονεκτῆσαί τι ἑκάτερος αὐτῶν ἐδύνατο, ἰδιούμενοι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, ὥς ὅ, τε Σέξτος ἀπολώλει, καὶ ὁ Ἀρμένιος ἑαλώκει, τά τε προσπολεμήσαντα τῷ Καίσαρι ἡσύχαζε, καὶ ὁ Πάρθος οὐδὲν παρεκίνει, καὶ ἐκεῖνοι φανερῶς ἐπ᾽ ἀλλήλους ἐτράποντο, καὶ ὁ δῆμος ἀκριβῶς ἐδουλώθη. αἰτίαι δὲ τοῦ πολέμου καὶ σκήψεις αἵδε αὐτοῖς ἐγένοντο. Ἀντώνιος μὲν Καίσαρι ἐπεκάλει, ὅτι τόν τε Λέπιδον τῆς ἀρχῆς ἐπεπαύκει, καὶ τὴν χώραν τήν τε δύναμιν τήν τε ἐκείνου καὶ τὴν τοῦ Σέξτου, κοινὴν σφῶν ὀφείλουσαν εἶναι, ἐσφετέριστο· καὶ τούτων τε τὴν ἡμίσειαν ἀπῄτει, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὓς ἐκ τῆς Ἰταλίας τῆς ἀμφοτέροις σφίσι προσηκούσης κατειλέκτο. Καῖσαρ δὲ ἐκείνῳ, ὅτι ἄλλα τε, καὶ τὴν Αἴγυπτον μὴ λαχὼν εἶχε, τόν τε Σέξτον ἀπεκτόνει, (αὐτὸς γὰρ ἑκὼν πεφεῖσθαι αὐτοῦ ἔλεγε) καὶ τὸν Ἀρμένιον ἐξαπατήσας, καὶ συλλαβὼν, καὶ δήσας, πολλὴν τῷ δήμῳ κακοδοξίαν προσετέτριπτο, τά τε ἡμίσεα καὶ αὐτὸς τῶν λαφύρων ἀπῄτει· καὶ παρὰ πάντα ἐπέφερεν αὐτῷ τήν τε Κλεοπάτραν, καὶ τοὺς παῖδας, οὓς ἐξ αὐτῆς ἀνῄρητο, τά τε δωρηθέντα σφίσι· καὶ ἐν τοῖς μάλιστα, ὅτι τὸν Καισαρίωνα ἐπωνόμαζεν οὕτω, καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος ἦγε.

2. Ταῦτά τε οὖν ἀλλήλοις ἀντενεκάλουν, καί πη καὶ ἀνταπελογοῦντο, τὰ μὲν, ἰδίᾳ σφίσιν ἐπιστέλλοντες, τὰ δὲ, καὶ ἐν τῷ κοινῷ· λέγων μὲν ὁ Καῖσαρ, γράφων δὲ ὁ Ἀντώνιος. πρέσβεις τε ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ συνεχῶς ἀντεπέστελλον, ὅπως ὅτι μάλιστα τά τε ἐγκλήματα δικαιότατα ποιεῖσθαι δόξωσι, καὶ τὰ ἀλλήλων ἅμα κατασκοπῶσι. κᾀν τούτῳ χρήματα ὡς καὶ ἐπ᾽ ἄλλο τι ἤθροιζον, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ πολέμου παρασκευὴν ὡς καὶ ἐφ᾽ ἑτέρους τινὰς ἐποιοῦντο· μέχρι οὗ ὅ, τε Δομίτιος ὁ Γναῖος, καὶ ὁ Σόσσιος ὁ Γάϊος, ἀμφότεροι τῆς τοῦ Ἀντωνίου μερίδος ὄντες, ὑπάτευσαν. τότε γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐπεκρύψαντο, ἀλλ᾽ ἄντικρυς ἐπολεμώθησαν. ἐπράχθη δὲ ὧδε· ὁ μὲν Δομίτιος οὐδὲν φανερῶς, ὥς γε καὶ συμφορῶν πολλῶν πεπειραμένος, ἐνεόχμωσεν· ὁ δὲ δὴ Σόσσιος, οἷα κακῶν ἄπειρος ὢν, πολλὰ μὲν τὸν Ἀντώνιον ἐν αὐτῇ εὐθὺς τῇ νουμηνίᾳ ἐπήνεσε, πολλὰ δὲ καὶ τὸν Καίσαρα κατέδραμε. κᾂν παραχρῆμα ἐπ᾽ αὐτῷ τι ἐχρημάτισεν, εἰ μὴ Νώνιος Βάλβος δημαρχῶν ἐκώλυσεν. ὁ γὰρ Καῖσαρ, ὑποτοπήσας τὸ μέλλον ὑπ᾽ αὐτοῦ γενήσεσθαι, καὶ μήτε περιϊδεῖν αὐτὸ, μήτ᾽ αὖ ἐναντιωθεὶς προκατάρχειν τοῦ πολέμου δόξαι ἐθελήσας, τότε μὲν οὔτε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσῆλθεν, οὐθ᾽ ὅλως ἐν τῇ πόλει διητήθη, ἀλλά τινα αἰτίαν πλασάμενος ἐξεδήμησε, διά τε ταῦτα, καὶ ἵνα κατὰ σχολὴν πρὸς τὰ ἀγγελθέντα οἱ βουλευσάμενος, τὸ δέον ἐκ πλείονος λογισμοῦ πράξῃ· ὕστερον δὲ ἐπανελθὼν, τήν τε γερουσίαν ἤθροισε, καὶ φρουρὰν τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν φίλων,

ἐγχειρίδια κρύφα ἐχόντων, περιβαλόμενος, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ὑπάτων ἐπὶ δίφρον ἀρχικοῦ ἱζήσας, πολλὰ μὲν αὐτόθεν ἐκ τῆς ἕδρας καὶ μέτρια ὑπὲρ ἑαυτοῦ διειλέχθη, πολλὰ δὲ καὶ τοῦ Σοσσίου τοῦ τε Ἀντωνίου κατηγόρησεν. ἐπειδή τε οὔτ᾽ ἄλλος τις, οὐδ᾽ αὐτῶν τῶν ὑπάτων οὐδέτερος, φθέγξασθαί τι ἐτόλμησεν, ἐκέλευσε σφᾶς ἐν ῥητῇ ἡμέρᾳ αὖθις συνελθεῖν, ὡς καὶ διὰ γραμμάτων τινῶν ἀδικοῦντα τὸν Ἀντώνιον ἐξελέγξων. οἱ οὖν ὕπατοι μήτ᾽ ἀντειπεῖν αὐτῷ θαρσοῦντες, μήτε σιωπῆσαι ὑπομένοντες, τῆς τε πόλεως λάθρᾳ προεξεχώρησαν· καὶ μετὰ τοῦτο πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀπῆλθον, καὶ σφίσι καὶ τῶν ἄλλων βουλευτῶν οὐκ ὀλίγοι συνεφέποντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Καῖσαρ, ἑκών τε αὐτοὺς ἐκπεπομφέναι ἔφασκεν, ἵνα μὴ καὶ ὡς ἀδικῶν τι ἐγκαταλελεῖφθαι ὑπ᾽ αὐτῶν δοκῇ, καὶ ἐπιτρέπειν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐθέλουσι πρὸς τὸν Ἀντώνιον μετὰ ἀδείας ἀπᾶραι.

3. Τοῦτο δ᾽ οὖν τοιοῦτον ὑπ᾽ ἐκείνων γενόμενον ἀντεσήκωσαν, παρὰ τοῦ Ἀντωνίου αὖ φυγόντες, καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα ἐλθόντες, ἄλλοι τε καὶ ὁ Τίτιος καὶ ὁ Πλάγκος, καίπερ ἀνὰ πρώτους τε ὑπ᾽ αὐτοῦ τιμώμενοι, καὶ τὰ ἀπόῤῥητα αὐτοῦ πάντα εἰδότες. ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα τε οὕτως ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἐπέπρακτο, καὶ προσέτι καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ τήν τε γερουσίαν συνήγαγε, καὶ ἀνέγνω καὶ εἶπεν ὅσα ἠθέλησε· καὶ αὐτὰ ὁ Ἀντώνιος ἀκούσας, βουλήν τέ τινα ἐκ τῶν παρόντων ἤθροισε, καὶ λεχθέντων ἐφ᾽ ἑκάτερα πολλῶν, τόν τε πόλεμον ἀνεί-

λετο, καὶ τὴν τῆς Ὀκταουΐας συνοίκησιν ἀπεῖπε· προσκρούσαντές τι αὐτῷ ἐκεῖνοι, ἢ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ τι ἀχθεσθέντες, ηὐτομόλησαν. καὶ σφᾶς ὁ Καῖσαρ ἀσμενέστατα δεξάμενος, τά τε ἄλλα τὰ τοῦ Ἀντωνίου παρ᾽ αὐτῶν πάντα καὶ ἃ ἔπραττε καὶ ἃ ἐνενόει, καὶ τὰ ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ γεγραμμένα, τόν τε ἔχοντα αὐτὰς ἔμαθε· καὶ γὰρ σεσημασμένοι σφᾶς ἦσαν. κἀκ τούτου περιαλγὴς ἔτι καὶ μᾶλλον γενόμενος, οὐκ ὤκνησεν οὔτ᾽ ἀναζητῆσαι αὐτὰς οὔτε λαβεῖν, οὔτε ἐς τὸ βουλευτήριον, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐς ἐκκλησίαν, καὶ ἐσκομίσαι καὶ ἀναγνῶναι. τοιαῦτα γάρ που ἐν αὐταῖς ἀνεγέγραπτο, ὥστε μηδ᾽ αἰτίαν τινὰ παρ᾽ αὐτῶν, καίτοι παρανομώτατον πρᾶγμα ποιήσας, σχεῖν. τῷ τε γὰρ Καισαρίωνι ὡς καὶ ἐκ τοῦ Καίσαρος ὄντως γεγονότι ἐμεμαρτυρήκει, καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίας οἱ τρεφομένοις ὑπερόγκους δή τινας δωρεὰς ἐδεδώκει· τό, τε σῶμα τὸ ἑαυτοῦ ἔν τε τῇ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ σὺν ἐκείνῃ ταφῆναι ἐκεκελεύκει.

4. Δι᾽ οὖν ταῦτα ἀγανακτήσαντες, ἐπίστευσαν ὅτι καὶ τἆλλα τὰ θρυλλούμενα ἀληθῆ εἴη· τουτέστιν ὅτι, ἂν κρατήσῃ, τήν τε πόλιν σφῶν τῇ Κλεοπάτρᾳ χαριεῖται, καὶ τὸ κράτος ἐς τὴν Αἴγυπτον μεταθήσει. καὶ τοσαύτῃ γε ἐπὶ τούτοις ὀργῇ ἐχρήσαντο, ὥστε πάντας οὐχ ὅπως τοὺς διαφόρους αὐτῷ, ἢ καὶ ἐκ μέσου ἀμφοῖν ὄντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ φίλους δεινῶς αὐτὸν αἰτιάσασθαι. τοῖς τε γὰρ ἀναγνωσθεῖσιν ἐκπλαγέντες, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Καίσαρος ὑποψίαν ἀνταγωνιζόμενοι, τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις

ἔλεγον. καὶ τήν τε ὑπατείαν αὐτὸν, ἐς ἣν προεκεχειροτόνητο, καὶ τὴν ἄλλην ἐξουσίαν πᾶσαν ἀφείλοντο· πολέμιόν τε λόγῳ μὲν οὐκ ἀπέφηναν, (φοβηθέντες τοὺς συνόντας αὐτῷ, ὅτι καὶ ἐκείνους ἐν ἐχθρῶν μοίρᾳ, ἂν μὴ λείπωσιν αὐτὸν, νομισθῆναι ἐχρῆν) ἔργῳ δὲ παντὸς μᾶλλον ἀπέδειξαν. τοῖς μὲν γὰρ συνεξεταζομένοις οἱ τήν τε ἄδειαν καὶ ἐπαίνους, ἂν ἐγκαταλείπωσιν αὐτὸν, ἐψηφίσαντο· τῇ δὲ Κλεοπάτρᾳ τὸν πόλεμον ἄντικρυς ἐπήγγειλαν· καὶ τάς τε χλαμύδας, ὡς καὶ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὄντος, μετημπίσχοντο, καὶ πρὸς τὸ Ἐνυεῖον ἐλθόντες, πάντα τὰ προπολέμια κατὰ τὸ νομιζόμενον, διὰ τοῦ Καίσαρος, ὡς καὶ φητιαλίου, ἐποίησαν. ἅπερ που λόγῳ μὲν πρὸς τὴν Κλεοπάτραν, ἔργῳ δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἔτεινεν.

5. Οὕτω γάρ που αὐτὸν ἐδεδούλωτο, ὥστε καὶ γυμνασιαρχῆσαι τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πεῖσαι. βασιλίς τε αὐτὴ καὶ δέσποινα ὑπ' ἐκείνου καλεῖσθαι. στρατιώτας τε Ῥωμαίους ἐν τῷ δορυφορικῷ ἔχειν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς πάντας σφᾶς ταῖς ἀσπίσιν ἐπιγράφειν. ἔς τε τὴν ἀγορὰν μετ' αὐτοῦ ἐσεφοίτα, καὶ τὰς πανηγύρεις οἱ συνδιετίθει· τάς τε δίκας συνεξήταζε, καὶ συνίππευε. καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκείνη μὲν ἐν δίφρῳ τινὶ ἐφέρετο, ὁ δὲ Ἀντώνιος αὐτοπόδι αὐτῇ μετὰ τῶν εὐνούχων ἠκολούθει. καὶ τό, τε στρατήγιον, βασίλειον ὠνόμαζε, καὶ ἀκινάκην ἔστιν ὅτε παρεζώννυτο. ἐσθῆτί τε ἔξω τῶν πατρίων ἐχρῆτο, καὶ ἐπὶ κλίνης ἐπιχρύσου, δίφρου τε ὁμοίου, καὶ ἐν τῷ κοινῷ ἑωρᾶτο. συνεγράφετό τε αὐτῇ, καὶ

συνεπλάττετο, αὐτὸς μὲν, Ὄσιρις καὶ Διόνυσος, ἐκείνη δὲ, Σελήνη τε καὶ Ἶσις, λέγοντες εἶναι. ἐξ οὗπερ καὶ ταμάλιστα ἔκφρων ὑπ' αὐτῆς ἐκ μαγγανείας τινὸς γεγονέναι ἔδοξεν. οὐ γὰρ ὅτι ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, τούς τι παρ' αὐτῷ δυναμένους, οὕτω καὶ ἐγοήτευσε καὶ κατέδησεν, ὥστ' αὐτὴν καὶ τῶν Ῥωμαίων ἄρξειν ἐλπίσαι, τήν τε εὐχὴν τὴν μεγίστην, ὁπότε τι ὀμνύοι, ποιεῖσθαι, τὸ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ δικάσαι.

6. Τῇ μὲν οὖν Κλεοπάτρᾳ διὰ ταῦτα τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο· τῷ δ' Ἀντωνίῳ οὐδὲν δῆθεν τοιοῦτον ἐπήγγειλαν, εὖ γε εἰδότες ὅτι καὶ ἄλλως πολεμωθήσοιτο· οὐ γάρ που, προδοὺς ἐκείνην, τὰ τοῦ Καίσαρος πράξειν ἔμελλε· καὶ βουλόμενοι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσεγκαλέσαι οἱ, ὅτι τὸν ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίας πόλεμον ἑκὼν κατὰ τῆς πατρίδος, μηδενὸς αὐτῷ δεινοῦ οἴκοθεν ἰδίᾳ συμβάντος, ἀνείλετο. ἥ τε οὖν ἡλικία ἁπανταχόθεν συνελέγετο παρ' ἀμφοτέρων σπουδῇ, καὶ χρήματα συνήγετο, τά τε ἐμπολέμια πάντα κατὰ τάχος ἠθροίζετο. καὶ ἐγένετο ἡ παρασκευὴ πᾶσα πολὺ τῶν πρὸ αὐτῆς μεγίστη. ἔθνη γὰρ τοσάδε ἑκατέρῳ τόνδε τὸν πόλεμον συνήρατο· Καίσαρι μὲν ἥ τε Ἰταλία· (πάντας γὰρ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἀποικισθέντας, τὰ μὲν ἐκφοβήσας, ἅτε ὀλίγους ὄντας, τὰ δὲ καὶ εὐεργετήσας, προσετέθειτο. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ τοὺς τὴν Βονωνίαν ἐποικοῦντας, αὐτὸς αὖθις, ἵνα δὴ καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀπῳκίσθαι δοκῶσι, προσκατεστήσατο) ἥ τε οὖν Ἰταλία, καὶ ἡ Γαλατία, τό, τε Ἰβηρικὸν, καὶ τὸ

Ἰλλυρικὸν, καὶ Λίβυες, οἵ τε ἐκ τοῦ πρὶν ῥωμαΐζοντες, πλὴν τῶν περὶ τὴν Κυρήνην, καὶ οἱ τοῦ Βογούου τοῦ τε Βόκχου γεγονότες, Σαρδὼ τε καὶ Σικελία, καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι αἱ ταῖς εἰρημέναις ἠπείροις προσεχεῖς, συνεμάχησαν· τῷ δ᾽ Ἀντωνίῳ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῇ ἠπείρῳ τῶν Ῥωμαίων ἀκούοντα, καὶ τὰ ἐν τῇ Θρᾴκῃ, ἥ τε Ἑλλὰς καὶ ἡ Μακεδονία, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ Κυρηναῖοι μετὰ τῶν περιχώρων, καὶ οἱ νησιῶται οἱ προσοικοῦντες σφίσιν, οἵ τε βασιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται πάντες, ὡς εἰπεῖν, οἱ τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ τότε ὑπ᾽ ἐκεῖνον οὔσῃ γειτνιῶντες, οἱ μὲν, αὐτοὶ, οἱ δὲ, δι᾽ ἑτέρων. καὶ τοσαύτῃ γε προθυμίᾳ ἀμφότεροι ὁμοίως ἐχρήσαντο, ὥστε καὶ ἐνόρκους τὰς συμμαχίας σφῶν ἑκατέρῳ ποιήσασθαι.

7. Οὗτοί τε οὖν οὕτως ἔῤῥωντο, καὶ ὁ Ἀντώνιος τοῦτο μὲν, ἀντώμοσε τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἀκηρυκτὶ πολεμήσειν, τοῦτο δὲ, ὑπέσχετο τήν τε ἀρχὴν ἐντὸς δύο μηνῶν μετὰ τὴν νίκην ἀφήσειν, καὶ τὸ πᾶν αὐτῆς κράτος τῇ γερουσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἀποδώσειν. μόλις τε δῆθέν τινες ἔπεισαν αὐτὸν ἕκτῳ μηνὶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα δὴ κατὰ σχολὴν τὰ πράγματα καταστήσηται. καὶ ὁ μὲν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μὴ ἤμελλεν αὐτὸ πράξειν, ἀλλ᾽ ὡς πάντῃ γε πάντως κρατήσων, ἐπηγγέλλετο. τά τε γὰρ ἑαυτοῦ πολὺ τοῖς πλήθεσιν ἰσχυρότερα ἑώρα ὄντα, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἀσθενώσειν δωροδοκίαις ἤλπιζε. χρυσίον γὰρ ὡς ἑκασταχόσε, καὶ οὐχ ἥκιστα ἔς τε τὴν ἄλλην Ἰταλίαν καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐσπέμπων, διεκίνει τε ὡς ἕκαστα, καὶ σφετερίζεσθαι ἐπειρᾶτο. ὅθεν

περ καὶ ὁ Καῖσαρ τά τε ἄλλα δι᾽ ἀκριβεστέρας φυλακῆς ἐποιήσατο, καὶ χρήματα τοῖς στρατιώταις ἔδωκε.

8. Τοιαύτης δ᾽ οὖν τῆς τε ὁρμῆς καὶ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν οὔσης, πολλὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ποικίλα ἐθρυλλεῖτο, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ ἐναργῆ προεδείκνυτο. πίθηκός τε γὰρ ἐς τὸ Δημήτριον ἐν ἱερουργίᾳ τινὶ ἐσελθὼν, πάντα τὰ ἔνδον συνέχεε· καὶ βύας πρῶτον μὲν ἐς τὸν τῆς Ὁμονοίας ναὸν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους πάντας ὡς εἰπεῖν τοὺς ἁγιωτάτους ἐπέπτατο· καὶ τέλος, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀπηλαύνετο, ἐπί τε τοῦ ναοῦ τοῦ Γενίου τοῦ δήμου ἱδρύθη, καὶ οὔτε ἑάλω, οὔτ᾽ ἐξανέστη πλὴν ὀψέ ποτε. ὅ, τε ὀχὸς ὁ τοῦ Διὸς ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων ἱπποδρομίᾳ συνετρίβη, καὶ λαμπὰς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης αἰωρισθεῖσα, ἐς τὸν αἰθέρα ἀνέδραμε. καὶ συχνὰ μὲν ὑπὸ χειμῶνος ἐπόνησεν, ὥστε καὶ τρόπαιόν τι ἐν τῷ Ἀουεντίνῳ ἑστὸς, καὶ Νίκης ἄγαλμα ἀπὸ τῆς τοῦ θεάτρου σκηνῆς πεσεῖν· τήν τε γέφυραν τὴν ξυλίνην πᾶσαν καταῤῥαγῆναι. συχνὰ δὲ καὶ ὑπὸ πυρὸς ἐφθάρη, καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς Αἴτνης πλεῖστόν τε ἐῤῥύη, καὶ πόλεσι καὶ χώραις ἐλυμήνατο. ταῦτ᾽ οὖν οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ μὲν ὁρῶντες, τὰ δ᾽ ἀκούοντες, ἀνεμιμνήσκοντο καὶ τὸ τοῦ δράκοντος, ὅτι ἄρα καὶ ἐκεῖνος ἐς τὰ τότε παρόντα σφίσιν ἐσήμαινεν. ἐν γὰρ τῇ Τυρσηνίδι ὀλίγον πρὸ τούτων πρότερον δράκων δικέφαλος, μέγας, ὥστε καὶ ἐς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πόδας ἐξικνεῖσθαι, αἰφνίδιον

ἀνεφάνη, καὶ πολλὰ κακώσας ἐκεραυνώθη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἔφερε. Ῥωμαίοις τε γὰρ τὸ προμαχόμενον ἀμφοτέρωθεν ὁμοίως ἦν, καὶ ἔμελλον ἔν τε τῷ τότε παρόντι πολλοὶ ἑκατέρωθεν φθαρήσεσθαι, καὶ ἔπειτα τοῦ κρατήσαντος πάντες οἱ περιλειφθέντες γενήσεσθαι. τῷ δὲ δὴ Ἀντωνίῳ τὴν μὲν ἧτταν οἱ παῖδες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄντες προεμαντεύσαντο· (δίχα γενόμενοι γὰρ, μηδενὸς κελεύσαντος, καὶ οἱ μὲν Ἀντωνείους, οἱ δὲ Καισαρείους σφᾶς ἐπικαλέσαντες, συνέμιξαν ἀλλήλοις ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ ἡττήθησαν οἱ τὸ ἐκείνου ὄνομα φέροντες·) τὸν δ' ὄλεθρον, εἰκών τις αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀλβανῷ παρὰ τῷ Διῒ ἀνακειμένη· λιθίνη γὰρ οὖσα, αἷμα πολὺ ἀνῆκε.

9. Μετεώρων δ' οὖν πάντων ὁμοίως ἐπὶ τούτοις ὄντων, ἐν μὲν τῷ ἔτει ἐκείνῳ πλέον οὐδὲν ἐγένετο· ὅ, τε γὰρ Καῖσαρ τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τά τε χρήματα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου παρόντα ᾔσθετο, καθιστάμενος, οὐκ ἠδυνήθη πρὸ τοῦ χειμῶνος ἀπαντῆσαι· καὶ ἐκεῖνος ὥρμησε μὲν ὡς καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸν πόλεμον ἀδοκήτως σφίσι ποιησόμενος, ἐλθὼν δὲ ἐς Κέρκυραν, καὶ πυθόμενος τὰς ναῦς τὰς πρόπλους, τὰς ἐς τὴν προσκοπὴν αὐτοῦ πεμφθείσας, περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη ναυλοχεῖν, ὑπετόπησεν αὐτὸν τὸν Καίσαρα μετὰ παντὸς τοῦ ναυτικοῦ ἀφῖχθαι· καὶ οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν, ἀλλ' ἐς τὴν Πελοπόννησον (ἤδη γὰρ ἐκ μετοπώρου ἦν) ἀναπλεύσας, αὐτὸς μὲν ἐν Πάτραις παρεχείμασε, τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας πανταχόσε διέ-

πεμψεν, ἵνα τά τε χωρία φυλάττωσι, καὶ τῶν ἐπιτηδείων ῥᾷον εὐπορῶσι. κἀν τούτῳ ἦλθον μὲν καὶ ἐθελονταὶ παρ᾽ ἀμφοτέρων αὐτῶν πρὸς ἑκατέρους καὶ βουλευταὶ καὶ ἄλλοι τινές· ἑάλω δὲ καὶ κατάσκοπος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Λούκιος Μέσιος· καὶ αὐτὸν, καίπερ τῶν ἐν τῇ Περουσίᾳ πρότερον ἁλόντων ὄντα, ἀφῆκε, πᾶσάν οἱ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν προεπιδείξας. τῷ τε Ἀντωνίῳ ἐπέστειλεν, ὅπως ἢ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἵππου δρόμον ἡμερήσιον· καὶ ἔφη οἱ ἀδεῶς προσπλεῦσαι, ἐπὶ τῷ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν συμμίξαι σφίσιν· ἢ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιωθῇ· οὐχ ὅτι τι γενήσεσθαι σφῶν ἐνόμιζεν, (ὁ δ᾽ οὖν Ἀντώνιος πολλὰ αὐτοῦ κατεγέλασε, καὶ εἶπε, καὶ τίς ἡμῖν δικάσει, ἄν τι παρὰ τὰ συγκείμενα πραχθῇ;) ἀλλ᾽ ὅτι τοῖς τε ἑαυτοῦ στρατιώταις θάρσος, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἔκπληξιν ἐμβαλεῖν ἐκ τούτου προσεδόκησε.

10. Μετὰ δὲ δὴ ταῦτα ἦσαν μὲν ὕπατοι ἐς τὸ ἐχόμενον ἔτος ὅ, τε Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος προαποδεδειγμένοι τότε, ὅτε ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτη τὰς ἀρχὰς ἐσάπαξ προκατεστήσαντο, καὶ τό γε τελευταῖον ἐκεῖνο ἦν. παραλυθέντος δὲ τοῦ Ἀντωνίου, ὥσπερ εἶπον, ὁ Μεσσαλᾶς Οὐαλέριος ὁ προγραφείς ποτε ὑπ᾽ αὐτῶν, ὑπάτευσε μετὰ τοῦ Καίσαρος. κἀν τούτῳ ἄνθρωπός τέ τις μανιώδης ἐς τὸ θέατρον ἐν πανηγύρει τινὶ ἐσπηδήσας, τόν τε στέφανον τὸν τοῦ προτέρου Καίσαρος ἀνείλετο, καὶ περιέθετο, κἀκ διεσπάσθη ὑπὸ τῶν περιεστηκότων. καὶ λύκος ἔς τε τὸ Τυχαῖον ἐσπίπτων, συνελήφθη καὶ κατεσφάγη·

κύων τε κύνα ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ παρ' αὐτὴν τὴν ἅμιλλαν τῶν ἵππων κατειργάσατο καὶ κατέφαγε. καὶ πῦρ ἄλλα τε οὐκ ὀλίγα, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἱπποδρόμου πολύ, τό, τε Δημήτριον καὶ ἕτερον ναὸν Ἐλπίδος ἔφθειρεν. ἔδοξαν μὲν γὰρ οἱ ἐξελεύθεροι αὐτὸ πεποιηκέναι· πᾶσι γὰρ τοῖς ἔν τε τῇ Ἰταλίᾳ αὐτῶν οὖσι, καὶ πέντε μυριάδων οὐσίαν ἢ καὶ πλείω κεκτημένοις, τὸ ὄγδοον αὐτῆς συντελέσαι ἐκελεύσθη. κἀκ τούτου καὶ ταραχαί, καὶ φόνοι, καὶ ἐμπρήσεις ἀπ' αὐτῶν πολλαὶ ἐγίνοντο· καὶ οὐ πρότερόν γε κατέστησαν, πρὶν ἢ τοῖς ὅπλοις καταδαμασθῆναι. ἀφ' οὗπερ καὶ οἱ ἐλεύθεροι, οἵ τι χωρίον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κεκτημένοι, φοβηθέντες, ἡσύχασαν. καὶ γὰρ ἐκείνοις τὸ τέταρτον τῆς ἐπετησίας προσόδου δοῦναι προσετάχθη. μελλήσαντές τε ἐπὶ τούτῳ κινηθήσεσθαι, οὐδὲν ἔτι νεοχμῶσαι ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἀμαχεὶ καὶ ἄκοντες αὐτὸ συνεσήνεγκαν. ἔδοξε μὲν οὖν διὰ ταῦθ' ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων τὸ πῦρ ἐξ ἐπιβουλῆς γεγονέναι· οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἐς τὰ πάνυ τέρατα, διὰ τὸ τῶν καυθέντων πλῆθος, ἐσεγράφη.

11. Τοιούτων δὴ σημείων προφανέντων σφίσιν, οὔτε ἐφοβήθησαν, οὔθ' ἧττόν τι ἐπολέμησαν· ἀλλὰ τὸν μὲν χειμῶνα κατασκοπαῖς τε χρώμενοι, καὶ παραλυποῦντες ἀλλήλους διετέλεσαν· (ὁ γὰρ Καῖσαρ ἐξανήχθη μὲν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου, καὶ ἔπλευσε μέχρι τῆς Κερκύρας, ὡς καὶ ἀπροσδοκήτοις τοῖς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ὁρμοῦσιν ἐπιθησόμενος, χειμῶνι δὲ περιπεσών, καὶ πονηθείς, ἀνεχώρησεν) τοῦ δὲ δὴ ἦρος ὁ μὲν Ἀν-

τώνιος οὐδαμοῦ ἐκινήθη· οἵ τε γὰρ τριηρῖται, ἅτε καὶ σύμμικτοι ἐκ παντοδαπῶν ἐθνῶν ὄντες, καὶ πόῤῥω ἀπ' αὐτοῦ χειμάζοντες, οὔτε τινὰ ἄσκησιν ἐπεποίηντο, καὶ νόσῳ αὐτομολίαις τε ἠλαττοῦντο· καὶ ὁ Ἀγρίππας τήν τε Μεθώνην ἐκ προσβολῆς λαβὼν, καὶ τὸν Βογούαν ἐν αὐτῇ κτείνας, τάς τε κατάρσεις τῶν ὁλκάδων ἐπιτηρῶν, καὶ ἀποβάσεις ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς Ἑλλάδος ποιούμενος, ἰσχυρῶς αὐτὸν ἐτάραττεν. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ, ἐπί τε τούτοις θαῤῥήσας, καὶ βουληθεὶς ὅτι τάχιστα τῇ τοῦ στρατεύματος ὁρμῇ λαμπρῶς ἠσκημένου χρήσασθαι, τόν τε πόλεμον καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ πρὸς τοῖς ἐκείνου μᾶλλον, ἢ ἔν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ πρὸς τῇ Ῥώμῃ ποιήσασθαι, πάντας μὲν τοὺς στρατιώτας, ὧν τι ὄφελος ἦν, πάντας δὲ τούς τι δυναμένους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἐς τὸ Βρεντέσιον συνήγαγε· τοὺς μὲν, ὅπως τι συμπράξωσιν αὐτῷ, τοὺς δ', ὅπως μηδὲν μονωθέντες νεοχμώσωσι· τό, τε μέγιστον, ὅπως ἐνδείξηται τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι καὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ κράτιστον τῶν Ῥωμαίων ὁμογνωμονοῦν ἔχοι. κἀντεῦθεν τακτόν τε τῶν οἰκετῶν ἀριθμὸν πᾶσιν ἐπαναγαγέσθαι, καὶ τὴν τροφὴν αὐτοὺς ἑαυτοῖς, πλὴν τῶν στρατιωτῶν, ἐπικομίσασθαι κελεύσας, ἀθρόᾳ τῇ παρασκευῇ τὸν Ἰόνιον διέβαλλεν.

12. Ἦγε δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐς τὴν Πελοπόννησον, οὐδὲ ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ Ἄκτιον, ἐν ᾧ τὸ πλεῖον αὐτῷ τοῦ ναυτικοῦ ὥρμει, εἴ πως σφᾶς ἐθελοντὰς ἢ καὶ ἄκοντας προσπαραστήσαιτο. καὶ διὰ τοῦτο τόν τε πεζὸν ὑπὸ τὰ ὄρη τὰ Κεραύνια ἐκβι-

βάσας, ἐκεῖσε ἔπεμψε, καὶ αὐτὸς ταῖς ναυσὶ τὴν Κέρκυραν ἐκλειφθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐμφρουρούντων λαβὼν, ἐς τὸν λιμένα τὸν γλυκὺν ὠνομασμένον κατέσχε, (καλεῖται δὲ οὕτως, ὅτι πρὸς τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐς αὐτὸν ἐσβάλλοντος γλυκαίνεται) καὶ ναύσταθμόν τε ἐν αὐτῷ ἐποιήσατο, καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενος, ἐπὶ τὸ Ἄκτιον ἀπέπλει. ὡς δ' οὐδεὶς οἱ ἀντανήγετο, οὔτ' ἐς λόγους ᾔει, (καίτοι δυοῖν αὐτοῦ θάτερον, ἢ πρὸς ὁμολογίαν σφᾶς ἢ πρὸς μάχην προκαλουμένου· τὴν μὲν γὰρ τῇ πίστει, τὴν δὲ τῷ δέει οὐκ ἐδέχοντο·) κατέλαβε τὸ χωρίον τοῦτο, ἐν ᾧ νῦν ἡ Νικόπολίς ἐστι, καὶ ἐν αὐτῷ ἐπὶ μετεώρου, ὅθεν ἐπὶ πάντα ὁμοίως τῆς τε ἔξω τῆς πρὸς Πάξοις θαλάσσης, καὶ τῆς ἔσω τῆς Ἀμπρακικῆς, τῆς τε ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ἐν ᾧ οἱ λιμένες οἱ πρὸς τῇ Νικοπόλει εἰσὶν, ἄποπτόν ἐστιν, ἱδρύθη. καὶ αὐτό τε ἐκρατύνατο, καὶ τείχη ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὸν λιμένα τὸν ἔξω τὸν Κόμαρον καθῆκε. κἀκ τούτου καὶ ἐφήδρευε καὶ ἐφώρμει τῷ Ἀκτίῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ἤδη μὲν γὰρ ἤκουσα, ὅτι καὶ τριήρεις ἐκ τῆς ἔξω θαλάσσης ἐς τὸν κόλπον διὰ τοῦ τειχίσματος ὑπερήνεγκε, βύρσαις νεοδάρτοις ἀντὶ ὁλκῶν ἐλαίῳ ἐπαληλειμμέναις χρησάμενος. ἔχω δ' οὐδὲν ἔργον τῶν νεῶν τούτων ἐν τῷ κόλπῳ γενόμενον εἰπεῖν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πιστεῦσαι τῷ μυθολογήματι δύναμαι. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σμικρὸν τὸ πρᾶγμα ἦν, διὰ χωρίου οὕτως ὀλίγου καὶ ἀνωμάλου τριήρεις ἐπὶ βυρσῶν διαγαγεῖν. τοῦτο μὲν οὖν οὕτω λέγεται γενέσθαι. τὸ δ' Ἄκτιον Ἀπόλλωνος ἱερὸν

ἐστι, καὶ πρὸ τοῦ στόματος τοῦ πορθμοῦ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀμπρακικοῦ κατ᾽ ἀντιπέρας τῶν πρὸς τῇ Νικοπόλει λιμένων κεῖται. ὅ, τε πορθμὸς ἴσος ἐπὶ πολὺ διὰ στενοῦ τείνει, καὶ ἔστι καὶ αὐτὸς καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ πάντα καὶ ἐνορμίσασθαι καὶ ἐνναυλοχήσασθαι. ταῦτ᾽ οὖν προκατασχόντες οἱ Ἀντώνειοι, ἐπί τε τοῦ στόματος πύργους ἑκατέρωθεν ἐπῳκοδόμησαν, καὶ τὸ μέσον ναυσὶ διέλαβον, ὥστε σφίσι καὶ τοὺς ἔκπλους καὶ τὰς ἀναχωρήσεις ἀσφαλεῖς εἶναι· αὐτοί τε ἐπὶ θατέρου πορθμοῦ κατὰ τὸ ἱερὸν, ἐν χωρίῳ ὁμαλῷ μὲν καὶ πλατεῖ, ἐμμαχέσασθαι δὲ ἢ ἐνστρατοπεδεύσασθαι ἐπιτηδειοτέρῳ, ἐνηυλίζοντο· ἐξ οὗπερ οὐχ ἥκιστα τῇ νόσῳ καὶ ἐν τῷ χειμῶνι καὶ ἐν τῷ θέρει πολὺ μᾶλλον ἐπιέσθησαν.

13. Ὁ δ᾽ οὖν Ἀντώνιος, ἐπειδὴ τάχιστα τὴν τοῦ Καίσαρος ἄφιξιν ἐπύθετο, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ᾽ ἐς τὸ Ἄκτιον μετὰ τῶν συνόντων οἱ ἠπείχθη· καὶ ἦλθε μὲν οὐ πολλῷ ὕστερον, οὐ μέντοι καὶ ἐς ἀγῶνα εὐθὺς κατέστη, καίτοι ἐκείνου τόν τε πεζὸν πρὸ τοῦ στρατοπέδου σφῶν συνεχῶς προπαρατάσσοντος, καὶ ταῖς ναυσὶ πολλάκις σφίσιν ἐπιπλέοντος, τάς τε ὁλκάδας αὐτῶν κατάγοντος, ὅπως πρὶν πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῷ συνελθεῖν, μόνοις τοῖς τότε παροῦσίν οἱ συμμίξῃ. ἐκ γὰρ αὐτοῦ τούτου οὐκ ἠθέλησεν ἐς αὐτὸν ἀναῤῥίψαι, ἀλλὰ πείραις καὶ ἀκροβολισμοῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐχρήσατο, μέχρι οὗ τὰ στρατεύματα συνελέξατο. τούτοις δὲ, ἄλλως τε καὶ τοῦ Καίσαρος μηκέθ᾽ ὁμοίως ἐγκειμένου, τόν τε

πορθμὸν ἐπιδιέβη, καὶ οὐ πόῤῥω αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσατο. κἀκ τούτου καὶ ἱππικὸν περὶ τὸν κόλπον περιπέμψας ἀμφοτέρωθεν αὐτῷ προσήδρευεν. ὁ οὖν Καῖσαρ, αὐτὸς μὲν ἡσύχαζε, καὶ οὐδένα ἔτι κίνδυνον αὐθαίρετον ἀνῃρεῖτο, ἐς δὲ δὴ τὴν Ἑλλάδα τήν τε Μακεδονίαν ἔπεμψέ τινας, ὅπως τὸν Ἀντώνιον πρὸς ἐκεῖνα ἀπαγάγῃ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπραττον. Ἀγρίππας δὲ τότε μὲν τήν τε Λευκάδα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σκάφη αἰφνιδίως ἐπιπλεύσας ἔλαβε, καὶ Πάτρας εἷλε, Κύϊντον Νασίδιον ναυμαχίᾳ νικήσας· ὕστερον δὲ καὶ τὴν Κόρινθον παρεστήσατο. ὡς οὖν ταῦτα συνέβη, καὶ ὁ Τίτιος ὁ Μάρκος, ὅ, τε Ταῦρος ὁ Στατίλιος τό, τε ἱππικὸν τοῦ Ἀντωνίου ἐξαίφνης ἐπεκδραμόντες ἐκράτησαν, καὶ Φιλάδελφον βασιλέα Παφλαγονίας προσεποιήσαντο, κἂν τούτῳ καὶ ὁ Δομίτιος ὁ Γναῖος, ἀχθεσθείς τι τῇ Κλεοπάτρᾳ μετέστη, καὶ χρήσιμος μὲν οὐδὲν τῷ Καίσαρι ἐγένετο, (νοσήσας γὰρ, οὐκ ἐς μακρὰν ἐτελεύτησεν·) ἔδοξεν οὖν ὡς καὶ κατεγνωκὼς τῶν πραγμάτων παρ᾽ οἷς ἦν, ηὐτομοληκέναι· (καὶ γὰρ καὶ ἄλλοι αὐτὸν συχνοὶ ἐμιμήσαντο·) οὐκέθ᾽ ὁμοίως ὁ Ἀντώνιος ἐθάρσει, ἀλλ᾽ ὑπετόπει τε πάντας, καὶ ἀπέκτεινεν ἐκ τούτου ἄλλους τε καὶ Ἰάμβλιχον, Ἀραβίων τινῶν βασιλέα, βασανίσας· Κύϊντόν τε Ποστούμιον, βουλευτὴν, διασπάσασθαί τισιν ἐπιτρέψας. καὶ τέλος, φοβηθεὶς μὴ καὶ ὁ Δέλλιος ὁ Κύϊντος, ὅ, τε Ἀμύντας ὁ Γαλάτης, (ἔτυχον δὲ ἐπὶ μισθοφόρους ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Θρᾴκην πεπεμμένοι) τὰ τοῦ Καίσαρος ἀνθέλωνται, ὥρμησε

πρὸς αὐτούς, ὡς καὶ ἐπικουρήσων σφίσιν, ἄν τι πολέμιον προσπέσῃ.

14. *Κἂν τούτῳ ναυμαχία τις ἐγένετο.* ὁ γὰρ Σόσσιος, Λουκίου Ταρησίου ναυσὶν ὀλίγαις ἐφορμοῦντος σφίσιν, ἐλπίσας ἄξιόν τι λόγου πράξειν, ἂν πρὶν τὸν Ἀγρίππαν ἐπελθεῖν, συμβάλῃ αὐτῷ (τῷ γὰρ Ἀγρίππᾳ ἅπαν τὸ ναυτικὸν ἐπετέτραπτο) ἐξανήχθη τε ἐξαπιναίως ὑπὸ τὴν ἕω, ὁμίχλην βαθεῖαν τηρήσας, ἵνα μὴ τὸ πλῆθος σφῶν προϊδὼν φύγῃ, καὶ παραχρῆμα τῇ πρώτῃ προσβολῇ τρεψάμενος αὐτόν, ἐπεδίωξε μέν, οὐχ εἷλε δέ. τοῦ γὰρ Ἀγρίππου κατὰ τύχην ἀπαντήσαντός οἱ, οὐ μόνον οὐδὲν τῆς νίκης ἀπώνατο, ἀλλὰ καὶ προσδιεφθάρη μετά τε τοῦ Ταρκονδιμότου, καὶ μετὰ ἄλλων πολλῶν. ὁ οὖν Ἀντώνιος διά τε τοῦτο, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπανελθὼν ἱππομαχίᾳ τινὶ πρὸς ταῖς τοῦ Καίσαρος προφυλακαῖς ἡττήθη, οὐκέτ᾽ ἔγνω στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλ᾽ ἐκλιπὼν τῆς νυκτὸς τὸ πλησίον τῶν ἐναντίων τάφρευμα, ἀνεχώρησεν ἐπὶ θάτερα τοῦ πορθμοῦ, ἔνθα αὐτῷ τὸ πλέον τοῦ στρατοῦ ηὐλίζετο. καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐπιτήδεια αὐτόν, ἅτε καὶ τῆς σιτοπομπείας εἰργόμενον, ἐπιλείπειν ἤρχετο, διαγνώμην ἐποιήσατο, πότερον κατὰ χώραν μείναντες διακινδυνεύσωσιν, ἢ μεταστάντες που, χρόνῳ τὸν πόλεμον διενέγκωσιν.

15. *Εἰπόντων δὲ ἄλλων ἄλλα,* ἐνίκησεν ἡ Κλεοπάτρα, τά τε ἐπικαιρότατα τῶν χωρίων φρουραῖς παραδοθῆναι, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐς τὴν Αἴγυπτον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἀπᾶραι συμβουλεύσασα. ταύτην γὰρ

γνώμην ἔσχεν, ἐπειδὴ ὑπὸ σημείων ἐταράχθη. χελιδόνες τε γὰρ περί τε τὴν σκηνὴν αὐτῆς καὶ ἐν τῇ νηῒ τῇ στρατηγίδι, ἐφ' ἧς ἐπέπλει, ἐνεόττευσαν. καὶ γάλα αἷμά τε ἐκ κηροῦ ἐῤῥύη. τάς τε εἰκόνας αὐτῶν, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἀκροπόλει, τὸ τῶν θεῶν σχῆμα ἐχούσας, ἔστησαν, κεραυνοὶ ἐς τὸ θέατρον κατήραξαν. ἔκ τε οὖν τούτων, καὶ ἐκ τῆς τοῦ στρατεύματος καὶ ἀθυμίας ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀῤῥωστίας, ἡ Κλεοπάτρα αὐτή τε ἔδεισε, καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐξεφόβησεν· οὐ μέν τοι καὶ κρύφα, ἢ καὶ φανερῶς, ὡς καὶ φεύγοντες, ἐκπλεῦσαι (μὴ καὶ ἐς δέος τοὺς συμμάχους ἐμβάλωσιν) ἠθέλησαν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρασκευαζόμενοι, ἵνα ἅμα ἄν τι ἀνθίστηται, βιάσωνται τὸν ἔκπλουν. κἀκ τούτου πρῶτον μὲν τὰ ἄριστα τῶν σκαφῶν, ἐπειδὴ ἐλάττους οἱ ναῦται ἔκ τε τῆς φθορᾶς καὶ ἐκ τῆς αὐτομολίας ἐγεγόνεσαν, ἐπιλεξάμενοι, τὰ λοιπὰ κατέπρησαν· ἔπειτα δὲ νύκτωρ πάντα τὰ τιμιώτατα λαθραίως ἐς αὐτὰς ἐσεφόρησαν· ἐπειδή τε ἕτοιμα ἦν, συνεκάλεσεν ὁ Ἀντώνιος τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔφη τοιάδε.

16. „Ὅσα μὲν ὑπ' ἐμοῦ προσῆκον ἦν ἐκπορισθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον, πάνθ' ἱκανῶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, προπαρεσκεύασται. καὶ γὰρ πλῆθος πολὺ ὑμῶν ἐστι πᾶν ὅ, τι περ ἄνθος καὶ παρὰ τῶν ὑπηκόων καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ἐξειλεγμένον· καὶ παντὸς εἴδους μάχης, ὅσα γε καὶ παρ' ἡμῖν νομίζεται, καὶ τοσοῦτοι χειροτέχναι ἐστὲ, ὥστε καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι φοβεροὶ τοῖς ἀντιπάλοις εἶναι. ὁρᾶτε δέ που καὶ αὐτοὶ, ὅσον μὲν καὶ οἷον ναυτικὸν

ἔχομεν, ὅσους δὲ καὶ οἵους ὁπλίτας, ἱππέας, σφενδονήτας, πελταστὰς, τοξότας, ἱπποτοξότας. ὧν τὰ μὲν πλείω οὐδ᾽ ὑπάρχει ἀρχὴν τοῖς ἐναντίοις· ὅσα δὲ κέκτηνται, πολὺ ἐλάττονα καὶ ἀσθενέστερα τῶν ἡμετέρων ἐστί. καὶ μὴν καὶ τὰ χρήματα ἐκείνοις μὲν ὀλίγα, καὶ ταῦτα ἐκ συντελείας βιαίου πεπορισμένα, οὔτ᾽ ἂν ἐπὶ πολὺ ἐξαρκέσειεν ἂν, καὶ τοὺς συνειςενηνοχότας αὐτὰ, οἰκειοτέρους ἡμῖν ἢ τοῖς λαβοῦσι πεποίηκεν εἶναι· ὥστε μήτ᾽ ἄλλως εὐνοϊκῶς σφᾶς αὐτοῖς ἔχειν καὶ προσέτι καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ στασιάζειν. ἡμῖν δὲ ἐκ περιουσίας παρεσκευασμένα, οὔτε λελύπηκέ τινα, καὶ πάντας ἡμᾶς ὠφελήσει.

17. „Πρὸς δὲ τούτοις, τοσούτοις τε καὶ τοιούτοις οὖσιν, ὤκνησα μὲν ἄλλως αὐτὸς περὶ ἐμαυτοῦ σεμνόν τι εἰπεῖν· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦθ᾽ ἓν τῶν πρὸς τὸ τοῦ πολέμου κράτος φερόντων ἐστὶ, καὶ μέγιστόν γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εἶναι πεπίστευται, (λέγω δὲ, καὶ τὸ στρατηγοῦ τινος ἀρίστου τοὺς καλῶς πολεμήσοντας τυχεῖν) ἀναγκαιότατόν μοι τὸν περὶ ἐμαυτοῦ λόγον αὕτη ἡ χρεία πεποίηκεν· ἵν᾽ ἔτι μᾶλλον ἴδητε τοῦθ᾽, ὅτι αὐτοί τε τοιοῦτοι ἐστὲ, οἷοι καὶ ἄνευ ἄρχοντος ἀγαθοῦ νικᾷν, καὶ ἐγὼ τοιοῦτος, οἷος καὶ μετὰ κακῶν στρατιωτῶν κρατεῖν δύνασθαι. τήν τε γὰρ ἡλικίαν ταύτην ἄγω, ἐν ᾗ καὶ μάλιστα ἄνθρωποι καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ διανοίᾳ ἀκμάζουσι, καὶ μήτε τῇ τῆς νεότητος προπετείᾳ, μήτε τῇ τοῦ γήρως ἐκλύσει κακύνονται· ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ μέσον ἑκατέρου ἔχοντες, ἔῤῥωνται ταμά-

λιστα. καὶ προσέτι τοιαύτῃ μὲν φύσει, τοιαύτῃ δὲ καὶ παιδείᾳ κέχρημαι, ὥστε καὶ γνῶναι πάντα τὰ προσήκοντα, καὶ εἰπεῖν ῥᾷστα δύνασθαι. τήν τε ἐμπειρίαν (ἥπερ που καὶ τοὺς ἀνοήτους καὶ τοὺς ἀπαιδεύτους λόγου τινὸς ἀξίους δοκεῖν εἶναι ποιεῖ) διὰ πάντων μὲν τῶν πολιτικῶν, πάντων δὲ τῶν στρατιωτικῶν, προσείληφα. ἔκ τε γὰρ μειρακίου δεῦρο ἀεὶ ἐν αὐτοῖς ἐξήτασμαι, καὶ πολλὰ μὲν ἤρχθην, πολλὰ δὲ ἦρξα· ἀφ᾽ ὧν τοῦτο μὲν, ὅσα τε καὶ οἷα χρὴ προστάσσειν, τοῦτο δὲ, ὅσα καὶ οἷα χρὴ πειθαρχοῦντα πράττειν, μεμάθηκα. ἐφοβήθην, ἐθάρσησα· ἐξ ὧν τοῦ μὲν, τὸ ῥᾳδίως τι μὴ δεδιέναι, τοῦ δὲ, τὸ μὴ προχείρως ἀποτολμᾷν, εἴθισμαι. εὐτύχησα, ἔπταισα· παρ᾽ ὧν τὸ μήτ᾽ ἀπογινώσκειν τι, μήθ᾽ ὑπερφρονεῖν ἔχω.

18. „Λέγω δὲ ταῦτα ἐν εἰδόσι, μάρτυρας ὑμᾶς τοὺς ἀκούοντας αὐτῶν ποιούμενος· οὐχ ἵνα ἄλλως τι περὶ ἐμαυτοῦ κομπάσαιμι, (ἱκανὸν γάρ μοι πρὸς εὔκλειαν τὸ συνειδὼς ὑμῶν ὑπάρχει) ἀλλ᾽ ἵνα καὶ ἐκ τούτων καταμάθητε, ὅσῳ βέλτιον τῶν ἐναντίων παρεσκευάσμεθα. ἐλαττούμενοι γὰρ ἡμῶν καὶ τῷ πλήθει τῶν τε στρατιωτῶν ἅμα καὶ χρημάτων, καὶ τῷ πολυειδεῖ τῆς παρασκευῆς, οὐδενὶ τῶν πάντων τοσοῦτον ἐλλείπουσιν, ὅσον τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀπειρίᾳ τοῦ στρατηγοῦντος αὐτῶν. περὶ οὗ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν δέομαι καθ᾽ ἕκαστον ἀκριβῶς εἰπεῖν, κεφαλαιώσας δὲ ἐρῶ τοῦτο, ὃ καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε, ὅτι τε ἀῤῥωστότατός τῷ σώματί ἐστι, καὶ ὅτι οὐδεμίαν πώποτε ἐπιφανῆ μάχην οὔτε ἐν τῇ ἠπείρῳ,

οὔτε ἐν τῇ θαλάσσῃ αὐτὸς κατείληφεν. ἀμέλει καὶ ἐν τοῖς Φιλίπποις ἐν τῷ αὐτῷ ἀγῶνι, ἐγὼ μὲν ἐκράτησα, ἐκεῖνος δὲ ἡττήθη. τοσοῦτον μὲν ἀλλήλων διαφέρομεν. τὰ δὲ δὴ πολλά, τῶν ἄμεινον παρεσκευασμένων καὶ αἱ νῖκαι γίγνονται. εἰ δ᾽ οὖν τινα καὶ ἐκεῖνοι ἰσχὺν ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἔν τε τῷ ὁπλιτικῷ καὶ κατὰ τὴν γῆν εὕροι᾽ ἂν αὐτὴν οὖσαν, ταῖς δὲ δὴ ναυσὶν οὐδ᾽ ἀντᾶραι τὸ παράπαν ἡμῖν δυνήσονται. ὁρᾶτε γάρ που καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πάχος τῶν ἡμετέρων σκαφῶν· ὥστε εἰ καὶ τὸν ἀριθμὸν ἰσοπαλεῖς αὐταῖς ἐκεῖναι ἦσαν, ἀλλ᾽ ὑπό γε τούτων οὐδὲν ἂν οὔτε ταῖς ἐμβολαῖς οὔτε ταῖς προσβολαῖς ἀπεκαθάρησαν. τὸ μὲν γὰρ ἡ παχύτης τῶν ξύλων, τὸ δὲ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν νεῶν, καὶ εἰ μηδεὶς ἀπ᾽ αὐτῶν ἠμύνετο, πάντως ἂν ἐπέσχε. ποῦ δὲ δὴ καὶ τοξοτῶν καὶ σφενδονητῶν τοσούτων ἐπιπλεόντων, καὶ προσέτι καὶ ἀπὸ τῶν πύργων ἄνωθεν αὐτῶν ἐρεττουμένων, δυνήσεταί τις σφίσι προσμῖξαι; εἰ δὲ δὴ καὶ πλησιάσειέ τις, πῶς μὲν ἂν οὐχ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ πλήθους τῶν κωπῶν βαπτισθείη; πῶς δ᾽ οὐκ ἂν ὑπὸ πάντων, τῶν τε ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πύργων, βαλλόμενος καταποντωθείη;

19. „Μὴ γάρ, ὅτι περὶ Σικελίαν Ἀγρίππας ἐναυκράτησε, παρὰ τοῦτο καὶ ἀρετὴν αὐτοὺς ναυτικὴν ἔχειν ἡγεῖσθε. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν Σέξτον, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, οὔτε πρὸς ὁμοίαν ἡμῖν ἀντιπαρασκευήν, ἀλλὰ πρὸς πολὺ διάφορον ἠγωνίσαντο. εἰ δέ τις τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν ἐπαινεῖν

ἐν μεγάλῳ τιθείη, δίκαιός ἐστι καὶ τὴν ἧτταν αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος, ἣν ὑπ᾽ αὐτοῦ Σέξτου ἐνι θη, ἀντιλογίσασθαι· καὶ οὕτως οὐχ ὅπως ἴσα κ ἴσα, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείω καὶ κρείττω πάντα ἡμέτερα τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων εὑρήσει. τὸ ὅλον, πόστην μὲν ἡ Σικελία μερίδα τῆς ἄλλης γῆς, πόστην δὲ ἡ τοῦ Σέξτου δύναμις τῆς ἡμ ρας παρασκευῆς εἶχεν; ὥστε τινὰ εἰκότως ἂν τοῦ Καίσαρος, τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ὄντα, καὶ μ πλείω μήτ᾽ ἀμείνω γεγονότα, καταδεῖσαι μᾶλλον ὧν ηὐτύχησεν, ἢ θαρσῆσαι ἐξ ὧν ἔπταισεν. ὅ που καὶ ἐγὼ ταῦτα λογιζόμενος, οὐκ ἠθέλησα πεζῷ προαποκινδυνεῦσαι, ἐν ᾧ δὴ δοκοῦσί τρό τινα ἰσχύειν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν, πταίσματός τι ἐν ἐκείνῳ γενομένου, ἀθυμήσῃ· ἀλλὰ ταῖς ναυ αἷς κράτιστοί τε ἐσμὲν, καὶ παμπληθεῖς αὐτῶν ρίεσμεν· ἵν᾽ ἐν ταύταις κρατήσαντες, καὶ τοῦ πε σφῶν καταφρονήσωμεν. εὖ γὰρ δὴ τοῦτο ἴστε, πᾶσα ἡ τοῦ πολέμου ῥοπὴ ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ ναυ κοῦ ἀμφοτέροις ἡμῖν ἤρτηται· κἂν ἐν τούτῳ ριγενώμεθα, οὐδὲν ἔτι δεινὸν οὔθ᾽ ὑπὸ τῶν ἄλ πεισόμεθα, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν νησιδίῳ τινὶ αὐτι ἅτε πάντων τῶν πέριξ ἡμετέρων ὄντων, ἀπειλη τας, ἀκοντὶ, κἂν μηδενὶ ἄλλῳ, τῷ γε λιμῷ ρωσόμεθα.

20. „Καὶ μὴν οὐχ ὅτι ὑπὲρ μικρῶν οὐθ᾽ ὑ φαύλων τινῶν ἀγωνιούμεθα, ἀλλ᾽ ὥστε, προθυ θέντες μὲν, τῶν μεγίστων τυχεῖν, ἀμελήσαντες τὰ δεινότατα παθεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡ

και· τί γὰρ οὐκ ἂν ἡμᾶς, ἄν γε καὶ κρατήσωσιν, ἐργάσαιντο, πάντας μὲν ὡς εἰπεῖν τοὺς μετὰ τοῦ Σέξτου τῶν ἐλλογίμων γενομένους ἀπεκτονότες, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν μετὰ τοῦ Λεπίδου συναραμένων σφίσιν ἀπολωλεκότες; καὶ τί λέγω ταῦτα, ὁπότε καὶ αὐτὸν τὸν Λέπιδον, μηκέτι ἀδικήσαντα, καὶ προσέτι καὶ συμμαχήσαντα αὐτοῖς, τῆς τε ἡγεμονείας ἁπάσης παραλελύκασι, καὶ ὥσπερ τινὰ αἰχμάλωτον ἐν φρουρᾷ ἔχουσι; καὶ τούς τε ἐξελευθέρους πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ προσέτι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ χωρία κεκτημένους ἠργυρολογήκασιν οὕτως, ὥστε καὶ ἐς ὅπλα τινὰς αὐτῶν ἐλθεῖν ἀναγκάσαι, κἀκ τούτου συχνοὺς φθεῖραι; ἀλλ᾽ ἔστιν ὅπως φείσονται ἡμῶν, οἱ τῶν συμμάχων μὴ πεφεισμένοι; ἀφέξονται τῶν ἡμετέρων, οἱ τὰ τῶν οἰκείων δεδασμολογηκότες; φιλανθρωπεύσονταί τινι νικήσαντες, οἱ καὶ πρὶν κρατῆσαί τι πεποιηκότες; καὶ, ἵνα γε μὴ πάντα τὰ τῶν ἄλλων λέγων διατρίβω, ἀλλ᾽ αὐτὰ τὰ εἰς ἡμᾶς αὐτοῖς τετολμημένα καταλέξω· τίς μὲν οὐκ οἶδεν, ὅτι κοινωνὸς ἐγὼ καὶ συνάρχων τοῦ Καίσαρος ἀποδειχθεὶς, καὶ τήν τε προστασίαν τῶν κοινῶν ἐκ τοῦ ἴσου αὐτῷ λαβὼν, καὶ τιμῶν καὶ ἀρχῶν τῶν ὁμοίων τυχὼν, καὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἐν αὐταῖς ὢν, πάντων αὐτῶν, ὅσον ἐπ᾽ ἐκείνῳ ἐστὶν, ἀπεστέρημαι, καὶ ἰδιώτης μὲν ἐξ ἡγεμόνος, ἄτιμος δὲ ἐξ ὑπάτου γέγονα; οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου, οὐδ᾽ ὑπὸ τῆς βουλῆς (πῶς γὰρ, ὁπότε καὶ ἔφυγον ἄντικρυς ἐκ τῆς πόλεως καὶ οἱ ὕπατοι, καὶ ἄλλοι τινὲς, ἵνα μηδὲν τοιοῦτον ψηφίσωνται;) ἀλλ᾽ ὑπό τε αὐ-

τοῦ ἐκείνου, καὶ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ὄντων· οἵτινες οὐκ αἰσθάνονται μόναρχον αὐτὸν ἐφ᾽ ἑαυτοὺς πρώτους ἀσκοῦντες. ὁ γὰρ τολμήσας τὰς διαθήκας μου ζῶντος, δύναμιν τοσαύτην ἔχοντος, Ἀρμενίους νικῶντος, καὶ ζητῆσαι, καὶ βίᾳ τοὺς λαβόντας αὐτὰς ἀφελέσθαι, καὶ ἀνοῖξαι, καὶ δημοσίᾳ ἀναγνῶναι, πῶς ἂν ἢ ὑμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς φείσαιτο; καὶ ὅ γε τοιοῦτος εἰς ἐμὲ τὸν φίλον, τὸν ὁμοτράπεζον, τὸν συγγενῆ, γεγονὼς, πῶς ἂν φιλάνθρωπόν τι πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς οὓς οὐδὲν αὐτῷ συμβόλαιόν ἐστι, ποιήσειε.

21. „Καὶ μὴν εἰ δεῖ τι τοῖς ἐψηφισμένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, ὑμῖν μὲν καὶ φανερῶς ἀπειλεῖ, (πολεμίους γοῦν ἄντικρυς τοὺς πλείονας ὑμῶν πεποίηται). ἐμοὶ δ᾽ οὐδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπήγγελκε, καίτοι καὶ πολεμῶν μοι, καὶ πάντα οὐχ ὅπως τὰ τοῦ κεκρατηκότος ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ πεφονευκότος με ἤδη ποιῶν. ὥσθ᾽ ὁπότε ἐμὲ, ὃν μηδέπω καὶ νῦν πολέμιον ἔχειν προςποιεῖται, τοιαῦτα δέδρακεν, ἥκιστα ἂν ὑμῶν ἀπόσχοιτο, οἷς καὶ αὐτὸς ἐκπεπολεμῶσθαι σαφῶς ὁμολογεῖ. τί ποτ᾽ οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ τὰ μὲν ὅπλα πᾶσιν ὁμοίως ἡμῖν ἐπιφέρειν, ἐν δὲ δὴ τῷ ψηφίσματι, τοῖς μὲν πολεμεῖν, τοῖς δὲ μὴ, φάσκειν; οὐ μὰ Δί᾽ οὐχ ἵνα διαφορότητά τινα ἐν ἡμῖν ἐργάσηται, οὐδ᾽ ἵνα τοῖς μὲν ἄλλως, τοῖς δὲ ἄλλως, ἄν γε κρατήσῃ, χρήσηται, ἀλλ᾽ ἵνα ἡμᾶς στασιάσας συγκρούσῃ, καὶ κατὰ τοῦτο ἀσθενεστέρους ποιήσῃ. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τε ὅτι ὁμοφρονούντων μὲν ἡμῶν, καὶ καθ᾽ ἓν πάντα πραττόντων,

οὐδαμῇ οὐδαμῶς κρείττων ἂν γένοιτο· διενεχθέντων δέ, καὶ τῶν μὲν ταῦτα, τῶν δὲ ἐκεῖνα ἑλομένων, τάχα ἂν κρατήσειε· καὶ διὰ τοῦτο τοῦτον ἡμῖν τὸν τρόπον προσφέρεται.

22. „Ὥσπερ οὖν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συνόντες μοι Ῥωμαῖοι τόν τε κίνδυνον (καίπερ ἄδειάν τινα τῶν ἐψηφισμένων ἕνεκα ἔχοντες) προορώμεθα, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτοῦ συνίεμεν, καὶ οὔτε προϊέμεθα ὑμᾶς, οὔτ' αὖ ἰδίᾳ τὸ συμφέρον ἡμῖν αὐτοῖς προσκοποῦμεν· οὕτω που καὶ ὑμᾶς, οὓς οὐδ' αὐτὸς ἀρνεῖται μὴ οὐκ ἐχθροὺς καὶ ἐχθίστους γε ἡγεῖσθαι, χρὴ πάντα ταῦτα ἐνθυμηθέντας, καὶ κοινοὺς μὲν τοὺς κινδύνους, κοινὰς δὲ καὶ τὰς ἐλπίδας ποιησαμένους, καὶ συνάρασθαι τὰ πράγματα παντελῶς, καὶ συσπουδάσαι προθύμως· ἐνθυμηθέντας παράλληλα, καὶ ἃ πεισόμεθα, ὥσπερ εἶπον, ἡττηθέντες, καὶ ὧν τευξόμεθα, κρατήσαντες. μέγα μὲν γὰρ καὶ τὸ μηδὲν μήθ' ὑβριστικὸν μήτε πλεονεκτικὸν ἐλαττωθέντας πῃ ἡμᾶς παθεῖν· μέγιστον δέ, τὸ νικήσαντας πάνθ' ὅσα τις ἂν εὔξαιτο πρᾶξαι. αἴσχιστον δέ, τοσούτους καὶ τοιούτους ὄντας, καὶ ὅπλα καὶ χρήματα καὶ ναῦς καὶ ἵππους ἔχοντας, τὰ χείρονα ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων ἑλέσθαι· καί, παρὸν καὶ ἐκείνοις τὴν ἐλευθερίαν παρασχεῖν, συνδουλεῦσαι μᾶλλον αὐτοῖς ἐθελῆσαι. τοσοῦτον γάρ που διαφέρομεν ἀλλήλων, ὥσθ' ὁ μὲν καὶ ὑμῶν μοναρχῆσαι ἐπιθυμεῖ, ἐγὼ δὲ καὶ ἐκείνους ἐλευθερῶσαι βούλομαι, καθάπερ που καὶ τοῖς ὅρκοις πεπίστωμαι. ὡς οὖν ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὁμοίως ἀγωνιούμενοι,

καὶ κοινὰ τἀγαθὰ πᾶσι κατακτησόμενοι, σπουδάσωμεν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἔν τε τῷ παραχρῆμα κρατῆσαι, καὶ διαπαντὸς εὐδαιμονῆσαι."

23. Τοιαῦτά τινα ὁ Ἀντώνιος εἰπὼν, πάντας μὲν τοὺς πρώτους τῶν συνόντων οἱ ἐς τὰς ναῦς ἐσεβίβασε, μή τι νεωτερίσωσι καθ᾽ ἑαυτοὺς γενόμενοι, ὥσπερ ὅ, τε Δέλλιος καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτομολήσαντες· παμπληθεῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ὁπλίτας ἐνεβιβάσατο. ἐπειδὴ γὰρ τῷ τε μεγέθει τῶν τοῦ Καίσαρος νεῶν, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐπιβατῶν αὐτοῦ ὁ Σέξστος οὐχ ἥκιστα ἥττητο, τά τε σκάφη κατεσκεύασε πολὺ τῶν ἐναντίων ὑπερέχοντα, (τριήρεις μὲν γὰρ ὀλίγας, τετρήρεις δὲ, καὶ δεκήρεις, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ διὰ μέσου πάντα ἐξεποίησε) καὶ ἐπ᾽ αὐτὰ πύργους τε ὑψηλοὺς ἐπικατεσκεύασε, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐπανεβίβασεν, ὥστε καθάπερ ἀπὸ τειχῶν αὐτοὺς μάχεσθαι. Καῖσαρ δὲ καθεώρα μὲν τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, καὶ ἠντρεπίζετο· μαθὼν δὲ δὴ καὶ τὴν διάνοιαν σφῶν παρά τε ἄλλων καὶ παρὰ τοῦ Δελλίου, συνήγαγε καὶ αὐτὸς τὸ στράτευμα, καὶ ἔλεξεν ὧδε.

24. „Ὁρῶν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ ἐξ ὧν ἀκοῇ μεμάθηκα, καὶ ἐξ ὧν ἔργῳ πεπείραμαι, τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν πολεμικῶν, μᾶλλον δὲ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων, τοῖς τά τε δικαιότερα καὶ τὰ εὐσεβέστερα καὶ φρονοῦσι καὶ πράττουσι κατορθούμενα· τοῦτό που καὶ αὐτὸς οὐχ ἥκιστα ἐννοῶ, καὶ ὑμῖν παραινῶ προσκοπεῖν. καὶ γὰρ ὅτι μάλιστα καὶ πολλὴν καὶ μεγάλην ἰσχὺν,

ἀφ᾿ ἧς ἄν τις καὶ τὰ ἧττον δίκαια προελόμενος, κρατήσειν ἐλπίσειεν, ἔχομεν, ὅμως πολὺ μᾶλλον ἐπὶ τῇ πολέμου ὑποθέσει ἢ ἐπὶ ταύτῃ θαρσῶ. τὸ γάρ τοι, Ῥωμαίους τε ὄντας, καὶ τῆς πλείστης καὶ ἀρίστης οἰκουμένης ἄρχοντας, καταφρονεῖσθαι καὶ καταπατεῖσθαι πρὸς γυναικὸς Αἰγυπτίας, ἀνάξιον μὲν τῶν πατέρων ἡμῶν, τῶν τὸν Πύῤῥον, τὸν Φίλιππον, τὸν Περσέα, τὸν Ἀντίοχον καθελόντων, τῶν τοὺς Νουμαντίνους, τοὺς Καρχηδονίους ἀναστησάντων, τῶν τοὺς Κίμβρους, τοὺς Ἄμβρονας κατακοψάντων· ἀνάξιον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν, τῶν τοὺς Γαλάτας κατεστραμμένων, τῶν τοὺς Παννονίους κεχειρωμένων, τῶν μέχρι τοῦ Ἴστρου προκεχωρηκότων, τῶν τὸν Ῥῆνον διαβεβηκότων, ἐς Βρεττανίαν πεπεραιωμένων. πῶς μὲν γὰρ οὐ μέγα ἂν ἀλγήσειαν πάντες ἐκεῖνοι, οἱ τὰ προειρημένα κατειργασμένοι, εἰ αἴσθοιντο ἡμᾶς ὀλεθρίῳ γυναικὶ ὑποπεπτωκότας; πῶς δ᾿ οὐκ ἂν ἡμεῖς μεγάλως ἀσχημονήσαιμεν, εἰ πάντων ἀρετῇ πανταχοῦ περιόντες, ἔπειτα τὰς τούτων ὕβρεις πρᾴως φέροιμεν; οἵ τινες, ὦ Ἡράκλεις, Ἀλεξανδρεῖς τε καὶ Αἰγύπτιοι ὄντες, (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις αὐτοὺς χεῖρον ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν ἔχοι;) καὶ τὰ μὲν ἑρπετὰ καὶ τἄλλα θηρία, ὥσπερ τινὰς θεοὺς, θεραπεύοντες, τὰ δὲ σώματα τὰ σφέτερα ἐς δόξαν ἀθανασίας ταριχεύοντες, καὶ θρασύνασθαι μὲν προπετέστατοι, ἀνδρίσασθαι δὲ ἀσθενέστατοι ὄντες, καὶ τὸ μέγιστον, γυναικὶ ἀντ᾿ ἀνδρὸς δουλεύοντες, ἐτόλμησαν τῶν τε ἡμετέρων ἀγαθῶν ἀντιποιήσασθαι, καὶ δι᾿ ἡμῶν αὐτὰ κατα-

κτήσασθαι· ὥστε σφίσιν ἑκουσίους ἡμᾶς τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν εὐδαιμονίας παραχωρῆσαι.

25. „Τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ὀδύραιτο, ὁρῶν στρατιώτας Ῥωμαίους δορυφοροῦντας τὴν βασιλίδα αὐτῶν; τίς δ᾽ οὐκ ἂν στενάξειεν, ἀκούων ἱππέας καὶ βουλευτὰς Ῥωμαίων κολακεύοντας αὐτὴν, ὥσπερ εὐνούχους; τίς δ᾽ οὐκ ἂν θρηνήσειε καὶ ἀκούων καὶ ὁρῶν αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον, τὸν δὶς ὕπατον, τὸν πολλάκις αὐτοκράτορα, τὸν τὴν προστασίαν μετ᾽ ἐμοῦ τῶν κοινῶν ἐπιτραπέντα, τὸν τοσαύτας μὲν πόλεις, τοσαῦτα δὲ στρατόπεδα ἐγχειρισθέντα, νῦν πάντα μὲν τὰ πάτρια τοῦ βίου ἤθη ἐκλελοιπότα, πάντα δὲ τἀλλότρια καὶ βαρβαρικὰ ἐξηλωκότα, καὶ ἡμῶν μὲν, ἢ τῶν νόμων, ἢ τῶν θεῶν τῶν προγονικῶν, μηδὲν προτιμῶντα, τὴν δ᾽ ἄνθρωπον ἐκείνην, καθάπερ τινὰ Ἶσιν, ἢ Σελήνην, προσκυνοῦντα; καὶ τούς τε παῖδας αὐτῆς, Ἥλιον καὶ Σελήνην ὀνομάζοντα; καὶ τὸ τελευταῖον, καὶ ἑαυτὸν, Ὄσιριν καὶ Διόνυσον ἐπικεκλημένον; κἀκ τούτων, καθάπερ πάσης μὲν τῆς γῆς, πάσης δὲ τῆς θαλάσσης κυριεύοντα, καὶ νήσους ὅλας καὶ τῶν ἠπείρων τινὰ κεχαρισμένον; ἄπιστα μὲν εὖ οἶδ᾽ ὅτι καὶ θαυμαστὰ ταῦτα ὑμῖν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, φαίνεται· διὰ τοῦτο δὲ δὴ μᾶλλον ἀγανακτεῖν ὀφείλετε. εἰ γὰρ ἃ μηδ᾽ ἀκούσαντες πιστεύετε, ταῦτ᾽ ὄντως γίνεται, καὶ ἐφ᾽ οἷς οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀλγήσειε μαθὼν, ταῦτ᾽ ἐκεῖνος ποιεῖ τρυφῶν, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ὑπεροργισθείητε;

26. „Καίτοι ἔγωγε καὶ τὸ κατ᾽ ἀρχὰς οὕτω περὶ

αὐτὸν ἐσπούδασα, ὥστε αὐτῷ καὶ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας μεταδοῦναι, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀδελφὴν συνοικίσαι, καὶ στρατεύματα χαρίσασθαι· καὶ μετὰ τοῦθ᾽ οὕτως ἐπιεικῶς, οὕτω φιλικῶς πρὸς αὐτὸν ἔσχον, ὥστε μήθ᾽ ὅτι τὴν ἀδελφήν μου ὕβρισε, μήθ᾽ ὅτι τῶν γεννηθέντων οἱ ἐξ αὐτῆς τέκνων ἠμέλησε, μήθ᾽ ὅτι τὴν Αἰγυπτίαν αὐτῆς προετίμησε, μήθ᾽ ὅτι τοῖς ἐκείνης παισὶ πάνθ᾽ ὡς εἰπεῖν τὰ ὑμέτερα ἐδωρήσατο, μήτε δι᾽ ἄλλο μηδὲν, ἐθελῆσαι αὐτῷ πολεμῆσαι. αἴτιον δὲ, ὅτι πρῶτον μὲν ἐνόμιζον οὐ τὸν αὐτὸν δεῖν τρόπον πρός τε τὴν Κλεοπάτραν καὶ πρὸς τὸν Ἀντώνιον προσφέρεσθαι. ἐκείνην μὲν γὰρ, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀλλοφύλου, πολεμίαν εὐθὺς οἷς ἔπραττεν εἶναι· τοῦτον δὲ, ἅτε καὶ πολίτην, ἐνδέχεσθαι σωφρονισθῆναι. ἔπειτα δὲ ἤλπιζον, ὅτι εἰ καὶ μὴ ἐθελούσιος, ἀλλ᾽ ἄκων γε ἐκ τῶν ἐπ᾽ ἐκείνῃ ψηφισθέντων μεταγνώσεται. διὰ μὲν δὴ ταῦτα οὐδένα αὐτῷ πόλεμον ἐπήγγειλα. ἐπειδὴ δὲ ὑπεριδὼν αὐτὰ καὶ καταφρονήσας, οὔτ᾽ ἀφιέντων αὐτὸν ἡμῶν, ἀφεθῆναι, οὔτ᾽ ἐλεούντων, ἐλεηθῆναι βούλεται· ἀλλ᾽ εἴτε ὡς ἀλόγιστος, εἴθ᾽ ὡς μαινόμενος, (καὶ γὰρ τοῦθ᾽ ἐγὼ ἀκηκοὼς πεπίστευκα, ὅτι ὑπ᾽ ἐκείνης τῆς καταράτου μεμάγευται) τῆς μὲν ἡμετέρας εὐεργεσίας καὶ τῆς παρ᾽ ἡμῶν φιλανθρωπίας οὐδὲν προτιμᾷ, τῇ δὲ γυναικὶ δουλεύων, τόν τε πόλεμον καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς αὐθαιρέτους καὶ καθ᾽ ἡμῶν καὶ κατὰ τῆς πατρίδος ἀναιρεῖται· τί λοιπὸν ἄλλο, πλὴν ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον μετὰ τῆς Κλεοπάτρας ἡμῖν προσήκει;

27. „Μήτ᾽ οὖν Ῥωμαῖον εἶναί τις αὐτὸν νομιζέτω, ἀλλά τινα Αἰγύπτιον· μήτ᾽ Ἀντώνιον ὀνομαζέτω, ἀλλά τινα Σαραπίωνα· μὴ ὕπατον, μὴ αὐτοκράτορα γεγονέναι ποτὲ ἡγείσθω, ἀλλὰ γυμνασίαρχον. ταῦτα γὰρ ἀντ᾽ ἐκείνων αὐτὸς ἐθελοντὴς ἀνθείλετο, καὶ πάντα τὰ πάτρια σεμνολογήματα ἀποῤῥίψας, εἷς τῶν ἀπὸ Κανώβου κυμβαλιστῶν γέγονε. μὴ μέντοι μηδὲ δείσῃ τις αὐτὸν, ὡς καὶ ῥοπὴν τῷ πολέμῳ παρέξοντα. ἦν μὲν γὰρ οὐδὲ ἐν τῷ πρὶν ἄξιός τινος, ὥς που σαφῶς ἴστε οἱ περὶ Μούτιναν αὐτοῦ κεκρατηκότες· εἰ δ᾽ οὖν ποτε καὶ ἐκ τῆς σὺν ἡμῖν στρατείας ἀρετήν τινα ἔσχεν, ἀλλ᾽ εὖ ἴστε ὅτι πᾶσαν αὐτὴν νῦν ἐν τῇ τοῦ βίου μεταβολῇ διέφθαρκεν. ἀδύνατον γάρ ἐστι, βασιλικῶς τέ τινα τρυφῶντα, καὶ γυναικείως θρυπτόμενον, ἀνδρῶδές τι φρονῆσαι καὶ πρᾶξαι. διὰ τὸ πᾶσαν ἀνάγκην εἶναι, οἵοις ἄν τις ἐπιτηδεύμασι συνῇ, τοιούτοις αὐτὸν ἐξομοιοῦσθαι. τεκμήριον δέ· ἕνα πόλεμον ἐν παντὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ πεπολεμηκὼς, καὶ μίαν στρατείαν πεποιημένος, παμπόλλους μὲν ἐν ταῖς μάχαις πολίτας ἀπολώλεκεν, αἴσχιστα δὲ ἀπὸ τῶν Πραάσπων ἀποκεχώρηκε, πλείστους δὲ καὶ ἐν τῇ φυγῇ προσαποβέβληκεν. ὥστ᾽ εἰ μὲν γελοίως πως ὀρχεῖσθαι καὶ κορδακίζειν τινὰ ἡμῶν ἐχρῆν, πάντως ἂν ἔλαττον αὐτοῦ ἠνέγκατο· (ταῦτα γὰρ μεμελέτηκεν·) ἐπειδὴ δὲ ὅπλων καὶ μάχης δεῖ, τί τις ἂν αὐτοῦ φοβηθείη; τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος; ἀλλὰ παρήβηκε καὶ ἐκτεθήλυται. τὴν ῥώμην τῆς γνώμης; ἀλλὰ γυναικίζει καὶ ἐκκεκιναίδισται. τὴν εὐ-

σέβειαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς ἡμῶν; ἀλλὰ πολεμεῖ καὶ ἐκείνοις καὶ τῇ πατρίδι. τὴν πιστότητα τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅπως τὸν Ἀρμένιον ἐξαπατήσας ᾤχετο; τὴν δὲ ἐπιείκειαν τὴν πρὸς τοὺς φίλους; καὶ τίς οὐχ ἑώρακε τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ κακῶς ἀπολωλότας; τὴν εὐδοξίαν τὴν παρὰ τοῖς στρατιώταις; καὶ τίς οὐχὶ καὶ ἐκείνων αὐτοῦ κατέγνωκε; σημεῖον δὲ, ὅτι συχνοὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς μεθίστανται. νομίζω δὲ ἔγωγε ὅτι καὶ πάντες οἱ πολῖται ἡμῶν τοῦτο ποιήσουσιν, ὥσπερ ποτὲ καὶ πρότερον, ὅτε ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πρὸς τὴν Γαλατίαν ᾔει. μέχρι μὲν γὰρ πλουτήσειν ἀκινδύνως ἤλπιζον, καὶ μάλα ἄσμενοί τινες αὐτῷ συνῆσαν· μάχεσθαι δὲ δὴ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ὁμοφύλους ὑπὲρ τῶν μηδὲν σφίσι προσηκόντων (ἄλλως τε καὶ ἐξὸν αὐτοῖς ἀδεῶς σὺν ἡμῖν καὶ σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν) οὐκ ἐθελήσουσιν.

28. „Ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις ὅτι καὶ συμμάχους πολλοὺς, καὶ χρήματα πολλὰ ἔχει. οὐκοῦν ὅπως μὲν τοὺς τὴν Ἀσίαν τὴν ἤπειρον οἰκοῦντας νικᾷν εἰώθαμεν, οἶδε μὲν ὁ Σκιπίων ἐκεῖνος ὁ Ἀσιατικὸς, οἶδε δὲ καὶ ὁ Σύλλας ὁ Εὐτυχὴς, ὁ Λούκουλλος, ὁ Πομπήϊος, ὁ Καῖσαρ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς, ὑμεῖς αὐτοὶ, οἱ τοὺς μετά τε τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου συστρατευσαμένους κεκρατηκότες. τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος, καὶ τὸν πλοῦτον σφῶν ὅσῳ πλείονα ἑτέρων νομίζετε εἶναι, τοσούτῳ μᾶλλον σπουδάσατε σφετερίσασθαι. ὑπὲρ γὰρ τῶν μεγίστων ἄθλων μεγίστους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἄξιον ποιεῖσθαι. καίτοι μεῖζον οὐ

δὲν ἄλλο φήσαιμι ὑμῖν προκεῖσθαι, τοῦ, τὸ ἀξίωμα τὸ τῶν προγόνων διασῶσαι· τοῦ, τὸ φρόνημα τὸ οἰκεῖον φυλάξαι· τοῦ, τοὺς ἀφεστηκότας ἀφ᾽ ἡμῶν τιμωρήσασθαι· τοῦ, τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ἀμύνασθαι· τοῦ, πάντων ἀνθρώπων νικήσαντας ἄρχειν· τοῦ, μηδεμίαν γυναῖκα περιορᾷν μηδενὶ ἀνδρὶ παρισουμένην. ἢ πρὸς μὲν Ταυρίσκους καὶ Ἰάπυδας καὶ Δαλμάτας καὶ Παννονίους, προθυμότατα αὐτοὶ ὑμεῖς οἱ νῦν παρόντες, ὑπὲρ ὀλίγων τινῶν τειχῶν καὶ γῆς ἐρήμου, πολλάκις ἐμαχέσασθε, καὶ πάντας αὐτούς, καίτοι πολεμικωτάτους ὁμολογουμένως ὄντας, ἐχειρώσασθε, καὶ νὴ Δία καὶ πρὸς Σέξστον ὑπὲρ Σικελίας μόνης, καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀντώνιον ὑπὲρ Μουτίνης μόνης ὁμοίως ἠγωνίσασθε, ὥστ᾽ ἀμφοτέρων αὐτῶν κρατῆσαι· πρὸς δὲ δὴ γυναῖκα πᾶσι τοῖς ὑμετέροις ἐπιβουλεύουσαν, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν τὰ ὑμέτερα τοῖς ἐκείνης παισὶ διαδεδωκότα, καὶ πρὸς τοὺς καλοὺς αὐτῶν ἑταίρους καὶ τραπεζεῖς, οὓς αὐτοὶ ἐκεῖνοι κοπρείας ἀποκαλοῦσιν, ἧττόν τι προθυμηθήσεσθε; διὰ τί; διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν; ἀλλ᾽ οὐδὲν πλῆθος σωμάτων ἀρετῆς κρατεῖ. διὰ τὸ γένος; ἀλλ᾽ ἀχθοφορεῖν μᾶλλον ἢ πολεμεῖν μεμελετήκασι. διὰ τὴν ἐμπειρίαν; ἀλλ᾽ ἐρέττειν μᾶλλον ἢ ναυμαχεῖν ἴσασιν. ἐγὼ μὲν καὶ αἰσχύνομαι ὅτι πρὸς τοιούτους ἀνθρώπους ἀγωνίζεσθαι μέλλομεν, ὧν καὶ κρατήσαντες οὐκ εὐδοκιμήσομεν, καὶ ἡττηθέντες ἀσχημονήσομεν.

29. „Μὴ γάρ που τὸ μέγεθος τῶν σκαφῶν αὐ-

τῶν, ἢ τὸ πάχος τῶν ξύλων, ἀντίπαλον ταῖς ἀρεταῖς ὑμῶν εἶναι νομίζετε. ποία μὲν γὰρ ναῦς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ ἔτρωσέ τινα, ἢ ἀπέκτεινε; πῶς δ' οὐ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τε ὕψους καὶ τοῦ πάχους καὶ δυσκινητότεραι ἔσονται τοῖς ἐλαύνουσιν αὐτάς, καὶ ἀπειθέστεραι τοῖς κυβερνοῦσι; τί δ' ἂν ὄφελος τοῖς ἀπ' αὐτῶν μαχομένοις γένοιτο, μήτε διεκπλεῖν, μήτε περιπλεῖν (ἅπερ που ναυμαχίας ἔργα ἐστὶ) δυναμένοις; οὐ γάρ που πεζομαχεῖν ἡμῖν ἐν τῇ θαλάττῃ μέλλουσιν, οὐδ' αὖ ὥσπερ ἐν τείχεσί τισι κατακεκλεισμένοι πολιορκηθῆναι παρεσκευάδαται. ἐπεὶ τοῦτό γε καὶ πάνυ προσῆκον ἂν εἴη· λέγω δὲ τὸ πρὸς ξύλινα παραφράγματα προσμίξαι. ἄν τε γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ καθάπερ ἐμπεπηγυῖαι αἱ νῆες αὐτῶν μένωσιν, ἐξέσται μὲν ἡμῖν τοῖς ἐμβόλοις αὐτὰς ἀναῤῥηγνύναι, ἐξέσται δὲ καὶ μηχαναῖς πόῤῥωθεν τιτρώσκειν, ἐξέσται δὲ καὶ πυρὶ καὶ πυρφόροις βέλεσι καταπιμπράναι. ἄν τε καὶ κινηθῆναί πῃ τολμήσωσιν, οὔτ' ἂν διώκουσαί τινα καταλάβοιεν, οὔτ' ἂν τραπεῖσαι ἐκφύγοιεν· ἀργόταται μὲν, ὑπὸ τῆς βαρύτητος, εἰς τὸ δρᾶσαί τι, ἑτοιμόταται δὲ ὑπὸ τοῦ μεγέθους ἐς τὸ παθεῖν οὖσαι.

30. „Καὶ τί δεῖ πλείω λέγοντα περὶ αὐτῶν διατρίβειν, ὁπότε πολλάκις ἤδη σφῶν πειραθέντες, καὶ περὶ Λευκάδα, καὶ ἐνταῦθα πρώην, οὐχ ὅσον οὐκ ἠλαττώθημεν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ κρείττους γενόμεθα; ὥστε μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἔργοις ἐπιῤῥωσθέντες, ἐπιθυμήσατε παντὶ ἤδη τῷ πολέμῳ τέλος ἐπιθεῖναι. εἰ.

δὲν ἄλλο φήσαιμι ὑμῖν προκεῖσθαι, τοῦ, τὸ ἀξίωμα τὸ τῶν προγόνων διασῶσαι· τοῦ, τὸ φρόνημα τὸ οἰκεῖον φυλάξαι· τοῦ, τοὺς ἀφεστηκότας ἀφ᾽ ἡμῶν τιμωρήσασθαι· τοῦ, τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ἀμύνασθαι· τοῦ, πάντων ἀνθρώπων νικήσαντας ἄρχειν· τοῦ, μηδεμίαν γυναῖκα περιορᾷν μηδενὶ ἀνδρὶ παρισουμένην. ἢ πρὸς μὲν Ταυρίσκους καὶ Ἰάπυδας καὶ Δαλμάτας καὶ Παννονίους, προθυμότατα αὐτοὶ ὑμεῖς οἱ νῦν παρόντες, ὑπὲρ ὀλίγων τινῶν τειχῶν καὶ γῆς ἐρήμου, πολλάκις ἐμαχέσασθε, καὶ πάντας αὐτοὺς, καίτοι πολεμικωτάτους ὁμολογουμένως ὄντας, ἐχειρώσασθε, καὶ νὴ Δία καὶ πρὸς Σέξτον ὑπὲρ Σικελίας μόνης, καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀντώνιον ὑπὲρ Μουτίνης μόνης ὁμοίως ἠγωνίσασθε, ὥστ᾽ ἀμφοτέρων αὐτῶν κρατῆσαι· πρὸς δὲ δὴ γυναῖκα πᾶσι τοῖς ὑμετέροις ἐπιβουλεύουσαν, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν τὰ ὑμέτερα τοῖς ἐκείνης παισὶ διαδεδωκότα, καὶ πρὸς τοὺς καλοὺς αὐτῶν ἑταίρους καὶ τραπεζεῖς, οὓς αὐτοὶ ἐκεῖνοι κοπρείας ἀποκαλοῦσιν, ἧττόν τι προθυμηθήσεσθε; διὰ τί; διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν; ἀλλ᾽ οὐδὲν πλῆθος σωμάτων ἀρετῆς κρατεῖ. διὰ τὸ γένος; ἀλλ᾽ ἀχθοφορεῖν μᾶλλον ἢ πολεμεῖν μεμελετήκασι. διὰ τὴν ἐμπειρίαν; ἀλλ᾽ ἐρέττειν μᾶλλον ἢ ναυμαχεῖν ἴσασιν. ἐγὼ μὲν καὶ αἰσχύνομαι ὅτι πρὸς τοιούτους ἀνθρώπους ἀγωνίζεσθαι μέλλομεν, ὧν καὶ κρατήσαντες οὐκ εὐδοκιμήσομεν, καὶ ἡττηθέντες ἀσχημονήσομεν.

29. „Μὴ γάρ που τὸ μέγεθος τῶν σκαφῶν αὐ-

τῶν, ἢ τὸ πάχος τῶν ξύλων, ἀντίπαλον ταῖς ἀρεταῖς ὑμῶν εἶναι νομίζετε. ποία μὲν γὰρ ναῦς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ ἔτρωσέ τινα, ἢ ἀπέκτεινε; πῶς δ' οὐ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τε ὕψους καὶ τοῦ πάχους καὶ δυσκινητότεραι ἔσονται τοῖς ἐλαύνουσιν αὐτὰς, καὶ ἀπειθέστεραι τοῖς κυβερνοῦσι; τί δ' ἂν ὄφελος τοῖς ἀπ' αὐτῶν μαχομένοις γένοιτο, μήτε διεκπλεῖν, μήτε περιπλεῖν (ἅπερ που ναυμαχίας ἔργα ἐστὶ) δυναμένοις; οὐ γάρ που πεζομαχεῖν ἡμῖν ἐν τῇ θαλάττῃ μέλλουσιν, οὐδ' αὖ ὥσπερ ἐν τείχεσί τισι κατακεκλεισμένοι πολιορκηθῆναι παρεσκευάδαται. ἐπεὶ τοῦτό γε καὶ πάνυ προσῆκον ἂν εἴη· λέγω δὲ τὸ πρὸς ξύλινα παραφράγματα προσμίξαι. ἄν τε γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ καθάπερ ἐμπεπηγυῖαι αἱ νῆες αὐτῶν μένωσιν, ἐξέσται μὲν ἡμῖν τοῖς ἐμβόλοις αὐτὰς ἀναῤῥηγνύναι, ἐξέσται δὲ καὶ μηχαναῖς πόῤῥωθεν τιτρώσκειν, ἐξέσται δὲ καὶ πυρὶ καὶ πυρφόροις βέλεσι καταπιμπράναι. ἄν τε καὶ κινηθῆναί πῃ τολμήσωσιν, οὔτ' ἂν διώκουσαί τινα καταλάβοιεν, οὔτ' ἂν τραπεῖσαι ἐκφύγοιεν· ἀργόταται μὲν, ὑπὸ τῆς βαρύτητος, εἰς τὸ δρᾶσαί τι, ἑτοιμόταται δὲ ὑπὸ τοῦ μεγέθους ἐς τὸ παθεῖν οὖσαι.

30. „Καὶ τί δεῖ πλείω λέγοντα περὶ αὐτῶν διατρίβειν, ὁπότε πολλάκις ἤδη σφῶν πειραθέντες, καὶ περὶ Λευκάδα, καὶ ἐνταῦθα πρώην, οὐχ ὅσον οὐκ ἠλαττώθημεν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ κρείττους ἐγενόμεθα; ὥστε μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἔργοις ἐπιῤῥωσθέντες, ἐπιθυμήσατε παντὶ ἤδη τῷ πολέμῳ τέλος ἐπιθεῖναι. εἰ

γὰρ ἴστε τοῦθ᾽, ὅτι ἂν καὶ τήμερον αὐτοὺς νικήσ μεν, οὐδὲν ἔτι πρᾶγμα ἕξομεν. ἄλλως τε γὰρ φύ πᾶν τὸ ἀνθρώπειον, ὅταν ἐν τοῖς πρώτοις ἀγῶ σφαλῇ, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀθυμότερον γίνετα καὶ ἡμεῖς ἀναμφιλόγως ἐν τῇ γῇ ἀμείνους αὐτ ἐσμὲν, ὥστε κἂν ἀκεραίων σφῶν ὄντων κρατῆσι καὶ ταῦθ᾽ οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἴσασιν, ὥστε (γὰρ ἀποκρύψομαι ὑμᾶς ὅσα ἀκήκοα) ἀθυμεῖν ἐπὶ τοῖς ἤδη γεγονόσι, καὶ ἀπογινώσκειν κατὰ χ ραν μένοντας σωθήσεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα διαδρ ναι τέ πῃ ἐπιχειρεῖν, καὶ τὸν ἔκπλουν τοῦτον ο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλ᾽ ὡς ἐς φυγὴν ποιεῖσθαι. κ τά τε ἄριστα καὶ τιμιώτατα τῶν ὑπαρχόντων αὐτ κτημάτων ἐς τὰς ναῦς ἐντέθεινται, ἵνα, ἂν δυν θῶσι, μετ᾽ αὐτῶν διαφύγωσιν. ὡς οὖν καὶ ὁμολ γοῦντας αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἡμῶν εἶναι, καὶ ἆθλα τῆς νίκης ἐν ταῖς ναυσὶ φέροντας, μὴ περ δωμεν ἄλλοσέ πῃ πλεύσοντας, ἀλλὰ αὐτοῦ ταῦ κρατήσαντες, πάντα αὐτὰ ἀφελώμεθα."

31. Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ εἶπε· καὶ μετ τοῦτο ἐβουλεύσατο μὲν παρεξεῖναι αὐτοὺς, ὅπ φεύγουσι σφίσι κατὰ νώτου ἐπίθηται· (αὐτός γὰρ ταχυναυτῶν, διὰ βραχέος σφᾶς αἱρήσειν ἤ πισε· καὶ ἐκείνων ἐκδήλων ὅτι ἐκδράναι πῃ ἐπιχ ροῦσι γενομένων, ἀμαχεὶ τοὺς λοιποὺς ἐκ τούτ προσάξεσθαι προσεδόκησε·) κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τ Ἀγρίππου, φοβηθέντος μὴ ὑστερίσωσιν αὐτ ἱστίοις χρήσεσθαι μελλόντων, καί τι καὶ θαρσήσ ὡς οὐ χαλεπῶς κρατήσων, ὅτι ὑετός τε ἐν τούτ

λάβρος, καὶ ζάλη πολλὴ, ἔς τε τὸ τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν μόνον εἰσέπεσε, καὶ πᾶν αὐτὸ συνετάραξε· τούτου μὲν ἐπέσχε, παμπόλλους δὲ καὶ αὐτὸς πεζοὺς ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβιβάσας, καὶ πάντας τοὺς ἑταίρους ἐς ὑπηρετικὰ ἐμβαλὼν, ὅπως ἐν τάχει περιπλέοντες, τοῖς τε ναυμαχοῦσι τὰ δέοντα παραινέσωσι, καὶ ἑαυτῷ τὰ προσήκοντα διαγγέλλωσι, τὸν ἔκπλουν σφῶν ἐπετήρει. καὶ αὐτῶν ἀναχθέντων τε ὑπὸ σάλπιγγος, καὶ πυκναῖς ταῖς ναυσὶν ὀλίγον ἔξω τῶν στενῶν παραταξαμένων, καὶ μηδαμῇ προϊόντων, ὥρμησε μὲν ὡς καὶ ἑστῶσι σφίσι προσμίξων, ἢ καὶ ἀναχωρῆσαι σφᾶς ποιήσων· ἐπεὶ δ' οὔτ' ἀντεξώρμησαν, οὔτ' ἀνέστρεψαν, ἀλλὰ κατὰ χώραν ἔμενον, καὶ προσέτι ἰσχυρῶς τῇ συντάξει ἐπεπύκνωντο, ἐν ἀπόρῳ τε ἔσχετο, καὶ τὰς κώπας ἐς τὸ ὕδωρ τοῖς ναύταις καθεῖναι κελεύσας, ἀνέσχε χρόνον τινά· καὶ μετὰ τοῦτο τὰ κέρατα ἐξαίφνης ἀμφότερα ἀπὸ σημείου ἐπεξαγαγὼν ἐπέκαμψεν, ἐλπίσας μάλιστα μὲν περιστοιχιεῖσθαι σφᾶς, εἰ δὲ μὴ, τὴν γοῦν τάξιν αὐτῶν διαλύσειν. ὁ οὖν Ἀντώνιος, φοβηθεὶς τήν τε ἐπίκαμψιν αὐτοῦ καὶ τὴν περίσχεσιν, ἀντεπεξηγάγετο ὅσον ἐδύνατο, καὶ ἐς χεῖράς οἱ καὶ ἄκων ἦλθε.

32. Καὶ οὕτω συμπεσόντες ἐναυμάχησαν, πολλὰ μὲν παρακελεύματα ἐν ἑαυτοῖς ἑκάτεροι καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς προθυμίας ποιούμενοι, πολλὰ δὲ καὶ κελεύματα παρὰ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου σφίσιν ἐπιβοώντων ἐσακούοντες. ἠγωνίζοντο δὲ οὐχ ὁμοιοτρόπως, ἀλλ' οἱ μὲν τοῦ Καίσαρος, ἅτε καὶ μικρο-

τέρας καὶ ταχυτέρας τὰς ναῦς ἔχοντες, ῥοθίῳ τε ἐχρῶντο, καὶ ἐνέβαλλον πεφραγμένοι πάντῃ, τοῦ μὴ τιτρώσκεσθαι· καὶ εἰ μὲν κατέδυσάν τινα, εἰ δὲ μή, ἀνεκρούοντο πρὶν ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. καὶ ἤτοι τοῖς αὐτοῖς αὖθις ἐξαίφνης ἐνέβαλλον, ἢ τοὺς μὲν εἴων, ἐπ' ἄλλους δὲ ἐτρέποντο. καί τι καὶ τούτους ὡς διὰ βραχέος ἐργασάμενοι, πρὸς ἄλλους καὶ πάλιν μάλα ἄλλους ἐχώρουν, ὅπως ὡς μάλιστα ἀπροσδοκήτοις τισὶ προσφέρωνται. οἷα γὰρ φοβούμενοι μὲν τὴν ἐκ πολλοῦ αὐτῶν ἀλκήν, φοβούμενοι δὲ καὶ τὴν ἐν χερσὶ μάχην, οὔτε ἐν τῷ πρόσπλῳ, οὔτε ἐν τῇ συμμίξει ἐνεχρόνιζον, ἀλλ' ὑποδραμόντες ἂν αἰφνίδιον, ὥστε τὴν τοξείαν σφῶν φθῆναι, καὶ τρώσαντές τινα ἢ καὶ συνταράξαντες μόνον, ὥστε τὴν κάθεξιν ἐκφυγεῖν, ἀνεχώρουν ἔξω βέλους· οἱ δ' ἕτεροι τούς τε προσπλέοντας σφίσι πολλοῖς καὶ πυκνοῖς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασιν ἔβαλλον, καὶ ἐς τοὺς προσμιγνύοντας χεῖρας σιδηρᾶς ἐπεῤῥίπτουν. καὶ εἰ μὲν ἐπιτύχοιεν αὐτῶν, κρείττους ἐγίνοντο· εἰ δ' ἁμάρτοιεν, τρωθέντων ἂν σφίσι τῶν σκαφῶν ἐβαπτίζοντο, ἢ καὶ περὶ τὸ μὴ παθεῖν τοῦτο ἀποδιατρίβοντες, εὐεπιθετώτεροι ἄλλοις τισὶν ἐγίνοντο. δύο τε γὰρ ἢ καὶ τρεῖς ἅμα τῇ αὐτῇ νηῒ προσπίπτουσαι, αἱ μὲν ἔδρων ὅσα ἐδύναντο, αἱ δὲ ἔπασχον. ἐπονοῦντο δὲ καὶ ἔκαμνον, τοῖς μὲν οἵ τε κυβερνῆται καὶ οἱ ἐρέται μάλιστα, τοῖς δὲ οἱ ἐπιβάται· καὶ ἐῴκεσαν οἱ μέν, ἱππεῦσι, τοτὲ μὲν ἐπελαύνουσι, τοτὲ δὲ ἐξαναχωροῦσι, διὰ τὸ τούς τε ἐπίπλους καὶ τὰς ἀνακρούσεις ἐπ' αὐτοῖς εἶναι·

οἱ δὲ, ὁπλίταις, τοὺς τε πλησιάζοντας σφίσι φυλασσομένοις, καὶ κατέχειν αὐτοὺς ὅτι μάλιστα πειρωμένοις. κἀκ τούτου ἐπλεονέκτουν τε ἀλλήλων, οἱ μὲν, ἔς τε τοὺς ταρσοὺς τῶν νεῶν ὑποπίπτοντες, καὶ τὰς κώπας συναράσσοντες, οἱ δὲ, ἄνωθεν αὐτοὺς καὶ πέτραις καὶ μηχανήμασι βαπτίζοντες· καὶ ἠλαττοῦντο αὖ οἱ μὲν, ὅτι τοὺς μὲν προσιόντας σφίσιν οὐδὲν κακουργεῖν ἐδύναντο· οἱ δὲ, ὅτι εἰ καὶ μὴ κατέδυσάν τινας ἐμβαλόντες, οὐκέτ᾽ ἐξ ἴσου σφίσιν ἐν τῇ συνέρξει ἠγωνίζοντο.

33. Ἀγχωμάλου οὖν ἐπὶ πολὺ τῆς ναυμαχίας οὔσης, καὶ μηδετέρων ὑπερέχειν πῃ δυναμένων, τέλος τοιόνδε τι ἐγένετο. ἡ Κλεοπάτρα κατόπιν τῶν μαχομένων ἀποσαλεύουσα, οὐκ ἤνεγκε τὴν πολλὴν καὶ ἄκριτον τοῦ ἀδήλου μέλλησιν, ἀλλ᾽ ἀποκναισθεῖσα, ἀπό τε τοῦ γυναικείου καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτίου, τῇ τε ἐπὶ πολὺ μετεώρῳ ἀγωνίᾳ, καὶ τῇ ἀεὶ ἐφ᾽ ἑκάτερα περιδεεῖ προσδοκίᾳ, αὐτή τε ἐς φυγὴν ἐξαπιναίως ὥρμησε, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπηκόοις σημεῖον ἦρε. καὶ οὕτω τά τε ἱστία αὐτῶν εὐθὺς ἀραμένων, καὶ ἐς τὸ πέλαγος ἀφέντων, ἀνέμου τινὸς κατὰ τύχην φοροῦ συμβάντος, νομίσας ὁ Ἀντώνιος οὐχ ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας αὐτοὺς ἐκ παραγγέλσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ δέους, ὡς καὶ νενικημένους, φεύγειν, ἐφέπετο σφίσι. γενομένου δὲ τούτου, καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται καὶ ἠθύμησαν καὶ ἐταράχθησαν· καὶ πως ἀποδρᾶναι καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐθελήσαντες, οἱ μὲν τὰ ἱστία ἤγειρον, οἱ δὲ τούς τε πύργους καὶ τὰ ἔπιπλα ἐς τὴν θάλασσαν

ἐῤῥίπτουν, ὅπως κουφίσαντες διαφύγωσι. καὶ α τοῖς περὶ ταῦτα ἔχουσιν οἱ ἐναντίοι προσπεσόντ (τοὺς γὰρ φεύγοντας, ἅτε καὶ ἄνευ ἱστίων ὄντε καὶ πρὸς τὴν ναυμαχίαν μόνην παρεσκευασμένο οὐκ ἐπεδίωξαν) πολλοί τε ἑκάστῃ νηῒ καὶ ἕκαθε καὶ ἐν χρῷ ἐμαχέσαντο· ὥστε καὶ ποικιλώτατον κ ὀξύτατον ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ὁμοίως τὸν ἀγῶνα γεν σθαι. οἱ μὲν γάρ τά τε κάτω τῶν νεῶν πάντα π ριξ ἐκακούργουν, καὶ τὰς κώπας συνέθραυον, τ τε πηδάλια ἀπήραττον, καὶ ἐπαναβαίνοντες ἐ τὰ καταστώματα, τοὺς μὲν κατέσπων ἀντιλαμβ νόμενοι, τοὺς δε ἐώθουν, τοῖς δὲ ἐμάχοντο, ἅ καὶ ἰσοπληθεῖς αὐτοῖς ἤδη ὄντες· οἱ δὲ τοῖς τε κο τοῖς σφᾶς διωθοῦντο, καὶ ταῖς ἀξίναις ἔκοπτο πέτρους τε καὶ ἄλλους τινὰς ὄγκους ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦτ παρεσκευασμένους ἐπικατέβαλλον, καὶ τούς τε ἀν βαίνοντας ἀπεκρούοντο, καὶ τοῖς ἐς χεῖρας ἰοῦ συνεφέροντο. εἴκασεν ἄν τις ἰδὼν τὰ γιγνόμεν (ὡς μικρὰ μεγάλοις ὁμοιῶσαι) τείχεσί τισιν, ἢ κ νήσοις πολλαῖς καὶ πυκναῖς ἐν θαλάσσῃ πολιορκο μέναις. οὕτως οἱ μὲν ἐπιβῆναί τε τῶν σκαφῶ ὥσπερ ἐπ᾽ ἠπείρου καὶ ἐρύματός τινος, ἐπειρῶντ καὶ πάντα τὰ ἐς τοῦτο φέροντα σπουδῇ προσῆγο οἱ δὲ ἀπεωθοῦντο αὐτοὺς, ὅ, τί ποτε ἐν τῷ το οὕτῳ φιλεῖ δρᾶσθαι μηχανώμενοι.

34. Ἀντιπάλως οὖν αὐτῶν μαχομένων, ὁ Κα σαρ, ἀπορήσας ὅ, τι πράξῃ, πῦρ ἐκ τοῦ στρατ πέδου μετεπέμψατο. πρότερον μὲν γὰρ οὐκ ἤθελ σεν αὐτῷ, ὅπως τὰ χρήματα περιποιήσηται, χρ

σασθαι· τότε δὲ ἰδὼν ὅτι ἀδύνατόν οἱ εἴη ἄλλως προσκρατῆσαι, ἐπ' ἐκεῖνο ὡς καὶ μόνον σφίσιν ἐπικουρῆσον κατέφυγε. κἀνταῦθα ἄλλο αὖ εἶδος μάχης συνηνέχθη. οἱ μὲν γὰρ πολλαχῇ ἅμα προσπλέοντές τισι, βέλη τε πυρφόρα ἐπ' αὐτοὺς ἐξετόξευον, καὶ λαμπάδας ἐκ χειρὸς ἐπηκόντιζον, καί τινας καὶ χυτρίδας ἀνθράκων καὶ πίττης πλήρεις πόῤῥωθεν μηχαναῖς ἐπεῤῥίπτουν· οἱ δὲ ταῦτά τε ὡς ἕκαστα διεκρούοντο, καὶ ἐπειδή τινα αὐτῶν διεκπίπτοντα τῶν τε ξύλων ἥπτετο, καὶ φλόγα αὐτίκα πολλήν, ἅτε ἐν νηΐ, ἤγειρε, τὸ μὲν πρῶτον τῷ ποτίμῳ ὕδατι ᾧ ἐπεφέροντο ἐχρῶντο, και τινα κατέσβεσαν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνο καταναλώθη, ἤντλουν τὸ θαλάττιον. καὶ εἰ μὲν πολλῷ τε καὶ ἀθρόῳ αὐτῷ ἐχρῶντο, ἐπεῖχόν πως τῇ βίᾳ τὸ πῦρ· ἀδύνατοι δὲ πανταχῇ τοῦτο ποιεῖν ὄντες, (οὔτε γὰρ πολλὰ ἢ καὶ μεγάλα τὰ ἀντλητήρια εἶχον, καὶ ἡμίσεα αὐτά, ἅτε ταραττόμενοι, ἀνέφερον) οὐχ ὅσον οὐκ ὠφελοῦντό τι, ἀλλὰ καὶ προσπαρώξυνον αὐτό. ἡ γὰρ ἅλμη ἡ θαλαττία, ἂν κατ' ὀλίγον ἐπιχέηται φλογί, ἰσχυρῶς αὐτὴν ἐκκαίει. ὡς οὖν καὶ ἐν τούτῳ ἥττους ἐγίγνοντο, τά τε ἱμάτια αὐτῶν τὰ παχέα καὶ τοὺς νεκροὺς ἐπέβαλλον. καὶ χρόνον μέν τινα ἐκολούσθη τε ὑπ' αὐτῶν τὸ πῦρ, καὶ ἔδοξέ πῃ λωφᾷν· ἔπειτα δὲ (ἄλλως τε καὶ τοῦ ἀνέμου σφοδρῶς ἐπισπέρξαντος) ἐπὶ πλεῖον ἐξέλαμψεν, ἅτε καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων αὐξανόμενον. καὶ μέχρι μὲν μέρος τι νεὼς ἐκαίετο, προσίσταντό τέ τινες αὐτῷ καὶ ἐς αὐτὸ ἐσεπήδων· καὶ τα μεν ἀπέκοπτον, τὰ δὲ διεφόρουν· καὶ αὐτὰ

οἱ μὲν ἐς τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τους ἐναντίους ἐῤῥίπτουν, εἴ πως καὶ ἐκείνους τι λυμήναιντο. καὶ ἕτεροι πρὸς τὸ ἀεὶ ὑγιὲς αὐτῆς μεθιστάμενοι, ταῖς τε χερσὶ ταῖς σιδηραῖς, καὶ τοῖς δόρασι τοῖς μακροῖς, τότε δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἐχρῶντο, ὅπως τινὰ ἀντίπαλον ναῦν προσαρτήσαντες σφίσι, μάλιστα μὲν προσεκβῶσιν ἐς αὐτὴν, εἰ δὲ μὴ, καὶ ἐκείνην καταφλέξωσιν.

35. Ὡς δ᾽ οὔ τινες ἐπέλαζον σφίσιν, αὐτὸ τοῦτο φυλασσόμενοι, καὶ τὸ πῦρ τούς τε τοίχους πέριξ ἐπενέμετο, καὶ ἐς τὸ ἔδαφος κατῄει, ἐνταῦθα τὰ δεινότατα αὐτοῖς ἐπεγένετο. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ καπνοῦ, καὶ μάλιστα οἱ ναῦται, πρὶν καὶ πλησιάσαι σφίσι τὴν φλόγα, ἐφθείροντο, οἱ δὲ καὶ ἐν αὐτῇ μέσῃ, ὥσπερ ἐν καμίνῳ, ὠπτῶντο· ἄλλοι ὑπὸ τῶν ὅπλων πυρουμένων κατετήκοντο· ἄλλοι, πρίν τι τοιοῦτον παθεῖν, ἢ καὶ ἡμίκαυτοι, οἱ μὲν, ἀποῤῥιπτοῦντες τὰ ὅπλα, ἐτιτρώσκοντο ὑπὸ τῶν πόῤῥωθεν βαλλόντων· οἱ δὲ, ἐς τὴν θάλασσαν ἐκπηδῶντες, ἀπεπνίγοντο, ἢ καὶ παιόμενοι ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐβαπτίζοντο, ἢ καὶ ὑπὸ θηρίων ἐσπαράττοντο. μόνοι τε ἀνεκτῶς, ὡς ἐν τοιούτοις παθήμασιν, ἀπήλλαξαν, ὅσοι πρίν τινι αὐτῶν συνενεχθῆναι, οἱ μὲν ἀλλήλους, οἱ δὲ καὶ ἑαυτοὺς ἀπέκτειναν, οὔτε κολαστήριόν τι ὑπέμειναν, καὶ νεκροὶ ὥσπερ ἐν πυρᾷ ταῖς ναυσὶ συγκατεκαύθησαν. ὁρῶντες δὲ ταῦτα οἱ Καισάρειοι, πρότερον μὲν ὡς ἔτι ἀμύνεσθαί τινες αὐτῶν ἐδύναντο, οὐ προσέμισγον σφίσιν· ἐπεὶ δὲ τὰ σκάφη τὸ πῦρ συνῄρει, καὶ οἱ

ἄνθρωποι οὐδὲ ἑαυτοῖς βοηθῆσαι ἔτι, μὴ ὅτι πολέμιόν τινα λυπῆσαί τι, ἐδύναντο, σπουδῇ τε προσέπλεον αὐτοῖς, εἴ πως τὰ χρήματα περιποιήσαιντο, καὶ καταςβεννύναι τὸ πῦρ, ὃ αὐτοὶ παρεσκεύασαν, ἐπειρῶντο. κἀκ τούτου συχνοὶ καὶ ἐκείνων καὶ ὑπὸ τῆς φλογὸς καὶ ὑπὸ τῶν ὑρπάγων αὐταῖς τελέως ναυσὶ συναπώλοντο.

ΤΩΝ ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LI. Romanae Historiae Dionis.

Quomodo Caesar a victoria Actiaca res constituerit. c. 1—4.

De Antonio ac Cleopatra, et eorum post acceptam cladem actis. c. 5—8.

Vt Antonius in Aegypto victus, se ipsum occiderit. c. 9—14.

Quemadmodum Caesar Aegyptum subegerit. c. 15—18.

De Caesaris reditu Romam, triumphisque ab eo ductis. c. 19—21.

De curiae Iuliae dedicatione. c. 22.

Vt Mysia in potestatem populi Romani venerit. c. 23—27.

Acta sunt haec reliqua parte eius anni, quo Caesar III. consul fuit, collega M. Valerio Messala Corvino: ac biennio deinceps, cuius consules,

ante C. N.	V. C.	
30.	724.	Caesar IIII. et M. Licinius M. F. Crassus.
29.	725.	Caesar V, et Sextus Apuleius Sexti F.

Τοιαύτη τις ἡ ναυμαχία αὐτῶν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐγένετο. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως εἶπον (οὐδὲ γὰρ εἴωθα αὐτὸ ποιεῖν) ἀλλ' ὅτι τότε πρῶτον ὁ Καῖσαρ τὸ κράτος πᾶν μόνος ἔσχεν· ὥστε καὶ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν τῆς μοναρχίας αὐτοῦ ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀκριβοῦσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ τε Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ τριήρη τε καὶ τετρήρη, τά τε ἄλλα τὰ ἑξῆς, μέχρι δεκήρους, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀνέθηκε· καὶ ναὸν μείζω ᾠκοδόμησεν· ἀγῶνά τέ τινα καὶ μουσικὸν καὶ γυμνικὸν, ἱπποδρομίας τε, πεντετηρικὸν, ἱερὸν (οὕτω γὰρ τοὺς τὴν σίτησιν ἔχοντας ὀνομάζουσι) κατέδειξεν, Ἄκτια αὐτὸν προσαγορεύσας. πόλιν τέ τινα ἐν τῷ στρατοπέδου τόπῳ, τοὺς μὲν συναγείρας, τοὺς δ' ἀναστήσας τῶν πλησιοχώρων, συνῴκισε, Νικόπολιν αὐτῇ ὄνομα δούς. τό, τε χωρίον, ἐν ᾧ ἐσκήνησε, λίθοις τετραπέδοις ἐκρηπίδωσε, καὶ τοῖς ἁλοῦσιν ἐμβόλοις

ἐκόσμησεν, ἕδος τι ἐν αὐτῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπαίθριον ἱδρυσάμενος· ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. τότε δὲ μέρος ἕν τι τῶν νεῶν ἐς δίωξιν τοῦ τε Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας ἔστειλε· καὶ ἐκεῖνοι ἐπεδίωξαν μὲν αὐτούς, ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἐν καταλήψει ἐφαίνοντο, ἀνεχώρησαν. ταῖς δὲ λοιπαῖς τὸ τάφρευμα αὐτῶν, μηδενὸς ἐναντιουμένου δι᾽ ὀλιγότητα, ἔλαβε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὸν λοιπὸν στρατὸν ἐς Μακεδονίαν ἀπιόντα καταλαβών, ἀμαχεὶ παρεστήσατο. ἤδη δὲ καὶ διέφυγον ἄλλοι τε καὶ τῶν πρώτων, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Ἀντώνιον, οἱ δ᾽ ἕτεροι οἱ συμμαχήσαντες αὐτῷ, οἴκαδε. οὐ μέντοι γε καὶ ἀντεπολέμησαν οὗτοί γε ἔτι τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ καθ᾽ ἡσυχίαν καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ δῆμοι πάντες, ὅσοι καὶ πρότερον ἐρωμάϊζον, οἱ μὲν εὐθύς, οἱ δὲ καὶ μετὰ τοῦθ᾽ ὡμολόγησαν.

2. Καὶ ὃς τὰς μὲν πόλεις χρημάτων τε εἰσπράξει, καὶ τῆς λοιπῆς ἐς τοὺς πολίτας σφῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐξουσίας παραιρέσει, μετῆλθε· τοὺς δὲ δυνάστας, τούς τε βασιλέας, τὰ μὲν χωρία, ὅσα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰλήφεσαν, πάντας, πλὴν τοῦ τε Ἀμύντου καὶ τοῦ Ἀρχελάου, ἀφείλετο· Φιλοπάτορα δὲ τὸν Ταρκονδιμότου, καὶ Λυκομήδην ἐν μέρει τοῦ Καππαδοκικοῦ Πόντου βασιλεύοντα, τόν τε Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Ἰαμβλίχου ἀδελφόν, καὶ τῶν δυναστειῶν ἔπαυσε· καὶ τοῦτον, ὅτι μισθὸν αὐτὴν τῆς ἐκείνου κατηγορίας εἰλήφει, καὶ ἐς τὰ ἐπινίκια παραγαγών, ἀπέκτεινε. τὴν δὲ τοῦ Λυκομήδους Μηδείῳ τινὶ ἔδωκεν, ὅτι τούς τε Μυσοὺς

ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου πρὸ τῆς ναυμαχίας ἀπέστησε, καὶ μετ' αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ μερίδι αὐτοῦ οὖσιν ἐπολέμησε. Κυδωνεάτας τε καὶ Λαμπαίους ἐλευθέρους ἀφῆκεν, ὅτι τινὰ αὐτῷ συνήραντο· καὶ τοῖς γε Λαμπαίοις καὶ τὴν πόλιν ἀνεστῶσαν συγκατῴκισε, τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, τῶν τε ἄλλων τῶν κορυφαίων, τῶν συμπραξάντων τι τῷ Ἀντωνίῳ, πολλοὺς μὲν χρήμασιν ἐζημίωσε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐφόνευσε, καί τινων καὶ ἐφείσατο. καὶ ἐν μὲν τούτοις ὅ, τε Σόσσιος ἐπιφανὴς ἐγένετο, (πολλάκις τε γὰρ ἀντιπολεμήσας αὐτῷ, καὶ τότε φυγὼν καὶ κατακρυφθεὶς, χρόνῳ τε ὕστερον εὑρεθεὶς, ὅμως ἐσώθη·) καὶ Μάρκος τις Σκαῦρος, ἀδελφός τε τοῦ Σέξτου ὁμομήτριος ὢν, καὶ θανατωθῆναι κελευσθεὶς, εἶτα διὰ τὴν μητέρα τὴν Μουκίαν ἀφείθη. τῶν δὲ κολασθέντων, Ἀκύλιοί τε Φλῶροι καὶ Κουρίων ὄνομα μάλιστα ἔσχον. οὗτος μὲν, ὅτι τοῦ Κουρίωνος ἐκείνου τοῦ ποτε τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ πολλὰ συναραμένου υἱὸς ἦν· οἱ δὲ δὴ Φλῶροι, ὅτι τὸν ἕτερον τὸν λαχόντα κελεύσαντος αὐτοῦ σφαγῆναι, ἀμφότεροι διεφθάρησαν. ἦσαν μὲν γὰρ πατήρ τε καὶ παῖς· ὡς δ' οὗτος, πρὶν λαχεῖν, αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ σφαγεῖ ἑκὼν παρέδωκε, περιήλγησέ τε ἐκεῖνος, καὶ αὐτοχειρίᾳ αὐτῷ ἐπαπέθανεν.

3. Οὗτοι μὲν οὖν οὕτως ἀπήλλαξαν. ὁ δ' ὅμιλος τῶν Ἀντωνείων στρατιωτῶν ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος στρατόπεδα κατετάχθη, καὶ ἔπειτα τοὺς μὲν πολίτας τοὺς ἔξω τῆς ἡλικίας ἀπ' ἀμφοτέρων, μηδὲν μηδενὶ δοὺς, ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ δὴ

ἐκόσμησεν, ἕδος τι ἐν αὐτῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπαίθριον ἱδρυσάμενος. ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. τότε δὲ μέρος ἕν τι τῶν νεῶν ἐς δίωξιν τοῦ τε Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας ἔστειλε· καὶ ἐκεῖνοι ἐπεδίωξαν μὲν αὐτοὺς, ἐπεὶ δ' οὐκ ἐν καταλήψει ἐφαίνοντο, ἀνεχώρησαν. ταῖς δὲ λοιπαῖς τὸ τάφρευμα αὐτῶν, μηδενὸς ἐναντιουμένου δι' ὀλιγότητα, ἔλαβε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὸν λοιπὸν στρατὸν ἐς Μακεδονίαν ἀπιόντα καταλαβὼν, ἀμαχεὶ παρεστήσατο. ἤδη δὲ καὶ διέφυγον ἄλλοι τε καὶ τῶν πρώτων, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Ἀντώνιον, οἱ δ' ἕτεροι οἱ συμμαχήσαντες αὐτῷ, οἴκαδε. οὐ μέντοι γε καὶ ἀντεπολέμησαν οὗτοί γε ἔτι τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ δῆμοι πάντες, ὅσοι καὶ πρότερον ἐρωμάϊζον, οἱ μὲν εὐθὺς, οἱ δὲ καὶ μετὰ τοῦθ' ὡμολόγησαν.

2. Καὶ ὃς τὰς μὲν πόλεις χρημάτων τε εἰσπράξει, καὶ τῆς λοιπῆς ἐς τοὺς πολίτας σφῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐξουσίας παραιρέσει, μετῆλθε· τοὺς δὲ δυνάστας, τούς τε βασιλέας, τὰ μὲν χωρία, ὅσα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰλήφεσαν, πάντας, πλὴν τοῦ τε Ἀμύντου καὶ τοῦ Ἀρχελάου, ἀφείλετο· Φιλοπάτορα δὲ τὸν Ταρκονδιμότου, καὶ Λυκομήδην ἐν μέρει τοῦ Καππαδοκικοῦ Πόντου βασιλεύοντα, τόν τε Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Ἰαμβλίχου ἀδελφὸν, καὶ τῶν δυναστειῶν ἔπαυσε· καὶ τοῦτον, ὅτι μισθὸν αὐτὴν τῆς ἐκείνου κατηγορίας εἰλήφει, καὶ ἐς τὰ ἐπινίκια παραγαγὼν, ἀπέκτεινε. τὴν δὲ τοῦ Λυκομήδους Μηδείῳ τινὶ ἔδωκεν, ὅτι τούς τε Μυσοὺς

ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου πρὸ τῆς ναυμαχίας ἀπέστησε, καὶ μετ᾽ αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ μερίδι αὐτοῦ οὖσιν ἐπολέμησε. Κυδωνεάτας τε καὶ Λαμπαίους ἐλευθέρους ἀφῆκεν, ὅτι τινὰ αὐτῷ συνήραντο· καὶ τοῖς γε Λαμπαίοις καὶ τὴν πόλιν ἀνεστῶσαν συγκατῴκισε, τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, τῶν τε ἄλλων τῶν κορυφαίων, τῶν συμπραξάντων τι τῷ Ἀντωνίῳ, πολλοὺς μὲν χρήμασιν ἐζημίωσε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐφόνευσε, καὶ τινων καὶ ἐφείσατο. καὶ ἐν μὲν τούτοις ὅ, τε Σόσσιος ἐπιφανὴς ἐγένετο, (πολλάκις τε γὰρ ἀντιπολεμήσας αὐτῷ, καὶ τότε φυγὼν καὶ κατακρυφθεὶς, χρόνῳ τε ὕστερον εὑρεθεὶς, ὅμως ἐσώθη·) καὶ Μάρκος τις Σκαῦρος, ἀδελφός τε τοῦ Σέξτου ὁμομήτριος ὢν, καὶ θανατωθῆναι κελευσθεὶς, εἶτα διὰ τὴν μητέρα τὴν Μουκίαν ἀφείθη. τῶν δὲ κολασθέντων, Ἀκύλιοί τε Φλῶροι καὶ Κουρίων ὄνομα μάλιστα ἔσχον. οὗτος μὲν, ὅτι τοῦ Κουρίωνος ἐκείνου τοῦ ποτε τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ πολλὰ συναραμένου υἱὸς ἦν· οἱ δὲ δὴ Φλῶροι, ὅτι τὸν ἕτερον τὸν λαχόντα κελεύσαντος αὐτοῦ σφαγῆναι, ἀμφότεροι διεφθάρησαν. ἦσαν μὲν γὰρ πατήρ τε καὶ παῖς· ὡς δ᾽ οὗτος, πρὶν λαχεῖν, αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ σφαγεῖ ἑκὼν παρέδωκε, περιήλγησέ τε ἐκεῖνος, καὶ αὐτοχειρίᾳ αὐτῷ ἐπαπέθανεν.

3. Οὗτοι μὲν οὖν οὕτως ἀπήλλαξαν. ὁ δ᾽ ὅμιλος τῶν Ἀντωνείων στρατιωτῶν ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος στρατόπεδα κατετάχθη, καὶ ἔπειτα τοὺς μὲν πολίτας τοὺς ἔξω τῆς ἡλικίας ἀπ᾽ ἀμφοτέρων, μηδὲν μηδενὶ δοὺς, ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ δὴ

λοιποὺς διέσπειρεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Σικελίᾳ φοβεροί οἱ μετὰ τὴν νίκην ἐγένοντο, ἔδεισε μὴ καὶ αὖθις θορυβήσωσι· καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἔσπευσε, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ὑποκινηθῆναι, τοὺς μὲν παντελῶς ἐκ τῶν ὅπλων ἀπελάσαι, τῶν δὲ τὸ πλῆθος διασπάσαι. τούς τε ἐξελευθέρους δι᾽ ὑποψίας ἔτι καὶ τότε ἔχων, τὴν τετάρτην αὐτοῖς ἐσφορὰν ἀφῆκεν, ἣν ἐκ τῶν προσταχθέντων σφίσι χρημάτων ἐπώφειλον. καὶ οὗτοι μὲν οὐχ, ὅτι ἐστέρηντό τινων, ἐμνησικάκουν ἔτι, ἀλλ᾽ ὡς καὶ λαβόντες ὅσα μὴ συνεσήνεγκαν, ἔχαιρον. οἵ τε ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔτι καὶ τότε ὄντες, τὸ μέν τι πρὸς τῶν στρατιαρχῶν κατεχόμενοι, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον τῇ τοῦ Αἰγυπτίου πλούτου ἐλπίδι, οὐδὲν ἐνεόχμωσαν· οἱ δὲ δὴ συννικήσαντες αὐτῷ, καὶ τῆς στρατείας ἀφεθέντες, ἤσχαλλον, ἅτε μηδὲν γέρας εὑράμενοι· καὶ στασιάζειν οὐκ ἐς μακρὰν ἤρξαντο. καίτοι ὁ Καῖσαρ ὑποτοπήσας τε αὐτοὺς, καὶ φοβηθεὶς μὴ τοῦ Μαικήνου, ᾧ καὶ τότε ἥ τε Ῥώμη καὶ ἡ λοιπὴ Ἰταλία προσετέτακτο, καταφρονήσωσιν, ὅτι ἱππεὺς ἦν, τὸν Ἀγρίππαν ὡς καὶ κατ᾽ ἄλλο τι ἐς τὴν Ἰταλίαν ἔπεμψε· καὶ τοσαύτην γε ἐπὶ πάντα καὶ ἐκείνῳ καὶ τῷ Μαικήνᾳ ἐξουσίαν ἔδωκεν, ὥστε σφᾶς καὶ τὰς ἐπιστολὰς, ἅς τε τῇ βουλῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔγραφε, προαναγινώσκειν, κἀκ τούτου καὶ μεταγράφειν ὅσα ἐβούλοντο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ δακτύλιον ἔλαβον παρ᾽ αὐτοῦ, ἵνα ἐπισφραγίζεσθαι αὐτὰς ἔχωσι. διπλῆν γὰρ δὴ σφραγῖδα, ᾗ μάλιστα τότε ἐχρῆτο, ἐπεποίητο, Σφίγγα ἐν ἑκατέρᾳ ὁμοίαν ἐκτυπώσας. ὕστερον γὰρ τὴν εἰκόνα τὴν ἑαυτοῦ

ἐγγλύψας, ἐκείνῃ τὰ πάντα ἐσημαίνετο. καὶ αὐτῇ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορες, πλὴν Γάλβου, ἐχρήσαντο. οὗτος γὰρ προγονικῷ τινι σφραγίσματι, κύνα ἐκ πρώρας νεὼς προκύπτοντα ἔχοντι, ἐνόμισεν. ἐπέστελλε δὲ καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πάνυ φίλοις, ὁπότε τι δέοιτο δι' ἀποῤῥήτων σφίσι δηλῶσαι, τὸ δεύτερον ἀεὶ στοιχεῖον τοῦ τῷ ῥήματι προσήκοντος ἀντ' ἐκείνου ἀντεγγράφων.

4. Καὶ ὁ μὲν, ὡς οὐδενὸς ἔτι δεινοῦ παρὰ τῶν ἐστρατευμένων ἐσομένου, τά τε ἐν τῇ Ἑλλάδι διῴκησε, καὶ τῶν τοῖν θεοῖν μυστηρίων μετέλαβεν· ἔς τε τὴν Ἀσίαν κομισθεὶς, καὶ ἐκεῖνα προσκαθίστατο, τά τε τοῦ Ἀντωνίου ἅμα ἐκαραδόκει. οὐ γάρ πω σαφές τι ὅπῃ διεπεφεύγει ἐπέπυστο· καὶ παρεσκευάζετο ὡς καὶ ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσων, ἄν τι ἀκριβώσῃ. θορυβησάντων δ' αὐτῶν ἐν τούτῳ φανερῶς, ἅτε καὶ πολὺ ἀπὸ σφῶν ἀπαρτῶντος αὐτοῦ, ἐφοβήθη μή τι κακὸν προστάτου λαβόμενοι δράσωσι. καὶ διὰ τοῦτο Ἀντώνιον μὲν ἄλλοις ἀναζητῆσαι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἠπείχθη, μεσοῦντος τοῦ χειμῶνος, ἐν ᾧ τὸ τέταρτον μετὰ Μάρκου Κράσσου ἦρχεν. οὗτος γὰρ, καίπερ τά τε τοῦ Σέξτου καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου πράξας, τότε μηδὲ στρατηγήσας συνυπάτευσεν αὐτῷ. ἐλθὼν δὲ ἐς τὸ Βρεντέσιον, οὐκ ἔτι περαιτέρω προὐχώρησεν. ἐπεὶ γὰρ ἥ τε γερουσία, πυθομένη τὸν πρόσπλουν αὐτοῦ, πᾶσα ἐκεῖσε, πλὴν τῶν τε δημάρχων καὶ στρατηγῶν δύο, κατὰ δόγμα μεινάντων, ἀπήντησε, καὶ ἡ ἱππὰς, τοῦ τε δήμου τὸ πλεῖον, καὶ ἕτεροι,

οἱ μὲν κατὰ πρεσβείας, οἱ δὲ, ἐθελονταὶ πολλοὶ συνῆλθον, οὐκ ἔτ᾽ οὐδὲν ὑπ᾽ οὐδενὸς, πρός τε τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν τῶν πλειόνων σπουδὴν, ἐνεοχμώθη. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, οἱ μὲν, φόβῳ, οἱ δὲ, ἐλπίσιν, οἱ δὲ, καὶ μετάπεμπτοι, πρὸς τὸ Βρεντέσιον ἀφίκοντο. καὶ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ τοῖς μὲν ἄλλοις χρήματα ἔδωκε, τοῖς δὲ διὰ παντὸς αὐτῷ συστρατεύσασι καὶ γῆν προσκατένειμε. τοὺς γὰρ δήμους τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τοὺς τὰ τοῦ Ἀντωνίου φρονήσαντας ἐξοικίσας, τοῖς μὲν στρατιώταις τάς τε πόλεις καὶ τὰ χωρία αὐτῶν ἐχαρίσατο· ἐκείνων δὲ δὴ τοῖς μὲν πλείοσι τό, τε Δυῤῥάχιον, καὶ τοὺς Φιλίππους, ἄλλα τε ἐποικεῖν ἀντέδωκε· τοῖς δὲ λοιποῖς ἀργύριον ἀντὶ τῆς χώρας, τὸ μὲν ἔνειμε, τὸ δ᾽ ὑπέσχετο. συχνὰ μὲν γὰρ καὶ ἐκ τῆς νίκης ἐκτήσατο, πολλῷ δὲ ἔτι πλείω ἀνήλισκε. καὶ διὰ τοῦτο καὶ προέγραψεν ἐν τῷ πρατηρίῳ τά τε ἑαυτοῦ κτήματα καὶ τὰ τῶν ἑταίρων, ἵνα ἄν τε πρίασθαί τι αὐτῶν, ἄν τε καὶ ἀντιλαβεῖν τις ἐθελήσῃ, τοῦτο ποιήσῃ. καὶ ἐπράθη μὲν οὐδὲν, οὔτε ἀντεδόθη οὐδέν· (τίς γὰρ ἂν καὶ ἐτόλμησεν ὁποτεροινοῦν αὐτῶν διαπρᾶξαι;) τῆς δὲ δὴ ἐπαγγελίας ἀναβολὴν ἐκ τούτου εὐπρεπῆ λαβὼν, ὕστερον αὐτὴν ἐκ τῶν Αἰγυπτίων λαφύρων ἀπήλλαξε.

5. Ταῦτά τε οὖν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐπείγοντα διοικήσας, τοῖς τέ τινα ἄδειαν λαβοῦσι, καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διαιτᾶσθαι (οὐ γὰρ ἐξῆν) δοὺς, καὶ τὸν δῆμον τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπολειφθέντα παρέμενος, ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν ἦλθεν, ἔς τε τὴν Ἑλλάδα αὖθις τρια-

κοστῇ μετὰ τὴν ἄφιξιν ἡμέρᾳ ἀπῆρε, καὶ διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ τῆς Πελοποννήσου τὰς ναῦς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ὑπερενεγκὼν, οὕτω ταχέως ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη, ὥστε καὶ τὸν Ἀντώνιον, τήν τε Κλεοπάτραν, ἑκάτερον ἅμα, καὶ ὅτι ἀφωρμήθη, καὶ ὅτι ἐπανῆλθε, μαθεῖν. ὡς γὰρ τότε ἐκ τῆς ναυμαχίας ἔφυγον, μέχρι μὲν τῆς Πελοποννήσου ὁμοῦ ἀφίκοντο· ἐντεῦθεν δὲ τῶν συνόντων τινὰς ὅσους ὑπώπτευον ἀποπέμψαντες, (πολλοὶ δὲ καὶ ἀκόντων αὐτῶν ἀπεχώρησαν) Κλεοπάτρα μὲν ἐς τὴν Αἴγυπτον, μή τι, τῆς συμφορᾶς σφῶν προπυθόμενοι, νεωτερίσωσιν, ἠπείχθη. καὶ ὅπως γε καὶ τὸν πρόσπλουν ἀσφαλῆ ποιήσηται, τάς τε πρώρας ὡς καὶ κεκρατηκυῖα κατέστεψε, καὶ ᾠδάς τινας ἐπινικίους ὑπ᾽ αὐλητῶν ᾖδεν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένετο, πολλοὺς μὲν τῶν πρώτων, ἅτε καὶ ἀεί οἱ ἀχθομένων, καὶ τότε ἐπὶ τῇ συμφορᾷ αὐτῆς ἐπηρμένων, ἐφόνευσε· πολὺν δὲ καὶ πλοῦτον ἔκ τε τῶν ἐκείνων κτημάτων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ὁσίων καὶ θείων, μηδενὸς μηδὲ τῶν πάνυ ἀβάτων ἱερῶν φειδομένη, ἤθροιζε· δυνάμεις τε ἐξηρτύετο, καὶ συμμαχίας περιεσκόπει. τόν τε Ἀρμένιον ἀποκτείνασα, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ Μήδῳ, ὡς καὶ ἐπικουρήσοντι σφίσι διὰ τοῦτο, ἔπεμψεν. Ἀντώνιος δὲ ἔπλευσε μὲν ἐς τὴν Λιβύην πρός τε Πινάριον Σκάρπον, καὶ πρὸς τὸ στράτευμα τὸ μετ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τῆς Αἰγύπτου φυλακῇ ἐνταῦθα προσυνειλεγμένον· ἐπεὶ δ᾽ οὔτε προσδέξεσθαι αὐτὸν, καὶ προσέτι καὶ τοὺς προπεμφθέντας ὑπ᾽ αὐτοῦ ἔσφαξε, τῶν τε στρατιωτῶν ὧν ἦρχεν ἀγανακτησάν-

τάς τινας ἐπὶ τούτῳ διέφθειρεν· οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μηδὲν περάνας ἐκομίσθη.

6. Καὶ τά τε ἄλλα ὡς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ παρεσκευάζοντο, καὶ τοὺς υἱεῖς, Κλεοπάτρα μὲν Καισαρίωνα, Ἀντώνιος δὲ Ἄντυλλον, ὃν ἐκ τῆς Φουλουΐας γεννηθέντα οἱ εἶχεν, ἐς ἐφήβους ἐσέγραψαν· ἵν᾽ οἵ τε Αἰγύπτιοι, ὡς καὶ ἀνδρός τινος ἤδη βασιλεύοντος σφῶν, προθυμηθῶσι, καὶ οἱ ἄλλοι προστάτας ἐκείνους, ἄν γέ τι δεινὸν σφίσι συμβῇ, ἔχοντες καρτερήσωσι. καὶ τοῖς μὲν μειρακίοις καὶ τοῦτο αἴτιον τοῦ ὀλέθρου ἐγένετο. οὐδετέρου γὰρ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ, ὡς καὶ ἀνδρῶν ὄντων, καὶ πρόσχημά τι προστασίας ἐχόντων, ἐφείσατο, ἐκεῖνοι δ᾽ οὖν παρεσκευάζοντο μὲν ὡς καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ πολεμήσοντες· καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὰ ἔθνη τὰ ὁμόχωρα, τούς τε βασιλέας τοὺς φιλίους σφίσι, προσπαρεκάλουν· ἡτοιμάζοντο δ᾽ οὐδὲν ἧττον ὡς καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν, ἄν τι κατεπείξῃ, πλευσούμενοι, καὶ τὰ ἐκεῖ ἄλλως τε καὶ τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ἀποστήσοντες, ἢ καὶ πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν μεταστησόμενοι. καὶ ὅπως γε ἐπὶ πλεῖστον βουλευόμενοι ταῦτα διαλάθωσιν, ἢ καὶ ἐξαπατήσωσί πῃ τὸν Καίσαρα, ἢ καὶ δολοφονήσωσιν, ἔστειλάν τινας, ἐκείνῳ μὲν λόγους ὑπὲρ εἰρήνης, τοῖς δὲ δὴ συνοῦσιν αὐτῷ χρήματα φέροντας. κἂν τούτῳ καὶ ἡ Κλεοπάτρα σκῆπτρόν τέ τι χρυσοῦν, καὶ στέφανον χρυσοῦν, τόν τε δίφρον τὸν βασιλικὸν, κρύφα τοῦ Ἀντωνίου, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν οἱ δι᾽ αὐτῶν διδοῦσα, ἔπεμψεν· ἵνα ἂν καὶ ἐκεῖνον ἐχθήρῃ, ἀλλ᾽ αὐτήν γε

ἐλεήσῃ. ὁ δὲ τὰ μὲν δῶρα ἔλαβεν, οἰωνὸν ποιούμενος, ἀπεκρίνατο δὲ τῷ μὲν Ἀντωνίῳ οὐδέν· τῇ δὲ Κλεοπάτρᾳ φανερῶς μὲν, ἄλλα τε ἀπειλητικὰ, καὶ ὅτι ἂν τῶν τε ὅπλων καὶ τῆς βασιλείας ἀποστῇ, βουλεύσεται περὶ αὐτῆς ὅσα χρὴ πρᾶξαι· λάθρα δὲ, ὅτι ἐὰν τὸν Ἀντώνιον ἀποκτείνῃ, καὶ τὴν ἄδειαν αὐτῇ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀκέραιον δώσει.

7. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, τάς τε ναῦς τὰς ἐν τῷ Ἀραβικῷ κόλπῳ πρὸς τὸν ἐς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν πλοῦν ναυπηγηθείσας, οἱ Ἀράβιοι, πεισθέντες ὑπὸ Κυΐντου Διδίου τῆς Συρίας ἄρχοντος, κατέπρησαν, καὶ τὰς ἐπικουρίας καὶ οἱ δῆμοι καὶ οἱ δυνάσται πάντες ἀπηρνήσαντο. καί μοι θαυμάσαι ἐπέρχεται, ὅτι ἄλλοι μὲν συχνοὶ, καίπερ πολλὰ παρ' αὐτῶν εἰληφότες, ἐγκατέλιπον σφᾶς· οἱ δὲ ἐπὶ ταῖς ὁπλομαχίαις ἐν τοῖς ἀτιμοτάτοις τρεφόμενοι, προθυμίᾳ τε ἐς αὐτοὺς πλείστῃ ἐχρήσαντο, καὶ ἀνδρειότατα ἠγωνίσαντο. οὗτοι γὰρ ἐν Κυζίκῳ πρὸς τοὺς ἐπινικίους ἀγῶνας, οὓς ἐπὶ τῷ Καίσαρι ἄξειν ἤλπιζον, ἀσκούμενοι, τότε ἐπειδὴ τάχιστα τῶν γεγονότων ᾔσθοντο, ὥρμησαν ἐς τὴν Αἴγυπτον ὡς καὶ βοηθήσοντες αὐτοῖς. καὶ πολλὰ μὲν τὸν Ἀμύνταν ἐν τῇ Γαλατίᾳ, πολλὰ δὲ καὶ τοὺς τοῦ Ταρκονδιμότου παῖδας ἐν τῇ Κιλικίᾳ, φίλους μὲν σφίσιν ἐς τὰ μάλιστα γενομένους, τότε δὲ πρὸς τὰ παρόντα μεταστάντας, πολλὰ δὲ καὶ τὸν Δίδιον, κωλύοντα σφᾶς τῆς διόδου, ἔδρασαν. οὐ μέντοι καὶ διαπεσεῖν ἐς τὴν Αἴγυπτον ἠδυνήθησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ πανταχόθεν περιεστοιχίσθησαν, λόγον μὲν οὐδ' ὣς οὐ-

δένα, καίτοι τοῦ Διδίου συχνὰ σφίσιν ὑπισχνουμένου, προσεδέξαντο· τὸν δὲ Ἀντώνιον μεταπέμψαντες, ὡς καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ ἄμεινον μετ᾽ αὐτοῦ πολεμήσοντες, ἔπειτ᾽ ἐπειδὴ ἐκεῖνος μήτ᾽ αὐτὸς ἦλθε, μήτ᾽ ἀγγελίαν τινὰ αὐτοῖς ἔπεμψεν, οὕτω δὴ νομίσαντες αὐτὸν ἀπολωλέναι, καὶ ἄκοντες ὡμολόγησαν, ἐπὶ τῷ μηδέποτε μονομαχῆσαι. καὶ τήν γε Δάφνην παρὰ τοῦ Διδίου, τὸ τῶν Ἀντιοχέων προάστειον, ἐνοικεῖν, μέχρι ἂν τῷ Καίσαρι ταῦτα δηλωθῇ, ἔλαβον· καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ Μεσσαλοῦ ὕστερον ἀπατηθέντες ἐπέμφθησαν ἄλλος ἄλλοσε, ὡς καὶ ἐς τὰ στρατόπεδα καταλεχθησόμενοι, καὶ ἐκ τρόπου δή τινος ἐπιτηδείου ἐφθάρησαν.

8. Ἀντώνιος δὲ καὶ Κλεοπάτρα, ἀκούσαντες τῶν πρέσβεων τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος σφίσιν ἐπισταλέντα, ἔπεμψαν αὖθις, ἡ μὲν, χρήματα αὐτῷ πολλὰ δώσειν ὑπισχνουμένη· ὁ δὲ, τῆς τε φιλίας καὶ τῆς συγγενείας αὐτὸν ἀναμιμνήσκων, καὶ προσέτι καὶ περὶ τῆς συνουσίας τῆς πρὸς τὴν Αἰγυπτίαν ἀπολογούμενος, ὅσα τε συνηράσθησάν ποτε, καὶ ὅσα συνενεανιεύσαντο ἀλλήλοις ἐξαριθμούμενος· καὶ τέλος Πούπλιον Τουρούλλιον, βουλευτήν τε ὄντα, καὶ σφαγέα τοῦ Καίσαρος γεγονότα, τότε τε φιλικῶς οἱ συνόντα, ἐξέδωκεν αὐτῷ· καὶ ἑαυτὸν, ἄν γε καὶ διὰ τοῦθ᾽ ἡ Κλεοπάτρα σωθῇ, καταχρήσεσθαι ἐπηγγείλατο. Καῖσαρ δὲ τὸν μὲν Τουρούλλιον ἀπέκτεινε, καὶ (ἔτυχε γὰρ ἐκ τῆς ἐν Κῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὕλης ξύλα ἐς ναυτικὸν κεκοφὼς,) δίκην τινὰ καὶ τῷ θεῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐδικαιώθη, δοῦναι ἔδοξε·

τῷ δ᾽ Ἀντωνίῳ οὐδὲν οὐδὲ τότε ἀπεκρίνατο. τρίτην τε οὖν πρεσβείαν ἔστειλε, καὶ τὸν υἱὸν τὸν Ἄντυλλον μετὰ χρυσίου πολλοῦ αὐτῷ ἔπεμψεν· ὁ δὲ τὰ μὲν χρήματα ἔλαβεν, ἐκεῖνον δὲ διὰ κενῆς ἀντεπέστειλε, μηδεμίαν ἀπόκρισιν δούς. τῇ μέντοι Κλεοπάτρᾳ πολλά, ὥσπερ τὸ πρῶτον, οὕτω καὶ τὸ δεύτερον, τό, τε τρίτον, καὶ ἐπηπείλησε καὶ ὑπέσχετο. φοβηθεὶς δ᾽ οὖν καὶ ὥς, μή πως ἀπογνόντες συγγνώμης παρ᾽ αὐτοῦ τεύξεσθαι, διακαρτερήσωσι, καὶ ἤτοι καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς περιγένωνται, ἢ καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν τήν τε Γαλατίαν ἀπάρωσιν, ἢ καὶ τὰ χρήματα, ἃ παμπληθῆ ἤκουεν εἶναι, διαφθείρωσιν· (ἡ γὰρ Κλεοπάτρα πάντα τε αὐτὰ ἐς τὸ μνημεῖον, ὃ ἐν τῷ βασιλείῳ κατεσκεύαζεν, ἠθροίκει· καὶ πάντα, ἄν γέ τινος καὶ ἐλαχίστου διαμάρτῃ, κατακαύσειν μεθ᾽ ἑαυτῆς ἠπείλει·) Θύρσον ἐξελεύθερον ἑαυτοῦ ἔπεμψε, ἄλλα τε πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα αὐτῇ ἐροῦντα, καὶ ὅτι καὶ ἐρῶν αὐτῆς τυγχάνει· εἴ πως ἔκ γε τούτου, οἷα ἀξιοῦσα πρὸς πάντων ἀνθρώπων ἐρᾶσθαι, τόν τε Ἀντώνιον ἀναχρήσαιτο, καὶ ἑαυτὴν τά τε χρήματα ἀκέραια τηρήσειε. καὶ ἔσχεν οὕτω.

9. Πρὶν δὲ ἤδη ταῦτα γίνεσθαι, μαθὼν ὁ Ἀντώνιος ὅτι Κορνήλιος Γάλλος τό, τε τοῦ Σκάρπου στράτευμα παρείληφε, καὶ μετ᾽ αὐτῶν τὸ Παραιτόνιον ἐξαίφνης παρελθὼν κατέσχηκεν, ἐς μὲν τὴν Συρίαν, καίτοι βουληθεὶς κατὰ τὴν τῶν μονομάχων μετάπεμψιν ὁρμῆσαι, οὐκ ἐπορεύθη· ἐπὶ δὲ ἐκεῖνον ἐχώρησεν, ὡς μάλιστα μὲν ἀκονιτὶ τοὺς στρατιώτας προσθησόμενος· (ἦσαν γάρ εὔνοιάν τινα αὐ-

τοῦ ἐκ τῆς συστρατείας ἔχοντες·) εἰ δὲ μὴ, βίᾳ γε χειρωσόμενος, ἅτε καὶ δύναμιν πολλὴν καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν ἐπαγόμενος. οὐ μέντοι οὐδὲ διαλεχθῆναί τι αὐτοῖς ἠδυνήθη, καίπερ πρός τε τὸ τεῖχος προσελθὼν, καὶ γεγωνὸς βοήσας, (ὁ γὰρ Γάλλος τοὺς σαλπιγκτὰς συνηχεῖν κελεύσας, οὐδὲν οὐδενὶ ἐσακοῦσαι ἐπέτρεψε) καὶ προσέτι καὶ ἐπεκδρομῇ αἰφνιδίῳ ἔπταισε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ταῖς ναυσὶν ἐσφάλη. ἁλύσεις γάρ τινας ὑφύδρους νύκτωρ διὰ τοῦ στόματος τοῦ λιμένος ὁ Γάλλος διατείνας, οὐδεμίαν αὐτοῦ φανερὰν φυλακὴν ἐποιήσατο, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀδεῶς εἴσω μετὰ καταφρονήματος ἐσπλέοντας σφᾶς περιεῖδεν. ἐπεὶ μέντοι ἔνδον ἐγένοντο, τάς τε ἁλύσεις μηχαναῖς ἀνέσπασε, καὶ πανταχόθεν ἅμα τὰς ναῦς αὐτῶν ἔκ τε τῆς γῆς, καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν, τῆς τε θαλάσσης, περισχὼν, τὰς μὲν κατέπρησε, τὰς δὲ κατεπόντωσε· κἀκ τούτων καὶ τὸ Πηλούσιον ὁ Καῖσαρ, λόγῳ μὲν κατὰ τὸ ἰσχυρὸν, ἔργῳ δὲ, προδοθὲν ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας, ἔλαβεν. ἐκείνη γὰρ ὡς οὔτε τις ἐβοήθησε σφίσι, καὶ τὸν Καίσαρα ἀνανταγώνιστον ὄντα ᾔσθετο, τό, τε μέγιστον, ἀκούσασα τοὺς διὰ τοῦ Θύρσου πεμφθέντας οἱ λόγους, ἐπίστευσεν ὄντως ἐρᾶσθαι· πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἐβούλετο, ἔπειτα δὲ ὅτι καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ τόν τε Ἀντώνιον ὁμοίως ἐδεδούλωτο. κἀκ τούτου οὐχ ὅπως τήν τε ἄδειαν, καὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος ἕξειν προσεδόκησε· τό, τε Πηλούσιον εὐθὺς αὐτῷ προήκατο. καὶ μετὰ τοῦτο προσελαύνοντι πρὸς τὴν

πόλιν ἐκώλυσε τοὺς Ἀλεξανδρέας λάθρα ἐπεξελθεῖν, ἐπεὶ ὅσον γε ἀπὸ βοῆς καὶ πάνυ σφᾶς προετρέψατο τοῦτο ποιῆσαι.

10. Ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος ἐκ τοῦ Παραιτονίου, πρὸς τὴν περὶ τοῦ Πηλουσίου πύστιν, ἐπανελθὼν, προαπήντησε πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ Καίσαρι, καὶ αὐτὸν κεκμηκότα ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ὑπολαβὼν τοῖς ἱππεῦσιν ἐνίκησεν. ἀναθαρσήσας τε ἔκ τε τούτου, καὶ ὅτι βιβλία ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ τοξεύμασιν ἐσέπεμψε, πεντακοσίας σφίσι καὶ χιλίας δραχμὰς ὑπισχνούμενος, συνέβαλε καὶ τῷ πεζῷ, καὶ ἡττήθη. ὁ γὰρ Καῖσαρ αὐτὸς τὰ βιβλία ἐθελοντὴς τοῖς στρατιώταις ἀνέγνω, τόν τε Ἀντώνιον διαβάλλων, καὶ ἐκείνους ἔς τε τὴν τῆς προδοσίας αἰσχύνην, καὶ ἐς τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ προθυμίαν ἀντικαθιστάς· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς, τῇ τε τῆς πείρας ἀγανακτήσει, καὶ τῇ τοῦ μὴ ἐθελοκακεῖν δόξαι ἐνδείξει, σπουδάσαι. καὶ ὁ μὲν, ἐπειδὴ παρὰ δόξαν ἠλαττώθη, πρός τε τὸ ναυτικὸν ἀπέκλινε, καὶ παρεσκευάζετο ὡς καὶ ναυμαχήσων, ἢ πάντως γε ἐς τὴν Ἰβηρίαν πλευσούμενος. ἰδοῦσα δὲ τοῦθ' ἡ Κλεοπάτρα, τάς τε ναῦς αὐτομολῆσαι ἐποίησε, καὶ αὐτὴ ἐς τὸ ἠρίον ἐξαίφνης ἐσεπήδησε, λόγῳ μὲν, ὡς τὸν Καίσαρα φοβουμένη, καὶ προδιαφθεῖραι τρόπον τινὰ ἑαυτὴν βουλομένη· ἔργῳ δὲ, καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐκεῖσε ἐσελθεῖν προκαλουμένη. ὑπετόπει μὲν γὰρ προδίδοσθαι, οὐ μέντοι καὶ ἐπίστευεν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὡς εἰπεῖν, ἐκείνην ἢ ἑαυτὸν ἠλέει. ὅπερ που ἡ Κλεοπάτρα ἀκριβῶς εἰδυῖα, ἤλπισεν, ὅτι

ἂν πύθηται αὐτὴν τετελευτηκυῖαν, οὐκ ἐπιβιώσεται, ἀλλὰ παραχρῆμα ἀποθανεῖται. καὶ διὰ τοῦτο ἔς τε τὸ μνημεῖον σύν τε εὐνούχῳ τινὶ καὶ σὺν θεραπαίναις δύο ἐσέδραμε, καὶ ἐκεῖθεν ἀγγελίαν αὐτῷ ὡς καὶ ἀπολωλυῖα ἔπεμψε. καὶ ὅς, ἀκούσας τοῦτο, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ' ἐπαποθανεῖν αὐτῇ ἐπεθύμησεν. ἔνθα δὴ τὸ μὲν πρῶτον τῶν παρόντων τινὸς ἐδεήθη, ἵνα αὐτὸν ἀποκτείνῃ· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος σπασάμενος τὸ ξίφος ἑαυτὸν κατειργάσατο, ζηλῶσαι τε αὐτὸν ἠθέλησε, καὶ ἑαυτὸν ἔτρωσε· καὶ ἔπεσέ τε ἐπὶ στόμα, καὶ δόξαν τοῖς παροῦσιν ὡς καὶ τεθνηκὼς παρέσχε. θορύβου τε ἐπὶ τούτῳ γενομένου, ᾔσθετό τε ἡ Κλεοπάτρα, καὶ ὑπερέκυψεν ἀπὸ τοῦ μνημείου. αἱ μὲν γὰρ θύραι αὐτοῦ συγκλεισθεῖσαι ἅπαξ, οὐκέτ' ἀνοιχθῆναι ἐκ μηχανήματός τινος ἐδύναντο, τὰ δ' ἄνω πρὸς τῇ ὀροφῇ οὐδέπω παντελῶς ἐξείργαστο. ἐντεῦθεν οὖν ὑπερκύψασαν αὐτὴν ἰδόντες τινὲς ἀνεβόησαν, ὥστε καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐσακοῦσαι· καὶ ὅς, μαθὼν ὅτι περίεστιν, ἐξανέστη μέν, ὡς καὶ ζῆσαι δυνάμενος· προχυθέντος δ' αὐτῷ πολλοῦ αἵματος, ἀπέγνω τε τὴν σωτηρίαν, καὶ ἱκέτευσε τοὺς παρόντας ὅπως πρός τε τὸ μνῆμα αὐτὸν κομίσωσι, καὶ διὰ τῶν σχοινίων τῶν πρὸς τὴν ἀνολκὴν τῶν λίθων κρεμαμένων ἀνιμήσωσι. καὶ ὁ μὲν ἐνταῦθ' οὕτως ἐν τοῖς τῆς Κλεοπάτρας κόλποις ἐναπέθανεν.

11. Ἐκείνη δὲ ἐθάρσησε μέν πως τὸν Καίσαρα, καὶ εὐθὺς αὐτῷ τὸ γεγονὸς ἐδήλωσεν, οὐ μὴν καὶ πάνυ ἐπίστευε μηδὲν κακὸν πείσεσθαι. κατεῖχεν

οὖν ἑαυτὴν ἔνδον, ἵν' εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο σωθείη, τῷ γε φόβῳ τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἄδειαν καὶ τὴν βασιλείαν ἐκπρίηται. οὕτω που καὶ τότε ἐν τηλικαύτῃ συμφορᾷ οὖσα, τῆς δυναστείας ἐμέμνητο, καὶ μᾶλλόν γε ἔν τε τῷ ὀνόματι καὶ ἐν τῷ σχήματι αὐτῆς ἀποθανεῖν, ἢ ἰδιωτεύσασα ζῆν ᾑρεῖτο. ἀμέλει εἶχε μὲν καὶ τὸ πῦρ ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἶχε δὲ καὶ ἀσπίδας, ἄλλα τε ἑρπετὰ ἐφ' ἑαυτῇ· προπειραθεῖσα αὐτῶν ἐν ἀνθρώποις, ὅντινα τρόπον ἕκαστον σφῶν ἀποκτείνουσι. Καῖσαρ δὲ ἐπεθύμει μὲν καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγκρατὴς γενέσθαι, καὶ ἐκείνην ζῶσάν τε συλλαβεῖν, καὶ ἐς τὰ νικητήρια ἀναγαγεῖν· οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς, πίστιν τινὰ αὐτῇ δοὺς, ἀπατεὼν δόξαι γεγονέναι ἠθέλησεν, ἵν' ὡς καὶ αἰχμαλώτῳ καὶ ἀκουσίᾳ τρόπον τινὰ χειρωθείσῃ χρήσηται. καὶ διὰ τοῦτ' ἔπεμψε πρὸς αὐτὴν Γάϊόν τε Προκούλιον ἱππέα, καὶ Ἐπαφρόδιτον ἐξελεύθερον· ἐντειλάμενος σφίσιν ὅσα καὶ εἰπεῖν καὶ πρᾶξαι ἐχρῆν. καὶ οὕτως ἐκεῖνοι συμμίξαντες τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ μέτριά τινα διαλεχθέντες, ἔπειτ' ἐξαίφνης συνήρπασαν αὐτὴν, πρίν τι ὁμολογηθῆναι. κἀκ τούτων ἐκποδῶν πάντα, ἀφ' ὧν ἀποθανεῖν ἐδύνατο, ποιησάμενοι, ἡμέρας μέν τινας κατὰ χώραν αὐτῇ, τὸ τοῦ Ἀντωνίου σῶμα ταριχευούσῃ, διατρίψαι ἐπέτρεψαν· ἔπειτα δὲ ἐς τὰ βασίλεια αὐτὴν ἤγαγον, μήτε τῆς ἀκολουθίας τι, μήτε τῆς θεραπείας τῆς συνήθους οἱ παραλύσαντες, ὅπως ἔτι καὶ μᾶλλον ἐλπίσῃ τε ὅσα ἐβούλετο, καὶ μηδὲν κακὸν ἑαυτὴν δράσῃ. ἀμέλει καὶ ὀφθῆναι καὶ διαλεχθῆναί τι τῷ Καίσαρι

ἐθελήσασα, ἐπέτυχε. καὶ ἵνα γε ἐπὶ πλεῖον ἀπ θῇ, αὐτὸς ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτὴν ὑπέσχετο.

12. Οἶκόν τε οὖν ἐκπρεπῆ καὶ κλίνην π τελῆ παρασκευάσασα, καὶ προσέτι καὶ ἑαυτὴν λημένως πως κοσμήσασα, (καὶ γὰρ ἐν τῷ πενϑ σχήματι δεινῶς ἐνέπρεπεν) ἐκαθέζετο ἐπὶ τῆς κλ πολλὰς μὲν εἰκόνας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ παντι πὰς παραθεμένη, πάσας δὲ τὰς ἐπιστολὰς τὰς ἐκείνου οἱ πεμφθείσας ἐς τὸν κόλπον λαβοῦσα. μετὰ τοῦτο ἐσελθόντος τοῦ Καίσαρος, ἀνεπή τε ἠρυθριασμένη, καὶ εἶπε, „Χαῖρε, ὦ δέσπ σοὶ μὲν γὰρ τοῦτο θεὸς ἔδωκεν, ἐμὲ δὲ ἀφείλ ἀλλ' ὁρᾷς μέν που καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα σου το τον, οἷος πολλάκις πρὸς ἐμὲ εἰσῆλθεν, ἀκούει ὅπως τά τε ἄλλα ἐτίμησέ με, καὶ δὴ καὶ βασι τῶν Αἰγυπτίων ἐποίησεν. ἵνα δ' οὖν τι καὶ αι ἐκείνου περὶ ἐμοῦ πύθῃ, λάβε καὶ ἀνάγνωθι γράμματα ἅ μοι αὐτοχειρίᾳ ἐπέστειλε.“ ταῦτ ἅμα ἔλεγε, καὶ πολλὰ καὶ ἐρωτικὰ αὐτοῦ ῥήμ ἀνεγίνωσκε. καὶ τοτὲ μὲν ἔκλαιε, καὶ τὰς ἐπι λὰς κατεφίλει, τοτὲ δὲ πρὸς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ π ἔπιπτε, καὶ ἐκείνας προσεκύνει. τά τε βλέφ ἐς τὸν Καίσαρα ἐπενέκλα, καὶ ἐμμελῶς ἀνωλο ρετο. θρυπτικόν τέ τι προσεφθέγγετο, ἄλλοτε λέγουσα, „Ποῦ μοι Καῖσαρ ταῦτά σου τὰ γράμ τα;“ ἄλλοτε δὲ, ὅτι, „Ἀλλ' ἐν τούτῳ καὶ σὺ ζῇς.“ εἶτα αὖθις, „Εἴθε σοῦ προετεθνήκειν.“ μάλα αὖθις, „Ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἔχουσα, σὲ ἔχ τοιαύτῃ τινὶ ποικιλίᾳ καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τῶν

μάτων ἐχρῆτο, μελιχρὰ ἄττα καὶ προσβλέπουσα αὐτῷ καὶ λαλοῦσα. ὁ οὖν Καῖσαρ συνίει μὲν αὐτῆς καὶ παθαινομένης καὶ πληκτιζομένης· οὐ μέντοι καὶ προσεποιεῖτο, ἀλλ᾽ ἐς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐρείσας, τοῦτο μόνον εἶπε, „θάρσει, ὦ γύναι, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, οὐδὲν γὰρ κακὸν πείσῃ.“ περιαλγήσασα οὖν ἐκείνη, ὅτι μήτε προσεῖδεν αὐτὴν, μήτε τι ἢ περὶ τῆς βασιλείας, ἢ καὶ ἐρωτικόν τι ἐφθέγξατο, πρός τε τὰ γόνατα αὐτοῦ προσέπεσε, καὶ ἀνακλαύσασα, „Ζῆν μὲν (ἔφη) Καῖσαρ, οὔτε ἐθέλω, οὔτε δύναμαι· ταύτην δέ σε τὴν χάριν ἐς τὴν τοῦ πατρὸς μνήμην αἰτῶ, ἵν᾽ ἐπειδή με Ἀντωνίῳ μετ᾽ ἐκεῖνον ὁ δαίμων παρέδωκε, μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀποθάνω. εἴθε μὲν γὰρ ἀπολώλειν εὐθὺς τότε μετὰ τὸν Καίσαρα· ἐπεὶ δέ μοι καὶ τοῦτο παθεῖν ἐπέπρωτο, πέμψον με πρὸς Ἀντώνιον, μηδέ μοι τῆς σὺν αὐτῷ ταφῆς φθονήσῃς· ἵν᾽ ὥσπερ δι᾽ ἐκεῖνον ἀποθνήσκω, οὕτω καὶ ἐν ᾅδου αὐτῷ συνοικήσω.“

13. Καὶ ἡ μὲν τοιαῦτα ὡς καὶ ἐλεηθησομένη ἔλεγε· Καῖσαρ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἀπεκρίνατο. φοβηθεὶς δὲ μὴ ἑαυτὴν διαχρήσηται, θαρσεῖν τε αὐτῇ αὖθις παρεκελεύσατο, καὶ οὔτε τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἀφείλετο, καὶ ἐν ἐπιμελείᾳ αὐτὴν ἐποιεῖτο, ὅπως οἱ τὰ ἐπινίκια ἐπιλαμπρύνῃ. τοῦτο οὖν ὑποτοπήσασα, καὶ μυρίων θανάτων χαλεπώτερον αὐτὸ νομίσασα εἶναι, ὄντως τε ἀποθανεῖν ἐπεθύμησε, καὶ πολλὰ μὲν τοῦ Καίσαρος, ὅπως τρόπον τινὰ ἀπόληται, ἐδεῖτο, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὴ ἐμηχανᾶτο. ἐπεὶ δ᾽ οὐδὲν ἐπέραινε, μεταγινώσκειν

τε ἐπλάσατο, ὡς καὶ ἐλπίδα πολλὴν μὲν καὶ ἐς ἐκ νον, πολλὴν δὲ καὶ ἐς τὴν Λιουΐαν ἔχουσα· ἑκουσία τε πλευσεῖσθαι ἔλεγε, καὶ κόσμους τι ἀποθέτους ἐς δῶρα ἡτοιμάζετο· εἴ πως πίστιν τούτων μὴ τεθνήσειν λαβοῦσα, ἧττόν τε τηρηθ καὶ ἑαυτὴν ἐξεργάσαιτο· ὃ καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γ οἵ τε ἄλλοι, καὶ ὁ Ἐπαφρόδιτος, ᾧπερ ἐπετέτ πτο, πιστεύσαντές ταῦθ' ὡς ἀληθῶς φρονεῖν, ἀκριβοῦς φυλακῆς ἠμέλησαν, παρεσκευάζετο ὅτ ὡς ἀλυπότατα ἀποθάνῃ. καὶ γραμματεῖόν τι, οὗ ἐδεήθη τοῦ Καίσαρος ἵνα αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀν νίου ταφῆναι κελεύσῃ, αὐτῷ τῷ Ἐπαφροδίτῳ σε μασμένον (ὅπως προφάσει τῆς ἀποκομιδῆς αὐτ ὡς καὶ ἄλλο τι ἔχοντος, ἐκποδὼν οἱ γένηται) δ σα, ἔργου εἴχετο. τὴν τε γὰρ ἐσθῆτα τὴν πι καλλεστάτην ἐνδῦσα, καὶ ἑαυτὴν εὐπρεπέστατα θετήσασα, τό, τε σχῆμα τὸ βασιλικὸν πᾶν ἀνα βοῦσα, ἀπέθανε.

14. Καὶ τὸ μὲν σαφὲς οὐδεὶς οἶδεν, ᾧ τρό διεφθάρη· κεντήματα γὰρ λεπτὰ περὶ τὸν βραχ να αὐτῆς μόνα εὑρέθη. λέγουσι δὲ οἱ μὲν, ἀσπίδα ἐν ὑδρίᾳ, ἢ καὶ ἐν ἄνθεσί τισιν ἐσκο σθεῖσάν οἱ προσέθετο· οἱ δὲ, ὅτι βελόνην, ᾗ τρίχας ἀνεῖρεν, ἰῷ τινι, δύναμιν τοιαύτην ἔχο ὥστε ἄλλως μὲν μηδὲν τὸ σῶμα βλάπτειν, ἂν δ' ματος καὶ βραχυτάτου ἅψηται, καὶ τάχιστα ἀλυπότατα αὐτὸ φθείρειν, χρίσασα, τέως μὲν τὴν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐφόρει, ὥσπερ εἰώθει, τότε προκατανύξασα τινὶ τὸν βραχίονα, ἐς τὸ αἷμα ε

βαλεν. οὕτω μὲν, ἢ ὅτι ἐγγύτατα, μετὰ τῶν δύο θεραπαινῶν ἀπώλετο. ὁ γὰρ εὐνοῦχος, ἅμα τῷ συλληφθῆναι αὐτὴν, τοῖς τε ἑρπετοῖς ἑαυτὸν ἐθελοντὴς παρέδωκε, καὶ δηχθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐς σορὸν προπαρεσκευασμένην οἱ ἐσπεπηδήκει. ἀκούσας δὲ ὁ Καῖσαρ τὴν τελευτὴν αὐτῆς, ἐξεπλάγη, καὶ τό, τε σῶμα αὐτῆς εἶδε, καὶ φάρμακα αὐτῷ, καὶ ψύλλους, εἴ πως ἀνασφήλειε, προσήνεγκεν. οἱ δὲ δὴ ψύλλοι οὗτοι, ἄνδρες μέν εἰσι, (γυνὴ γὰρ οὐ γίνεται ψύλλα) δύνανται δὲ πάντα τε ἰὸν παντὸς ἑρπετοῦ παραχρῆμα, πρὶν θνήσκειν τινὰ, ἐκμυζᾷν, καὶ αὐτοὶ μηδὲν, ὑπὸ μηδενὸς αὐτῶν δηχθέντες, βλάπτεσθαι. φύονται δὲ ἐξ ἀλλήλων, καὶ δοκιμάζουσι τὰ γεννηθέντα, ἤτοι μετ᾽ ὄφεών που εὐθὺς ἐμβληθέντα, ἢ καὶ τῶν σπαργάνων αὐτῶν ἐπιβληθέντων τισίν. οὔτε γὰρ τῷ παιδίῳ τι λυμαίνονται, καὶ ὑπὸ τῆς ἐσθῆτος αὐτοῦ ναρκῶσι. τοῦτο μὲν τοιοῦτόν ἐστιν. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ, μηδένα τρόπον ἀναβιώσασθαι τὴν Κλεοπάτραν δυνηθεὶς, ἐκείνην μὲν καὶ ἐθαύμασε καὶ ἠλέησεν, αὐτὸς δὲ ἰσχυρῶς ἐλυπήθη, ὡς καὶ πάσης τῆς ἐπὶ τῇ νίκῃ δόξης ἐστερημένος.

15. Ἀντώνιος μὲν δὴ καὶ Κλεοπάτρα, πολλῶν μὲν τοῖς Αἰγυπτίοις, πολλῶν δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις κακῶν αἴτιοι γενόμενοι, οὕτω τε ἐπολέμησαν, καὶ οὕτως ἐτελεύτησαν· ἔν τε τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐταριχεύθησαν, κἀν τῇ αὐτῇ θήκῃ ἐτάφησαν. ἔσχον δὲ τήν τε φύσιν τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν τύχην τοῦ βίου τοιάνδε· ὁ μὲν, συνεῖναί τε τὸ δέον, οὐδενὸς ἧσσων ἐγὲ-

νετο, καὶ πολλὰ ἀφρόνως ἔπραξεν· ἀνδρίᾳ τε ἔν τισι διέπρεψε, καὶ ὑπὸ δειλίας πολλὰ ἐσφάλη· τῇ τε μεγαλοψυχίᾳ, καὶ τῇ δουλοπρεπείᾳ ἐξ ἴσου ἐχρῆτο· καὶ τά τε ἀλλότρια ἥρπαζε, καὶ τὰ οἰκεῖα προΐετο· ἠλέει τε ἀλόγως συχνοὺς, καὶ ἐκόλαζεν ἀδίκως πλείονας. κἀκ τούτων, ἰσχυρότατος τε ἐξ ἀσθενεστάτου, καὶ πλουσιώτατος ἐξ ἀπορωτάτου γενόμενος, οὐδετέρου αὐτῶν ἀπώνατο, ἀλλὰ καὶ τὸ κράτος τὸ τῶν Ῥωμαίων μόνος ἕξειν ἐλπίσας, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. Κλεοπάτρα δὲ, ἄπληστος μὲν ἀφροδίτης, ἄπληστος δὲ χρημάτων γενομένη· καὶ πολλῇ μὲν φιλοτιμίᾳ φιλοδόξῳ, πολλῇ δὲ καὶ περιφρονήσει θρασείᾳ χρησαμένη, τήν τε βασιλείαν τῶν Αἰγυπτίων ὑπ᾽ ἔρωτος ἐκτήσατο, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων λήψεσθαι δι᾽ αὐτοῦ ἐλπίσασα, ταύτης τε ἐσφάλη, καὶ ἐκείνην προσαπώλεσε. δύο τε ἀνδρῶν Ῥωμαίων τῶν καθ᾽ ἑαυτὴν μεγίστων κατεκράτησε, καὶ διὰ τὸν τρίτον ἑαυτὴν κατεχρήσατο. οὗτοι μὲν δὴ τοιοῦτοί τε ἐγένοντο, καὶ οὕτως ἀπήλλαξαν. τῶν δὲ δὴ παίδων αὐτῶν, Ἄντυλλος μὲν, καίτοι τήν τε τοῦ Καίσαρος θυγατέρα ἐγγεγυημένος, καὶ ἐς τὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἡρῷον, ὃ ἡ Κλεοπάτρα ἐπεποιήκει, καταφυγὼν, εὐθὺς ἐσφάγη. Καισαρίων δὲ ἐς Αἰθιοπίαν φεύγων, κατελήφθη τε ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ διεφθάρη. ἥ τε Κλεοπάτρα Ἰόβᾳ τῷ τοῦ Ἰόβου παιδὶ συνῴκησε. τούτῳ γὰρ ὁ Καῖσαρ τραφέντι τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ συστρατευσαμένῳ οἱ, ταύτην τε καὶ τὴν βασιλείαν τὴν πατρῴαν ἔδωκε, καὶ αὐτοῖς καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τόν τε Πτολεμαῖον ἐχαρίσατο.

ταῖς τε ἀδελφιδαῖς, ἃς ἐκ τοῦ Ἀντωνίου ἡ Ὀκταουΐα ἀνῄρητό τε καὶ ἐτετρόφει, χρήματα ἀπὸ τῶν πατρῴων ἀπένειμε. καὶ τῷ Ἰούλῳ τῷ τοῦ Ἀντωνίου τῆς τε Φουλουΐας υἱεῖ, τοὺς ἐξελευθέρους αὐτοῦ πάνθ᾽ ὅσα τελευτῶντας σφᾶς καταλιπεῖν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους ἔδει, παραχρῆμα δοῦναι ἐκέλευσε.

16. Τῶν τε ἄλλων τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου μέχρι τότε πραξάντων, τοὺς μὲν ἐκόλασε, τοὺς δὲ ἀφῆκεν, ἢ δι᾽ ἑαυτὸν, ἢ διὰ τοὺς φίλους. ἐπειδή τε συχνοὶ παρ᾽ αὐτῷ καὶ δυναστῶν καὶ βασιλέων παῖδες, οἱ μὲν ἐφ᾽ ὁμηρείᾳ, οἱ δὲ καὶ ἐφ᾽ ὕβρει τρεφόμενοι εὑρέθησαν, τοὺς μὲν οἴκαδε αὐτῶν ἀπέστειλε, τοὺς δὲ ἀλλήλοις συνῴκισεν, ἑτέρους τε κατέσχεν. ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους ἐάσω, δύο δὲ δὴ μόνον ὀνομαστὶ μνησθήσομαι. τὴν μὲν γὰρ Ἰωτάπην τῷ Μήδῳ, καταφυγόντι μετὰ τὴν ἧτταν πρὸς αὐτὸν, ἑκὼν ἀπέδωκε, τῷ δ᾽ Ἀρτάξῃ τοὺς ἀδελφοὺς, καίπερ αἰτήσαντι, οὐκ ἔπεμψεν, ὅτι τοὺς ὑπολειφθέντας Ῥωμαίους ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἀπεκτόνει. περὶ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους τοιαῦτα ἐγίγνετο. τῶν δὲ Αἰγυπτίων τῶν τε Ἀλεξανδρέων πάντων ἐφείσατο, ὥστε μὴ διολέσαι τινά· τὸ μὲν ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἠξίωσε τοσούτους τε αὐτοὺς ὄντας, καὶ χρησιμωτάτους τοῖς Ῥωμαίοις ἐς πολλὰ ἂν γενομένους, ἀνήκεστόν τι δρᾶσαι· πρόφασιν δὲ ὅμως προὐβάλλετο, τόν τε θεὸν τὸν Σάραπιν, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν οἰκιστὴν αὐτῶν, καὶ τρίτον, Ἄρειον τὸν πολίτην, ᾧ που φιλοσοφοῦντί τε καὶ συνόντι οἱ ἐχρῆτο. καὶ τόν γε λόγον, δι᾽ οὗ συνέγνω σφίσιν, ἑλληνιστὶ, ὅπως συν-

ὦσιν αὐτοῦ, εἶπε. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ μὲν τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα εἶδε, καὶ αὐτοῦ καὶ προσήψατο, ὥστε τὶ τῆς ῥινὸς, ὥς φασι, θραυσθῆναι. τὰ δὲ δὴ τῶν Πτολεμαίων, καί τοι τῶν Ἀλεξανδρέων σπουδῇ βουληθέντων αὐτῷ δεῖξαι, οὐκ ἐθεάσατο· εἰπὼν ὅτι, „Βασιλέα, ἀλλ᾽ οὐ νεκροὺς ἰδεῖν ἐπεθύμησα.“ κἀκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας, οὐδὲ τῷ Ἄπιδι ἐντυχεῖν ἠθέλησε· λέγων, „Θεοὺς ἀλλ᾽ οὐχὶ βοῦς προσκυνεῖν εἰθίσθαι.“

17. Ἐκ δὲ τούτου τήν τε Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε, καὶ τῷ Γάλλῳ τῷ Κορνηλίῳ ἐπέτρεψε. πρός τε γὰρ τὸ πολύανδρον καὶ τῶν πόλεων καὶ τῆς χώρας, καὶ πρὸς τὸ ῥᾴδιον τό, τε κοῦφον τῶν τρόπων αὐτῶν, τήν τε σιτοπομπείαν καὶ τὰ χρήματα, οὐδενὶ βουλευτῇ οὐχ ὅπως ἐγχειρίσαι αὐτὴν ἐτόλμησεν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐνεπιδημεῖν αὐτῇ ἐξουσίαν ἔδωκεν, ἂν μή τινι αὐτὸς ὀνομαστὶ συγχωρήσῃ. οὐ μέντοι οὐδ᾽ ἐκείνοις βουλεύειν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφῆκεν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ὡς ἑκάστοις, τοῖς δ᾽ Ἀλεξανδρεῦσιν ἄνευ βουλευτῶν πολιτεύεσθαι ἐκέλευσε· τοσαύτην που νεωτεροποιΐαν αὐτῶν κατέγνω. καὶ σφῶν οὕτω τότε ταχθέντων, τὰ μὲν ἄλλα καὶ νῦν ἰσχυρῶς φυλάσσεται, βουλεύουσι δὲ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ἐπὶ Σεουήρου αὐτοκράτορος ἀρξάμενοι, καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐπ᾽ Ἀντωνίου τοῦ υἱέος αὐτοῦ πρῶτον ἐς τὴν γερουσίαν ἐσγραφέντες. Αἴγυπτος μὲν οὕτως ἐδουλώθη. πάντες γὰρ οἱ ἀντισχόντες αὐτῶν χρόνον τινὰ, ἐχειρώθησαν, ὥς που καὶ τὸ δαιμόνιον σφίσιν ἐναργέστατα προέδειξεν. ὗσέ τε γὰρ οὐχ ὅπως

ὕδατι, ἔνθα μηδὲ ἐψέκασέ ποτε, ἀλλὰ καὶ αἵματι. ταῦτά τε ἅμα ἐκ τῶν νεφῶν ἐξέπιπτε, καὶ ὅπλα παρεφαίνετο. κτυπήματά τέ τινα ἑτέρωθι καὶ τυμπάνων καὶ κυμβάλων, καὶ βοήματα καὶ αὐλῶν καὶ σαλπίγγων ἐγίγνετο. καί τις δράκων ὑπερμεγέθης, ἐξαίφνης σφίσιν ὀφθεὶς, ἀμήχανον ὅσον ἐξεσύρισε. κἀν τούτῳ καὶ ἀστέρες κομῆται ἑωρῶντο, καὶ νεκρῶν εἴδωλα ἐφαντάζετο· τά τε ἀγάλματα ἐσκυθρώπασε, καὶ ὁ Ἆπις ὀλοφυρτικόν τι ἐμυκήσατο, καὶ κατεδάκρυσε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐγένετο. χρήματα δὲ πολλὰ μὲν ἐν τῷ βασιλικῷ εὑρέθη· (πάντα γὰρ, ὡς εἰπεῖν, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἁγιωτάτων ἱερῶν ἀναθήματα ἡ Κλεοπάτρα ἀνελομένη, συνεπλήθυσε τὰ λάφυρα τοῖς Ῥωμαίοις, ἄνευ τινὸς οἰκείου αὐτῶν μιάσματος·) πολλὰ δὲ καὶ παρ᾽ ἑκάστου τῶν αἰτιαθέντων τι ἠθροίσθη. καὶ χωρὶς οἱ λοιποὶ πάντες, ὅσοι μηδὲν ἴδιον ἔγκλημα λαβεῖν ἐδύναντο, τὰ δύο μέρη τῶν οὐσιῶν ᾐτήθησαν. καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν πάντες μὲν οἱ στρατιῶται τὰ ἐποφειλόμενα σφίσιν ἐκομίσαντο, οἱ δὲ δὴ καὶ τότε τῷ Καίσαρι συγγενόμενοι, πεντήκοντα καὶ διακοσίας δραχμὰς, ὥστε μὴ διαρπάσαι τὴν πόλιν, προσεπέλαβον. τοῖς τε προδανείσασί τι, πάντα ἀπηλλάγη, καὶ τοῖς συμμετασχοῦσι τοῦ πολέμου καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, πάμπολλα ἐδόθη· τό, τε σύμπαν, ἥ τε ἀρχὴ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐπλουτίσθη, καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐκοσμήθη.

18. Ὁ δ᾽ οὖν Καῖσαρ ὡς τότε προειρημένα ἔπραξε, καὶ πόλιν καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ τῆς μάχης χωρίῳ

συνῴκισε, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀγῶνα ὁμοίως τῇ προτέρᾳ καὶ αὐτῇ δούς· τάς τε διώρυχας, τὰς μὲν ἐξεκάθηρε, τὰς δὲ ἐκ καινῆς διώρυξε, καὶ τἄλλα τὰ προσήκοντα προσδιῴκησεν. ἔς τε τὴν Ἀσίαν τὸ ἔθνος διὰ τῆς Συρίας ἦλθε, κἀνταῦθα παρεχείμασε, τά τε τῶν ὑπηκόων ὡς ἕκαστα καὶ τὰ τῶν Πάρθων ἅμα καθιστάμενος. στασιασάντων γὰρ αὐτῶν, καί τινος Τηριδάτου τῷ Φραάτῃ ἐπαναστάντος, πρότερον μὲν, καὶ ἕως ἔτι τὰ τοῦ Ἀντωνίου καὶ μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἀνθειστήκει, οὐχ ὅσον οὐ προσέθετό τῳ αὐτῶν συμμαχίαν αἰτησάντων, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἀπεκρίνατο ἄλλο οὐδὲν, ἢ ὅτι βουλεύσεται· πρόφασιν μὲν, ὡς καὶ περὶ τὴν Αἴγυπτον ἀσχολίαν ἔχων, ἔργῳ δὲ, ἵν᾽ ἐκτρυχωθεῖεν ἐν τούτῳ μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους. τότε δὲ ἐπειδὴ ὁ Ἀντώνιος ἐτελεύτησε, καὶ ἐκείνων ὁ μὲν Τηριδάτης, ἡττηθεὶς, ἐς τὴν Συρίαν κατέφυγεν, ὁ δὲ Φραάτης, κρατήσας, πρέσβεις ἔπεμψε, τούτοις τε φιλικῶς ἐχρημάτισε, καὶ τῷ Τηριδάτῃ βοηθήσειν μὲν οὐχ ὑπέσχετο, διαιτᾶσθαι δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ἐπέτρεψεν· υἱόν τέ τινα τοῦ Φραάτου ἐν εὐεργεσίας μέρει παρ᾽ αὐτοῦ λαβὼν, ἔς τε τὴν Ῥώμην ἀνήγαγε, καὶ ἐν ὁμηρείᾳ ἐποιήσατο.

19. *Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον, συχνὰ μὲν καὶ ἐπὶ τῇ τῆς ναυμαχίας νίκῃ οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι ἐψηφίσαντο. τά τε γὰρ νικητήρια αὐτῷ, ὡς καὶ τῆς Κλεοπάτρας, καὶ ἁψῖδα τροπαιοφόρον ἔν τε τῷ Βρεντεσίῳ, καὶ ἑτέραν ἐν τῇ Ῥωμαίᾳ ἀγορᾷ ἔδωκαν· τήν τε κρηπῖδα τοῦ Ἰουλιείου ἡρῴου τοῖς τῶν αἰχμαλωτίδων νεῶν ἐμβόλοις κοσμηθῆναι, καὶ πανηγυ-*

ρὶν οἱ πεντετηρίδα ἄγεσθαι· ἔν τε τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ τῆς ἀγγελίας τῆς νίκης ἡμέρᾳ, ἱερομηνίαν εἶναι, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐσιόντι αὐτῷ τάς τε ἱερείας τὰς ἀειπαρθένους, καὶ τὴν βουλὴν τόν τε δῆμον μετά τε τῶν γυναικῶν καὶ μετὰ τῶν τέκνων, ἀπαντῆσαι ἔγνωσαν. τὰς γὰρ εὐχὰς, τάς τε εἰκόνας, καὶ τὴν προεδρίαν, καὶ τἆλλα τὰ τοιουτότροπα, περιττόν ἐστιν ἤδη λέγειν. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἐκείνῳ τε ταῦτ᾽ ἐψηφίσαντο, καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου κοσμήματα, τὰ μὲν καθεῖλον, τὰ δ᾽ ἀπήλειψαν. τήν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἐγεγέννητο, μιαρὰν ἐνόμισαν, καὶ τὸ τοῦ Μάρκου πρόσρημα ἀπεῖπον μηδενὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ εἶναι. ὡς μέντοι καὶ τεθνεῶτα αὐτὸν ἐπύθοντο, (ἠγγέλθη δὲ τοῦτο Κικέρωνος τοῦ Κικέρωνος παιδὸς ἐν μέρει τοῦ ἔτους ὑπατεύοντος) τοῦτό τέ τινες οὐκ ἀθεεὶ δὴ συμβὰν ἐλάμβανον, ἐπειδήπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ὅτιμάλιστα ἐτεθνήκει· καὶ προσεψηφίσαντο τῷ Καίσαρι καὶ στεφάνους καὶ ἱερομηνίας πολλὰς, καὶ αὐτῷ καὶ ἕτερα, καὶ ἐπινίκια ὡς καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀγαγεῖν, ἔδοσαν. τὸν γὰρ Ἀντώνιον, καὶ τοὺς ἄλλους Ῥωμαίους τοὺς σὺν ἐκείνῳ νικηθέντας, οὔτε πρότερον, οὔτε τότε, ὡς καὶ ἑορτάζειν σφᾶς ἐπ᾽ αὐτοῖς δέον ὂν, ὠνόμασαν. τήν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἑάλω, ἀγαθήν τε εἶναι, καὶ ἐς τὰ ἔπειτα ἔτη ἀρχὴν τῆς ἀπαριθμήσεως αὐτῶν νομίζεσθαι. καὶ τὸν Καίσαρα τήν τε ἐξουσίαν τὴν τῶν δημάρχων διὰ βίου ἔχειν, καὶ τοῖς ἐπιβοωμένοις αὐτὸν, καὶ ἐντὸς τοῦ πωμηρίου καὶ ἔξω μέχρι ὀγδόου

ἡμισταδίου ἀμύνειν, (ὃ μηδενὶ τῶν δημαρχούν
ἐξῆν) ἔκκλητόν τε δικάζειν, καὶ ψῆφόν τινα αὐ
ἐν πᾶσι τοῖς δικαστηρίοις ὥσπερ Ἀθηνᾶς φέρεσθ
τούς τε ἱερέας καὶ τὰς ἱερείας, ἐν ταῖς ὑπέρ τε
δήμου καὶ τῆς βουλῆς εὐχαῖς, καὶ ὑπὲρ ἐκείνου
μοίως εὔχεσθαι· καὶ ἐν τοῖς συσσιτίοις οὐχ ὅτι τ
κοινοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδίοις, πάντας αὐτῷ σπ
δειν ἐκέλευσαν. τότε μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἐγνώσθη.

20. Ὑπατεύοντος δ᾽ αὐτοῦ τὸ πέμπτον μ
Σέξτου Ἀπουληίου, τά τε πραχθέντα ὑπ᾽ αὐ
πάντα ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Ἰανουαρίου νουμηνίᾳ ὅρ
ἐβεβαιώσαντο· καὶ ἐπειδὴ καὶ τὰ περὶ τῶν Πάρθ
γράμματα ἦλθεν, ἔς τε τοὺς ὕμνους αὐτὸν ἐξ ἴ
τοῖς θεοῖς ἐσγράφεσθαι, καὶ φυλὴν Ἰουλίαν ἐπ᾽
τῷ ἐπονομάζεσθαι, τῷ τε στεφάνῳ αὐτὸν τῷ ἐπι
νίκῳ διὰ πασῶν τῶν πανηγύρεων χρῆσθαι, καὶ τ
συννικήσαντάς οἱ βουλευτὰς ἐν περιπορφύροις ἱ
τίοις τὴν πομπὴν αὐτῷ συμπέμψαι, τήν τε ἡμέ
ἐν ᾗ ἂν ἐς τὴν πόλιν ἐσέλθῃ, θυσίαις τε πανδη
ἀγαλθῆναι, καὶ ἱερὰν ἀεὶ ἄγεσθαι· ἱερέας τε
τὸν καὶ ὑπὲρ τὸν ἀριθμόν, ὅσους ἂν ἀεὶ ἐθελή
προαιρεῖσθαι προσκατεστήσαντο. ὅπερ που ἐξ ἐ
νου παραδοθὲν, ἐς ἀόριστον ἐπηυξήθη· ὥστε
δὲν ἔτι χρῆναί με περὶ τοῦ πλήθους αὐτῶν ἀκρι
λογεῖσθαι. ὁ οὖν Καῖσαρ τὰ μὲν ἄλλα πλὴν β
χέων ἐδέξατο· τὸ δὲ δὴ σύμπαντας αὐτῷ τοὺς ἐ
πόλει ἀπαντῆσαι, παρῃτήσατο ἄντικρυς μὴ γ
σθαι. πλεῖστον δ᾽ ὅμως ὑπὲρ πάντα τὰ ψηφισθ
τα οἱ ὑπερήσθη, ὅτι τάς τε πύλας τὰς τοῦ Ἰα

ὡς καὶ πάντων σφίσι τῶν πολέμων πεπαυμένων αὐτοῖς, ἔκλεισαν, καὶ τὸ οἰώνισμα τὸ τῆς ὑγιείας ἐποίησαν· καὶ γὰρ τότε δι' ἅπερ εἶπον διελέλειπτο. ἦσαν μὲν γὰρ ἐν ὅπλοις ἔτι καὶ Τρεούηροι, Κελτοὺς ἐπαγαγόμενοι, καὶ Κάνταβροι, καὶ Οὐακκαῖοι, καὶ Ἄστυρες· καὶ οὗτοι μὲν ὑπὸ τοῦ Ταύρου τοῦ Στατιλίου, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ Νωνίου Γάλλου κατεστράφησαν. ἄλλα τε ὡς καθ' ἑκάστους ταραχώδη συχνὰ ἐγίγνετο. ἀλλ' ἐπειδὴ μηδὲν μέγα ἀπ' αὐτῶν συνηνέχθη, οὔτε ἐκεῖνοι τότε πολεμεῖσθαι ἐνόμιζον, οὔτε ἐγὼ ἐπιφανές τι περὶ αὐτῶν γράψαι ἔχω. Καῖσαρ δὲ ἐν τούτῳ τά τε ἄλλα ἐχρημάτιζε, καὶ τεμένη τῇ τε Ῥώμῃ, καὶ τῷ πατρὶ τῷ Καίσαρι, ἥρωα αὐτὸν Ἰούλιον ὀνομάσας, ἔν τε Ἐφέσῳ καὶ ἐν Νικαίᾳ γενέσθαι ἐφῆκεν. αὗται γὰρ τότε αἱ πόλεις ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ προετετίμηντο. καὶ τούτους μὲν τοῖς Ῥωμαίοις τοῖς παρ' αὐτοῖς ἐποικοῦσι τιμᾶν προσέταξε· τοῖς δὲ δὴ ξένοις (Ἕλληνάς σφας ἐπικαλέσας) ἑαυτῷ τινα, τοῖς μὲν Ἀσιανοῖς ἐν Περγάμῳ, τοῖς δὲ Βιθυνοῖς ἐν Νικομηδείᾳ τεμενίσαι ἐπέτρεψε. καὶ τοῦτ' ἐκεῖθεν ἀρξάμενον, καὶ ἐπ' ἄλλων αὐτοκρατόρων οὐ μόνον ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὅσα τῶν Ῥωμαίων ἀκούει, ἐγένετο. ἐν γάρ τοι τῷ ἄστει αὐτῷ, τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ, οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν καὶ ἐφ' ὁποσονοῦν λόγου τινὸς ἀξίων ἐτόλμησε τοῦτο ποιῆσαι· μεταλλάξασι μέντοι κἀνταῦθα τοῖς ὀρθῶς αὐταρχήσασιν ἄλλαι τε ἰσόθεοι τιμαὶ δίδονται, καὶ δὴ καὶ ἡρῷα ποιεῖται. ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο,

καὶ ἔλαβον καὶ οἱ Περγαμηνοὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἱερὸν ὠνομασμένον ἐπὶ τῇ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ τιμῇ ποιεῖν.

21. Τοῦ δὲ δὴ θέρους ἔς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὁ Καῖσαρ ἐπεραιώθη· καὶ αὐτοῦ ἐς τὴν πόλιν ἐσελθόντος, οἵ τε ἄλλοι ἔθυσαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὁ ὕπατος Οὐαλέριος Πότιτος. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πᾶν τὸ ἔτος, ὥσπερ καὶ τὰ δύο τὰ πρότερα, ὑπάτευσε, τὸν δὲ δὴ Σέξστον ὁ Πότιτος διεδέξατο. οὗτος οὖν δημοσίᾳ καὶ αὐτὸς ὑπέρ τε τοῦ δήμου καὶ ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος ἀφίξει ἐβουθύτησεν· ὃ μήπω πρότερον ἐπὶ μηδενὸς ἄλλου ἐγεγόνει. μετὰ δὲ τοῦτο, τούς τε ὑποστρατήγους καὶ ἐπῄνεσε καὶ ἐτίμησεν, ὥσπερ εἴθιστο. καὶ τὸν μὲν Ἀγρίππαν ἄλλοις τέ τισι καὶ σημείῳ κυανοειδεῖ ναυκρατητικῷ προσεπεσέμνυνε· καὶ τοῖς στρατιώταις ἔδωκέ τινα· τῷ τε δήμῳ καθ᾽ ἑκατὸν δραχμὰς, προτέροις μὲν τοῖς ἐς ἄνδρας τελοῦσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς παισὶ, διὰ τὸν Μάρκελλον τὸν ἀδελφιδοῦν, διένειμε· καὶ ἐπί τε τούτοις, καὶ ὅτι παρὰ τῶν πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸ χρυσίον τὸ τοῖς στεφάνοις προσῆκον οὐκ ἐδέξατο· καὶ ἔτι καὶ πάντα ἃ τε αὐτὸς ὠφειλέ τισιν, ἀπέδωκε, καὶ ἃ οἱ ἄλλοι ἐπώφειλον, οὐκ ἐσέπραξεν, ὥσπερ εἴρηται· τῶν τε δυσχερῶν πάντων οἱ Ῥωμαῖοι ἐπελάθοντο, καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτοῦ ἡδέως, ὡς καὶ ἀλλοφύλων ἁπάντων τῶν ἡττηθέντων ὄντων, εἶδον. τοσοῦτον γὰρ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων διὰ πάσης ὁμοίως τῆς πόλεως ἐχώρησεν, ὥστε τὰ μὲν κτήματα ἐπιτιμηθῆναι, τὰ δὲ δανείσματα, ἀγαπητῶς ἐπὶ

δραχμῇ πρότερον ὄντα, τότε ἐπὶ τῷ τριτημορίῳ αὐτῆς γενέσθαι. ἑώρτασε δὲ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ τά τε τῶν Παννονίων καὶ τὰ τῶν Δαλματῶν, τῆς τε Ἰαπυδίας, καὶ τῶν προσχώρων σφίσι, Κελτῶν τε καὶ Γαλατῶν τινων. Γάϊος γὰρ Καρίνας τούς τε Μωρίνους καὶ ἄλλους τινὰς συνεπαναστάντας αὐτοῖς ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς Σουήβους τόν τε Ῥῆνον ἐπὶ πολέμῳ διαβάντας ἀπεώσατο· καὶ διὰ ταῦτα ἤγαγε μὲν καὶ ἐκεῖνος τὰ νικητήρια, καίτοι τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Σύλλου θανατωθέντος, καὶ αὐτὸς ἄρξαι ποτὲ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων οἱ κωλυθείς. ἤγαγε δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ, ἐπειδὴ ἡ ἀναφορὰ τῆς νίκης τῇ αὐτοκράτορι αὐτοῦ ἀρχῇ προσήκουσα ἦν. ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ταῦτα διεωρτάσθη· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἡ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ναυκρατία. κἂν τῇ τρίτῃ, ἡ τῆς Αἰγύπτου καταστροφή. ἐπιφανεῖς μὲν δὴ καὶ αἱ ἄλλαι πομπαὶ διὰ τὰ ἀπ᾽ αὐτῆς λάφυρα ἐγένοντο, (τοσαῦτα γὰρ ἠθροίσθη ὥστε πάσαις ἐπαρκέσαι·) πολυτελεστάτη δ᾽ οὖν καὶ ἀξιοπρεπεστάτη αὕτη ἡ Αἰγυπτία. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἐπὶ κλίνης ἐν τῷ τοῦ θανάτου μιμήματι παρεκομίσθη· ὥστε τρόπον τινὰ καὶ ἐκείνην μετά τε τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων, καὶ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ καὶ Ἡλίου, τῆς τε Κλεοπάτρας, τῆς καὶ Σελήνης, τῶν τέκνων, ὡς πομπεῖον, ὀφθῆναι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο ὁ Καῖσαρ, ἐφ᾽ ἅπασιν αὐτοῖς ἐσελάσας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον ἔπραξε, τὸν δὲ δὴ συνύπατον τούς τε λοιποὺς ἄρχοντας περιεῖδε, παρὰ τὸ καθεστηκὸς

ἐπισπομένους. οἱ μετὰ τῶν λοιπῶν βουλευτῶν τῶν συγγενικηκότων. εἰώθεσαν γὰρ οἱ μὲν ἡγεῖσθαι, οἱ δὲ ἐφέπεσθαι.

22. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διετέλεσε, τό, τε Ἀθήναιον καὶ τὸ Χαλκιδικὸν ὠνομασμένον, καὶ τὸ βουλευτήριον τὸ Ἰουλίειον, τὸ ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τιμῇ γενόμενον, καθιέρωσεν. ἐνέστησε δὲ ἐς αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς Νίκης, καὶ τὸ νῦν ὄν· δηλῶν, ὡς ἔοικεν, ὅτι παρ' αὐτῆς τὴν ἀρχὴν ἐκτήσατο. ἦν δὲ δὴ τῶν Ταραντίνων, καὶ ἐκεῖθεν ἐς τὴν Ῥώμην κομισθὲν, ἔν τε τῷ συνεδρίῳ ἱδρύθη, καὶ Αἰγυπτίοις λαφύροις ἐκοσμήθη. καὶ τοῦτο καὶ τῷ τοῦ Ἰουλίου ἡρῴῳ ὁσιωθέντι τότε ὑπῆρξε· συχνὰ γὰρ καὶ ἐς ἐκεῖνο ἀνετέθη, καὶ ἕτερα τῷ τε Διῒ τῷ Καπιτωλίνῳ καὶ τῇ Ἥρᾳ τῇ τε Ἀθηνᾷ ἱερώθη· πάντων τῶν πρότερον ἐνταῦθα ἀνακεῖσθαι δοκούντων, ἢ καὶ ἔτι κειμένων, ἐκ δόγματος τότε καθαιρεθέντων, ὡς καὶ μεμιαμμένων. καὶ οὕτως ἡ Κλεοπάτρα, καίπερ καὶ ἡττηθεῖσα καὶ ἁλοῦσα, ἐδοξάσθη, ὅτι τά τε κοσμήματα αὐτῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀνάκειται, καὶ αὐτὴ ἐν τῷ Ἀφροδισίῳ χρυσῆ ὁρᾶται. ἐν δ' οὖν τῇ τοῦ ἡρῴου ὁσιώσει, ἀγῶνές τε παντοδαποὶ ἐγένοντο, καὶ τὴν Τροίαν εὐπατρίδαι παῖδες ἵππευσαν· ἄνδρες τε ἐκ τῶν ὁμοίων σφίσιν, ἐπί τε κελήτων καὶ ἐπὶ συνωρίδων, τῶν τε τεθρίππων, ἀντηγωνίσαντο· Κΰϊντός τέ τις Οὐϊντέλιος βουλευτὴς ἐμονομάχησε. καὶ θηρία καὶ βοτὰ ἄλλα τε παμπληθῆ, καὶ ῥινόκερως, ἵππος τε ποτάμιος, πρῶ-

τον τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ ὀφθέντα, ἐσφάγη. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὁποῖός ἐστι, πολλοῖς τε εἴρηται, καὶ πολὺ πλείοσιν ἑώραται· ὁ δὲ δὴ ῥινόκερως τὰ μὲν ἄλλα ἐλέφαντί πῃ προσέοικε, κέρας δέ τι κατ᾽ αὐτὴν τὴν ῥῖνα προσέχει, καὶ διὰ τοῦτο οὕτω κέκληται. ταῦτά τε οὖν ἐσήχθη, καὶ ἀθρόοι πρὸς ἀλλήλους Δακοί τε καὶ Σουῆβοι ἐμαχέσαντο. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι μὲν Κελτοὶ, ἐκεῖνοι δὲ δὴ Σκύθαι τρόπον τινά. καὶ οἱ μὲν, πέραν τοῦ Ῥήνου, ὥς γε τἀκριβὲς εἰπεῖν· (πολλοὶ γὰρ καὶ ἄλλοι τούτου τοῦ Σουήβων ὀνόματος ἀντιποιοῦνται·) οἱ δ᾽, ἐπ᾽ ἀμφότερα τοῦ Ἴστρου νέμονται. ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἐπὶ τάδε αὐτοῦ καὶ πρὸς τῇ Τριβαλλικῇ οἰκοῦντες, ἔς τε τὸν τῆς Μυσίας νομὸν τελοῦσι, καὶ Μυσοὶ, πλὴν παρὰ τοῖς πάνυ ἐπιχωρίοις, ὀνομάζονται· οἱ δὲ ἐπέκεινα, Δακοὶ κέκληνται, εἴτε δὴ Γέται τινὲς, εἴτε καὶ Θρᾷκες, τοῦ Δακικοῦ γένους τοῦ τὴν Ῥοδόπην ποτὲ ἐνοικήσαντος, ὄντες. οὗτοι οὖν οἱ Δακοὶ ἐπρεσβεύσαντο μὲν πρὸ τοῦ χρόνου τούτου πρὸς τὸν Καίσαρα· ὡς δ᾽ οὐδενὸς ὧν ἐδέοντο ἔτυχον, ἀπέκλιναν πρὸς τὸν Ἀντώνιον· καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν μέγα ὠφέλησαν, στασιάσαντες ἐν ἀλλήλοις· ἁλόντες δὲ ἐκ τούτου τινὲς, ἔπειτα τοῖς Σουήβοις συνεβλήθησαν. ἐγένετο δὲ ἡ θεωρία ἅπασα ἐπὶ πολλὰς (ὥσπερ εἰκὸς ἦν) ἡμέρας· οὐδὲ διέλειπε, καίτοι τοῦ Καίσαρος ἀῤῥωστήσαντος, ἀλλὰ καὶ ἀπόντος αὐτοῦ, δι᾽ ἑτέρων ἐποιήθη. καὶ ἐν αὐταῖς οἱ βουλευταὶ μίαν τινὰ ὡς ἕκαστοι ἡμέραν ἐν τοῖς τῶν οἰκιῶν σφῶν προθύροις εἱστιάθησαν, οὐκ οἶδ᾽ ὅθεν ἐς τοῦτο προα-

χθέντες, οὐ γὰρ παραδίδοται. τότε μὲν δὴ ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη.

23. Τοῦ δὲ δὴ Καίσαρος τὸ τέταρτον ἔτι ὑπατεύοντος, ὁ Ταῦρος ὁ Στατίλιος θέατρόν τι ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ κυνηγετικὸν λίθινον καὶ ἐξεποίησε τοῖς ἑαυτοῦ τέλεσι, καὶ καθιέρωσεν ὁπλομαχίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο στρατηγὸν ἕνα παρὰ τοῦ δήμου κατ' ἔτος αἱρεῖσθαι ἐλάμβανε. κατὰ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο, ὁ Κράσσος ὁ Μάρκος ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα πεμφθεὶς, τοῖς τε Δακοῖς καὶ Βαστάρναις ἐπολέμησε, καὶ περὶ μὲν ἐκείνων, οἵτινές τέ εἰσι, καὶ διὰ τί ἐπολεμώθησαν, εἴρηται. Βαστάρναι δὲ, Σκύθαι τε ἀκριβῶς νενομίδαται, καὶ τότε τὸν Ἴστρον διαβάντες, τήν τε Μυσίαν τὴν κατ' ἀντιπέρας σφῶν, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ Τριβαλλοὺς ὁμόρους αὐτῇ ὄντας, τούς τε Δαρδάνους ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ἐκείνων οἰκοῦντας ἐχειρώσαντο. τέως μὲν οὖν ταῦτ' ἐποίουν, οὐδὲν σφίσι πρᾶγμα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἦν· ἐπεὶ δὲ τόν τε Αἷμον ὑπερέβησαν, καὶ τὴν Θρᾴκην τὴν Δενθελητῶν ἔνσπονδον αὐτοῖς οὖσαν κατέδραμον, ἐνταῦθα ὁ Κράσσος τὸ μέν τι, τῷ Σιτᾷ, τῷ τῶν Δενθελητῶν βασιλεῖ τυφλῷ ὄντι, ἀμύνων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον, περὶ τῇ Μακεδονίᾳ φοβηθεὶς, ἀντεπῆλθε σφίσι· καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς προσόδου μόνης καταπλήξας ἐξέωσεν ἀμαχεὶ τῆς χώρας. κἀκ τούτου οἴκαδε ἀναχωροῦντας ἐπιδιώκων, τήν τε Σεγετικὴν καλουμένην προσεποιήσατο, καὶ ἐς τὴν Μυσίδα ἐνέβαλε, καὶ τήν τε χώραν σφῶν ἐκάκωσε· καὶ πρὸς τεῖχός τι

καρτερὸν προσελάσας, τοῖς μὲν προδρόμοις ἔπταισε, (μόνους γὰρ αὐτοὺς οἱ Μυσοὶ οἰηθέντες εἶναι, ἐπέξοδον ἐποιήσαντο·) προσβοηθήσας δὲ σφίσι παντὶ τῷ λοιπῷ στρατεύματι, καὶ ἀνέκοψεν αὐτούς, καὶ προσεδρεύσας ἐξεῖλε.

24. Πράσσοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, οἱ Βαστάρναι τῆς τε φυγῆς ἐπέσχον, καὶ πρὸς τῷ Κέδρῳ τῷ ποταμῷ κατέμειναν, περιορώμενοι τὰ γενησόμενα. ἐπειδή τε νικήσας τοὺς Μυσοὺς, καὶ ἐπ' ἐκείνους ὥρμησε, πρέσβεις ἔπεμψαν, ἀπαγορεύοντες αὐτῷ μὴ διώκειν σφᾶς, ὡς οὐδὲν τοὺς Ῥωμαίους ἠδικηκότες. καὶ αὐτοὺς ὁ Κράσσος κατασχὼν, ὡς καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τὴν ἀπόκρισιν δώσων, τά τε ἄλλα ἐφιλοφρονήσατο, καὶ κατεμέθυσεν, ὥστε πάντα τὰ βουλεύματα αὐτῶν ἐκμαθεῖν· ἀπλήστως τε γὰρ ἐμφορεῖται πᾶν τὸ Σκυθικὸν φῦλον οἴνου, καὶ ὑπερκορὲς αὐτοῦ ταχὺ γίνεται. Κράσσος δὲ ἐν τούτῳ τῆς νυκτὸς ἐς ὕλην τινὰ προχωρήσας, καὶ προσκόπους πρὸ αὐτῆς καταστήσας, ἀνέπαυσέ τε τὸ στράτευμα· καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Βασταρνῶν, μόνους τε ἐκείνους εἶναι νομισάντων, καὶ ἐπιδραμόντων σφίσιν, ἔς τε τὰ λάσια ἀναχωροῦσιν ἐπακολουθησάντων, πολλοὺς μὲν ἐνταῦθα, πολλοὺς δὲ καὶ φυγόντας ἔφθειραν. ὑπό τε γὰρ τῶν ἁμαξῶν κατόπιν αὐτοῖς οὐσῶν ἐνεποδίσθησαν, καὶ προσέτι καὶ τοὺς παῖδας τάς τε γυναῖκας σῶσαι ἐθελήσαντες, ἔπταισαν. καὶ τόν γε βασιλέα αὐτῶν Δέλδωνα αὐτὸς ὁ Κράσσος ἀπέκτεινε· κἂν τὰ σκῦλα αὐτοῦ τῷ Φερετρίῳ Διῒ, ὡς καὶ ὀπιμα, ἀνέθηκεν, εἴπερ αὐτοκράτωρ στρατηγὸς ἐγεγό-

ναι. ἐκεῖνά τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ οἱ λοιποί, οἱ μέν, ἐς ἄλσος τι καταφυγόντες, περιεπρήσθησαν· οἱ δέ, ἐς τεῖχός τι ἐσπηδήσαντες, ἐξηρέθησαν. ἄλλοι ἐς τὸν Ἴστρον ἐμπεσόντες, ἄλλοι κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες, ἐφθάρησαν. περιλειφθέντων δ' οὖν καὶ ὣς τινων, καὶ χωρίον ἰσχυρὸν καταλαβόντων, ἡμέρας μέν τινας μάτην σφίσιν ὁ Κράσσος προσήδρευσεν· ἔπειτα Ῥόλου οἱ Γετῶν τινων βασιλέως ἐπικουρήσαντος, ἐξεῖλεν αὐτούς. καὶ ὅ, τε Ῥόλης πρὸς τὸν Καίσαρα ἐλθών, φίλος τε ἐπὶ τούτῳ καὶ σύμμαχος αὐτοῦ ἐνομίσθη, καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τοῖς στρατιώταις διεδόθησαν.

25. Πράξας δὲ ταῦτα ὁ Κράσσος ἐπὶ τοὺς Μυσοὺς ἐτράπετο, καὶ τὰ μέν, πείθων τινάς, τὰ δέ, ἐκφοβῶν, τὰ δέ, καὶ βιαζόμενος, πάντας μέν, πλὴν πάνυ ὀλίγων, ἐπιπόνως δὲ δὴ καὶ ἐπικινδύνως κατεστρέψατο. καὶ τότε μὲν (χειμὼν γὰρ ἦν) ἐς τὴν φιλίαν ἀνεχώρησε, πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψύχους, πολλῷ δὲ ἔτι πλείω ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν, δι' ὧν ὡς φίλων ἐπανῄει, παθών· ὅθενπερ γνώμην ἔσχεν ἀρκεσθῆναι τοῖς κατειργασμένοις. καὶ γὰρ καὶ θυσίαι καὶ νικητήρια, οὐχ ὅτι τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ καὶ ἐκείνῳ ἐψηφίσθη· οὐ μέντοι καὶ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα, ὥς γέ τινές φασιν, ἔλαβεν, ἀλλ' ὁ Καῖσαρ μόνος αὐτὸ προσέθετο. ἐπεὶ δὲ οἱ Βαστάρναι, ταῖς τε συμφοραῖς ἀχθόμενοι, καὶ μηκέτ' αὐτὸν ἐπιστρατεύσειν σφίσι πυθόμενοι, πρός τε τοὺς Δενθηλήτας καὶ πρὸς τὸν Σιτᾶν αὖθις, ὡς καὶ αἰτιώτατον αὐτοῖς τῶν κακῶν γεγονότα, ἐτράποντο· οὕτω καὶ

ἄκων ἐξανέστη, καὶ σπουδῇ χωρήσας, ἀνέλπιστός τε αὐτοῖς ἐπέπεσε, καὶ κρατήσας, σπονδὰς ὁποίας ἠθέλησεν ἔδωκεν. ὡς δ' ἅπαξ τῶν ὅπλων αὖθις ἥψατο, ἐπεθύμησεν ἀμύνασθαι τοὺς Θρᾷκας, τοὺς ἐν τῇ ἀνακομιδῇ τῇ ἐκ τῆς Μυσίας λυπήσαντας αὐτόν· καὶ γὰρ τότε χωρία τε ἐντειχιζόμενοι καὶ πολεμησείοντες ἠγγέλλοντο. καὶ σφῶν Μαίδους μὲν καὶ Σερδοὺς μάχαις τε κατεκράτησε, καὶ τὰς χεῖρας τῶν ἁλισκομένων ἀποτέμνων, οὐκ ἀπόνως μέν, ἐχειρώσατο δ' οὖν· τὰ δ' ἄλλα πλὴν τῆς τῶν Ὀδρυσῶν γῆς, κατέδραμε. τούτων γάρ, ὅτι τῷ τε Διονύσῳ πρόσκεινται, καὶ τότε ἄνευ τῶν ὅπλων ἀπήντησάν οἱ, ἐφείσατο· καὶ αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν ἐν ᾗ καὶ τὸν θεὸν ἀγάλλουσιν, ἐχαρίσατο, Βησσοὺς τοὺς κατέχοντας αὐτὴν ἀφελόμενος.

26. Πράσσοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα ὁ Ῥώλης, Δάπυγι, Γετῶν τινων καὶ αὐτῷ βασιλεῖ, πολεμωθεὶς, μετεπέμψατο· καὶ ὃς ἐπικουρήσας οἱ, τήν τε ἵππον τῶν ἐναντίων ἐς τοὺς πεζοὺς ἐσήραξε, καὶ συμφοβήσας ἐκ τούτου καὶ ἐκείνους, μάχην μὲν οὐδεμίαν ἔτ' ἐποιήσατο, φόνον δὲ δὴ φευγόντων ἑκατέρων πολὺν εἰργάσατο. καὶ μετὰ τοῦτο τὸν Δάπυγα, πρὸς φρούριόν τι καταφυγόντα ἀπολαβὼν, ἐπολιόρκει· κἀν τῇ προσεδρείᾳ Ἑλληνιστί τις αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τείχους ἀσπασάμενος, ἔς τε λόγους οἱ ἦλθε, καὶ προδοσίαν συνέθετο. ἁλισκόμενοι οὖν οὕτως οἱ βάρβαροι ἐπ' ἀλλήλους ὥρμησαν· καὶ ὅ, τε Δάπυξ ἀπέθανε, καὶ ἄλλοι πολλοί. τὸν μέντοι ἀδελφὸν αὐτοῦ ζωγρήσας ὁ Κράσσος οὐχ ὅτι τι κακὸν ἔδρα-

σεν, ἀλλὰ καὶ ἀφῆκε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἐπὶ τὸ σπήλαιον τὴν Κείρην καλουμένην ἐστρατεύσατο. τοῦτο γὰρ, μέγιστόν τε ἅμα καὶ ἐχυρώτατον οὕτως ὂν, ὡς καὶ τοὺς Τιτᾶνας ἐς αὐτὸ, μετὰ τὴν ἧτταν τὴν ὑπὸ τῶν θεῶν δὴ σφίσι γενομένην, συγκαταφυγεῖν μυθεύεσθαι, καταλαβόντες οἱ ἐπιχώριοι πλήθει πολλῷ, τά τε ἄλλα τὰ τιμιώτατα καὶ τὰς ἀγέλας ἐς αὐτὸ πάσας ἐσεκομίσαντο. ὁ οὖν Κράσσος τά τε στόμια αὐτοῦ πάντα σκολιὰ καὶ δυσδιερεύνητα ὄντα ἀναζητήσας, ἀπῳκοδόμησε· κἀκ τούτου κἀκείνους λιμῷ κατεστρέψατο. ὡς δὲ ταῦτα αὐτῷ προεχώρησεν, οὐδὲ τῶν ἄλλων Γετῶν, καίπερ μηδὲν τῷ Δάπυγι προσηκόντων, ἀπέσχετο, ἀλλ᾽ ἐπὶ Γένουκλα τὸ εὐερκέστατον τῆς Ζυράξου ἀρχῆς τεῖχος ἦλθεν, ὅτι τὰ σημεῖα, ἃ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Γαΐου οἱ Βαστάρναι πρὸς τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει ἀφῄρηντο, ἐνταῦθα ἤκουεν ὄντα· καὶ αὐτὸ πεζῇ τε ἅμα καὶ διὰ τοῦ Ἴστρου (πρὸς γὰρ τῷ ὕδατι ἐπεπόλιστο) προσβαλὼν, οὐκ ἐν πολλῷ μὲν χρόνῳ, σὺν πολλῷ δὲ δὴ πόνῳ, καίτοι τοῦ Ζυράξου μὴ παρόντος, εἷλεν. ἐκεῖνος γὰρ, ὡς τάχιστα τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ ᾔσθετο, πρός τε τοὺς Σκύθας ἐπὶ συμμαχίαν μετὰ τῶν χρημάτων ἀπῆρε, καὶ οὐκ ἔφθη ἀνακομισθείς.

27. Ταῦτα μὲν ἐν Γέταις ἔπραξε. τῶν δὲ δὴ Μυσῶν τοὺς μὲν ἐκ τῶν κεχειρωμένων ἐπαναστάντας, δι᾽ ἑτέρων ἀνεκτήσατο, ἐπὶ δὲ Ἀρτακίους, ἄλλους τέ τινας, οὔθ᾽ ἁλόντας ποτὲ, οὔτ᾽ αὖ προσχωρῆσαί οἱ ἐθέλοντας, καὶ αὐτούς τε μέγιστον ἐπὶ τούτῳ φρονοῦντας, καὶ τοῖς ἄλλοις ὀργήν τε ἅμα

καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντας, αὐτός τε ἐπεστράτευσε, καὶ σφᾶς τὰ μὲν βίᾳ, δράσαντας οὐκ ὀλίγα, τὰ δὲ καὶ φόβῳ τῶν ἁλισκομένων, προσηγάγετο. ταῦτα μὲν ἐν χρόνῳ ἐγένετο. γράφω δὲ τά τε ἄλλα ὥς που παραδέδοται, καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα. τὸ μὲν γὰρ πάλαι, Μυσοί τε καὶ Γέται πᾶσαν τὴν μεταξὺ τοῦ τε Αἵμου καὶ τοῦ Ἴστρου οὖσαν ἐνέμοντο· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ἐς ἄλλα τινὲς αὐτῶν ὀνόματα μετέβαλον. καὶ μετὰ ταῦτα ἐς τὸ τῆς Μυσίας ὄνομα, πάνθ᾽ ὅσα ὁ Σαοῦος ἐς τὸν Ἴστρον ἐμβάλλων, ὑπέρ τε τῆς Δαλματίας καὶ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας, τῆς τε Θρᾴκης, ἀπὸ τῆς Παννονίας ἀφορίζει, συγκεχώρηκε. καὶ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ, καὶ οἱ Τριβαλλοί ποτε προσαγορευθέντες, οἵ τε Δάρδανοι, καὶ νῦν οὕτω καλούμενοι.

ΤΩΝ
ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ
ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LII. Romanae Historiae Dionis.

Quemadmodum Caesar consilium monarchiae deponendae inierit. c. 1 — 40.
Vt imperator vocari inceperit. c. 41 — 43.

Acta sunt haec reliqua parte eius anni, quo Caesar V. et Sextus Apuleius consules fuerunt.

Ταῦτα μὲν ἔν τε τῇ βασιλείᾳ, καὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ, ταῖς τε δυναστείαις, πέντε τε καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, καὶ ἔπραξαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἔπαθον. ἐκ δὲ τούτου μοναρχεῖσθαι αὖθις ἀκριβῶς

ἤρξαντο· καίτοι τοῦ Καίσαρος βουλευσαμένου τά τε ὅπλα καταθέσθαι, καὶ τὰ πράγματα τῇ τε γερουσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἐπιτρέψαι. ἐποιήσατο δὲ τὴν διάγνωσιν μετά τε τοῦ Ἀγρίππου καὶ τοῦ Μαικήνου· (τούτοις γὰρ πάντα τὰ ἀπόρρητα ἀνεκοίνου) καὶ αὐτῷ ὁ Ἀγρίππας πρότερος εἶπε τοιάδε.

2. „Μὴ θαυμάσῃς, ὦ Καῖσαρ, εἰ μέλλω σε ἀποτρέπειν ἀπὸ τῆς μοναρχίας, καίπερ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπολαύσας ἂν ἀπ' αὐτῆς, σοῦ γε αὐτὴν ἔχοντος. εἰ μὲν γὰρ καὶ σοὶ ὠφέλιμος γενήσεσθαι ἔμελλε, καὶ πάνυ ἂν αὐτὴν ἐσπούδασα· ἐπειδὴ δ' οὐδὲν ὅμοιον τοῖς τε αὐταρχοῦσι καὶ τοῖς φίλοις σφῶν παρέχεται, ἀλλ' οἱ μὲν καὶ ἀνεπιφθόνως καὶ ἀκινδύνως πάνθ' ὅσα ἐθέλουσι καρποῦνται, τοῖς δὲ καὶ φθόνοι καὶ κίνδυνοι συμβαίνουσιν· οὐ τὸ ἐμαυτοῦ ἴδιον, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τὸ σόν, τό, τε κοινὸν προϊδέσθαι ἐδικαίωσα. σκεψώμεθα δὲ καθ' ἡσυχίαν πάντα τὰ προσόντα αὐτῇ, καὶ ὅπῃ ποτ' ἂν ὁ λογισμὸς ἡμᾶς ἀγάγῃ, τραπώμεθα. οὐ γάρ που καὶ ἐξ ἅπαντος τρόπου φήσει τις δεῖν ἡμᾶς ἑλέσθαι αὐτήν, κἂν μὴ λυσιτελοῦσα ᾖ. εἰ δὲ μή, δόξομεν ἤτοι τῆς τε εὐπραγίας ἡττῆσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν κατωρθωμένων ἐκπεφρονηκέναι· ἢ καὶ πάλαι αὐτῆς ἐφιέμενοι, τόν τε πατέρα καὶ τὴν ἐς αὐτὸν εὐσέβειαν ἐσκῆφθαι, καὶ τὸν δῆμον τήν τε γερουσίαν προβεβλῆσθαι· οὐχ ἵνα αὐτοὺς τῶν ἐπιβουλευσάντων σφίσιν ἀπαλλάξωμεν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοῖς δουλωσώμεθα. ἑκάτερον δὲ ὑπαίτιον. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἀγανακτήσειεν, ἄλλα μὲν ὁρῶν ἡμᾶς εἰρηκότας,

ἄλλα δ' αἰσθανόμενος πεφρονηκότας; πῶς δ' οὐκ ἂν μᾶλλον νῦν μισήσειεν ἡμᾶς, ἢ εἰ κατ' ἀρχὰς εὐθύς τήν τε ἐπιθυμίαν ἀπεγυμνώσαμεν, καὶ ἐπὶ τὴν μοναρχίαν ἄντικρυς ὡρμήσαμεν; τὸ μὲν γὰρ βίαιόν τι τολμᾶν, προσήκειν πως τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει, κἂν πλεονεκτικὸν εἶναι δοκῇ, πεπίστευται. πᾶς γὰρ ὁ προφέρων ἔν τινι, πλέον ἀξιοῖ τοῦ καταδεεστέρου ἔχειν· καὶ κατορθώσας τέ τι, ἐς τὴν τῆς τύχης ἰσχὺν ἀναφέρεται, καὶ διαμαρτὼν τινος, τῇ τοῦ δαιμονίου φορᾷ προστίθεται. ὁ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ κακουργίας τοιοῦτόν τι ποιῶν, πρῶτον μὲν δολερὸς καὶ σκολιὸς καὶ κακοήθης καὶ κακότροπος εἶναι νομίζεται· (ἅπερ εὖ οἶδ' ὅτι περὶ σοῦ οὐδένα ἂν ὑπομείνειας εἰπεῖν ἢ φρονῆσαι, οὐδ' εἰ πάσης ἐκ τούτου τῆς οἰκουμένης ἄρξειας·) ἔπειτα δὲ καὶ κατορθώσας, ἄδικον τὴν πλεονεξίαν πεποιῆσθαι· καὶ σφαλεὶς, δικαίαν κακοπραγίαν εἰληφέναι δοκεῖ.

3. „Τούτου δὴ οὕτως ἔχοντος, οὐδὲν ἂν ἧττον ἐπικαλέσειέ τις ἡμῖν, καὶ εἰ μηδὲν τοιοῦτον ἀπὸ πρώτης ἐνθυμηθέντες, ἔπειτα νῦν ἐπιθυμήσαιμεν αὐτοῦ. τὸ γάρ τοι τῶν τε παρόντων νικᾶσθαι, καὶ μήτε ἑαυτοὺς κατέχειν, τοῖς τε παρὰ τῆς τύχης δοθεῖσι μὴ καλῶς χρῆσθαι, πολὺ χεῖρόν ἐστι τοῦ ἐκ κακοπραγίας ἀδικεῖν τινα. οἱ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτῶν τῶν συμφορῶν πολλάκις ἀναγκάζονται, πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος σφίσι χρείαν, καὶ ἄκοντες πλημμελεῖν· οἱ δ' ἐθελονταὶ ἀκράτορες ἑαυτῶν καὶ παρὰ τὸ λυσιτελοῦν γίνονται. τοὺς δὲ δὴ μήθ' ἁπλότητά τινα ἐν τῇ ψυχῇ ἔχοντας, μήτε τὰ δοθέντα σφίσιν

ἀγαθὰ μετριάσαι δυναμένους, πῶς ἄν τις προσδοκήσειεν ἤτοι τῶν ἄλλων καλῶς ἡγεμονεύσειν, ἢ ταῖς συμφοραῖς ὀρθῶς χρήσεσθαι; ὡς οὖν μηδέτερον αὐτῶν πεπονθότες, μηδ' ἀλόγως τι πρᾶξαι ἐπιθυμοῦντες, ἀλλ' ὅ, τι ποτ' ἂν βουλευσαμένοις ἡμῖν ἄριστον φανῇ τοῦθ' αἱρησόμενοι, τὴν διάγνωσιν αὐτοῦ ποιησώμεθα. λέξω δὲ μετὰ παῤῥησίας· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄλλως ἄν τι εἰπεῖν δυναίμην, οὔτε σοὶ σύνοιδα τὰ ψευδῆ μετὰ κολακείας ἡδέως ἀκούοντι.

4. „Ἡ μὲν τοίνυν ἰσονομία, τό, τε πρόσρημα εὐώνυμον, καὶ τὸ ἔργον δικαιότατον ἔχει. τήν τε γὰρ φύσιν τὴν αὐτήν τινας εἰληχότας, καὶ ὁμοφύλους ἀλλήλοις ὄντας, ἔν τε τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι τεθραμμένους, καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις πεπαιδευμένους, καὶ κοινὴν καὶ τὴν τῶν σωμάτων καὶ τὴν τῶν ψυχῶν χρῆσιν τῇ πατρίδι παρέχοντας, πῶς μὲν οὐ δίκαιον καὶ τἆλλα πάντα κοινοῦσθαι; πῶς δ' οὐκ ἄριστον ἐν μηδενὶ πλὴν ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶσθαι; ἥ τε γὰρ ἰσογονία ἰσομοιρίας ὀριγνᾶται, καὶ τυχοῦσα μὲν αὐτῆς, χαίρει, διαμαρτοῦσα δέ, ἄχθεται· καὶ τὸ ἀνθρώπειον πᾶν, ἅτε ἔκ τε θεῶν γεγονὸς καὶ ἐς θεοὺς ἀφῆξον, ἄνω βλέπει, καὶ οὔτε ἐθέλει ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διὰ παντὸς ἄρχεσθαι, οὔθ' ὑπομένει τῶν μὲν πόνων καὶ τῶν κινδύνων τῶν τε δαπανημάτων μετέχον, τῆς δὲ κοινωνίας τῶν κρειττόνων στερόμενον· ἀλλὰ κἂν ἀναγκασθῇ τι τοιοῦτον ὑποστῆναι, μισεῖ τὸ βεβιασμένον, κἂν καιροῦ λάβηται, τιμωρεῖται τὸ μεμισημένον. ἄρχειν τε γὰρ πάντες ἀξιοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄρχεσθαι ἐν τῷ

μέχρι ὑπομένουσι· καὶ πλεονεκτεῖσθαι οὐκ ἐθέλουσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' αὐτοὶ πλεονεκτεῖν ἀναγκάζονται. ταῖς τε τιμαῖς παρὰ τῶν ὁμοτίμων χαίρουσι, καὶ τὰς τιμωρίας τὰς ἐκ τῶν νόμων ἐπαινοῦσι. κἂν οὕτω πολιτεύωνται, καὶ κοινὰ μὲν τἀγαθὰ, κοινὰ δὲ καὶ τὰ ἐναντία νομίζοντας εἶναι, οὔτε τι κακὸν οὐδενὶ τῶν πολιτῶν γίγνεσθαι βούλονται, καὶ πάντα τὰ κρείττω πᾶσιν αὐτοῖς συνεύχονται. καὶ ἄν τέ τις αὐτὸς ἀρετήν τινα ἔχῃ, καὶ προφαίνει αὐτὴν προχείρως, καὶ ἀσκεῖ προθύμως, καὶ ἐπιδείκνυσιν ἀσμενέστατα· ἄν τε καὶ ἐν ἑτέρῳ ἴδῃ, καὶ προάγει ἑτοίμως, καὶ συναύξει σπουδαίως, καὶ τιμᾷ λαμπρότατα. καὶ μέντοι κἂν κακύνηταί τις, πᾶς αὐτὸν μισεῖ· κἂν δυστυχῇ, πᾶς ἐλεεῖ· κοινὴν τῆς πόλεως καὶ τὴν ζημίαν καὶ τὴν αἰσχύνην τὴν ἀπ' αὐτῶν εἶναι νομίζων.

5. „Αὕτη μὲν ἡ τῶν δήμων κατάστασις. ἐν δὲ δὴ ταῖς τυραννίσι πάντα τἀναντία συμβαίνει. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ μηκύνειν λέγοντα; τὸ δὲ δὴ κεφάλαιον, χρηστὸν μὲν οὐδεὶς οὐδὲν οὔτ' εἰδέναι οὔτ' ἔχειν δοκεῖν βούλεται, (πολέμιον γὰρ αὐτῷ πᾶν ἐπὶ τούτῳ τὸ κρατοῦν ὡς πλήθει γίνεται·) τὸν δὲ ἐκείνου τις τρόπον, κανόνα τοῦ βίου ποιησάμενος, ὅ, τι ποτ' ἂν ἐλπίσῃ δι' αὐτοῦ πλεονεκτήσας ἀκινδύνως κερδανεῖν, μετέρχεται. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ πλείους σφῶν τό, τε καθ' ἑαυτοὺς μόνον σπεύδουσι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους μισοῦσι, τάς τε εὐπραγίας αὐτῶν, οἰκείας ζημίας, καὶ τὰς συμφορὰς, ἴδια κέρδη ποιούμενοι. τοιούτων δὲ δὴ τούτων ὄντων, οὐχ

ὁρῶ τί ποτ' ἂν εἰκότως ἐπάρειέ σε μοναρχῆσαι ἐπιθυμῆσαι. πρὸς γὰρ τῷ τοῖς δήμοις χαλεπὸν εἶναι τὸ πολίτευμα, πολὺ δυσχερέστερον αὐτῷ σοι γένοιτο ἄν. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅπως ἥ τε πόλις καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς ἔτι καὶ νῦν ταράττεται; καὶ χαλεπὸν μέν ἐστι, τὸ τὸν ὅμιλον ἡμῶν, τοσούτοις ἔτεσιν ἐν ἐλευθερίᾳ βεβιωκότα, καταλῦσαι· χαλεπὸν δὲ καὶ τὸ τοὺς συμμάχους, τούς τε ὑπηκόους, τοὺς μὲν ἀπὸ παλαιοῦ δημοκρατουμένους, τοὺς δὲ ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν ἠλευθερωμένους, ἐς δουλείαν αὖθις καταστῆσαι, τοσούτων πέριξ πολεμίων ἡμῖν προσκειμένων;

6. „Καὶ ἵνα γε ἀπὸ πρώτου τοῦ βραχυτάτου ἄρξωμαι, χρήματά σοι πολλὰ καὶ πανταχόθεν ἀναγκαῖον ἔσται πορίζειν. ἀδύνατον γὰρ τὰς νῦν οὔσας προσόδους πρός τε τἆλλα καὶ πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν τροφὴν ἐξαρκέσαι. τοῦτο δὲ ἔστι μὲν ἐν ταῖς δημοκρατίαις. οὐ γάρ οἷόν τε πολιτείαν τινὰ ἄνευ δαπάνης συστῆναι· ἀλλ' ἐν μὲν ἐκείναις, μάλιστα μὲν ἑκόντες πολλοὶ πολλὰ ἐπιδιδόασιν, ἐν φιλοτιμίας μέρει τὸ πρᾶγμα ποιούμενοι, καὶ τιμὰς ἀντ' αὐτῶν ἀξίας ἀντιλαμβάνοντες· ἂν δέ που καὶ ἀναγκαῖαι παρὰ πάντων εἰσφοραὶ γίνωνται, ἑαυτούς τε πείθοντες, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν συντελοῦντες ἀνέχονται. ἐν δὲ δὴ ταῖς δυναστείαις τό, τε ἄρχον πάντες μόνον, ὡς καὶ ὑπερπλουτοῦν, ἀξιοῦσι δαπανᾶσθαι, τὰς μὲν προσόδους αὐτοῦ ἑτοίμως ἐξερευνώμενοι, τὰ δ' ἀναλώματα οὐκέθ' ὁμοίως ἐκλογιζόμενοι· καὶ οὔτ' ἰδίᾳ ἡδέως ἢ καὶ ἑκόντες ἐπιδιδόασί τι, οὔτε τὰς κοινὰς συντελείας αὐθαιρέτους

ποιοῦνται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὔτ᾽ ἂν ἐθελήσειε τις (οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ὁμολογήσειεν ἂν ῥᾳδίως πλουτεῖν) οὔτε συμφέρει τῷ κρατοῦντι γίνεσθαι. αὐτίκα γὰρ ἂν δόξαν παρὰ τοῖς πολλοῖς, ὡς καὶ φιλόπολις, ἔχων, ὀγκωθείη καὶ νεωτερίσειε. τὸ δ᾽ ἕτερον πάνυ τοὺς πολλοὺς βαρύνει, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι τὴν μὲν ζημίαν αὐτοὶ ὑπομένουσι, τὸ δὲ δὴ κέρδος ἕτεροι λαμβάνουσιν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς δημοκρατίαις, καὶ στρατεύονται ὡς πλήθει οἱ τὰ χρήματα συνεισφέροντες, ὥστε τρόπον τινὰ αὖθις αὐτὰ ἀπολαμβάνουσιν. ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις, ἄλλοι μὲν ὡς τὸ πολὺ καὶ γεωργοῦσι, καὶ δημιουργοῦσι, καὶ ναυτίλλονται, καὶ πολιτεύονται, παρ᾽ ὧνπερ καὶ αἱ λήψεις μάλιστα γίνονται· ἄλλοι δὲ τὰ ὅπλα ἔχουσι, καὶ τὸν μισθὸν φέρουσιν.

7. „Ἓν μὲν δὴ τοῦτο, τοιοῦτον ὄν, πράγματά σοι παρέξει· ἕτερον δὲ ἐκεῖνο· πάντως μέν τινα δεῖ δίκην τὸν ἀεὶ κακουργοῦντα διδόναι. οὔτε γὰρ ἐκ νουθεσίας, οὔτε ἐκ παραδειγμάτων οἱ πολλοὶ σωφρονίζονται, ἀλλὰ ἀνάγκη πᾶσα, αὐτοὺς καὶ ἀτιμίᾳ καὶ φυγῇ καὶ θανάτῳ ζημιοῦσθαι· οἷα ἔν τε ἀρχῇ τηλικαύτῃ, καὶ ἐν πλήθει ἀνθρώπων τοσούτων, ἄλλως τε καὶ ἐν μεταβολῇ πολιτείας, φιλεῖ συμβαίνειν. τούτοις δ᾽ ἂν μὲν ἑτέρους δικαστὰς καθίζῃς, ἀπολύοιντό τε ἂν διασπευδόμενοι, καὶ μάλιστα ὅσους ἂν ἐχθραίνειν νομισθῇς. καὶ γὰρ προσποίησίν τινα ἐξουσίας οἱ δικάζοντες λαμβάνουσιν, ὅταν τι παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ κρατοῦντι ποιήσωσι. κἂν ἄρα τινὲς ἁλίσκωνται, διὰ σὲ δόξουσιν ἐκ κα-

τασκευάσματος κατεψηφίσθαι. ἂν δ' αὐτὸς δικάζῃς, πολλοὺς ἀναγκασθήσῃ καὶ τῶν ὁμοτίμων κολάζειν, (τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές) καὶ πάντως τινὰς αὐτῶν ὀργῇ μᾶλλον ἢ δικαιώσει δόξεις εὐθύνειν. τοὺς γὰρ βιάζεσθαι δυναμένους οὐδεὶς δικάζοντας δικαιοπραγεῖν πιστεύει, ἀλλ' οἴονται πάντες αὐτοὺς σχῆμα καὶ σκιαγραφίαν πολιτείας, αἰσχύνῃ, πρὸ τῆς ἀληθείας προπεταννύντας, ὀνόματι ἐννόμου δικαστηρίου τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν ἀποπιμπλάναι. ἐν μὲν οὖν ταῖς μοναρχίαις ταῦθ' οὕτω γίγνεται· ἐν δὲ δὴ ταῖς δημοκρατίαις, ἄν τ' ἰδίᾳ τις ἀδικεῖν αἰτίαν λάβῃ, ἰδίαν δίκην παρὰ δικασταῖς ἴσοις φεύγει· ἄν τε δημοσίᾳ, καὶ ἐκείνῳ δικασταὶ καθίζωσιν ἐκ τῶν ὁμοίων, οὓς ἂν ὁ κλῆρος ἀποδείξῃ· ὥστε ῥᾷον τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους φέρειν, μήτ' ἰσχύϊ δικαστοῦ, μήτε χάριτι, ἀναγκασθῆναι νομίζοντάς τι πεπονθέναι.

8. „Ἔτι τοίνυν πολλοὶ χωρὶς τῶν τι ἀδικούντων, οἱ μὲν γένει, οἱ δὲ πλούτῳ, οἱ δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἐπαιρόμενοι, ἄλλως μὲν οὐ κακοὶ ἄνδρες, τῇ δὲ δὴ προαιρέσει τῇ τῆς μοναρχίας ἐναντίοι φύονται. καὶ αὐτοὺς οὔτ' αὔξεσθαί τις ἐῶν, ἀσφαλῶς δύναται ζῆν, οὔτ' αὖ κολούειν ἐπιχειρῶν, δικαίως τοῦτο ποιεῖν. τί ποτ' οὖν τούτοις χρήσῃ; πῶς αὐτοὺς μεταχειρίσῃ; ἂν μὲν γὰρ τά τε γένη σφῶν καθέλῃς, καὶ τοὺς πλούτους ἐλαττώσῃς, τά τε φρονήματα ταπεινώσῃς, οὐδεμίαν ἂν εὔνοιαν παρὰ τῶν ἀρχομένων λάβοις. πῶς γάρ; εἰ μήτε γεννηθῆναί τῳ καλῶς, μήτε πλουτῆσαι δικαίως, μήτ' ἰσχυρῷ, μήτ' ἀν-

δρείῳ, μήτε συνετῷ γενέσθαι ἐξῇ· ἂν δὲ ἐάσῃς ταῦθ' ὡς ἕκαστα αὔξειν, οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὰ διαθεῖο. καὶ γὰρ εἰ αὐτὸς μόνος, καὶ πρὸς τὸ τὰ πολιτικὰ, καὶ πρὸς τὸ τὰ πολεμικὰ, καλῶς καὶ κατὰ καιρὸν πράττειν ἐξήρκεις, καὶ μηδενὸς συνεργοῦ πρὸς μηδὲν αὐτῶν ἔχρῃζες, ἕτερος ἂν ἦν λόγος· νῦν δὲ πᾶσά σε ἀνάγκη συναγωνιστὰς πολλοὺς, ἅτε τοσαύτης οἰκουμένης ἄρχοντας, ἔχειν· καὶ προσήκει που πάντας αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ φρονίμους εἶναι. οὐκοῦν ἂν μὲν τοιούτοις τισὶ τά τε στρατεύματα καὶ τὰς ἀρχὰς ἐγχειρίζῃς, κίνδυνος ἔσται καὶ σοὶ καὶ τῇ πολιτείᾳ καταλυθῆναι. οὐ γάρ ἐστιν οὔτ' ἄνευ φρονήματος ἀξιόλογον ἄνδρα φῦναι, οὔτ' αὖ φρόνημα μέγα λαβεῖν ἐκ δουλοπρεποῦς ἐπιτηδεύσεως· οὐ μὴν οὐδὲ φρονηματίαν γενόμενον, μὴ οὐκ ἐλευθερίας ἐπιθυμῆσαι, καὶ πᾶν τὸ δεσπόζον μισῆσαι. ἂν δὲ δὴ τούτοις μὲν μηδὲν ἐπιτρέπῃς, τοῖς δὲ δὴ φαύλοις καὶ τοῖς τυχοῦσι τὰ πράγματα προστάσσῃς, τάχιστα μὲν ἂν ὀργὴν παρ' ἐκείνων ὡς ἀπιστουμένων λάβοις, τάχιστα δ' ἂν ἐν τοῖς μεγίστοις πταίσειας. τί μὲν γὰρ ἂν ἀγαθὸν ἀμαθὴς ἢ ἀγενὴς ἄνθρωπος ἐργάσαιτο; τίς δ' οὐκ ἂν καταφρονήσειεν αὐτοῦ τῶν πολεμίων; τίς δ' ἂν πειθαρχήσειέν οἱ τῶν συμμάχων; τίς δ' οὐκ ἂν καὶ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ἀπαξιώσειεν ὑπὸ τοιούτου τινὸς ἄρχεσθαι; καὶ μὴν ὅσα ἐκ τούτου κακὰ γίγνεσθαι πέφυκε, τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν δέομαί σοι σαφῶς εἰδότι διηγεῖσθαι· ἐκεῖνο δὲ δὴ μόνον ἀναγκαίως ἐρῶ, ὅτι ἂν μὲν μηδὲν δέον ὁ τοιοῦτος πράττῃ, πολὺ πλείω

ἄν σε τῶν πολεμίων βλάψειεν· ἂν δέ τι τῶν προσηκόντων ποιῇ, καὶ αὐτὸς ἄν σοι φοβερὸς, ἐκφρονήσας ὑπ᾽ ἀπαιδευσίας, γένοιτο.

9. „Οὐ μέντοι καὶ ταῖς δημοκρατίαις τοιοῦτόν τι πρόσεστιν, ἀλλ᾽ ὅσῳ ἂν πλείους καὶ πλουτῶσι καὶ ἀνδρίζωνται, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτοί τε φιλοτιμοῦνται, καὶ τὴν πόλιν αὔξουσι· καὶ σφίσι καὶ ἐκείνη κέχρηται καὶ χαίρει, πλὴν ἄν τις τυραννίδος ἐπιθυμήσῃ· τοῦτον γὰρ ἰσχυρῶς κολάζουσι. καὶ ὅτι ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, καὶ πολλῷ κρείττους αἱ δημοκρατίαι τῶν μοναρχιῶν εἰσι, δηλοῖ μὲν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. τέως μὲν γὰρ οὕτως ἐπολιτεύοντο, οὐδὲν μέγα κατέπραξαν· ἐπειδὴ δὲ ἐκείνως ζῆν ἤρξαντο, ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὧν οἱ μὲν ἐν τυραννίσι καὶ νῦν ἔτι διαγόμενοι, ἀεί τε δουλεύουσι, καὶ ἀεὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐπιβουλεύουσιν· οἱ δὲ δὴ προστατείαις ἐπετησίοις ἢ καὶ ἐπὶ πλείω τινὰ χρόνον χρώμενοι, καὶ ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι διατελοῦσιν ὄντες. ἀλλὰ τί δεῖ ἡμᾶς ἀλλοτρίοις παραδείγμασιν, οἰκεῖα ἔχοντας, χρῆσθαι; ἡμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἄλλως τὸ πρῶτον πολιτευόμενοι, ἔπειτα ἐπειδὴ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐπάσχομεν, τῆς τε ἐλευθερίας ἐπεθυμήσαμεν, καὶ λαβόντες αὐτὴν, πρὸς τοσοῦτον ὄγκον προήλθομεν, οὐκ ἄλλοις τισὶν ἢ τοῖς ἐκ τῆς δημοκρατίας ἀγαθοῖς ἰσχύσαντες, ἐξ ὧν ἥ τε γερουσία προεβούλευε, καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρου, τό, τε στρατευόμενον προεθυμεῖτο, καὶ τὸ στρατηγοῦν ἐφιλοτιμεῖτο. ὧν οὐδὲν ἂν ἐν τυραννίδι πραχθείη. ἀμέλει τοσοῦ-

τον αὐτῆς διὰ ταῦτα μῖσος οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι ἔσχον ὥστε καὶ ἐπάρατον τὸ πολίτευμα ποιήσασθαι.

10. „Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δεῖ τι καὶ περὶ τῶν ἰδίᾳ σοι αὐτῷ συμφερόντων εἰπεῖν, πῶς μὲν ἂν ὑπομείνειας τοσαῦτα καὶ μεθ᾽ ἡμέραν καὶ νύκτωρ διοικῶν; πῶς δ᾽ ἄν, μὴ ὑγιαίνων, ἐξαρκέσειας; πῶς δ᾽ ἂν τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἀπολαύσειας; πῶς δ᾽ ἂν στερόμενος αὐτῶν, εὐδαιμονήσειας; τίνι δ᾽ ἂν ἀκριβῶς ἥσθείης; πότε δ᾽ οὐκ ἂν ἰσχυρῶς λυπηθείης; πᾶσα γὰρ ἀνάγκη τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν ἔχοντα καὶ φροντίζειν πολλὰ, καὶ δεδιέναι πολλὰ, καὶ τῶν μὲν ἡδίστων ἐλάχιστα ἀπολαύειν, τὰ τὲ δυσχερέστατα ἀεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ ἀκούειν καὶ ὁρᾷν, καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν. ὅθεν, οἶμαι, καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροί τινες οὐδὲ διδομένας σφίσι βασιλείας ἐδέξαντο. ταῦτ᾽ οὖν προειδόμενος, προβούλευσαι πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι. αἰσχρὸν γὰρ, μᾶλλον δὲ καὶ ἀδύνατόν ἐστι, παρακύψαντά τινα ἅπαξ ἐς αὐτὰ, ἀναδῦναι. μηδέ σε ἐξαπατήσῃ μήτε τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας, μήθ᾽ ἡ περιουσία τῶν κτημάτων, μὴ τὸ στῖφος τῶν σωματοφυλάκων, μὴ ὄχλος τῶν θεραπευόντων. οἵ τε γὰρ πολὺ δυνάμενοι πολλὰ πράγματα ἔχουσι· καὶ οἱ συχνὰ κεκτημένοι συχνὰ ἀναλίσκειν ἀναγκάζονται· τά τε πλήθη τῶν δορυφόρων διὰ τὰ πλήθη τῶν ἐπιβουλευόντων ἀθροίζεται· καὶ οἱ κολακεύοντες ἐπιτρίψαιεν ἄν τινα μᾶλλον ἢ σώσαιεν. ὥσθ᾽ ἕνεκα μὲν τούτων οὐδ᾽ ἂν εἷς εὖ φρονῶν αὐταρχῆσαι ἐπιθυμήσειεν.

11 „Εἰ δ᾽ ὅτι καὶ πλουτίζειν καὶ σώζειν τινάς,

ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀγαθὰ δρᾷν οἱ τοιοῦτοι δύνανται, καὶ νὴ Δία καὶ ὑβρίζειν σφίσι, καὶ κακῶς ποιεῖν ὃν ἂν ἐθελήσωσιν, ἔξεστιν, ἀξίαν τις διὰ ταῦτα σπουδῆς τὴν τυραννίδα εἶναι νομίζει, τοῦ παντὸς ἁμαρτάνει. τὸ μὲν γὰρ ἀσελγαίνειν καὶ κακόν τι ποιεῖν, οὔθ᾽ ὡς αἰσχρὰ, οὔθ᾽ ὡς σφαλερὰ, καὶ μεμισημένα καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἐστὶ, δέομαί σοι λέγειν· οὔτε γὰρ ἄλλως τοιοῦτος εἶ, αὔτ᾽ ἂν διὰ ταῦτα μοναρχῆσαι ἕλοιο. προήρημαί τε ἐγὼ νῦν οὐ πάνθ᾽, ὅσα ἄν τις κακῶς τὸ πρᾶγμα μεταχειριζόμενος ἐξεργάσαιτο, εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ὅσα καὶ οἱ πάνυ ἄριστα αὐτῷ χρώμενοι καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναγκάζονται. τὸ δ᾽ ἕτερον, τό τινα ἀφθόνως εὐεργετεῖν ἔχειν, ἀξιοσπούδαστον μὲν, ἀλλ᾽ ἐν μὲν ἰδιώτῃ γιγνόμενον, καὶ καλὸν καὶ σεμνὸν καὶ εὐκλεὲς καὶ ἀσφαλές ἐστιν· ἐν δὲ δὴ ταῖς μοναρχίαις, πρῶτον μὲν, οὐκ ἀντάξιον τῶν ἄλλων τῶν ἀτοπωτέρων, ὥστε τινὰ δι᾽ ἐκεῖνα καὶ τοῦτο ἑλέσθαι, ἄλλως τε καὶ μέλλοντα τὴν μὲν ἐκ τούτου ἀπόλαυσιν ἑτέροις δώσειν, τὴν δὲ ἐξ ἐκείνων ἀηδίαν αὐτὸν ἕξειν.

12. Ἔπειτα δ᾽ οὐδ᾽ ἁπλοῦν, ὥς τις οἴεται. οὔτε γὰρ ἂν πᾶσι τοῖς δεομένοις τινὸς ἐπαρκέσειέ τις. οἱ μὲν γὰρ ἀξιοῦντές τι παρ᾽ αὐτοῦ λαμβάνειν, πάντες ὡς εἰπεῖν εἰσιν ἄνθρωποι, κἂν μηδεμία εὐθὺς εὐεργεσία αὐτοῖς ὀφείληται. πᾶς γάρ τις φύσει καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἀρέσκει, κἀγαθόν τι ἐπαύρεσθαι παρὰ τοῦ δοῦναι δυναμένου βούλεται· ἃ δὲ ἐνδέχεται αὐτοῖς δίδοσθαι, (τιμάς τε καὶ ἀρχὰς λέγω, καὶ

ἔστιν ὅτε καὶ χρήματα) πάνυ ἂν εὐαρίθμητα ὡς πρὸς τοσοῦτον πλῆθος εὑρεθείη. τούτου τε οὕτως ἔχοντος, ἔχθος ἂν αὐτῷ παρὰ τῶν διαμαρτανόντων ὧν χρῄζουσι, μᾶλλον ἢ φιλία παρὰ τῶν τυγχανόντων, ὑπάρξειεν. οἱ μὲν γὰρ, ὡς καὶ ὀφειλόμενόν τι λαμβάνοντες, οὔτ᾽ ἄλλως μεγάλην οἴονται δεῖν τῷ διδόντι αὐτὸ χάριν ἔχειν, ἅτε μηδὲν παρὰ δόξαν εὑρισκόμενοι· καὶ προσέτι καὶ ὀκνοῦσι τοῦτο ποιεῖν, ἵνα μὴ καὶ ἀναξίους ἐν τούτῳ σφᾶς τοῦ καλῶς πάσχειν ἀποφανοῦσιν· οἱ δὲ ὧν ἐλπίζουσιν ἀτυχοῦντες, λυποῦνται κατ᾽ ἀμφότερα, τοῦτο μὲν, ὡς οἰκείου τινὸς στερισκόμενοι· (πάντες γὰρ ἔχειν ἤδη νομίζουσιν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσι·) τοῦτο δὲ, ὡς καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ἀδικίαν τινὰ καταγινώσκοντες, ἂν ῥᾳδίως ἐπὶ τὸ μὴ τυχεῖν ὧν ἂν προσδοκήσωσι, φέρωσι. καὶ γὰρ ὁ ὀρθῶς διδοὺς τὰ τοιαῦτα, τό, τε κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστου δηλονότι πρὸ πάντων προσκοπεῖ, καὶ τοὺς μὲν τιμᾷ, τοὺς δὲ παρορᾷ· ὥστε καὶ ἐκ τῆς ἐκείνου γνώμης, τοῖς μὲν φρόνημα, τοῖς δ᾽ ἀγανάκτησιν ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ συνειδότος σφῶν προσγίγνεσθαι. ὡς ἂν γέ τις τοῦτ᾽ εὐλαβούμενος, ἀνωμάλως αὐτὰ διανέμειν ἐθελήσῃ, τὸ σύμπαν ἁμαρτήσεται. οἵ τε γὰρ πονηροὶ παρὰ τὸ προσῆκον τιμώμενοι, χείρους ἂν, ἤτοι καὶ ἐπαινεῖσθαι ὡς ἀγαθοὶ, ἢ πάντως γε θεραπεύεσθαι ὡς φοβεροὶ, δοκοῦντες, γίγνοιντο· καὶ οἱ χρηστοὶ, μηδὲν πλεῖον αὐτῶν εὑρισκόμενοι, ἀλλ᾽ ἐξ ἴσου σφίσιν ἀγόμενοι, μᾶλλον ἂν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνους ἰσομοιρίας λυποῖντο, ἢ καὶ αὐτοί τινος ἀξιοῦσθαι χαίροιεν· κἀκ τούτου τήν τε

ἐπιτήδευσιν τῶν κρειττόνων ἐφιεῖν ἂν, καὶ τὴν ζήλωσιν τῶν χειρόνων μετέρχοιντο· καὶ οὕτω καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν τιμῶν οὔθ' οἱ διδόντες αὐτὰς ἀγαθόν τι καρποῖντο, καὶ οἱ λαμβάνοντες, κακίους γίγνοιντο. ὥστε σοι τοῦτο, ὃ μάλιστα ἂν τισιν ἐν ταῖς μοναρχίαις ἀρέσειε, δυσμεταχειριστότατον συμβῆναι.

13. „Ταῦτά τε οὖν καὶ τἄλλα ἃ μικρῷ πρόσθεν εἶπον ἐνθυμηθεὶς, φρόνησον ἕως ἔξεστί σοι, καὶ ἀπόδος τῷ δήμῳ καὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὰ ἔθνη, καὶ τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰ χρήματα. ἂν μὲν γὰρ ἤδη τε καὶ ἑκὼν αὐτὸ ποιήσῃς, ἐνδοξότατός τε ἅμα ἀνθρώπων ἔσῃ, καὶ ἀσφαλέστατος· ἂν δ' ἀναμείνῃς βίαν τινά σοι προσαχθῆναι, τάχ' ἄν τι δεινὸν μετὰ κακοδοξίας πάθοις. τεκμήριον δέ· Μάριος μὲν καὶ Σύλλας καὶ Μέτελλος, καὶ Πομπήϊος τοπρῶτον, ἐν κράτει τῶν πραγμάτων γενόμενοι, οὔτ' ἠθέλησαν δυναστεῦσαι, οὔτ' ἔπαθον παρὰ τοῦτο δεινὸν οὐδέν· Κίννας δὲ δὴ καὶ Κάρβων, ὅ, τε Μάριος ὁ ἕτερος, καὶ ὁ Σερτώριος, ὅ, τε Πομπήϊος αὐτὸς μετὰ ταῦτα, τῆς δυναστείας ἐπιθυμήσαντες, κακῶς ἀπώλοντο. δυσχερὲς γάρ ἐστι, τὴν πόλιν ταύτην, τοσούτοις τε ἔτεσι δεδημοκρατημένην, καὶ τοσούτων ἀνθρώπων ἄρχουσαν, δουλεῦσαί τινι ἐθελῆσαι. καὶ ἀκούεις μὲν ὅτι τὸν Κάμιλλον ὑπερώρισαν, ἐπειδὴ λευκοῖς ἵπποις ἐς τὰ ἐπινίκια ἐχρήσατο· ἀκούεις δὲ ὅτι τὸν Σκιπίωνα κατέλυσαν, ἐπειδή τινα πλεονεξίαν αὐτοῦ κατέγνωσαν· μέμνησαι δὲ ὅπως τῷ πατρί σου προσηνέχθησαν, ὅτι τινὰ ὑποψίαν ἐς αὐτὸν μοναρχίας ἔσχον· καίτοι τούτων μὲν ἀμείνους

ἄνδρες οὐδένες ἄλλοι γεγόνασιν. οὐ μέντοι καὶ ἁπλῶς οὕτω συμβουλεύω σοι τὴν ἀρχὴν ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα τὰ συμφέροντα τῷ δημοσίῳ προπρᾶξαι, καὶ δόγμασι καὶ νόμοις ἃ προσήκει κατακλεῖσαι, καθάπερ που καὶ ὁ Σύλλας ἐποίησε: καὶ γὰρ εἴ τινα αὐτῶν μετὰ ταῦτα ἀνετράπη, ἀλλὰ τά γε πλείω καὶ μείζω διαμένει. καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι καὶ ὣς στασιάσουσί τινες· ἵνα μὴ καὶ ἐγὼ αὖθις εἴπω, ὅτι πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο μοναρχούμενοι. ὡς εἴγε πάνθ᾽ ὅσα ἐνδέχεταί τισι συνενεχθῆναι προσκοποίμεθα, ἀλογώτατα [ἂν] τὰς διχοστασίας τὰς ἐκ τῆς δημοκρατίας συμβαινούσας φοβηθείημεν ἂν μᾶλλον, ἢ τὰς τυραννίδας τὰς ἐκ τῆς μοναρχίας ἐκφυομένας. περὶ ὧν τῆς δεινότητος οὐδὲ ἐπεχείρησά τι εἰπεῖν. οὐ γὰρ δὴ καὶ καταδραμεῖν ἄλλως εὐκατηγόρητον οὕτω πρᾶγμα ἠθέλησα, ἀλλὰ δεῖξαί σοι τοῦθ᾽ ὅτι τοιοῦτόν ἐστι τῇ φύσει, ὥστε μηδὲ τοὺς χρηστοὺς ἄνδρας

* * * * * * * *

14. „οὔτε πεῖσαί τι ῥᾳδίως ὑπὸ παῤῥησίας τοὺς οὐχ ὁμοίους δύνανται, κἂν ταῖς πράξεσιν ἅτε μὴ ὁμογνωμονούντων σφῶν κατορθοῦσιν. ὥστε εἴ τι κήδῃ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἧς τοσούτους πολέμους πεπολέμηκας, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν ψυχὴν ἡδέως ἂν ἐπιδοίης, μεταῤῥύθμισον αὐτὴν καὶ κατακόσμησον πρὸς τὸ σωφρονέστερον. τὸ γὰρ ἐξεῖναί τισι πάνθ᾽ ὅσα ἁπλῶς βούλονται καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν, ἂν μὲν ἐπὶ τῶν εὖ φρονούντων ἐξετάζῃς, εὐδαιμονίας ἅπασιν αἴτιον γίγνεται· ἂν δὲ ἐπὶ τῶν ἀνοήτων, συμ-

φορᾶς. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν τοῖς τοιούτοις τὴν ἐξουσίαν διδοὺς, παιδὶ δή τινι καὶ μαινομένῳ ξίφος ὀρέγει· ὁ δὲ ἐκείνοις, τά τε ἄλλα, καὶ αὐτοὺς τούτους καὶ μὴ βουλομένους σώζει. διόπερ καὶ σὲ ἀξιῶ μὴ, πρὸς τὰς εὐπρεπείας τῶν ὀνομάτων ἀποβλέψαντα, ἀπατηθῆναι, ἀλλὰ τὰ γιγνόμενα ἐξ αὐτῶν προσκοπήσαντα, τήν τε θρασύτητα τοῦ ὁμίλου παῦσαι, καὶ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀρίστοις προσθεῖναι· ἵνα βουλεύωσι μὲν οἱ φρονιμώτατοι, ἄρχωσι δὲ οἱ στρατηγικώτατοι, στρατεύωνται δὲ καὶ μισθοφορῶσιν οἵ τε ἰσχυρότατοι καὶ οἱ πενέστατοι. οὕτω γὰρ τά τε ἐπιβάλλοντα σφίσιν ἕκαστοι προθύμως ποιοῦντες, καὶ τὰς ὠφελείας ἀλλήλοις ἑτοίμως ἀντιδιδόντες, οὔτε τῶν ἐλαττωμάτων, ἐν οἷς καταδέουσί τινων, ἐπαισθήσονται, καὶ τὴν δημοκρατίαν τὴν ἀληθῆ, τήν τε ἐλευθερίαν τὴν ἀσφαλῆ κτήσονται. ἐκείνη μὲν γὰρ τοῦ ὄχλου ἐλευθερία, τοῦ τε βελτίστου δουλεία πικροτάτη γίγνεται, καὶ κοινὸν ἀμφοῖν ὄλεθρον φέρει· αὕτη δὲ, τό, τε σῶφρον πανταχοῦ προτιμῶσα, καὶ τὸ ἴσον ἅπασι κατὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμουσα, πάντας ὁμοίως εὐδαίμονας τοὺς χρωμένους τῇ ποιεῖ.

15. „Μὴ γάρ τοι οἰηθῇς, ὅτι τυραννῆσαί σοι, τε δῆμον καὶ τὴν βουλὴν δουλωσαμένῳ, παραι- τοῦτο μὲν γὰρ οὔτ᾽ ἂν ἐγώ ποτε εἰπεῖν, οὔτ᾽ ὺ πρᾶξαι τολμήσειας. ἐκεῖνα δὲ δὴ καὶ καλὰ χρήσιμα καὶ σοὶ καὶ τῇ πόλει γένοιτο ἂν, τό, ἄντα τὰ προσήκοντα αὐτόν σε μετὰ ἀρίστων

ἄνδρες οὐδένες ἄλλοι γεγόνασιν. οὐ μέντοι καὶ ἁπλῶς οὕτω συμβουλεύω σοι τὴν ἀρχὴν ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα τὰ συμφέροντα τῷ δημοσίῳ προπρᾶξαι, καὶ δόγμασι καὶ νόμοις ἃ προσήκει κατακλεῖσαι, καθάπερ που καὶ ὁ Σύλλας ἐποίησε· καὶ γὰρ εἴ τινα αὐτῶν μετὰ ταῦτα ἀνετράπη, ἀλλὰ τά γε πλείω καὶ μείζω διαμένει. καὶ μὴ εἴπῃς ὅτι καὶ ὣς στασιάσουσί τινες· ἵνα μὴ καὶ ἐγὼ αὖθις εἴπω, ὅτι πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο μοναρχούμενοι. ὡς εἴγε πάνθ' ὅσα ἐνδέχεταί τισι συνενεχθῆναι προσκοποίμεθα, ἀλογώτατα [ἂν] τὰς διχοστασίας τὰς ἐκ τῆς δημοκρατίας συμβαινούσας φοβηθείημεν ἂν μᾶλλον, ἢ τὰς τυραννίδας τὰς ἐκ τῆς μοναρχίας ἐκφυομένας. περὶ ὧν τῆς δεινότητος οὐδὲ ἐπεχείρησά τι εἰπεῖν. οὐ γὰρ δὴ καὶ καταδραμεῖν ἄλλως εὐκατηγόρητον οὕτω πρᾶγμα ἠθέλησα, ἀλλὰ δεῖξαί σοι τοῦθ' ὅτι τοιοῦτόν ἐστι τῇ φύσει, ὥστε μηδὲ τοὺς χρηστοὺς ἄνδρας

* * * * * * * *

14. „οὔτε πεῖσαί τι ῥᾳδίως ὑπὸ παῤῥησίας τοὺς οὐχ ὁμοίους δύνανται, κἂν ταῖς πράξεσιν ἅτε μὴ ὁμογνωμονούντων σφῶν κατορθοῦσιν. ὥστε εἴ τι κήδῃ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἧς τοσούτους πολέμους πεπολέμηκας, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν ψυχὴν ἡδέως ἂν ἐπιδοίης, μεταῤῥύθμισον αὐτὴν καὶ κατακόσμησον πρὸς τὸ σωφρονέστερον. τὸ γὰρ ἐξεῖναί τισι πάνθ' ὅσα ἁπλῶς βούλονται καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν, ἂν μὲν ἐπὶ τῶν εὖ φρονούντων ἐξετάζῃς, εὐδαιμονίας ἅπασιν αἴτιον γίγνεται· ἂν δὲ ἐπὶ τῶν ἀνοήτων, συμ-

φορᾶς. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν τοῖς τοιούτοις τὴν ἐξουσίαν διδοὺς, παιδὶ δή τινι καὶ μαινομένῳ ξίφος ὀρέγει· ὁ δὲ ἐκείνοις, τά τε ἄλλα, καὶ αὐτοὺς τούτους καὶ μὴ βουλομένους σώζει. διόπερ καὶ σὲ ἀξιῶ μὴ, πρὸς τὰς εὐπρεπείας τῶν ὀνομάτων ἀποβλέψαντα, ἀπατηθῆναι, ἀλλὰ τὰ γιγνόμενα ἐξ αὐτῶν προσκοπήσαντα, τήν τε θρασύτητα τοῦ ὁμίλου παῦσαι, καὶ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀρίστοις προσθεῖναι· ἵνα βουλεύωσι μὲν οἱ φρονιμώτατοι, ἄρχωσι δὲ οἱ στρατηγικώτατοι, στρατεύωνται δὲ καὶ μισθοφορῶσιν οἵ τε ἰσχυρότατοι καὶ οἱ πενέστατοι. οὕτω γὰρ τά τε ἐπιβάλλοντα σφίσιν ἕκαστοι προθύμως ποιοῦντες, καὶ τὰς ὠφελείας ἀλλήλοις ἑτοίμως ἀντιδιδόντες, οὔτε τῶν ἐλαττωμάτων, ἐν οἷς καταδέουσί τινων, ἐπαισθήσονται, καὶ τὴν δημοκρατίαν τὴν ἀληθῆ, τήν τε ἐλευθερίαν τὴν ἀσφαλῆ κτήσονται. ἐκείνη μὲν γὰρ ἡ τοῦ ὄχλου ἐλευθερία, τοῦ τε βελτίστου δουλεία πικροτάτη γίγνεται, καὶ κοινὸν ἀμφοῖν ὄλεθρον φέρει· αὕτη δὲ, τό, τε σῶφρον πανταχοῦ προτιμῶσα, καὶ τὸ ἴσον ἅπασι κατὰ τὴν ἀξίαν ἀπονέμουσα, πάντας ὁμοίως εὐδαίμονας τοὺς χρωμένους αὐτῇ ποιεῖ.

15. „Μὴ γάρ τοι οἰηθῇς, ὅτι τυραννῆσαί σοι, τόν τε δῆμον καὶ τὴν βουλὴν δουλωσαμένῳ, παραινῶ. τοῦτο μὲν γὰρ οὔτ᾽ ἂν ἐγώ ποτε εἰπεῖν, οὔτ᾽ ἂν σὺ πρᾶξαι τολμήσειας. ἐκεῖνα δὲ δὴ καὶ καλὰ καὶ χρήσιμα καὶ σοὶ καὶ τῇ πόλει γένοιτο ἄν, τό, τε πάντα τὰ προσήκοντα αὐτόν σε μετὰ ἀρίστων

ἀνδρῶν νομοθετεῖν, μηδενὸς τῶν πολλῶν μήτ᾽ ἀντιλέγοντος αὐτοῖς, μηδὲ ἐναντιουμένου· καὶ τό τοὺς πολεμίους πρὸς τὰ ὑμέτερα βουλήματα διοικεῖσθαι, πάντων αἰτίαι τῶν ἄλλων τὸ κελευόμενον ποιούντων· τό, τε τὰς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεις ἐφ᾽ ὑμῖν εἶναι, καὶ τὸ τάς τιμάς τάς τε τιμωρίας ὑμᾶς ὁρίζειν, ἵνα καὶ νόμος εὐθὺς ᾖ πᾶν ὅ, τι ἂν βουλευσαμένῳ σοι μετὰ τῶν ὁμοτίμων ἀρέσῃ, καὶ οἱ πολέμιοι κρύφα καὶ κατὰ καιρὸν πολεμῶνται· οἵ τε τι ἐγχειριζόμενοι, ἀπ᾽ ἀρετῆς, ἀλλὰ μὴ κλήρῳ καὶ σπουδαρχίᾳ, ἀποδεικνύωνται· καὶ οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἄνευ φθόνου τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ ἄνευ συστάσεως κολάζωνται. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τά τε πραττόμενα ὀρθῶς διοικηθείη, μήτε ἐς τὸ κοινὸν ἀναφερόμενα, μήτε ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενα, μήτε [ἐν] τοῖς παρακελευστοῖς ἐπιτρεπόμενα, μήτε ἐκ φιλοτιμίας κινδυνευόμενα· καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἡδέως ἀπολαύσαιμεν, μήτε πολέμους ἐπικινδύνους, μήτε στάσεις ἀνοσίας ποιούμενοι. ταῦτα μὲν πᾶσα γὰρ δημοκρατία ἔχει· οἱ γὰρ δυνατώτεροι, τῶν τε πρώτων ὀρεγόμενοι, καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους μισθούμενοι, πάντα ἄνω καὶ κάτω φέρουσι. πλεῖστα δὲ δὴ παρ᾽ ἡμῖν γέγονε, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπως ἄλλως παύσεται. τεκμήριον δέ· πάμπολυς ἐξ οὗ χρόνος καὶ πολεμοῦμεν καὶ στασιάζομεν· αἴτιον δὲ τό, τε πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων. ἐκεῖνοί τε γὰρ παντοδαποὶ καὶ τὰ γένη καὶ τὰς φύσεις ὄντες, καὶ ποικίλας καὶ τὰς ὀργὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχουσι· καὶ ταῦτα ἐς

τοσοῦτον προῆκται, ὥστε καὶ πάνυ δυσχερῶς ἂν διοικηθῆναι.

16. „Καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, μαρτυρεῖ τὰ γεγονότα. τέως μὲν γὰρ οὔτε πολλοὶ ἦμεν, οὔτε μεγάλῳ τινὶ τῶν πλησιοχώρων διεφέρομεν, καλῶς τε ἐπολιτευόμεθα, καὶ πᾶσαν ὀλίγου τὴν Ἰταλίαν κατεστρεψάμεθα· ἀφ᾽ οὗ δὲ ἔξω αὐτῆς ἐξήχθημεν, καὶ ἐπὶ πολλὰ καὶ τῶν ἠπείρων καὶ τῶν νήσων ἐπεραιώθημεν, καὶ πᾶσαν μὲν τὴν θάλασσαν, πᾶσαν δὲ τὴν γῆν καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῶν ἐνεπλήσαμεν, οὐδενὸς χρηστοῦ μετεσχήκαμεν· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οἴκοι καὶ ἐντὸς τοῦ τείχους κατὰ συστάσεις ἐστασιάσαμεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὰ στρατόπεδα τὸ νόσημα τοῦτο προηγάγομεν. καὶ διὰ ταῦτα ἡ πόλις ἡμῶν, ὥσπερ ὁλκὰς καὶ μεγάλη, πλήρης ὄχλου παντοδαποῦ, χωρὶς κυβερνήτου πολλὰς ἤδη γενεὰς ἐν κλύδωνι πολλῷ φερομένη, σαλεύει τε καὶ ἄττει δεῦρο κἀκεῖσε, καθάπερ ἀνερμάτιστος οὖσα. μήτ᾽ οὖν χειμαζομένην ἔτ᾽ αὐτὴν περιίδῃς· ὁρᾷς γὰρ ὡς ὑπέραντλός ἐστι· μήτε περίερμα περιῤῥαγῆναι ἐάσῃς· σαθρὰ γάρ ἐστι, καὶ οὐδένα ἔτι χρόνον ἀντισχεῖν δυνήσεται. ἀλλ᾽ ἐπειδήπερ οἱ θεοὶ ἐλεήσαντες αὐτὴν, καὶ ἐπιγνώμονα σὲ καὶ ἐπιστάτην αὐτῆς ἐπέστησαν, μὴ προδῷς τὴν πατρίδα· ἵν᾽ ὥσπερ νῦν διὰ σὲ μικρὸν ἀναπέπνευκεν, οὕτω καὶ τὸν λοιπὸν αἰῶνα μετ᾽ ἀσφαλείας διάγῃ.

17. „Ὅτι μὲν οὖν ὀρθῶς σοι παραινῶ, μοναρχεῖσθαι τὸν δῆμον ἀξιῶν, πάλαι ἡγοῦμαι πεπεῖσθαι. τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος, καὶ ἑτοίμως

καὶ προθύμως τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἀνάδεξαι, μᾶλλον δὲ μὴ πρόῃ. οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν τι βουλευόμεθα, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀπολέσαι, καὶ προσέτι καὶ κινδυνεῦσαι. τίς γάρ σοῦ φείσεται, ἄν τε ἐς τὸν δῆμον τὰ πράγματα, ὡς ἦσάν τε, καὶ ἑτέρῳ τινὶ ἐπιτρέψῃς, παμπόλλων μὲν ὄντων τῶν ὑπὸ σοῦ λελυπημένων, πάντων δ᾽ ὡς εἰπεῖν τῆς μοναρχίας ἀντιποιησομένων; ὧν οὐδεὶς οὔτε μὴ ἀμύνασθαί σε ἐφ᾽ οἷς πεποίηκας, οὔτ᾽ ἀντίπαλον ὑπολείπεσθαι ἐθελήσει. τεκμήριον δὲ, ὅτι καὶ ὁ Πομπήϊος, ἐκστὰς τῆς δυναστείας, καὶ κατεφρονήθη καὶ ἐπεβουλεύθη· κἀκ τούτου μηκέτ᾽ αὐτὴν ἀναλαβεῖν δυνηθεὶς, ἐφθάρη. καὶ ὁ Καῖσαρ ὁ πατὴρ ὁ σὸς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι ἐθελήσας, προσαπώλετο. πάντως δ᾽ ἂν καὶ ὁ Μάριος καὶ ὁ Σύλλας ὅμοια αὐτοῖς ἐπεπόνθεσαν, εἰ μὴ προετεθνήκεσαν. καίτοι τὸν Σύλλαν φασί τινες αὐτὸ τοῦτο φοβηθέντα φθῆναι, καὶ ἑαυτὸν ἀναχρήσασθαι. συχνὰ γοῦν τῶν νομοθετηθέντων ὑπ᾽ αὐτοῦ, ζῶντος ἔτ᾽ αὐτοῦ λύεσθαι ἤρξατο. ὥστε καὶ σὺ πολλοὺς μὲν Λεπίδους, πολλοὺς δὲ Σερτωρίους, Βρούτους, Κασσίους γενήσεσθαί σοι προσδόκα.

18. „Ταῦτά τε οὖν ἰδὼν, καὶ τἄλλα πάντα λογισάμενος, μὴ πρόῃ καὶ σεαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα· ἵνα μὴ δόξῃς τισὶν ἐθελούσιος τῆς ἀρχῆς ἐφεῖσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ, ἂν καὶ τοῦτό τις ὑποπτεύσῃ, οὔτ᾽ ἄπο τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου τὸ ἐπιθύμημά ἐστι, καὶ καλὸς ὁ κίνδυνος αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ, τίς οὐκ οἶδε τὴν ἀνάγκην, ὑφ᾽ ἧς εἰς τὰ πρά-

γματα ταῦτα προήχθης; ὥστε εἴπερ τι αἰτίαμα αὐτῆς ἐστι, τοῖς τοῦ πατρός σου σφαγεῦσι δικαιότατα ἄν τις αὐτὸ ἐγκαλέσειεν. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μήτ' ἀδίκως μήτ' οἰκτρῶς οὕτως αὐτὸν ἀπεκτόνεσαν, οὔτ' ἂν τὰ ὅπλα ἀντῄρω, οὔτ' ἂν τὰ στρατεύματα συνελέξω, οὔτ' Ἀντωνίῳ καὶ Λεπίδῳ συνέθου, οὔτ' ἂν αὐτοὺς ἐκείνους ἠμύνω. καὶ ὅτι μὲν ὀρθῶς καὶ δικαίως πάντα ταῦτα ἐποίησας, οὐδεὶς ἀγνοεῖ· εἰ δ' οὖν τι καὶ πεπλημμέληται, ἀλλ' οὔτοι καὶ μεταθέσθαι ἔτ' ἀσφαλῶς δυνάμεθα. ὥστε καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τῆς πόλεως, πεισθῶμεν τῇ τύχῃ τῇ τὴν μοναρχίαν σοὶ διδούσῃ. καὶ χάριν γε μεγάλην αὐτῇ ἔχωμεν, ὅτι μὴ μόνον τῶν κακῶν τῶν ἐμφυλίων ἀνέπλησεν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάστασιν τῆς πολιτείας ἐπὶ σοὶ πεποίηται· ἵν' ἐπιμεληθεὶς αὐτῆς ὥσπερ προσήκει, δείξῃς ἅπασιν ἀνθρώποις, ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἄλλοι καὶ ἐτάραξαν καὶ ἐκακούργησαν, σὺ δὲ δὴ χρηστὸς εἶ. καὶ μή μοι τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς φοβηθῇς. ὅσῳ τε γὰρ πλεῖον ὑπάρχει, τόσῳ πλείω καὶ τὰ σώζοντα ἔχει· καὶ μακρῷ τὸ φυλάξαι τι τοῦ κτήσασθαι ῥᾷόν ἐστι. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τἀλλότρια προσποιήσασθαι, καὶ πόνων καὶ κινδύνων δεῖ· πρὸς δὲ τὸ τὰ ὑπάρχοντα σῶσαι, βραχεῖα φροντὶς ἀρκεῖ. μὴ μέντοι μηδὲ δείσῃς, ὅτι οὐχὶ καὶ ἀσφαλέστατα ἐν αὐτῇ βιώσῃ, καὶ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἀπολαύσεις, ἄν γε ἐθελήσῃς αὐτὴν ὡς παραινέσω σοι διοικῆσαι. καί με μὴ νομίσῃς ἀπαρτᾷν ἀπὸ τῆς παρούσης ὑποθέσεως τὸν λόγον, ἂν ἐπὶ πλεῖόν σοι περὶ αὐτῆς διαλεχθῶ. οὐ γάρ που καὶ

ὑπ᾽ ἀδολεσχίας τινὸς ἄλλως τοῦτο ποιήσω, ἀλλ᾽ ἵνα ἀκριβῶς καταμάθῃς ὅτι καὶ δυνατὸν καὶ ῥᾴδιον τῷ γε ἔμφρονι, τὸ καὶ καλῶς καὶ ἀκινδύνως ἄρξαι ἐστί.

19. „Φημὶ τοίνυν χρῆναί σε κατὰ πρώτας εὐθὺς τὸ βουλευτικὸν πᾶν καὶ φιλοκρινῆσαι καὶ διαλέξαι, ἐπειδή τινες οὐκ ἐπιτήδειοι διὰ τὰς στάσεις βεβουλεύκασι· καὶ τοὺς μὲν ἀρετήν τινα αὐτῶν ἔχοντας κατασχεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπαλεῖψαι. μὴ μέντοι καὶ διὰ πενίαν τινὰ ἀγαθόν γε ἄνδρα ὄντα ἀπαλλάξῃς, ἀλλὰ καὶ χρήματα αὐτῷ τὰ ἀναγκαῖα δός. ἀντὶ δὲ δὴ τῶν ἄλλων τούς τε γενναιοτάτους καὶ τοὺς ἀρίστους τούς τε πλουσιωτάτους ἀντεισάγαγε, μὴ μόνον ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν συμμάχων τῶν τε ὑπηκόων, ἐπιλεξάμενος. οὕτω γὰρ οὔτε πολλοῖς συνεργοῖς χρήσῃ, καὶ τοὺς κορυφαίους ἐξ ἁπάντων τῶν ἐθνῶν ἐν ἀσφαλεῖ ποιήσῃ. καὶ οὔτε ἐκεῖνα νεοχμώσει τι, μηδένα ἐλλόγιμον προστάτην ἔχοντα, καὶ οἱ πρωτεύοντες παρ᾽ αὐτοῖς φιλήσουσί σε, ἅτε καὶ κοινωνοί σοι τῆς ἀρχῆς γεγονότες. τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν ἱππέων ποίησον. τοὺς γὰρ τὰ δευτερεῖα ἑκασταχόθι καὶ γένει καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ φερομένους, ἐς τὴν ἱππάδα κατάλεξον· τοσούτους ἑκατέρους ἀντεγγράψας, ὁπόσοι ποτ᾽ ἂν ἀρέσωσί σε, μηδὲν περὶ τοῦ πλήθους αὐτῶν ἀκριβολογούμενος. ὅσῳ γὰρ ἂν πλείους εὐδόκιμοι ἄνδρες συνῶσί σοι, τοσούτῳ ῥᾷον αὐτός τε ἐν δέοντι πάντα διοικήσεις, καὶ τοὺς ἀρχομένους πείσεις, ὅτι οὔτε ὡς δούλοις σφίσιν, οὔθ᾽ ὡς χείροσί πῃ ἡμῶν οὖσι, χρῇ. ἀλλὰ τά τε ἄλλα ἀγαθὰ

ἄντα τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς κοινῇ, ὅπως ὡς οἰκείαν αὐτὴν σπουδάζωσι. καὶ τοσοῦτόν γε δέω τοῦθ᾽ ὡς οὐκ ὀρθῶς εἰρημένον καθέσθαι, ὥστε καὶ τῆς πολιτείας πᾶσι σφίσι μεταδοθῆναί φημι δεῖν· ἵνα καὶ ταύτης ἰσομοιροῦντες, πιστοὶ σύμμαχοι ἡμῖν ὦσιν, ὥσπερ τινὰ μίαν τὴν ἡμετέραν πόλιν οἰκοῦντες· καὶ ταύτην μὲν ὄντως πόλιν, τὰ δὲ δὴ σφέτερα, ἀγροὺς καὶ κώμας νομίζοντες εἶναι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου αὖθις ἀκριβέστερον σκεψόμεθα ἃ χρὴ πρᾶξαι, ἵνα μὴ καὶ πάντα ἀθρόα αὐτοῖς χαρισώμεθα.

20. „Καταλέγεσθαι δὲ χρὴ ἐς μὲν τὴν ἱππάδα ὀκτωκαιδεκέτεις· ἐν γὰρ ταύτῃ ἡλικίᾳ μάλιστα ἥ τε τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐεξία, καὶ ἡ τῶν ψυχῶν ἐπιτηδειότης διαφαίνεται· ἐς δὲ τὸ συνέδριον, πεντεκαιεικοσιέτεις. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν καὶ σφαλερόν ἐστι, τὰ μὲν οἰκεῖα μηδενὶ πρὸ ταύτης τῆς ἡλικίας ἐπιτρέπεσθαι, τὰ δὲ δημόσια καὶ νεωτέροις τισὶν ἐγχειρίζεσθαι; ταμιεύσαντές τε καὶ ἀγορανομήσαντες, ἢ δημαρχήσαντες, στρατηγείτωσαν, τριακοντοῦται γενόμενοι. ταύτας τε γὰρ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς τῶν ὑπάτων μόνας οἴκοι, τῆς τε τῶν πατρίων μνήμης ἕνεκα, καὶ τοῦ μὴ παντελῶς τὴν πολιτείαν μεταλλάττειν δοκεῖν, ἀποδεικνύναι σε φημὶ χρῆναι. αὐτὸς μέντοι σὺ πάντας αὐτοὺς αἱροῦ, καὶ μήτε ἐπὶ τῷ πλήθει ἢ καὶ τῷ δήμῳ ἔτι τινὰ αὐτῶν ποιήσῃς· (στασιάσουσι γάρ·) μήτε ἐπὶ τῷ συνεδρίῳ· (διασπουδάσονται γάρ.) μὴ μέντοι καὶ τὰς δυνάμεις σφῶν τὰς ἀρχαίας τηρήσῃς, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ αὖθις

γένηται, ἀλλὰ τὴν μὲν τιμὴν φύλαξον, τῆς δ᾽ ἰσχύος παράλυσον τοσοῦτον, ὅσον μήτε τοῦ ἀξιώματός τι αὐτῶν ἀφαιρήσῃ, καὶ τοῖς νεωτερίσαι τι ἐθελήσουσι μὴ ἐπιτρέψῃ. ἔσται δὲ τοῦτο, ἂν τά τε ἄλλα καὶ ἐνδήμους αὐτοὺς ἀποφήνῃς, καὶ μήτε ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς καιρῷ ὅπλα τινὶ αὐτῶν ἐγχειρίσῃς, μήτε εὐθύς. ἀλλὰ χρόνου διελθόντος, ὅσον ἂν αὐτάρκη ἑκάστῳ σφῶν νομίσῃς εἶναι. οὕτω γὰρ οὔτε τινὲς νεοχμώσουσι, στρατοπέδων κύριοι ἐν τῷ τῶν ὀνομάτων φρονήματι γενόμενοι, καὶ χρόνον τινὰ ἰδιωτεύσαντες πεπανθήσονται. καὶ οὗτοι μὲν τάς τε πανηγύρεις, οἵ γε καὶ προσήκοντες σφίσιν, ἐπιτελείτωσαν, καὶ τὰς δίκας πάντες ὡς ἕκαστοι, πλὴν τῶν φονικῶν, ἐν τῷ τῆς ἐνδήμου ἀρχῆς χρόνῳ δικαζέτωσαν. συναγέσθω μὲν γὰρ δικαστήρια καὶ ἐκ τῶν ἄλλων βουλευτῶν, τῶν τε ἱππέων, τὸ δ᾽ ὅλον εἰς ἐκείνους ἀνακείσθω.

21. „Πολίαρχος δὲ δή τις ἐκ τῶν προηκόντων, καὶ ἐκ τῶν πάντα τὰ καθήκοντα προπεπολιτευμένων, ἀποδεικνύσθω· οὐχ ἵνα ἀποδημησάντων που τῶν ὑπάτων ἄρχῃ, ἀλλ᾽ ἵνα τά τε ἄλλα ἀεὶ τῆς πόλεως προστατῇ, καὶ τὰς δίκας, τάς τε παρὰ πάντων ὧν εἶπον ἀρχόντων ἐφεσίμους τε καὶ ἀναπομπίμους, καὶ τὰς τοῦ θανάτου, τοῖς τε ἐν τῇ πόλει, πλὴν ὧν ἂν εἴπω, καὶ τοῖς ἔξω αὐτῆς μέχρι πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίων σταδίων οἰκοῦσι, κρίνῃ. ἕτερός τέ τις ἐκ τῶν ὁμοίων καὶ αὐτὸς αἱρείσθω, ὥστε τά τε γένη καὶ τὰς οὐσίας, τούς τε τρόπους, καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἀνδρῶν τε ὁμοίως

καὶ παίδων, γυναικῶν τε καὶ τῶν προσηκόντων αὐτοῖς, ἐξετάζειν τε καὶ ἐπισκοπεῖν· καὶ αὐτὸν μὲν ἐπανορθοῦν ὅσα μήτε τινὸς τιμωρίας ἄξιά ἐστι, καὶ παρορώμενα, πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν αἴτια γίνεται· τὰ δὲ δὴ μείζω σοὶ ἐπικοινοῦσθαι. βουλευτῇ γάρ τινι, καὶ τῷ γε ἀρίστῳ μετὰ τὸν πολίαρχον, μᾶλλον ἤ τινι τῶν ἱππέων, προστετάχθαι τοῦτο δεῖ. καὶ τό γε ὄνομα ἀπὸ τῆς σῆς τιμαρχίας (πάντως γὰρ σὲ προεστάναι τῶν τιμήσεων προσήκει) εἰκότως ἂν λάβοι, ὥστε ὑποτιμητὴς καλεῖσθαι. ἀρχέτωσαν δὲ δὴ οἱ δύο οὗτοι διὰ βίου, ἄν γε δὴ μὴ κακυνθῇ τις αὐτῶν τρόπον τινά, ἢ καὶ νοσώδης ἢ καὶ ὑπέργηρως γένηται. ἐκ μὲν γὰρ τῆς χρονίου ἀρχῆς οὐδὲν ἂν δεινόν, ἅτε ὁ μέν, παντελῶς ἄοπλος ὤν, ὁ δ' ὀλίγους τε στρατιώτας ἔχων, καὶ ἐν τοῖς σοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ πλεῖστον ἄρχων, ἐργάσαιντο. ἐκ δὲ δὴ τοῦ ἑτέρου, καὶ ὀκνήσαιεν ἂν προσκροῦσαί τινι, καὶ φοβηθεῖεν ἐῤῥωμένως τι πρᾶξαι, τήν τε ἑαυτῶν ἰδιωτείαν, καὶ τὴν ἄλλην τινῶν δυναστείαν προορώμενοι. καὶ μισθόν γέ τινα φερέτωσαν, καὶ τῆς ἀσχολίας ἕνεκα, καὶ τῆς ἀξιώσεως. περὶ μὲν δὴ τούτων ταύτην σοι τὴν γνώμην δίδωμι. οἱ δὲ δὴ στρατηγήσαντες ἀρχέτωσάν τινα ἀρχὴν ἐν τοῖς ὑπηκόοις. πρὶν γὰρ στρατηγῆσαι σφᾶς, οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν τοῦτο γίνεσθαι. ἐκεῖνοι δ' ὑποστρατηγείτωσαν, οἷς ἂν εἴπω, καὶ ἅπαξ, καὶ δεύτερον· εἶθ' οὕτως ὑπατευέτωσαν, ἄν γε καὶ ὀρθῶς διάρξωσι, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς μείζους ἡγεμονείας λαμβανέτωσαν.

22. „Ὧδε γὰρ συμβουλεύω σοι διατάξαι· τήν τε Ἰταλίαν πᾶσαν τὴν ὑπὲρ πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίους ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίους οὖσαν, καὶ τἆλλα πάντα τά τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ τὰ ἐν ταῖς ἠπείροις ὁμολογοῦντα ἡμῖν, κατάνειμον ἑκασταχόθι κατά τε γένη, καὶ ἔθνη, τὰς πόλεις ἁπάσας, ὅσας γε καὶ αὐταρκές ἐστιν ὑφ᾽ ἑνὸς ἀνδρὸς αὐτοτελοῦς ἄρχεσθαι· κἀνταῦθα στρατιώτας ἐγκατάστησον, καὶ ἄρχοντας καθ᾽ ἑκάστους, ἕνα μὲν ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἐπὶ πᾶσι πέμπε, δύο δὲ ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων· τὸν μὲν, ἄρτι ἐκ τῆς πόλεως ἐξιόντα, καὶ αὐτῷ τά τε ἰδιωτικὰ πράγματα, καὶ ἡ τῶν ἐπιτηδείων παρασκευὴ προσκείσθω· τὸν δὲ, ἐκ τῶν τοῦτο πεποιηκότων, ὃς τά τε κοινὰ τῶν πόλεων διοικήσει, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἄρξει, πλὴν ὅσα ἀτιμίας ἢ θανάτου ἔχεται. ταῦτα γὰρ ἐς μόνον τὸν ὑπατευκότα ἄρχοντα ἀνηκέτω, πλὴν περί τε τῶν ἑκατοντάρχων τῶν ἐν τοῖς καταλόγοις ὄντων, καὶ περὶ τῶν ἰδιωτῶν τῶν παρ᾽ ἑκάστοις πρώτων. τούτους γὰρ δὴ ἑκατέρους μηδενὶ ἄλλῳ κολάζειν ἐπιτρέψῃς, ἵνα μὴ οὕτω τινὰ αὐτῶν φοβῶνται, ὥστε ποτὲ καὶ κατὰ σοῦ τι πρᾶξαι. ὃ δ᾽ εἶπον, ὅτι τὸν ἕτερον τῶν ἐστρατηγηκότων ἐπὶ τοῖς στρατιώταις ἐπιτετάχθαι δεῖ, τοιοῦτόν ἐστιν· ἂν μὲν ὀλίγοι τινὲς ἐν ξενικοῖς τείχεσιν ἢ καὶ ἐν ἑνὶ πολιτικῷ στρατεύωνται, καλῶς ἔχει τοῦτο γίγνεσθαι· ἂν δὲ δύο πολιτικὰ στρατεύματα ἐν ταὐτῷ ἔθνει χειμάζῃ, (πλείω γὰρ τούτων οὐκ ἂν συμβουλεύσαιμί σοι τῷ αὐτῷ ἄρχοντι ἐπιτρέψαι) δεήσει που τοὺς δύο τοὺς

ἐστρατηγηκότας καὶ ἐκείνων, ἰδίᾳ ἑκατέρου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τε πολιτικῶν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ὁμοίως προΐστασθαι. ὁ δ᾽ οὖν ὑπατευκὼς ταῦτά τε καὶ προσέτι καὶ τὰς δίκας, τάς τε ἐκκλήτους καὶ τὰς ἀναπομπίμους τὰς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ φοιτώσας, κρινέτω. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ καὶ τὴν Ἰταλίαν εἰς τοιαῦτα μέρη νεῖμαί σοι παραινῶ. πολλή τε γὰρ καὶ πολυάνθρωπος οὖσα, ἀδύνατός ἐστιν ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ἀρχόντων καλῶς διοικεῖσθαι. δεῖ γὰρ τοῖς τε δήμοις τὸν ἄρχοντα ἀεὶ παρεῖναι, καὶ τοῖς ἀρχομένοις τὰ δυνατὰ προστάσσεσθαι.

23. „Λαμβανέτωσαν δὲ μισθὸν πάντες οὗτοι οἱ τὰς ἔξω τῆς πόλεως ἀρχὰς ἐπιτρεπόμενοι, πλείω μὲν οἱ μείζους, ἐλάττω δὲ οἱ καταδεέστεροι, μέσον δὲ οἱ μέσοι. οὔτε γὰρ ἀπὸ τῶν οἰκείων οἷόν τέ ἐστιν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἀποζῆν, οὔτ᾽ ἀορίστῳ καὶ ἀσταθμήτῳ ἀναλώματι, ὥσπερ νῦν, χρῆσθαι. καὶ ἀρχέτωσαν μήτε ἔλαττον ἐτῶν τριῶν, (εἰ μή τις ἀδικήσειέ τι) μήτε πλεῖον πέντε. τὸ μὲν, ὅτι αἱ ἐνιαύσιοι καὶ ὀλιγοχρόνιοι ἀρχαὶ διδάξασαί τινας τὰ ἀναγκαῖα, ἀποπέμπουσι πρίν τι αὐτῶν ἀποδειχθῆναι· τὸ δὲ, ὅτι αἱ μακρότεραι καὶ πολυχρονιώτεραι ἐπαίρουσί πως πολλοὺς, καὶ ἐς νεωτεροποιΐαν ἐξάγουσι. διόπερ οὐδὲ ἐπαλλήλας τὰς μείζους ἡγεμονείας οἶμαί τισι προσῆκον δίδοσθαι. οὔτε γὰρ διαφέρει τι, ἄν τε ἐν τῷ αὐτῷ ἔθνει, ἄν τε καὶ ἐν πλείοσιν ἐφεξῆς ἐπὶ μακρότερον τοῦ δέοντος ἄρχωσι· καὶ ἀμείνονες γίγνονται, ἐπειδὰν διαλείπωσί τέ τινα χρόνον, καὶ οἴκαδε ἐπανέλθωσι καὶ ἰδιωτεύσωσι.

τοὺς μὲν δὴ βουλευτὰς ταῦτά τε καὶ οὕτω διέπειν φημὶ χρῆναι.

24. „Τῶν δὲ δὴ ἱππέων δύο τοὺς ἀρίστους τῆς περὶ σὲ φρουρᾶς ἄρχειν. τό, τε γὰρ ἑνὶ ἀνδρὶ αὐτὴν ἐπιτρέπεσθαι, σφαλερὸν, καὶ τὸ πλείοσι, ταραχῶδές ἐστι. δύο τε οὖν ἔστωσαν οἱ ἔπαρχοι οὗτοι, ἵνα ἂν καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐπαίσθηταί τι τῷ σώματι, μήτοιγε καὶ ἐνδεὴς τοῦ φυλάξοντός σε εἴης· καὶ καθιστάσθωσαν ἐκ τῶν πολλάκις ἐστρατευμένων, καὶ πολλὰ καὶ ἄλλα διῳκηκότων. ἀρχέτωσαν δὲ δὴ τῶν τε δορυφόρων καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάντων, ὥστε καὶ θανατοῦν τοὺς ἀδικοῦντας αὐτῶν· πλὴν τῶν τε ἑκατοντάρχων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοῖς ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ ἄρχουσι προστεταγμένων. τούτους μὲν γαρ αὐτοὶ ἐκεῖνοι δικαιούτωσαν, ἵνα ἀπροφασίστως σφίσι χρῆσθαι, ἅτε καὶ κολάσαι καὶ τιμῆσαι σφᾶς τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, δύνωνται. τῶν δ' ἄλλων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ στρατιωτῶν οἱ ἔπαρχοι ἐκεῖνοι προστατείτωσαν, ὑπάρχους ἔχοντες, καὶ προσέτι καὶ τῶν Καισαρείων, τῶν τε ἐν τῇ θεραπείᾳ σου ὄντων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν λόγου τινὸς ἀξίων. ταῦτα γὰρ καὶ προσήκοντα καὶ αὐτάρκη αὐτοῖς διαγίγνεσθαι· ἵνα μὴ καὶ πλείω πράγματα ὧν καλῶς φέρειν δυνήσονται ἐπιταχθέντες, ἄσχολοι πρὸς τὰ ἀναγκαῖα, ἢ καὶ ἀδύνατοι πάντων αὐτῶν προΐστασθαι γένωνται. καὶ οὗτοι μὲν διὰ βίου, ὥσπερ που καὶ ὁ πολίαρχος, ὅ, θ' ὑποτιμητὴς, τὴν ἀρχὴν ἐχέτωσαν. νυκτοφύλαξ δὲ ἕτερος, καὶ ἐπὶ τοῦ σίτου τῆς τε ἀγορᾶς τῆς λοιπῆς

ἕτερος, ἔκ τε τῶν ἱππέων τῶν πρώτων μετ᾽ ἐκείνους, καὶ ἐς ταχτὸν χρόνον ἀποδεικνύσθωσαν, καθάπερ οἱ ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ προχειριζόμενοι.

25. „Τάς τε διοικήσεις τῶν χρημάτων, τῶν τε τοῦ δήμου καὶ τῶν τῆς ἀρχῆς λέγω, καὶ τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ, καὶ τὰς ἔξω πάσας, οἱ ἱππεῖς διαχειριζέτωσαν. καὶ μισθὸν οὗτοί τε καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τέλους διοικοῦντές τι, οἱ μὲν πλείονα, οἱ δὲ ἐλάττονα, πρός τε τὸ ἀξίωμα καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως φερέτωσαν· τοῦτο μὲν, ὅτι οὐχ οἷόν τέ ἐστιν, αὐτοὺς, ἅτε καὶ πενεστέρους τῶν βουλευτῶν ὄντας, ἀπὸ τῶν οἰκείων, οὐδὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ τι πράττοντας, ἀναλίσκειν· ἐκεῖνο δὲ, ὅτι μήτε δυνατὸν μήτε συμφέρον ἐστί σοι, τοὺς αὐτοὺς τῶν δυνάμεων καὶ τῶν χρημάτων κυρίους γίγνεσθαι. πρὸς δ᾽ ἔτι καὶ καλῶς ἔχει, διὰ πλειόνων πάντα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα διάγεσθαι, ὅπως καὶ ὠφελῶνται ἅμα συχνοὶ, καὶ ἔμπειροι τῶν πραγμάτων γίγνωνται. οὕτω γὰρ οἵ τε ἀρχόμενοι μᾶλλον εὐνοήσουσί σοι, πολυειδῆ ἀπόλαυσιν τῶν κοινῶν ἀγαθῶν καρπούμενοι, καὶ σὺ ἀφθονώτατα τοῖς ἀεὶ ἀρίστοις πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα χρήσῃ. ἀπόχρη δὲ ἐν μὲν τῇ πόλει, καθ᾽ ἕκαστον χρηματίσεως εἶδος, ἔξω δὲ, καθ᾽ ἕκαστον ἔθνος, εἷς τις ἐκ τῶν ἱππέων, ὑπομείονας ὅσους ἂν ἡ χρεία ἀπαιτῇ, ἔκ τε τῶν ἱππέων καὶ ἐκ τῶν ἐξελευθέρων σου ἔχων. δεῖ γὰρ καὶ τοιούτους τινὰς συζευγνύναι σφίσιν, ἵνα ἥ τε θεραπεία σου ἆθλόν τι ἀρετῆς ἔχῃ, καὶ σὺ μὴ ἀπορῇς παρ᾽ ὧν καὶ ἀκόντων τὴν ἀλήθειαν

ἄν γέ τι πλημμεληθῇ, μαθεῖν δυνήσῃ. ὅστις δ᾽ ἂν τῶν ἱππέων, διὰ πολλῶν διεξελθὼν, ἐλλόγιμος, ὥστε καὶ βουλεῦσαι, γένηται, μηδὲν αὐτὸν ἡ ἡλικία ἐμποδιζέτω πρὸς τὸ μὴ οὐ καὶ ἐς τὸ συνέδριον καταλεχθῆναι· ἀλλ᾽ ἐσγραφέσθωσαν καὶ ἐξ ἐκείνων, κἂν λελοχαγηκότες τινὲς ἐν τοῖς πολιτικοῖς στρατοπέδοις ὦσι, πλὴν τῶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐστρατευμένων. τούτων μὲν γὰρ τῶν καὶ φορμοφορησάντων, καὶ λαρκοφορησάντων, καὶ αἰσχρὸν καὶ ἐπονείδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βουλευτικῷ τινας ἐξετάζεσθαι. ἐκ δὲ δὴ τῶν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἑκατονταρχησάντων οὐδὲν κωλύει τοὺς ἐλλογιμωτάτους αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

26. „Περὶ μὲν οὖν τῶν βουλευτῶν, τῶν τε ἱππέων, ταῦτά σοι συμβουλεύω· καὶ νὴ Δία καὶ ἐκεῖνα, ἵνα ἕως τε ἔτι παῖδές εἰσιν, ἐς τὰ διδασκαλεῖα συμφοιτῶσι, καὶ ἐπειδὰν ἐς μειράκια ἐκβάλλωσιν, ἐπί τε τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα τρέπωνται, διδασκάλους ἑκατέρων δημοσιεύοντας ἐμμίσθους ἔχοντες. οὕτω γὰρ εὐθὺς ἐκ παίδων πάνθ᾽ ὅσα χρὴ ἄνδρας αὐτοὺς γενομένους ἐπιτελεῖν καὶ μαθόντες καὶ μελετήσαντες, ἐπιτηδειότεροί σοι πρὸς πᾶν ἔργον γενήσονται. τὸν γὰρ ἄρχοντα τὸν ἄριστον, οὗ τέ τι ὄφελός ἐστι, δεῖ μὴ μόνον αὐτὸν πάνθ᾽ ἃ προσήκει ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅπως ὡς ὅτι βέλτιστοι γίγνωνται, προνοεῖν. τοῦτο δ᾽ ὑπάρξειεν ἄν σοι, οὐκ ἂν ἐάσῃς αὐτοὺς ὅσα βούλονται πράττειν, ἔπειτ᾽ ἐπιτιμᾷς τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἀλλ᾽ ἂν πρίν τι πλημμελεῖσθαι, προδιδάσκῃς πάνθ᾽ ὅσα ἀσκήσαντες χρησιμώτεροι καὶ ἑαυτοῖς καὶ σοὶ γενή-

σονται· καὶ μηδενί γε τὸ παράπαν πρόφασιν παρέχῃς, μήτε διὰ πλοῦτον, μήτε δι' εὐγένειαν, μήτε δι' ἄλλο τι ἀρετῆς ἐχόμενον, ῥαθυμίαν, ἢ μαλακίαν, ἢ καὶ ἐπιτήδευσίν τινα κίβδηλον προσποιεῖσθαι. πολλοὶ γὰρ, φοβούμενοι μὴ καὶ διὰ τοιοῦτόν τι καὶ φθονηθῶσι καὶ κινδυνεύσωσι, πολλὰ καὶ ἀνάξια ἑαυτῶν ποιοῦσιν, ὡς καὶ ἀσφαλέστερον ἀπ' αὐτῶν βιωσόμενοι. κἂκ τούτου ἐκεῖνοι μὲν ἐλεοῦνται, ὡς καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀδικούμενοι, τὸ μὴ δοκεῖν ἐξεῖναι σφίσιν ὀρθῶς ζῆν· τῷ δ' ἄρχοντι αὐτῶν καὶ ζημία ἅμα ἀγαθῶν ἀνδρῶν στερομένῳ, καὶ κακοδοξία τῆς αἰτιάσεως συμβαίνει. μήτ' οὖν περιΐδῃς ποτὲ τοῦτο πραχθὲν, μήτ' αὖ δείσῃς, ὅτι τραφείς τέ τις καὶ παιδευθεὶς ὡς ἐγὼ λέγω, νεώτερόν τι τολμήσει. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, τούς τε ἀμαθεῖς καὶ τοὺς ἀσελγεῖς ὑποτοπεῖν δεῖ. οἱ μὲν γὰρ τοιοῦτοι πάντα ἁπλῶς καὶ τὰ αἴσχιστα καὶ τὰ δεινότατα, πρῶτον μὲν ἐς σφᾶς αὐτοὺς, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους, ῥαδίως ποιεῖν προάγονται· οἱ δὲ δὴ καλῶς τραφέντες τε καὶ παιδευθέντες, οὔτ' ἄλλον τινὰ ἀδικεῖν προαιροῦνται, καὶ πάντων ἥκιστα τὸν τῆς τε τροφῆς καὶ τῆς παιδείας αὐτῶν ἐπιμεληθέντα. ἂν οὖν τις καὶ κακὸς καὶ ἀχάριστος γένηται, μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέψῃς, ἐξ οὗ δεινόν τι δρᾶσαι δυνήσεται· κἂν γε καὶ ὣς νεοχμώσῃ τι, καὶ ἐλεγχθήτω καὶ κολασθήτω. μὴ γὰρ δὴ φοβηθῇς, ὅτι σε αἰτιάσεταί τις ἐπὶ τούτῳ, ἂν γε πάνθ' ὅσα εἴρηκα πράττῃς. σὺ μὲν γὰρ οὐδὲν ἁμαρτήσῃ, τὸν ἀδικήσαντα τιμωρησάμενος, ὥσπερ οὐδὲ ὁ ἰατρὸς καύσας τινὰ καὶ τε-

ἄν γέ τι πλημμεληθῇ, μαθεῖν δυνήσῃ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἱππέων, διὰ πολλῶν διεξελθὼν, ἐλλόγιμος, ὥστε καὶ βουλεῦσαι, γένηται, μηδὲν αὐτὸν ἡ ἡλικία ἐμποδιζέτω πρὸς τὸ μὴ οὐ καὶ ἐς τὸ συνέδριον καταλεχθῆναι· ἀλλ' ἐσγραφέσθωσαν καὶ ἐξ ἐκείνων, κᾂν λελοχαγηκότες τινὲς ἐν τοῖς πολιτικοῖς στρατοπέδοις ὦσι, πλὴν τῶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐστρατευμένων. τούτων μὲν γὰρ τῶν καὶ φορμοφορησάντων, καὶ λαρκοφορησάντων, καὶ αἰσχρὸν καὶ ἐπονείδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βουλευτικῷ τινας ἐξετάζεσθαι. ἐκ δὲ δὴ τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἑκατονταρχησάντων οὐδὲν κωλύει τοὺς ἐλλογιμωτάτους αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

26. „Περὶ μὲν οὖν τῶν βουλευτῶν, τῶν τε ἱππέων, ταῦτά σοι συμβουλεύω· καὶ νὴ Δία κ-
ἐκεῖνα, ἵνα ἕως τε ἔτι παῖδές εἰσιν, ἐς τὰ διδα-
λεῖα συμφοιτῶσι, καὶ ἐπειδὰν ἐς μειράκιο…
σιν, ἐπί τε τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τὰ ὅ…
διδασκάλους ἑκατέρων δημο…
ἔχοντες. οὕτω γὰρ εὐθὺς …
ἄνδρας αὐτοὺς γενομ…
καὶ μελετ…
γον …

καὶ

σφίσιν ἱερῶς

ἅμα ἀγαθῶν

αἰτιάσεως

προςχεῖν, μὴ αἱ

τὸν ἀέρα,

ν
ι-
ὀς
ι-
ά-
ο-
ων

εῖν
μει
τα-
ον-
καὶ
ρὸς
λων
ινος
σαν.
χνὰ
ιον,
ε ἐς
μα-
ήτ'
τά-
ιν-
ῆτε
αις
νη-
μίας
καὶ τὸ

μέν· ἐκεῖνον δὲ δὴ πάντες δικαιώσουσιν, ὅτι καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τῆς αὐτῆς τοῖς ἄλλοις μεταςχὼν, ἐπεβούλευσέ σοι. περὶ μὲν οὖν τοὺς βουλευτὰς τούς τε ἱππέας ταῦτα γιγνέσθω.

27. „Τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας ἀθανάτους, ἔκ τε τῶν πολιτῶν κἀκ τῶν ὑπηκόων τῶν τε συμμάχων, τῇ μὲν πλείους, τῇ δὲ ἐλάττους, καθ' ἕκαστον ἔθνος, ὅπως ἂν ἡ χρεία τῶν πραγμάτων ἀπαιτῇ, τρέφεσθαι προσήκει, καὶ αὐτοὺς ἀεί τε ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι, καὶ τὴν ἄσκησιν τῶν πολεμικῶν διαπαντὸς ποιεῖσθαι δεῖ· χειμάδιά τε ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις χωρίοις κατεσκευασμένους, καὶ χρόνον τακτὸν στρατευομένους, ὥστε τι αὐτοῖς καὶ πρὸ τοῦ γήρως τῆς ἡλικίας περιεῖναι. οὔτε γὰρ ἐπὶ τῶν καιρῶν βοηθείαις τισὶν ἔτι χρῆσθαι δυναίμεθα, αὐτοί τε τοσοῦτον ἀπὸ τῶν τῆς ἀρχῆς ἐσχατιῶν ἀπηρτημένοι, καὶ πολεμίους ἑκασταχόθι προσοικοῦντας ἔχοντες. ἄν τε ἐπιτρέψωμεν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἡλικίᾳ οὖσι καὶ τὰ ὅπλα κεκτῆσθαι, καὶ τὰ ἐμπολέμια ἀσκεῖν, στάσεις καὶ πόλεμοι ἀπ' αὐτῶν ἐμφύλιοι ἀεὶ γενήσονται. καὶ μέντοι κἂν κωλύσαντες σφᾶς ταῦτα ποιεῖν, ἔπειτα συμμαχίας τινὸς παρ' αὐτῶν δεηθῶμεν, κινδυνεύσομεν ἀπείροις τε καὶ ἀγυμνάστοις στρατιώταις ἀεὶ χρώμενοι. διὰ μὲν δὴ ταῦτα γνώμην ποιοῦμαι, τοὺς μὲν ἄλλους πάντας ἄνευ τε ὅπλων, καὶ ἄνευ τειχῶν ζῆν· τοὺς δὲ ἐῤῥωμενεστάτους καὶ βίου μάλιστα δεομένους καταλέγεσθαί τε καὶ ἀσκεῖν. αὐτοί τε γὰρ ἄμεινον πολεμήσουσι, τούτῳ μόνῳ τῷ ἔργῳ σχολάζοντες, καὶ οἱ λοιποὶ ῥᾷον γεωργήσουσι, καὶ ναυτιλοῦνται, τά

τε ἄλλα τὰ τῇ εἰρήνῃ προσήκοντα πράξουσι, μήτε ἐκβοηθεῖν ἀναγκαζόμενοι, καὶ προφύλακας σφῶν ἑτέρους ἔχοντες· τό, τε ἀκμαιότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἐκ λῃστείας μάλιστα ζῆν ἀναγκαζόμενον, ἀλύπως τραφήσεται, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν ἀκινδύνως βιώσεται.

28. „Πόθεν οὖν χρήματα καὶ ἐς τούτους καὶ ἐς τὰ ἄλλα τὰ ἀναγκαίως ἀναλωθησόμενα ἔσται; ἐγὼ καὶ τοῦτο διδάξω, σμικρὸν ἐκεῖνο ὑπειπὼν, ὅτι κἂν δημοκρατηθῶμεν, πάντως που χρημάτων δεησόμεθα. οὐ γάρ οἷόν τε, οὔτ' ἄνευ στρατιωτῶν ἡμᾶς σώζεσθαι, οὔτ' ἀμισθεί τινας στρατεύεσθαι. μὴ οὖν, ὡς καὶ τῇ μοναρχίᾳ μόνῃ τῆς ἀναγκαίας τῶν χρημάτων ἀθροίσεως προσηκούσης, βαρυνώμεθα, μηδὲ δι' αὐτὴν καὶ ἀπ' ἐκείνης ἀποτρεπώμεθα· ἀλλ' ὡς καὶ πάντως ἀναγκαῖον ὂν ἡμῖν, ὅπως ποτ' ἂν πολιτευώμεθα, καὶ ἀργυρίζεσθαί τινα, οὕτω βουλευώμεθα. φημὶ τοίνυν χρῆναί σε, πρῶτον μὲν ἁπάντων, τὰ κτήματα τὰ ἐν τῷ δημοσίῳ ὄντα (πολλὰ δὲ ταῦτα ὁρῶ διὰ τοὺς πολέμους γεγονότα) πωλῆσαι, πλὴν ὀλίγων τῶν καὶ πάνυ χρησίμων σοι καὶ ἀναγκαίων· καὶ τὸ ἀργύριον τοῦτο πᾶν ἐπὶ μετρίοις τισὶ τόκοις ἐκδανεῖσαι. οὕτω γὰρ ἥ τε γῆ ἐνεργὸς ἔσται, δεσπόταις αὐτουργοῖς δοθεῖσα, καὶ ἐκεῖνοι ἀφορμὴν λαβόντες, εὐπορώτεροι γενήσονται· τό, τε δημόσιον διαρκῆ καὶ ἀθάνατον πρόσοδον ἕξει. εἶτα συλλογίσασθαι ταῦτά τε καὶ τἄλλα, ὅσα ἔκ τε μεταλλείας, καὶ εἰ δή ποθὲν ἄλλοθεν βεβαίως δύναται προσιέναι· καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιλογίσασθαι

μὴ μόνον τὰ στρατιωτικὰ, ἀλλὰ καὶ τἄλλα πάντα, δι᾽ ὧν πόλις καλῶς οἰκεῖται, καὶ προσέτι καὶ ὅσα ἔς τε τὰς αἰφνιδίους στρατείας, καὶ ἐς τὰ λοιπὰ ὅσα εἴωθεν ἐπὶ καιροῦ συμβαίνειν, ἀναγκαῖον ἔσται δαπανᾶσθαι· κἀκ τούτου πρὸς πᾶν τὸ λεῖπον φόρον τε ἐπιτάξαι πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἐπικαρπίαν τινὰ τῷ κεκτημένῳ αὐτὰ παρέχουσι, καὶ τέλη καταστῆσαι παρὰ πᾶσιν ὧν ἄρχομεν. καὶ γὰρ καὶ δίκαιον καὶ προσῆκόν ἐστι, μηδένα αὐτῶν ἀτελῆ εἶναι, μὴ ἰδιώτην, μὴ δῆμον, ἅτε καὶ τῆς ὠφελείας τῆς ἀπ᾽ αὐτῶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀπολαύσοντας. καὶ σφῶν ἐκλογέας τοὺς ἐπιτροπεύσοντας ἑκασταχόθι ποιῆσαι, ὥστε αὐτοὺς πᾶν τὸ τῷ τῆς ἐπιτροπείας αὐτῶν χρόνῳ προσῆκον ἐξ ἁπασῶν τῶν προσόδων ἐσπράττειν. τοῦτο γὰρ καὶ ἐκείνοις ῥᾴω τὴν εἴσπραξιν ποιήσει, καὶ τοῖς διδοῦσί τι ὠφέλειαν οὐκ ἐλαχίστην παρέξει· λέγω δὲ τὸ κατ᾽ ὀλίγον σφᾶς ἐν ταῖς τάξεσιν ὅσα ὀφείλουσιν εἰσφέρειν, καὶ μὴ, βραχὺν ῥαθυμήσαντας χρόνον, ἐπικεφαλαιωθέντα πάντα ἐσάπαξ ἀπαιτεῖσθαι.

29. „Καὶ οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὅτι τινὲς τῶν τε φόρων καὶ τῶν τελῶν καθισταμένων ἀχθεσθήσονται· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο οἶδα, ὅτι ἂν μήτε προσεπηρεάζωνται, καὶ τῷ ἔργῳ πεισθῶσιν, ὅτι πάντα ταῦτα καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σφῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ τὰ λοιπὰ ἀδεῶς καρποῦσθαι, συνεισοίσουσι, καὶ προσέτι τὰ πλείω αὐτῶν οὐχ ἕτεροί τινες, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἱ μὲν, ἄρχοντες, οἱ δὲ, ἐπιτροπεύοντες, οἱ δὲ, στρατευόμενοι, λήψονται· καὶ πάνυ πολλὴν χάριν εἴσονταί σοι, βραχέα ἀπὸ πολλῶν, ὧν ἂν μηδὲν

ἐπηρεαζόμενοι καρποῦνται, διδόντες· ἄλλως τε κἂν ὁρῶσί σε σωφρόνως τε διαιτώμενον, καὶ μηδὲν μάτην παραναλίσκοντα. τίς γὰρ οὐκ ἄν, ἰδών σε πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα φειδωλότατον, πρὸς δὲ τὰ κοινὰ ἀφειδέστατον ὄντα, ἐθελοντεὶ συντελέσειέ τι, καὶ ἀσφάλειαν καὶ εὐπορίαν ἑαυτοῦ τὸ σὲ πλουτεῖν εἶναι νομίζων; χρήματα μὲν δὴ καὶ πάνυ πολλὰ ἐκ τούτων ὑπάρξειεν ἄν.

30. „Τὰ δὲ δὴ λοιπὰ τόνδε τὸν τρόπον διοικεῖν σοι παραινῶ. τὸ μὲν ἄστυ τοῦτο καὶ κατακόσμει πάσῃ πολυτελείᾳ, καὶ ἐπιλάμπρυνε παντὶ εἴδει πανηγύρεων. προσήκει τε γὰρ ἡμᾶς, πολλῶν ἄρχοντας, ἐν πᾶσι πάντων ὑπερέχειν, καὶ φέρει πως καὶ τὰ τοιαῦτα πρός τε τοὺς συμμάχους αἰδῶ, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους κατάπληξιν. τὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ὧδε δίεπε. πρῶτον μὲν οἱ δῆμοι μήτε κύριοί τινος ἔστωσαν, μήτε ἐς ἐκκλησίαν τοπαράπαν φοιτάτωσαν. οὔτε γὰρ ἀγαθὸν οὐδὲν φρονήσειαν ἄν, καὶ συχνὰ ἂν ἀεὶ ταράξειαν. ὅθεν οὐδὲ τὸν παρ' ἡμῖν δῆμον, οὔτε ἐς δικαστήριον, οὔτε ἐς ἀρχαιρεσίας, οὔτε ἐς ἄλλον τινὰ τοιοῦτον σύλλογον, ἐν ᾧ τι καὶ χρηματισθῆναι δεῖ, συνιέναι φημὶ χρῆναι. ἔπειτα δὲ μήτ' οἰκοδομημάτων πλήθεσιν ἢ καὶ μεγέθεσιν ὑπὲρ τἀναγκαῖα χρήσθωσαν, μήτ' ἀγώνων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ἀναλώμασι δαπανάσθωσαν· ἵνα μήτε σπουδαῖς ματαίαις ἐκτρύχωνται, μήτε φιλοτιμίαις ἀλόγοις πολεμῶνται. ἐχέτωσαν μὲν γὰρ καὶ πανηγύρεις καὶ θεωρίας τινάς, χωρὶς τῆς ἱπποδρομίας τῆς παρ' ἡμῖν ποιουμένης· μὴ μέντοι ὥστε καὶ τὸ

δημόσιον ἢ καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους λυμαίνεσθαι, ξένον τέ τινα ἀναγκάζεσθαι παρ᾽ αὐτοῖς καὶ ὁτιοῦν ἀναλίσκειν, καὶ σίτησιν ἀθάνατον πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ἀγῶνά τινα νικήσασι δίδοσθαι. τούς τε γὰρ εὐπόρους ἄλογόν ἐστιν ἔξω τι τῶν πατρίδων ἀναγκαστοὺς δαπανᾷν, καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς ἀπόχρη τὰ ἆθλα τὰ παρ᾽ ἑκάστοις τιθέμενα· χωρὶς ἢ εἴ τις αὐτῶν Ὀλύμπια, ἢ Πύθια, ἤ τινα ἐνταῦθα ἀγῶνα ἂν ἕλοιτο. τοὺς γὰρ τοιούτους μόνους σιτεῖσθαι δεῖ, ἵνα μήτε αἱ πόλεις μάτην ἐπιτρίβωνται, μήτε ἔξω τις τῶν ἀξιονίκων ἀσκῇ, δυνάμενος ἄλλο τι χρησιμώτερον καὶ ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ μετιέναι. περὶ μὲν οὖν τούτων ταῦτα γινώσκω. τὰς δ᾽ ἱπποδρομίας, τὰς ἄνευ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ἐπιτελουμένας, οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν ἄλλῃ τινὶ πόλει ποιεῖν ἐπιτρέπειν· ὅπως μήτε χρήματα παμπληθῆ εἰκῇ παραπολλύηται, μήθ᾽ οἱ ἄνθρωποι κακῶς ἐκμαίνωνται· καὶ, τὸ μέγιστον, ἵνα οἱ στρατευόμενοι τοῖς ἀρίστοις ἵπποις ἀφθόνως χρῆσθαι ἔχωσι. τοῦτο μὲν δὴ διὰ ταῦτα ἀπαγορεύω παντάπασι, μηδαμόθι ἄλλοθι, πλὴν ἐνταῦθα, γίγνεσθαι. τὰ δὲ δὴ λοιπὰ ἐμετρίασα, ἵν᾽ εὐδαπάνους τὰς ἀπολαύσεις καὶ τῶν θεωρημάτων καὶ τῶν ἀκουσμάτων ὡς ἕκαστοι ποιούμενοι, καὶ σωφρονέστερον καὶ ἀστασιαστότερον διάγωσι. μήτε δὲ νομίσματα, ἢ καὶ σταθμὰ, ἢ μέτρα ἰδίᾳ τις αὐτῶν ἐχέτω, ἀλλὰ τοῖς ἡμετέροις καὶ ἐκεῖνοι πάντες χρήσθωσαν. μήτε πρεσβείαν τινὰ πρὸς σὲ, πλὴν εἰ πρᾶγμά τι διαγνώσεως ἐχόμενον εἴη, πεμπέτωσαν· ἀλλὰ τῷ τε ἄρχοντι σφῶν

δηλούτωσαν ὅσα βούλονται, καὶ δι' ἐκείνου σοὶ τὰς ἀξιώσεις, ὅσας ἂν δοκιμάσῃ, προσφερέτωσαν. οὕτω γὰρ οὔτ' ἀναλώσουσί τι, οὔτ' αἰσχρῶς διαπράξονται, ἀλλ' ἀκεραίους τὰς ἀποκρίσεις ἄνευ δαπάνης ἢ καὶ πραγματείας τινὸς λήψονται.

31. „Καὶ μέντοι καὶ τἄλλα ὧδ' ἄν μοι δοκῇς ἄριστα διατάξαι, ἂν πρῶτον μὲν τὰς πρεσβείας τάς τε παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παρὰ τῶν ἐνσπόνδων καὶ βασιλέων καὶ δήμων ἀφικνουμένας, ἐς τὸ συνέδριον ἐσαγάγῃς· (τά τε γὰρ ἄλλα καὶ σεμνὸν καὶ ἀξιόλογόν ἐστι τό, τε τὴν βουλὴν πάντων κυρίαν δοκεῖν εἶναι, καὶ τὸ πολλοὺς τοὺς ἀντιπάλους τοῖς ἀγνωμονοῦσιν αὐτῶν φαίνεσθαι·) ἔπειτα δὲ ἅπαντα τὰ νομοθετούμενα δι' αὐτῶν ποιῇ, καὶ μηδὲν τοπαράπαν ἄλλο ἐπὶ πάντας ὁμοίως φέρῃ, πλὴν τῶν ἐκείνης δογμάτων. οὕτω γάρ τό, τε ἀξίωμα τὸ τῆς ἀρχῆς μᾶλλον ἂν βεβαιοῖτο, καὶ τὰ δικαιώματα τὰ ἐκ τῶν νόμων καὶ ἀναμφίλογα καὶ διάδηλα πᾶσιν ἅμα γίγνοιντο. τρίτον, ἂν τούς τε βουλευτὰς τοὺς ἐκ τῆς γερουσίας, καὶ τοὺς παῖδας, τάς τε γυναῖκας αὐτῶν, ἄν ποτέ τινα αἰτίαν βαρυτέραν, ὥστε τὸν ἁλόντα σφῶν ἀτιμίαν, ἢ φυγὴν, ἢ καὶ θάνατον ὀφείλειν, λάβωσιν, ὑπό τε βουλευτήριον ὑπάγῃς, μηδὲν προκαταγνοὺς, καὶ ἐκείνῳ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτοῦ διαψήφισιν ἀκέραιον ἐπιτρέπῃς· ἵν' οἵ τε ἀδικοῦντές τι, ἐν πᾶσι τοῖς ὁμοτίμοις ἐλεγχόμενοι, κολάζωνται χωρὶς τοῦ σοῦ φθόνου, καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦθ' ὁρῶντες, βελτίους γίγνωνται, φόβῳ τοῦ μὴ καὶ αὐτοὶ ἐκδημοσιευθῆναι. καὶ ταῦτα μέν-

τοι περὶ ἐκείνων τῶν ἀδικημάτων, περὶ ὧν οἵ τε νόμοι κεῖνται, καὶ αἱ κρίσεις αἱ κατ᾽ αὐτοὺς γίγνονται, λέγω. τὸ γὰρ, ὅτι τις ἐλοιδόρησέ σε, ἢ καὶ ἕτερόν τι ἀνεπιτήδειον εἶπε, μήτε ἀκούσῃς ποτὲ κατηγοροῦντός τινος, μήτε ἐπεξέλθῃς. αἰσχρὸν μὲν γὰρ τὸ πιστεύειν, ὅτι τις μήτ᾽ ἀδικοῦντά σε, καὶ εὐεργετοῦντα πάντως προεπηλάκισε· καὶ μόνοι τοῦτο ποιοῦσιν οἱ κακῶς ἄρχοντες. ἐκ γὰρ τοῦ συνειδότος καὶ τὸ πιστὸν τῶν λεγομένων εἰρῆσθαι τεκμαίρονται. δεινὸν δὲ καὶ τὸ χαλεπαίνειν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ εἰ μὲν ἀληθῆ εἴη, κρεῖττόν ἐστι μὴ ποιεῖν· εἰ δὲ ψευδῆ, μὴ προσποιεῖσθαι. ὡς πολλοί γε ἤδη διὰ τούτου πολὺ πλείω καὶ χαλεπώτερα λογοποιεῖσθαι καθ᾽ ἑαυτῶν ἐποίησαν. περὶ μὲν οὖν τῶν λόγῳ τι προπηλακίζειν αἰτιαζομένων ταῦτ᾽ ἐγὼ φρονῶ. κρείττω τε γὰρ καὶ ὑψηλότερον πάσης ὕβρεως εἶναί σε χρὴ, καὶ μηδ᾽ ἐς ἔννοιάν ποτε μήτε αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι, μήτε τοὺς ἄλλους προάγειν, ὅτι δύναταί τις ἀσελγάναι τι εἰς σέ· ἵν᾽ ὡς περὶ τῶν θεῶν, οὕτω καὶ περὶ σοῦ φρονῶσιν, ὅτι σεπτὸς εἶ. ἂν δὲ δή τις ἐπιβουλεύειν σοι αἰτίαν λάβῃ, (γένοιτο γὰρ ἄν τι καὶ τοιοῦτον) αὐτὸς μὲν μηδὲν περὶ ἐκείνου τι μήτε δικάσῃς, μήτε προδιαγνῷς, (ἄτοπον γὰρ, τὸν αὐτὸν καὶ κατήγορον καὶ δικαστὴν γίγνεσθαι) ἐπὶ δὲ δὴ τὴν βουλὴν αὐτὸν ἀγαγὼν, ἀπολογήσασθαί τε ποίησον· κἂν ἐλεγχθῇ, κόλασον μετριάσας ὡς οἷόν τέ ἐστι τὸ τιμώρημα, ἵνα καὶ πιστευθῇ τὸ ἀδίκημα. χαλεπώτατα γὰρ οἱ πολλοὶ πείθονται, ὅτι τις ἄοπλος ὢν ἐπιβουλεύει τῷ ὡπλι-

μένῳ. καὶ μόνος ἂν οὕτως αὐτῶν τύχοις, εἰ μήτε πρὸς ὀργὴν, μήτ' ἀνηκέστως, ἐφ' ὅσον γε καὶ ἐνδέχεται, τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ ποιοῖο. λέγω δὲ ταῦτα, πλὴν ἢ εἴ τις στράτευμά τι ἔχων, ἄντικρυς ἐπαναστάίη. οὐδὲ γὰρ δικάζεσθαι τὸν τοιοῦτόν που προσήκει, ἀλλ' ἐν πολεμίου μοίρᾳ κολάζεσθαι.

32. „Ταῦτά τε οὖν οὕτω, καὶ τἄλλα τὰ πλεῖστα, τὰ μέγιστα τῶν τῷ δημοσίῳ προσηκόντων, τῇ γερουσίᾳ ἀνατίθει. τά τε γὰρ κοινὰ κοινῶς διοικεῖσθαι δεῖ· καὶ ἔστι που πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον, καὶ τὸ χαίρειν ἐφ' οἷς ἂν παρὰ τοῦ κρείττονος, ὡς καὶ ἰσότιμοι αὐτῷ ὄντες, ἀξιωθῶσι· καὶ τὸ πάντα τὰ μετὰ σφῶν τινι γνωσθέντα καὶ ἐπαινεῖν, ὡς οἰκεῖα, καὶ ἀγαπᾶν, ὡς αὐθαίρετα. ἐς μὲν οὖν τὸ βουλευτήριον τὰ τοιαῦτα ἐσφέρεσθαι φημὶ χρῆναι· καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων πάντας ὁμοίως τοὺς παρόντας γνώμην διδόναι· ὅταν δὲ δὴ κατηγορῆταί τις αὐτῶν, μὴ πάντας, πλὴν ἄν τις ἢ μηδέπω βουλεύῃ, ἢ καὶ ἐν τοῖς τεταμιευκόσιν ἔτι ὢν κρίνηται. ἄτοπον γὰρ, τὸν μηδέπω δεδημαρχηκότα, ἀγορανομηκότα, ψῆφον κατά τινος τῶν τοιούτων φέρειν, ἢ νὴ Δία τούτων τινὰ κατὰ τῶν ἐστρατηγηκότων, ἢ καὶ ἐκείνων, κατὰ τῶν ὑπατευκότων. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐπὶ πάντας τὴν τοῦ τι ἀποφήνασθαι ἐξουσίαν ἐχέτωσαν· οἱ δ' ἄλλοι ἐπί τε τοὺς ὁμοίους, καὶ ἐπὶ τοὺς ὑποδεεστέρους.

33. „Δίκαζε δὲ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ τά τε ἐφέσιμα καὶ τὰ ἀναπόμπιμα, ὅσα ἂν παρά τε τῶν μειζόνων ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων, τοῦ τε πο-

λιάρχου, καὶ τοῦ ὑποτιμητοῦ, καὶ τῶν ἐπάρχων, τοῦ τε τὸν σῖτον ἐπισκοποῦντος καὶ τοῦ νυκτοφυλακοῦντος, ἀφικνῆται. μήτε γὰρ αὐτόδικος μήτ᾽ αὐτοτελὴς οὕτω τις τὸ παράπαν ἔστω, ὥστε μὴ οὐκ ἐφέσιμον ἀπ᾽ αὐτοῦ δίκην γίγνεσθαι. ταῦτά τε οὖν κρῖνε, καὶ περὶ τῶν ἱππέων, τῶν τε ἑκατοντάρχων τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου, καὶ τῶν ἰδιωτῶν τῶν πρώτων, ὅταν περὶ θανατώσεως ἢ καὶ ἀτιμίας τινὸς ἀγωνίζωνται. σοὶ γὰρ δὴ τὰ τοιαῦτα μόνῳ προσκείσθω, καὶ μηδεὶς ἄλλος περὶ αὐτῶν αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν, δι᾽ ἅπερ εἶπον, δικαζέτω. μετὰ γὰρ δὴ σοῦ ἀεὶ μὲν οἱ ἐντιμότατοι καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἤδη δὲ καὶ ἕτεροί τινες ἔκ τε τῶν ὑπατευκότων καὶ ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων ἄλλοι ἄλλοτε διαγινωσκέτωσαν· ἵνα σύ τε τοὺς τρόπους αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐν τούτῳ προκαταμανθάνων, ὀρθῶς σφίσιν ἔχῃς χρῆσθαι, καὶ ἐκεῖνοι προσυγγιγνόμενοι τοῖς τε ἤθεσι καὶ τοῖς βουλεύμασί σου, οὕτως ἐς τὰς τῶν ἐθνῶν ἡγεμονείας ἐξίωσι. τὰς μέντοι γνώμας αὐτῶν μὴ φανερῶς, ὅσαι γε καὶ ἐπισκέψεως ἀκριβεστέρας δέονται, διαπυνθάνου, (ἵνα μὴ τοῖς προσήκουσι σφῶν ἐφεπόμενοι, κατοκνῶσι παῤῥησιάζεσθαι) ἀλλ᾽ ἐς γραμματεῖα γραφομένας· οἷς αὐτὸς μόνος ἐντυχὼν, ὑπὲρ τοῦ μηδενὶ ἄλλῳ ἐκδήλους αὐτὰς γίγνεσθαι, εὐθέως αὐτὰς ἀπαλείφεσθαι κέλευε. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὴν ἑκάστου γνώμην διακριβώσειας, εἰ ἀνέλεγκτον αὐτὴν παρὰ τοῖς ἄλλοις πιστεύσειαν ἔσεσθαι. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τὰς δίκας, τάς τε ἐπιστολὰς, καὶ τὰ ψηφίσματα τῶν

πόλεων, τάς τε τῶν ἰδιωτῶν ἀξιώσεις, καὶ ὅσα ἄλλα τῇ τῆς ἀρχῆς διοικήσει προσήκει, συνεργούς τέ τινας καὶ ὑπηρέτας ἐκ τῶν ἱππέων ἔχε. ῥᾷόν τε γὰρ οὕτως ὡς ἕκαστα διαχωρήσει, καὶ σὺ οὔτ᾽ ἀγνωμονῶν σφαλήσῃ, οὔτ᾽ αὐτουργῶν ἐκκαμῇ. τήν τε παῤῥησίαν παντὶ τῷ βουλομένῳ καὶ ὁτιοῦν συμβουλεῦσαί σοι, μετὰ ἀδείας νέμε. ἄν τε γὰρ ἀρεσθῇς τοῖς λεχθεῖσιν ὑπ᾽ αὐτοῦ, πολλὰ ὠφελήσῃ· ἄν τε καὶ μὴ πεισθῇς, οὐδὲν βλαβήσῃ. καὶ τοὺς μὲν τυχόντας τῆς γνώμης, καὶ ἐπαίνει καὶ τίμα· (τοῖς γὰρ ἐκείνων ἐξευρήμασιν αὐτὸς εὐδοκιμήσεις·) τοὺς δ᾽ ἁμαρτόντας μήτ᾽ ἀτιμάσῃς ποτὲ, μήτ᾽ αἰτιάσῃ. τὴν γὰρ διάνοιαν αὐτῶν δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ᾽ οὐ τὴν οὐκ ἐπιτυχίαν μέμφεσθαι. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν φύλαττε· καὶ μήτε ἐπὶ δυστυχίᾳ ἀκουσίῳ χαλεπήνῃς τινὶ, μήτε ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ φθονήσῃς· ἵνα καὶ προθύμως καὶ ἡδέως πάντες ὑπὲρ σοῦ κινδυνεύσωσι, πιστεύοντες ὅτι οὔτε πταίσαντές τι κολασθήσονται, οὔτε κατορθώσαντες ἐπιβουλευθήσονται. πολλοὶ γοῦν, τὸν παρὰ τῶν τὸ κράτος ἐχόντων φθόνον φοβούμενοι, σφαλῆναί τι μᾶλλον, ἢ καταπρᾶξαι προείλοντο. κἀκ τούτου τὸ μὲν ἀσφαλὲς αὐτοὶ ἔσχον, τὸ δὲ δὴ ζημίωμα ἐκείνοις προσετρέψαντο. ὥστε αὐτὸς τὸ πλεῖον ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ὁμοίως καὶ τῶν χειρόνων καὶ τῶν ἀμεινόνων, ἀπολαύσων, μηδέποτε θελήσῃς, λόγῳ μὲν ἄλλοις, ἔργῳ δὲ, σαυτῷ φθονῆσαι.

34. „Πάνθ᾽ ὅσα τοὺς ἀρχομένους καὶ φρονεῖν καὶ πράττειν βούλει, καὶ λέγε καὶ ποίει. οὕτω γὰρ

ἂν μᾶλλον παιδεύσειας αὐτούς, ἢ ταῖς ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκαις δειματώσειας. τὸ μὲν γὰρ, ζῆλον, τὸ δὲ, φόβον ἔχει. καὶ ῥᾷόν τις μιμεῖται τὰ κρείττω, δρῶν ἔργῳ γιγνόμενα, ἢ φυλάττεται τὰ χείρω, ἀκούων λόγῳ κεκωλυμένα. καὶ αὐτὸς μὲν ἀκριβῶς πάντα πράττε, μηδεμίαν συγγνώμην ἑαυτῷ νέμων, ὥστε καὶ εὖ εἰδὼς ὅτι παραχρῆμα πάντες, καὶ ὅσα ἂν εἴπῃς καὶ ὅσα ἂν ποιήσῃς, μαθήσονται. καθάπερ γὰρ ἔν τινι τῆς ὅλης οἰκουμένης θεάτρῳ ζήσῃ· καὶ οὐχ οἷόν τε σοὶ ἔσται οὐδὲ βραχύτατον ἁμαρτόντι διαλαθεῖν. οὔτε γὰρ καταμόνας ποτὲ, ἀλλὰ καὶ μετὰ συχνῶν ἀεί τι πράξεις. καὶ πολυπραγμονοῦσί πως τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων γιγνόμενα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἥδιστα· ὥστ' ἂν ἅπαξ καταμάθωσί σε ἄλλα μὲν αὐτοῖς προαγορεύοντα, ἄλλα δὲ αὐτὸν ποιοῦντα, οὐ τὰς ἀπειλάς σου φοβηθήσονται, ἀλλὰ τὰ ἔργα μιμήσονται. τὸν δὲ δὴ τῶν ἄλλων βίον ἐπισκόπει μὲν, μὴ μέντοι καὶ χαλεπῶς ἐξέταζε· ἀλλ' ὅσα μὲν ἂν ὑφ' ἑτέρων τινῶν ἐσάγηται, κρῖνε· ὅσα δ' ἂν ὑπὸ μηδενὸς αἰτιάζηται, μηδὲ προσποιοῦ εἰδέναι, ἔξω τῶν εἰς τὸ δημόσιον πλημμελουμένων. ταῦτα μὲν γὰρ τῆς προσηκούσης ἐπιστροφῆς, κἂν μηδεὶς ἐγκαλῇ, τυγχάνειν ὀφείλει. τὰ δὲ ἄλλα τὰ ἰδιωτικὰ ἴσθι μὲν, ἵνα μὴ καὶ σφαλῇς ποτε ἀνεπιτηδείῳ τινὶ ὑπηρέτῃ πρός τι χρησάμενος· μὴ μέντοι καὶ ἐξέλεγχε. πολλὰ γὰρ ἡ φύσις καὶ παρὰ τὸν νόμον πολλοὺς ἁμαρτάνειν ἐξάγει· οἷς ἂν μὲν ἀκριβῶς τις ἐπεξίῃ, ἢ τινὰ, ἢ οὐδένα ἂν αὐτῶν ἀτιμώρητον καταλίποι· ἂν δ' ἀνθρωπίνως τὸ ἐπιεικὲς τῷ

νενομισμένῳ παραμιγνύῃ, τάχ᾽ ἂν καὶ σωφρονίσειεν αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ νόμος, καίτοι ἰσχυρὰ τὰ κολάσματα ἀναγκαίως ποιούμενος, οὐ δύναται τῆς φύσεως ἀεὶ κρατεῖν· τῶν δ᾽ ἀνθρώπων τινὲς, λανθάνειν μὲν δόξαντες, ἢ καὶ μετρίως πως νουθετηθέντες, ἀμείνους γίγνονται, οἱ μὲν, αἰσχυνόμενοι ἐλεγχθῆναι, οἱ δὲ, αἰδούμενοι πάλιν σφαλῆναι· φανερωθέντες δὲ καὶ ἀπερυθριάσαντες, ἢ καὶ πέρα τοῦ μετρίου κολασθέντες, τά τε νενομισμένα πάντα συγχέουσι καὶ καταπατοῦσι, καὶ μόναις ταῖς τῆς φύσεως ὁρμαῖς δουλεύουσι. κἀκ τούτου οὔτε τὸ πάντας αὐτοὺς κολάζειν ῥᾴδιον, οὔτε τὸ περιορᾷν φανερῶς τινας ἀσελγαίνοντας εὐπρεπὲς γίγνεται. τὰ μὲν δὴ οὖν ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων τοῦτόν σοι τὸν τρόπον, πλὴν τῶν πάνυ ἀνηκέστων, μεταχειρίζεσθαι παραινῶ· τὰ δ᾽ ὀρθῶς ὑπ᾽ αὐτῶν γιγνόμενα, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων τιμᾷν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ποιήσειας αὐτούς τε τῶν χειρόνων ἀπέχεσθαι, τῇ φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῶν βελτιόνων ἐφίεσθαι, τῇ μεγαλοδωρίᾳ. μὴ γάρ τοι καταδείσῃς, μήθ᾽ ὅτι ἐπιλείψει σέ ποτε ἢ χρήματα, ἢ τἄλλα, οἷς τοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἀμείψῃ· (πολὺ γὰρ μᾶλλον ἔγωγε ἐλάττους αὐτῶν τοὺς εὖ τε παθεῖν ἀξίους οἶμαι γενήσεσθαι, τοσαύτης σοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντος·) μήθ᾽ ὅτι τινὲς εὐεργετηθέντες, ἀχαρίστως τι πράξουσιν. οὐδὲν γὰρ οὕτω καὶ δουλοῖ καὶ οἰκειοῦταί τινα, κἂν ἀλλότριος, κἂν ἐχθρὸς ὢν τύχῃ, ὡς τὸ μήτ᾽ ἀδικεῖσθαι, καὶ προσέτι καὶ εὖ πάσχειν.

35. „Πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἄλλους οὕτω σοὶ φέρεσθαι γνώμην δίδωμι· σαυτῷ δὲ δὴ μήτε λόν τι, μήθ' ὑπερήφανον, μήτε παρὰ τῶν ἱ μήτε παρὰ τῶν τῆς βουλῆς, ἢ ἔργῳ ἢ καὶ λό θὲν περιΐδῃς. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις κόσμον ἡ σοῦ τιμὴ φέρει, σοὶ δ' αὐτῷ μεῖζον μὲν τῶν χόντων οὐδὲν ἂν δοθείη, ὑποψία δ' ἂν κιβ πολλὴ προσγένοιτο. καὶ γάρ τοι τῶν μὲν ἄλλ δεὶς ἑκὼν τοιοῦτόν τι τῷ κρατοῦντι ψηφίζεσθ κεῖ· πάντα δὲ δή τις αὐτὰ αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ βάνων, οὐχ ὅσον οὐκ ἔπαινον ἴσχει, ἀλλὰ κ λωτα προσοφλισκάνει. τήν τε οὖν ἄλλην λα τητα ἑαυτῷ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων παρασκ καὶ εἰκόνας σου χρυσᾶς μὲν ἢ ἀργυρᾶς μη ἐπιτρέψῃς γενέσθαι· (οὐ γὰρ μόνον δαπα ἀλλὰ καὶ ἐπιβούλευτοι καὶ ὀλιγοχρόνιοι εἰσίν· λας δὲ ἐν αὐταῖς ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχα ἀκηράτους καὶ ἀθανάτους ἐξ εὐεργεσιῶν δημιο μὴ μέντοι μηδὲ ναόν ποτε περιΐδῃς σαυτῷ γ νον. μάτην γὰρ παμπληθῆ χρήματα ἐς τὰ το ἀναλίσκεται, ἃ κρεῖττόν ἐστιν ἐς τὰ ἀναγκαῖ πανᾶσθαι· (πλοῦτος γὰρ ἀκριβὴς οὐχ οὕτως ἐ πολλὰ λαμβάνειν, ὡς ἐκ τοῦ μὴ πολλὰ ἀναλ ἀθροίζεται·) καὶ ἐς εὔκλειαν οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν γίγνεται. ἀρετὴ μὲν γὰρ ἰσοθέους πολλοὺς χειροτονητὸς δ' οὐδεὶς πώποτε θεὸς ἐγένετο. σοί τε ἀγαθῷ μὲν ὄντι, καὶ καλῶς ἄρχοντι, μὲν γῆ τεμένισμα ἔσται, πᾶσαι δὲ πόλεις ναοί, τες δ' οἱ ἄνθρωποι ἀγάλματα· ἐν γὰρ ταῖς γν

αὐτῶν ἀεὶ μετ᾽ εὐδοξίας ἐνιδρυθήσῃ. τοὺς δ᾽ ἄλλως πως τὰ κράτη διέποντας οὐ μόνον οὐ σεμνύνει τὰ τοιαῦτα, κἂν ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἐξαιρεθῇ, ἀλλὰ καὶ προσδιαβάλλει, τρόπαιά τέ τινα τῆς κακίας αὐτῶν καὶ μνημεῖα τῆς ἀδικίας γιγνόμενα. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐπὶ πλεῖον ἀνταρκέσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον καὶ ἡ κακοδοξία αὐτῶν διαμένει.

36. „Ὥστ᾽ εἴπερ ἀθάνατος ὄντως ἐπιθυμεῖς γενέσθαι, ταῦτά τε οὕτω πράττε, καὶ προσέτι τὸ μὲν θεῖον πάντη πάντως αὐτός τε σέβου, κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τοὺς ἄλλους τιμᾷν ἀνάγκαζε· τοὺς δὲ δὴ ξενίζοντάς τι περὶ αὐτὸ καὶ μίσει καὶ κόλαζε, μὴ μόνων τῶν θεῶν ἕνεκα, ὧν καταφρονήσας οὐδ᾽ ἄλλου ἄν τινος προτιμήσειεν, ἀλλ᾽ ὅτι καινά τινα δαιμόνια οἱ τοιοῦτοι ἀντεισφέροντες, πολλοὺς ἀναπείθουσιν ἀλλοτριονομεῖν. κἀκ τούτου καὶ συνωμοσίαι καὶ συστάσεις ἑταιρεῖαί τε γίγνονται, ἅπερ ἥκιστα μοναρχίᾳ συμφέρει. μήτ᾽ οὖν ἀθέῳ τινὶ, μήτε γόητι συγχωρήσῃς εἶναι. μαντικὴ μὲν γὰρ ἀναγκαῖά ἐστι, καὶ πάντως τινὰς καὶ ἱερόπτας καὶ οἰωνιστὰς ἀπόδειξον· οἷς οἱ βουλόμενοί τι κοινώσασθαι, συνέσονται· τοὺς δὲ δὴ μαγευτὰς πάνυ οὐκ εἶναι προσήκει. πολλοὺς γὰρ πολλάκις οἱ τοιοῦτοι, τὰ μέν τινα ἀληθῆ, τὰ δὲ δὴ πλείω ψευδῆ λέγοντες, νεοχμοῦν ἐπαίρουσι. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ τῶν φιλοσοφεῖν προσποιουμένων οὐκ ὀλίγοι ποιοῦσι. διὸ καὶ ἐκείνους φυλάσσεσθαί σε παραινῶ. μὴ γὰρ ὅτι καὶ Ἀρείου καὶ Ἀθηνοδώρου καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πεπείρασαι, πίστευε καὶ τοὺς ἄλλους πάντας,

τοὺς φιλοσοφεῖν λέγοντας, ὁμοίους αὐτοῖς εἶναι. μυρία γὰρ κακὰ καὶ δήμους καὶ ἰδιώτας τὸ πρόσχημα τοῦτο προβαλλόμενοί τινες δρῶσι.

37. „Τῇ μὲν οὖν γνώμῃ, καὶ τῷ μηδενὸς πλείονος τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμεῖν, εἰρηνικώτατον εἶναί σε χρὴ, ταῖς δὲ παρασκευαῖς πολεμικώτατον· ὅπως μάλιστα μὲν μήτε ἐθελήσῃ μήτε ἐπιχειρήσῃ τις ἀδικῆσαί σε, εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως καὶ παραχρῆμα κολασθῇ. καὶ ἐπειδή γε ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ διὰ ταῦτα καὶ διὰ τἄλλα καὶ ὠτακουστεῖν τινας καὶ διοπτεύειν πάντα τὰ τῇ ἡγεμονίᾳ σου προσήκοντα, ἵνα μηδὲν τῶν φυλακῆς τινος καὶ ἐπανορθώσεως δεομένων ἀγνοῇς· μέμνησο ὅτι οὐ χρὴ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς λεγομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν πιστεύειν, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς αὐτὰ διασκοπεῖν. συχνοὶ γὰρ, οἱ μὲν, μισοῦντές τινας, οἱ δὲ, ἐπιθυμοῦντες ὧν ἔχουσιν, ἄλλοι χαριζόμενοί τισιν, ἄλλοι χρήματα αἰτήσαντές τινας, καὶ μὴ λαβόντες, ἐπηρεάζουσιν αὐτοὺς ὡς νεωτερίζοντας, ἢ καὶ ἄλλο τι ἀνεπιτήδειον κατὰ τοῦ αὐταρχοῦντος ἢ φρονοῦντας ἢ λέγοντας. οὔκουν εὐθὺς οὐδὲ ῥᾳδίως προσέχειν αὐτοῖς δεῖ, ἀλλὰ καὶ πάνυ πάντα διελέγχειν. βραδύνας μὲν γὰρ ἐν τῷ πιστεῦσαί τινα, οὐδὲν μέγα ἀδικηθήσῃ· σπεύσας δὲ, τάχ᾽ ἄν τι καὶ ἐξαμάρτοις, ὃ μὴ δυνηθήσῃ ἂν ἀκέσασθαι. τιμᾷν μὲν οὖν σὲ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συνόντων σοι καὶ δεῖ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι. καὶ γὰρ κόσμον καὶ ἀσφάλειάν σοι μεγάλην τοῦτο οἴσει. μὴ μέντοι καὶ ὑπέρογκόν τι ἰσχυέτωσαν, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς πάντες σω-

φρονείτωσαν, ὥστε σε μηδὲν ὑπ᾽ αὐτῶν διαβληθῆναι. πάντα γὰρ ὅσα ἂν ἢ καλῶς, ἢ κακῶς πράξωσι, σοὶ προστεθήσεται· καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὑφ᾽ ἁπάντων νομισθήσῃ, ὁποῖα ἂν ἐκείνοις ποιεῖν ἐπιτρέποις, τοὺς μὲν δὴ οὖν δυνατοὺς μὴ πλεονεκτεῖν τινα, μήτ᾽ αὖ συκοφαντεῖσθαι ἔα· μηδὲ ἔστω τινὶ αὐτῶν αὐτὸ τοῦτο ἔγκλημα, ὅτι δύναται, κἂν μηδὲν ἁμαρτάνῃ. τοῖς δὲ δὴ πολλοῖς ἄμυνε μὲν ἰσχυρῶς ἀδικουμένοις, μὴ πρόσεχε δὲ ῥᾳδίως αἰτιωμένοις· ἀλλ᾽ αὐτὰ τὰ ἔργα καθ᾽ ἑαυτὰ ἐξέταζε, μήτε ἐς τὸ προέχον πᾶν ὑποπτεύων, μήτε τῷ καταδεεστέρῳ παντὶ πιστεύων. καὶ τοὺς μὲν ἐργαζομένους, χρήσιμόν τέ τι τεχνωμένους, τίμα· τοὺς δ᾽ ἀργοῦντας, ἢ καὶ φλαῦρόν τι πραγματευομένους μίσει· ἵνα τῶν μὲν διὰ τὰς ὠφελείας ὀριγνώμενοι, τῶν δὲ διὰ τὰς ζημίας ἀπεχόμενοι, πρός τε τὰ οἰκεῖα ἀμείνους, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ συμφορώτεροί σοι γίγνωνται. καλὸν μὲν οὖν ἐστι, καὶ τὸ τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἀμφισβητήματα ὡς ἐλάχιστα ποιοῦντα, τὰς διαλύσεις αὐτῶν ὡς τάχιστα καθιστάναι· κάλλιστον δὲ τὸ τὰς τῶν δήμων ὁρμὰς κολούειν, κἂν ἐπευχόμενοί τινα τῇ τε ἀρχῇ καὶ τῇ σωτηρίᾳ τῇ τε τύχῃ σοῦ, ἐκβιάζεσθαί τινας ἢ πρᾶξαί τι ἢ ἀναλῶσαι παρὰ δύναμιν ἐπιχειρῶσι, μὴ ἐπιτρέπειν. τάς τε ἔχθρας αὐτῶν καὶ τὰς φιλοτιμίας τὰς πρὸς ἀλλήλους παντάπασιν ἐκκόπτειν, καὶ μήτε ἐπωνυμίας τινὰς κενὰς, μήτ᾽ ἄλλο τι ἐξ οὗ διενεχθήσονταί τισιν, ἐφιέναι σφίσι ποιεῖσθαι. ῥᾳδίως δέ σοι πάντες καὶ ἐς ταῦτα καὶ ἐς τἆλλα καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πειθαρχήσουσιν,

ἂν μηδὲν παρὰ ταῦτα μηδέποτε συγχωρήσῃς τινι. ἡ γὰρ ἀνωμαλία καὶ τὰ καλῶς πεπηγότα διαλύει. καὶ διὰ τοῦτ' οὐδὲ αἰτεῖν τι ἀρχὴν, ὅ γε μὴ δώσῃς, ἐπιτρέπειν σφίσιν ὀφείλεις· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο πειρῶ ἰσχυρῶς φυλάττειν σφᾶς ἀναγκάζειν, τὸ, μηδὲν ἀξιοῦν τῶν κεκωλυμένων. ταῦτα μὲν περὶ ἐκείνων λέγω.

38. „Καθ' ἁπάντων δέ σοι συμβουλεύω μήτ' ἀποχρήσασθαί ποτε τῇ ἐξουσίᾳ, μήτ' οἰηθῆναι μείωσίν τινα αὐτῆς εἶναι, ἂν μὴ πάντα ἁπαξαπλῶς ὅσα δύνασαι καὶ ποιήσῃς· ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον πάνθ' ὅσα ἂν βουληθῇς καὶ δυνήσῃ πρᾶξαι, τόσῳ μᾶλλον προθυμοῦ πάνθ' ὅσα προσήκει βούλεσθαι. καὶ ἀεί γε αὐτὸς παρὰ σαυτῷ ἐξέταζε, εἴγε ὀρθῶς τι ποιεῖς, εἴτε καὶ μή· τί τε πράττοντά σε φιλήσουσί τινες, καὶ τί μή· ἵνα τὰ μὲν ποιῇς αὐτῶν, τὰ δὲ ἐκκλίνῃς· μὴ γὰρ δὴ ἡγήσῃ, δεόντως τι παρὰ τοῦτο πράττειν δόξειν, ἂν μηδενὸς αἰτιωμένου σε ἀκούσῃς· μηδ' ἀναμείνῃς οὕτω τινὰ ἐκφρονῆσαί ποτε, ὥστε σοὶ φανερῶς τι ἐξονειδίσαι. τοῦτο μὲν γὰρ οὐδεὶς ἂν ποιήσειεν, οὐδ' εἰ σφόδρα ἀδικηθείη. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, καὶ ἐπαινεῖν πολλοὶ ἔν γε τῷ φανερῷ τοὺς ἀδικοῦντας σφᾶς ἀναγκάζονται, ἀνταγωνιζόμενοι μὴ δοκεῖν ὀργίζεσθαι. τὸν δ' ἄρχοντα χρὴ, μὴ ἐξ ὧν λέγουσί τινες τεκμαίρεσθαι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν φρονεῖν αὐτοὺς εἰκός ἐστι.

39. „Ταῦτά σε καὶ τὰ τοιαῦτα βούλομαι πράττειν. πολλὰ γὰρ καὶ παραλείπω, διὰ τὸ μὴ οἷόν τε εἶναι πάντα αὐτὰ καθάπαξ συλλαβόντα εἰπεῖν. ἓν

δ᾽ οὖν ἐν κεφαλαίῳ καὶ κατὰ τῶν εἰρημένων καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν φράσω. ἂν γὰρ ὅσα ἂν ἕτερόν τινα ἄρξαντά σου ποιεῖν ἐθελήσῃς, ταῦτα αὐτὸς αὐτεπάγγελτος πράσσῃς, οὔτε τι ἁμαρτήσῃ, καὶ πάντα κατορθώσεις· κἀκ τούτου καὶ ἥδιστα καὶ ἀκινδυνύτατα βιώσῃ. πῶς μὲν γὰρ οὐχ ὡς πατέρα, πῶς δ᾽ οὐχ ὡς σωτῆρα, καὶ προσόψονταί σε ἅπαντες καὶ φιλήσουσιν, ὅταν σε ὁρῶσι κόσμιον, εὔβίοτον, εὐπόλεμον, εἰρηναῖον ὄντα; ὅταν μήθ᾽ ὑβρίζῃς τι, μήτε πλεονεκτῇς· ὅταν ἐκ τοῦ ὁμοίου σφίσι προσφέρῃ, καὶ μὴ αὐτὸς μὲν πλουτῇς, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἀργυρολογῇς; μήδ᾽ αὐτὸς μὲν τρυφᾷς, τοὺς δ᾽ ἄλλους ταλαιπωρῇς; μηδ᾽ αὐτὸς μὲν ἀκολασταίνῃς, τοὺς δ᾽ ἄλλους νουθετῇς; ἀλλ᾽ ἐς πάντα δὴ πάντως ὁμοιοτροπώτατα αὐτοῖς ζῇς; ὥστ᾽ αὐτὸς παρὰ σαυτῷ μέγα φυλακτήριον ἐν τῷ μηδένα ποτὲ ἀδικῆσαι ἔχων, θάρσει· καὶ πίστευέ μοι, λέγοντι ὅτι οὔτε μισηθήσῃ ποτὲ, οὔτε ἐπιβουλευθήσῃ. τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος, πᾶσά σε ἀνάγκη καὶ ἡδέως βιῶναι· τί μὲν γὰρ ἥδιον, τί δὲ εὐδαιμονέστερόν ἐστι, τοῦ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν μετ᾽ ἀρετῆς ἀπολαύοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὰ διδόναι δύνασθαι;

40. „Ταῦτά τε οὖν καὶ τἄλλα πάνθ᾽ ὅσα εἴρηκα ἐννοήσας, πείσθητί μοι, καὶ μὴ 'πρόῃ τὴν τύχην, ἥτις σὲ ἐκ πάντων προελέξατο καὶ προεστήσατο. ὡς εἴ γε τὸ μὲν πρᾶγμα τὸ τῆς μοναρχίας αἱρῇ, τὸ δ᾽ ὄνομα τῆς βασιλείας ὡς καὶ ἐπάρατον φοβηθῇς, τοῦτο μὲν μὴ προσλάβῃς, τῇ δὲ δὴ τοῦ

Καίσαρος προσηγορίᾳ χρώμενος, αὐτάρχει. εἰ δ' οὖν καὶ ἄλλων τινῶν κλήσεων προσδέῃ, δώσουσι μὲν σοὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ὥσπερ καὶ τῷ πατρί σου ἔδωκαν· σεβιοῦσι δέ σε καὶ ἑτέρᾳ τινὶ προσρήσει, ὥστε σε πᾶν τὸ τῆς βασιλείας ἔργον, ἄνευ τοῦ τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς ἐπιφθόνου, καρποῦσθαι."

41. Μαικήνας μὲν ταῦτα εἰπών, ἐπαύσατο. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ἀμφοτέρους μὲν σφᾶς καὶ ἐπὶ τῇ πολυνοίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ πολυλογίᾳ, τῇ τε παῤῥησίᾳ, ἰσχυρῶς ἐπῄνεσε. τὰ δὲ δὴ τοῦ Μαικήνου μᾶλλον εἵλετο. οὐ μέντοι καὶ πάντα εὐθὺς ὥσπερ ὑπετέθειτο ἔπραξε· φοβηθεὶς μὴ καὶ σφαλῇ τι, ἀθρόως μεταῤῥυθμίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐθελήσας· ἀλλὰ τὰ μὲν παραχρῆμα μετεκόσμησε, τὰ δ' ὕστερον. καί τινα καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἄρξουσι ποιῆσαι κατέλιπεν, ὡς καὶ κατὰ καιρὸν μᾶλλον ἐν τῷ χρόνῳ γενησόμενα. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ Ἀγρίππας πρὸς πάντα, καίπερ τὴν ἐναντίαν σφίσι γνώμην δούς, προθυμότατα συνήρατο, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἐσηγητὴς αὐτῶν ἐγεγόνει. ταῦτά τε [καὶ] ὁ Καῖσαρ, καὶ ὅσα μοι ἄνω τοῦ λόγου εἴρηται, ἔπραξεν ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐν ᾧ τὸ πέμπτον ὑπάτευσε, καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπίκλησιν ἐπέθετο. λέγω δὲ οὐ τὴν ἐπὶ ταῖς νίκαις κατὰ τὸ ἀρχαῖον διδομένην τισίν, (ἐκείνην γὰρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, πολλάκις δὲ καὶ ὕστερον ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἔλαβεν, ὥστε καὶ ἓν εἴκοσιν ὄνομα αὐτοκράτορος σχεῖν) ἀλλὰ τὴν ἑτέραν τὴν τὸ κράτος διασημαίνουσαν, ὥσπερ τῷ πα

τρὶ αὐτοῦ τῷ Καίσαρι καὶ τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἐψήφιστο.

42. Καὶ μετὰ ταῦτα τιμητεύσας σὺν τῷ Ἀγρίππᾳ, ἄλλα τέ τινα διώρθωσε, καὶ τὴν βουλὴν ἐξήτασε. πολλοὶ μὲν γὰρ ἱππεῖς, πολλοὶ δὲ καὶ πεζοὶ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἐβούλευον, ὥστε καὶ ἐς χιλίους τὸ πλήρωμα τῆς γερουσίας αὐξηθῆναι. τούτους οὖν ἐκκρῖναι βουληθεὶς, αὐτὸς μὲν οὐδένα αὐτῶν ἀπήλειψε, προτρεψάμενος δὲ σφᾶς ἐκ τοῦ συνειδότος τοῦ τε γένους καὶ τοῦ βίου δικαστὰς ἑαυτοῖς γενέσθαι, τὸ μὲν πρῶτον πεντήκοντά που ἔπεισεν ἐθελοντὰς ἐκστῆναι τοῦ συνεδρίου, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλους ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα μιμήσασθαι σφᾶς ἠνάγκασε. καὶ αὐτῶν ἠτίμωσε μὲν οὐδένα, τὰ δ' ὀνόματα τῶν δευτέρων ἐξέθηκε. τοῖς γὰρ προτέροις, ὅτι μὴ ἐχρόνισαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπειθάρχησάν οἱ, ἀφῆκε τὸ ὀνείδισμα, ὥστ' αὐτοὺς μὴ ἐκδημοσιευθῆναι. οὗτοι μὲν οὖν ἑκούσιοι δῆθεν ἰδιώτευσαν. Κύϊντον δὲ δὴ Στατίλιον, καὶ πάνυ ἄκοντα, τῆς δημαρχίας, ἐς ἣν ἀπεδέδεικτο, εἶρξεν. ἑτέρους τέ τινας βουλεύειν ἐποίησε, καὶ ἔς γε τοὺς ὑπατευκότας δύο ἄνδρας ἐκ τῶν βουλευόντων, Κλουουΐόν τέ τινα καὶ Φούρνιον Γαΐους, ἐγκατέλεξεν, ὅτι προαποδεδειγμένοι, οὐκ ἠδυνήθησαν, ἄλλων τινῶν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν προκαταλαβόντων, ὑπατεῦσαι. τό, τε τῶν εὐπατριδῶν γένος συνεπλήθυσε, τῆς βουλῆς οἱ δῆθεν ἐπιτρεψάσης τοῦτο ποιῆσαι, ἐπειδὴ τό γε πλεῖστον ἀπολώλει σφῶν. οὐδὲν γὰρ οὕτως

ὡς τὸ γενναῖον ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολεμίοις ἀναλίσκεται, καὶ ἐς τὴν ποίησιν τῶν πατρίων ἀναγκαῖοι ἀεὶ εἶναι νομίζονται. ταῦτά τε οὖν ἔπραξε, καὶ προσαπεῖπε πᾶσι τοῖς βουλεύουσι μὴ ἐκδημεῖν ἔξω τῆς Ἰταλίας, ἂν μὴ αὐτός τινι κελεύσῃ, ἢ καὶ ἐπιτρέψῃ· καὶ τοῦτο καὶ δεῦρο ἀεὶ φυλάσσεται. πλὴν γὰρ ὅτι ἔς τε τὴν Σικελίαν καὶ ἐς τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νάρβωνα, οὐδαμόσε ἄλλοσε βουλευτῇ ἀποδημῆσαι ἔξεστιν. ἐκεῖσε γάρ, διά τε τὸ σύνεγγυς, καὶ διὰ τὸ ἄοπλον τό, τε εἰρηναῖον τῶν ἀνθρώπων, δέδοται τοῖς γέ τι κεκτημένοις αὐτόθι, καὶ ἄνευ παραιτήσεως, ὁσάκις ἂν ἐθελήσωσιν, ἀπιέναι. ἐπειδή τε πολλοὺς ἔτι καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου σπουδασάντων ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν διακειμένους ἑώρα, καὶ ἐφοβήθη μὴ νεοχμώσωσί τι, πάντα ἔφη τὰ γράμματα τὰ ἐν τοῖς κιβωτίοις αὐτοῦ εὑρεθέντα κατακεκαυκέναι. καὶ ὡς ἀληθῶς γε διεφθάρκει τινά· τὰ γὰρ δὴ πλείω καὶ πάνυ ἐτήρει, ὥστε μηδ' ὀκνῆσαι ὕστερον αὐτοῖς χρήσασθαι.

43. Τοῦτό τε οὖν οὕτως ἐποίησε, καὶ Καρχηδόνα ἐπαπῴκισεν, ὅτι ὁ Λέπιδος μέρος τι αὐτῆς ἠρημώκει, καὶ διὰ τοῦτο τὰ δίκαια τῆς ἀποικίας σφῶν λελυκέναι ἐδόκει. τόν τε Ἀντίοχον τὸν Κομμαγηνὸν μετεπέμψατο, ὅτι τινὰ πρεσβευτὴν, ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ διαφόρου οἱ ὄντος σταλέντα ἐς τὴν Ῥώμην, ἐδολοφόνησε, καὶ ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσήγαγε, καὶ καταψηφισθέντα ἀπέκτεινε,

καὶ τὴν Καπρίαν παρὰ τῶν Νεαπολιτῶν, ὧνπερ τὸ ἀρχαῖον ἦν, ἀντιδόσει χώρας ἠλλάξατο. κεῖται δὲ οὐ πόῤῥω τῆς κατὰ Συῤῥεντὸν ἠπείρου, χρηστὸν μὲν οὐδὲν, ὄνομα δὲ καὶ νῦν ἔτι διὰ τὴν Τιβερίου ἐνοίκησιν ἔχουσα. τότε μὲν ταῦτα ἐγένετο.

ΤΩΝ

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΤΟ

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LIII. Romanae Historiae Dionis.

De dedicatione templi Apollinis in palatio. c. 1. 2.

Quomodo Caesar in senatu orationem, quasi deponens imperium, habuerit; ac deinde cum senatu provincias partitus sit. c. 3 — 12.

De constitutione praefectorum, qui in provincias mitterentur. c. 13 — 15.

Vt Caesari cognomentum Augusti sit datum. c. 16.

De nominibus, quae imperatoribus dantur etc. c. 17 — 22.

nnis haec gesta VI. quibus COSS. fuere.

nte C. N.	*V. C.*	
28.	726.	*Caesar, VI, et M. Vipsanius L. F Agrippa, II*
27.	727.	*Caesar, VII, et Agrippa, III.*
26.	728.	*Caesar Augustus, VIII, et T. Statilius Taurus.*
25.	729.	*Augustus, IX, et M. Iunius Silanus.*
24.	730.	*Augustus, X, et C. Norbanus C. F. Flaccus.*
23.	731.	*Augustus, XI, et Cn. Calpurnius Piso, Cn. F*

Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει ἕκτον ὁ Καῖσαρ ἦρξε, ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον ἀπὸ τοῦ πάν ἐποίησε, καὶ τοὺς φακέλους τῶν ῥάβδων πα συνάρχοντί οἱ κατὰ τὸ ἐπιβάλλον π αὐτός τε ταῖς ἑτέραις ἐχρήσατο· καὶ δι ὅρκον κατὰ τὰ πάτρια ἐπήγαγε. καὶ εἰ μ θις ταῦτα ἐποίησεν, οὐκ οἶδα. τὸν γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐτίμα· ἀμέλει τήν τε ἀδελφ συνῴκισε, καὶ σκηνὴν, ὁπότε συστρατεύοι αν τῇ ἑαυτοῦ παρεῖχε· τό, τε σύνθημα φοτέρων σφῶν ἐδίδοτο. ἐν δ᾽ οὖν τῷ τότ τά τε ἄλλα ὥσπερ εἴθιστο ἔπραξε, καὶ τὰ φὰς ἐξετέλεσε· καὶ ἐν αὐταῖς πρόκριτος τ σίας ἐπεκλήθη, ὥσπερ ἐν τῇ ἀκριβεῖ δη ἐνενόμιστο· τό, τε Ἀπολλώνειον τό, τε ἐν τίῳ, καὶ τὸ τεμένισμα τὸ περὶ αὐτὸ, τι θήκας τῶν βιβλίων, ἐξεποίησε καὶ καθιέ τὴν πανήγυριν τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τῇ πρὸς γενομένῃ, ψηφισθεῖσαν ἤγαγε μετὰ τοῦ καὶ ἐν αὐτῇ τὴν ἱπποδρομίαν διά τε τῶν π διὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν εὐγενῶν ἐποίησε. καὶ διὰ πέντε ἀεὶ ἐτῶν, μέχρι οὗ ἐγίγνετο, τα σιν ἱερωσύναις ἐκ περιτροπῆς μέλουσα· τούς τε ποντίφικας καὶ τοὺς οἰωνιστάς, τοι καὶ τοὺς πεντεκαίδεκα ἄνδρας καλουμέ γυμνικὸς δὲ τότε ἀγὼν, σταδίου τινὸς ἐν πεδίῳ ξυλίνου κατασκευασθέντος, ἐποιήθ μαχία τε ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἐγένετο. καὶ

ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἐπράχθη, οὐδὲ διέλιπε, καίτοι νοσήσαντος τοῦ Καίσαρος· ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ Ἀγρίππας καὶ τὸ ἐκείνου μέρος ἀνεπλήρου.

2. Ὁ δ' οὖν Καῖσαρ ἔς τε τὰς θεωρίας ἐκ τῶν ἰδίων δῆθεν ἀνήλισκε, καὶ ἐπειδὴ χρημάτων τῷ δημοσίῳ ἐδέησεν, ἐδανείσατό τινα, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ. πρός τε τὴν διοίκησιν σφῶν, δύο κατ' ἔτος ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων αἱρεῖσθαι ἐκέλευσε· καὶ τῷ πλήθει τετραπλάσιον τὸν σῖτον ἔνειμε, βουλευταῖς τέ τισι χρήματα ἐχαρίσατο. οὕτω γὰρ δὴ πολλοὶ σφῶν πένητες ἐγεγόνεισαν, ὥστε μηδ' ἀγορανομῆσαί τινα διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀναλωμάτων ἐθελῆσαι· ἀλλὰ τά τε ἄλλα, καὶ τὰ δικαστήρια τὰ τῇ ἀγορανομίᾳ προσήκοντα, τοῖς στρατηγοῖς, καθάπερ εἴθιστο, τὰ μὲν μείζω τῷ ἀστυνόμῳ, τὰ δὲ ἕτερα τῷ ξενικῷ προσταχθῆναι. πρὸς δὲ δὴ τούτοις, τὸν ἀστυνόμον αὐτὸς ἀπέδειξεν· ὃ καὶ αὖθις πολλάκις ἐποίησε. καὶ τὰς ἐγγύας τὰς πρὸς τὸ δημόσιον πρὸ τῆς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ μάχης γενομένας, πλὴν τῶν περὶ τὰ οἰκοδομήματα, ἀπήλλαξε· τά τε παλαιὰ συμβόλαια τῶν τῷ κοινῷ τι ὀφειλόντων ἔκαυσε. καὶ τὰ μὲν ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια οὐκ ἐσεδέξατο εἴσω τοῦ πωμηρίου, τῶν δὲ δὴ ναῶν πρόνοιαν ἐποιήσατο. τοὺς μὲν γὰρ ὑπ' ἰδιωτῶν τινων γεγενημένους, τοῖς τε παισὶν αὐτῶν καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἴ γέ τινες περιῆσαν, ἐπισκευάσαι ἐκέλευσε, τοὺς δὲ λοιποὺς αὐτὸς ἀνεκτήσατο. οὐ μέντοι καὶ τὴν δόξαν τῆς οἰκοδομήσεως σφῶν ἐσφετερίσατο, ἀλλ' ἀπέδωκεν αὐτοῖς τοῖς κατασκευάσασιν αὐτούς. ἐπειδή τε πολλὰ πάνυ κατὰ

τε τὰς στάσεις, κἂν τοῖς πολέμοις, ἄλλως τε καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ τε Λεπίδου συναρχίᾳ, καὶ ἀνόμως καὶ ἀδίκως ἐτετάχει, πάντα αὐτὰ δι᾽ ἑνὸς προγράμματος κατέλυσεν, ὅρον τὴν ἕκτην αὐτοῦ ὑπατείαν προσθείς. εὐδοκιμῶν τε οὖν ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπαινούμενος, ἐπεθύμησε καὶ ἑτέραν τινὰ μεγαλοψυχίαν διαδείξασθαι, ὅπως καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου μᾶλλον τιμηθείη, καὶ παρ᾽ ἑκόντων δὴ τῶν ἀνθρώπων τὴν μοναρχίαν βεβαιώσασθαι, τοῦ μὴ δοκεῖν ἄκοντας αὐτοὺς βεβιάσθαι. κἀκ τούτου τοὺς μάλιστα ἐπιτηδείους οἱ τῶν βουλευτῶν παρασκευάσας, ἔς τε τὴν γερουσίαν ἐσῆλθεν, ἕβδομον ὑπατεύων, καὶ ἀνέγνω τοιάδε.

3. „Ἄπιστα μὲν εὖ οἶδ᾽ ὅτι δόξω τισὶν ὑμῶν, ὦ πατέρες, προῃρῆσθαι. ἃ γὰρ αὐτὸς ἕκαστος τῶν ἀκουόντων οὐκ ἂν ἐθελήσειε ποιῆσαι, ταῦτ᾽ οὐδ᾽ ἑτέρου λέγοντος πιστεύειν βούλεται. καὶ μάλισθ᾽ ὅτι πᾶς παντὶ τῷ ὑπερέχοντι φθονῶν, ἑτοιμότερον ἀπιστεῖ τοῖς ὑπὲρ ἑαυτῶν λεγομένοις. καὶ προσέτι καὶ γινώσκω τοῦθ᾽, ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι λέγοντες, οὐχ ὅσον οὐ πείθουσί τινας, ἀλλὰ καὶ κόβαλοι δοκοῦσιν εἶναι. οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἰ μέν τι τοιοῦτον ἐπηγγελλόμην ὃ μὴ παραχρῆμα ποιήσειν ἔμελλον, σφόδρα ἂν ἀπώκνησα αὐτὸ ἐκφῆναι, μὴ καὶ αἰτίαν τινὰ μοχθηρὰν ἀντὶ χάριτος λάβω· νῦν δ᾽ ὁπότε εὐθὺς καὶ τήμερον ἐπακολουθήσει τὸ ἔργον αὐτῷ, πάνυ θαρσούντως ἔχω, μὴ μόνον μηδεμίαν αἰσχύνην ψευδολογίας ὀφλήσειν, ἀλλὰ καὶ πάντας ἀνθρώπους εὐδοξίᾳ νικήσειν.

4. „Ὅτι μὲν γὰρ πάρεστί μοι διαπαντὸς ἄρχειν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε. τό, τε γὰρ στασιάσαν πᾶν, ἤτοι δικαιωθὲν πέπαυται, ἢ καὶ ἐλεηθὲν σεσωφρόνισται· καὶ τὸ συναράμενόν μοι τῇ τε ἀμοιβῇ τῶν εὐεργεσιῶν ᾠκείωται, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῶν πραγμάτων ὠχύρωται· ὥστε μήτε ἐπιθυμῆσαί τινα νεωτέρων ἔργων, κἂν ἄρα τι καὶ τοιοῦτον γένηται, τὸ γοῦν βοηθῆσον ἡμῖν ἕτοιμον ἔτι καὶ μᾶλλον εἶναι. τά τε στρατιωτικὰ ἀκμάζει μοι, καὶ εὔνοια καὶ ῥώμη καὶ χρήματα ἐστὶ, καὶ σύμμαχοι, καὶ, τὸ μέγιστον, οὕτω καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ δῆμος διάκεισθε πρός με, ὥστε καὶ πάνυ ἂν προστατεῖσθαι ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐθελῆσαι. οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πλεῖον ὑμᾶς ἐξηγήσομαι, οὐδὲ ἐρεῖ τις ὡς ἐγὼ τῆς αὐταρχίας ἕνεκα πάντα τὰ προκατειργασμένα ἔπραξα· ἀλλ᾽ ἀφίημι τὴν ἀρχὴν ἅπασαν, καὶ ἀποδίδωμι ὑμῖν πάντα ἁπλῶς, τὰ ὅπλα, τοὺς νόμους, τὰ ἔθνη, οὐχ ὅπως ἐκεῖνα ὅσα μοι ὑμεῖς ἐπετρέψατε, ἀλλὰ καὶ ὅσα αὐτὸς μετὰ ταῦτα ὑμῖν προσεκτησάμην· ἵνα καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων καταμάθητε τοῦθ᾽, ὅτι οὐδ᾽ ἀπ᾽ ἀρχῆς δυναστείας τινὸς ἐπεθύμησα, ἀλλ᾽ ὄντως τῷ τε πατρὶ δεινῶς σφαγέντι τιμωρῆσαι, καὶ τὴν πόλιν ἐκ μεγάλων καὶ ἐπαλλήλων κακῶν ἐξελέσθαι ἠθέλησα.

5. „Ὤφελον μὲν γὰρ μηδὲ ἐπιστῆναί ποτε οὕτω τοῖς πράγμασι· τουτέστιν, ὤφελον μὴ δεδεῆσθαί μου πρὸς τοιοῦτόν τι τὴν πόλιν, ἀλλ᾽ ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, καθάπερ ποτὲ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ ἀπ᾽ ἀρχῆς βεβιωκέναι.

ἐπεὶ δὲ εἱμαρμένη τις, ὡς ἔοικεν, ἐς τοῦτο προήγαγεν ἡμᾶς, ὥστε καὶ ἐμοῦ, καίπερ νέου ἔτι τότε ὄντος, καὶ χρείαν σχεῖν, καὶ πεῖραν λαβεῖν, μέχρι μέν που τὰ πράγματα τῆς παρ' ἐμοῦ ἐπικουρίας ἔχρῃζε, πάντα τε προθύμως καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἐποίησα, καὶ πάντα εὐτυχῶς καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν κατέπραξα· καὶ οὐκ ἔστιν ὅ, τι τῶν πάντων ἀπέτρεψέ με κινδυνεύουσιν ὑμῖν ἐπικουρῆσαι, οὐ πόνος, οὐ φόβος, οὐκ ἐχθρῶν ἀπειλαὶ, οὐ φίλων δεήσεις, οὐ τὸ πλῆθος τῶν συνεστηκότων, οὐχ ἡ ἀπόνοια τῶν ἀντιτεταγμένων· ἀλλ' ἐπέδωκα ἀφειδῶς ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐς πάντα τὰ περιεστηκότα, καὶ ἔπραξα καὶ ἔπαθον ἅπερ ἴστε. ἐξ ὧν αὐτὸς μὲν οὐδὲν κεκέρδακα, πλὴν τοῦ τὴν πατρίδα περιπεποιῆσθαι, ὑμεῖς δὲ καὶ σώζεσθε, καὶ σωφρονεῖτε. ἐπειδὴ δὲ καλῶς ποιοῦσα ἡ τύχη καὶ τὴν εἰρήνην ἄδολον καὶ τὴν ὁμόνοιαν ἀστασίαστον δι' ἐμοῦ ὑμῖν ἀποδέδωκεν, ἀπολάβετε καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν· κομίσασθε καὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὰ ἔθνη τὰ ὑπήκοα, καὶ πολιτεύεσθε ὥσπερ εἰώθειτε.

6. „Καὶ μήτοι θαυμάσητε, εἰ ταῦθ' οὕτω φρονῶ, τήν τε ἄλλην ἐπιείκειάν μου καὶ πρᾳότητα καὶ ἀπραγμοσύνην ὁρῶντες, καὶ προσεκλογιζόμενοι, ὅτι οὐδὲν πώποτε οὔθ' ὑπέρογκον, οὔθ' ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, καίπερ πολλὰ πολλάκις ψηφισαμένων ὑμῶν, ἐδεξάμην. μήτ' αὖ μωρίαν μου καταγνῶτε, ὅτι ἐξόν μοι καὶ ὑμῶν ἄρχειν, καὶ τηλικαύτην ἡγεμονείαν τοσαύτης οἰκουμένης ἔχειν, οὐ βούλομαι. ἐγὼ γὰρ, ἄν τε τὸ δίκαιόν τις ἐξετάζῃ, δικαιότατον εἶ-

ναι νομίζω, τὸ τὰ ὑμέτερα ὑμᾶς διέπειν· ἄν τε καὶ τὸ συμφέρον, συμφορώτατον ἡγοῦμαι καὶ ἐμοὶ, τὸ μήτε πράγματα ἔχειν, μήτε φθονεῖσθαι, μήτε ἐπιβουλεύεσθαι· καὶ ὑμῖν, τὸ μετ᾽ ἐλευθερίας καὶ σωφρόνως καὶ φιλικῶς πολιτεύεσθαι· ἄν τε καὶ τὸ εὐκλεὲς, (οὗπερ ἕνεκα πολλοὶ καὶ πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν πολλάκις αἱροῦνται) πῶς μὲν οὐκ εὐδοξότατόν μοι ἔσται, τηλικαύτης ἀρχῆς ἀφέσθαι; πῶς δ᾽ οὐκ εὐκλεέστατον, ἐκ τοσούτου ἡγεμονείας ὄγκου, ἐθελοντὶ ἰδιωτεῦσαι; ὥστ᾽ εἴ τις ὑμῶν ἀπιστεῖ ταῦτ᾽ ὄντως τινὰ ἄλλον καὶ σωφρονῆσαι ἐπ᾽ ἀληθείας, καὶ εἰπεῖν δύνασθαι, ἔμοιγε πιστευσάτω. πολλὰ γὰρ καὶ μεγάλα καταλέξαι ἔχων, ὅσα καὶ ὑπ᾽ ἐμοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός μου εὐηργέτησθε, ἐφ᾽ οἷς εἰκότως ἂν ἡμᾶς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους καὶ φιλοίητε καὶ τιμῴητε, οὐδὲν ἂν ἄλλο τούτου μᾶλλον εἴποιμι, οὐδ᾽ ἂν ἐπ᾽ ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον σεμνυναίμην, ἢ ὅτι τὴν μοναρχίαν μήτε ἐκεῖνος, καίτοι καὶ διδόντων ὑμῶν, λαβεῖν ἠθέλησε, καὶ ἐγὼ ἔχων ἀφίημι.

7. „Τί γὰρ ἄν τις καὶ παρεξετάσειεν αὐτῷ τὴν Γαλατίας ἅλωσιν, ἢ τὴν Μυσίας χείρωσιν, ἢ τὴν Αἰγύπτου καταστροφήν; ἢ τὴν Παννονίας δούλωσιν; ἀλλὰ τὸν Φαρνάκην, τὸν Ἰόβαν, τὸν Φραάτην, τὴν ἐπὶ τοὺς Βρεττανοὺς στρατείαν, τὴν τοῦ Ῥήνου διάβασιν; καίτοι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ταῦτα ἐστὶν, ὅσα καὶ οἷα οὐδὲ σύμπαντες οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν παντὶ τῷ πρόσθεν χρόνῳ πεποιήκασιν. ἀλλ᾽ ὅμως οὔτε τούτων τι τῷ παρόντι ἔργῳ παραβαλεῖν ἐστιν ἄξιον, οὔθ᾽ ὅτι τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, καὶ

μεγίστους καὶ ποικιλωτάτους διὰ πάντων γενομένους, καὶ διεπολεμήσαμεν καλῶς, καὶ διεθέμεθα φιλανθρώπως, τοῦ μὲν ἀντιστάντος, ὡς καὶ πολεμίου, παντὸς κρατήσαντες, τὸ δ' ὑπεῖξαν, ὡς καὶ φίλιον, πᾶν περισώσαντες. ὥστ' εἴπερ ποτὲ καὶ αὖθις πεπρωμένον εἴη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσῆσαι, τοῦτον αὐτὴν τὸν τρόπον εὔξασθαί τινα στασιάσαι. τοιγάρτοι τοσοῦτόν τε ἰσχύσαντας ἡμᾶς, καὶ οὕτω καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ τύχῃ ἀκμάσαντας, ὥστε καὶ ἑκόντων καὶ ἀκόντων ὑμῶν αὐταρχῆσαι δυνηθῆναι, μήτε ἐκφρονῆσαι, μήτε τῆς μοναρχίας ἐπιθυμῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον διδομένην αὐτὴν ἀπώσασθαι, καὶ ἐμὲ διδομένην ἀποδιδόναι, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐστί. λέγω δὲ ταῦτα οὐκ ἄλλως ἐπικομπῶν, (οὐδὲ γὰρ ἂν εἶπον αὐτὰ ἀρχὴν, εἰ καὶ ὁτιοῦν πλεονεκτήσειν ἀπ' αὐτῶν ἔμελλον) ἀλλ' ἵνα ἴδητε, ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων ἔς τε τὸ κοινὸν εὐεργετημάτων, καὶ ἐς τὰ οἰκεῖα σεμνολογημάτων ἡμῖν ὄντων, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα ἀγαλλόμεθα, ὅτι ὧν ἕτεροι καὶ βιαζόμενοί τινας ἐπιθυμοῦσι, ταῦθ' ἡμεῖς οὐδ' ἀναγκαζόμενοι προϊέμεθα.

8. „Τίς μὲν γὰρ ἂν μεγαλοψυχότερός μου, (ἵνα μὴ καὶ τὸν πατέρα τὸν μετηλλαχότα αὖθις εἴπω) τίς δὲ δαιμονιώτερος εὑρεθείη; ὅστις, ὦ Ζεῦ καὶ Ἡράκλες, στρατιώτας τοσούτους καὶ τοιούτους, καὶ πολίτας καὶ συμμάχους, φιλοῦντάς με ἔχων, καὶ πάσης μὲν τῆς ἐντὸς τῶν Ἡρακλείων στηλῶν θαλάσσης, πλὴν ὀλίγων, κρατῶν, ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἠπείροις καὶ πόλεις καὶ ἔθνη κεκτημένος, καὶ μήτ' ἀλ-

λοφύλου τινὸς ἔτι προσπολεμοῦντός μοι, μήτ' οἰκείου στασιάζοντος, ἀλλὰ πάντων ὑμῶν καὶ εἰρηνούντων καὶ ὁμονοούντων καὶ εὐσθενούντων, καὶ τὸ μέγιστον, ἐθελοντηδὸν πειθαρχούντων, ἔπειθ' ἑκούσιος, αὐτεπάγγελτος, καὶ ἀρχῆς τηλικαύτης ἀφίσταμαι, καὶ οὐσίας τοσαύτης ἀπαλλάττομαι. ὥστ' εἴπερ ὁ Ὁράτιος, ὁ Μούκιος, ὁ Κούρτιος, ὁ Ῥήγουλος, οἱ Δέκιοι καὶ κινδυνεῦσαι καὶ ἀποθανεῖν, ὑπὲρ τοῦ μέγα τι καὶ καλὸν πεποιηκέναι δόξαι, ἠθέλησαν, πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ μᾶλλον ἐπιθυμήσαιμι τοῦτο πρᾶξαι, ἐξ οὗ κἀκείνους καὶ τοὺς ἄλλους ἅμα πάντας ἀνθρώπους εὐκλείᾳ ζῶν ὑπερβαλῶ. μὴ γάρ τοι νομίσῃ τις ὑμῶν, τοὺς μὲν πάλαι Ῥωμαίους καὶ ἀρετῆς καὶ εὐδοξίας ἐφεῖσθαι, νῦν δὲ ἐξίτηλον ἐν τῇ πόλει πᾶν τὸ ἀνδρῶδες γεγονέναι. μὴ μέντοι μηδ' ὑποπτεύσῃ, ὅτι προέσθαι τε ὑμᾶς, καὶ πονηροῖς τισιν ἀνδράσιν ἐπιτρέψαι, ἢ καὶ ὀχλοκρατίᾳ τινὶ (ἐξ ἧς οὐ μόνον οὐδὲν χρηστὸν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ δεινότατα ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις γίγνεται) ἐκδοῦναι βούλομαι. ὑμῖν γάρ, ὑμῖν τοῖς ἀρίστοις καὶ φρονιμωτάτοις, πάντα τὰ κοινὰ ἀνατίθημι. ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδέποτε ἂν ἐποίησα, οὐδ' εἰ μυριάκις ἀποθανεῖν ἢ καὶ μοναρχῆσαί με ἔδει· τοῦτο δὲ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ποιῶ. αὐτός τε γὰρ καὶ πεπόνημαι καὶ τεταλαιπώρημαι, καὶ οὐκέτ' οὔτε τῇ ψυχῇ οὔτε τῷ σώματι ἀντέχειν δύναμαι. καὶ προσέτι καὶ τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος, ἃ καὶ πρὸς τοὺς ἀρίστους ἄνδρας ἐγγίγνεταί τισι, τάς τε ἐξ αὐτῶν ἐπιβουλὰς, προορῶμαι. καὶ διὰ ταῦτα

καὶ ἰδιωτεῦσαι μᾶλλον εὐκλεῶς, ἢ μοναρχῆσαι κινδύνως, αἱροῦμαι· καὶ τὰ κοινὰ κοινῶς ἂν κ βελτίονά τε καὶ ὑπὸ πολλῶν ἅμα διαγόμενα, μὴ ἐς ἕνα τινὰ ἀνηρτημένα, διοικοῖτο.

9. „Δι' οὖν ταῦτα καὶ ἱκετεύω καὶ δέομαι π των ὑμῶν, ὁμοίως καὶ συνεπαινέσαι καὶ συμ θυμηθῆναί μοι, λογισαμένους πάνθ' ὅσα καὶ πολέμηκα ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ πεπολίτευμαι· κἂν τ τῷ πᾶσάν μοι τὴν ὑπὲρ αὐτῶν χάριν ἀποδόντας τῷ σσυγχωρῆσαί μοι ἐν ἡσυχίᾳ ἤδη ποτὲ καταμ ναι· ἵνα καὶ ἐκεῖνο εἰδῆτε, ὅτι οὐ μόνον ἄρχ ἀλλὰ καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, καὶ πάνθ' ὅσα ἄλ ἐπέταξα, καὶ αὐτὸς ἀντεπιταχθῆναι δύναμαι. λιστα μὲν γὰρ καὶ ἀσφαλῶς ζήσειν, καὶ μηδὲν μηδενὸς μήτ' ἔργῳ μήτε λόγῳ κακὸν πείσεσθαι π δοκῶ. τοσοῦτόν που τῇ εὐνοίᾳ ὑμῶν, ἐξ ὧν τὸς ἐμαυτῷ σύνοιδα, πιστεύω. ἂν δέ τι καὶ πά οἷα πολλοῖς συμβαίνει, (οὐδὲ γὰρ οἷόν τέ ἐστι π τινα, ἄλλως τε καὶ ἐν τοσούτοις πολέμοις, τοῖς ὀθνείοις, τοῖς δὲ καὶ ἐμφυλίοις, γενόμενον, τηλικαῦτα πράγματα ἐπιτραπέντα, ἀρέσαι) πάνυ ἑτοίμως καὶ πρὸ τοῦ εἱμαρμένου μοι χρό τελευτῆσαι μᾶλλον, ἰδιωτεύσας, ἢ καὶ ἀθάνα μοναρχήσας γενέσθαι, αἱροῦμαι. ἐμοὶ μὲν γὰρ κλειαν καὶ αὐτὸ τοῦτο οἴσει, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐ νευσά τινα ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, ἀ καὶ προσαπέθανον ὑπὲρ τοῦ μὴ μοναρχῆσαι. ὁ δὴ τολμήσας ἀποκτεῖναί με, πάντως που καὶ τ τοῦ δαιμονίου καὶ ὑφ' ὑμῶν κολασθήσεται· ἅ

που καὶ ἐπὶ τοῦ πατρός μου γέγονεν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ ἰσόθεος ἀπεδείχθη, καὶ τιμῶν ἀϊδίων ἔτυχεν· οἱ δ᾽ ἀποσφάξαντες αὐτὸν, κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ἀθάνατοι μὲν γὰρ οὐκ ἂν δυνηθείημεν γενέσθαι, ἐκ δὲ δὴ τοῦ καλῶς ζῆσαι, καὶ ἐκ τοῦ καλῶς τελευτῆσαι, καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ κτώμεθα. ἀφ᾽ οὗπερ καὶ ἐγὼ, τὸ μὲν ἤδη ἔχων, τὸ δὲ ἕξειν ἐλπίζων, ἀποδίδωμι ὑμῖν καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἔθνη, τάς τε προσόδους καὶ τοὺς νόμους· τοσοῦτον μόνον ὑπειπὼν, ἵνα μήτε τὸ μέγεθος ἢ καὶ τὸ δυσμεταχείριστον τῶν πραγμάτων φοβηθέντες, ἀθυμήσητε, μήτ᾽ αὖ καταφρονήσαντες αὐτῶν, ὡς καὶ ῥαδίως διοικεῖσθαι δυναμένων, ἀμελήσητε.

10. „Καίτοι καὶ καθ᾽ ἕκαστον τῶν μειζόνων οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ὑμῖν ἐν κεφαλαίοις ὅσα χρὴ πράττειν ὑποθέσθαι. τίνα δὲ ταῦτά ἐστι; πρῶτον μὲν τοὺς κειμένους νόμους ἰσχυρῶς φυλάττετε, καὶ μηδένα αὐτῶν μεταβάλητε. τὰ γὰρ ἐν ταὐτῷ μένοντα, κἂν χείρω ᾖ, συμφορώτερα τῶν ἀεὶ καινοτομουμένων, κἂν βελτίω εἶναι δοκῇ, ἐστίν. ἔπειτα δὲ, ὅσα προστάττουσιν ὑμῖν οὗτοι ποιεῖν, καὶ ὅσων ἀπαγορεύουσιν ἀπέχεσθαι, μὴ τῷ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἔργῳ, μηδὲ ἐν τῷ κοινῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ ἀκριβῶς παρατηρεῖσθε, ὅπως μὴ τιμωρίας, ἀλλὰ τιμῶν τυγχάνητε. τάς τε ἀρχὰς καὶ τὰς εἰρηνικὰς καὶ τὰς πολεμικὰς τοῖς ἀεὶ ἀρίστοις τε καὶ ἐμφρονεστάτοις ἐπιτρέπετε, μήτε φθονοῦντές τισι, μήθ᾽ ὑπὲρ τοῦ τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα πλεονεκτῆσαί τι, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ τὴν πόλιν καὶ σώζεσθαι καὶ

εὐπραγεῖν φιλοτιμούμενοι. καὶ τοὺς μὲν τοιούτους τιμᾶτε, τοὺς δ᾽ ἄλλως πως πολιτευομένους κολάζετε. καὶ τὰ μὲν ἴδια, κοινὰ τῇ πόλει παρέχετε, τῶν δὲ δημοσίων, ὡς ἀλλοτρίων ἀπέχεσθε· καὶ τὰ μὲν ὑπάρχοντα ὑμῖν, ἀκριβῶς φυλάττετε, τῶν δὲ μὴ προσηκόντων, μηδαμῶς ἐφίεσθε· καὶ τοὺς μὲν συμμάχους καὶ τοὺς ὑπηκόους μήτε ὑβρίζετε, μήτε ἐκχρηματίζεσθε, τοὺς δὲ πολεμίους μήτ᾽ ἀδικεῖτε, μήτε φοβεῖσθε. τὰ μὲν ὅπλα ἐν ταῖς χερσὶν ἀεὶ ἔχετε· μὴ μέντοι μήτε κατ᾽ ἀλλήλων, μήτε κατὰ τῶν εἰρηνούντων αὐτοῖς χρῆσθε. τούς τε στρατιώτας τρέφετε μὲν ἀρκούντως, ὥστε μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων δι᾽ ἀπορίαν ἐπιθυμῆσαι· συνέχετε δὲ καὶ σωφρονίζετε, ὥστε μηδὲν κακὸν διὰ θρασύτητα δρᾶσαι. ἀλλὰ τί δεῖ μακρολογεῖν, πάνθ᾽ ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμᾶς ἐπεξιόντα; καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ῥᾳδίως ἂν ἐκ τούτων ὡς χρὴ πράττεσθαι συνίδητε. ἓν οὖν ἔτι τοῦτο εἰπὼν, παύσομαι· ὅτι ἂν μὲν οὕτω πολιτεύσησθε, αὐτοί τε εὐδαιμονήσετε, καὶ ἐμοὶ χαριεῖσθε, ὅστις ὑμᾶς στασιάζοντας κακῶς λαβὼν, τοιούτους ἀπέδειξα· ἂν δ᾽ ἀδυνατήσητε καὶ ὁτιοῦν πρᾶξαι αὐτῶν, ἐμὲ μὲν μετανοῆσαι ποιήσετε, τὴν δὲ δὴ πόλιν ἔς τε πολέμους πολλοὺς καὶ ἐς κινδύνους μεγάλους αὖθις ἐμβαλεῖτε.“

11. Τοιαῦτα τοῦ Καίσαρος ἀναλέγοντος, ποικίλον τι πάθος τοὺς βουλευτὰς κατελάμβανεν. ὀλίγοι μὲν γὰρ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ᾔδεσαν, κἀκ τούτου καὶ συνεσπούδαζον αὐτῷ· τῶν δ᾽ ἄλλων οἱ μὲν ὑπώπτευον τὰ λεγόμενα, οἱ δὲ ἐπίστευον σφίσι,

καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἐθαύμαζον ὁμοίως ἀμφότεροι, οἱ μὲν τὴν περιτέχνησιν αὐτοῦ, οἱ δὲ τὴν γνώμην· καὶ ἤχθοντο οἱ μὲν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ, οἱ δὲ τῇ μετανοίᾳ. τό, τε γὰρ δημοκρατικὸν ἤδη τινὲς, ὡς καὶ στασιῶδες, ἐμίσουν, καὶ τῇ μεταστάσει τῆς πολιτείας ἠρέσκοντο, τῷ τε Καίσαρι ἔχαιρον, καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν τοῖς μὲν παθήμασι διαφόροις, τοῖς δὲ ἐπινοήμασιν ὁμοίοις ἐχρῶντο. οὔτε γὰρ, πιστεύσαντες ἀληθῶς αὐτὰ λέγεσθαι, χαίρειν ἐδύναντο, οὔθ᾽ οἱ βουλόμενοι τοῦτο, διὰ τὸ δέος, οὔθ᾽ οἱ ἕτεροι, διὰ τὰς ἐλπίδας· οὔτ᾽ ἀπιστήσαντες, διαβαλεῖν τε αὐτὸν καὶ ἐλέγξαι ἐτόλμων, οἱ μὲν, ὅτι ἐφοβοῦντο, οἱ δὲ, ὅτι οὐκ ἐβούλοντο. ὅθενπερ καὶ πιστεύειν αὐτῷ πάντες, οἱ μὲν ἠναγκάζοντο, οἱ δὲ ἐπλάττοντο· καὶ ἐπαινεῖν αὐτὸν οἱ μὲν οὐκ ἐθάρσουν, οἱ δ᾽ οὐκ ἤθελον· ἀλλὰ πολλὰ μὲν καὶ μεταξὺ ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ διεβόων, πολλὰ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο, μοναρχεῖσθαί τε δεόμενοι, καὶ πάντα τὰ ἐς τοῦτο φέροντα ἐπιλέγοντες· μέχρι οὗ κατηνάγκασαν δῆθεν αὐτὸν αὐταρχῆσαι. καὶ παραυτίκα γε τοῖς δορυφορήσουσιν αὐτὸν διπλάσιον τὸν μισθὸν τοῦ τοῖς ἄλλοις στρατιώταις διδομένου ψηφισθῆναι διεπράξαντο, ὅπως ἀκριβῆ τὴν φρουρὰν ἔχῃ. οὕτως ὡς ἀληθῶς καταθέσθαι τὴν μοναρχίαν ἐπεθύμησε.

12. Τὴν μὲν οὖν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ παρὰ τῆς γερουσίας τοῦ τε δήμου ἐβεβαιώσατο. βουληθεὶς δὲ δὴ καὶ ὡς δημοτικός τις εἶναι δόξαι, τὴν μὲν φροντίδα τήν τε προστασίαν τῶν κοινῶν πᾶσαν, ὡς καὶ ἐπιμελείας τινὸς δεομένων, ὑπεδέξατο

οὔτε δὲ πάντων αὐτὸς τῶν ἐθνῶν ἄρχειν, οὔθ᾽ ὅσων ἂν ἄρξῃ, διαπαντὸς τοῦτο ποιήσειν ἔφη· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀσθενέστερα, ὡς καὶ εἰρηναῖα καὶ ἀπόλεμα, ἀπέδωκε τῇ βουλῇ· τὰ δ᾽ ἰσχυρότερα, ὡς καὶ σφαλερὰ καὶ ἐπικίνδυνα, καὶ ἤτοι πολεμίους τινὰς προσοίκους ἔχοντα, ἢ καὶ αὐτὰ καθ᾽ ἑαυτὰ μέγα τι νεωτερίσαι δυνάμενα, κατέσχε· λόγῳ μὲν, ὅπως ἡ μὲν γερουσία ἀδεῶς τὰ κάλλιστα τῆς ἀρχῆς καρπῷτο, αὐτὸς δὲ τούς τε πόνους καὶ τοὺς κινδύνους ἔχοι· ἔργῳ δὲ, ἵνα ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐκεῖνοι μὲν καὶ ἄοπλοι καὶ ἄμαχοι ὦσιν, αὐτὸς δὲ δὴ μόνος καὶ ὅπλα ἔχῃ, καὶ στρατιώτας τρέφῃ. καὶ ἐνομίσθη διὰ ταῦτα ἡ μὲν Ἀφρικὴ καὶ ἡ Νουμιδία, ἥ τε Ἀσία καὶ ἡ Ἑλλὰς μετὰ τῆς Ἠπείρου, καὶ τὸ Δαλματικὸν, τό, τε Μακεδονικὸν, καὶ Σικελία, Κρήτη τε μετὰ Λιβύης τῆς περὶ Κυρήνην, καὶ Βιθυνία μετὰ τοῦ προσκειμένου οἱ Πόντου, Σαρδώ τε καὶ Βαιτικὴ, τοῦ τε δήμου καὶ τῆς γερουσίας εἶναι· τοῦ δὲ δὴ Καίσαρος, ἥ τε λοιπὴ Ἰβηρία, ἥ τε περὶ Ταῤῥάκωνα, καὶ ἡ Λυσιτανία, καὶ Γαλάται πάντες, οἵ τε Ναρβωνήσιοι καὶ οἱ Λουγδουνήσιοι, Ἀκυϊτανοί τε καὶ Κελτικοὶ, αὐτοί τε καὶ οἱ ἄποικοι σφῶν. Κελτῶν γάρ τινες, οὓς δὴ Γερμανοὺς καλοῦμεν, πᾶσαν τὴν πρὸς τῷ Ῥήνῳ Κελτικὴν κατασχόντες, Γερμανίαν ὀνομάζεσθαι ἐποίησαν, τὴν μὲν ἄνω, τὴν μετὰ τὰς τοῦ ποταμοῦ πηγάς· τὴν δὲ, κάτω, τὴν μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ τοῦ Βρεττανικοῦ οὖσαν. ταῦτά τε οὖν, καὶ ἡ Συρία ἡ κοίλη καλουμένη, ἥ τε Φοινίκη καὶ Κιλικία, καὶ Κύπρος, καὶ Αἰγύπτιοι, ἐν τῇ τοῦ

Καίσαρος μερίδι τότε ἐγένοντο. ὕστερον γὰρ τὴν μὲν Κύπρον καὶ τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νάρβωνα τῷ δήμῳ ἀπέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν Δαλματίαν ἀντέλαβε. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ἐπ᾽ ἄλλων ἐθνῶν μετὰ ταῦτα ἐπράχθη, ὥς που καὶ ἡ διέξοδος τοῦ λόγου δηλώσει. ταῦτα δὲ οὕτω κατέλεξα, ὅτι νῦν χωρὶς ἕκαστον αὐτῶν ἡγεμονεύεται. ἐπεὶ τό γε ἀρχαῖον καὶ ἐπὶ πολὺ καὶ σύνδυο καὶ σύντρια τὰ ἔθνη ἅμα ἤρχετο. τῶν δὲ δὴ λοιπῶν οὐκ ἐμνημόνευσα, ὅτι τὰ μὲν ὕστερον αὐτῶν προσεκτήθη, τὰ δὲ, εἰ καὶ τότε ἤδη ἐκεχείρωτο, ἀλλ᾽ οὔτοι γε καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἤρχετο, ἀλλ᾽ ἢ αὐτόνομα ἀφεῖτο, ἢ καὶ βασιλείαις τισὶν ἐπετέτραπτο· καὶ αὐτῶν ὅσα μετὰ τοῦτο ἐς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀφίκετο, τῷ ἀεὶ κρατοῦντι προσετέθη. τὰ μὲν οὖν ἔθνη οὕτω διῃρέθη.

13. Βουληθεὶς δὲ καὶ ὣς ὁ Καῖσαρ πόῤῥω σφᾶς ἀπαγαγεῖν τοῦ τι μοναρχικὸν φρονεῖν δοκεῖν, ἐς δέκα ἔτη τὴν ἀρχὴν τῶν δοθέντων οἱ ὑπέστη. τοσούτῳ τε γὰρ χρόνῳ καταστήσειν αὐτὰ ὑπέσχετο, καὶ προσενεανιεύσατο, εἰπὼν, ὅτι ἂν καὶ θᾶττον ἡμερωθῇ, θᾶττον αὐτοῖς καὶ ἐκεῖνα ἀποδώσει. κἀκ τούτου πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς βουλευτὰς ἑκατέρων τῶν ἐθνῶν, πλὴν Αἰγυπτίων, ἄρχειν κατέδειξεν· ἐκείνοις δὴ γὰρ καὶ μόνοις τὸν ὠνομασμένον ἱππέα, δι᾽ ἅπερ εἶπον, προσέταξεν. ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν καὶ ἐπετησίους καὶ κληρωτοὺς εἶναι, πλὴν εἴ τῳ πολυπαιδίας ἢ γάμου προνομία προσείη· καὶ ἔκ τε τοῦ κοινοῦ τῆς γερουσίας συλλόγου πέμπεσθαι, μήτε ξίφος παραζωννυμένους, μήτε στρατιωτικῇ ἐσθῆτι

χρωμένους· καὶ ἀνθυπάτους καλεῖσθαι μὴ ὅτι τοὺς δύο τοὺς ὑπατευκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, τῶν ἐστρατηγηκότων, ἢ δοκούντων γε ἐστρατηγηκέναι, μόνον ὄντας· ῥαβδούχοις τε σφᾶς ἑκατέρους, ὅσοις περ καὶ ἐν τῷ ἄστει νενόμισται, χρῆσθαι· καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπίσημα, καὶ παραχρῆμα ἅμα τῷ ἔξω τοῦ πωμηρίου γενέσθαι, προστίθεσθαι, καὶ διαπαντὸς μέχρι ἂν ἀνακομισθῶσιν, ἔχειν ἐκέλευσε. τοὺς δὲ ἑτέρους ὑπό τε ἑαυτοῦ αἱρεῖσθαι, καὶ πρεσβευτὰς αὐτοῦ ἀντιστρατήγους τε ὀνομάζεσθαι, κᾂν ἐκ τῶν ὑπατευκότων ὦσι, διέταξε. τῶν γὰρ δὴ δύο τούτων ὀνομάτων ἐπὶ πλεῖστον ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀνθησάντων, τὸ μὲν τοῦ στρατηγοῦ, τοῖς αἱρετοῖς, ὡς καὶ τῷ πολέμῳ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου προσῆκον, ἔδωκεν, ἀντιστρατήγους σφᾶς προσειπών· τὸ δὲ δὴ τῶν ὑπάτων, τοῖς ἑτέροις, ὡς καὶ εἰρηνικωτέροις, ἀνθυπάτους αὐτοὺς ἐπικαλέσας. αὐτὰ μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα, τό, τε τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὸ τοῦ ὑπάτου, ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐτήρησε, τοὺς δὲ ἔξω πάντας, ὡς καὶ ἀντ' ἐκείνων ἄρχοντας προσηγόρευσε. τῇ τε οὖν ἐπικλήσει τῇ τῶν ἀντιστρατήγων τοὺς αἱρετοὺς χρῆσθαι, καὶ ἐπὶ πλείω καὶ ἐνιαυτοῦ χρόνον, ἐφ' ὅσον ἂν ἑαυτῷ δόξοι, ἄρχειν ἐποίησε· τήν τε στρατιωτικὴν στολὴν φοροῦντας, καὶ ξίφος, οἷς γε καὶ στρατιώτας δικαιῶσαι ἔξεστιν, ἔχοντας. ἄλλῳ γὰρ οὐδενὶ οὔτε ἀνθυπάτῳ, οὔτε ἀντιστρατήγῳ, οὔτε ἐπιτρόπῳ, ξιφηφορεῖν δέδοται, ᾧ μὴ καὶ στρατιώτην τινὰ ἀποκτεῖναι ἐξεῖναι νενόμισται. οὐ γὰρ ὅτι τοῖς βουλευταῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν, οἷς

τοῦθ' ὑπάρχει, καὶ ἐκεῖνο συγκεχώρηται. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει. ῥαβδούχοις δὲ δὴ ἓξ πάντες ὁμοίως οἱ ἀντιστράτηγοι χρῶνται· καὶ ὅσοι γε οὐκ ἐκ τῶν ὑπατευκότων εἰσὶ, καὶ ὀνομάζονται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου· τά, τε τῆς ἡγεμονείας κοσμήματα, ὅταν ἐς τὴν προστεταγμένην σφίσι χώραν ἐσέλθωσιν, ἑκάτεροι ὁμοίως ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἐπειδὰν διάρξωσιν, εὐθὺς κατατίθενται.

14. Οὕτω μὲν καὶ ἐπὶ τούτοις ἔκ τε τῶν ἐστρατηγηκότων καὶ ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἄρχοντες ἀμφοτέρωσε πέμπεσθαι ἐνομίσθησαν. καὶ αὐτῶν ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ὅποι τέ τινα καὶ ὁπότε ἤθελεν ἔστελλε· καὶ πολλοὶ καὶ στρατηγοῦντες καὶ ὑπατεύοντες ἡγεμονείας ἐθνῶν ἔσχον, ὃ γε νῦν ἔστιν ὅτε γίγνεται. τῇ δὲ δὴ βουλῇ, ἰδίᾳ μὲν τοῖς τε ὑπατευκόσι τήν τε Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τοῖς ἐστρατηγηκόσι τὰ λοιπὰ πάντα ἀπένειμε. κοινῇ δὲ δὴ πᾶσιν αὐτοῖς ἀπηγόρευσε, μηδένα πρὸ πέντε ἐτῶν μετὰ τὸ ἐν τῇ πόλει ἄρξαι κληροῦσθαι. καὶ χρόνῳ μέν τινι πάντες οἱ τοιοῦτοι, εἰ καὶ πλείους τῶν ἐθνῶν ἦσαν, ἐλάγχανον αὐτά· ὕστερον δὲ, ἐπειδή τινες αὐτῶν οὐ καλῶς ἦρχον, τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἐκεῖνοι προσετέθησαν· καὶ οὕτω καὶ τούτοις αὐτὸς τρόπον τινὰ τὰς ἡγεμονείας δίδωσιν. ἰσαρίθμους τε γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ οὓς ἂν ἐθελήσῃ, κληροῦσθαι κελεύει. αἱρετούς τέ τινες καὶ ἐκεῖσε ἔπεμψαν· καὶ ἐπὶ πλείω ἐνιαυτοῦ χρόνον ἔστιν οἷς ἄρξαι ἐπέτρεψαν· καί τινες καὶ ἱππεῦσιν ἀντὶ τῶν βουλευτῶν ἔθνη τινὰ προσέταξαν. ταῦτα μὲν οὕτω τότε περὶ τοὺς βου-

λευτάς, τούς γε καὶ θανατοῦν τοὺς ἀρχομένους ἐξουσίαν ἔχοντας, ἐνομίσθη. πέμπονται γὰρ καὶ οἷς οὐκ ἔξεστι τοῦτο, ἐς μὲν τὰ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς λεγόμενα ἔθνη, οἵ τε ταμιεύοντες, οὓς ἂν ὁ κλῆρος ἀποδείξῃ, καὶ οἱ παρεδρεύοντες τοῖς τὸ κῦρος τῆς ἀρχῆς ἔχουσιν. οὕτω γὰρ ἂν ὀρθῶς αὐτούς, οὐ πρὸς τὸ ὄνομα, ἀλλὰ πρὸς τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ εἶπον, καλέσαιμι, ἐπεὶ οἵ γε ἄλλοι πρεσβευτὰς καὶ τούτους ἑλληνίζοντες ὀνομάζουσι· καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπικλήσεως ταύτης ἀρκούντως ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴρηται. τοὺς δὲ δὴ παρέδρους αὐτὸς ἑαυτῷ ἕκαστος αἱρεῖται, ἕνα μὲν οἱ ἐστρατηγηκότες, καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων σφίσιν, ἢ καὶ τῶν ὑποδεεστέρων· τρεῖς δέ, οἱ ὑπατευκότες, ἐκ τῶν ὁμοτίμων, οὓς ἂν καὶ ὁ αὐτοκράτωρ δοκιμάσῃ. ἐκαινοτομήθη μὲν γάρ τι καὶ κατὰ τούτους, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταχὺ ἐπαύσατο, ἀρκέσει τότε αὐτὸ λεχθῆναι.

15. *Περὶ μὲν οὖν τὰ τοῦ δήμου ἔθνη ταῦθ᾽ οὕτω γίγνεται.* πέμπονται δὲ καὶ ἐς τὰ ἕτερα, τὰ τοῦ τε αὐτοκράτορος ὀνομαζόμενα, καὶ πολιτικὰ στρατόπεδα πλείω ἑνὸς ἔχοντα, οἱ ὑπάρξοντες σφῶν, ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐκείνου, τὸ μὲν πλεῖστον ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν τεταμιευκότων ἢ καὶ ἄλλην τινὰ ἀρχὴν τῶν διὰ μέσου ἀρξάντων, αἱρούμενοι. τῶν μὲν δὴ οὖν βουλευόντων ταῦτα ἔχεται. ἐκ δὲ δὴ τῶν ἱππέων τούς τε χιλιάρχους, καὶ τοὺς βουλεύσαντας, καὶ τοὺς λοιπούς, ὧν περὶ τῆς διαφορᾶς ἄνω μοι τοῦ λόγου προείρηται, αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ τοὺς μὲν ἐς τὰ πολιτικὰ τείχη μόνα, τοὺς δὲ

καὶ ἐς τὰ ξενικὰ ἀποστέλλει, ὥσπερ τότε πρὸς τοῦ αὐτοῦ Καίσαρος ἐνομίσθη· καὶ τοὺς ἐπιτρόπους (οὕτω γὰρ τούς τάς τε κοινὰς προσόδους ἐκλέγοντας, καὶ προστεταγμένα σφίσιν ἀναλίσκοντας ὀνομάζομεν) ἐς πάντα ὁμοίως τὰ ἔθνη τά τε ἑαυτοῦ δὴ καὶ τὰ τοῦ δήμου, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἱππέων, τοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀπελευθέρων πέμπει· πλὴν καθόσον τοὺς φόρους οἱ ἀνθύπατοι παρ' ὧν ἄρχουσιν ἐσπράσσουσιν. ἐντολάς τέ τινας καὶ τοῖς ἐπιτρόποις, καὶ τοῖς ἀνθυπάτοις, τοῖς τε ἀντιστρατήγοις δίδωσιν, ὅπως ἐπὶ ῥητοῖς ἐξίωσι. καὶ γὰρ τοῦτο, καὶ τὴν μισθοφορὰν καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς ἄλλοις δίδοσθαι, τότε ἐνομίσθη. τὸ μὲν γὰρ πάλαι ἐργολαβοῦντές τινες παρὰ τοῦ δημοσίου, πάντα σφίσι τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν φέροντα παρεῖχον· ἐπὶ δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος πρῶτον αὐτοὶ ἐκεῖνοι ταιτόν τι λαμβάνειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐκ τοῦ ἴσου πᾶσι σφίσιν, ἀλλ' ὥς που καὶ ἡ χρεία ἀπῄτει, ἐτάχθη. καὶ τοῖς γε ἐπιτρόποις, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀξιώματος ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διδομένων αὐτοῖς χρημάτων προσγίγνεται. ἐκεῖνα δὲ ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως ἐνομοθετήθη, μήτε καταλόγους σφᾶς ποιεῖσθαι, μήτ' ἀργύριον ἔξω τοῦ τεταγμένου ἐσπράσσειν, εἰ μὴ εἴ τι ἡ βουλὴ ψηφίσαιτο, ἢ ὁ αὐτοκράτωρ κελεύσειεν. ὅταν τέ τῳ ὁ διάδοχος ἔλθῃ, ἔκ τε τοῦ ἔθνους αὐτίκα αὐτὸν ἐξορμᾶσθαι, καὶ ἐν τῇ ἀνακομιδῇ μὴ ἐγχρονίζειν, ἀλλ' ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἐπανιέναι.

16. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτω τότε, ὥς γε εἰπεῖν, διετάχθη. τῷ γὰρ ἔργῳ καὶ πάντων καὶ διαπαντὸς

αὐτὸς ὁ Καῖσαρ, ἅτε καὶ τῶν χρημάτων κυριεύων, (λόγῳ μὲν γὰρ τὰ δημόσια ἀπὸ τῶν ἐκείνου ἀπεκέκριτο, ἔργῳ δὲ, καὶ ταῦτα πρὸς τὴν γνώμην αὐτοῦ ἀνηλίσκετο) καὶ τῶν στρατιωτῶν κρατῶν, αὐταρχήσειν ἔμελλε. τῆς γοῦν δεκαετίας ἐξελθούσης, ἄλλα ἔτη πέντε, εἶτα πέντε, καὶ μετὰ τοῦτο δέκα, καὶ ἕτερα αὖθις δέκα, πεμπτάκις αὐτῷ ἐψηφίσθη· ὥστε τῇ τῶν δεκετηρίδων διαδοχῇ διὰ βίου αὐτὸν μοναρχῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορες, καίτοι μηκέτ' ἐς τακτὸν χρόνον, ἀλλ' ἐς πάντα καθάπαξ τὸν βίον ἀποδεικνύμενοι, ὅμως διὰ τῶν δέκα ἀεὶ ἐτῶν ἑώρτασαν, ὡς καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὖθις τότε ἀνανεούμενοι· καὶ τοῦτο καὶ νῦν γίγνεται. ὁ δ' οὖν Καῖσαρ πολλὰ μὲν καὶ πρότερα, ὅτε τὰ περὶ τῆς ἐξωμοσίας τῆς μοναρχίας, καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν διανομῆς διελέχθη, ἔλαβε. καὶ γάρ τό, τε τὰς δάφνας πρὸ τῶν βασιλείων αὐτοῦ προτίθεσθαι, καὶ τὸ τὸν στέφανον τὸν δρύϊνον ὑπὲρ αὐτῶν ἀρτᾶσθαι, τότε οἱ, ὡς καὶ ἀεὶ τούς τε πολεμίους νικῶντι καὶ τοὺς πολίτας σώζοντι, ἐψηφίσθη. καλεῖται δὲ τὰ βασίλεια παλάτιον, οὐχ ὅτι καὶ ἔδοξέ ποτε οὕτως αὐτὰ ὀνομάζεσθαι, ἀλλ' ὅτι ἔν τε τῷ Παλατίῳ ὁ Καῖσαρ ᾤκει, καὶ ἐκεῖ τὸ στρατήγιον εἶχε, καί τινα καὶ πρὸς τὴν τοῦ Ῥωμύλου προενοίκησιν φήμην ἡ οἰκία αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ παντὸς ὄρους ἔλαβε. καὶ διὰ τοῦτο κἂν ἄλλοθί που ὁ αὐτοκράτωρ καταλύῃ, τὴν τοῦ παλατίου ἐπίκλησιν ἡ καταγωγὴ αὐτοῦ ἴσχει. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὰ ἐπετέλεσεν, οὕτω δὴ καὶ τὸ τοῦ Αὐγούστου ὄνομα καὶ

παρά τε τῆς βουλῆς καὶ παρὰ τοῦ δήμου ἐπέθετο. βουληθέντων γὰρ σφῶν ἰδίως πως αὐτὸν προσειπεῖν, καὶ τῶν μὲν, τὸ, τῶν δὲ, τὸ καὶ ἐσηγουμένων καὶ αἱρουμένων· ὁ Καῖσαρ ἐπεθύμει μὲν ἰσχυρῶς Ῥωμύλος ὀνομασθῆναι· αἰσθόμενος δὲ ὅτι ὑποπτεύεται ἐκ τούτου τῆς βασιλείας ἐπιθυμεῖν, οὐκέτ᾽ αὐτοῦ ἀντεποιήσατο, ἀλλὰ Αὔγουστος, ὡς καὶ πλεῖόν τι ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὢν, ἐπεκλήθη. πάντα γὰρ τὰ ἐντιμότατα καὶ τὰ ἱερώτατα, αὔγουστα προσαγορεύεται. ἐξ οὗπερ καὶ σεβαστὸν αὐτὸν καὶ ἑλληνίζοντές πως, ὥσπερ τινὰ σεπτὸν, ἀπὸ τοῦ σεβάζεσθαι, προσεῖπον.

17. Οὕτω μὲν δὴ τό, τε τοῦ δήμου καὶ τὸ τῆς γερουσίας κράτος πᾶν ἐς τὸν Αὔγουστον μετέστη, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀκριβὴς μοναρχία κατέστη. μοναρχία γὰρ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἅμα τὸ κῦρός ποτε ἔσχον, ἀληθέστατα ἂν νομίζοιτο. τὸ μὲν γὰρ ὄνομα αὐτὸ τὸ μοναρχικὸν οὕτω δή τι οἱ Ῥωμαῖοι ἐμίσησαν, ὥστε μήτε δικτάτορας, μήτε βασιλέας, μήτ᾽ ἄλλο τι τοιουτότροπον τοὺς αὐτοκράτορας σφῶν ὀνομάζειν· τοῦ δὲ δὴ τῆς πολιτείας τέλους ἐς αὐτοὺς ἀνακειμένου, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ βασιλεύονται. αἱ μὲν γὰρ ἀρχαὶ αἱ ἐκ τῶν νόμων ὡς πλήθει γενόμεναι, καὶ νῦν πλὴν τῆς τῶν τιμητῶν καθίστανται· διάγεται δὲ καὶ διοικεῖται πάντα ἁπλῶς, ὅπως ἂν ὁ ἀεὶ κρατῶν ἐθελήσῃ. καὶ ἵνα γε μὴ ἐκ δυναστείας, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν νόμων τοῦτ᾽ ἔχειν δοκῶσι, πάνθ᾽ ὅσα ἐν τῇ δημοκρατίᾳ μέγα παρ᾽ ἑκοῦσι σφίσι ἴσχυσεν, αὐτοῖς τοῖς ὀνόμασι, χωρὶς τοῦ τῆς

δικτατωρίας, προσεποιήσαντο. ὕπατοί τε γὰρ πλειστάκις γίγνονται, καὶ ἀνθύπατοι ἀεὶ, ὁσάκις ἂν ἔξω τοῦ πωμηρίου ὦσιν, ὀνομάζονται· τήν τε τοῦ αὐτοκράτορος πρόσρησιν διαπαντὸς οὐ μόνον οἱ νικήσαντές τινας, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, πρὸς δήλωσιν τῆς αὐτοτελοῦς σφῶν ἐξουσίας, ἀντὶ τῆς τοῦ βασιλέως τοῦ τε δικτάτωρος ἐπικλήσεως, ἔχουσιν. αὐτὰς μὲν γὰρ ἐκείνας οὐ τίθενται, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐκ τῆς πολιτείας ἐξέπεσον, τὸ δὲ δὴ ἔργον αὐτῶν τῇ τοῦ αὐτοκράτορος προσηγορίᾳ βεβαιοῦνται. καὶ ἐκ μὲν τούτων τῶν ὀνομάτων, καταλόγους τε ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα ἀθροίζειν, πολέμους τε ἀναιρεῖσθαι, καὶ εἰρήνην σπένδεσθαι, τοῦ τε ξενικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ὁμοίως ἄρχειν, ὥστε καὶ ἐντὸς τοῦ πωμηρίου καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς βουλευτὰς θανατοῦν δύνασθαι, τά τε ἄλλα ὅσα τοῖς τε ὑπάτοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐταρχήσασί ποτε ποιεῖν ἐξῆν, λαμβάνουσιν. ἐκ δὲ δὴ τοῦ τιμητεύειν, τούς τε βίους καὶ τοὺς τρόπους ἡμῶν ἐξετάζουσι, καὶ ἀπογραφὰς ποιοῦνται· καὶ τοὺς μὲν καταλέγουσι καὶ ἐς τὴν ἱππάδα καὶ ἐς τὸ βουλευτικὸν, τοὺς δὲ καὶ ἀπαλείφουσιν, ὅπως ἂν αὐτοῖς δόξῃ. ἔκ τε τοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἱερωσύναις ἱερῶσθαι, καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰς πλείους σφῶν διδόναι, ἀρχιερέων τέ τινα αὐτῶν, κἂν δύο, κἂν τρεῖς ἅμα ἄρχωσιν, εἶναι, πάντων αὐτοὶ καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν κυριεύουσιν. ἥ τε ἐξουσία ἡ δημαρχικὴ καλουμένη, ἣν οἱ πάνυ ποτὲ ἀνθήσαντες ἔσχον, δίδωσι σφίσι τά τε ἐπιγιγνόμενα ὑφ᾽ ἑτέ-

ρου τινὸς, ἂν μὴ συνεπαινῶσι, παύειν, καὶ μὴ καθυβρίζεσθαι· κἂν ἄρα τι καὶ τὸ βραχύτατον μὴ ὅτι ἔργῳ ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἀδικεῖσθαι δόξωσι, καὶ ἄκριτον τὸν ποιήσαντα αὐτὸ ὡς καὶ ἐναγῆ ἀπολλύναι. δημαρχεῖν μὲν γὰρ, ἅτε καὶ ἐς τοὺς εὐπατρίδας πάντως τελοῦντες, οὐχ ὅσιον νομίζουσιν εἶναι· τὴν δὲ δὴ δύναμιν τὴν τῶν δημάρχων πᾶσαν, ὅση περ τὰ μάλιστα ἐγένετο, προστίθενται, καὶ δι' αὐτῆς καὶ ἡ ἐξαρίθμησις τῶν ἐτῶν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, ὡς καὶ κατ' ἔτος αὐτὴν μετὰ τῶν ἀεὶ δημαρχούντων λαμβανόντων, προβαίνει. ταῦτα μὲν ἐκ τῆς δημοκρατίας, ὥς που καὶ ἕκαστα ἐνομίσθη, οὕτω τε καὶ διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων εἰλήφασιν, ὅπως μηδὲν ἄνευ δόσεώς τινος ἔχειν δοκῶσιν.

18. Ἤδη δὲ καὶ ἕτερόν τι, ὃ μηδενὶ τῶν πάλαι Ῥωμαίων ἐς πάντα ἄντικρυς ἐδόθη, προσεκτήσαντο, ὑφ' οὗπερ καὶ μόνου καὶ ἐκεῖνα ἂν καὶ τἆλλα αὐτοῖς πράττειν ἐξῆν. λέλυνται γὰρ δὴ τῶν νόμων, ὡς αὐτὰ τὰ Λατινικὰ ῥήματα λέγει· τουτέστιν ἐλεύθεροι ἀπὸ πάσης ἀναγκαίας νομίσεώς εἰσι, καὶ οὐδενὶ τῶν γεγραμμένων ἐνέχονται, καὶ οὕτως ἐκ τούτων τῶν δημοκρατικῶν ὀνομάτων, πᾶσαν τὴν τῆς πολιτείας ἰσχὺν περιβέβληνται· ὥστε καὶ τὰ τῶν βασιλέων, πλὴν τοῦ φορτικοῦ τῆς προσηγορίας αὐτῶν, ἔχειν. ἡ γὰρ δὴ τοῦ Καίσαρος ἥ τε τοῦ Αὐγούστου πρόσρησις δύναμιν μὲν οὐδεμίαν αὐτοῖς οἰκείαν προστίθησι, δηλοῖ δ' ἄλλως τὸ μὲν, τὴν τοῦ γένους σφῶν διαδοχὴν, τὸ δὲ, τὴν τοῦ ἀξιώματος λαμπρότητα. καὶ ἥ γε τοῦ πατρὸς ἐπωνυ-

μία τάχα μὲν καὶ ἐξουσίαν τινὰ αὐτοῖς, ἥν ποτε οἱ πατέρες ἐπὶ τοὺς παῖδας ἔσχον, κατὰ πάντων ἡμῶν δίδωσιν· οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀρχὴν ἐγένετο, ἀλλ' ἔς τε τιμὴν καὶ ἐς παραίνεσιν, ἵνα αὐτοί τε τοὺς ἀρχομένους, ὡς καὶ παῖδας ἀγαπῶσι, καὶ ἐκεῖνοι σφᾶς, ὡς καὶ πατέρας αἰδῶνται. τοσαῦταί τε καὶ τοιαῦται αἱ προσηγορίαι εἰσὶν, αἷς οἱ τὸ κράτος ἔχοντες, κατὰ τοὺς νόμους καὶ κατὰ τὸ ἤδη πάτριον, νομίζουσι. καὶ νῦν μὲν πᾶσαι ἅμα αὐτοῖς ὡς τὸ πολὺ, πλὴν τῆς τῶν τιμητῶν, δίδονται· τοῖς δὲ δὴ πάλαι κατὰ χρόνους ὡς ἕκασται ἐψηφίζοντο. τὴν γὰρ δὴ τιμητείαν ἔλαβον μέν τινες καὶ τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ τὸ ἀρχαῖον, ἔλαβε δὲ καὶ Δομιτιανὸς διὰ βίου· οὐ μέντοι καὶ νῦν ἔτι τοῦτο γίγνεται. τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἔχοντες, οὔτε αἱροῦνται ἐπ' αὐτὴν, οὔτε τὴν πρόσκλησιν αὐτῆς, πλὴν ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς, κτῶνται.

19. Ἡ μὲν οὖν πολιτεία οὕτω τότε πρός τε τὸ βέλτιον καὶ πρὸς τὸ σωτηριωδέστερον μετεκοσμήθη. καὶ γάρ που καὶ παντάπασιν ἀδύνατον ἦν, δημοκρατουμένους αὐτοὺς σωθῆναι. οὐ μέντοι καὶ ὁμοίως τοῖς πρόσθεν τὰ μετὰ ταῦτα πραχθέντα λεχθῆναι δύναται. πρότερον μὲν γὰρ ἔς τε τὴν βουλὴν καὶ ἐς τὸν δῆμον πάντα, καὶ εἰ πόῤῥω που συμβαίη, ἐσεφέρετο· καὶ διὰ τοῦτο πάντες τε αὐτὰ ἐμάνθανον, καὶ πολλοὶ συνέγραφον. κἀκ τούτου καὶ ἡ ἀλήθεια αὐτῶν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ φόβῳ τινὰ καὶ χάριτι, φιλίᾳ τε καὶ ἔχθρᾳ τισὶν ἐῤῥέθη, παρὰ γοῦν τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰ αὐτὰ γράψασι, τοῖς τε ὑπο-

ανήμασι τοῖς δημοσίοις, τρόπον τινὰ εὑρίσκετο. ἐκ δὲ δὴ τοῦ χρόνου ἐκείνου τὰ μὲν πλείω κρύφα καὶ δι' ἀποῤῥήτων γίγνεσθαι ἤρξατο. εἰ δέ που καί τινα δημοσιευθείη, ἀλλὰ ἀνεξέλεγκτά γε ὄντα ἀπιστεῖται. καὶ γὰρ λέγεσθαι καὶ πράττεσθαι πάντα πρὸς τὰ τῶν ἀεὶ κρατούντων τῶν τε παραδυναστευόντων σφίσι βουλήματα ὑποπτεύεται. καὶ κατὰ τοῦτο πολλὰ μὲν οὐ γιγνόμενα, θρυλλεῖται, πολλὰ δὲ καὶ πάνυ συμβαίνοντα, ἀγνοεῖται· πάντα δὲ, ὡς εἰπεῖν, ἄλλως πως ἢ ὡς πράττεται, διαθροεῖται. καὶ μέντοι καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος, τό, τε τῶν πραγμάτων πλῆθος δυσχερεστάτην ἀκρίβειαν αὐτῶν παρέχεται. ἔν τε γὰρ τῇ Ῥώμῃ συχνὰ, καὶ παρὰ τῷ ὑπηκόῳ αὐτῆς πολλὰ, πρός τε τὸ πολέμιον, ἀεὶ καὶ καθ' ἡμέραν, ὡς εἰπεῖν, γίγνεταί τινα, περὶ ὧν τὸ μὲν σαφὲς οὐδεὶς ῥᾳδίως, ἔξω τῶν πραττόντων αὐτὰ, γιγνώσκει· πλεῖστοι δ' ὅσοι οὐδ' ἀκούουσι τὴν ἀρχὴν ὅ, τι γέγονεν. ὅθεν περ καὶ ἐγὼ πάντα τὰ ἑξῆς, ὅσα γε καὶ ἀναγκαῖον ἔσται εἰπεῖν, ὥς που καὶ δεδήλωται φράσω, εἴτ' ὄντως οὕτως, εἴτε καὶ ἑτέρως πως ἔχει. προσέσται μέντοι τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς δοξασίας, ἐς ὅσον ἐνδέχεται, ἐν οἷς ἄλλο τι μᾶλλον ἢ τὸ θρυλλούμενον, ἠδυνήθην ἐκ πολλῶν ὧν ἀνέγνων, ἢ καὶ ἤκουσα, ἢ καὶ εἶδον, τεκμήρασθαι.

20. Αὔγουστος μὲν δὴ ὁ Καῖσαρ, ὥσπερ εἶπον, ἐπωνομάσθη, καὶ αὐτῷ σημεῖον οὐ σμικρὸν εὐθὺς τότε τῆς νυκτὸς ἐπεγένετο. ὁ γὰρ Τίβερις πελαγίσας, πᾶσαν τὴν ἐν τοῖς πεδίοις Ῥώμην κατὰ-

λαβεν, ὥστε πλεῖσθαι· καὶ ἐπ' αὐτοῦ οἱ μάντεις, ὅτι τε ἐπὶ μέγα αὐξήσει, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν πόλιν ὑποχειρίαν ἕξει, προέγνωσαν. χαριζομένων δ' αὐτῷ καθ' ὑπερβολὴν ἄλλων ἄλλα, Σέξστος τις Πακούβιος, ὡς δ' ἕτεροι λέγουσιν, Ἀπούδιος, πάντας ἐξενίκησεν. ἐν γὰρ τῷ συνεδρίῳ ἑαυτόν τέ οἱ, τὸν τῶν Ἰβήρων τρόπον, καθωσίωσε, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευε τοῦτο ποιῆσαι. ἐπειδή τε ὁ Αὔγουστος ἐμποδὼν οἱ ἐγένετο, πρός τε τὸ πλῆθος τὸ προσεστὸς ἐξεπήδησεν, (ἐδημάρχει γάρ) καὶ ἐκείνους τε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοὺς λοιποὺς, κατά τε τὰς ὁδοὺς καὶ κατὰ τοὺς στενωποὺς περινοστήσας, καθιερῶσαι σφᾶς τῷ Αὐγούστῳ κατηνάγκασεν. ἀφ' οὔπερ καὶ νῦν προτρεπόμενοι τὸν κρατοῦντα, λέγειν εἰώθαμεν ὅτι, σοὶ καθωσιώμεθα. καὶ ὁ μὲν καὶ θῦσαι ἐπὶ τούτῳ πάντας ἐποίει, ἔν τε τῷ ὁμίλῳ ποτὲ κληρονόμον ἔφη τὸν Αὔγουστον ἐξ ἴσου τῷ υἱεῖ καταλείψειν· οὐχ ὅτι τι εἶχεν, ἀλλ' ὅτι καὶ προσλαβεῖν ἠθέλησεν· ὃ καὶ ἐγένετο.

21. Αὔγουστος δὲ τά τε ἄλλα τὰ τῇ ἀρχῇ προσήκοντα προθυμότερον, ὡς καὶ ἐθελοντὶ δὴ παρὰ πάντων αὐτὴν εἰληφὼς, ἔπραττε, καὶ ἐνομοθέτει πολλά. (οὐδὲν δὲ δέομαι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐπεξιέναι, χωρὶς ἢ ὅσα τῇ συγγραφῇ πρόσφορά ἐστι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα πραχθεῖσι ποιήσω, ἵνα μὴ καὶ δι' ὄχλου γένωμαι, πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπεισφέρων, ἃ μηδ' αὐτοὶ οἱ πάνυ αὐτὰ μελετῶντες ἀκριβοῦσιν.) οὐ μέντοι καὶ πάντα ἰδιογνωμονῶν ἐνομοθέτει, ἀλλ' ἔστι μὲν ἃ καὶ ἐς τὸ δημό-

σιον προσεξετίθει, ὅπως ἄν τι μὴ ἀρέσῃ τινὰ, προμαθὼν ἐπανορθώσῃ. προετρέπετό τε γὰρ πάνθ᾽ ὁντινοῦν συμβουλεύειν οἱ, εἴ τίς τι ἄμεινον αὐτῶν ἐπινοήσειε· καὶ παῤῥησίαν σφίσι πολλὴν ἔνεμε, καί τινα καὶ μετέγραφε. τὸ δὲ δὴ πλεῖστον, τούς τε ὑπάτους, ἢ τὸν ὕπατον, ὁπότε καὶ αὐτὸς ὑπατεύοι, κἀκ τῶν ἄλλων ἀρχόντων ἕνα παρ᾽ ἑκάστων, ἔκ τε τοῦ λοιποῦ τῶν βουλευτῶν πλήθους πεντεκαίδεκα τοὺς κλήρῳ λαχόντας, συμβούλους ἐς ἑξάμηνον παρελάμβανεν· ὥστε δι᾽ αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι κοινοῦσθαι τρόπον τινὰ τὰ νομοθετούμενα νομίζεσθαι. ἐσέφερε μὲν γάρ τινα καὶ ἐς πᾶσαν τὴν γερουσίαν· βέλτιον μέντοι νομίζων εἶναι μετ᾽ ὀλίγων καθ᾽ ἡσυχίαν τά τε πλείω καὶ τὰ μείζω προσκοπεῖσθαι, τοῦτό τε ἐποίει, καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἐδίκαζε μετ᾽ αὐτῶν. ἔκρινε μὲν γὰρ καὶ καθ᾽ ἑαυτὴν ἡ βουλὴ πᾶσα, ὡς καὶ πρότερον, καί τισι καὶ πρεσβείαις καὶ κηρυκείαις καὶ δήμων καὶ βασιλέων ἐχρημάτιζεν· ὅ, τέ δῆμος ἐς τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ τὸ πλῆθος αὖ συνελέγετο· οὐ μέντοι καὶ ἐπράττετό τι ὃ μὴ καὶ ἐκείνῳ ἤρεσκε. τοὺς γοῦν ἄρξοντας τοὺς μὲν αὐτὸς ἐκλεγόμενος προεβάλλετο, τοὺς δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δήμῳ τῷ τε ὁμίλῳ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ποιούμενος, ἐπεμελεῖτο ὅπως μήτ᾽ ἀνεπιτήδειοι, μήτ᾽ ἐκ παρακελεύσεως, ἢ καὶ δεκασμοῦ, ἀποδεικνύωνται. τὸ μὲν οὖν σύμπαν οὕτω τὴν ἀρχὴν διῴκησε.

22. Λέξω δὲ καὶ καθ᾽ ἕκαστον ὅσα ἀναγκαῖόν ἐστι μετὰ τῶν ὑπάτων, ὑφ᾽ ὧν ἐγένετο, μνημονεύεσθαι. ἐν μὲν γὰρ τῷ προειρημένῳ ἔτει, τὰς ὁδοὺς

τὰς ἔξω τοῦ τείχους δυσπορεύτους ὑπ᾿ ἀμελείας ὁρῶν οὔσας, τὰς μὲν ἄλλας ἄλλοις τισὶ τῶν βουλευτῶν ἐπισκευάσαι τοῖς οἰκείοις τέλεσι προσέταξε· τῆς δὲ δὴ Φλαμινίας αὐτὸς, ἐπειδήπερ ἐκστρατεύσειν δι᾿ αὐτῆς ἔμελλεν, ἐπεμελήθη. καὶ ἡ μὲν εὐθὺς τότε ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ εἰκόνες αὐτῷ ἐπ᾿ ἁψίδων ἔν τε τῇ τοῦ Τιβέριδος γεφύρᾳ καὶ ἐν Ἀριμίνῳ ἐποιήθησαν· αἱ δ᾿ ἄλλαι ὕστερον, εἴτ᾿ οὖν πρὸς τοῦ δημοσίου (ἐπειδὴ μηδεὶς τῶν βουλευτῶν ἡδέως ἀνήλισκεν) εἴτε καὶ πρὸς τοῦ Αὐγούστου τις εἰπεῖν ἐθέλει, ἐπεσκευάσθησαν. οὐ γὰρ δύναμαι διακρῖναι τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, οὐδ᾿ εἰ τὰ μάλιστα ὁ Αὔγουστος καὶ ἀνδριάντας τινὰς ἑαυτοῦ ἀργυροῦς, πρός τε τῶν φίλων καὶ πρὸς δήμων τινῶν γεγονότας, ἐς νόμισμα κατέκοψε, τοῦ δὴ καὶ οἴκοθεν πάνθ᾿ ὅσα γε καὶ ἔλεγε δαπανᾶν δοκεῖν· καὶ διὰ τοῦτο οὔτ᾿ εἴ ποτε ἐκ τῶν δημοσίων τι χρημάτων ὁ ἀεὶ κρατῶν ἔλαβεν, οὔτ᾿ εἴ ποτε αὐτὸς ἔδωκε, γνώμην ἔχω συγγράψαι. πολλάκις τε γὰρ ἑκάτερον αὐτῶν ἐγένετο. καὶ τί ἂν τις ἐς δανείσματα ἢ καὶ δωρεὰς τὰ τοιαῦτα καὶ λέγοι, ὁπότε καὶ τούτοις καὶ ἐκείνοις καὶ ὁ δῆμος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπίκοινον ἀεὶ χρῶνται; τότε μὲν δὴ ταῦτα ὁ Αὔγουστος ἔπραξε· καὶ ἐξώρμησε μὲν ὡς καὶ ἐς τὴν Βρεττανίαν στρατεύσων, ἐς δὲ δὴ τὰς Γαλατίας ἐλθὼν, ἐνταῦθα διέτριψεν. ἐκεῖνοί τε γὰρ ἐπικηρυκεύσασθαί οἱ ἐδόκουν, καὶ τὰ τούτων ἀκατάστατα ἔτι, ἅτε τῶν ἐμφυλίων πολέμων εὐθὺς ἐπὶ τῇ ἁλώσει σφῶν ἐπιγενομένων, ἦν. καὶ αὐτῶν καὶ ἀπογραφὰς ἐποιήσατο, καὶ τὸν βίον τὴν

τε πολιτείαν διεκόσμησε. κἀντεῦθεν ἔς τε τὴν Ἰβηρίαν ἀφίκετο, καὶ κατεστήσατο καὶ ἐκείνην.

23. Μετὰ δὲ δὴ τοῦτο αὐτός τε τὸ ὄγδοον σὺν τῷ Ταύρῳ τῷ Στατιλίῳ ὑπάτευσε, καὶ ὁ Ἀγρίππας τὰ Σεπτὰ ὠνομασμένα καθιέρωσεν. ὁδὸν μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἐπισκευάσειν ὑπέσχετο· ταῦτα δὲ ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ στοαῖς πέριξ ὑπὸ τοῦ Λεπίδου πρὸς τὰς φυλετικὰς ἀρχαιρεσίας συνῳκοδομημένα, καὶ πλαξὶ λιθίναις καὶ ζωγραφήμασιν ἐπεκόσμησεν, Ἰούλια αὐτὰ ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου προσαγορεύσας. καὶ ὁ μὲν οὐχ ὅπως φθόνον τινὰ ἐπ᾽ αὐτοῖς ὠφλίσκανεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ καὶ πρὸς αὐτοῦ ἐκείνου καὶ πρὸς τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐτιμᾶτο. αἴτιον δὲ, ὅτι τὰ φιλανθρωπότατα, καὶ τὰ εὐκλεέστατα, τά τε συμφορώτατα καὶ συμβουλεύων οἱ καὶ συμπράττων, οὐδὲ ἐπὶ βραχὺ τῆς δόξης αὐτῶν ἀντεποιεῖτο· ταῖς τε παρ᾽ αὐτοῦ τιμαῖς, οὔτε ἐς πλεονεξίαν, οὔτε ἐς ἀπόλαυσιν ἰδίαν ἐχρῆτο, ἀλλ᾽ ἔς τε τὸ αὐτῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐς τὸ τῷ δημοσίῳ συμφέρον. ὁ δὲ δὴ Γάλλος Κορνήλιος καὶ ἐξύβρισεν ὑπὸ τῆς τιμῆς. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ μάταια ἐς τὸν Αὔγουστον ἀπελήρει, πολλὰ δὲ καὶ ἐπαίτια παρέπραττε. καὶ γὰρ καὶ εἰκόνας ἑαυτοῦ ἐν ὅλῃ, ὡς εἰπεῖν, τῇ Αἰγύπτῳ ἔστησε, καὶ τὰ ἔργα ὅσα ἐπεποιήκει, ἐς τὰς πυραμίδας ἐσέγραψε. κατηγορήθη τε οὖν ἐπ᾽ αὐτοῖς ὑπὸ Οὐαλερίου Λάργου, ἑταίρου τέ οἱ καὶ συμβιωτοῦ ὄντος, καὶ ἠτιμώθη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου, ὥστε καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτοῦ κωλυθῆναι διαιτᾶσθαι. γενομένου δὲ τούτου, καὶ ἄλλοι αὐτῷ συχνοὶ ἐπέθεντο, καὶ γρα-

φὰς κατ' αὐτοῦ πολλὰς ἐπήνεγκαν· καὶ ἡ γερουσία ἅπασα ἁλῶναί τε αὐτὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ φυγεῖν τῆς οὐσίας στερηθέντα, καὶ ταύτην τε τῷ Αὐγούστῳ δοθῆναι, καὶ ἑαυτοὺς βουθυτῆσαι, ἐψηφίσατο. καὶ ὁ μὲν περιαλγήσας ἐπὶ τούτοις, ἑαυτὸν προκατεχρήσατο.

24. Τὸ δὲ δὴ τῶν πολλῶν κίβδηλον καὶ ἐκ τούτου διηλέγχθη, ὅτι ἐκεῖνόν τε, ὃν τέως ἐκολάκευον, οὕτω τότε διέθηκαν, ὥστε καὶ αὐτοχειρίᾳ ἀποθανεῖν ἀναγκάσαι, καὶ πρὸς τὸν Λάργον ἀπέκλιναν, ἐπειδήπερ αὔξειν ἤρχετο· μέλλοντές που καὶ κατὰ τούτου τὰ αὐτὰ, ἄν γέ τι τοιοῦτόν οἱ συμβῇ, ψηφιεῖσθαι. ὁ μέντοι Προκούλιος οὕτω πρὸς αὐτὸν ἔσχεν, ὥστ' ἀπαντήσας ποτὲ αὐτῷ, τήν τε ῥῖνα καὶ τὸ στόμα τὸ ἑαυτοῦ τῇ χειρὶ ἐπισχεῖν· ἐνδεικνύμενος τοῖς συνοῦσιν, ὅτι μηδ' ἀναπνεῦσαί τινι παρόντος αὐτοῦ ἀσφάλεια εἴη. ἄλλος τέ τις προσῆλθέ τε αὐτῷ, καίπερ ἀγνὼς ὢν, μετὰ μαρτύρων, καὶ ἐπήρετο εἰ γνωρίζοι ἑαυτόν. ἐπειδή τε ἐξηρνήσατο, ἐς γραμματεῖον τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ ἐσέγραψεν. ὥσπερ οὐκ ἐξὸν τῷ κακῷ καὶ ὃν οὐκ ᾔδει πρότερον συκοφαντῆσαι. οὕτω δ' οὖν οἱ πολλοὶ τὰ ἔργα τινῶν, κἂν πονηρὰ ᾖ, μᾶλλον ζηλοῦσιν, ἢ τὰ παθήματα φυλάσσονται· ὥστε καὶ τότε Μάρκος ὁ Ἐγνάτιος Ῥοῦφος ἀγορανομήσας, καὶ ἄλλα τε πολλὰ καλῶς πράξας, καὶ ταῖς οἰκίαις ταῖς ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐμπρησθείσαις ἐπικουρίαν μετὰ τῶν ἑαυτοῦ δούλων καὶ μεθ' ἑτέρων τινῶν μισθωτῶν ποιησάμενος, καὶ διὰ τοῦτο τά τε ἀναλώματα τὰ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ

προσήκοντα παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν, καὶ στρατηγὸς παρανόμως ἀποδειχθεὶς, ἐπήρθη τε ὑπ᾽ αὐτῶν τούτων, καὶ τὸν Αὔγουστον ὑπερεφρόνησεν, ὥστε καὶ προγράψαι ὅτι ἄθραυστον καὶ ὁλόκληρον τῷ διαδόχῳ τὴν πόλιν παρέδωκεν. ἐπ᾽ οὖν τούτῳ οἵ τε ἄλλοι πάντες οἱ πρῶτοι, καὶ αὐτὸς ὅτιμάλιστα ὁ Αὔγουστος ὀργὴν ἔσχε. καὶ ἐκεῖνον μὲν ἐκδιδάξειν οὐκ ἐς μακρὰν ἔμελλε τὸ μὴ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς φρονεῖν· τοῖς δ᾽ ἀγορανόμοις παραχρῆμα ἐπιμελεῖσθαί τε ὅπως μηδὲν ἐμπίπρηται, κἂν ἄρα τι τοιοῦτον συμβῇ, κατασβεννύναι τὸ πῦρ, προσέταξε.

25. Κἂν τῷ αὐτῷ ἔτει τούτῳ, ὅ, τε Πολέμων ὁ ἐν τῷ Πόντῳ βασιλεύων, ἔς τε τοὺς φίλους καὶ ἐς τοὺς συμμάχους τοῦ δήμου ἐνεγράφη· καὶ προεδρία τοῖς βουλευταῖς ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ἐς πάντα τὰ θέατρα ἐδόθη: τόν τε Αὔγουστον ἐς τὴν Βρεττανίαν (ἐπειδὴ μὴ ἠθέλησαν ὁμολογῆσαι) στρατευσείοντα κατέσχον οἵ τε Σάλασσοι, ἐπαναστάντες αὐτῷ, καὶ οἱ Κανταβροὶ, οἵ τε Ἄστυρες, πολεμωθέντες. οἰκοῦσι δὲ ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ τὰς Ἄλπεις, ὥσπερ εἴρηταί μοι· οὗτοι δὲ ἑκάτεροι, τοῦ τε Πυρηναίου τοῦ τε πρὸς τῇ Ἰβηρίᾳ τὸ καρτερώτατον, καὶ τὴν πεδιάδα τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ οὖσαν. δι᾽ οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος (ἤδη δὲ ἔννατον μετὰ Μάρκου Σιλανοῦ ὑπάτευεν) ἐπὶ μὲν τοὺς Σαλάσσους Τερέντιον Οὐάῤῥωνα ἔπεμψε. καὶ ὃς πολλαχῇ ἅμα, ὅπως μὴ συστραφέντες δυσχειρωτότεροι γένωνται, ἐμβαλὼν, ῥᾳστά τε αὐτοὺς, ἅτε καὶ κατ᾽ ὀλίγους προσπίπτοντας σφίσιν, ἐνίκησε· καὶ συμβῆναι καταναγκάσας, ἀργύριόν τέ

τι ῥητὸν, ὡς καὶ μηδὲν δεινὸν ἄλλο δράσων, ᾔτησε κἀκ τούτου πανταχῇ πρὸς τὴν εἴσπραξιν δῆθεν αὐτοῦ, στρατιώτας διαπέμψας, συνέλαβέ τε τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ἀπέδοτο, ἐφ' ᾧ μηδεὶς σφῶν ἐντὸς εἴκοσιν ἐτῶν ἐλευθερωθείη. καὶ αὐτῶν ἡ ἀρίστη τῆς γῆς τῶν τε δορυφόρων τισὶν ἐδόθη, καὶ πόλιν τὴν Αὐγούσταν Πραιτωριανῶν ὠνομασμένην ἔσχεν. αὐτὸς δὲ ὁ Αὔγουστος πρός τε τοὺς Ἄστυρας, καὶ πρὸς τοὺς Κανταβροὺς ἅμα ἐπολέμησε. καὶ ἐπειδὴ μήτε προσεχώρουν, οἷά τε ἐπὶ τοῖς ἐρυμνοῖς ἐπαιρόμενοι μήτε ἐς χεῖρας, διά τε τῷ πλήθει ἐλαττοῦσθαι, καὶ διὰ τὸ ἀκοντιστὰς τὸ πλεῖστον εἶναι, ᾔεσαν, καὶ προσέτι καὶ πράγματα αὐτῷ πολλὰ, εἴ που κινηθείη, τά τε ὑπερδέξια ἀεὶ προκαταλαμβάνοντες, καὶ ἐν τοῖς κοίλοις τοῖς τε ὑλώδεσιν ἐνεδρεύοντες, παρεῖχον· ἐν ἀπόρῳ παντάπασιν ἐγένετο. καὶ ὁ μὲν, ἔκ τε τοῦ καμάτου καὶ ἐκ τῶν φροντίδων νοσήσας, ἐς Ταῤῥάκωνα ἀνεχώρησε, καὶ ἐκεῖ ἠῤῥώστει. Γάϊος δὲ Ἀντίστιος προσεπολέμησέ τε αὐτοῖς ἐν τούτῳ, καὶ συχνὰ κατειργάσατο· οὐχ ὅτι καὶ ἀμείνων τοῦ Αὐγούστου στρατηγὸς ἦν, ἀλλ' ὅτι καταφρονήσαντες αὐτοῦ οἱ βάρβαροι ὁμόσε τε τοῖς Ῥωμαίοις ἐχώρησαν, καὶ ἐνικήθησαν. καὶ οὕτως ἐκεῖνός τέ τινα ἔλαβε, καὶ Τίτος μετὰ ταῦτα Καρίσιος τήν τε Λαγκίαν, τὸ μέγιστον τῶν Ἀστύρων πόλισμα, ἐκλειφθὲν εἷλε, καὶ ἄλλα πολλὰ παρεστήσατο.

26. Παυσαμένου δὲ τοῦ πολέμου τούτου, ὁ Αὔγουστος τοὺς μὲν ἀφηλικεστέρους τῶν στρατιωτῶν ἀφῆκε, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἐν Λυσιτανίᾳ, τὴν Αὐγού-

σταν Ἠμαθίταν καλουμένην, κτίσαι ἔδωκε· τοῖς δὲ τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔτι ἔχουσι, θέας τινάς, διά τε τοῦ Μαρκέλλου καὶ τοῦ Τιβερίου, ὡς καὶ ἀγορανομούντων, ἐν αὐταῖς τοῖς στρατοπέδοις ἐποίησε. καὶ τῷ μὲν Ἰούβᾳ τῆς τε Γαιτουλίας τινὰ ἀντὶ τῆς πατρῴας ἀρχῆς, ἐπείπερ ἐς τὸν τῶν Ῥωμαίων κόσμον οἱ πλείους αὐτῶν ἐσεγεγράφατο, καὶ τὰ τοῦ Βόκχου τοῦ τε Βογούου ἔδωκε· τοῦ δ᾽ Ἀμύντου τελευτήσαντος, οὐ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπέτρεψεν, ἀλλ᾽ ἐς τὴν ὑπήκοον ἐσήγαγε. καὶ οὕτω καὶ ἡ Γαλατία μετὰ τῆς Λυκαονίας Ῥωμαῖον ἄρχοντα ἔσχε· τά τε χωρία τὰ ἐκ τῆς Παμφυλίας πρότερον τῷ Ἀμύντᾳ προσνεμηθέντα, τῷ ἰδίῳ νομῷ ἀπεδόθη. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον Μάρκος Οὐϊνίκιος, Κελτῶν τινας μετελθών, ὅτι Ῥωμαίους ἄνδρας, ἐς τὴν χώραν σφῶν κατὰ τὴν ἐπιμιξίαν ἐσελθόντας, συλλαβόντες ἔφθειραν, τὸ ὄνομα καὶ αὐτὸς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῷ Αὐγούστῳ ἔδωκε. καὶ ἐψηφίσθη μέν που καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτῷ καὶ ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τότε γενομένοις· ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἠθέλησεν αὐτὰ πέμψαι, ἁψίς τε ἐν τοῖς Ἄλπεσι τροπαιοφόρος οἱ ᾠκοδομήθη, καὶ ἐξουσία ἐδόθη τοῦ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ καὶ τῷ τε στεφάνῳ καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ νικητηρίᾳ ἀεὶ χρῆσθαι. Αὔγουστος μὲν ταῦτά τε ἐν τοῖς πολέμοις ἔπραξε, καὶ τὸ τοῦ Ἰανοῦ τεμένισμα, ἀνοιχθὲν δι᾽ αὐτούς, ἔκλεισεν.

27. Ἀγρίππας δὲ ἐν τούτῳ τὸ ἄστυ τοῖς ἰδίοις τέλεσιν ἐπεκόσμησε. τοῦτο μὲν γάρ, τὴν στοάν τὴν τοῦ Ποσειδῶνος ὠνομασμένην καὶ ἐξῳκοδόμησεν ἐπὶ

ταῖς ναυκρατίαις, καὶ τῇ τῶν Ἀργοναυτῶν γραφῇ ἐπελάμπρυνε· τοῦτο δὲ, τὸ πυριατήριον τὸ Λακωνικὸν κατεσκεύασε. Λακωνικὸν γὰρ τὸ γυμνάσιον, ἐπειδήπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι γυμνοῦσθαί τε ἐν τῷ τότε χρόνῳ καὶ λίπα ἀσκεῖν μᾶλλον ἐδόκουν, ἐπεκάλεσε. τό, τε Πάνθειον ὠνομασμένον ἐξετέλεσε. προσαγορεύεται δὲ οὕτω, τάχα μὲν ὅτι πολλῶν θεῶν εἰκόνας ἐν τοῖς ἀγάλμασι, τῷ τε τοῦ Ἄρεως καὶ τῷ τῆς Ἀφροδίτης, ἔλαβεν· ὡς δὲ ἐγὼ νομίζω, ὅτι θολοειδὲς ὂν, τῷ οὐρανῷ προσέοικεν. ἠβουλήθη μὲν οὖν ὁ Ἀγρίππας καὶ τὸν Αὔγουστον ἐνταῦθα ἱδρῦσαι, τήν τε τοῦ ἔργου ἐπίκλησιν αὐτῷ δοῦναι· μὴ δεξαμένου δὲ αὐτοῦ μηδέτερον, ἐκεῖ μὲν, τοῦ προτέρου Καίσαρος, ἐν δὲ τῷ προνάῳ, τοῦ τε Αὐγούστου καὶ ἑαυτοῦ ἀνδριάντας ἔστησε. καὶ (ἐγίγνετο γὰρ ταῦτα οὐκ ἐξ ἀντιπάλου τῷ Ἀγρίππᾳ πρὸς τὸν Αὔγουστον φιλοτιμίας, ἀλλ' ἔκ τε τῆς πρὸς ἐκεῖνον λιπαροῦς εὐνοίας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸ δημόσιον ἐνδελεχοῦς σπουδῆς) οὐ μόνον οὐδὲν αὐτὸν ἐπ' αὐτοῖς ὁ Αὔγουστος ᾐτιάσατο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐτίμησε. τούς τε γὰρ γάμους τῆς τε θυγατρὸς τῆς Ἰουλίας καὶ τοῦ ἀδελφιδοῦ τοῦ Μαρκέλλου μὴ δυνηθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε ποιῆσαι, δι' ἐκείνου καὶ ἀπὼν ἑώρτασε. καὶ ἐπειδὴ ἡ οἰκία ἡ ἐν τῷ Παλατίῳ ὄρει, ἡ πρότερον μὲν τοῦ Ἀντωνίου γενομένη, ὕστερον δὲ τῷ Ἀγρίππᾳ καὶ τῷ Μεσσάλᾳ δοθεῖσα, κατεφλέχθη, τῷ μὲν Μεσσάλᾳ ἀργύριον ἐχαρίσατο, τὸν δὲ Ἀγρίππαν, σύνοικον ἐποιήσατο. οὗτός τε οὖν ἐκ τούτων οὐκ ἀπεικότως ἐγαυροῦτο·

καὶ τις Γάϊος Θοράνιος αἰτίαν ἀγαθὴν ἔσχεν, ὅτι δημαρχῶν τὸν πατέρα, καίπερ ἐξελεύθερόν τινος ὄντα, ἔς τε τὸ θέατρον ἐσήγαγε, καὶ ἐν τῷ δημαρχικῷ βάθρῳ παρεκαθίσατο. Πούπλιός τε Σερουΐλιος ὄνομα καὶ αὐτὸς ἔλαβεν, ὅτι στρατηγῶν, ἄρκτους τε τριακοσίους, καὶ Λιβυκὰ ἕτερα θηρία ἴσα, ἐν πανηγύρει τινὶ ἀπέκτεινεν.

28. Ἐκ δὲ τούτου δέκατον ὁ Αὔγουστος μετὰ Γαΐου Νωρβανοῦ ἦρξε, καὶ ἔν τε τῇ νουμηνίᾳ ὅρκους ἡ βουλὴ, βεβαιοῦσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐποιήσατο. καὶ ἐπειδὴ πλησιάζειν τε ἤδη τῇ πόλει ἠγγέλθη, (ὑπὸ γὰρ τῆς ἀῤῥωστίας ἐχρόνισε) καὶ τῷ δήμῳ καθ᾽ ἑκατὸν δραχμὰς δώσειν ὑπέσχετο, τό, τε γράμμα τὸ περὶ αὐτῶν ἀπηγόρευσε μὴ πρότερον ἐκτεθῆναι πρὶν ἂν καὶ ἐκείνῃ συνδόξῃ· πάσης αὐτὸν τῆς τῶν νόμων ἀνάγκης ἀπήλλαξαν, ἵν᾽, ὥσπερ εἴρηταί μοι, καὶ αὐτοτελὴς ὄντως καὶ αὐτοκράτωρ καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν νόμων, πάντα τε ὅσα βούλοιτο ποιοίη, καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἂν μὴ βούλοιτο, μὴ πράττῃ. ταῦτα μὲν ἀποδημοῦντι ἔτ᾽ αὐτῷ ἐψηφίσθη. ἀφικομένῳ δὲ ἐς τὴν Ῥώμην, ἄλλα τινὰ ἐπί τε τῇ σωτηρίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ αὐτοῦ ἐγένετο, τῷ τε Μαρκέλλῳ βουλεύειν τε ἐν τοῖς ἐστρατηγηκόσι, καὶ τὴν ὑπατείαν δέκα θᾶττον ἔτεσιν ἤπερ ἐνενόμιστο, αἰτῆσαι· καὶ τῷ Τιβερίῳ, πέντε πρὸ ἑκάστης ἀρχῆς ἔτεσι τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι ἐδόθη. καὶ παραχρῆμά γε οὗτος μὲν, ταμίας, ἐκεῖνος δὲ, ἀγορανόμος, ἀπεδείχθησαν. τῶν τε ταμιευσόντων ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκλιπόντων, ἐκληρώθησαν ἐς αὐτὰ πάντες

οἱ μέχρι δέκα ἄνω ἐτῶν ἄνευ τοῦ ἔργου τούτου τεταμιευκότες. ἐν μὲν οὖν τῇ πόλει ταῦτα τότε ἄξια μνήμης ἐγένετο.

29. Οἱ δὲ Κάνταβροι, οἵ τε Ἄστυρες, ὡς τάχιστα ὁ Αὔγουστος ἐκ τῆς Ἰβηρίας, Λούκιον Αἰμίλιον ἄρχοντα αὐτῆς καταλιπὼν, ἀπηλλάγη, ἐπανέστησαν· καὶ πέμψαντες πρὸς τὸν Αἰμίλιον, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἐκφῆναί οἱ, σῖτόν τε καὶ ἄλλα τινὰ χαρίσασθαι τῷ στρατεύματι βούλεσθαι ἔφασαν. κἀκ τούτου στρατιώτας συχνοὺς, ὡς καὶ κομιοῦντας αὐτὰ, λαβόντες, ἔς τε χωρία αὐτοὺς ἐπιτήδεια σφίσιν ἐσήγαγον, καὶ κατεφόνευσαν. οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ἥσθησαν. τῆς τε γὰρ χώρας αὐτῶν δῃωθείσης, καὶ τειχῶν τινων καυθέντων, τό, τε μέγιστον, τῶν χειρῶν τοῖς ἀεὶ ἁλισκομένοις ἀποκοπτομένων, ταχέως ἐχειρώθησαν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ ἄλλη τις στρατεία καινὴ ἀρχήν τε ἅμα καὶ τέλος ἔσχεν. ἐπὶ γὰρ Ἀραβίαν τὴν εὐδαίμονα καλουμένην, ἧς Σαβὼς ἐβασίλευεν, Αἴλιος Γάλλος, ὁ τῆς Αἰγύπτου ἄρχων, ἐπεστράτευσε. καὶ ἐς μὲν ὄψιν αὐτῷ οὐδεὶς τήν γε πρώτην ἦλθεν, οὐ μὴν καὶ ἀπόνως προεχώρει. ἥ τε γὰρ ἐρημία, καὶ ὁ ἥλιος, τά τε ὕδατα φύσιν τινὰ ἄτοπον ἔχοντα, πάνυ αὐτοὺς ἐταλαιπώρησεν, ὥστε τὸ πλεῖον τοῦ στρατοῦ φθαρῆναι. τὸ δὲ δὴ νόσημα οὐδενὶ τῶν συνήθων ὅμοιον ἐγίγνετο, ἀλλ' ἐς τὴν κεφαλὴν ἐνσκῆψαν, ἐξήραινεν αὐτήν. καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτίκα ἀπώλλυε, τῶν δὲ δὴ περιγιγνομένων ἔς τε τὰ σκέλη κατῄει, πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ σώματος ὑπερβὰν, καὶ ἐκεῖνά τε ἐλυμαίνετο. ἴα-

μά τε αὐτοῦ οὐδὲν ἦν, χωρὶς ἢ εἴ τις ἔλαιον οἴνῳ μεμιγμένον καὶ ἔπιε καὶ ἠλείψατο· ὅπερ που πάνυ ὀλίγοις σφῶν ὑπῆρξε ποιῆσαι· οὔτε γὰρ ἡ χώρα οὐδέτερον αὐτῶν φέρει, οὔτε ἐκεῖνοι ἄφθονα αὐτὰ προπαρεσκευάσαντο. κἂν τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ οἱ βάρβαροι σφίσι προσεπέθεντο. τέως μὲν γὰρ ἥττους, ὁπότε γε καὶ προσμίξειαν αὐτοῖς, ἐγίγνοντο, καί τινα καὶ χωρία ἀπέβαλον· τότε δὲ συμμάχῳ τῇ νόσῳ αὐτῶν χρησάμενοι, τά τε σφέτερα αὐτῶν ἐκομίσαντο, καὶ ἐκείνων τοὺς περιλειφθέντας ἐξήλασαν ἐκ τῆς χώρας. πρῶτοι μὲν δὴ Ῥωμαίων οὗτοι (νομίζω δ᾽ ὅτι καὶ μόνοι) τοσοῦτον ἐπὶ πολέμῳ τῆς Ἀραβίας ταύτης ἐπῆλθον. μέχρι γὰρ τῶν Ἀθλούλων καλουμένων, χωρίου τινὸς ἐπιφανοῦς, ἐχώρησαν.

30. Ὁ δ᾽ Αὔγουστος, ἑνδέκατον μετὰ Καλπουρνίου Πείσωνος ἄρξας, ἠῤῥώστησεν αὖθις, ὥστε μηδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας σχεῖν. πάντα γοῦν ὡς καὶ τελευτήσων διέθετο, καὶ τάς γε ἀρχάς, τούς τε ἄλλους τοὺς πρώτους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἀθροίσας, διάδοχον μὲν οὐδένα ἀπέδειξε, καίτοι τὸν Μάρκελλον πάντων προκριθήσεσθαι ἐς τοῦτο προσδοκώντων· διαλεχθεὶς δέ τινα αὐτοῖς περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, τῷ μὲν Πείσωνι τάς τε δυνάμεις καὶ τὰς προσόδους τὰς κοινὰς ἐς βιβλίον ἐσγράψας ἔδωκε, τῷ δ᾽ Ἀγρίππᾳ τὸν δακτύλιον ἐνεχείρισε. καὶ αὐτὸν μηδὲν ὅ, τι μηδὲ τῶν πάνυ ἀναγκαίων ποιεῖν δυνάμενον, Ἀντώνιός τις Μούσας καὶ ψυχρολουσίαις καὶ ψυχροποσίαις ἀνέσωσε· καὶ διὰ τοῦτο καὶ χρήματα παρά τε τοῦ Αὐγούστου καὶ πα-

ρεὶ τῆς βουλῆς πολλά, καὶ τὸ χρυσοῖς δακτυλ
λεύθερος γὰρ ἦν) χρῆσθαι· τήν τε ἀτέλειαν
τῷ καὶ τοῖς ὁμοτέχνοις, οὐχ ὅτι τοῖς τότε ο
λὰ καὶ τοῖς ἔπειτα ἐσομένοις, ἔλαβεν. ἀλλ
αὐτόν, τά τε τῆς τύχης καὶ τὰ τῆς πεπρω
γα προσποιούμενον, παρὰ πόδας ὑλῶναι
Αὔγουστος οὕτως ἐσώθη· ὁ δὲ δὴ Μάρκει
σήσας οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ τὸν αὐτὸν ἐκ
αὐτοῦ τοῦ Μούσα τρόπον θεραπευόμενος,
καὶ αὐτὸν ὁ Αὔγουστος δημοσίᾳ τε ἔθαψε
νέσας ὥσπερ εἴθιστο, καὶ ἐς τὸ μνημεῖον
μεῖτο κατέθετο, τῇ τε μνήμῃ τοῦ θεάτρου
καταβληθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, Μ
δὲ ὠνομασμένου, ἐτίμησε. καὶ οἱ καὶ εἰκ
σῆν καὶ στέφανον χρυσοῦν, δίφρον τε ἀρχ
τε τὸ θέατρον ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πανηγύ
ρεσθαι, καὶ ἐς τὸ μέσον τῶν ἀρχόντων τῶ
των αὐτὰ τίθεσθαι ἐκέλευσε. ταῦτα μὲν
ἔπραξε.

31. Τότε δὲ σωθεὶς, τὰς διαθήκας
μὲν ἐς τὸ συνέδριον, καὶ ἀναλέξασθαι ἠθέλ
δεικνύμενος τοῖς ἀνθρώποις ὅτι οὐδένα τ
διάδοχον καταλελοιπὼς ἦν. οὐ μέντοι καὶ
οὐδεὶς γὰρ ἐπέτρεψεν. ἐθαύμαζον μέντοι

διαλαβεῖν, καὶ ὀρχηστήν τινα ἱππέα, γυναῖκά τε ἐπιφανῆ ἐς τὴν ὀρχήστραν ἐσαγαγεῖν· ὅμως τὴν μοναρχίαν οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀγρίππαν αὐτοῦ προετίμησεν. οὕτως, ὡς ἔοικεν, οὐδέπω τῇ τοῦ μειρακίου γνώμῃ ἐθάρσει, ἀλλ' ἤτοι τὸν δῆμον τὴν ἐλευθερίαν κομίσασθαι, ἢ καὶ τὸν Ἀγρίππαν τὴν ἡγεμονείαν παρ' ἐκείνου λαβεῖν ἠθέλησεν. εὖ τε γὰρ ἠπίστατο προσφιλῆ σφίσιν ἐς τὰ μάλιστα αὐτὸν ὄντα, καὶ οὐκ ἐβούλετο παρ' ἑαυτοῦ δὴ δοκεῖν αὐτὴν ἐπιτρέπεσθαι.

32. Ῥαΐσας δ' οὖν, καὶ μαθὼν τὸν Μάρκελλον οὐκ ἐπιτηδείως τῷ Ἀγρίππᾳ διὰ τοῦτο ἔχοντα, ἐς τὴν Συρίαν εὐθὺς τὸν Ἀγρίππαν, μὴ καὶ διατριβή τις καὶ ἀψιμαχία αὐτοῖς ἐν ταυτῷ οὖσι συμβῇ, ἔστειλε. καὶ ὃς ἐκ μὲν τῆς πόλεως εὐθὺς ἐξώρμησεν, οὐ μέντοι καὶ ἐς τὴν Συρίαν ἀφίκετο, ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον μετριάζων, ἐκεῖσε μὲν τοὺς ὑποστρατήγους ἔπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐν Λέσβῳ διέτριψε. ταῦτά τε οὕτως ὁ Αὔγουστος ἐποίησε, καὶ στρατηγοὺς δέκα, ὡς οὐδὲν ἔτι πλειόνων δεόμενος, ἀπέδειξε· καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πλείω ἔτη ἐγένετο. ἔμελλον δὲ αὐτῶν οἱ μὲν ἄλλοι τὰ αὐτὰ ἅπερ καὶ πρόσθεν ποιήσειν, δύο δὲ ἐπὶ τῇ διοικήσει ὅσα ἔτη γενήσεσθαι. διατάξας δὲ ταῦτα ὡς ἕκαστα, ἀπεῖπε τὴν ὑπατείαν ἐς Ἀλβανὸν ἐλθών. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸς, ἐξ οὗπερ τὰ πράγματα κατέστη, καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείους δι' ἔτους ἦρξαν, ἐπισχεῖν τε τοῦτο αὖθις, ὅπως ὅτιπλεῖστοι ὑπατεύωσιν, ἠθέλησε· καὶ ἔξω τοῦ ἄστεος αὐτὸ ἐποίησεν, ἵνα μὴ κωλυθῇ. καὶ ἐπί τε τούτῳ ἔπαινον ἔσχε,

καὶ ὅτι Λούκιον ἀνθ' ἑαυτοῦ Σήστιον ἀνθείλετο, ἀεί τε τῷ Βρούτῳ συσπουδάσαντα, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς πολέμοις συστρατεύσαντα, καὶ ἔτι καὶ τότε καὶ μνημονεύοντα αὐτοῦ, καὶ εἰκόνας ἔχοντα, καὶ ἐπαίνους ποιούμενον. τό, τε γὰρ φιλικὸν καὶ τὸ πιστὸν τοῦ ἀνδρὸς οὐ μόνον οὐκ ἐμίσησεν, ἀλλὰ καὶ ἐτίμησε. καὶ διὰ ταῦτα ἡ γερουσία δήμαρχόν τε αὐτὸν διὰ βίου εἶναι ἐψηφίσατο, καὶ χρηματίζειν αὐτῷ περὶ ἑνός τινος ὅτου ἂν ἐθελήσῃ καθ' ἑκάστην βουλήν, κἂν μὴ ὑπατεύσῃ, ἔδωκε, τήν τε ἀρχὴν τὴν ἀνθύπατον ἐσαεὶ καθάπαξ ἔχειν· ὥστε μήτε ἐν τῇ εἰσόδῳ τῇ εἴσω τοῦ πωμηρίου κατατίθεσθαι αὐτήν, μήτ' αὖθις ἀνανεοῦσθαι· καὶ ἐν τῷ ὑπηκόῳ τὸ πλεῖον τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόντων ἰσχύειν ἐπέτρεψεν. ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἐκεῖνος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορες ἐν νόμῳ δή τινι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῇ δημαρχικῇ ἐχρήσαντο. τὸ γάρτοι ὄνομα αὐτὸ τὸ τῶν δημάρχων οὔθ' ὁ Αὔγουστος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς αὐτοκράτωρ ἔσχεν.

33. Καί μοι δοκεῖ ταῦθ' οὕτω τότε οὐκ ἐκ κολακείας, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τιμηθεὶς, λαβεῖν. τά τε γὰρ ἄλλα ὡς ἐλευθέροις σφίσι προσεφέρετο· καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Τηριδάτης, αὐτὸς, παρὰ δὲ δὴ τοῦ Φραάτου, πρέσβεις, ἐφ' οἷς ἀντενεκάλουν ἀλλήλοις, ἀφίκοντο, ἐς τὴν βουλὴν αὐτοὺς ἐσήγαγε· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπιτραπεὶς παρ' αὐτῆς τὴν διάγνωσιν, τὸν μὲν Τηριδάτην τῷ Φραάτῃ οὐκ ἐξέδωκε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῷ ὃν πρότερον παρ' ἐκείνου λαβὼν εἶχεν, ἀπέπεμψεν· ἐπὶ τῷ τούς τε αἰχμαλώτους, καὶ τὰ σημεῖα τὰ

στρατιωτικὰ τά ἐν τε τῇ τοῦ Κράσσου καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου συμφορᾷ ἁλόντα κομίσασθαι. κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει ἀγορανόμον τέ τινα τῶν καταδεεστέρων ἀποθανόντα Γάϊος Καλπούρνιος, καίτοι προηγορανομηκὼς ἐν τοῖς ἀμείνοσι, διεδέξατο· ὅπερ ἐπ᾽ οὐδενὸς ἄλλου μνημονεύεται γενόμενον. κἀν ταῖς ἀνοχαῖς δύο καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐπολιάρχησαν, καὶ εἷς γέ τις αὐτῶν οὐδὲ ἐς μειράκιόν πω τελῶν, ὅμως ἦρξεν. αἰτίαν μὲν οὖν ἡ Λιουΐα τοῦ θανάτου τοῦ Μαρκέλλου ἔσχεν, ὅτι τῶν υἱέων αὐτῆς προετετίμητο. ἐς ἀμφίβολον δ᾽ οὖν ἡ ὑποψία αὕτη, καὶ ὑπ᾽ ἐκείνου τοῦ ἔτους, καὶ ὑπὸ τοῦ ἔπειτα, οὕτω νοσώδους γενομένου, ὥστε πάνυ πολλοὺς ἐν αὐτοῖς ἀπολέσθαι, κατέστη. καὶ (φιλεῖ γάρ πως ἀεί τι πρὸ τῶν τοιούτων προσημαίνεσθαι) τότε μὲν λύκος τε ἐν τῷ ἄστει συνελήφθη· καὶ πῦρ, χειμών τε, πολλοῖς οἰκοδομήμασιν ἐλυμήνατο· ὅ, τε Τίβερις αὐξηθεὶς τήν τε γέφυραν τὴν ξυλίνην κατέσυρε, καὶ τὴν πόλιν πλωτὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐποίησεν.

ΤΩΝ
ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ
ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LIV. Romanae Historiae Dionis.

Annis haec acta XIII. quorum COSS. hi recensentur.

ante C. N.	V. C.	
22.	732.	*M. Claudius M. F. Marcellus Aeserninus, et L. Aruntius L. F.*
21.	733.	*M. Lollius, et Q. Lepidus.*
20.	734.	*M. Apuleius Sex. F. et P. Silius P. F. Nerva.*
19.	735.	*C. Sentius C. F. Saturninus, et Q. Lucretius Q. F. Vespillo.*
18.	736.	*Cn. Cornelius L. F. Lentulus, et P. Cornelius P. F. Lentulus Marcellinus.*
17.	737.	*C. Furnius C. F. et C. Iunius C. F. Silanus.*
16.	738.	*L. Domitius Cn. F. Cn. N. Aenobarbus, et P. Cornelius P. F. P. N. Scipio.*
15.	739.	*M. Drusus L. F. Libo, et L. Calpurnius L. F. Piso.*
14.	740.	*M. Licinius M. F. Crassus, et Cn. Cornelius Cn. F. Lentulus.*

13. 741. *Tib. Claudius Tiberii F. Nero et P. Quintilius Sex. F. Varus.*

12. 742. *M. Valerius M. F. Messala Barbatus, et P. Sulpicius P. F. Quirinus.*

11. 743. *Paulus Fabius Q. F. Maximus, et Q. Aelius Qu. F. Tubero.*

10. 744. *Iulus Antonius M. F. et Q. Fabius Q. F. Africanus.*

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ ἔτει, ἐν ᾧ Μάρκος τε Μάρκελλος καὶ Λούκιος Ἀῤῥούντιος ὑπάτευσαν, ἥ τε πόλις, πελαγίσαντος αὖθις τοῦ ποταμοῦ, ἐπλεύσθη, καὶ κεραυνοῖς ἄλλα τε πολλὰ ἐβλήθη, καὶ οἱ ἀνδριάντες οἱ ἐν τῷ Πανθείῳ, ὥστε καὶ τὸ δόρυ ἐκ τῆς τοῦ Αὐγούστου χειρὸς ἐκπεσεῖν. πονούμενοι οὖν ὑπό τε τῆς νόσου καὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, (ἔν τε γὰρ τῇ Ἰταλίᾳ πάσῃ ὁ λοιμὸς ἐγένετο, καὶ τὴν χώραν οὐδεὶς εἰργάσατο· δοκῶ δ' ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἔξω χωρίοις τὸ αὐτὸ τοῦτο συνηνέχθη·) νομίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἄλλως σφίσι ταῦτα συμβεβηκέναι, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ τότε ὑπατεύοντα τὸν Αὔγουστον ἔσχον, δικτάτωρα αὐτὸν ἠθέλησαν προχειρίσασθαι· καὶ τήν τε βουλὴν κατακλείσαντες ἐς τὸ συνέδριον, ἐπηνάγκασαν τοῦτο ψηφίσασθαι, ἀπειλοῦντες σφᾶς κατα-

πρήσειν. καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ῥάβδους τὰς τέσσαρας καὶ εἴκοσι λαβόντες, προσῆλθον αὐτῷ, δικτάτωρά τε ἅμα δεόμενοι λεχθῆναι, καὶ ἐπιμελητὴν τοῦ σίτου, καθάπερ ποτὲ τὸν Πομπήϊον, γενέσθαι. καὶ ὃς τοῦτο μὲν ἀναγκαίως ἐδέξατο, καὶ ἐκέλευσε δύο ἄνδρας τῶν πρὸ πέντε που ἀεὶ ἐτῶν ἐστρατηγηκότων πρὸς τὴν τοῦ σίτου διανομὴν κατ᾽ ἔτος αἱρεῖσθαι· τὴν δὲ δικτατωρίαν οὐ προσήκατο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσθῆτα προσκατεῤῥήξατο, ἐπειδὴ μηδένα τρόπον ἄλλως σφᾶς ἐπισχεῖν, μήτε διαλεγόμενος, μήτε δεόμενος, ἠδυνήθη. τήν τε γὰρ ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὑπὲρ τοὺς δικτάτωρας ἔχων, ὀρθῶς τό, τε ἐπίφθονον καὶ τὸ μισητὸν τῆς ἐπικλήσεως αὐτῶν ἐφυλάξατο.

2. Τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ τιμητὴν αὐτὸν διὰ βίου χειροτονῆσαι βουλομένων ἐποίησεν. οὔτε γὰρ τὴν ἀρχὴν ὑπέστη, εὐθὺς ἑτέρους τιμητὰς, Παῦλόν τε Αἰμίλιον Λέπιδον, καὶ Λούκιον Μουνάτιον Πλάγκον, τοῦτον μὲν, ἀδελφὸν τοῦ Πλάγκου ἐκείνου τοῦ ἐπικηρυχθέντος ὄντα, τὸν δὲ δὴ Λέπιδον αὐτὸν τότε θανατωθέντα, ἀπέδειξεν. ἔσχατοι οὗτοι τὴν τιμητείαν ἰδιῶται ἅμα ἔσχον, ὥσπερ που καὶ παραχρῆμα αὐτοῖς ἐδηλώθη. τὸ γὰρ βῆμα ἀφ᾽ οὗ τι πράξειν τῶν προσηκόντων σφίσιν ἤμελλον, συνέπεσεν, ἀναβάντων αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἀρχῆς ἡμέρᾳ, καὶ συνετρίβη· καὶ μετὰ τοῦτο οὐδένες ἄλλοι τιμηταὶ ὅμοιοι αὐτοῖς ἅμα ἐγένοντο. καὶ τότε δὴ ὁ Αὔγουστος, καίπερ ἐκείνων αἱρεθέντων πολλὰ, τῶν ἐς αὐτοὺς ἀνηκόντων ἔπραξε. τῶν τε συσσιτίων τὰ μὲν

παντελῶς κατέλυσε, τὰ δὲ πρὸς τὸ σωφρονί
συνέστειλε· καὶ τοῖς μὲν στρατηγοῖς τὰς πανη
πάσας προσέταξεν, ἔκ τε τοῦ δημοσίου δίδοσ
αὐτοῖς κελεύσας· καὶ προσαπειπὼν μήτε ἐς ἑ
οἴκοθέν τινα πλεῖον τοῦ ἑτέρου ἀναλίσκειν·
ὁπλομαχίαν, μήτ᾽ ἄλλως εἰ μὴ ἡ βουλὴ ψηφί
μήτ᾽ αὖ πλεονάκις ἢ δὶς ἐν ἑκάστῳ ἔτει, μήτε
νων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, ποιεῖν. τοῖς δ
ρανόμοις τοῖς κουρουλίοις τὴν τῶν ἐμπιπρα
κατάσβεσιν ἐνεχείρισεν, ἑξακοσίους σφίσι βο
δούλους δούς. ἐπειδήπερ καὶ ἱππεῖς καὶ γυ
ἐπιφανεῖς ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ καὶ τότε γε ἐπεδεί
ἀπηγόρευσεν οὐχ ὅτι τοῖς παισὶ τῶν βουλ
(ὅπερ που καὶ πρὶν ἐκεκώλυτο) ἀλλὰ καὶ τοῖς
νοις, τοῖς τε ἐν τῇ ἱππάδι δηλονότι ἐξεταζομ
μηδὲν ἔτι τοιοῦτον δρᾷν.

3. Καὶ ἐν μὲν τούτοις τό, τε τοῦ νομο
καὶ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ σχῆμα καὶ ὄνομ
δείκνυτο· ἐν δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις ἐμετρίαζεν, ὥσ
φίλοις τισὶν εὐθυνομένοις παραγίγνεσθαι.
κου τέ τινος Πρίμου αἰτίαν ἔχοντος, ὅτι τῆς
κεδονίας ἄρχων Ὀδρύσαις ἐπολέμησε· καὶ λέγ
τοτὲ μὲν τῇ τοῦ Αὐγούστου, τοτὲ δὲ τῇ τοῦ
κέλλου γνώμῃ τοῦτο πεποιηκέναι· ἔς τε τὸ δικ
ριον αὐτεπάγγελτος ἦλθε, καὶ ἐπερωτηθεὶς ὑπ
στρατηγοῦ, εἰ προστάξειέν οἱ πολεμῆσαι, ἐξ
ἐγένετο. τοῦ τε συναγορεύοντος τῷ Πρίμῳ
νίου Μουρήνου ἄλλα τε ἐς αὐτὸν οὐκ ἐπιτ
ἀπορρίψαντος, καὶ πυθομένου, τί δὴ ἐνι

ποιεῖς, καὶ, τίς σε ἐκάλεσε; τοσοῦτον μόνον ἀπεκρίνατο, ὅτι τὸ δημόσιον. ἐπὶ οὖν τούτοις ὑπὸ μὲν τῶν εὖ φρονούντων ἐπηνεῖτο, ὥστε καὶ τὸ τὴν βουλὴν ἀθροίζειν, ὁσάκις ἂν ἐθελήσῃ, λαβεῖν· τῶν δ᾽ ἄλλων τινὲς κατεφρόνησαν αὐτοῦ. ἀμέλει καὶ τοῦ Πρίμου οὐκ ὀλίγοι ἀπεψηφίσαντο, καὶ ἐπιβουλὴν ἕτεροι ἐπ᾽ αὐτῷ συνέστησαν. Φάνιος μὲν γὰρ Καιπίων ἀρχηγὸς αὐτῆς ἐγένετο, συνεπελάβοντο δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ σφίσι καὶ ὁ Μουρήνας συνομωμοκέναι, εἴτ᾽ οὖν ἀληθῶς, εἴτε καὶ ἐκ διαβολῆς, ἐλέχθη, ἐπειδὴ καὶ ἀκράτῳ καὶ κατακορεῖ παῤῥησίᾳ πρὸς πάντας ὁμοίως ἐχρῆτο. καὶ (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὸ δικαστήριον) ἐρήμην μὲν ὡς καὶ φευξόμενοι ἥλωσαν, ἀπεσφάγησαν δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον. οὐδὲ ἐπήρκεσαν τῷ Μουρήνᾳ οὔτε ὁ Προκούλιος ἀδελφὸς ὤν, οὔτε ὁ Μαικήνας τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνοικῶν, καίπερ ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου τιμώμενοι. ὡς δ᾽ οὖν καὶ τούτους τῶν δικαζόντων τινὲς ἀπέλυσαν, ἐνομοθέτησε μήτε κρύφα τὰς ψήφους ἐν ταῖς ἐρήμοις δίκαις φέρεσθαι, καὶ πάσαις αὐταῖς τὸν εὐθυνόμενον ἁλίσκεσθαι. καὶ ὅτι γε ταῦτ᾽ οὐχ ὑπ᾽ ὀργῆς, ἀλλ᾽ ὡς καὶ συμφέροντα τῷ δημοσίῳ διέταξεν, ἰσχυρῶς διέδειξε. τοῦ γοῦν πατρὸς τοῦ Καιπίωνος τὸν μὲν ἕτερον τῶν δούλων τῶν συμφυγόντων τῷ υἱεῖ ἐλευθερώσαντος, ὅτι ἀμῦναί οἱ θνήσκοντι ἠθέλησε, τινὰ δὲ ἕτερον τὸν προδόντα αὐτὸν, διά τε τῆς ἀγορᾶς μέσης μετὰ γραμμάτων τὴν αἰτίαν τῆς θανατώσεως αὐτοῦ δηλούντων, διαγαγόντος, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνασταυρώσαντος, οὐκ ἠγανάκτησε. κἂν ἐξηκέ-

καὶ ὅτι *Λούκιον* ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ *Σήστιον* ἀνθείλετο, ἀεί τε τῷ *Βρούτῳ* συσπουδάσαντα, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς πολέμοις συστρατεύσαντα, καὶ ἔτι καὶ τότε καὶ μνημονεύοντα αὐτοῦ, καὶ εἰκόνας ἔχοντα, καὶ ἐπαίνους ποιούμενον. τό, τε γὰρ φιλικὸν καὶ τὸ πιστὸν τοῦ ἀνδρὸς οὐ μόνον οὐκ ἐμίσησεν, ἀλλὰ καὶ ἐτίμησε. καὶ διὰ ταῦτα ἡ γερουσία δήμαρχόν τε αὐτὸν διὰ βίου εἶναι ἐψηφίσατο, καὶ χρηματίζειν αὐτῷ περὶ ἑνός τινος ὅτου ἂν ἐθελήσῃ καθ᾽ ἑκάστην βουλήν, κἂν μὴ ὑπατεύσῃ, ἔδωκε, τήν τε ἀρχὴν τὴν ἀνθύπατον ἐσαεὶ καθάπαξ ἔχειν· ὥστε μήτε ἐν τῇ εἰσόδῳ τῇ εἴσω τοῦ πωμηρίου κατατίθεσθαι αὐτήν, μήτε αὖθις ἀνανεοῦσθαι· καὶ ἐν τῷ ὑπηκόῳ τὸ πλεῖον τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόντων ἰσχύειν ἐπέτρεψεν. ἀφ᾽ οὗ δὴ καὶ ἐκεῖνος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτὸν αὐτοκράτορες ἐν νόμῳ δή τινι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῇ δημαρχικῇ ἐχρήσαντο. τὸ γάρτοι ὄνομα αὐτὸ τὸ τῶν δημάρχων οὔθ᾽ ὁ *Αὔγουστος*, οὔτ᾽ ἄλλος οὐδεὶς αὐτοκράτωρ ἔσχεν.

33. *Καί* μοι δοκεῖ ταῦθ᾽ οὕτω τότε οὐκ ἐκ κολακείας, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας τιμηθείς, λαβεῖν. τά τε γὰρ ἄλλα ὡς ἐλευθέροις σφίσι προσεφέρετο· καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν *Τηριδάτης*, αὐτός, παρὰ δὲ δὴ τοῦ *Φραάτου*, πρέσβεις, ἐφ᾽ οἷς ἀντενεκάλουν ἀλλήλοις, ἀφίκοντο, ἐς τὴν βουλὴν αὐτοὺς ἐσήγαγε· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπιτραπεὶς παρ᾽ αὐτῆς τὴν διάγνωσιν, τὸν μὲν *Τηριδάτην* τῷ *Φραάτῃ* οὐκ ἐξέδωκε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῷ ὃν πρότερον παρ᾽ ἐκείνου λαβὼν εἶχεν, ἀπέπεμψεν· ἐπὶ τῷ τούς τε αἰχμαλώτους, καὶ τὰ σημεῖα τὰ

στρατιωτικὰ τά ἔν τε τῇ τοῦ Κράσσου καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου συμφορᾷ ἁλόντα κομίσασθαι. κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει ἀγορανόμον τέ τινα τῶν καταδεεστέρων ἀποθανόντα Γάϊος Καλπούρνιος, καίτοι προηγορανομηκὼς ἐν τοῖς ἀμείνοσι, διεδέξατο· ὅπερ ἐπ᾽ οὐδενὸς ἄλλου μνημονεύεται γενόμενον. κἀν ταῖς ἀνοχαῖς δύο καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐπολιάρχησαν, καὶ εἷς γέ τις αὐτῶν οὐδὲ ἐς μειράκιόν πω τελῶν, ὅμως ἦρξεν. αἰτίαν μὲν οὖν ἡ Λιουΐα τοῦ θανάτου τοῦ Μαρκέλλου ἔσχεν, ὅτι τῶν υἱέων αὐτῆς προετετίμητο. ἐς ἀμφίβολον δ᾽ οὖν ἡ ὑποψία αὕτη, καὶ ὑπ᾽ ἐκείνου τοῦ ἔτους, καὶ ὑπὸ τοῦ ἔπειτα, οὕτω νοσώδους γενομένου, ὥστε πάνυ πολλοὺς ἐν αὐτοῖς ἀπολέσθαι, κατέστη. καὶ (φιλεῖ γάρ πως ἀεί τι πρὸ τῶν τοιούτων προσημαίνεσθαι) τότε μὲν λύκος τε ἐν τῷ ἄστει συνελήφθη· καὶ πῦρ, χειμών τε, πολλοῖς οἰκοδομήμασιν ἐλυμήνατο· ὅ, τε Τίβερις αὐξηθεὶς τήν τε γέφυραν τὴν ξυλίνην κατέσυρε, καὶ τὴν πόλιν πλωτὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐποίησεν.

ΤΩΝ
ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ
ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LIV. Romanae Historiae Dionis.

Annis haec acta XIII. quorum COSS. hi recensentur.

ante C. N.	*V. C.*	
22.	732.	*M. Claudius M. F. Marcellus Aeserninus, et L. Aruntius L. F.*
21.	733.	*M. Lollius, et Q. Lepidus.*
20.	734.	*M. Apuleius Sex. F. et P. Silius P. F. Nerva.*
19.	735.	*C. Sentius C. F. Saturninus, et Q. Lucretius Q. F. Vespillo.*
18.	736.	*Cn. Cornelius L. F. Lentulus, et P. Cornelius P. F. Lentulus Marcellinus.*
17.	737.	*C. Furnius C. F. et C. Iunius C. F. Silanus.*
16.	738.	*L. Domitius Cn. F. Cn. N. Aenobarbus, et P. Cornelius P. F. P. N. Scipio.*
15.	739.	*M. Drusus L. F. Libo, et L. Calpurnius L. F. Piso.*
14.	740.	*M. Licinius M. F. Crassus, et Cn. Cornelius Cn. F. Lentulus.*

13. 741. *Tib. Claudius Tib. F. Nero et P. Quintil Sex. F. Varus.*

12. 742. *M. Valerius M. F. M sala Barbatus, et Sulpicius P. F. Quirin*

11. 743. *Paulus Fabius Q. Maximus, et Q. Ael Qu. F. Tubero.*

10. 744. *Iulus Antonius M. F Q. Fabius Q. F. Af canus.*

Τῷ δ' ἐπιγενομένῳ ἔτει, ἐν ᾧ Μάρκος τε Μάρ λος καὶ Λούκιος Ἀῤῥούντιος ὑπάτευσαν, ἥ τε λις, πελαγίσαντος αὖθις τοῦ ποταμοῦ, ἐπλεύσ καὶ κεραυνοῖς ἄλλα τε πολλὰ ἐβλήθη, καὶ οἱ ἀν άντες οἱ ἐν τῷ Πανθείῳ, ὥστε καὶ τὸ δόρυ ἐκ τοῦ Αὐγούστου χειρὸς ἐκπεσεῖν. πονούμενοι ὑπό τε τῆς νόσου καὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, (ἔν τε γὰρ Ἰταλίᾳ πάσῃ ὁ λοιμὸς ἐγένετο, καὶ τὴν χώραν δεὶς εἰργάσατο· δοκῶ δ' ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἔξω χωρ τὸ αὐτὸ τοῦτο συνηνέχθη·) νομίσαντες οἱ Ῥωμ οὐκ ἄλλως σφίσι ταῦτα συμβεβηκέναι, ἀλλ' ὅτι καὶ τότε ὑπατεύοντα τὸν Αὔγουστον ἔσχον, δικ τωρα αὐτὸν ἠθέλησαν προχειρίσασθαι· καὶ τὴ βουλὴν κατακλείσαντες ἐς τὸ συνέδριον, ἐπηνάγ σαν τοῦτο ψηφίσασθαι, ἀπειλοῦντες σφᾶς κα

πρήσειν. καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ῥάβδους τὰς τέσσαρας καὶ εἴκοσι λαβόντες, προσῆλθον αὐτῷ, δικτάτωρά τε ἅμα δεόμενοι λεχθῆναι, καὶ ἐπιμελητὴν τοῦ σίτου, καθάπερ ποτὲ τὸν Πομπήϊον, γενέσθαι. καὶ ὃς τοῦτο μὲν ἀναγκαίως ἐδέξατο, καὶ ἐκέλευσε δύο ἄνδρας τῶν πρὸ πέντε που ἀεὶ ἐτῶν ἐστρατηγηκότων πρὸς τὴν τοῦ σίτου διανομὴν κατ' ἔτος αἱρεῖσθαι· τὴν δὲ δικτατωρίαν οὐ προσήκατο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσθῆτα προσκατεῤῥήξατο, ἐπειδὴ μηδένα τρόπον ἄλλως σφᾶς ἐπισχεῖν, μήτε διαλεγόμενος, μήτε δεόμενος, ἠδυνήθη. τήν τε γὰρ ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὑπὲρ τοὺς δικτάτωρας ἔχων, ὀρθῶς τό, τε ἐπίφθονον καὶ τὸ μισητὸν τῆς ἐπικλήσεως αὐτῶν ἐφυλάξατο.

2. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τιμητὴν αὐτὸν διὰ βίου χειροτονῆσαι βουλομένων ἐποίησεν. οὔτε γὰρ τὴν ἀρχὴν ὑπέστη, εὐθὺς ἑτέρους τιμητὰς, Παῦλόν τε Αἰμίλιον Λέπιδον, καὶ Λούκιον Μουνάτιον Πλάγκον, τοῦτον μὲν, ἀδελφὸν τοῦ Πλάγκου ἐκείνου τοῦ ἐπικηρυχθέντος ὄντα, τὸν δὲ δὴ Λέπιδον αὐτὸν τότε θανατωθέντα, ἀπέδειξεν. ἔσχατοι οὗτοι τὴν τιμητείαν ἰδιῶται ἅμα ἔσχον, ὥσπερ που καὶ παραχρῆμα αὐτοῖς ἐδηλώθη. τὸ γὰρ βῆμα ἀφ' οὗ τι πράξειν τῶν προσηκόντων σφίσιν ἤμελλον, συνέπεσεν, ἀναβάντων αὐτῶν ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἀρχῆς ἡμέρᾳ, καὶ συνετρίβη· καὶ μετὰ τοῦτο οὐδένες ἄλλοι τιμηταὶ ὅμοιοι αὐτοῖς ἅμα ἐγένοντο. καὶ τότε δὴ ὁ Αὔγουστος, καίπερ ἐκείνων αἱρεθέντων πολλὰ, τῶν ἐς αὐτοὺς ἀνηκόντων ἔπραξε. τῶν τε συσσιτίων τὰ μὲν

παντελῶς κατέλυσε, τὰ δὲ πρὸς τὸ σωφρονέστερον συνέστειλε· καὶ τοῖς μὲν στρατηγοῖς τὰς πανηγύρεις πάσας προσέταξεν, ἔκ τε τοῦ δημοσίου δίδοσθαί τι αὐτοῖς κελεύσας· καὶ προσαπειπὼν μήτε ἐς ἐκείνας οἴκοθέν τινα πλεῖον τοῦ ἑτέρου ἀναλίσκειν· μήτ᾽ ὁπλομαχίαν, μήτ᾽ ἄλλως εἰ μὴ ἡ βουλὴ ψηφίσαιτο, μήτ᾽ αὖ πλεονάκις ἢ δὶς ἐν ἑκάστῳ ἔτει, μήτε πλειόνων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, ποιεῖν. τοῖς δ᾽ ἀγορανόμοις τοῖς κουρουλίοις τὴν τῶν ἐμπιπραμένων κατάσβεσιν ἐνεχείρισεν, ἑξακοσίους σφίσι βοηθοὺς δούλους δούς. ἐπειδήπερ καὶ ἱππεῖς καὶ γυναῖκες ἐπιφανεῖς ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ καὶ τότε γε ἐπεδείξαντο, ἀπηγόρευσεν οὐχ ὅτι τοῖς παισὶ τῶν βουλευτῶν, (ὅπερ που καὶ πρὶν ἐκεκώλυτο) ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐγγόνοις, τοῖς τε ἐν τῇ ἱππάδι δηλονότι ἐξεταζομένοις, μηδὲν ἔτι τοιοῦτον δρᾷν.

3. Καὶ ἐν μὲν τούτοις τό, τε τοῦ νομοθέτοι καὶ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ σχῆμα καὶ ὄνομα ἐπε δείκνυτο· ἐν δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις ἐμετρίαζεν, ὥστε κα φίλοις τισὶν εὐθυνομένοις παραγίγνεσθαι. Μά κου τέ τινος Πρίμου αἰτίαν ἔχοντος, ὅτι τῆς Μ κεδονίας ἄρχων Ὀδρύσαις ἐπολέμησε· καὶ λέγοντ τοτὲ μὲν τῇ τοῦ Αὐγούστου, τοτὲ δὲ τῇ τοῦ Μ κέλλου γνώμῃ τοῦτο πεποιηκέναι· ἔς τε τὸ δικασ ριον αὐτεπάγγελτος ἦλθε, καὶ ἐπερωτηθεὶς ὑπὸ στρατηγοῦ, εἰ προστάξειέν οἱ πολεμῆσαι, ἔξα ἐγένετο. τοῦ τε συναγορεύοντος τῷ Πρίμῳ Λ νίου Μουρήνου ἄλλα τε ἐς αὐτὸν οὐκ ἐπιτή ἀποῤῥίψαντος, καὶ πυθομένου, τί δὴ ἐντ

ποιεῖς, καὶ, τίς σε ἐκάλεσε; τοσοῦτον μόνον ἀπεκρίνατο, ὅτι τὸ δημόσιον. ἐπὶ οὖν τούτοις ὑπὸ μὲν τῶν εὖ φρονούντων ἐπῃνεῖτο, ὥστε καὶ τὸ τὴν βουλὴν ἀθροίζειν, ὁσάκις ἂν ἐθελήσῃ, λαβεῖν· τῶν δ' ἄλλων τινὲς κατεφρόνησαν αὐτοῦ. ἀμέλει καὶ τοῦ Πρίμου οὐκ ὀλίγοι ἀπεψηφίσαντο, καὶ ἐπιβουλὴν ἕτεροι ἐπ' αὐτῷ συνέστησαν. Φάνιος μὲν γὰρ Καιπίων ἀρχηγὸς αὐτῆς ἐγένετο, συνεπελάβοντο δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ σφίσι καὶ ὁ Μουρήνας συνομωμοκέναι, εἴτ' οὖν ἀληθῶς, εἴτε καὶ ἐκ διαβολῆς, ἐλέχθη, ἐπειδὴ καὶ ἀκράτῳ καὶ κατακορεῖ παῤῥησίᾳ πρὸς πάντας ὁμοίως ἐχρῆτο. καὶ (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὸ δικαστήριον) ἐρήμην μὲν ὡς καὶ φευξόμενοι ἥλωσαν, ἀπεσφάγησαν δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον. οὐδὲ ἐπήρκεσαν τῷ Μουρήνᾳ οὔτε ὁ Προκούλλιος ἀδελφὸς ὤν, οὔτε ὁ Μαικήνας τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνοικῶν, καίπερ ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου τιμώμενοι. ὡς δ' οὖν καὶ τούτους τῶν δικαζόντων τινὲς ἀπέλυσαν, ἐνομοθέτησε μήτε κρύφα τὰς ψήφους ἐν ταῖς ἐρήμοις δίκαις φέρεσθαι, καὶ πάσαις αὐταῖς τὸν εὐθυνόμενον ἁλίσκεσθαι. καὶ ὅτι γε ταῦτ' οὐχ ὑπ' ὀργῆς, ἀλλ' ὡς καὶ συμφέροντα τῷ δημοσίῳ διέταξεν, ἰσχυρῶς διέδειξε. τοῦ γοῦν πατρὸς τοῦ Καιπίωνος τὸν μὲν ἕτερον τῶν δούλων τῶν συμφυγόντων τῷ υἱεῖ ἐλευθερώσαντος, ὅτι ἀμῦναί οἱ θνήσκοντι ἠθέλησε, τινὰ δὲ ἕτερον τὸν προδόντα αὐτὸν, διά τε τῆς ἀγορᾶς μέσης μετὰ γραμμάτων τὴν αἰτίαν τῆς θανατώσεως αὐτοῦ δηλούντων, διαγαγόντος, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνασταυρώσαντος, οὐκ ἠγανάκτησε. κἂν ἐξηκέ-

σατο πᾶσαν τὴν τῶν οὐκ ἀρεσκομένων τοῖς πραχθεῖσι μέμψιν, εἰ μὴ καὶ θυσίας, ὡς καὶ ἐπὶ νίκῃ τινὶ, καὶ ψηφισθείσας περιεῖδε καὶ γενομένας.

4. Τότε δ' οὖν καὶ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Γαλατίαν τὴν Ναρβωνησίαν ἀπέδωκε τῷ δήμῳ, ὡς μηδὲν τῶν ὅπλων αὐτοῦ δεομένας· καὶ οὕτως ἀνθύπατοι καὶ ἐς ἐκεῖνα τὰ ἔθνη πέμπεσθαι ἤρξαντο. καὶ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Βροντῶντος ἐπικαλουμένου ναὸν καθιέρωσε· περὶ οὗ δύο ταῦτα παραδέδοται, ὅτι τότε τε ἐν τῇ ἱερουργίᾳ βρονταὶ ἐγένοντο, καὶ μετὰ ταῦτα ὄναρ τῷ Αὐγούστῳ τοιόνδε ἐπέστη. τῶν γὰρ ἀνθρώπων, τὸ μέν τι, πρὸς τὸ ξένον καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τοῦ εἴδους, τὸ δὲ καὶ, ὅτι ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἵδρυτο, μέγιστον δὲ, ὅτι πρώτῳ οἱ ἀνιόντες ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐνετύγχανον, προσερχομένων τε αὐτῷ καὶ σεβόντων, ἔδοξε τὸν Δία τὸν ἐν τῷ μεγάλῳ ναῷ ὄντα, ὀργὴν ὡς καὶ τὰ δεύτερα αὐτοῦ φερόμενον ποιεῖσθαι, καὶ ἐκ τούτου ἐκείνῳ τε εἰπεῖν, (ὡς ἔλεγεν) ὅτι προφύλακα τὸν Βροντῶντα ἔχοι. καὶ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, κώδωνα αὐτῷ περιῆψε, βεβαιῶν τὴν ὀνείρωξιν. οἱ γὰρ τὰς συνοικίας νύκτωρ φυλάσσοντες, κωδωνοφοροῦσιν, ὅπως σημαίνειν σφίσιν ὁπόταν βουληθῶσι δύνωνται. ἐν μὲν δὴ τῇ Ῥώμῃ ταῦτ' ἐγίγνετο.

5. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους καὶ οἱ Κανταβροὶ οἵ τε Ἄστυρες ἐπολέμησαν αὖθις· οὗτοι μὲν, διά τε τρυφὴν καὶ δι' ὠμότητα τοῦ Καρισίου· οἱ δὲ δὴ Κανταβροὶ, ἐπειδὴ ἐκείνους τε νεωτερίζοντας ᾔσθοντο, καὶ τοῦ ἄρχοντος σφῶν Γαΐου Φουρ-

νίου κατεφρόνησαν, ὅτι τε νεωστὶ ἀφῖκτο, καὶ ὅτι ἄπειρον αὐτὸν τῶν παρ' ἑαυτοῖς πραγμάτων εἶναι ἔδοξαν. οὐ μέντοι καὶ ἐν τῷ ἔργῳ τοιοῦτος σφίσιν ἐφάνη, ἀλλ' ἡττηθέντες ἀμφότεροι ὑπ' αὐτοῦ (καὶ γὰρ τῷ Καρισίῳ προσήμυνεν) ἐδουλώθησαν. καὶ τῶν μὲν Κανταβρῶν οὐ πολλοὶ ἑάλωσαν. ἐπειδὴ γὰρ ἀνέλπιστον τὴν ἐλευθερίαν ἔσχον, οὐδὲ ζῆν ἠθέλησαν, ἀλλ' οἱ μὲν, τὰ ἐρύματα προεμπρήσαντες, ἑαυτοὺς ἀπέσφαξαν, οἱ δὲ καὶ ἐκείνοις ἐθελονταὶ συγκατεκαύθησαν, ἄλλοι δημοσίᾳ φαρμάκων ἐνεπλήσθησαν· ὥστε τό, τε πλεῖστον καὶ τὸ ἀγριώτατον αὐτῶν φθαρῆναι. οἱ δ' Ἄστυρες, ὡς τάχιστα χωρίον τέ τι πολιορκοῦντες ἀπηλάθησαν, καὶ μάχῃ μετὰ τοῦτ' ἐνικήθησαν, οὐκέτ' ἀντῆραν, ἀλλ' εὐθὺς ἐχειρώθησαν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον οἱ Αἰθίοπες οἱ ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκοῦντες, προεχώρησαν μέχρι τῆς πόλεως τῆς Ἐλεφαντίνης ὠνομασμένης, πάντα τὰ ἐν ποσὶ πορθοῦντες, ἡγουμένης σφίσι Κανδάκης. πυθόμενοι δὲ ἐνταῦθά που, Γάϊον Πετρώνιον τὸν τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντα προσιέναι, προαπῆλθον μὲν ὡς καὶ διαφευξόμενοι· καταληφθέντες δὲ ἐν τῇ ὁδῷ, ἡττήθησαν, κἀκ τούτου καὶ ἐς τὴν οἰκείαν αὐτὸν ἐπεσπάσαντο. καὶ καλῶς καὶ ἐκεῖ ἀγωνισάμενος, πόλεις ἄλλας καὶ τὴν Τανάπην τὸ βασίλειον ἀπέλαβε. καὶ ἐκείνη μὲν κατεσκάφη, ἐν ἑτέρῳ δέ τινι χωρίῳ φρουρὰ κατελείφθη. ὁ γὰρ Πετρώνιος μήτε περαιτέρω, διά τε τὴν ἄμμον καὶ διὰ τὸ καῦμα, προελθεῖν, μήτε κατὰ χώραν μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ μεῖναι καλῶς δυνηθεὶς, ἀνεχώρησε,

τὸ πλεῖον αὐτοῦ ἐπαγόμενος. κἂν τούτῳ τῶν Αἰθιόπων τοῖς φρουροῖς ἐπιθεμένων, αὖθίς τε ἐπ' αὐτοὺς ἐστράτευσε, καὶ τοὺς σφετέρους ἐῤῥύσατο, καὶ τὴν Κανδάκην συμβῆναί οἱ ἠνάγκασεν.

6. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, ὁ Αὔγουστος ἐς Σικελίαν ἦλθεν, ὅπως καὶ ἐκείνην καὶ τἆλλα τὰ μέχρι τῆς Συρίας καταστήσηται. καὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα ἔτι ὄντος, ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ὑπάτους χειροτονῶν ἐστασίασεν· ὥστε καὶ ἐκ τούτου διαδειχθῆναι, ὅτι ἀδύνατον ἦν δημοκρατουμένους σφᾶς σωθῆναι. μικροῦ γοῦν τινος ἔν τε ταῖς ἀρχαιρεσίαις καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς αὐταῖς κυριεύοντες ἐθορύβησαν. ἐτηρεῖτο μὲν γὰρ ἡ ἑτέρα χώρα τῷ Αὐγούστῳ, καὶ διὰ τοῦτο Μάρκος Λόλλιος κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους μόνος ἦρξεν. ἐκείνου δὲ μὴ δεξαμένου αὐτὴν, Κύϊντός τε Λέπιδος καὶ Λούκιος Σιλανὸς ἐσπουδαρχίασαν, καὶ οὕτω γε πάντα συνετάραξαν, ὥστε καὶ τὸν Αὔγουστον ὑπὸ τῶν ἐμφρόνων ἀνακληθῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὑπέστρεψε μὲν, ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπέπεμψεν, ἐπιτιμήσας σφίσι, καὶ κελεύσας ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπόντων τὴν ψῆφον δοθῆναι· οὐδὲν μᾶλλον ἡσύχασαν, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὖθις ἐστασίασαν καὶ διηνέχθησαν, ὥστε τὸν Λέπιδον ὀψέ ποτε αἱρεθῆναι. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ Αὔγουστος, καὶ μήτε μόνῃ τῇ Ῥώμῃ σχολάζειν δυνάμενος, μήτ' αὖ ἄναρχον αὐτὴν καταλιπεῖν τολμῶν, ἐζήτει τινὰ αὐτῇ ἐπιστῆσαι, καὶ ἔκρινε μὲν τὸν Ἀγρίππαν ἐπιτηδειότατον ἐς τοῦτο εἶναι. βουληθεὶς δὲ καὶ ἀξίωμα αὐτῷ μεῖζον περιθεῖναι, ἵνα

καὶ ἐκ τούτου ῥᾷον αὐτῶν ἄρχῃ, μετεπέμψατο αὐτὸν, καὶ καταναγκάσας τὴν γυναῖκα, καίπερ ἀδελφιδῆν αὐτοῦ οὖσαν, ἀπαλλάξαντα, τῇ Ἰουλίᾳ συνοικῆσαι, ἐς τὴν Ῥώμην παραχρῆμα καὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως διαχειρίσει ἔπεμψε· διά τε τἆλλα, καὶ ὅτι ὁ Μαικήνας συμβουλευομένῳ οἱ περὶ αὐτῶν τούτων, εἰπεῖν λέγεται ὅτι, „τηλικοῦτον αὐτὸν πεποίηκας, ὥστε ἢ γαμβρόν σου γενέσθαι, ἢ φονευθῆναι." καὶ ὃς τὰ μὲν ἄλλα οἰδοῦντα ἔτι εὑρὼν, κατεστήσατο, τά τε ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια ἐπεισιόντα αὖθις ἐς τὸ ἄστυ ἀνέστειλεν· ἀπειπὼν, μηδένα μηδὲ ἐν τῷ προαστείῳ αὐτὰ ἐντὸς ὀγδόου ἡμισταδίου ποιεῖν. ταραχῆς δέ τινος περὶ τὴν τοῦ πολιάρχου, τοῦ διὰ τὰς ἀνοχὰς αἱρουμένου, χειροτονίαν συμβάσης, οὐκ ἐπεκράτησεν αὐτῆς, ἀλλὰ ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον διεγένοντο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔπραττεν.

7. Ὁ δὲ Αὔγουστος, τά τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας, καὶ τὰς Συρακούσας, ἑτέρας τέ τινας πόλεις, ἀποίκους Ῥωμαίων ἀποδείξας, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεραιώθη. καὶ Λακεδαιμονίους μὲν τοῖς τε Κυθήροις καὶ τῇ συσσιτίᾳ ἐτίμησεν, ὅτι ἡ Λιουΐα, ὅτε ἐκ τῆς Ἰταλίας σύν τε τῷ ἀνδρὶ καὶ σὺν τῷ υἱεῖ ἔφυγεν, ἐκεῖ διέτριψεν. Ἀθηναίων δὲ τήν τε Αἴγιναν καὶ τὴν Ἐρέτρειαν, (ἐκαρποῦντο γὰρ αὐτὰς) ὥς τινές φασιν, ἀφείλετο, ὅτι τὸν Ἀντώνιον ἐσπούδασαν. καὶ προσέτι καὶ ἀπηγόρευσε σφίσι μηδένα πολίτην ἀργυρίου ποιεῖσθαι. καὶ αὐτοῖς ἐς ταῦτα ἔδοξε τὸ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματι συμβὰν

τὸ πλεῖον αὐτοῦ ἐπαγόμενος. κἀν τούτῳ τῶν Αἰθιόπων τοῖς φρουροῖς ἐπιθεμένων, αὖθίς τε ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐστράτευσε, καὶ τοὺς σφετέρους ἐῤῥύσατο, καὶ τὴν Κανδάκην συμβῆναί οἱ ἠνάγκασεν.

6. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, ὁ Αὔγουστος ἐς Σικελίαν ἦλθεν, ὅπως καὶ ἐκείνην καὶ τἄλλα τὰ μέχρι τῆς Συρίας καταστήσηται. καὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα ἔτι ὄντος, ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ὑπάτους χειροτονῶν ἐστασίασεν· ὥστε καὶ ἐκ τούτου διαδειχθῆναι, ὅτι ἀδύνατον ἦν δημοκρατουμένους σφᾶς σωθῆναι. μικροῦ γοῦν τινος ἔν τε ταῖς ἀρχαιρεσίαις καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς αὐταῖς κυριεύοντες ἐθορύβησαν. ἐτηρεῖτο μὲν γὰρ ἡ ἑτέρα χώρα τῷ Αὐγούστῳ, καὶ διὰ τοῦτο Μάρκος Λόλλιος κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ ἔτους μόνος ἦρξεν. ἐκείνου δὲ μὴ δεξαμένου αὐτὴν, Κύϊντός τε Λέπιδος καὶ Λούκιος Σιλανὸς ἐσπουδαρχίασαν, καὶ οὕτω γε πάντα συνετάραξαν, ὥστε καὶ τὸν Αὔγουστον ὑπὸ τῶν ἐμφρόνων ἀνακληθῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὑπέστρεψε μὲν, ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπέπεμψεν, ἐπιτιμήσας σφίσι, καὶ κελεύσας ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπόντων τὴν ψῆφον δοθῆναι· οὐδὲν μᾶλλον ἡσύχασαν, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὖθις ἐστασίασαν καὶ διηνέχθησαν, ὥστε τὸν Λέπιδον ὀψέ ποτε αἱρεθῆναι. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ Αὔγουστος, καὶ μήτε μόνῃ τῇ Ῥώμῃ σχολάζειν δυνάμενος, μήτ᾽ αὖ ἄναρχον αὐτὴν καταλιπεῖν τολμῶν, ἐζήτει τινὰ αὐτῇ ἐπιστῆσαι, καὶ ἔκρινε μὲν τὸν Ἀγρίππαν ἐπιτηδειότατον ἐς τοῦτο εἶναι. βουληθεὶς δὲ καὶ ἀξίωμα αὐτῷ μεῖζον περιθεῖναι, ἵνα

καὶ ἐκ τούτου ῥᾷον αὐτῶν ἄρχῃ, μετεπέμψατο αὐτὸν, καὶ καταναγκάσας τὴν γυναῖκα, καίπερ ἀδελφιδῆν αὐτοῦ οὖσαν, ἀπαλλάξαντα, τῇ Ἰουλίᾳ συνοικῆσαι, ἐς τὴν Ῥώμην παραχρῆμα καὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως διαχειρίσει ἔπεμψε· διά τε τἄλλα, καὶ ὅτι ὁ Μαικήνας συμβουλευομένῳ οἱ περὶ αὐτῶν τούτων, εἰπεῖν λέγεται ὅτι, „τηλικοῦτον αὐτὸν πεποίηκας, ὥστε ἢ γαμβρόν σου γενέσθαι, ἢ φονευθῆναι.“ καὶ ὃς τὰ μὲν ἄλλα οἰδοῦντα ἔτι εὑρὼν, κατεστήσατο, τά τε ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια ἐπεισιόντα αὖθις ἐς τὸ ἄστυ ἀνέστειλεν· ἀπειπὼν, μηδένα μηδὲ ἐν τῷ προαστείῳ αὐτὰ ἐντὸς ὀγδόου ἡμισταδίου ποιεῖν. ταραχῆς δέ τινος περὶ τὴν τοῦ πολιάρχου, τοῦ διὰ τὰς ἀνοχὰς αἱρουμένου, χειροτονίαν συμβάσης, οὐκ ἐπεκράτησεν αὐτῆς, ἀλλὰ ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον διεγένοντο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔπραττεν.

7. Ὁ δὲ Αὔγουστος, τά τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας, καὶ τὰς Συρακούσας, ἑτέρας τέ τινας πόλεις, ἀποίκους Ῥωμαίων ἀποδείξας, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεραιώθη. καὶ Λακεδαιμονίους μὲν τοῖς τε Κυθήροις καὶ τῇ συσσιτίᾳ ἐτίμησεν, ὅτι ἡ Λιουΐα, ὅτε ἐκ τῆς Ἰταλίας σύν τε τῷ ἀνδρὶ καὶ σὺν τῷ υἱεῖ ἔφυγεν, ἐκεῖ διέτριψεν. Ἀθηναίων δὲ τήν τε Αἴγιναν καὶ τὴν Ἐρέτρειαν, (ἐκαρποῦντο γὰρ αὐτὰς) ὥς τινές φασιν, ἀφείλετο, ὅτι τὸν Ἀντώνιον ἐσπούδασαν. καὶ προσέτι καὶ ἀπηγόρευσε σφίσι μηδένα πολίτην ἀργυρίου ποιεῖσθαι. καὶ αὐτοῖς ἐς ταῦτα ἔδοξε τὸ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματι συμβάν

τὸ πλεῖον αὐτοῦ ἐπαγόμενος. κἀν τούτῳ τῶν Αἰθιόπων τοῖς φρουροῖς ἐπιθεμένων, αὖθίς τε ἐπ' αὐτοὺς ἐστράτευσε, καὶ τοὺς σφετέρους ἐῤῥύσατο, καὶ τὴν Κανδάκην συμβῆναί οἱ ἠνάγκασεν.

6. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, ὁ Αὔγουστος ἐς Σικελίαν ἦλθεν, ὅπως καὶ ἐκείνην καὶ τἆλλα τὰ μέχρι τῆς Συρίας καταστήσηται. καὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα ἔτι ὄντος, ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ὑπάτους χειροτονῶν ἐστασίασεν· ὥστε καὶ ἐκ τούτου διαδειχθῆναι, ὅτι ἀδύνατον ἦν δημοκρατουμένους σφᾶς σωθῆναι. μικροῦ γοῦν τινος ἔν τε ταῖς ἀρχαιρεσίαις καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς αὐταῖς κυριεύοντες ἐθορύβησαν. ἐτηρεῖτο μὲν γὰρ ἡ ἑτέρα χώρα τῷ Αὐγούστῳ, καὶ διὰ τοῦτο Μάρκος Λόλλιος κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους μόνος ἦρξεν. ἐκείνου δὲ μὴ δεξαμένου αὐτὴν, Κύϊντός τε Λέπιδος καὶ Λούκιος Σιλανὸς ἐσπουδαρχίασαν, καὶ οὕτω γε πάντα συνετάραξαν, ὥστε καὶ τὸν Αὔγουστον ὑπὸ τῶν ἐμφρόνων ἀνακληθῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐχ ὑπέστρεψε μὲν, ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπέπεμψεν, ἐπιτιμήσας σφίσι, καὶ κελεύσας ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀπόντων τὴν ψῆφον δοθῆναι· οὐδὲν μᾶλλον ἡσύχασαν, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὖθις ἐστασίασαν καὶ διηνέχθησαν, ὥστε τὸν Λέπιδον ὀψέ ποτε αἱρεθῆναι. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ Αὔγουστος, καὶ μήτε μόνῃ τῇ Ῥώμῃ σχολάζειν δυνάμενος, μήτ' αὖ ἄναρχον αὐτὴν καταλιπεῖν τολμῶν, ἐζήτει τινὰ αὐτῇ ἐπιστῆσαι, καὶ ἔκρινε μὲν τὸν Ἀγρίππαν ἐπιτηδειότατον ἐς τοῦτο εἶναι. βουληθεὶς δὲ καὶ ἀξίωμα αὐτῷ μεῖζον περιθεῖναι, ἵνα

καὶ ἐκ τούτου ῥᾷον αὐτῶν ἄρχῃ, μετεπέμψατο αὐτὸν, καὶ καταναγκάσας τὴν γυναῖκα, καίπερ ἀδελφιδῆν αὐτοῦ οὖσαν, ἀπαλλάξαντα, τῇ Ἰουλίᾳ συνοικῆσαι, ἐς τὴν Ῥώμην παραχρῆμα καὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως διαχειρίσει ἔπεμψε· διά τε τἄλλα, καὶ ὅτι ὁ Μαικήνας συμβουλευομένῳ οἱ περὶ αὐτῶν τούτων, εἰπεῖν λέγεται ὅτι, „τηλικοῦτον αὐτὸν πεποίηκας, ὥστε ἢ γαμβρόν σου γενέσθαι, ἢ φονευθῆναι.“ καὶ ὃς τὰ μὲν ἄλλα οἰδοῦντα ἔτι εὑρὼν, κατεστήσατο, τά τε ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια ἐπεισιόντα αὖθις ἐς τὸ ἄστυ ἀνέστειλεν· ἀπειπὼν, μηδένα μηδὲ ἐν τῷ προαστείῳ αὐτὰ ἐντὸς ὀγδόου ἡμισταδίου ποιεῖν. ταραχῆς δέ τινος περὶ τὴν τοῦ πολιάρχου, τοῦ διὰ τὰς ἀνοχὰς αἱρουμένου, χειροτονίαν συμβάσης, οὐκ ἐπεκράτησεν αὐτῆς, ἀλλὰ ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον διεγένοντο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔπραττεν.

7. Ὁ δὲ Αὔγουστος, τά τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ διοικήσας, καὶ τὰς Συρακούσας, ἑτέρας τέ τινας πόλεις, ἀποίκους Ῥωμαίων ἀποδείξας, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπεραιώθη. καὶ Λακεδαιμονίους μὲν τοῖς τε Κυθήροις καὶ τῇ συσσιτίᾳ ἐτίμησεν, ὅτι ἡ Λιουΐα, ὅτε ἐκ τῆς Ἰταλίας σύν τε τῷ ἀνδρὶ καὶ σὺν τῷ υἱεῖ ἔφυγεν, ἐκεῖ διέτριψεν. Ἀθηναίων δὲ τήν τε Αἴγιναν καὶ τὴν Ἐρέτρειαν, (ἐκαρποῦντο γὰρ αὐτάς) ὥς τινές φασιν, ἀφείλετο, ὅτι τὸν Ἀντώνιον ἐσπούδασαν. καὶ προσέτι καὶ ἀπηγόρευσε σφίσι μηδένα πολίτην ἀργυρίου ποιεῖσθαι. καὶ αὐτοῖς ἐς ταῦτα ἔδοξε τὸ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματι συμβὰν

ἀποσκῆψαι. ἐν γὰρ τῇ ἀκροπόλει τῇ πρὸς ἀνατολῶν ἱδρυμένον, πρός τε τὰς δυσμὰς μετεστράφη, καὶ αἷμα ἀπέπτυσεν. ὁ γοῦν Αὔγουστος τό, τε Ἑλληνικὸν διήγαγε, καὶ ἐς Σάμον ἔπλευσεν, ἐνταῦθά τε ἐχείμασε, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐν τῷ ἦρι, ἐν ᾧ Μάρκος τε Ἀπούλιος καὶ Πούπλιος Σίλιος ὑπάτευσαν, κομισθεὶς, πάντα τά τε ἐκεῖ καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ διέταξεν· οὐχ ὅτι τοῦ δήμου καὶ ταῦτα τὰ ἔθνη καὶ τὰ πρότερα ἐδόκει εἶναι, ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτὰ ποιησάμενος, ἀλλὰ καὶ πάνυ πάντων σφῶν, ὡς καὶ ἑαυτοῦ ὄντων, ἐπιμεληθείς. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα περ καὶ προσῆκον ἦν ἐπηνώρθωσε, καὶ χρήματα τοῖς μὲν ἐπέδωκε, τοῖς δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν φόρον ἐσενεγκεῖν προσέταξε. τούς τε Κυζικηνοὺς, ὅτι Ῥωμαίους τινὰς ἐν στάσει μαστιγώσαντες, ἀπέκτειναν, ἐδουλώσατο· καὶ τοῦτο καὶ τοὺς Τυρίους τούς τε Σιδωνίους διὰ τὰς στάσεις ἐποίησεν, ἐν τῇ Συρίᾳ γενόμενος.

8. Κἀν τούτῳ ὁ Φραάτης, φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐπιστρατεύσῃ οἱ, ὅτι μηδέπω τῶν συγκειμένων ἐπεποιήκει τι, τά τε σημεῖα αὐτῷ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, πλὴν ὀλίγων, οἳ ὑπ' αἰσχύνης σφᾶς ἔφθειραν, ἢ καὶ κατὰ χώραν λαθόντες ἔμειναν, ἀπέπεμψε. καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνος, ὡς καὶ πολέμῳ τινὶ τὸν Πάρθον νενικηκὼς ἔλαβε. καὶ γὰρ ἐφρόνει μέγα, λέγων, ὅτι τὰ πρότερόν ποτε ἐν ταῖς μάχαις ἀπολόμενα, ἀκονιτὶ ἐκεκόμιστο. ἀμέλει καὶ θυσίας ἐπ' αὐτοῖς, καὶ νεὼν Ἄρεος Τιμωροῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, κατὰ τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Φερετρίου ζήλωμα, πρὸς

τὴν τῶν σημείων ἀνάθεσιν, καὶ ψηφισθῆναι ἐκέλευσε, καὶ ἐποίησε. καὶ προσέτι καὶ ἐπὶ κέλητος ἐς τὴν πόλιν ἐσήλασε, καὶ ἁψῖδι τροπαιοφόρῳ ἐτιμήθη. ταῦτα μὲν ἐπ᾽ ἐκείνοις ὕστερον ἐπράχθη· τότε δὲ αὐτός τε προστάτης τῶν περὶ τὴν Ῥώμην ὁδῶν αἱρεθεὶς, καὶ τὸ χρυσοῦν μίλιον κεκλημένον ἔστησε, καὶ ὁδοποιοὺς αὐταῖς ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων, ῥαβδούχοις δύο χρωμένους, προσέταξε. καὶ ἡ Ἰουλία τὸν Γάϊον ὀνομασθέντα ἔτεκε· βουθυσία τέ τις τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ ἀΐδιος ἐδόθη. καὶ τοῦτο μὲν ἐκ ψηφίσματος, ὥσπερ που καὶ τἄλλα, ἐγένετο· ἰδίᾳ δὲ δὴ οἱ ἀγορανόμοι ἱπποδρομίαν τε ἐν τοῖς τοῦ Αὐγούστου γενεθλίοις καὶ θηρίων σφαγὰς ἐποίησαν. ἐν μὲν οὖν τῇ πόλει ταῦτα ἐπράττετο.

9. Ὁ δὲ δὴ Αὔγουστος τὸ μὲν ὑπήκοον κατὰ τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔθη διῴκει, τὸ δὲ ἔνσπονδον τῷ πατρίῳ σφίσι τρόπῳ ἀεὶ ἄρχεσθαι· οὐδ᾽ ἠξίωσεν οὔτε ἐκείνων τι προσθέσθαι οὔτε ἕτερόν τι προσκτήσασθαι, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ἀρκεῖσθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ἐδικαίου, καὶ τοῦτο καὶ τῇ βουλῇ ἐπέστειλεν. ὥστε πολέμου μὲν οὐδὲν τότε ἐφήψατο, δυναστείας δὲ δὴ, Ἰαμβλίχῳ τε τῷ Ἰαμβλίχου, τὴν τῶν Ἀραβίων τὴν πατρῴαν, καὶ Ταρκονδιμότῳ τῷ Ταρκονδιμότου, τὴν τῆς Κιλικίας, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔσχε, πλὴν παραθαλασσιδίων τινῶν, ἔδωκεν. ἐκεῖνα γὰρ τῷ Ἀρχελάῳ μετὰ τῆς μικροτέρας Ἀρμενίας ἐχαρίσατο, ὅτι ὁ Μῆδος ὁ πρὶν αὐτῆς βασιλεύων ἐτεθνήκει. τῷ τε Ἡρώδῃ Ζηνοδώρου τινὸς τετραρχίαν,

καὶ Μιθριδάτῃ τινὶ τὴν Κομμαγηνὴν, ἐπει
πατέρα αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς αὐτῆς ἀπεκτόνει,
παιδίσκῳ ἔτ' ὄντι, ἐπέτρεψε. τῶν τε Ἀρμενί
ἑτέρων τοῦ τε Ἀρταβάζου κατηγορησάντων, :
Τιγράνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄ
ταπεμψαμένων, μετέστειλε τὸν Τιβέριον, ὅ
μὲν ἐκβάλῃ τῆς βασιλείας, τὸν δὲ ἐς αὐτὴν
ταστήσῃ. καὶ ἐπράχθη μὲν οὐδὲν τῆς παρ
αὐτοῦ ἄξιον· (οἱ γὰρ Ἀρμένιοι τὸν Ἀρταβάζ
απέκτειναν·) ὁ δ' οὖν Τιβέριος, ἄλλως τε κ
δὴ θυσίαι ἐπὶ τούτῳ ἐψηφίσθησαν, ἐσεμνύ
καὶ κατ' ἀρετήν τι ποιήσας. καὶ ἤδη γε κ
τῆς μοναρχίας ἐνενόει, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς
πους αὐτῷ προσελαύνοντι θόρυβός τέ τις ἐκ
μάχης χωρίου, ὡς καὶ ἐκ στρατοπέδου, ἠκ
καὶ πῦρ ἐκ τῶν βωμῶν, τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντω
τῷ ταφρεύματι ἱδρυθέντων, αὐτόματον ἀνέ
Τιβέριος μὲν δὴ ἐκ τούτων ἐγαυροῦτο. ὁ
γουστος ἔς τε τὴν Σάμον ἐπανῆλθε, κἀνταῦ
θις ἐχείμασε· καὶ ἐκείνοις τε ἐλευθερίαν
τῆς διατριβῆς ἀντέδωκε, καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα
διῴκησε. πάμπολλαι γὰρ δὴ πρεσβεῖαι πρὸς
ἀφίκοντο· καὶ οἱ Ἰνδοὶ προκηρυκευσάμενοι
ρον φιλίαν, τότε ἐσπείσαντο, δῶρα πέμ
ἄλλα τε καὶ τίγρεις, πρῶτον τότε τοῖς Ῥω
νομίζω δ' ὅτι καὶ τοῖς Ἕλλησιν, ὀφθείσας.

αὐτοῖς ἐπέτεινε, καὶ βέλη ἠφίει, καὶ ἐσάλπιζεν, οὐκ οἶδ' ὅπως· γράφω γὰρ τὰ λεγόμενα. εἷς δ' οὖν τῶν Ἰνδῶν Ζάρμαρος, εἴτε δὴ τοῦ τῶν σοφιστῶν γένους ὤν, καὶ κατὰ τοῦτο ὑπὸ φιλοτιμίας, εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ γήρως, κατὰ τὸν πάτριον νόμον, εἴτε καὶ ἐς ἐπίδειξιν τοῦ Αὐγούστου καὶ τῶν Ἀθηναίων, (καὶ γὰρ ἐκεῖσε ἦλθεν) ἀποθανεῖν ἐθελήσας, ἐμυήθη τε τὰ τοῖς θεοῖς τῶν μυστηρίων, καίπερ οὐκ ἐν τῷ καθήκοντι καιρῷ, ὥς φασι, διὰ τὸν Αὔγουστον, καὶ μεμυημένον γενόμενον, καὶ πυρὶ ἑαυτὸν ζῶντα ἐξέδωκεν.

10. Ὑπάτευε μὲν δὴ ἐν τῷ ἔτει ἐν ᾧ Γάϊος Σέντιος· ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν συνάρξοντα αὐτῷ προσαποδειχθῆναι ἔδει, (ὁ γὰρ Αὔγουστος οὐδὲ τότε τηρηθεῖσάν οἱ τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο) στάσις τε αὖθις ἐν τῇ Ῥώμῃ συνηνέχθη· καὶ σφαγαὶ συνέβησαν· ὥστε τοὺς βουλευτὰς φρουρὰν τῷ Σεντίῳ ψηφίσασθαι. ἐπειδὴ δὲ μήτε ἠθέλησεν αὐτῇ χρήσασθαι, πρέσβεις πρὸς τὸν Αὔγουστον, μετὰ δύο ῥαβδούχων ἕκαστον, ἔπεμψαν. μαθὼν οὖν ταῦτα ἐκεῖνος, καὶ συνιδὼν ὅτι οὐδὲν πέρας τοῦ κακοῦ γενήσοιτο, οὐκέτ' αὐτοῖς ὁμοίως ὥσπερ καὶ πρὶν προσηνέχθη, ἀλλ' ἔκ τε τῶν πρεσβευτῶν αὐτῶν Κύϊντον Λουκρήτιον, καίπερ ἐν τοῖς ἐπικηρυχθεῖσιν ἀναγραφέντα, ὕπατον ἀνέδειξε, καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Ῥώμην ἠπείχθη. καὶ αὐτῷ ἐπί τε τούτοις καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τῇ ἀποδημίᾳ πραχθεῖσι, πολλὰ καὶ παντοῖα ἐψηφίσθη· ὧν οὐδὲν προσήκατο, πλὴν Τύχῃ τε ἐπαναγώγῳ (οὕτω γάρ πως αὐτὴν ἐκάλεσαν) βωμὸν ἱδρυθῆναι· καὶ τὴν

ἡμέραν ἣν ἀφίξοιτο, ἔν τε ταῖς ἱερομηνίαις ἀριθμεῖσθαι, καὶ Αὐγουστάλια ὀνομάζεσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ ὣς αἵ τε ἀρχαὶ καὶ οἱ ἄλλοι προαπαντῆσαί οἱ προπαρεσκευάσαντο, νύκτωρ ἐς τὴν πόλιν ἐσεκομίσθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τῷ τε Τιβερίῳ τὰς τῶν ἐστρατηγηκότων τιμὰς ἔδωκε, καὶ τῷ Δρούσῳ πέντε ἔτεσι θᾶσσον παρὰ τὰ νομιζόμενα τὰς ἀρχὰς αἰτῆσαι προσεπέτρεψεν. ἐπειδή τε μηδὲν ὡμολόγει ὅσα τε ἀπόντος αὐτοῦ στασιάζοντες, καὶ ὅσα παρόντος φοβούμενοι ἔπρασσον, ἐπιμελητής τε τῶν τρόπων ἐς πέντε ἔτη παρακληθεὶς διεχειροτονήθη, καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν μὲν τῶν τιμητῶν ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν δὲ τῶν ὑπάτων, διὰ βίου ἔλαβεν· ὥστε καὶ ταῖς δώδεκα ῥάβδοις αἰεὶ καὶ πανταχοῦ χρῆσθαι, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀεὶ ὑπατευόντων ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δίφρου καθίζεσθαι. ψηφισάμενοι δὲ ταῦτα, διορθοῦν τε πάντα αὐτὰ καὶ νομοθετεῖν ὅσα βούλοιτο ἠξίουν· καὶ τούς τε νόμους τοὺς γραφησομένους ὑπ᾽ αὐτοῦ, Αὐγούστους ἐκεῖθεν ἤδη προσηγόρευον, καὶ ἐμμένειν σφίσιν ὀμόσαι ἤθελον. ὁ δὲ τὰ μὲν ἄλλα, ὡς ἅτε καὶ ἀναγκαῖα ἐδέξατο, τοὺς δ᾽ ὅρκους ἀφῆκεν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εὖ ἤδει, ὅτι εἰ μὲν ἀπὸ γνώμης τι ψηφίσαιντο, τηροῦσιν αὐτό, κἂν μὴ ὁμολογήσωσιν· εἰ δὲ μή, οὐδὲν αὐτοῦ, κἂν μυρίας πίστεις ἐπαγάγωσι, προξενήσουσιν. Αὔγουστος μὲν δὴ ταῦτα ἐποίει· καί τις τῶν ἀγορανόμων ἐθελοντὴς ὑπὸ πενίας ἀπεῖπε τὴν ἀρχήν.

11. Ἀγρίππας δέ, ὡς τότε, ἐς τὴν Ῥώμην ἐκ τῆς Σικελίας πεμφθείς, διῴκισε τὰ κατεπείγοντα,

ταῖς Γαλατίαις προσετάχθη. ἔν τε γὰρ ἀλλήλοις ἐστασίαζον, καὶ ὑπὸ τῶν Κελτῶν ἐκακοῦντο. καταστήσας δὲ καὶ ἐκεῖνα, ἐς Ἰβηρίαν μετέστη. οἱ γὰρ Κανταβροὶ οἱ ζωγρηθέντες τε ἐν τῷ πολέμῳ καὶ πραθέντες, τούς τε δεσπότας σφῶν ὡς ἕκαστοι ἀπέκτειναν, καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐπανελθόντες, πολλοὺς συναπέστησαν· καὶ μετ᾽ αὐτῶν χωρία καταλαβόντες, καὶ ἐντειχισάμενοι, τοῖς τῶν Ῥωμαίων φρουροῖς ἐπεβούλευον. ἐπ᾽ οὖν τούτους ὁ Ἀγρίππας ἐπιστρατεύσας, ἔσχε μέν τι καὶ πρὸς τοὺς στρατιώτας ἔργον· (πρεσβύτεροι γὰρ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν ὄντες, καὶ τῇ συνεχείᾳ τῶν πολέμων τετρυχωμένοι, τούς τε Κανταβρούς, ὡς καὶ δυσπολεμήτους, δεδιότες, οὐκ ἐπείθοντο αὐτῷ·) ἀλλ᾽ ἐκείνους μέν, τὰ μὲν νουθετήσας, τὰ δὲ παραμυθησάμενος, τὰ δὲ καὶ ἀπειλήσας, διαταχέων πειθαρχῆσαι ἐποίησε· πρὸς δὲ δὴ τοὺς Κανταβροὺς πολλὰ προσέπταισε. καὶ γὰρ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων, ἅτε τοῖς Ῥωμαίοις δεδουλευκότες, καὶ ἀπογνώσει τοῦ μὴ ἂν ἔτι σωθῆναι ἁλόντες, ἐχρῶντο. τέλος δέ ποτε συχνοὺς μὲν ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν, συχνοὺς δὲ καὶ ἀτιμώσας, ὅτι ἡττῶντο, (τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ στρατόπεδον ὅλον Αὔγουστον ἐπωνομασμένον ἐκώλυσεν οὕτως ἔτι καλεῖσθαι) τούς τε ἐν τῇ ἡλικίᾳ πολεμίους πάντας ὀλίγου διέφθειρε· καὶ τοὺς λοιποὺς τά τε ὅπλα ἀφείλετο, καὶ ἐς τὰ πεδία ἐκ τῶν ἐρυμνῶν κατεβίβασεν· οὐ μὴν οὔτε ἐπέστειλέ τι τῇ βουλῇ περὶ αὐτῶν, οὔτε τὰ ἐπινίκια, καίτοι ἐκ τῆς τοῦ Αὐγούστου προστάξεως ψηφισθέντα, προσήκατο· ἀλλ᾽ ἔν τε τούτοις ἐμ-

τρίαζεν, ὥσπερ εἰώθει, καὶ γνώμην ποτὲ ὑπὸ τοῦ ὑπάτου ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐρωτηθεὶς, οὐκ ἔδωκε. τό, τε ὕδωρ τὸ Παρθένιον καλούμενον τοῖς ἰδίοις τέλεσιν ἐσαγαγὼν, Αὔγουστον προσηγόρευσε. καὶ οὕτω γε ἐκεῖνος ἐπ' αὐτῷ ἔχαιρεν, ὥστε σπανιότητός ποτε οἴνου γενομένης, καὶ τῶν ἀνθρώπων δεινὰ διαβοώντων, ἱκανώτατα ἔφη τὸν Ἀγρίππαν προνενοηκέναι, ὥστε μὴ δίψῃ ποτὲ αὐτοὺς ἀπολέσθαι.

12. Τοιοῦτος μὲν δὴ οὗτος ὁ ἀνὴρ ἦν. τῶν δὲ δὴ ἄλλων τινὲς, οὐχ ὅτι τὰ αὐτὰ οὕτω πράσσοντες, ἀλλ' οἱ μὲν, λῃστὰς συλλαμβάνοντες, οἱ δὲ, πόλεις στασιαζούσας καταλλάσσοντες, καὶ ἐπωρέγοντο τῶν νικητηρίων, καὶ ἔπεμπον αὐτά. ὁ γὰρ Αὔγουστος καὶ ταῦτα ἀφθόνως τισὶ τήν γε πρώτην ἐχαρίζετο, καὶ δημοσίαις ταφαῖς πλείστους ὅσους ἐτίμα. τοιγαροῦν ἐκεῖνοι μὲν ἐν τούτοις ἐλαμπρύνοντο· ὁ δὲ Ἀγρίππας ἐς τὴν αὐταρχίαν τρόπον τινὰ ὑπ' αὐτοῦ προήχθη. ὁ γὰρ Αὔγουστος, ὡς τά τε κοινὰ θεραπείας ἀκριβοῦς ἐδεῖτο, καὶ ἐδεδίει μὴ, οἷα ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ συμβαίνειν, ἐπιβουλευθῇ, (βραχὺ γάρ τι καὶ σμικρὸν τὸν θώρακα, ὃν ὑπὸ τῇ στολῇ πολλάκις καὶ ἐς αὐτὸ τὸ συνέδριον ἐσιὼν εἶχεν, ἐπικουρήσειν οἱ ἐνόμιζε) πρῶτον μὲν αὐτὸς πέντε τῆς προστασίας ἔτη, ἐπειδήπερ ὁ δεκέτης χρόνος ἐξήκων ἦν, προσέθετο· (ταῦτα γὰρ Πουπλίου τε καὶ Γναίου Λεντούλου ὑπατευόντων ἐγένετο) ἔπειτα δὲ καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ ἄλλα τε ἐξ ἴσου πῃ ἑαυτῷ, καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν δημαρχικὴν ἐς τὸν αὐ-

τὸν χρόνον ἔδωκε. τοσαῦτα γάρ σφίσιν ἔτι τότε ἐπαρκέσειν ἔφη. ὕστερον γάρ οὐ πολλῷ καὶ τὰ πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος ἡγεμονείας ἔλαβεν, ὥστε αὐτὰ δέκα αὖθις γενέσθαι.

13. Πράξας δὲ ταῦτα, τὸ βουλευτικὸν ἐξήτασε. πολλοί τε γάρ καὶ ὡς ἐδόκουν αὐτῷ εἶναι, πλήθει δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἑώρα, καὶ διὰ μίσους οὐχ ὅτι τοὺς κακίᾳ τινὶ ἐπιῤῥήτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κολακείᾳ ἐκφανεῖς, ἐποιεῖτο. καὶ ἐπειδὴ μήτε τις ἑκὼν ὥσπερ πρότερον ἀπηλλάττετο, μήτ᾽ αὖ μόνος ἐν αἰτίᾳ τινὶ γενέσθαι ἐβούλετο, αὐτός τε τριάκοντα ἄνδρας τοὺς ἀρίστους (ὅπερ πω καὶ ὅρκῳ ἐπιστώσατο) ἐξελέξατο, καὶ ἐκείνους ἐκέλευσε προομόσαντας τὸν αὐτὸν ὅρκον, κατὰ πέντε, πλὴν τῶν συγγενῶν, ἐς πινάκια γράψαντας ἑλέσθαι. καὶ μετὰ τοῦτο τὰς πεμπάδας ἐκλήρωσεν· ὥσθ᾽ ἕνα καθ᾽ ἑκάστην τὸν λαχόντα, αὐτόν τε βουλεῦσαι, καὶ ἑτέρους πέντε ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐγγράψαι. ἔδει που καὶ τριάκοντα ἔν τε τοῖς αἱρουμένοις ὑφ᾽ ἑτέρων καὶ ἐν τοῖς κληρουμένοις γενέσθαι. ἐπειδή τέ τινες αὐτῶν ἀπεδήμουν, ἄλλοι ἀντ᾽ ἐκείνων λαχόντες, τὰ ἐπιβάλλοντα σφίσιν ἔπραξαν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ταῦθ᾽ οὕτως ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐκακουργήθη τινά, οὔτε ἐπὶ τοῖς ταμίαις τὰ γραμματεῖα ἔτ᾽ ἐποιήσατο, οὔτε ἔτι τῷ κλήρῳ τὰς πεμπάδας ἐπέτρεψεν, ἀλλ᾽ αὐτός τε τὰ λοιπὰ ἀνελέξατο, καὶ αὐτὸς τοὺς ἐνδέοντας προσείλετο· ὥστε ἑξακοσίους τοὺς πάντας ἀποδειχθῆναι.

14. Ἐβουλεύσατο μὲν γάρ τριακοσίους αὐτοὺς

κατὰ τὸ ἀρχαῖον ποιῆσαι, καὶ πάνυ ἀγαπητὸν νομίζων εἶναι, τοσούτους ἀξίους τοῦ συνεδρίου σφῶν εὑρεθῆναι· δυσχερανάντων δὲ πάντων ὁμοίως, (τῷ γὰρ πολὺ πλείους τῶν ἐμμενούντων ἐν αὐτῷ τοὺς διαγραφησομένους ἔσεσθαι, φοβεῖσθαι μᾶλλον αὐτοὺς μὴ ἰδιωτεύσωσιν, ἢ προσδοκᾶν ὅτι καὶ βουλεύσουσι, συνέβαινε) τοὺς ἑξακοσίους κατελέξατο. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔστη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπειδή τινες οὐκ ἐπιτήδειοι καὶ τότε ἐγγεγραμμένοι ἦσαν, καὶ Λικίνιός τέ τις Ῥηγοῦλος, ἀγανακτήσας ὅτι τοῦ τε υἱέος καὶ ἄλλων πολλῶν, ὧν κρείσσων εἶναι ἠξίου, διειλεγμένων, ἀπαλήλιπτο, τήν τε ἐσθῆτα ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ κατεῤῥήξατο, καὶ τὸ σῶμα γυμνώσας, τάς τε στρατείας κατηριθμήσατο, καὶ τὰς οὐλὰς προσεπέδειξε σφίσι· καὶ Ἀρτικυλήϊος Παῖτος, ἐν μὲν τοῖς βουλεύουσιν ὤν, τῷ δὲ δὴ πατρὶ ἐκπεπτωκότι παραχωρῆσαι τῆς βουλείας ἀξιῶν, ἱκέτευεν· ἐξετασμὸν αὖθις ἐποιήσατο, καί τινας ἀπαλλάξας, ἄλλους ἀντικατέλεξεν. ἐπειδή τε πολλοὶ καὶ ὣς διεγεγράφατο, καί τινες αὐτῶν αἰτίας (οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ φιλεῖ συμβαίνειν) ὡς καὶ ἀδίκως ἀπεληλαμένοι, εἶχον· τότε γε αὐτοῖς καὶ συνθεάσασθαι καὶ συνεστιάσασθαι τοῖς βουλεύουσι, τῇ αὐτῇ σκευῇ χρωμένοις, συνεχώρησε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα τὰς ἀρχὰς αἰτεῖν ἐπέτρεψε. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν πλείους ἐπανῆλθον χρόνῳ ἐς τὸ συνέδριον, ὀλίγοι δέ τινες ἐν τῷ μέσῳ, μήτε τῆς γερουσίας μήτε τοῦ δήμου νομιζόμενοι, κατελείφθησαν.

15. Τούτων οὖν οὕτω γενομένων, συχνοὶ μὲν

εὐθὺς, συχνοὶ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο, καὶ ἐκείνῳ καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ ἐπιβουλεῦσαι, εἴτ᾽ οὖν ἀληθῶς, εἴτε καὶ ψευδῶς, αἰτίαν ἔσχον. οὐ γάρ ἐστιν ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα τοῖς ἔξω αὐτῶν οὖσιν εἰδέναι. πολλὰ γὰρ ὧν ἂν ὁ κρατῶν πρὸς τιμωρίαν, ὡς καὶ ἐπιβεβουλευμένος, ἤτοι δι᾽ ἑαυτοῦ ἢ καὶ διὰ τῆς γερουσίας πράξῃ, ὑποπτεύεται, κατ᾽ ἐπήρειαν, κἂν ὅτι μάλιστα δικαιότατα συμβῇ, γεγονέναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ γνώμην ἔχω περὶ πάντων τῶν τοιουτοτρόπων αὐτὰ τὰ λεγόμενα συγγράψαι, μηδὲν ὑπὲρ τὰ δεδημοσιευμένα, πλὴν τῶν πάνυ φανερῶν, μήτε πολυπραγμονῶν, μήθ᾽ ὑπολέγων, μήτ᾽ εἰ δικαίως μήτ᾽ εἰ ἀδίκως τι γέγονε, μήτ᾽ εἰ ψευδῶς, μήτ᾽ εἰ ἀληθῶς εἴρηται. καὶ τοῦτο μέν μοι καὶ κατὰ τῶν μετὰ ταῦτα γραφησομένων εἰρήσθω. ἐν δὲ δὴ τῷ τότε παρόντι ὁ Αὔγουστος ἄλλους μέν τινας ἐδικαίωσε, τὸν δὲ δὴ Λέπιδον ἐμίσει μὲν, διά τε τἆλλα, καὶ ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἐπεφώρατο ἐπιβουλεύων αὐτῷ, καὶ ἐκεκόλαστο· οὐ μέντοι καὶ ἀποκτεῖναι ἠθέλησεν, ἀλλ᾽ ἐν τρόπῳ τινὶ ἄλλοτε ἄλλῳ προεπηλάκιζεν. ἔς τε γὰρ τὴν πόλιν καὶ ἄκοντα αὐτὸν ἐκ τῶν ἀγρῶν κατιέναι ἐκέλευε, καὶ ἐς τὰς συνόδους ἀεὶ ἐσῆγεν, ὅπως ὅτι πλείστην καὶ χλευασίαν καὶ ὕβριν πρός τε τὴν τῆς ἰσχύος καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀξιώσεως μεταβολὴν ὀφλισκάνῃ· καὶ οὔτε ἐς ἄλλο τι ὡς καὶ ἀξίῳ οἱ λόγου ἐχρῆτο, τότε δὲ καὶ τὴν ψῆφον ὑστάτῳ τῶν ὑπατευκότων ἐπῆγε. τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τῇ καθηκούσῃ τάξει ἐπεψήφιζε· τῶν δ᾽ ὑπατευκότων πρῶτόν τέ τινα καὶ δεύτερον, τρίτον τε

ἕτερον, καὶ τέταρτον, τούς τε λοιποὺς ὁμοίως, ὥς που καὶ ἐβούλετο. καὶ τοῦτο καὶ οἱ ὕπατοι ἐποίουν. οὕτω μὲν δὴ τὸν Λέπιδον μετεχειρίζετο· καὶ ἐπειδή γε Ἀντίστιος Λαβεὼν ἐς τοὺς βουλεύσοντας αὐτὸν, ὅτι ἰδίᾳ γνώμη ἐκείνη ἐγίγνετο, ἐσεγράψατο, πρῶτον μὲν ἐπιωρκηκέναι τε αὐτὸν ἔφη, καὶ τιμωρήσεσθαι ἠπείλησεν· ἔπειτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ, καὶ τί δεινὸν πεποίηκα, κατασχὼν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἄνδρα ὃν σὺ ἀρχιέρεων ἔτι καὶ νῦν περιορᾷς ὄντα; οὐκέτι οὐδεμίαν ὀργὴν ἐποιήσατο. πολλάκις γὰρ καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τῆς ἱερωσύνης ταύτης ἀξιούμενος, οὐκ ἐδικαίωσε ζῶντος τοῦ Λεπίδου λαβεῖν αὐτήν. Ἀντίστιος μὲν οὖν τοῦτό τε οὐκ ἀπὸ καιροῦ εἰπεῖν ἔδοξε· καί ποτε λόγων ἐν τῇ βουλῇ γιγνομένων, ὡς χρεὼν εἴη τὸν Αὔγουστον ἐκ διαδοχῆς φρουρεῖν σφᾶς, ἔφη, μήτ᾽ ἀντειπεῖν τολμῶν, μήτε συγκαταθέσθαι ὑπομένων, „ὅτι, Ῥέγκω, καὶ οὐ δύναμαι αὐτοῦ προκοιτῆσαι.“

16. Ὁ δ᾽ οὖν Αὔγουστος ἄλλα τε ἐνομοθέτησε, καὶ τοὺς δεκάσαντάς τινας ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς ἐς πέντε ἔτη αὐτῶν εἶρξε. τοῖς τε ἀγάμοις καὶ ταῖς ἀνάνδροις βαρύτερα τὰ ἐπιτίμια ἐπέταξε· καὶ ἔμπαλιν τοῦ τε γάμου καὶ τῆς παιδοποιΐας ἆθλα ἔθηκεν. ἐπειδή τε πολὺ πλεῖον τὸ ἄῤῥεν τοῦ θήλεος τοῦ εὐγενοῦς ἦν, ἐπέτρεψε καὶ ἐξελευθέρας τοῖς ἐθέλουσι, πλὴν τῶν βουλευόντων, ἄγεσθαι· ἔννομον τὴν τεκνοποιΐαν αὐτῶν εἶναι κελεύσας. κἂν τούτῳ καταβοήσεως ἐν τῷ συνεδρίῳ, περί τε τῆς τῶν γυναικῶν καὶ περὶ τῆς τῶν νεανίσκων ἀκοσμίας, πρὸς ἀπολογίαν δὴ

τινα τοῦ μὴ ῥᾳδίως δι' αὐτὴν τὰς τῶν γάμων συναλλαγὰς ποιεῖσθαι, γενομένης, καὶ ἐναγόντων αὐτὸν καὶ ἐκείνην ἐπανορθῶσαι, χλευασμῷ ὅτι πολλαῖς γυναιξὶν ἐχρῆτο· τὸ μὲν πρῶτον ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὅτι τὰ μὲν ἀναγκαιότατα διώρισται, τὰ δὲ λοιπὰ ἀδύνατόν ἐστιν ὁμοίως παραδοθῆναι. ἔπειτα δὲ ἐκβιασθεὶς εἶπεν ὅτι, „αὐτοὶ ὀφείλετε ταῖς γαμεταῖς καὶ παραινεῖν καὶ κελεύειν ὅσα βούλεσθε· ὅπερ που καὶ ἐγὼ ποιῶ.“ Ἀκούσαντες οὖν ταῦτα ἐκεῖνοι, πολλῷ μᾶλλον ἐνέκειντο αὐτῷ, βουλόμενοι τὰς παραινέσεις, ἃς τῇ Λιουΐᾳ παραινεῖν ἔφη, μαθεῖν. καὶ ὅς, ἄκων μὲν, εἶπε δ' οὖν τινα καὶ περὶ τῆς ἐσθῆτος, καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, τῶν τε ἐξόδων καὶ τῆς σωφροσύνης αὐτῶν· μηδ' ὁτιοῦν φροντίσας, ὅτι μὴ καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὰ ἐπιστοῦτο. καὶ ἕτερον δέ τι τοιόνδε τιμητεύων ἐπεποιήκει. ἐπειδὴ γάρ προσήγαγέ τις αὐτῷ νεανίσκον, γυναῖκα ἐκ μοιχείας γεγαμηκότα, καὶ πλεῖστα ὅσα κατηγόρησεν αὐτοῦ, διηπορήθη, μήτε παριδεῖν τὸ πρᾶγμα, μήτε ἐπιτιμῆσαί τι τολμήσας. καὶ μάλιστά ποτε ὀψὲ ἀνενεγκὼν, „πολλὰ, ἔφη, καὶ δεινὰ αἱ στάσεις ἤνεγκαν· ὥστε ἐκείνων μὲν ἀμνημονῶμεν, τοῦ δὲ δὴ λοιποῦ προνοῶμεν, ὅπως μηδὲν τοιοῦτον γίγνηται.“ ὡς δ' οὖν βρέφη τινὲς ἐγγυώμενοι, τὰς μὲν τιμὰς τῶν γεγαμηκότων ἐκαρποῦντο, τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν οὐ παρείχοντο, προσέταξε μηδεμίαν ἐγγύην ἰσχύειν, μεθ' ἣν οὐδὲ δυοῖν ἐτοῖν διελθόντων γαμήσει τις. τουτέστι, δεκέτιν πάντως ἐγγυᾶσθαι τόν γέ τι ἀπ' αὐτῆς ἀπολαύσοντα. δώδεκα γὰρ ταῖς

κόραις ἐς τὴν τοῦ γάμου ὥραν ἔτη πλήρη, καθάπερ εἶπον, νομίζεται.

17. Ταῦτά τε οὖν ἕκαστα διενομοθέτει, καὶ ἵνα ἐπὶ τῇ τοῦ σίτου διαδόσει προβάλλωνται καὶ οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀεὶ ὄντες ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐστρατηγηκότων, καὶ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες οἱ λαχόντες σιτοδοτῶσιν ἐκ διαδοχῆς. τόν τε πολίαρχον τὸν ἐς τὰς ἀνοχὰς καθιστάμενον ἕνα ἀεὶ αἱρεῖσθαι. καὶ τὰ ἔπη τὰ Σιβύλλεια, ἐξίτηλα ὑπὸ τοῦ χρόνου γεγονότα, τοὺς ἱερέας αὐτοχειρίᾳ ἐκγράψασθαι ἐκέλευσεν, ἵνα μηδεὶς ἕτερος αὐτὰ ἀναλέξηται. τάς τε ἀρχὰς ἅπασι τοῖς δέκα μυριάδων οὐσίαν ἔχουσι, καὶ ἄρχειν ἐκ τῶν νόμων δυναμένοις, ἐπαγγέλλειν ἐπέτρεψε. τοσούτων γὰρ τὸ βουλευτικὸν τίμημα τὴν πρώτην εἶναι ἔταξεν, ἔπειτα καὶ ἐς πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας αὐτὸ προήγαγε. καί τισι τῶν εὖ βιούντων, ἐλάττω, τότε μὲν τῶν δέκα, αὖθις δὲ τῶν πέντε καὶ εἴκοσι, κεκτημένων, ἐχαρίσατο ὅσον ἐνέδει. καὶ διὰ ταῦτα τοῖς βουλομένοις τῶν στρατηγῶν τριπλάσιον τοῦ παρὰ τοῦ δημοσίου σφίσιν ἐς τὰς πανηγύρεις διδομένου προσαναλίσκειν, ἐφῆκεν. ὥστε εἰ καὶ πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἄλλων αὐτοῦ νομοθετημάτων ἤχθοντό τινες, ἀλλ᾽ ὑπό τε τούτου, καὶ ὅτι Πυλάδην τινὰ ὀρχηστὴν διὰ στάσιν ἐξεληλαμένον κατήγαγεν, οὐκέτ᾽ ἐκείνων ἐμέμνηντο. ὅθεν περ πάνυ σοφῶς ὁ Πυλάδης, ἐπιτιμώμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἐπεὶ Βαθύλλῳ ὁμοτέχνῳ τέ οἱ ὄντι, καὶ τῷ Μαικήνᾳ προσήκοντι, διεστασίαζεν, εἰπεῖν λέγεται ὅτι, „συμφέρει σοι, Καῖσαρ, περὶ

ἡμᾶς τὸν δῆμον ἀποδιατρίβεσθαι.“ Ταῦτα μὲν ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει ἐγένετο.

18. Ἐπὶ δὲ δὴ τοῦ Γαΐου τε Φουρνίου καὶ Γαΐου Σιλανοῦ ὑπάτων, υἱὸν αὖθις ὁ Ἀγρίππας ἀνείλετο τὸν Λούκιον ὀνομασθέντα, καὶ αὐτὸν εὐθὺς ὁ Αὔγουστος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γαΐου ἐποιήσατο· μὴ ἀναμείνας σφᾶς ἀνδρωθῆναι, ἀλλ᾽ αὐτόθεν διαδόχους τῆς ἀρχῆς ἀποδείξας, ἵν᾽ ἧττον ἐπιβουλεύηται· τήν τε τῆς Τιμῆς καὶ τῆς Ἀρετῆς πανήγυριν ἐς τὰς νῦν ἡμέρας μετέστησε. καὶ τοῖς τὰ ἐπινίκια πέμπουσιν, ἔργον ἐκ τῶν λαφύρων ἐς τὴν τῶν πράξεων μνήμην ποιεῖν προσέταξε· τά τε σαικουλάρια τὰ πέμπτα ἐπετέλεσε· καὶ τοὺς ῥήτορας ἀμισθὶ συναγορεύειν, ἢ τετραπλάσιον ὅσον ἂν λάβωσιν ἐκτίνειν, ἐκέλευσε· τοῖς δὲ δικάζειν ἀεὶ λαγχάνουσιν ἀπεῖπεν, ἐς μηδενὸς οἴκαδε τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον εἰσιέναι· ἐπειδή τε ἀσπουδεὶ βουλευταὶ ἐς τὸ συνέδριον συνεφοίτων, ἐπηύξησε τὰς ζημίας τοῖς οὐκ ἐξ εὐλόγου τινὸς αἰτίας ὑστερίζουσι.

19. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Γαλατίαν, Λουκίου τε Δομιτίου καὶ Πουπλίου Σκιπίωνος ὑπατευόντων, ὥρμησε, πρόφασιν τοὺς πολέμους τοὺς κατ᾽ ἐκεῖνο κινηθέντας λαβών. ἐπειδὴ γὰρ ἐπαχθὴς πολλοῖς ἐκ τῆς ἐν τῇ πόλει χρονίου διατριβῆς ἐγεγόνει, καὶ συχνοὺς μὲν ἔξω τι τῶν τεταγμένων πράττοντας δικαιῶν ἐλύπει, συχνῶν δὲ καὶ φειδόμενος, τὰ νενομοθετημένα ὑφ᾽ ἑαυτοῦ παραβαίνειν ἠναγκάζετο· ἐκδημῆσαι τρόπον τινὰ κατὰ τὸν Σόλωνα ἔγνω. καί τινες καὶ διὰ τὴν Τερεντίαν τὴν τοῦ Μαικήνου γυ-

ναῖκα ἀποδημῆσαι αὐτὸν ὑπετόπησαν· ἵν' ἐπειδὴ πολλὰ περὶ αὐτῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐλογοποιεῖτο, ἄνευ θρου τινος ἐν τῇ ἀλλοδημίᾳ αὐτῇ συνῇ. οὕτω γὰρ οὖν πάνυ αὐτῆς ἤρα, ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαί ποτε αὐτὴν περὶ τοῦ κάλλους πρὸς τὴν Λιουΐαν ποιῆσαι. πρὶν δὲ ἢ ἀφορμᾶσθαι, τὸν τοῦ Κυϊρίνου ναὸν καθιέρωσεν, ἐκ καινῆς οἰκοδομήσας. εἶπον δὲ τοῦτο, ὅτι ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα κίοσιν αὐτὸν ἐκόσμησεν, ὅσα περ τὰ πάντα ἔτη αὐτὸς διεβίω. κἀκ τούτου λόγον τισὶ παρέσχεν, ὡς καὶ ἐξεπίτηδες αὐτὸ, ἀλλ' οὐ κατὰ τύχην ἄλλως πράξας. ἐκεῖνόν τε οὖν τότε ἐθείωσε, καὶ μονομαχίας ἀγῶνας διά τε τοῦ Τιβερίου καὶ διὰ τοῦ Δρούσου, συγχωρηθὲν δὴ σφίσιν ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἔθηκε. καὶ οὕτω τὸ μὲν ἄστυ τῷ Ταύρῳ μετὰ τῆς ἄλλης Ἰταλίας διοικεῖν ἐπιτρέψας, (τόν τε γὰρ Ἀγρίππαν ἐς τὴν Συρίαν αὖθις ἐστάλκει, καὶ τῷ Μαικήνᾳ διὰ τὴν γυναῖκα οὐκέθ' ὁμοίως ἔχαιρε) τὸν δὲ δὴ Τιβέριον καίτοι στρατηγοῦντα παραλαβὼν, ἐξώρμησε. ἐστρατήγησε γὰρ, καίπερ τὰς στρατηγικὰς τιμὰς ἔχων· καὶ τήν γε ἀρχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ὁ Δροῦσος ἐκ δόγματος διήγαγεν. ἐξελθόντων δ' οὖν αὐτῶν, τὸ τῆς Νεότητος μέγαρον ὑπὸ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα κατεκαύθη. καὶ διά τε τοῦτο καὶ διὰ τἆλλα τὰ προγενόμενα, (λύκος τε γὰρ διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ ἐς τὴν ἀγορὰν ἐσπεσὼν, ἀνθρώπους ἔφθειρε, καὶ μύρμηκες πόῤῥω τῆς ἀγορᾶς ἐκφανέστατα συνεστράφησαν· λαμπάς τέ τις ἀπὸ μεσημβρίας ἐπὶ τὴν ἄρκτον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς ἠνέχθη·) εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Αὐγούστου ἐποιήσαν-

το. κἂν τούτῳ καὶ τὴν πενταετηρίδα τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ διεώρτασαν, τοῦ Ἀγρίππου (ἐν γὰρ τοῖς πεντεκαίδεκα ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῆς περιτροπῆς ἡ διοίκησις αὐτῆς ἐπέβαλλεν, ἱέρωτο διὰ τῶν συνιερέων) ἀναλώσαντος.

20. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐταράχθη. καὶ γὰρ Καμμούνιοι καὶ Οὐένιοι, Ἀλπικὰ γένη, ὅπλα τε ἀντήραντο, καὶ νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Πουπλίου Σιλίου ἐχειρώθησαν· καὶ οἱ Παννόνιοι τήν τε Ἰστρίαν μετὰ Νωρίκων κατέδραμον, καὶ αὐτοί τε πρός τε τοῦ Σιλίου καὶ τῶν ὑποστρατήγων αὐτοῦ κακωθέντες, αὖθις ὡμολόγησαν, καὶ τοῖς Νωρίκοις αἴτιοι τῆς αὐτῆς δουλείας ἐγένοντο. τά τε ἐν τῇ Δαλματίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ νεοχμώσαντα, δι' ὀλίγου κατέστη. καὶ ἡ Μακεδονία ὑπό τε τῶν Δενθελητῶν καὶ ὑπὸ τῶν Σκορδίσκων ἐπορθήθη. ἔν τε τῇ Θρᾴκῃ πρότερον μὲν Μάρκελλος Λόλλιος, Ῥυμητάλκῃ θείῳ τε τῶν τοῦ Κόττυος παίδων καὶ ἐπιτρόπῳ ὄντι βοηθῶν, Βησσοὺς κατεστρέψατο· ἔπειτα δὲ Λούκιος Γάϊος Σαυρομάτας ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας κρατήσας, ὑπὲρ τὸν Ἴστρον ἀπεώσατο. ὁ δὲ δὴ μέγιστος τῶν τότε συμβάντων τοῖς Ῥωμαίοις πολέμων, ὅσπερ που καὶ τὸν Αὔγουστον ἐκ τῆς πόλεως ἐξήγαγε, πρὸς τοὺς Κελτοὺς ἐγένετο. Σύγαμβροί τε γὰρ καὶ Οὐσιπέται τε καὶ Τέγκτηροι τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῇ σφετέρᾳ τινὰς αὐτῶν συλλαβόντες ἀνεσταύρωσαν· ἔπειτα δὲ καὶ τὸν Ῥῆνον διαβάντες, τήν τε Γερμανίαν καὶ τὴν Γαλατίαν ἐλεηλάτησαν· τό, τε ἱππικὸν τὸ τῶν Ῥω-

μαίων ἐπελθὸν σφίσιν ἐνήδρευσαν· καὶ φεύγουσιν αὐτοῖς ἐπισπώμενοι, τῷ τε Λολλίῳ ἄρχοντι αὐτῶν ἐνέτυχον ἀνέλπιστοι, καὶ ἐνίκησαν καὶ ἐκεῖνον. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Αὔγουστος ὥρμησε μὲν ἐπ᾽ αὐτοὺς, οὐ μέντοι καὶ ἔργον τι πολέμου ἔσχεν. οἱ γὰρ βάρβαροι, τόν τε Λόλλιον παρασκευαζόμενον, καὶ ἐκεῖνον στρατεύοντα πυθόμενοι, ἔς τε τὴν ἑαυτῶν ἀνεχώρησαν, καὶ σπονδὰς ἐποιήσαντο, ὁμήρους δόντες.

21. Τῶν μὲν οὖν ὅπλων οὐδὲν διὰ ταῦτα ὁ Αὔγουστος ἐδεήθη· τὰ δὲ δὴ ἄλλα καθιστάμενος, τοῦτόν τε τὸν ἐνιαυτὸν κατηνάλωσε, καὶ τὸν ὕστερον, ἐν ᾧ Μάρκος τε Δίβων καὶ Καλπούρνιος Πείσων ὑπάτευσαν. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν Κελτῶν, πολλὰ δὲ καὶ ὑπὸ Λικιννίου τινὸς ἐπεποίηντο. καί μοι δοκεῖ τοῦθ᾽ ὅτι μάλιστα τὸ κῆτος σφίσι προσημῆναι. πλάτος μὲν γὰρ ποδῶν εἴκοσι, μῆκος δὲ τριπλάσιον ἔχον, καὶ γυναικὶ πλὴν τῆς κεφαλῆς ἐοικὸς, ἐς τὴν γῆν αὐτὸ ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἐξώκειλεν. ὁ δὲ δὴ Λικίννιος τὸ μὲν ἀρχαῖον Γαλάτης ἦν, ἁλοὺς δὲ ἐς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ δουλεύσας τῷ Καίσαρι, ὑπὸ μὲν ἐκείνου ἠλευθερώθη, ὑπὸ δὲ τοῦ Αὐγούστου ἐπίτροπος τῆς Γαλατίας κατέστη. οὗτος οὖν πλεονεξίᾳ μὲν βαρβαρικῇ, ἀξιώσει δὲ Ῥωμαϊκῇ χρώμενος, πᾶν μὲν τὸ κρεῖττόν ποτε αὐτοῦ νομισθὲν καθῄρει, πᾶν δὲ τὸ ἐν τῷ παρόντι ἰσχυρὸν ἠφάνιζε. καὶ συχνὰ μὲν καὶ πρὸς τὰ ἀναγκαῖα τῆς προστεταγμένης οἱ διακονίας ἐξεπόριζε, συχνὰ δὲ καὶ ἑαυτῷ τοῖς τε οἰκείοις παρεξέλεγε. καὶ ἐς τοσοῦτόν γε

κακοτροπίας ἐχώρησεν, ὥστε ἐπειδή τινες εἰσφοραὶ κατὰ μῆνα παρ' αὐτοῖς ἐγίγνοντο, τεσσαρεσκαίδεκα αὐτὰς ποιῆσαι· λέγων, τὸν μῆνα τοῦτον τὸν Δεκέμβριον καλούμενον, δέκατον ὄντως εἶναι, καὶ δεῖν διὰ τοῦτο αὐτοὺς καὶ τοὺς δύο τοὺς Αὐγούστους (ὧν τὸν μὲν, ἑνδέκατον, τὸν δὲ, δωδέκατον ὠνόμαζε,) νομίζειν, καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐπιβάλλοντα αὐτοῖς ἐσφέρειν. διὰ μὲν οὖν ταῦτα τὰ σοφίσματα ἐκινδύνευσεν. οἱ γὰρ Γαλάται, τοῦ Αὐγούστου λαβόμενοι, δεινὰ ἐποίησαν· ὥστε καὶ ἐκεῖνον τὰ μὲν συνάχθεσθαι σφίσι, τὰ δὲ καὶ παραιτεῖσθαι. ἀγνοεῖν τέ τινα ἔλεγε, καὶ προσεποιεῖτο ἕτερα μὴ πιστεύειν. καὶ ἔστιν ἃ καὶ συνέκρυπτεν, αἰσχυνόμενος ὅτι τοιούτῳ ἐπιτρόπῳ ἐκέχρητο. ἄλλο δέ τι τοιόνδε τι τεχνασάμενος, καὶ πάνυ πάντων αὐτῶν κατεγέλασεν. ἐπειδὴ γὰρ χαλεπῶς οἱ τὸν Αὔγουστον ἔχοντα ᾔσθετο, καὶ κολασθήσεσθαι ἔμελλεν, ἔς τε τὴν οἰκίαν αὐτὸν ἐσήγαγε, καὶ πολλοὺς μὲν καὶ ἀργυρίου καὶ χρυσίου θησαυρούς, πολλὰ δὲ καὶ τἆλλα σωρηδὸν συννενημένα αὐτῷ δείξας, „ἐξεπίτηδες (ἔφη) ταῦτα, ὦ δέσποτα, καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἤθροισα, ἵνα μὴ τοσούτων χρημάτων ἐγκρατεῖς οἱ ἐπιχώριοι ὄντες ἀποστῶσιν. ἀμέλει καὶ ἐτήρησά σοι πάντα αὐτὰ καὶ δίδωμι." καὶ ὁ μὲν οὕτως, ὡς καὶ ὑπὲρ τοῦ Αὐγούστου τὴν τῶν βαρβάρων ἰσχὺν ἐκνενευρικὼς, ἐσώθη.

22. Δροῦσος δὲ ἐν τούτῳ καὶ Τιβέριος τάδε ἔπραξαν. Ῥαιτοὶ, οἰκοῦντες μεταξὺ τοῦ τε Νωρίκου καὶ τῆς Γαλατίας, πρὸς ταῖς Ἄλπεσι ταῖς πρὸς

τῇ Ἰταλίᾳ ταῖς Τριδεντίναις, τῆς τε Γαλατίας προσόρου σφίσι πολλὰ κατέτρεχον, καὶ ἐκ τῆς Ἰταλίδος ἁρπαγὰς ἐποιοῦντο· τούς τε ὁδῷ τῶν Ῥωμαίων ἢ καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν διὰ τῆς σφετέρας γῆς χρωμένους ἐλυμαίνοντο. καὶ ταῦτα μὲν καὶ συνήθη πως τοῖς οὐκ ἐνσπόνδοις ποιεῖν ἐδόκουν, πᾶν δὲ δὴ τὸ ἄῤῥεν τῶν ἁλισκομένων, οὐχ ὅτι τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ταῖς γαστράσιν ἔτι τῶν γυναικῶν ὂν, μαντείαις τισὶν ἀνευρίσκοντες, ἔφθειρον. δι' οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος πρῶτον μὲν τὸν Δροῦσον ἐπ' αὐτοὺς ἔπεμψε· καὶ ὃς πρὸς τοὺς ἀπαντήσαντάς οἱ αὐτῶν περὶ τὰ Τριδέντινα ὄρη συμβαλὼν, διαταχέων ἐτρέψατο· ὥστε καὶ τιμὰς στρατηγικὰς ἐπὶ τούτῳ λαβεῖν. ἔπειτα δὲ ἐπειδὴ τῆς μὲν Ἰταλίας ἀπεκρούσθησαν, τῇ δὲ δὴ Γαλατίᾳ καὶ ὣς ἐνέκειντο, τὸν Τιβέριον προσαπέστειλεν. ἐσβαλόντες οὖν ἐς τὴν χώραν πολλαχόθεν ἅμα ἀμφότεροι, αὐτοί τε καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων, καὶ ὅ γε Τιβέριος καὶ διὰ τῆς λίμνης πλοίοις κομισθεὶς, ἀπό τε τούτου κατέπληξαν αὐτοὺς, ὡς ἑκάστοις σφίσι συμμιγνύντες, τούς τε ἀεὶ ἐς χεῖρας ἀφικνουμένους, οὐ χαλεπῶς, ἅτε διεσπασμέναις ταῖς δυνάμεσι χρωμένους, κατειργάσαντο, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀσθενεστέρους τε ἐκ τούτου καὶ ἀθυμοτέρους γενομένους εἷλον. ἐπειδή τε ἐπολυάνδρουν, καὶ ἐδόκουν τι νεωτεριεῖν, τό, τε κράτιστον καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἐξήγαγον καταλιπόντες τοσούτους, ὅσοι τὴν μὲν χώραν οἰκεῖν ἱκανοὶ, νεοχμῶσαι δέ τι ἀδύνατοι ἦσαν.

23. Κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει Οὐήδιος Πωλίων

ἀπέθανεν· ἀνὴρ ἄλλως μὲν οὐδὲν μνήμης ἄξιον παρασχόμενος, (καὶ γὰρ ἐξ ἀπελευθέρων ἐγεγόνει, καὶ ἐν τοῖς ἱππεῦσιν ἐξητάζετο, καὶ λαμπρὸν οὐδὲν εἰργάσατο) ἐπὶ δὲ δὴ τῷ πλούτῳ τῇ τε ὠμότητι ὀνομαστότατος γενόμενος, ὥστε καὶ ἐς ἱστορίας λόγον ἐσελθεῖν. οὗτος γὰρ τὰ μὲν ἄλλα ὅσα ἔπραττε, δι' ὄχλου ἂν λεγόμενα γένοιτο· μυραίνας δὲ δεδιδαγμένας ἀνθρώπους ἐσθίειν ἐν δεξαμεναῖς τρέφων, τοὺς δούλους αὐταῖς οὓς ἐθανάτου παρέβαλλε. καί ποτε τὸν Αὔγουστον ἑστιῶν, εἶτ' ἐπειδὴ ὁ οἰνοχόος κύλικα κρυσταλλίνην κατέαξεν, ἐς τὰς μυραίνας αὐτὸν, μηδὲ τὸν δαιτυμόνα αἰδεσθεὶς, ἐμβληθῆναι προσέταξεν. ὁ οὖν Αὔγουστος, προσπεσόντος οἱ τοῦ παιδὸς καὶ ἱκετεύσαντος αὐτὸν, τὰ μὲν πρῶτα πείθειν τὸν Πωλίωνα ἐπειρᾶτο μηδὲν τοιοῦτον δρᾶσαι. ὡς δ' οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῷ, „φέρε (ἔφη) πάντα τἄλλα ἐκπώματα, ὅσα ποτὲ τοιουτότροπα, ἢ καὶ ἑτερά τινα ἔντιμα κέκτησαι, ἵνα αὐτοῖς χρήσωμαι.“ καὶ αὐτὰ κομισθέντα συντριβῆναι ἐκέλευσεν. ἰδὼν δὲ τοῦτο ἐκεῖνος, ἄλλως μὲν ἤσχαλλεν, οὔτε δὲ τοῦ ἑνὸς ἔτι ποτηρίου πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων τῶν ἀπολωλότων ὀργὴν ἔχων, οὔτ' αὖ τὸν διάκονον ὧν γε καὶ ὁ Αὔγουστος ἐπεποιήκει τιμωρήσασθαι δυνάμενος, ἡσυχίαν καὶ ἄκων ἤγαγε. τοιοῦτος οὖν δή τις ὁ Πωλίων ὢν, ἐτελεύτησεν· ἄλλοις τε πολλοῖς πολλὰ, καὶ τῷ Αὐγούστῳ τοῦ τε κλήρου συχνὸν μέρος, καὶ τὸ Πανσίλυπον, τὸ χωρίον τὸ μεταξὺ τῆς τε Νέας πόλεως καὶ τῶν Ποτεόλων ὂν, καταλιπών· τῷ τε δήμῳ περικαλλές ἔργον οἰκοδομηθῆναι

κελεύσας. ὁ οὖν Αὔγουστος τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐς ἔδαφος, προφάσει τῆς ἐκείνου κατασκευῆς, ὅπως μηδὲν μνημόσυνον ἐν τῇ πόλει ἔχῃ, καταβαλὼν, περίστῳον ᾠκοδομήσατο, καὶ οὐ τὸ ὄνομα τὸ τοῦ Πωλίωνος, ἀλλὰ τὸ τῆς Λιουΐας ἐπέγραψε. τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐποίησε· τότε δὲ πόλεις ἔν τε τῇ Γαλατίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ συχνὰς ἀπῴκισε, καὶ Κυζικηνοῖς τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκε. Παφίοις τε σεισμῷ πονήσασι καὶ χρήματα ἐχαρίσατο, καὶ τὴν πόλιν Αὔγουσταν καλεῖν, κατὰ δόγμα ἐπέτρεψε. ταῦτα δὲ ἔγραψα, οὐχ ὅτι καὶ ἄλλαις πόλεσι πολλαῖς καὶ πρότερον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Αὔγουστος, ἐφ᾽ ὁμοίαις συμφοραῖς, καὶ οἱ βουλευταὶ ἐπεκούρησαν· ὧν εἴ τις ἁπάντων μνημονεύοι, ἀπέραντον ἂν τὸ ἔργον τῆς συγγραφῆς γένοιτο· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὰς ἐπωνυμίας ταῖς πόλεσιν ἡ γερουσία ἐν μέρει τιμῆς ἔνεμε, καὶ οὐχ, ὥσπερ νῦν, αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἕκαστοι καταλόγους ὀνομάτων οὓς ἂν ἐθελήσωσιν ὡς πλήθει ποιοῦνται.

24. Τῷ δ᾽ ἐπιγιγνομένῳ ἔτει Μάρκος μὲν Κράσσος καὶ Γναῖος Κορνήλιος ὑπάτευσαν· οἱ δ᾽ ἀγορανόμοι οἱ Κουρούλιοι, ἀπειπόντες τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἐξαισίων σφίσι τῶν ὀρνίθων γενομένων ᾕρηντο, αὖθις αὐτὴν ἔξω τῶν πατρίων ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀνέλαβον. ἥ τε στοὰ ἡ Παύλειος ἐκαύθη, καὶ τὸ πῦρ ἀπ᾽ αὐτῆς πρὸς τὸ Ἑστιαῖον ἀφίκετο, ὥστε καὶ τὰ ἱερὰ ἔς τε τὸ παλάτιον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀειπαρθένων (ἡ γὰρ πρεσβεύουσα αὐτῶν ἐτετύφλωτο) ἀνακομισθῆναι, καὶ ἐς τὴν τοῦ ἱερέως τοῦ Διὸς οἰκίαν τεθῆναι.

ἡ μὲν οὖν στοὰ μετὰ τοῦτο, ὀνόματι μέν, ὑπὸ Αἰμιλίου, ἐς ὃν το τοῦ ποιήσαντός ποτε αὐτὴν γένος ἐληλύθει, τῷ δὲ ἔργῳ, ὑπ᾽ Αὐγούστου καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ Παύλου φίλων ᾠκοδομήθη. τότε δὲ οἵ τε Παννόνιοι νεωτερίσαντες, αὖθις ἐχειρώθησαν, καὶ αἱ Ἄλπεις αἱ παραθαλάσσιοι, ὑπὸ Λιγύων τῶν Κομητῶν καλουμένων ἐλευθέρως ἔτι καὶ τότε νεμόμεναι, ἐδουλώθησαν· τά τε ἐν τῷ Βοσπόρῳ τῷ Κιμμερίῳ νεοχμώσαντα κατέστη. Σκριβώνιος γάρ τις, τοῦ τε Μιθριδάτου ἔγγονος εἶναι, καὶ παρὰ τοῦ Αὐγούστου τὴν βασιλείαν, ἐπειδήπερ ὁ Ἄσανδρος ἐτεθνήκει, λέγων εἰληφέναι, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Δύναμίν τε καλουμένην, καὶ τὴν ἀρχὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιτετραμμένην, ἣ τοῦ τε Φαρνάκου θυγάτηρ καὶ τοῦ Μιθριδάτου ἔγγονος ἦν, ἠγάγετο, καὶ τὸν Βόσπορον διὰ χειρὸς ἐποίει. πυθόμενος οὖν ταῦτα ὁ Ἀγρίππας, τὸν Πολέμωνα ἐπ᾽ αὐτόν, τὸν τοῦ Πόντου τοῦ πρὸς τῇ Καππαδοκίᾳ ὄντος βασιλεύοντα, ἔπεμψε· καὶ ὃς Σκριβώνιον μὲν οὐκέτι περιόντα κατέλαβε, (μαθόντες γὰρ οἱ Βοσπόριοι τὴν ἐπιβουλὴν αὐτοῦ, προαπέκτειναν αὐτόν) ἀντιστάντων δέ οἱ ἐκείνων, δέει τοῦ μὴ βασιλεύεσθαι αὐτῷ δοθῆναι, ἐς χεῖρας σφίσιν ἦλθε. καὶ ἐνίκησε μέν, οὐ μὴν καὶ παρεστήσατο σφᾶς, πρὶν τὸν Ἀγρίππαν ἐς Σινώπην ἐλθεῖν, ὡς καὶ ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατεύσοντα. οὕτω δὲ τά τε ὅπλα κατέθεντο, καὶ τῷ Πολέμωνι παρεδόθησαν· ἥ τε γυνὴ ἡ Δύναμις συνῴκησεν αὐτῷ, τοῦ Αὐγούστου δηλονότι ταῦτα δικαιώσαντος. καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς θυσίαι μὲν τῷ τοῦ Ἀγρίππου ὀνόματι ἐγένοντο, οὐ

μέντοι καὶ τὰ ἐπινίκια, καίτοι ψηφισθέντα αὐτῷ, ἐπέμφθη. οὔτε γὰρ ἔγραψεν ἀρχὴν ἐς τὸ συνέδριον ὑπὲρ τῶν πραχθέντων οὐδέν. ἀφ' οὗ δὴ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα, νόμῳ τινὶ τῷ ἐκείνου τρόπῳ χρώμενοι, οὐδ' αὐτοὶ τῷ κοινῷ ἔτ' ἐπέστελλον, οὔτε τὴν πέμψιν τῶν νικητηρίων ἐδέξαντο· καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἄλλῳ τινὶ ἔτι τῶν ὁμοίων αὐτῷ (ὥς γε καὶ ἐγὼ κρίνω) ποιῆσαι τοῦτο ἐδόθη, ἀλλὰ μόναις ταῖς ἐπινικίοις τιμαῖς ἐγαυροῦντο.

25. Ὁ γοῦν Αὔγουστος, ἐπειδὴ πάντα τά τε ἐν ταῖς Γαλατίαις καὶ τὰ ἐν ταῖς Γερμανίαις ταῖς τ' Ἰβηρίαις, πολλὰ μὲν ἀναλώσας ὡς ἑκάστοις, πολλὰ δὲ καὶ παρ' ἑτέρων λαβών, τήν τε ἐλευθερίαν καὶ τὴν πολιτείαν τοῖς μὲν δούς, τοὺς δ' ἀφελόμενος, διῳκήσατο· τὸν μὲν Δροῦσον ἐν τῇ Γερμανίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἐπί τε τοῦ Τιβερίου καὶ ἐπὶ Κυϊντιλίου Οὐάρου ὑπάτων ἀνεκομίσθη. καὶ ἔτυχε γὰρ ἡ ἀγγελία τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἐς τὸ ἄστυ ἐλθοῦσα, ἐν αἷς Κορνήλιος Βάλβος τὸ θέατρον τὸ καὶ νῦν καλούμενον ἀπ' αὐτοῦ καθιερώσας, θέας ἐπετέλει· ἐπί τε τούτῳ, ὡς καὶ αὐτὸς τὸν Αὔγουστον ἐπανάξων ἐσεμνύνετο, (καίτοι ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ ὕδατος, ὅπερ ὁ Τίβερις πλεονάσας ἐπεποιήκει, μηδὲ ἐσελθεῖν ἐς τὸ θέατρον εἰ μὴ πλοίῳ δυνηθεὶς) καὶ ὁ Τιβέριος πρῶτον αὐτὸν ἐπὶ τῇ τοῦ θεάτρου τιμῇ ἐπεψήφισεν. ἥ τε γὰρ βουλὴ ἠθροίσθη, καὶ ἔδοξε σφίσιν ἄλλα τε καὶ βωμὸν ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ ὑπὲρ τῆς τοῦ Αὐγούστου ἐπανόδου ποιήσασθαι. τοῖς τε ἱκετεύ-

σασιν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ πωμηρίου ὄντα ἄδειαν εἶναι. οὐ μέντοι καὶ ἐδέξατο οὐδέτερον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ δήμου καὶ τότε ἐξέστη. νυκτὸς γὰρ ἐς τὴν πόλιν ἐσεκομίσθη· ὅπερ που καὶ ἀεὶ (ὡς εἰπεῖν) εἴτε ἐς τὰ προάστεια, εἴτε καὶ ἄλλοσέ ποι ἐκδημοίη, καὶ ἀφορμώμενος καὶ ἐπανιὼν, ὁμοίως ἐποίει, ἵνα μηδενὶ αὐτῶν ὀχληρὸς εἴη. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἔν τε τῷ παλατίῳ τὸν δῆμον ἠσπάσατο, καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνελθὼν, τήν τε δάφνην ἀπὸ τῶν ῥάβδων περιεῖλε, καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα κατέθετο. τῷ δὲ δήμῳ προῖκα τά τε λουτρὰ καὶ τοὺς κουρέας τὴν ἡμέραν ἐκείνην παρέσχε. συναγαγὼν δὲ ἐκ τούτου τὸ βουλευτήριον, αὐτὸς μὲν οὐδὲν εἶπεν ὑπὸ βράγχου, τὸ δὲ δὴ βιβλίον τῷ ταμιείᾳ ἀναγνῶναι δοὺς, τά τε πεπραγμένα οἱ κατηριθμήσατο, καὶ διέταξε τά τε ἔτη ὅσα οἱ πολῖται στρατεύσοιντο, καὶ τὰ χρήματα ὅσα παυσάμενοι τῆς στρατείας, ἀντὶ τῆς χώρας ἣν ἀεί ποτε ᾔτουν, λήψοιντο· ὅπως ἐπὶ ῥητοῖς ἐκεῖθεν ἤδη καταλεγόμενοι, μηδὲν τούτων γε ἕνεκα νεωτερίζωσιν. ἦν δὲ ὅ, τε ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν, τοῖς μὲν δορυφόροις, δώδεκα, τοῖς δ' ἄλλοις, ἑκκαίδεκα· καὶ τὸ μὲν ἀργύριον, τοῖς μὲν ἔλαττον, τοῖς δὲ πλεῖον. ταῦτα δὲ ἐκείνοις μὲν οὔθ' ἡδονὴν οὔτε ὀργὴν ἔν γε τῷ τότε παρόντι ἐνεποίησε, διὰ τὸ μήτε πάντων ὧν ἐπεθύμουν τυχεῖν, μήτε πάντων διαμαρτεῖν· τοῖς δὲ δὴ ἄλλοις ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῦ μηκέτι τῶν κτημάτων ἀφαιρεθήσεσθαι.

26. Μετὰ δὲ δὴ ταῦτα τό, τε θέατρον τὸ τοῦ Μαρκέλλου καλούμενον καθιέρωσε· κἀν τῇ πανη-

γύρει τῇ διὰ τοῦτο γενομένῃ, τήν τε Τροίαν οἱ παῖδες οἱ εὐπατρίδαι οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ ἔγγονος αὐτοῦ ὁ Γάϊος ἵππευσαν, καὶ θηρία Λιβυκὰ ἑξακόσια ἀπεσφάγη· τά τε γενέθλια τοῦ Αὐγούστου ὁ Ἴουλος ὁ τοῦ Ἀντωνίου παῖς στρατηγῶν, καὶ ἱπποδρομίᾳ καὶ σφαγαῖς θηρίων ἑώρτασε, καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ ἐκεῖνον καὶ τὴν βουλὴν κατὰ δόγμα αὐτῆς εἱστίασεν. ἐκ δὲ τούτου ἐξέτασις αὖθις τῶν βουλευτῶν ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον δέκα μυριάδων τὸ τίμημα αὐτοῖς ὥριστο, διὰ τὸ συχνοὺς τῶν πατρῴων ὑπὸ τῶν πολέμων ἐστερῆσθαι, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ τῶν ἀνθρώπων περιουσίας κτωμένων, ἐς πέντε καὶ εἴκοσι προήχθη, οὐκέτ' οὐδεὶς ἐθέλοντὶ βουλεύσων εὑρίσκετο, ἀλλὰ καὶ παῖδες εἰσὶν οἵ, καὶ ἔγγονοι βουλευτῶν, οἱ μὲν ὡς ἀληθῶς πενόμενοι, οἱ δὲ καὶ ἐκ συμφορῶν προγονικῶν τεταπεινωμένοι, οὐχ ὅσον οὐκ ἀντεποιοῦντο τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ προσκατειλεγμένοι ἤδη, ἐξώμνυντο. καὶ διὰ τοῦτο πρότερον μὲν, ἀποδημοῦντος ἔτι τοῦ Αὐγούστου, δόγμα ἐγένετο, τοὺς εἴκοσι καλουμένους ἄνδρας ἐκ τῶν ἱππέων ἀποδείκνυσθαι. ὅθεν οὐκέτ' οὐδεὶς αὐτῶν ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσεγράφη, μὴ καὶ ἑτέραν τινὰ ἀρχὴν τῶν ἐς αὐτὸ ἐπάγειν δυναμένων λαβών. οἵ τε δὴ εἴκοσιν οὗτοι ἄνδρες ἐκ τῶν ἓξ καὶ εἴκοσιν εἰσίν. οἵ τε τρεῖς, οἱ τὰς τοῦ θανάτου δίκας προστεταγμένοι· καὶ οἱ ἕτεροι τρεῖς, οἱ τὸ τοῦ νομίσματος κόμμα μεταχειριζόμενοι· οἵ τε τέσσαρες, οἱ τῶν ἐν τῷ ἄστει ὁδῶν ἐπιμελούμενοι· καὶ οἱ δέκα, οἱ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων τῶν ἐς τοὺς ἑκατὸν

ἄνδρας κληρουμένων ἀποδεικνύμενοι. οἱ γὰρ δὴ δύο οἱ τὰς ἔξω τοῦ τείχους ὁδοὺς ἐγχειριζόμενοι, οἵ τε τέσσαρες οἱ ἐς τὴν Καμπανίαν πεμπόμενοι, κατελέλυντο. τοῦτό τε οὖν ἐν τῇ τοῦ Αὐγούστου ἐκδημίᾳ ἐψηφίσθη, καὶ ἵν᾽ ἐπειδὴ μηδεὶς ἔτι ῥᾳδίως τὴν δημαρχίαν ᾔτει, κλήρῳ τινὰς ἐκ τῶν τεταμιευκότων καὶ μήπω τεσσαράκοντα ἔτη γεγονότων, καθιστῶνται. τότε δὲ αὐτὸς πάντας αὐτοὺς ἐξήτασε· καὶ τὰ μὲν τῶν ὑπὲρ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονότων οὐκ ἐπολυπραγμόνησε, τοὺς δὲ ἐντός τε τῆς ἡλικίας ταύτης ὄντας, καὶ τὸ τίμημα ἔχοντας, βουλεῦσαι κατηνάγκασε, χωρὶς ἢ εἴ τις ἀνάπηρος ἦν. καὶ τὰ μὲν σώματα καὶ αὐτός που ἑώρα, περὶ δὲ δὴ τῶν οὐσιῶν ὅρκοις ἐπιστοῦτο, αὐτῶν τε ἐκείνων καὶ ἑτέρων συνομνύντων σφίσι, καὶ λογισμὸν τῆς τε ἀπορίας ἅμα καὶ τοῦ βίου διδόντων.

27. Καὶ οὐκ ἐν μὲν τοῖς κοινοῖς τοιοῦτος ἦν, τῶν δ᾽ ἰδιωτῶν παρημέλει· ἀλλὰ καὶ τῷ Τιβερίῳ ἐπετίμησεν, ὅτι τὸν Γάϊον ἐν τῇ πανηγύρει τῇ εὐκταίᾳ, ἣν ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ αὐτοῦ διετέλει, παρεκαθίσατο· καὶ τῷ δήμῳ καὶ ὅτι καὶ κρότοις καὶ ἐπαίνοις αὐτὸν ἐτίμησαν. ἐπειδή τε τοῦ Λεπίδου μεταλλάξαντος ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη, καὶ διὰ τοῦθ᾽ ἡ βουλὴ ψηφίσασθαι αὐτὸν ἠθέλησεν, οὔτε τι αὐτὸν προσήσεσθαι ἔφη, καὶ ἐγκειμένων οἱ, ἐξανέστη τε καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ συνεδρίου. καὶ οὔτε ἐκεῖνα ἔτ᾽ ἐκυρώθη, οὔτ᾽ οἰκίαν τινὰ δημοσίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρος τι τῆς ἑαυτοῦ, ὅτι τὸν ἀρχιέρεων ἐν κοινῷ πάντως οἰκεῖν ἐχρῆν, ἐδήμωσε. τὴν μέντοι τοῦ βασιλέως τῶν

νετο· καὶ εἶπε μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἔπραξε δεινόν,
δήσας δὲ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου, ἔπειτα μετ'
ἐπανῆλθεν, ἑλόμενος (ὥς γε καὶ τοῖς φίλοι
ταῦτα ἔφη) τοῦτο μᾶλλον, καίπερ οὐκ ὀρθῶ
ποιῆσαι, ἢ κατὰ χώραν μείνας, ἀναγκασθῆ
κακὸν δρᾶσαι.

28. Κἀν τούτῳ τὸν Ἀγρίππαν ἐκ τῆς
ἐλθόντα, τῇ τε δημαρχικῇ ἐξουσίᾳ αὖθις ἐ
ἔτη πέντε ἐμεγάλυνε, καὶ ἐς τὴν Παννονίαν
μησείουσαν ἐξέπεμψε, μεῖζον αὐτῷ τῶν ἑκαστ
ἔξω τῆς Ἰταλίας ἀρχόντων ἰσχῦσαι ἐπιτρέψας
ὃς τὴν μὲν στρατείαν, καίτοι τοῦ χειμῶνος,
Μάρκος τε Οὐαλέριος καὶ Πούπλιος Σουλ
ὑπάτευον, ἐνεστηκότος, ἐποιήσατο. ἐκπλαγ
δὲ τῶν Παννονίων πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, κ
δὲν ἔτι νεωτερισάντων, ἐπανῆλθε, καὶ ἐν Κ
νίᾳ γενόμενος, ἐνόσησε. πυθόμενος δὲ το
Αὔγουστος (ἔτυχε δὲ ἐν τοῖς Παναθηναίοις ὅπ

μὲν, ὅτι ἀρχιερεὺς ἦν, τοῖς δὲ, ὅτι τὰ τῶν τιμητῶν ἔπραττεν· οὐκ ὀρθῶς φρονοῦσιν. οὔτε γὰρ τῷ ἀρχιέρεῳ ἀπείρηται νεκρὸν ὁρᾷν, οὔτε τῷ τιμητῇ, πλὴν ἂν τὸ τέλος ταῖς ἀπογραφαῖς μέλλῃ ἐπάξειν. ἂν γάρ τινα πρὸ τοῦ καθαρσίου ἴδῃ, ἀνάδαστα τὰ πραχθέντα αὐτῷ πάντα γίγνεται. τοῦτό τε οὖν οὕτως ἔδρασε, καὶ τὴν ἐκφορὰν αὐτοῦ ἐν τῷ τρόπῳ, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς μετὰ ταῦτα ἐξηνέχθη, ἐποιήσατο· καὶ αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ μνημείῳ ἔθαψε, καίτοι ἴδιον ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ λαβόντα.

29. Ἀγρίππας μὲν οὖν οὕτω μετήλλαξε, τά τε ἄλλα ἄριστος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων διαφανῶς γενόμενος, καὶ τῇ τοῦ Αὐγούστου φιλίᾳ πρός τε τὸ αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ πρὸς τὸ τῷ κοινῷ συμφορώτατον χρησάμενος. ὅσον τε γὰρ τοὺς ἄλλους ἀρετῇ κατεκράτει, τοσοῦτον ἐκείνου ἐθελοντὴς ἡττᾶτο· καὶ πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ καὶ σοφίαν καὶ ἀνδρείαν ἐς τὰ λυσιτελέστατα παρέχων, πᾶσαν τὴν παρ' ἐκείνου καὶ τιμὴν καὶ δύναμιν ἐς τὸ τοὺς ἄλλους εὐεργετεῖν ἀνήλισκεν. ἀφ' οὗ δὴ καὶ ταμάλιστα οὔτ' αὐτῷ ποτε τῷ Αὐγούστῳ ἐπαχθὴς, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπίφθονος ἐγένετο· ἀλλ' ἐκείνῳ τε τὴν μοναρχίαν, ὡς καὶ δυναστείας ὄντως ἐπιθυμητῇ, συνέστησε, καὶ τὸν δῆμον εὐεργεσίαις, ὡς καὶ δημοτικώτατος, προσεποιήσατο. καὶ τότε γοῦν κήπους τε σφίσι καὶ τὸ βαλανεῖον τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπεν, ὥστε προῖκα αὐτοὺς λοῦσθαι· χωρία τινὰ ἐς τοῦτο τῷ Αὐγούστῳ δούς. καὶ ὃς οὐ μόνον ταῦτ' ἐδημοσίευσεν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκατὸν δραχμὰς τῷ δήμῳ, ὡς

καὶ ἐκείνου κελεύσαντος, διένειμε. τῶν τε γὰρ πλείστων αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν· ἐν οἷς ἄλλα τε καὶ ἡ Χεῤῥόνησος ἡ πρὸς τῷ Ἑλλησπόντῳ, οὐκ οἶδ' ὅπως ἐς τὸν Ἀγρίππαν ἐλθοῦσα. καὶ πάνυ ἐπὶ πολὺ αὐτὸν ἐπόθησε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμον παρὰ τῷ δήμῳ ἐποίησε· τόν τε υἱὸν τὸν τελευτήσαντί οἱ γεννηθέντα, Ἀγρίππαν προσηγόρευσεν. οὐ μέντοι οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐκλιπεῖν τι τῶν πατρίων (καίπερ μηδενὸς τῶν πρώτων ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπαντῆσαι ἐθέλοντος) ἐπέτρεψε, καὶ αὐτὸς τὰς μονομαχίας διετέλεσε· πολλάκις δὲ καὶ ἀπόντος αὐτοῦ ἐποιοῦντο. οὕτω γοῦν οὐκ ἴδιον τοῦτο τὸ πάθος τῇ τοῦ Ἀγρίππου οἰκίᾳ, ἀλλὰ καὶ κοινὸν πᾶσι τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο, ὥστε καὶ σημεῖα ὅσα πρὸ τῶν μεγίστων συμφορῶν συμβαίνειν σφίσιν εἴωθε, καὶ τότε συνενεχθῆναι. βύαι τε γὰρ τῇ πόλει συνεφοίτησαν, καὶ κεραυνὸς ἐς τὴν ἐν τῷ Ἀλβανῷ οἰκίαν, ἐς ἣν οἱ ὕπατοι ἐν ταῖς ἱερουργίαις καταλύουσιν, ἐνέσκηψε. τό, τε ἄστρον ὁ κομήτης ὠνομασμένος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἄστεος αἰωρηθεὶς, ἐς λαμπάδας διελύθη. καὶ πυρὶ ἄλλα τε τῆς πόλεως συχνὰ, καὶ ἡ τοῦ Ῥωμύλου σκηνὴ, ἐκαύθη, κοράκων κρέα ἐς αὐτὴν ἐκ βωμοῦ τινος ἔμπυρα ἐμβαλόντων. οὕτω μὲν οὖν τὰ κατὰ Ἀγρίππαν ἐγένετο.

30. Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ Αὔγουστος, ἐπιμελητής τε καὶ ἐπανορθωτὴς τῶν τρόπων ἐς ἕτερα πέντε ἔτη αἱρεθεὶς (καὶ γὰρ τοῦτο κατὰ προθεσμίας, ὥσπερ που καὶ τὴν μοναρχίαν, ἐλάμβανε) θυμιᾷν τε τοὺς

βουλευτὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὁσάκις ἂν ἕδρα αὐτῶν ᾖ, καὶ τὴν ἄφιξιν πρὸς ἑαυτὸν οὐ ποιεῖσθαι, τὸ μὲν, ἵνα θευσεβῶσι, τὸ δὲ, ἵνα ἀπονητὶ συνίωσιν, ἐκέλευσε. τὴν δὲ δημαρχίαν ὀλίγων σφόδρα, διὰ τὸ τὴν ἰσχὺν σφῶν καταλελύσθαι, αἰτούντων, ἐνομοθέτησεν, ἐκ τῶν ἱππέων τῶν μὴ ἔλαττον πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας κεκτημένων προβάλλεσθαι τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἕνα ἕκαστον· κἀκ τούτων τὸ πλῆθος τοὺς ἐνδέοντας αἱρεῖσθαι σφίσιν, εἰ μὲν καὶ βουλεύειν μετὰ τοῦτ᾽ ἐθέλοιεν, εἰ δὲ μὴ, ἐς τὴν ἱππάδα αὖθις ἐπανιέναι ἐξεῖναι. ἐπειδή τε ἡ Ἀσία τὸ ἔθνος ἐπικουρίας τινὸς διὰ σεισμοὺς μάλιστα ἐδέετο, τόν τε φόρον αὐτῆς τὸν ἔτειον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ χρημάτων τῷ κοινῷ ἐσήνεγκε, καὶ ἄρχοντά οἱ ἐκ τοῦ κλήρου, ἀλλ᾽ οὐχ αἱρετὸν, ἐπὶ δύο ἔτη προσέταξε. κακῶς τέ ποτε τοῦ Ἀπουληΐου καὶ τοῦ Μαικήνου ἐν δικαστηρίῳ τινὶ μοιχείας, οὐχ ὅτι τι καὶ αὐτοὶ ὕβρίκεσαν, ἀλλ᾽ ὅτι τῷ κρινομένῳ σπουδῇ συνήροντο, ἀκουόντων, ἦλθέ τε ἐς τὸ δικαστήριον, καὶ ἐν τῇ τοῦ στρατηγοῦ ἕδρᾳ καθιζήσας, δεινὸν μὲν οὐδὲν ἔπραξεν, ἀπειπὼν δὲ τῷ κατηγόρῳ μήτε τοὺς συγγενεῖς μήτε τοὺς φίλους αὐτοῦ προπηλακίζειν, ἀνέστη. καὶ αὐτὸν διά τε ταῦτα καὶ διὰ τἄλλα ἀνδριάσι τε ἐκ συντελείας ἐτίμησαν, καὶ τῷ τοῖς τε ἀγύνοις καὶ ταῖς ἀνάνδροις καὶ συνθεᾶσθαι τοῖς ἄλλοις καὶ συνδειπνεῖν ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ, δοῦναι. οὐ γὰρ ἐξῆν οὐδέτερον.

31. Ὡς γοῦν ὁ Ἀγρίππας, ὅνπερ που δι᾽ ἀρετὴν ἀλλ᾽ οὐ δι᾽ ἀνάγκην τινὰ ἠγάπα, ἐτεθνήκει,

καὶ συνεργοῦ πρὸς τὰ πράγματα, πολὺ τῶν ἄλλων καὶ τῇ τιμῇ καὶ δυνάμει προφέροντος, ὥστε καὶ ἐν καιρῷ καὶ ἄνευ φθόνου καὶ ἐπιβουλῆς πάντα διαγενέσθαι, ἐδεῖτο· τὸν Τιβέριον καὶ ἄκων προσείλετο. οἱ γὰρ ἔγγονοι αὐτοῦ ἐν παισὶν ἔτι καὶ τότε ἦσαν. καὶ προαποσπάσας καὶ ἐκείνου τὴν γυναῖκα, καίτοι τοῦ τε Ἀγρίππου θυγατέρα ἐξ ἄλλης τινὸς γαμετῆς οὖσαν, καὶ τέκνον τὸ μὲν ἤδη τρέφουσαν, τὸ δὲ ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, τήν τε Ἰουλίαν οἱ ἐγγύησε, καὶ ἐπὶ τοὺς Παννονίους αὐτὸν ἐξέπεμψε. τέως μὲν γὰρ τὸν Ἀγρίππαν φοβηθέντες ἡσύχασαν, τότε δὲ τελευτήσαντος αὐτοῦ, ἐπανέστησαν. καὶ σφᾶς ὁ Τιβέριος, πολλὰ μὲν τῆς χώρας πορθήσας, πολλὰ δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους κακώσας, ἐχειρώσατο, τοῖς Σκορδίσκοις, ὁμόροις τε αὐτῶν καὶ ὁμοσκεύοις οὖσι, συμμάχοις ὅτιμάλιστα χρησάμενος. καὶ τά τε ὅπλα σφῶν ἀφείλετο, καὶ τῆς ἡλικίας τὸ πλεῖον ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ ἀπέδοτο. καὶ αὐτῷ διὰ ταῦτα ἡ μὲν βουλὴ τά γε ἐπινίκια ἐψηφίσατο· ὁ δ᾽ Αὔγουστος ταῦτα μὲν οὐκ ἐπέτρεψεν ἑορτάσαι, τὰς δὲ τιμὰς τὰς ἐπινικίους ἀντέδωκε.

32. Τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ τῷ Δρούσῳ συνέβη. τῶν τε γὰρ Συγάμβρων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν, διά τε τὴν τοῦ Αὐγούστου ἀπουσίαν, καὶ διὰ τὸ τοὺς Γαλάτας μὴ ἐθελοδουλεῖν, πολεμωθέντων σφίσι, τό, τε ὑπήκοον προκατέλαβε, τοὺς πρώτους αὐτοῦ, προφάσει τῆς ἑορτῆς, ἣν καὶ νῦν περὶ τὸν τοῦ Αὐγούστου βωμὸν ἐν Λουγδούνῳ τελοῦσι, μεταπεμψάμενος· καὶ τοὺς Κελτοὺς τηρήσας τὸν

Ῥῆνον διαβαίνοντας, ἀνέκοψε. καὶ μετὰ τοῦτο ἔς τε τὴν τῶν Οὐσιπετῶν κατὰ αὐτὴν τὴν τῶν Βαταούων νῆσον διέβη· καὶ ἐπὶ τὴν Συγαμβρίδα ἐκεῖθεν ἐπιπαρελθὼν, συχνὰ ἐπόρθησεν. ἔς τε τὸν Ὠκεανὸν διὰ τοῦ Ῥήνου καταπλεύσας, τούς τε Φρεισίους ᾠκειώσατο, καὶ ἐς τὴν Χαυκίδα διὰ τῆς λίμνης ἐμβαλὼν, ἐκινδύνευσε, τῶν πλοίων ἐπὶ τῆς τοῦ Ὠκεανοῦ παλιῤῥοίας ἐπὶ ξηροῦ γενομένων. καὶ τότε μὲν ὑπὸ τῶν Φρεισίων πεζῇ συνεστρατευκότων αὐτῷ σωθεὶς, ἀνεχώρησε, (χειμὼν γὰρ ἦν) καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν, ἀστυνόμος ἐπί τε Κυΐντου Αἰλίου καὶ ἐπὶ Παύλου Φαβίου ὑπάτων, καίπερ τὰς στρατηγικὰς τιμὰς ἔχων, ἀπεδείχθη.

33. Ἅμα δὲ τῷ ἦρι πρὸς τὸν πόλεμον αὖθις ὥρμησε, καὶ τόν τε Ῥῆνον ἐπεραιώθη, καὶ τοὺς Οὐσιπέτας κατεστρέψατο· τόν τε Λουπίαν ἔζευξε, καὶ ἐς τὴν τῶν Συγάμβρων ἐνέβαλε, καὶ δι᾽ αὐτῆς καὶ ἐς τὴν Χερουσκίδα προεχώρησε, μέχρι τοῦ Οὐϊσούργου. ἠδυνήθη δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι οἱ Σύγαμβροι τοὺς Χάττους, μόνους τῶν προσοίκων μὴ θελήσαντας σφίσι συμμαχῆσαι, ἐν ὀργῇ σχόντες, πανδημεὶ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐξεστράτευσαν· καὶ τῷ καιρῷ τούτῳ ἔλαθε τὴν χώραν αὐτῶν διεξελθών. καὶ διέβη ἂν καὶ τὸν Οὐΐσουργον, εἰ μὴ τῶν τε ἐπιτηδείων ἐσπάνισε, καὶ ὁ χειμὼν ἐνέστη· καί τι καὶ σμῆνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ὤφθη. οὔτ᾽ οὖν περαιτέρω διὰ ταῦτα προεχώρησε, καὶ ἐς τὴν φιλίαν ἀνακομιζόμενος, δεινῶς ἐκινδύνευσεν. οἱ γὰρ πολέμιοι ἄλλως τε ἐνέδραις αὐτὸν ἐκάκωσαν, καὶ ποτε

ς στενὸν καὶ κοῖλον χωρίον κατακλείσαντες, ὀλίγου διέφθειραν. κἂν πασσυδὶ ἂν ἀπώλεσαν, εἰ μὴ καταφρονήσαντες σφῶν, ὡς καὶ ἑαλωκότων, καὶ μιᾶς ἐπικοπῆς ὄντων, ὁμόσε αὐτοῖς ἀσύντακτοι ἐχώρησαν. νικηθέντες γὰρ ἐκ τούτου, οὐκέθ' ὁμοίως ἐθρασύνοντο, ἀλλὰ πόῤῥωθεν μὲν σφᾶς παρελύπουν, ἐγγὺς δὲ οὐ προσήεσαν. ὥστε τὸν Δροῦσον ἀντικαταφρονήσαντα αὐτῶν, ἐκεῖ τε ᾗ ὅ, τε Λουπίας καὶ ὁ Ἐλίσων συμμίγνυνται, φρούριόν τι σφίσιν ἐπιτειχίσαι, καὶ ἕτερον ἐν Χάττοις παρ' αὐτῷ τῷ Ῥήνῳ. διὰ μὲν οὖν ταῦτα τάς τε ἐπινικίους τιμὰς καὶ τὸ ἐπὶ κέλητος ἐς τὸ ἄστυ ἐλάσαι, τῇ τε τοῦ ἀνθυπάτου ἐξουσίᾳ, ἐπειδὰν διαστρατηγήσῃ, χρήσασθαι ἔλαβε. τὸ γὰρ ὄνομα τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπεφημίσθη μὲν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐκείνῳ τότε καὶ τῷ Τιβερίῳ πρότερον, οὐ μέντοι παρὰ τοῦ Αὐγούστου ἐδόθη, καίπερ αὐτοῦ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν ἔργων τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπικλήσεως αὐξήσαντος.

34. Ἐν ᾧ δ' οὖν ὁ Δροῦσος ταῦτ' ἔπραττεν, ἥ τε πανήγυρις, ἡ τῇ στρατηγίᾳ αὐτοῦ προσήκουσα, πολυτελεστάτη ἐποιήθη, καὶ τὰ γενέθλια τὰ τοῦ Αὐγούστου, καὶ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πόλει πολλαχόθι, θηρίων σφαγαῖς ἐτιμήθη. καὶ τοῦτο μὲν, καίτοι μὴ ψηφισθὲν, ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἔτεσι πρός τινος τῶν ἀεὶ στρατηγούντων ἐγίγνετο. τὰ δὲ δὴ Αὐγουστάλια, ἃ καὶ νῦν ἄγεται, τότε πρῶτον ἐκ δόγματος ἐτελέσθη. ὅ, τε Τιβέριος τοὺς Δαλμάτας νεοχμώσαντας, καὶ τοὺς

Παννονίους μετὰ τοῦτο, πρός τε τὴν ἐκείνου καὶ πρὸς τὴν τοῦ πλείονος στρατοῦ ἀπουσίαν νεωτερίσαντας, ἐχειρώσατο, πολεμῶν τε ἅμα ἀμφοτέροις, καὶ τοτὲ μὲν τῇ, τοτὲ δὲ τῇ μεθιστάμενος· ὥστε καὶ τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν τῷ Δρούσῳ τυχεῖν. κἀκ τούτου καὶ ἡ Δαλματία τῇ τοῦ Αὐγούστου φρουρᾷ, ὡς καὶ ὅπλων τινῶν ἀεὶ καὶ δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν τῶν Παννονίων γειτονίαν δεομένη, παρεδόθη. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἔπρασσον. ἐν δὲ δὴ τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρόνοις Οὐολόγαισος Θρᾷξ Βησσός, ἱερεὺς τοῦ παρ' αὐτοῖς Διονύσου, προσεποιήσατό τινας, πολλὰ θειάσας, καὶ μετ' αὐτῶν ἀποστάς, τόν τε Ῥασκύποριν τὸν τοῦ Κότυος υἱὸν νικήσας ἀπέκτεινε, καὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν Ῥυμητάλκην μετὰ ταῦτα, ἀμαχεὶ γυμνώσας τῶν δυνάμεων, τῇ παρὰ τοῦ θείου δόξῃ, φυγεῖν ἐποίησε· καὶ αὐτὸν διώκων, ἔς τε τὴν Χερρόνησον ἐνέβαλε, καὶ δεινῶς αὐτὴν ἐλυμήνατο. ὡς οὖν οὗτός τε ταῦτα ἐποίει, καὶ οἱ Σιαλέται τὴν Μακεδονίαν ἐκακούργουν, Λούκιος Πείσων ἐκ Παμφυλίας, ἧς ἦρχε, προσετάχθη σφίσι· καὶ προαναχωρησάντων οἴκαδε τῶν Βησσῶν, ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο αὐτὸν προσιόντα, ἔς τε τὴν γῆν αὐτῶν ἀφίκετο, καὶ ἡττηθεὶς τοπρῶτον, ἀντεπεκράτησε, καὶ ἐκείνην τε καὶ τῶν προσχώρων τῶν συνεπαναστάντων σφίσιν ἐπόρθησε. καὶ τότε μέν, τοὺς μὲν ἐθέλοντας προσθεμένους, τοὺς δ' ἄκοντας ἐκπλήξας, τοῖς δὲ καὶ ἐκ παρατάξεως συνενεχθείς, πάντας αὐτοὺς ὑπηγάγετο· καὶ μετὰ τοῦτο νεοχμώσαντάς τινας αὐτῶν, αὖθις κατεδου-

λύσατο. καὶ αὐτῷ διὰ ταῦτα καὶ ἱερομηνία καὶ τιμαὶ ἐπινίκιοι ἐδόθησαν.

35. Ἐν ᾧ δ' οὖν ἐκεῖνα ἐγίγνετο, Αὔγουστος ἀπογραφάς τε ἐποιήσατο, πάντα τὰ ὑπάρχοντά οἱ, καθάπερ τις ἰδιώτης, ἀπογραψάμενος· καὶ τὴ βουλὴν κατελέξατο. ὁρῶν δὲ ὅτι οὐκ ἀεὶ συχνοὶ συνελέγοντο, ἐκέλευσε τὰ δόγματα αὐτῆς καὶ ἐν ἐλάττοσιν ἢ τετρακοσίοις γίγνεσθαι. οὐ γὰρ ἐξῆν τινα ἐκ τοῦ πρὶν ἄλλως κυροῦσθαι. ἐπειδή τε ἀργύριον αὖθις ἐς εἰκόνας ἑαυτοῦ καὶ ἐκείνη καὶ ὁ δῆμος συνεσήνεγκαν, ἑαυτοῦ μὲν οὐδεμίαν, Ὑγιείας δὲ δημοσίας καὶ προσέτι καὶ Ὁμονοίας, Εἰρήνης τε, ἔστησεν. ἀεί τε γάρ, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἐπὶ πάσῃ προφάσει τοῦτ' ἐποίουν· καὶ τέλος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ οὐκέτι ἰδίᾳ που κατέβαλλον αὐτὸ, ἀλλ' αὐτῷ ἐκείνῳ προσιόντες, οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἔλαττον ἐδίδοσαν. καὶ ὅς, προσθεὶς ἂν ἕτερον τοσοῦτον ἢ καὶ πλέον, ἀντεδίδου, οὐχ ὅπως τοῖς βουλευταῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. ἤδη δὲ καὶ ἐκεῖνο ἤκουσα, ὅτι καὶ ἄλλο τι ἀργύριον, ἐκ λογίου τινὸς, ἢ καὶ ὀνείρατος, παρὰ τῶν προστυχόντων οἱ, ὡς καὶ προσαιτῶν, ἐν μιᾷ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ ἐλάμβανε. καὶ τοῦτο μὲν, εἴ γέ τῳ πιστὸν, οὕτω παραδέδοται. ἐν δὲ τῷ ἔτει ἐκείνῳ τήν τε Ἰουλίαν τῷ Τιβερίῳ συνῴκισε, καὶ τὴν Ὀκταουΐαν τὴν ἀδελφὴν ἀποθανοῦσαν προέθετο ἐπὶ τοῦ Ἰουλίου ἡρῴου, παραπετάσματι καὶ τότε ἐπὶ τοῦ νεκροῦ χρησάμενος. καὶ αὐτός τε ἐκεῖ τὸν ἐπιτάφιον εἶπε, καὶ ὁ Δροῦσος ἐπὶ τοῦ βήματος, (δημόσιον γὰρ τὸ πένθος) ἀλλαξάμενος τὴν ἐσθῆτα τῶν βου-

λευτῶν, ἐγένετο. καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῆς οἱ γαμβροὶ ἐξήνεγκαν, τὰ δὲ δὴ ψηφισθέντα αὐτῇ, οὐ πάντα ὁ Αὔγουστος ἐδέξατο.

36. Κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ ὅ, τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς πρῶτον μετὰ τὸν Μερούλαν ἀπεδείχθη· καὶ τοῖς ταμίαις τὰ δόγματα ἑκάστοτε γιγνόμενα, διὰ φυλακῆς ποιεῖσθαι ἐκελεύσθη· ἐπειδὴ οἵ τε δήμαρχοι καὶ οἱ ἀγορανόμοι οἱ πρότερον αὐτὰ ἐπιτετραμμένοι, διὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦτο ἔπραττον, καί τις ἐκ τούτου καὶ διαμαρτία καὶ ταραχὴ ἐγένετο. ἐψηφίσθη μὲν οὖν, τὸν Ἰανὸν τὸν Γέμινον, ὡς καὶ πεπαυμένων τῶν πολέμων, (ἀνέῳκτο γάρ) κλεισθῆναι· οὐ μέντοι καὶ ἐκλείσθη. οἵ τε γὰρ Δακοὶ τὸν Ἴστρον πεπηγότα διαβάντες, λείαν ἐκ τῆς Παννονίας ἀπετέμοντο, καὶ οἱ Δαλμάται πρὸς τὰς εἰσπράξεις τῶν χρημάτων ἐπανέστησαν. καὶ τούτους μὲν ὁ Τιβέριος, ἐκ τῆς Γαλατίας, ἐς ἣν μετὰ τοῦ Αὐγούστου ἐσεληλύθει, καταπεμφθεὶς ἀνεστήσατο. τὰ δὲ δὴ τῶν Κελτῶν τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Χάττων (πρὸς γὰρ τοὺς Συγάμβρους μετέστησαν, καὶ τῆς τε χώρας αὐτῶν, ἣν οἰκεῖν παρὰ τῶν Ῥωμαίων εἰλήφεσαν, ἐξανέστησαν) ὁ Δροῦσος τὰ μὲν ἐκάκωσε, τὰ δὲ ἐχειρώσατο· καὶ μετὰ τοῦτο ἔς τε τὴν Ῥώμην σὺν τῷ Αὐγούστῳ, συνεκομίσθησαν (ἐν γὰρ τῇ Λουγδουνίδι τὰ πολλὰ οὕτως ἐγγύθεν τοῖς Κελτοῖς ἐφεδρεύων διέτριβε) καὶ ὅσα ἐπὶ ταῖς νίκαις ἐψήφιστο, ἢ καὶ ἄλλως καθήκοντα ἦν γενέσθαι, ἐπετέλεσαν. ταῦτα μὲν ἐπί τε τοῦ Ἰούλου καὶ ἐπὶ Φαβίου Μαξίμου ὑπάτων ἐγένετο.

ΤΩΝ ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LV. Romanae Historiae Dionis.

De morte Drusi. c. 1. 2.
Vt Liviae templum fuerit dedicatum. c. 8.
Vt campus Agrippae fuerit dedicatus. c. 8.
Vt Diribitorium fuerit dedicatum. c. 8.
De discessu Tiberii in Rhodum. c. 11.
Vt Augusti aedes, c. 12. *fanumque in ea Martis fuerint consecrata.* *
De morte Lucii et Caii Caesarum. c. 11. 12.
Quomodo Augustus Tiberium adoptaverit. c. 13.
Quemadmodum Livia Augustum adhortata fuerit, vt clementius imperaret. c. 14 — 22.

De legionibus, vtque constituti sint, qui pecuniam militarem administrarent. c. 23—25.

Vt vigiles nocturni fuerint instituti. *

De bello, quod contra Dalmatas et Pannonios Tiberius gessit. c. 28—34.

Annorum Historia XVII. hoc libro narratur, in quibus consulatum habuerunt.

ante C. N.	V. C.	
9.	745.	Claudius Nero, Tib. F. Drusus et T. Quintius T. F. Crispinus.
8.	746.	C. Marcius Censorinus, et C. Asinius C. F. Gallus.
7.	747.	Tib. Claudius Tiberii F. II. et Cn. Calpurnius Cn. F. Piso. II.
6.	748.	D. Laelius D. F. Balbus, et C. Antistius C. F. Veter.
5.	749.	Augustus, XII. et L. Sylla.
4.	750.	C. Calvisius Sabinus, II, et L. Passienus Rufus.
3.	751.	L. Cornelius L. F. Lentulus, et M. Valerius M.

		F. Messala vel Messalinus.
2.	752.	*Augustus, XIII, et M. Plautius M. F. Silvanus.*
1.	753.	*Cossus Cornelius Cn. F. Lentulus, et L. Calpurnius Cn. F. Piso.*
post C. N.	*V. C.*	
1.	754.	*C. Caesar Augusti fil. et L. Aemilius L. F. Paulus.*
2.	755.	*P. Vinicius vel Minucius M. F. et P. Alfenus vel Alfinius, P. F. Varus.*
3.	756.	*L. Aelius L. F. Lamia, et M. Servilius M. F.*
4.	757.	*Sex. Aemilius Q. F. Catus, et C. Sentius C. F. Saturninus.*
5.	758.	*L. Valerius Potiti F. Messala Valesus et Cn. Cornelius L. F. Cinna Magnus.*
6	759.	*M. Aemilius L. F. Lepidus, et L. Arruntius L. F.*
7.	760.	*A. Licinius Nerva Silianus, et Q. Caecilius Metellus Creticus.*

8. *761. M. Furius M. F. Camillus, et Sex. Nonius L. F. Quintilianus.*

Τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει ὁ Δροῦσος μετὰ τοῦ Κρισπίνου ὑπάτευσε· καὶ αὐτῷ σημεῖα οὐκ ἀγαθὰ συνηνέχθη. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα καὶ χειμῶνι καὶ κεραυνοῖς, πολλοὶ δὲ καὶ ναοὶ ἐφθάρησαν, ὥστε καὶ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίνου, τόν τε σύνναον αὐτοῦ κακωθῆναι· οὐ μέντοι καὶ ἐφρόντισέ τι αὐτῶν, ἀλλ' ἔς τε τὴν τῶν Χάττων ἐσέβαλε, καὶ προῆλθε μέχρι τῆς Σουηβίας, τήν τε ἐν ποσὶν οὐκ ἀταλαιπώρως χειρούμενος, καὶ τοὺς προσμιγνύντας οἱ οὐκ ἀναιμωτὶ κρατῶν. κἀντεῦθεν πρός τε τὴν Χερουσκίαν μετέστη, καὶ τὸν Οὐΐσουργον διαβὰς, ἤλασε μέχρι τοῦ Ἀλβίου, πάντα πορθῶν. ἐκεῖνον γὰρ (ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Οὐανδαλικῶν ὀρῶν, καὶ ἐς τὸν Ὠκεανὸν τὸν προσάρκτιον πολλῷ μεγέθει ἐκδίδωσιν) ἐπεχείρησε μὲν περαιωθῆναι, οὐκ ἠδυνήθη δὲ, ἀλλὰ τρόπαια στήσας, ἀνεχώρησε. γυνὴ γάρ τις μείζων ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν ἀπαντήσασα αὐτῷ, ἔφη, „Ποῖ δῆτα ἐπείγῃ, Δροῦσε ἀκόρεστε; οὐ πάντα σοι ταῦτα ἰδεῖν πέπρωται. ἀλλ' ἄπιθι. καὶ γάρ σοὶ καὶ τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου τελευτὴ πάρεστιν ἤδη.“ Θαυμαστὸν μὲν οὖν τὸ τινὰ φωνὴν παρὰ τοῦ δαιμονίου τοιαύτην τῳ γενέσθαι, οὐ μέντοι καὶ ἀπιστεῖν ἔχω. παραχρῆμα γὰρ ἀπέβη, σπουδῇ τε ὑποστρέψαντος αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ

νόσῳ τινὶ, πρὶν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον ἐλθεῖν, τελευτήσαντος. καί μοι τεκμηριοῖ τὸ λεχθὲν, ὅτι καὶ λύκοι περὶ τὸ στρατόπεδον ὑπὸ τὸν θάνατον αὐτοῦ περινοστοῦντες ὠρύοντο, καὶ νεανίσκοι δύο διὰ μέσου τοῦ ταφρεύματος διϊππεύοντες ὤφθησαν· θρῆνός τέ τις γυναικεῖος ἠκούσθη, καὶ ἀστέρων διαδρομαὶ ἐγένοντο. ταῦτα μὲν οὕτως ἔσχε.

2. Προπυθόμενος δ' ὁ Αὔγουστος ὅτι νοσεῖ, (οὐ γὰρ ἦν πόῤῥω) τὸν Τιβέριον κατὰ τάχος ἔπεμψε· καὶ ὃς ἔμπνουν τε αὐτὸν κατέλαβε, καὶ ἀποθανόντα ἐς Ῥώμην ἐκόμισε, τὰ μὲν πρῶτα μέχρι τοῦ χειμαδίου τοῦ στρατοῦ, διά τε τῶν ἑκατοντάρχων καὶ διὰ τῶν χιλιάρχων, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῶν καθ' ἑκάστην πόλιν πρώτων βαστάσας. καὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ προτεθέντος, διπλοῦς ὁ ἐπιτάφιος ἐλέχθη. ὅ, τε γὰρ Τιβέριος ἐνταῦθα αὐτὸν ἐπῄνεσε, καὶ ὁ Αὔγουστος ἐν τῷ Φλαμινίῳ ἱπποδρόμῳ. ἐξεστράτευτο γὰρ, καὶ οὐκ ἦν οἱ ὅσιον μὴ οὐ τὰ καθήκοντα ἐπὶ τοῖς κατειργασμένοις, παρ' αὐτὴν τὴν εἴσω τοῦ πωμηρίου εἴσοδον, ἐπιτελέσαι. καὶ ὁ μὲν ἔς τε τὸ Ἄρειον πεδίον ὑπὸ τῶν ἱππέων, τῶν τε ἐς τὴν ἱππάδα ἀκριβῶς τελούντων, καὶ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ γένους ὄντων, ἠνέχθη· κἀνταῦθα πυρὶ δοθεὶς, ἐς τὸ τοῦ Αὐγούστου μνημεῖον κατετέθη· Γερμανικός τε μετὰ τῶν παίδων ἐπονομασθεὶς, καὶ τιμὰς καὶ εἰκόνων καὶ ἁψῖδος, κενοταφίου τε πρὸς αὐτῷ τῷ Ῥήνῳ λαβών. ὁ δὲ δὴ Τιβέριος τῶν τε Δαλματῶν καὶ τῶν Παννονίων ὑποκινησάντων τι αὖθις, ζῶντος ἔτ' αὐτοῦ κρατήσας, τά τε ἐπὶ τοῦ

κέλητος ἐπινίκια ἔπεμψε, καὶ τοῦ δήμου τοὺς μὲν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, τοὺς δ' ἄλλοθι πολλαχόθι ἐδείπνισε. κἀν τούτῳ καὶ ἡ Λιουΐα μετὰ τῆς Ἰουλίας τὰς γυναῖκας εἱστίασε. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ τῷ Δρούσῳ ἡτοιμάζετο· καί γε αἱ ἀνοχαὶ δεύτερον τὴν χάριν αὐτοῦ, πρὸς τὸ τὰ νικητήρια ἐν ἐκείναις αὐτὸν ἑορτάσαι, γενήσεσθαι ἔμελλον, ἀλλ' ὁ μὲν προαπώλετο· ἡ δὲ δὴ Λιουΐα εἰκόνων τε ἐπὶ παραμυθίᾳ ἔτυχε, καὶ ἐς τὰς μητέρας τάς [τε] τρὶς τεκούσας ἐσεγράφη. οἷς γὰρ ἂν τὸ δαιμόνιον, εἴτ' οὖν ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν, μὴ δῷ τοσαυτάκις τεκνῶσαι, τούτων τισὶν ὁ νόμος, πρότερον μὲν διὰ τῆς βουλῆς, νῦν δὲ διὰ τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ τῶν γεγεννηκότων δικαιώματα χαρίζεται. ὥστε σφᾶς μήτε τοῖς τῆς ἀπαιδίας ἐπιτιμίοις ἐνέχεσθαι, καὶ τὰ τῆς πολυπαιδίας ἆθλα, πλὴν ὀλίγων τινῶν, καρποῦσθαι. καὶ αὐτὰ οὐκ ἄνθρωποι μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοὶ εὑρίσκονται, ἵνα ἄν τίς τι αὐτοῖς τελευτῶν καταλίπῃ, λαμβάνωσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτόν ἐστιν.

3. Ὁ δ' Αὔγουστος τάς τε τῆς γερουσίας ἕδρας ἐν ῥηταῖς ἡμέραις γίγνεσθαι ἐκέλευσεν. ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν πρότερον ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν ἐτέτακτο, καί τινες διὰ τοῦτο πολλάκις ὑστέριζον, βουλὰς κατὰ μῆνα κυρίας ἀπέδειξεν, ὥστε ἐς αὐτὰς ἐπάναγκες, οὓς γε καὶ ὁ νόμος ἐκάλει, συμφοιτᾷν· καὶ ὅπως γε μηδ' ἄλλη μηδεμία σκῆψις τῆς ἀπουσίας αὐτοῖς ὑπάρχῃ, προσέταξε, μήτε δικαστήριον, μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν προσηκόντων σφίσιν, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ γίγνεσθαι. τόν τε ἀριθμὸν τὸν εἰς τὴν κύρωσιν

τῶν δογμάτων ἀναγκαῖον, καθ' ἕκαστον εἶδος αὐτῶν, ὥς γε ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν, διενομοθέτησε· καὶ τὰ ζημιώματα τοῖς μὴ δι' εὔλογόν τινα αἰτίαν τῆς συνεδρείας ἀπολειπομένοις ἐπηύξησεν. ἐπειδή τε πολλὰ τῶν τοιούτων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑπευθύνων ἀτιμώρητα εἴωθε γίγνεσθαι, κληροῦσθαί τε αὐτοὺς, εἰ συχνοὶ τοῦτο ποιήσειαν, καὶ τὸν ἀεὶ πέμπτον λαχόντα ὀφλισκάνειν αὐτὰ ἐκέλευσε. τά τε ὀνόματα συμπάντων τῶν βουλευόντων ἐς λεύκωμα ἀναγράψας ἐξέθηκε· καὶ ἐξ ἐκείνου καὶ νῦν κατ' ἔτος οὕτω ποιεῖται. ταῦτα μὲν ἐπὶ τῇ τῆς συμφοιτήσεως αὐτῶν ἀνάγκῃ ἔπραξεν· εἰ δ' οὖν ποτε ἐκ συντυχίας τινὸς μὴ συλλεχθεῖεν ὅσους ἡ χρεία ἑκάστοτε ἐκάλει, (πλὴν γὰρ ὅτι ὁσάκις ἂν αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ παρῇ, ἔν τε ταῖς ἄλλαις ἡμέραις ἐς πάντα ὀλίγου τὸ τῶν ἀθροιζομένων πλῆθος καὶ τότε καὶ μετὰ ταῦτα ἀκριβῶς ἐξητάζετο) ἐβουλεύοντο μὲν, καὶ ἥ γε γνώμη συνεγράφετο, οὐ μέντοι καὶ τέλος τι ὡς κεκυρωμένη ἐλάμβανεν, ἀλλὰ ἀουκτώριτας ἐγίγνετο, ὅπως φανερὸν τὸ βούλημα αὐτῶν ᾖ. τοιοῦτον γάρ τι ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος τούτου δηλοῖ. ἑλληνίσαι γὰρ αὐτὸ καθάπαξ ἀδύνατόν ἐστι. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ εἴ ποτε ἐν τόπῳ τινὶ μὴ νενομισμένῳ, ἢ ἡμέρᾳ μὴ καθηκούσῃ, ἢ καὶ ἔξω νομίμου παραγγέλματος, ὑπὸ σπουδῆς ἠθροίσθησαν, ἢ καὶ ἐναντιωθέντων τινῶν δημάρχων, τὸ μὲν δόγμα οὐκ ἠδυνήθη γενέσθαι, τὴν δὲ δὴ γνώμην σφῶν οὐχ ὑπέμενον ἀποκρυφθῆναι, ἐνομίζετο· καὶ αὐτῇ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ κύρωσις κατὰ τὰ πάτρια ἐπήγετο, καὶ

ἢ ἐπίκλησις ἢ τοῦ δόγματος ἐπεφέρετο. τοῦτό τε οὖν ἰσχυρῶς ἐπὶ πλεῖστον τοῖς πάλαι τηρηθὲν, ἐξίτηλον τρόπον τινὰ ἤδη γέγονε· καὶ τὸ τῶν στρατηγῶν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἀγανακτήσαντες ὅτι μηδὲ μίαν γνώμην, καίτοι τῶν δημάρχων προτετιμημένοι, ἐς τὴν βουλὴν ἐσέφερον, παρὰ μὲν τοῦ Αὐγούστου ἔλαβον αὐτὸ ποιεῖν, ὑπὸ δὲ δὴ τοῦ χρόνου ἀφῃρέθησαν.

4. Ταῦτά τε οὖν καὶ τἄλλα τότε ἐνομοθέτησεν, ἔς τε τὸ συνέδριον ἐν λευκώμασι γεγραμμένα προέθηκε, πρὶν χρηματίσαι τι περὶ αὐτῶν, καὶ τοῖς βουλευταῖς μεθ' ἑνὸς ἑτέρου εἰσελθοῦσιν, ἀναγνῶναι ἐπέτρεψεν· ὅπως ἄν τι μὴ ἀρέσῃ αὐτοῖς, ἢ καὶ ἕτερόν τι βέλτιον συμβουλεῦσαι δυνηθῶσιν, εἴπωσιν. οὕτω γάρ που δημοκρατικὸς ἠξίου εἶναι, ὥστε τινὸς τῶν συστρατευσαμένων ποτὲ αὐτῷ συνηγορήματος παρ' αὐτοῦ δεηθέντος, τὸ μὲν πρῶτον τῶν φίλων τινὰ, ὡς καὶ ἐν ἀσχολίᾳ ὢν, συνειπεῖν αὐτῷ κελεῦσαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὀργισθεὶς ἔφη, „ἐγὼ μέντοι ὁσάκις ἐπικουρίας χρείαν ἔσχες, οὐκ ἄλλον τινὰ ἀντ' ἐμαυτοῦ σοι ἔπεμψα, ἀλλ' αὐτὸς πανταχοῦ προεκινδύνευσά σου·“ ἔς τε τὸ δικαστήριον ἐσελθεῖν, καὶ συνηγορῆσαί οἱ. φίλῳ τέ τινι δίκην φεύγοντι συνεξετάσθη, προεπικοινώσας αὐτὸ τοῦτο τῇ γερουσίᾳ· καὶ ἐκεῖνόν τε ἔσωσε, καὶ τὸν κατήγορον αὐτοῦ οὐχ ὅπως δι' ὀργῆς ἔσχε, καίπερ πάνυ πολλῇ παῤῥησίᾳ χρησάμενον, ἀλλὰ καὶ εὐθυνόμενον ἐπὶ τοῖς τρόποις, ἀφῆκεν· εἰπὼν ὅτι ἀναγκαία σφίσιν ἡ παῤῥησία αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀντι-

ἠθέλησεν ἐς τὴν πόλιν διὰ τὸν τοῦ Δρούσο
τον, ὥσπερ εἶπον, ἐσελθεῖν.

5. Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει, ἐν ᾧ Ἀσίνιός τε
καὶ Γάϊος Μάρκιος ὑπάτευσαν, τήν τε ἀφι
ήσατο, καὶ τὴν δάφνην ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Φ
παρὰ τὸ νομιζόμενον ἐσήνεγκε· καὶ αὐτὸς
δεμίαν ἐπὶ τούτοις ἑορτὴν ἤγαγε, πολὺ π
τῷ τοῦ Δρούσου ὀλέθρῳ ἐζημιῶσθαι, ἢ ἐν
καις ὠφελεῖσθαι, νομίζων. οἱ δὲ δὴ ὕπατ
ἄλλα ὅσα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις γίγνεται ἐποίησ
ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τινὰς ἀλλήλοις συνέβαλο
μετὰ τοῦτο ὁ Αὔγουστος, αἰτιαθέντων καὶ
καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ὡς ἐκ δεκασμ
ἀποδεδειγμένων, τοῦτο μὲν οὔτε ἐξήλεγξ
ἀρχὴν προσεποιήσατο εἰδέναι. οὔτε γὰρ
τινάς, οὔτε αὖ συγγνῶναι ἐλεγχθεῖσιν ἠ
τοὺς δὲ δὴ σπουδαρχιῶντας χρήματα πρὸ
χαιρεσιῶν, ὥσπερ τι ἐνέχυρον, προῄτησεν,
μηδὲν τοιοῦτον αὐτοὺς ποιῆσαι, ἢ στερηθῆ

ζηται, οἱ μὲν ᾐτιῶντο, ὅτι ὁ νόμος τῇ τοῦ δεσπότου μεταλλαγῇ καταλύεσθαι ἔμελλεν· οἱ δ' ἀναγκαῖον αὐτὸ ἔφασκον εἶναι, ὅτι πολλοὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς συνίσταντο.

6. Μετὰ δὲ δὴ ταῦτα τήν τε ἡγεμονίαν (καίπερ ἀφιεὶς, ὡς ἔλεγεν, ἐπειδὴ τὰ δέκα ἔτη τὰ δεύτερα ἐξεληλύθει) ἄκων δῆθεν αὖθις ὑπέστη, καὶ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς ἐστράτευσε. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῇ οἰκείᾳ ὑπέμεινεν· ὁ δὲ δὴ Τιβέριος τὸν Ῥῆνον διέβη. φοβηθέντες οὖν αὐτοὺς οἱ βάρβαροι, πλὴν τῶν Συγάμβρων, ἐπεκηρυκεύσαντο· καὶ οὔτε τότε ἔτυχόν τινος, (ὁ γὰρ Αὔγουστος οὐκ ἔφη σφίσιν ἄνευ ἐκείνων σπείσεσθαι) οὔθ' ὕστερον. ἔπεμψαν μὲν γὰρ καὶ οἱ Σύγαμβροι πρέσβεις, τοσοῦτου δὲ ἐδέησαν διαπράξασθαί τι, ὥστε καὶ ἐκείνους πάντας, καὶ πολλοὺς καὶ ἐλλογίμους ὄντας, προσαπολέσθαι. ὅ, τε γὰρ Αὔγουστος συλλαβὼν αὐτοὺς ἐς πόλεις τινὰς κατέθετο, καὶ ἐκεῖνοι δυσανασχετήσαντες ἑαυτοὺς κατεχρήσαντο. κἀκ τούτου χρόνον μέν τινα ἡσύχασαν, ἔπειτα ἐπὶ πολλῷ τὸ πάθημα σφῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἀνταπέδοσαν. ὁ δ' οὖν Αὔγουστος τοῦτό τε ἐποίησε, καὶ τοῖς στρατιώταις ἀργύριον, οὐχ ὡς κεκρατηκόσι, καίτοι τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα καὶ αὐτὸς λαβὼν καὶ τῷ Τιβερίῳ δοὺς, ἀλλ' ὅτι τὸν Γάϊον ἐν ταῖς γυμνασίαις τότε πρῶτον συνεξεταζόμενον σφίσιν ἔσχον, ἐχαρίσατο. τὸν δ' οὖν Τιβέριον ἐς τὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ Δρούσου προαγαγὼν, τῇ τε ἐπικλήσει ἐκείνῃ ἐγαύρωσε, καὶ ὕπατον αὖθις ἀπέδειξε. γράμματά τε, κατὰ

τὸ ἀρχαῖον ἔθος, καὶ πρὶν ἐς τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν, ἐκθεῖναι πρὸς τὸ κοινὸν ἐποίησε· καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἐπινικίοις ἐσέμνυνεν. αὐτὸς γὰρ ἐκεῖνα μὲν οὐκ ἠθέλησε πέμψαι, ἐς δὲ δὴ τὰ γενέθλια ἱπποδρομίαν ἀΐδιον ἔλαβε. τά τε τοῦ πωμηρίου ὅρια ἐπηύξησε, καὶ τὸν μῆνα τὸν Σεξτίλιον ἐπικαλούμενον, Αὔγουστον ἀντωνόμασε. τῶν γὰρ ἄλλων τὸν Σεπτέμβριον οὕτως, ἐπειδήπερ ἐν αὐτῷ ἐγεγέννητο, προσαγορεῦσαι ἐθελησάντων, ἐκεῖνον αὐτὸς προετίμησεν, ὅτι καὶ ὕπατος ἐν αὐτῷ τὸ πρῶτον ἀπεδέδεικτο, καὶ μάχας πολλὰς καὶ μεγάλας ἐνενικήκει. ἐπὶ μὲν οὖν τούτοις ἐγαυροῦτο.

7. Τοῦ δὲ δὴ Μαικήνου τελευτήσαντος, ἤλγησε. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀπώνητο, (ὅθεν καίπερ ἱππεῖ αὐτῷ ὄντι καὶ τὸ ἄστυ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπέτρεψε) μάλιστα δὲ ὁσάκις ἀκρατοτέρῳ τῷ θυμῷ ἐχρῆτο. τῆς τε γὰρ ὀργῆς αὐτὸν ἀεὶ παρέλυε, καὶ ἐς τὸ ἠπιώτερον μεθίστη. τεκμήριον δέ· δικάζοντί ποτε αὐτῷ προστὰς, καὶ ἰδὼν ὅτι πολλοὺς θανατώσειν μέλλοι, ἐπεχείρησε μὲν διώσασθαι τοὺς περιεστηκότας, καὶ ἐγγὺς οἱ προσελθεῖν· μὴ δυνηθεὶς δὲ, ἔγραψεν ἐς γραμματεῖον, „Ἀνάστηθι ἤδη ποτὲ, δήμιε.“ καὶ αὐτὸ ὡς καὶ ἕτερόν τι ἔχον, ἐς τὸν κόλπον αὐτοῦ ἔῤῥιψεν· ὥστ᾽ ἐκεῖνον μήτ᾽ ἀποκτεῖναί τινα, καὶ εὐθὺς ἐξαναστῆναι. οὐ γὰρ ὅπως ἠγανάκτει τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρεν, ὅτι ὅσα αὐτὸς ὑπό τε τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, καὶ ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, καὶ παρὰ τὸ προσῆκον ἐθυμοῦτο, ταῦτα τῇ τῶν φίλων παῤῥησίᾳ δι

ωρθοῦτο. μέγιστον δ' οὖν καὶ ἐκεῖνο τῆς τοῦ Μαικήνου ἀρετῆς δεῖγμα ἦν, ὅτι τῷ τε Αὐγούστῳ, καίτοι πρὸς τὰς ὁρμὰς αὐτοῦ ἀνθιστάμενος, ᾠκείωτο, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἠρέσκετο. πλεῖστόν τε παρ' αὐτῷ δυνηθεὶς, ὥστε πολλοῖς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς δοῦναι, οὐκ ἐξεφρόνησεν, ἀλλὰ τῷ τῶν ἱππέων τέλει κατεβίω. τούτων τε οὖν ἕνεκα ἰσχυρῶς αὐτὸν ὁ Αὔγουστος ἐπόθησε, καὶ ὅτι καὶ κληρονόμον αὐτὸν, καίπερ ἐπὶ τῇ γυναικὶ δυσκολαίνων, κατέλιπε, καὶ ἐπ' αὐτῷ πλὴν ἐλαχίστων ἐποιήσατο, ἄν τέ τινι τῶν φίλων αὐτοῦ δοῦναί τι ἐθελήσῃ, ἄν τε καὶ μή. τοιοῦτος μὲν ὁ Μαικήνας ἐγένετο, καὶ οὕτω τῷ Αὐγούστῳ ἐχρῆτο· πρῶτός τε κολυμβήθραν θερμοῦ ὕδατος ἐν τῇ πόλει κατεσκεύασε, καὶ πρῶτος σημεῖά τινα γραμμάτων πρὸς τάχος ἐξεῦρε, καὶ αὐτὰ διὰ Ἀκύλου ἀπελευθέρου συχνοὺς ἐξεδίδαξε.

8. Τιβέριος δὲ ἐν τῇ νουμηνίᾳ ἐν ᾗ ὑπατεύειν μετὰ Γναίου Πείσωνος ἤρξατο, ἔς τε τὸ Ὀκταουΐειον τὴν βουλὴν ἤθροισε, διὰ τὸ ἔξω τοῦ πωμηρίου αὐτὸ εἶναι· καὶ τὸ Ὁμονόειον αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπισκευάσαι προστάξας, ὅπως τό, τε ἴδιον καὶ τὸ τοῦ Δρούσου ὄνομα αὐτῷ ἐπιγράψῃ, τά τε νικητήρια ἤγαγε, καὶ τὸ τεμένισμα τὸ Λιούϊον ὠνομασμένον καθιέρωσε μετὰ τῆς μητρός· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν γερουσίαν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, ἐκείνη δὲ τὰς γυναῖκας ἰδίᾳ που εἱστίασε. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον, κινηθέντων τινῶν ἐν τῇ Γερμανίᾳ, ἐξωρμήθη. τὴν δὲ δὴ πανήγυριν, τὴν ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Αὐγούστου γενομένην, ὁ Γάϊος ἀντ' αὐτοῦ σὺν τῷ Πείσωνι διέθηκε. τό, τε

πεδίον τὸ Ἀγρίππειον, πλὴν τῆς στοᾶς, καὶ τὸ Δειριβιτώριον, αὐτὸς ὁ Αὔγουστος ἐδημοσίευσε. τοῦτο μὲν γὰρ (ἦν δὲ οἶκος μέγιστος τῶν πώποτε μίαν ὀροφὴν σχόντων· νῦν γὰρ δή, πάσης τῆς στέγης αὐτοῦ καθαιρεθείσης, ὅτι οὐκ ἠδυνήθη αὖθις συστῆναι, ἀχανής ἐστιν) ὅ, τε Ἀγρίππας οἰκοδομούμενον κατέλιπε, καὶ τότε συνετελέσθη. ἡ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ στοά, ἣν ἡ Πῶλα ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ἡ καὶ τοὺς δρόμους διακοσμήσασα, ἐποίει, οὐδέπω ἐξείργαστο. κἀν τούτῳ καὶ ἐπιτάφιοι ἐπὶ τῷ Ἀγρίππᾳ ὁπλομαχίαι, φαιὰν ἐσθῆτα τῶν τε ἄλλων, πλὴν τοῦ Αὐγαύστου, καὶ αὐτῶν τῶν υἱέων αὐτοῦ λαβόντων, καὶ ἑνὸς πρὸς ἕνα, καὶ πλειόνων πρὸς ἴσους, ἐν τοῖς Σεπτοῖς, διά τε τὴν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν τιμήν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν περὶ τὴν ἀγορὰν οἰκοδομημάτων κεκαῦσθαι, ἐγένοντο. καὶ τὸ μὲν τοῦ πυρὸς αἴτιον ἐς τοὺς χρεωφειλέτας ἀνεφέρετο, ὡς καὶ ἐπίτηδες αὐτὸ παρασκευάσαντας, ἵνα ἀποκόψωσί τι τῶν χρεῶν, συχνὰ δόξαντες ἐζημιῶσθαι. ἔτυχον δὲ ἐκεῖνοι μὲν οὐδενός, οἱ δὲ δὴ στενωποί, ἐπιμελητῶν τινων ἐκ τοῦ δήμου, οὓς καὶ στενωπάρχους καλοῦμεν· καὶ σφίσι καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ ἀρχικῇ καὶ ῥαβδούχοις δύο, ἐν αὐταῖς τοῖς χωρίοις ὧν ἂν ἄρχωσιν, ἡμέραις τισὶ χρῆσθαι ἐδόθη, ἥ τε δουλεία, ἡ τοῖς ἀγορανόμοις τῶν ἐμπιπραμένων ἕνεκα συνοῦσα, ἐπετράπη· καίτοι καὶ ἐκείνων, καὶ τῶν δημάρχων τῶν τε στρατηγῶν, πᾶσαν τὴν πόλιν, εἰς δεκατέσσαρα μέρη νεμηθεῖσαν, κλήρῳ προσταχθέντων· ὃ καὶ νῦν γίγνεται. τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ ἔτει

τούτῳ ἐπράχθη. ἐν γὰρ δὴ τῇ Γερμανίᾳ οὐδὲν ἄξιον μνήμης συνέβη.

9. Τῷ δὲ ὑστέρῳ, ἐν ᾧ Γάϊός τε Ἀντίστιος καὶ Λαίλιος Βάλβος ὑπάτευσαν, ἰδὼν ὁ Αὔγουστος τόν τε Γάϊον καὶ τὸν Λούκιον, αὐτούς τε μὴ πάνυ, οἷα ἐν ἡγεμονείᾳ τρεφομένους, τὰ ἑαυτοῦ ἤθη ζηλοῦντας, (οὐ γὰρ ὅτι ἁβρότερον διῆγον, ἀλλὰ καὶ ἐθρασύνοντο· ἐς γοῦν τὸ θέατρόν ποτε καθ᾽ ἑαυτὸν ὁ Λούκιος ἐσῆλθε, καὶ πρὸς πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ μὲν, γνώμῃ, τὰ δὲ, θεραπείᾳ, κολακευόμενος, κἀκ τούτου ἔτι καὶ μᾶλλον θρυπτόμενος· τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ ὕπατον τὸν Γάϊον, μηδὲ ἐς ἐφήβους τελοῦντα, προεχειρίσατο·) ἠγανάκτησε· καὶ προσεπηύξατο μηδεμίαν τοιαύτην καιρῶν ἀνάγκην, ὁποία ποτὲ αὐτὸν κατέλαβε, γενέσθαι, ὥστε τινὰ νεώτερον εἰκοσιετοῦς ὑπατεῦσαι. ἐπειδή τε καὶ ὣς ἐνέκειντό οἱ, τότε ἔφη χρῆναί τινα τὴν ἀρχὴν ταύτην λαμβάνειν, ὅταν μήτε τι αὐτὸς ἁμαρτάνειν, καὶ ταῖς τοῦ δήμου σπουδαῖς ἀνθίστασθαι δύνηται· καὶ μετὰ τοῦθ᾽ ἱερωσύνην μέν τινα αὐτῷ, καὶ τὴν ἐς τὸ συνέδριον συμφοίτησιν, τό, τε συνθεᾶσθαι καὶ τὸ συνεστιᾶσθαι τῇ βουλῇ ἔδωκε. βουληθεὶς δὲ τρόπον τινὰ μᾶλλον αὐτοὺς σωφρονίσαι, τῷ Τιβερίῳ τήν τε ἐξουσίαν τὴν δημαρχικὴν ἐς πέντε ἔτη ἔνειμε, καὶ τὴν Ἀρμενίαν ἀλλοτριουμένην προσῆξε. συνέβη δ᾽ αὐτῷ καὶ ἐκείνοις καὶ τῷ Τιβερίῳ προσκροῦσαι μάτην· τοῖς μὲν, ὅτι παρεωρᾶσθαι ἔδοξαν· τῷ δὲ, ὅτι τὴν ὀργὴν αὐτῶν ἐφοβήθη. ἀμέλει καὶ ἐς Ῥόδον, ὡς καὶ παιδεύσεώς τινος δεόμενος,

τῷ Ὁμονοείῳ ἱδρυθῇ· καὶ ἐς τὴν νῆσον ἐλθ
δὲν ὀγκηρὸν οὔτε ἔπραττεν οὔτε ἔλεγεν. ἡ
ἀληθεστάτη αἰτία τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ τοιάδ
λόγον δέ τινα ἔχει, καὶ διὰ τὴν γυναῖκα τι
λίαν, ὅτι μηκέτ' αὐτὴν φέρειν ἐδύνατο, τοῦ
ῆσαι· κατέλιπε γοῦν αὐτὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ.
ἔφασαν, χαλεπῆναι αὐτὸν, ὅτι μὴ καὶ Καῖσα
δειχθῇ· οἱ δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Αὐγούστου,
τοῖς παισὶν αὐτοῦ ἐπιβουλεύοντα, ἐκβληθῆνα
μὲν γὰρ οὔτε παιδείας ἕνεκα, οὔτ' ἀβουλή
δεδογμένα ἀπεδήμησε, δῆλον ἔκ τε τῶν ἄλ
μετὰ ταῦτα ἔπραξε, καὶ ἐκ τοῦ τὰς διαθήκας
εὐθὺς τότε καὶ λῦσαι, καὶ τῇ μητρὶ τῷ τε
στῳ ἀναγνῶναι, ἐγένετο· κατεικάζετο δὲ πά
ἐνεδέχετο.]

* * *

10. Ὁ δὲ Αὔγουστος τὸ τοῦ δήμου τοῦ

ἀπέδειξεν. οὕτω γάρ τοι αὐτοὺς καὶ ἐγὼ μόνους τῶν ἐπαρχόντων τινὸς, ἐπειδήπερ ἐκνενίκηκεν, ὀνομάζω. τὴν μέντοι Ἰουλίαν τὴν θυγατέρα, ἀσελγαίνουσαν οὕτως, ὥστε καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπ' αὐτοῦ γε τοῦ βήματος καὶ κωμάζειν νύκτωρ καὶ συμπίνειν, ὀψὲ δή ποτε φωράσας, ὑπερωργίσθη. κατείκαζε μὲν γὰρ καὶ πρότερον, οὐκ ὀρθῶς βιοῦν αὐτήν, οὐ μέντοι καὶ ἐπίστευεν. οἱ γάρτοι τὰς ἡγεμονείας ἔχοντες πάντα μᾶλλον ἢ τὰ σφέτερα γινώσκουσι· καὶ οὔτ' αὐτοὶ τοὺς συνόντας ὧν ποιοῦσι λανθάνουσιν, οὔτε τὰ ἐκείνων ἀκριβοῦσι. τότε δ' οὖν [μαθὼν τὰ πραττόμενα] τοσούτῳ θυμῷ ἐχρήσατο, ὥστε μηδ' οἴκοι αὐτὸν κατασχεῖν, ἀλλὰ καὶ τῇ γερουσίᾳ κοινῶσαι. κἀκ τούτου ἐκείνη μὲν ἐς Πανδατερίαν τὴν πρὸς Καμπανίᾳ νῆσον ὑπερωρίσθη, καὶ αὐτῇ καὶ ἡ Σκριβωνία ἡ μήτηρ ἑκοῦσα συνεξέπλευσε. τῶν δὲ δὴ χρησαμένων αὐτῇ, ὁ μὲν Ἴουλος Ἀντώνιος, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ τοῦτο πράξας, ἀπέθανε, μετ' ἄλλων τινῶν [ἐπιφανῶν ἀνδρῶν·] οἱ δὲ λοιποὶ ἐς νήσους ὑπερωρίσθησαν. [καὶ ἐπειδὴ καὶ δήμαρχός τις ἐν αὐτοῖς ἦν, οὐ πρότερον πλὴν διαρπάσαι ἐκρίθη.] πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων γυναικῶν ἐφ' ὁμοίοις τισὶν αἰτίαν λαβουσῶν, οὐ πάσας τὰς δίκας ἐδέξατο, ἀλλὰ καὶ χρόνον τινὰ ἀφώρισεν, ὥστε τὰ πρὸ ἐκείνου πραχθέντα μὴ πολυπραγμονεῖσθαι. ἐπὶ γὰρ τῆς θυγατρὸς μηδὲν μετριάσας, ἀλλὰ καὶ φήσας ὅτι Φοίβης πατὴρ μᾶλλον ἢ ἐκείνης γεγονέναι ἤθελε, τῶν ἄλλων ἐφείδετο. ἡ δὲ δὴ Φοίβη, ἐξελευθέρα τε τῆς Ἰουλίας καὶ συνεργ-

γὸς οὖσα, προαπέθανεν ἑκουσίᾳ. διόπερ καὶ ὁ Αὔγουστος αὐτὴν ἐπῄνεσε. * *

11. Τοῦ δὲ Γαΐου σταλέντος ἐς τὸν πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον, ὁ Τιβέριος ἐς Χῖον ἐλθὼν, αὐτὸν ἐθεράπευσεν. ἐταπείνου τε γὰρ ἑαυτὸν, καὶ ὑπέπιπτεν οὐχ ὅτι τῷ Γαΐῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ οὖσι. [ὡς δὲ ἐπύθοντο οἱ βάρβαροι τὴν ἐπιστρατείαν τοῦ Γαΐου, Φραάτης ἔπεμψε πρὸς τὸν Αὔγουστον, ὑπὲρ τῶν γεγονότων ἀπολογούμενος, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ εἰρήνῃ ἀπαιτῶν· καὶ αὐτῷ ἐκεῖνος Φραάτῃ, ἄνευ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπικλήσεως, ἀντεπιστείλας, τό, τε ὄνομα τὸ βασιλικὸν καταθέσθαι, καὶ τῆς Ἀρμενίας ἀποστῆναι προσέταξεν. ἐφ' ᾧ δὴ ὁ Πάρθος οὐχ ὅσον οὐ κατέπτηξεν, ἀλλὰ καὶ ἀντέγραψεν οἱ τά τε ἄλλα ὑπερφρόνως, καὶ αὑτὸν μὲν βασιλέα βασιλέων, ἐκεῖνον δὲ Καίσαρα μόνον ὀνομάσας. ὁ δὲ δὴ Τιγράνης εὐθὺς μὲν οὐκ ἐπρεσβεύσατο· τοῦ δὲ Ἀρταβάζου νόσῳ ὕστερον τελευτήσαντος, δῶρά τε τῷ Αὐγούστῳ, ὡς καὶ τοῦ ἀντιπάλου ὑπεξῃρημένου οἱ, ἔπεμψε, τὸ τοῦ βασιλέως ὄνομα ἐς τὴν ἐπιστολὴν μὴ ἐγγράψας, καὶ τὴν βασιλείαν δῆθεν παρ' αὐτοῦ ᾔτησε. τούτοις οὖν ὑπαχθεὶς, καὶ τὸν πόλεμον ἅμα τῶν Πάρθων φοβηθεὶς τά τε δῶρα ἐδέξατο, καὶ μετ' ἐλπίδων αὐτὸν χρηστῶν ἐς τὴν Συρίαν πρὸς τὸν Γάϊον ἐλθεῖν ἐκέλευσεν.] ὁ δὲ δὴ Φραάτης ὕστερον κατηλλάγη, ἐπὶ τῷ τῆς Ἀρμενίας ἀποστῆναι, ἐπειδὴ τόν τε Γάϊον ἐν τῇ Συρίᾳ παρόντα ἔμαθε, καὶ τὰ οἰκεῖα ταραττόμενα μίσει αὐτοῦ ὑπετόπασε. συνέβη δὲ εὐθὺς

μετὰ ταῦτα, καὶ τὸν Τιβέριον ἐκ Ῥόδου ἐς τὴν Ῥώμην ἀφικέσθαι, Λουκίου καὶ Γαΐου τελευτησάντων. αὐτός τε γὰρ, ἐμπειρότατος τῆς διὰ τῶν ἄστρων μαντικῆς ὢν, καὶ Θράσυλλον ἄνδρα πάσης ἀστρολογίας διαπεφυκότα ἔχων, πάντα καὶ τὰ ἑαυτῷ καὶ ἐκείνοις πεπρωμένα ἀκριβῶς ἠπίστατο· καὶ λόγος ἔχει, ὅτι μελλήσας ποτὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ τὸν Θράσυλλον ἀπὸ τοῦ τείχους ὤσειν, ἐπειδὴ μόνος αὐτῷ πάνθ᾽ ὅσα ἐνενόει συνῄδει, ὡς εἶδεν αὐτὸν σκυθρωπάσαντα, ἤρετο διὰ τί συννένοφεν; εἰπόντος δὲ, κίνδυνόν τινα ὑποπτεύειν, θαυμάσας, οὐκέτ᾽ αὐτὸ ἐποίησεν. οὕτω γάρ που πάντα ἐκεῖνος σαφῶς ᾔδει, ὥστε καὶ τὸ πλοῖον τὸ τὴν ἀγγελίαν τῷ Τιβερίῳ τῆς ἐς Ῥώμην ἀνακομιδῆς παρά τε τῆς μητρὸς καὶ παρὰ τοῦ Αὐγούστου φέρον, πόῤῥωθεν κατιδὼν προυπλέον, προειπεῖν αὐτῷ ἃ ἀγγέλλειν ἤμελλε.

12. Τοῦ δὲ Λουκίου τοῦ τε Γαΐου τὰ σώματα, διά τε τῶν χιλιάρχων καὶ διὰ τῶν ἐφ᾽ ἑκάστης πόλεως πρώτων, ἐς τὴν Ῥώμην ἐκομίσθη· καὶ αἱ πέλται τά τε δόρατα, ἃ παρὰ τῶν ἱππέων ἐς τοὺς ἐφήβους ἐσιόντες χρυσᾶ εἰλήφεσαν, ἐς τὸ βουλευτήριον ἀνετέθη. καὶ δεσπότης τε τότε ὁ Αὔγουστος ὑπὸ τοῦ δήμου ὀνομασθεὶς, οὐχ ὅπως ἀπεῖπε μηδένα τούτῳ πρὸς ἑαυτὸν τῷ προσρήματι χρήσασθαι, ἀλλὰ καὶ πάνυ διὰ φυλακῆς αὐτὸ ἐποιήσατο. πληρωθείσης δέ οἱ καὶ τῆς τρίτης δεκαετίας, τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὸ τέταρτον, ἐκβιασθεὶς δῆθεν, ὑπεδέξατο· πρᾳότερός τε καὶ ὀκνηρότερος ὑπὸ τοῦ γήρως, πρὸς τὸ τῶν βουλευτῶν τισιν ἀπεχθάνεσθαι, γεγονὼς, οὐ-

δεινὶ ἔτ' αὐτῶν προσκρούειν ἤθελεν. ἐμπρησμοῦ δέ ποτε τὸ Παλάτιον διαφθείραντος, καὶ πολλῶν αὐτῷ πολλὰ διδόντων, οὐδὲν ἔλαβεν, ἢ μόνον παρὰ μὲν τῶν δήμων χρυσοῦν, παρὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν δραχμήν. χρυσοῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ τὸ νόμισμα τὸ τὰς πέντε καὶ εἴκοσι δραχμὰς δυνάμενον, κατὰ τὸ ἐπιχώριον ὀνομάζω. καὶ τῶν Ἑλλήνων δέ τινες, ὧν τὰ βιβλία ἐπὶ τῷ ἀττικίζειν ἀναγινώσκομεν, οὕτως αὐτὸ ἐκάλεσαν. ὁ δὲ Αὔγουστος, τὴν οἰκίαν οἰκοδομήσας, ἐδημοσίωσε πᾶσαν, εἴτε δὴ διὰ τὴν συντέλειαν, τὴν παρὰ τοῦ δήμου οἱ γενομένην, εἴτε καὶ ὅτι ἀρχιέρεως ἦν, ἵν' ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς οἰκοίη.

13. Τοῦ δὲ δήμου σφόδρα ἐγκειμένου τῷ Αὐγούστῳ, ἵνα καταγάγῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, θᾶσσον ἔφη πῦρ ὕδατι μιχθήσεσθαι, ἢ ἐκείνην καταχθήσεσθαι. καὶ ὁ δῆμος πυρὰ ἐς τὸν Τίβεριν πολλὰ ἐνέβαλε· καὶ τότε μὲν οὐδὲν ἤνυσεν, ὕστερον δὲ ἐξεβιάσατο, ὥστε ἐς γοῦν τὴν ἤπειρον αὐτὴν ἐκ τῆς νήσου κομισθῆναι. τὸν δέ γε Τιβέριον καὶ ἐποιήσατο, καὶ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς * τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ τὴν δημαρχικὴν ἐς δέκα ἔτη δούς. καὶ μέντοι καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ὑποπτεύσας πῃ ἐκφρονήσειν, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ νεοχμώσῃ τι, τὸν Γερμανικόν οἱ τὸν ἀδελφιδοῦν, καίτοι καὶ αὐτῷ υἱὸν ἔχοντι, ἐσεποίησε. κἀκ τούτων ἐπιθαρσήσας, ὡς καὶ διαδόχους καὶ βοηθοὺς ἔχων, διαλέξαι τὴν γερουσίαν αὖθις ἠθέλησε· καὶ δέκα βουλευτὰς οὓς μάλιστα ἐτίμα προβαλόμενος, τρεῖς ἀπ' αὐτῶν ἐξεταστὰς ἀπέδειξεν,

οὓς ὁ κλῆρος εἵλετο. οὐ μέντοι καὶ πολλοὶ οὔτε προκατέγνωσαν σφῶν, ἐξουσίας αὐτοῖς δοθείσης, ὥσπερ καὶ πρότερον, οὔτε ἄκοντες ἀπελείφθησαν. τοῦτο μὲν δὴ δι' ἑτέρων ἔπραξεν· αὐτὸς δὲ ἀπογραφὰς τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κατοικούντων, καὶ μὴ ἐλάττω πέντε μυριάδων οὐσίαν κεκτημένων, ἐποιήσατο. τοὺς γὰρ ἀσθενεστέρους, τούς τε ἔξω τῆς Ἰταλίας οἰκοῦντας, οὐκ ἠνάγκασεν ἀπογράψασθαι, δείσας, μὴ νεωτερίσωσί τι ταραχθέντες. καὶ ὅπως γε μὴ δόξειεν ὡς τιμητὴς αὐτὸ ποιεῖν, δι' ὅπερ εἶπον πρότερον, ἀνθύπατον ἐξουσίαν πρός τε τὸ τέλος τῶν ἀπογραφῶν καὶ πρὸς τὴν τοῦ καθαρσίου ποίησιν προσέθετο. ἐπειδή τε συχνοὶ τῶν νεανίσκων ἔκ τε τοῦ βουλευτικοῦ γένους κἀκ τῶν ἄλλων ἱππέων ἐπένοντο, μηδὲν ἐπαίτιον ἔχοντες, τοῖς μὲν πλείοσι τὸ τεταγμένον τίμημα ἀνεπλήρωσεν, ὀγδοήκοντα δέ τισι καὶ ἐς τριάκοντα μυριάδας τοῦτο ἐπηύξησε. πολλῶν τε πολλοὺς ἀκριβῶς ἐλευθερούντων, διέταξε τήν τε ἡλικίαν ἣν τόν τε ἐλευθερώσοντά τινα καὶ τὸν ἀφεθησόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἔχειν δεήσοι. καὶ τὰ δικαιώματα, οἷς οἵ τε ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐλευθερουμένους, καὶ αὐτοὶ οἱ δεσπόται σφῶν γενόμενοι, χρήσοιντο.

14. Πράσσοντι δὲ αὐτῷ ταῦτα ἐπεβούλευσαν ἄλλοι τε καὶ Γναῖος Κορνήλιος, θυγατριδοῦς τοῦ μεγάλου Πομπηΐου ὤν· ὥστε ἐν μεγάλῃ αὐτὸν ἀμηχανίᾳ χρόνον τινὰ γενέσθαι, μήτε ἀποκτεῖναι σφᾶς, (ὅτι οὐδὲν πλέον πρὸς ἀσφάλειαν ἐκ τῶν ἀπολλυμένων ἑώρα οἱ γιγνόμενον) μήτ' ἀπολῦσαι (μὴ καὶ ἑτέ-

καὶ ὁ Αὔγουστος, „Καὶ τίς ἂν, εἶπεν,
κἂν ἐλάχιστον ἀπομεριμνήσειε, τοσούτοι
ἐχθροὺς ἔχων, καὶ συνεχῶς οὕτως ἄλλοτε
ἐπιβουλευόμενος; ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅσοι καὶ ἐμ
ἀρχῇ ἡμῶν ἐπιτίθενται; καὶ αὐτοὺς οὐδὲ
ρίαι τῶν δικαιουμένων ἀναστέλλουσιν,
πᾶν τοὐναντίον, ὥσπερ ἐπ' ἀγαθόν τι ἐπε
σπεύδουσι καὶ οἱ λοιποὶ προσαπόλλυσθαι.'
σασα οὖν τούτων ἡ Λιουΐα, „Τὸ μὲν ἐπι
σθαί σε, ἔφη, οὔτε θαυμαστὸν, οὔτε ἔξω
θρωπείου τρόπου ἐστί· καὶ γὰρ πράσσει
ἅτε καὶ τηλικαύτην ἀρχὴν ἔχων, καὶ λυπεῖ
εἰκὸς, συχνούς. οὐ γάρ που καὶ πᾶσιν οἷ
ἄρχοντά τινων ἀρέσκειν, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθ
πολλοῖς καὶ τὸν πάνυ ὀρθῶς βασιλεύοντα
πολλῷ τε γὰρ πλείους τῶν δίκαιόν τι πρατ
ἀδικεῖν ἐθέλοντές εἰσιν. ὧν ἀδύνατόν ἐστι
θυμίας ἀποπιμπλάναι. καὶ αὐτῶν τῶν ἀρ

γὰρ ἰδιωτεύοντα οὐδ᾽ ἂν εἷς ἐθελοντὴς κακόν τι, μηδέν γε προπαθὼν, ἐποίησε· τῆς δὲ δὴ ἀρχῆς, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, πάντες, καὶ οἵ γε ἐν δυνάμει τινὶ ὄντες πολὺ μᾶλλον τῶν ὑποδεεστέρων, ὀριγνῶνται. τοῦτο γάρ ἐστι μὲν ἀδίκων ἀνθρώπων, καὶ ἥκιστα νοῦν ἐχόντων, ποιεῖν· οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔν τε τῇ φύσει αὐτῶν καθάπερ τι καὶ ἄλλο ἔνεστι, καὶ οὐχ οἷόν τέ ἐστι, τὰ τοιαῦτα οὔτε πείθοντα οὔτ᾽ ἀναγκάζοντα, ἐξελέσθαι τινῶν. οὐδεὶς γὰρ οὔτε νόμος οὔτε φόβος κρείττων τῶν φύσει πεφυκότων γίγνεται. ταῦτ᾽ οὖν λογιζόμενος, τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἁμαρτίας μὴ δυσχέραινε· φυλακὴν δὲ ἀκριβῆ καὶ σεαυτοῦ καὶ τῆς μοναρχίας ποιοῦ, ἵνα αὐτὴν μὴ ἐκ τοῦ σφόδρα κολάζειν τινὰς, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ σφόδρα φυλάσσειν, ἀσφαλῶς ἔχωμεν.“

15. Πρὸς οὖν ταῦτα ὁ Αὔγουστος· „Ἀλλ᾽ οἶδα μὲν καὶ ἐγὼ, ὦ γύναι, ὅτι οὔτ᾽ ἄλλο τι τῶν μεγάλων ἔξω φθόνου καὶ ἐπιβουλῆς καθέστηκεν, ἥκιστα δὲ αὐταρχία. καὶ γὰρ ἂν καὶ ἰσόθεοι ἦμεν, εἰ μὴ καὶ πράγματα καὶ φροντίδας καὶ φόβους ὑπὲρ πάντας τοὺς ἰδιωτεύοντας εἴχομεν. ἐμὲ δὲ δὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο λυπεῖ, ὅτι καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι ταῦθ᾽ οὕτω γίγνεσθαι, καὶ ἀδύνατον, θεραπείαν τινὰ αὐτῶν εὑρεθῆναι. Ἀλλ᾽ ἐπειδή γέ τινες τοιοῦτοί εἰσιν, οἷοι πάντως ἀδικεῖν ἐθέλειν, (εἶπεν ἡ Λιουΐα) ἡμεῖς γε αὐτοὺς φυλαττώμεθα. ἔχομεν δὲ καὶ στρατιώτας πολλοὺς, (ὧν οἱ μὲν, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιτεταγμένοι, οἱ δὲ, καὶ περὶ σὲ ὄντες, φρουροῦσιν ἡμᾶς) καὶ θεραπείαν πολλήν· ὥστε καὶ οἴκοι καὶ

ἔξω ἀσφαλῶς δι' αὐτοὺς ζῆν. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Αὔγουστος, "Ὅτι μὲν πολλοὶ πολλάκις καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν συνόντων ἐφθάρησαν, οὐδὲν, ἔφη, δέομαι λέγειν. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ' ἐν ταῖς μοναρχίαις χαλεπώτατόν ἐστιν, ὅτι μὴ μόνον τοὺς πολεμίους, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φοβούμεθα. καὶ πολύ γε πλείους ὑπὸ τῶν τοιούτων (ἅτε καὶ ἀεὶ, καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ, καὶ γυμνουμένοις σφίσι καὶ καθεύδουσι, σιτία τε καὶ ποτὰ ὑπ' αὐτῶν παρεσκευασμένα λαμβάνουσι συγγιγνομένων) ἐπεβουλεύθησαν, ἢ ὑπὸ τῶν μηδὲν προσηκόντων. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ πρὸς μὲν ἐκείνους ἐστὶ τούτους ἀντιτάξαι, πρὸς δὲ τούτους αὐτοὺς οὐκ ἔστιν ἄλλῳ τινὶ συμμάχῳ χρήσασθαι. ὥσθ' ἡμῖν διὰ πάντων, δεινὸν μὲν τὴν ἐρημίαν, δεινὸν δὲ καὶ τὸ πλῆθος· καὶ φοβερὸν μὲν τὴν ἀφυλαξίαν, φοβερωτάτους δὲ αὐτοὺς τοὺς φύλακας· καὶ χαλεποὺς μὲν τοὺς ἐχθροὺς, χαλεπωτέρους δὲ τοὺς φίλους εἶναι. φίλους γὰρ ἀνάγκη πάντας σφᾶς, κἂν μὴ ὦσι, καλεῖσθαι. εἰ δ' οὖν τις καὶ χρηστῶν αὐτῶν τύχοι, ἀλλ' οὔτι γε οὕτω πιστεύσειεν ἂν σφίσιν, ὥστε καὶ καθαρᾷ καὶ ἀφροντίστῳ καὶ ἀνυπόπτῳ τῇ ψυχῇ προσομιλεῖν. τοῦτό τε οὖν καὶ τὸ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἀναγκαῖον εἶναι ἀμύνεσθαι, πάνδεινόν ἐστι. τὸ γάρ τοι τιμωρεῖσθαί τε καὶ κολάζειν ἀεί τινας ἀναγκάζεσθαι, μεγάλην ἀχθηδόνα τοῖς γε ἀγαθοῖς ἀνδράσι φέρει.

16. „Ἀλλ' ὀρθῶς γε λέγεις, (ἀπεκρίνατο ἡ Λιουΐα) καὶ σοὶ γνώμην δοῦναι ἔχω, ἄν γε καὶ

προσδέξασθαι αὐτὴν ἐθελήσῃς, καὶ μὴ διαμέμψῃ ὅτι γυνὴ οὖσα τολμῶ σοι συμβουλεῦσαί τι, οἷον οὐδ᾽ ἂν εἷς ἄλλος οὐδὲ τῶν πάνυ φίλων παραινέσειεν· οὐχ ὅτι οὐκ ἴσασιν αὐτὸ, ἀλλ᾽ ὅτι οὐ θαρσοῦσιν εἰπεῖν. Λέγ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, [ὁ Αὔγουστος] ὅ, τι δή ποτε τοῦτό ἐστιν. ἡ οὖν Λιουΐα, Φράσω (ἔφη) μηδὲν κατοκνήσασα, ἅτε καὶ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ἐκ τοῦ ἴσου σοι ἔχουσα, καὶ σωζομένου μὲν σοῦ καὶ αὐτὴ τὸ τήμερον ἄρχουσα, δεινὸν δέ τι παθόντος (ὃ μὴ γένοιτο) συναπολουμένη. τοιγάρτοι ἥ τε φύσις ἡ ἀνθρωπίνη πάντως τι ἁμαρτάνειν τινὰς ἀναπείθει, καὶ ἀμήχανόν ἐστιν αὐτὴν πρᾶξαί τι ὡρμημένην ἐπισχεῖν· καὶ ἤδη γε καὶ αὐτὰ τὰ δοκοῦντά τισιν ἀγαθὰ εἶναι (ἵνα μὴ τὰς τῶν πολλῶν κακίας εἴπω) καὶ πάνυ συχνοὺς ἀδικεῖν ἐπαίρει. καὶ γὰρ γένους αὔχημα, καὶ πλούτου φρόνημα, τιμῆς τε μέγεθος, καὶ ἐπ᾽ ἀνδρείας θράσος, ἐξουσίας τε ὄγκος πολλοὺς ἐξοκέλλειν ποιεῖ. καὶ μήτε τὸ γενναῖον, δυσγενὲς, μήτε τὸ ἀνδρεῖον, δειλὸν, μήτε τὸ ἔμφρον, ἄνουν ἐστὶ ποιῆσαι· ἀδύνατον γάρ. μήτ᾽ αὖ τὰς περιουσίας τινῶν περικόπτειν, ἢ τὰς φιλοτιμίας ταπεινοῦν μηδέν γε πλημμελούντων χρή· ἄδικον γάρ. τό, τε ἀμυνόμενον ἢ καὶ προκαταλαμβάνοντά τινας ἀνιᾶσθαι καὶ κακοδοξεῖν, ἀναγκαῖόν ἐστι. φέρε, μεταβαλλώμεθα, καί τινος αὐτῶν φεισώμεθα. καί μοι γὰρ δοκεῖ πολλῷ πλείω φιλανθρωπίᾳ ἢ τινι ὠμότητι κατορθοῦσθαι. τοὺς μὲν γὰρ συγγνώμονας οὐ μόνον οἱ ἐλεηθέντες ὑπ᾽ αὐτῶν φιλοῦσιν, ὥστε καὶ ἀμείβεσθαι σφᾶς σπου-

δείξειν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες καὶ αἰδοῦνται καὶ σέβουσιν, ὥστε μὴ εὐτολμεῖν αὐτοὺς ἀδικεῖν. τοὺς δ' ἀπαραιτήτοις ὀργαῖς χρωμένους οὐκ ἐκεῖνοι μόνοι οἵ τι φοβούμενοι μισοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ πάντες δυσχεραίνουσι· καὶ ἐκ τούτου καὶ ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖς, ἵνα μὴ προαπόλωνται.

17. „Ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ τὰς μὲν τομὰς καὶ τὰς καύσεις σπανιώτατά τισι προσφέρουσιν, ἵνα μὴ ἐξαγριαίνωσιν αὐτῶν τὰ νοσήματα, τοῖς δὲ αἰονήμασι καὶ τοῖς ἠπίοις φαρμάκοις τὰ πλείω μαλθάσσοντες θεραπεύουσι; μὴ γάρ, ὅτι ἐκεῖνα μὲν τῶν σωμάτων, ταῦτα δὲ τῶν ψυχῶν παθήματά ἐστι, διαφέρειν τι νομίσῃς αὐτὰ ἀλλήλων. πάμπολλα γὰρ ὅμοια τρόπον τινὰ καὶ ταῖς γνώμαις τῶν ἀνθρώπων, κἂν τὰ μάλιστα ἀσώματοι ὦσιν, ἃ καὶ τοῖς σώμασι συμβαίνει. συστέλλονταί τε γὰρ ὑπὸ φόβου, καὶ ἐξοιδοῦσιν ὑπὸ θυμοῦ· λύπη τέ τινας κολούει, καὶ θάρσος ὀγκοῖ· ὥστ' ὀλίγον σφόδρα τὸ παραλλάττον αὐτῶν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παραπλησίων ἰαμάτων αὐτὰ δεῖσθαι. λόγος τε γὰρ ἤπιός τῳ λεχθεὶς πᾶν τὸ ἀγριαῖνον αὐτοῦ χαλᾷ, καθάπερ τραχὺς ἕτερος καὶ τὸ ἀνειμένον ὀργίζει· καὶ συγγνώμη δοθεῖσα καὶ τὸν πάνυ θρασὺν διαχεῖ, καθάπερ ἡ τιμωρία καὶ τὸν πάνυ πρᾶον χαλεπαίνει. αἱ μὲν γὰρ βίαιοι πράξεις ἀεὶ πάντας, κἂν δικαιόταται ὦσι, παροξύνουσιν, αἱ δὲ ἐπιεικεῖς ἡμεροῦσι. καὶ διὰ τοῦτο πεισθεὶς ἄν τις ῥᾷον καὶ τὰ δεινότατα ἑκὼν ἢ βιασθεὶς ὑπομείνειε. καὶ οὕτω γε φύσει τινὶ ἀναγκαίᾳ ἑκάτερον αὐτῶν χρῆται, ὥστε καὶ τῶν

ἀλόγων ζώων τῶν μηδένα νοῦν ἐχόντων, πολλὰ μὲν καὶ τῶν ἰσχυροτάτων καὶ ἀγριωτάτων, θωπείαις τέ τισι τιθασσεύεται, καὶ δελεάσμασι χειροῦται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν δειλοτάτων καὶ ἀσθενεστάτων λυπήμασί τε καὶ φόβοις καὶ ἐκταράττεται καὶ παροξύνεται.

18. „Καὶ οὐ λέγω τοῦτο, ὅτι δεῖ πάντων ἁπλῶς τῶν ἀδικούντων φείδεσθαι, ἀλλ' ὅτι τὸν μὲν ἴτην καὶ πολυπράγμονα, καὶ κακοήθη καὶ κακόβουλον, καὶ ἀνηκέστῳ τινὶ καὶ διαρκεῖ πονηρίᾳ συνόντα, ἐκκόπτειν, ὥσπερ που καὶ τὰ πάνυ ἀνίατα μέρη τῶν σωμάτων· τῶν δὲ δὴ ἄλλων, ὅσοι τῇ νεότητι, ἢ ἀμαθίᾳ, ἢ ἀγνοίᾳ, ἢ καὶ ἑτέρᾳ τινὶ συντυχίᾳ, οἱ μὲν, ἑκόντες, οἱ δὲ, καὶ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι, τοὺς μὲν λόγοις νουθετεῖν, τοὺς δὲ ἀπειλαῖς σωφρονίζειν, τοὺς δὲ καὶ ἕτερόν τινα τρόπον μετρίως πως μεταχειρίζεσθαι· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν τἄλλα, τοὺς μὲν μείζοσι, τοὺς δὲ ἐλάττοσι πάντες κολάζουσιν. ὥστε καὶ τὰ κατὰ τούτους ἀκινδύνως μετριάζειν ἔξεστί σοι, τοὺς μὲν φυγῇ, τοὺς δὲ ἀτιμίᾳ, τοὺς δὲ χρήμασι ζημιοῦντι· ἑτέρους ἐς χωρία, ἑτέρους ἐς πόλεις τινὰς κατατιθεμένῳ. καὶ ἤδη γέ τινες καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ τυχεῖν ὧν ἤλπιζον, καὶ ὑπὸ τοῦ διαμαρτεῖν ὧν ἐφίεντο, ἐσωφρονίσθησαν. ἕδραι τε ἄτιμοι, καὶ στάσεις ἐπονείδιστοι, τό, τε προλυπηθῆναι καὶ τὸ προφοβηθῆναι, συχνοὺς βελτίους ἐποίησε. καίτοι καὶ ἀποθανεῖν ἕλοιτο ἄν τις εὖ τε γεγονὼς καὶ ἀνδρεῖος ὢν, ἢ τοιοῦτόν τι παθεῖν. ἐξ οὖν τούτων ἐκείνοις μὲν οὐδὲν φάμεν ἧ

τιμωρία, ἀλλὰ καὶ χαλεπωτέρα γίγνοιτο ἄν· ἡμῖν δὲ δὴ τὸ μήτε τινὰ ἐπηγορίαν ἔχειν, καὶ ἀσφαλῶς ζῆν ὑπάρξειεν. ὡς νῦν γε πολλοὺς μὲν φθόνῳ, πολλοὺς δὲ ἐπιθυμίᾳ χρημάτων, ἄλλους ἀνδρείας φόβῳ, καὶ μάλα ἄλλους δ' εὐγενείας δόξῃ κτείνειν δοκοῦμεν. οὐδεὶς γὰρ ῥᾳδίως πιστεύει, ὅτι τις ἔν τε ἐξουσίᾳ καὶ ἐν δυνάμει τοσαύτῃ ὢν ὑπὸ ἰδιώτου τινὸς ἀόπλου ἐπιβουλευθῆναι δύναται· ἀλλ' οἱ μὲν ταῦτα λογοποιοῦσιν, οἱ δὲ ὅτι ψευδῆ πολλὰ ἀκούομεν, καὶ πολλοῖς μάτην ὡς καὶ ἀληθέσι προσέχομεν. τοὺς γάρτοι διοπτεύοντάς τε καὶ ὠτακουστοῦντας τὰ τοιαῦτα, τοὺς μὲν, ἔχθρᾳ, τοὺς δὲ, ὀργῇ· ἄλλους ἀργύριον παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν λαβόντας, ἄλλους παρ' αὐτῶν ἐκείνων μὴ λαβόντας· πολλὰ καὶ ψευδῆ σκευωρεῖσθαι φασίν· οὐ μόνον ὅτι τι δεινὸν ἔπραξάν τινες, ἢ καὶ ποιήσειν μέλλουσι, λέγοντας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὲν ἐφθέγξατο τοιόνδε τι, ὁ δὲ, ἀκούσας ἐσιώπησεν· ἄλλος ἐγέλασεν, ἄλλος ἐδάκρυσε.

19. „Μυρία ἂν τοιουτότροπα εἰπεῖν ἔχοιμι, ἃ εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀληθῆ εἴη, ἀλλ' οὔτοι γε καὶ προσήκοντά ἐστιν οὔτε πολυπραγμονεῖσθαι παρ' ἐλευθέροις ἀνθρώποις, οὔτε σοὶ διαγγέλλεσθαι. λαθόντα μὲν γὰρ τὰ τοιαῦτα οὐδὲν ἂν σὲ βλάψειεν, ἀκουσθέντα δὲ, παροξύνειε καὶ ἄκοντα. ὅπερ ἥκιστα χρὴ, ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι τινῶν, συμβαίνειν. συχνοὺς γοῦν ἐκ τούτου, τοὺς μὲν, ἀκρίτους, τοὺς δὲ, καὶ ἐσκευωρημένῃ τινὶ καταγνώσει δικαστηρίου, ἀδίκως ἀπόλλυσθαι πολλοὶ νομίζουσιν. οὔτε γὰρ τὰς μαρ-

τυρίας, οὔτε τὰς βασάνους, οὔτ᾽ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὡς καὶ ἀληθὲς ὄν, κατ᾽ αὐτῶν προσίενται. ταῦτα γὰρ οὕτως, εἰ καὶ μὴ δικαίως ἐστὶν ἃ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπὶ πάντων γε ὡς εἰπεῖν τῶν οὕτω θανατουμένων, θρυλλεῖται. καὶ δεῖ σε, ὦ Αὔγουστε, μὴ μόνον μηδὲν ἀδικεῖν, ἀλλὰ μηδὲ δοκεῖν. ἰδιώτῃ μὲν γὰρ ἀρκεῖ μηδὲν πλημμελεῖν, ἄρχοντι δὲ δὴ προσήκει μηδὲ δόκησίν τινα αὐτοῦ λαμβάνειν. ἀνθρώπων γὰρ, ἀλλ᾽ οὐ θηρίων, ἡγεμονεύεις· καὶ μόνως ἂν οὕτως εὐνοεῖν σοι αὐτοὺς ἀληθῶς ποιήσειας, ἂν πανταχόθεν σφᾶς καὶ διὰ πάντων ὁμοίως πείσῃς, ὅτι μήτε ἑκὼν τινα μήτε ἄκων ἀδικήσῃς. φοβεῖσθαι μὲν γάρ τινα, ἀναγκασθῆναί τις δύναται, φιλεῖν δὲ, πεισθῆναι ὀφείλει. πείθεται δὲ ἐξ ὧν ἂν αὐτός τε εὖ πάθῃ, καὶ τοὺς ἑτέρους εὐεργετουμένους ἴδῃ. ὁ δ᾽ ὑποτοπήσας μὴ δικαίως τινὰ ἀπολωλέναι, καὶ φοβεῖται μή ποτέ τι ὅμοιον πάθῃ, καὶ μισεῖν τὸν δράσαντα αὐτὸ ἀναγκάζεται. τὸ δὲ δὴ μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, πρὸς τῷ μηδ᾽ ἄλλως καλῶς ἔχειν, ἀλυσιτελέστατόν ἐστι. καὶ γὰρ καὶ νομίζουσιν οἱ πολλοὶ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἀναγκαῖον εἶναι πάντας τοὺς καὶ ὁτιοῦν ἀδικήσαντας σφᾶς ἀμύνεσθαι, ἵνα μήτε καταφρονῶνται, μήτε ἐκ τούτου πλεονεκτῶνται. τοὺς δ᾽ ἄρχοντας, τοῖς μὲν τὸ κοινὸν ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι χρῆναι, τοὺς δ᾽ ἰδίᾳ τι ἐς αὐτοὺς πλημμελεῖν δοκοῦντας φέρειν. μήτε γὰρ ἐκ καταφρονήσεως, μήτ᾽ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀδικηθῆναι σφᾶς δύνασθαι, διὰ τὸ πολλὰ τὰ προφυλάσσοντα αὐτοὺς εἶναι.

βῳ, καὶ μάλα ἄλλους δ' εὐγενείας δόξῃ κτεί
κοῦμεν. οὐδεὶς γὰρ ῥᾳδίως πιστεύει, ὅτι τ
ἐξουσίᾳ καὶ ἐν δυνάμει τοσαύτῃ ὢν ὑπὸ ἰδι
νὸς ἀόπλου ἐπιβουλευθῆναι δύναται· ἀλλ
ταῦτα λογοποιοῦσιν, οἱ δὲ ὅτι ψευδῆ πολλὰ
μεν, καὶ πολλοῖς μάτην ὡς καὶ ἀληθέσι π
μεν. τοὺς γάρτοι διοπτεύοντάς τε καὶ ἐ
στοῦντας τὰ τοιαῦτα, τοὺς μὲν, ἔχθρᾳ,
ὀργῇ· ἄλλους ἀργύριον παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐ
βόντας, ἄλλους παρ' αὐτῶν ἐκείνων μὴ λα
πολλὰ καὶ ψευδῆ σκευωρεῖσθαι φασίν· οἱ
ὅτι τι δεινὸν ἔπραξάν τινες, ἢ καὶ ποιήσειν
σι, λέγοντας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὲν ἐφθέγξατο
τι, ὁ δὲ, ἀκούσας ἐσιώπησεν· ἄλλος ἐγέλασε
ἐδάκρυσε.

19. „Μυρία ἂν τοιουτότροπα εἰπεῖν ἔχ
εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀληθῆ εἴη, ἀλλ' οὔτοι γε κ
ἥκοντά ἐστιν οὔτε πολυπραγμονεῖσθαι παρ'
ροις ἀνθρώποις, οὔτε σοὶ διαγγέλλεσθαι. λ

τυρίας, οὔτε τὰς βασάνους, οὔτ᾽ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὡς καὶ ἀληθὲς ὄν, κατ᾽ αὐτῶν προσίενται. ταῦτα γὰρ οὕτως, εἰ καὶ μὴ δικαίως ἐστὶν ἃ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπὶ πάντων γε ὡς εἰπεῖν τῶν οὕτω θανατουμένων, θρυλλεῖται. καὶ δεῖ σε, ὦ Αὔγουστε, μὴ μόνον μηδὲν ἀδικεῖν, ἀλλὰ μηδὲ δοκεῖν. ἰδιώτῃ μὲν γὰρ ἀρκεῖ μηδὲν πλημμελεῖν, ἄρχοντι δὲ δὴ προσήκει μηδὲ δόκησίν τινα αὐτοῦ λαμβάνειν. ἀνθρώπων γὰρ, ἀλλ᾽ οὐ θηρίων, ἡγεμονεύεις· καὶ μόνως ἂν οὕτως εὐνοεῖν σοι αὐτοὺς ἀληθῶς ποιήσειας, ἂν πανταχόθεν σφᾶς καὶ διὰ πάντων ὁμοίως πείσῃς, ὅτι μήτε ἑκὼν τινα μήτε ἄκων ἀδικήσῃς. φοβεῖσθαι μὲν γάρ τινα, ἀναγκασθῆναί τις δύναται, φιλεῖν δὲ, πεισθῆναι ὀφείλει. πείθεται δὲ ἐξ ὧν ἂν αὐτός τε εὖ πάθῃ, καὶ τοὺς ἑτέρους εὐεργετουμένους ἴδῃ. ὁ δ᾽ ὑποτοπήσας μὴ δικαίως τινὰ ἀπολωλέναι, καὶ φοβεῖται μή ποτέ τι ὅμοιον πάθῃ, καὶ μισεῖν τὸν δράσαντα αὐτὸ ἀναγκάζεται. τὸ δὲ δὴ μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, πρὸς τῷ μηδ᾽ ἄλλως καλῶς ἔχειν, ἀλυσιτελέστατόν ἐστι. καὶ γὰρ καὶ νομίζουσιν οἱ πολλοὶ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἀναγκαῖον εἶναι πάντας τοὺς καὶ ὁτιοῦν ἀδικήσαντας σφᾶς ἀμύνεσθαι, ἵνα μήτε καταφρονῶνται, μήτε ἐκ τούτου πλεονεκτῶνται. τοὺς δ᾽ ἄρχοντας, τοῖς μὲν τὸ κοινὸν ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι χρῆναι, τοὺς δ᾽ ἰδίᾳ τι ἐς αὐτοὺς πλημμελεῖν δοκοῦντας φέρειν. μήτε γὰρ ἐκ καταφρονήσεως, μήτ᾽ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀδικηθῆναι σφᾶς δύνασθαι, διὰ τὸ πολλὰ τὰ προφυλάσσοντα αὐτοὺς εἶναι.

τιμωρία, ἀλλὰ καὶ χαλεπωτέρα γίγνοιτο ἂν δὲ δὴ τὸ μήτε τινὰ ἐπηγορίαν ἔχειν, καὶ ἀ ζῆν ὑπάρξειεν. ὡς νῦν γε πολλοὺς μὲν φθόν λοὺς δὲ ἐπιθυμίᾳ χρημάτων, ἄλλους ἀνδρ βῳ, καὶ μάλα ἄλλους δ' εὐγενείας δόξῃ κτεί κοῦμεν. οὐδεὶς γὰρ ῥᾳδίως πιστεύει, ὅτι ἐξουσίᾳ καὶ ἐν δυνάμει τοσαύτῃ ὢν ὑπὸ ἰδι νὸς ἀόπλου ἐπιβουλευθῆναι δύναται· ἀλλ ταῦτα λογοποιοῦσιν, οἱ δὲ ὅτι ψευδῆ πολλὰ μεν, καὶ πολλοῖς μάτην ὡς καὶ ἀληθέσι π μεν. τοὺς γάρτοι διοπτεύοντάς τε καὶ στοῦντας τὰ τοιαῦτα, τοὺς μὲν, ἔχθρᾳ, ὀργῇ· ἄλλους ἀργύριον παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐ βόντας, ἄλλους παρ' αὐτῶν ἐκείνων μὴ λα πολλὰ καὶ ψευδῆ σκευωρεῖσθαι φασίν· ο ὅτι τι δεινὸν ἔπραξάν τινες, ἢ καὶ ποιήσειν σι, λέγοντας, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὲν ἐφθέγξατο τι, ὁ δὲ, ἀκούσας ἐσιώπησεν· ἄλλος ἐγέλασε ἐδάκρυσε.

19. „Μυρία ἂν τοιουτότροπα εἰπεῖν ἔχ εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀληθῆ εἴη, ἀλλ' οὔτοι γε κ ἥκοντά ἐστιν οὔτε πολυπραγμονεῖσθαι παρ' ροις ἀνθρώποις. οὔτε σοὶ διαγγέλλεσθαι.]

τυρίας, οὔτε τὰς βασάνους, οὔτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὡς καὶ ἀληθὲς ὂν, κατ' αὐτῶν προσίενται. ταῦτα γὰρ οὕτως, εἰ καὶ μὴ δικαίως ἐστὶν ἃ αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ πάντων γε ὡς εἰπεῖν τῶν οὕτω θανατουμένων, θρυλλεῖται. καὶ δεῖ σε, ὦ Αὔγουστε, μὴ μόνον μηδὲν ἀδικεῖν, ἀλλὰ μηδὲ δοκεῖν. ἰδιώτῃ μὲν γὰρ ἀρκεῖ μηδὲν πλημμελεῖν, ἄρχοντι δὲ δὴ προσήκει μηδὲ δόκησίν τινα αὐτοῦ λαμβάνειν. ἀνθρώπων γὰρ, ἀλλ' οὐ θηρίων, ἡγεμονεύεις· καὶ μόνως ἂν οὕτως εὐνοεῖν σοι αὐτοὺς ἀληθῶς ποιήσειας, ἂν πανταχόθεν σφᾶς καὶ διὰ πάντων ὁμοίως πείσῃς, ὅτι μήτε ἑκὼν τινα μήτε ἄκων ἀδικήσῃς. φοβεῖσθαι μὲν γάρ τινα, ἀναγκασθῆναί τις δύναται, φιλεῖν δὲ, πεισθῆναι ὀφείλει. πείθεται δὲ ἐξ ὧν ἂν αὐτός τε εὖ πάθῃ, καὶ τοὺς ἑτέρους εὐεργετουμένους ἴδῃ. ὁ δ' ὑποτοπήσας μὴ δικαίως τινὰ ἀπολωλέναι, καὶ φοβεῖται μή ποτέ τι ὅμοιον πάθῃ, καὶ μισεῖν τὸν δράσαντα αὐτὸ ἀναγκάζεται. τὸ δὲ δὴ μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, πρὸς τῷ μηδ' ἄλλως καλῶς ἔχειν, ἀλυσιτελέστατόν ἐστι. καὶ γὰρ καὶ νομίζουσιν οἱ πολλοὶ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἀναγκαῖον εἶναι πάντας τοὺς καὶ ὁτιοῦν ἀδικήσαντας σφᾶς ἀμύνεσθαι, ἵνα μήτε καταφρονῶνται, μήτε ἐκ τούτου πλεονεκτῶνται. τοὺς δ' ἄρχοντας, τοῖς μὲν τὸ κοινὸν ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι χρῆναι, τοὺς δ' ἰδίᾳ τι ἐς αὐτοὺς πλημμελεῖν δοκοῦντας φέρειν. μήτε γὰρ ἐκ καταφρονήσεως, μήτ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀδικηθῆναι σφᾶς δύνασθαι, διὰ τὸ πολλὰ τὰ προφυλάσσοντα αὐτοὺς εἶναι.

20. „Ὡστ᾽ ἔγωγε ταῦτά τε ἀκούσασα, καὶ πρὸς ταῦτα ἀποβλέψασα, κινδυνεύω καὶ παντελῶς ἀπειπεῖν σοι μηδένα διὰ τοιοῦτόν τι ἀποκτειννύναι. αἵ τε γὰρ προστασίαι ἐπί τε τῇ τῶν ἀρχομένων σωτηρίᾳ καθίστανται, ὅπως μηδὲν μήθ᾽ ὑπ᾽ ἀλλήλων μήθ᾽ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων βλάπτωνται· οὐ μὰ Δί᾽ οὐχ ὅπως ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκείνων τὶ λυπῶνται. καὶ εὐκλεέστατόν ἐστιν, οὐ τὸ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπολλύναι, ἀλλὰ τὸ πάντας, ἂν οἷόν τε ᾖ, σώζειν δύνασθαι. παιδεύειν μὲν γὰρ αὐτοὺς καὶ νόμοις καὶ εὐεργεσίαις καὶ νουθεσίαις δεῖ, ὅπως σωφρονῶσι, καὶ προσέτι καὶ τηρεῖν καὶ φυλάττειν, ἵνα κἂν ἀδικεῖν ἐθελήσωσι, μὴ δυνηθῶσιν· ἂν δὲ δὴ νοσήσῃ τι, θεραπεύειν τε τρόπον τινὰ αὐτὸ καὶ ἐπανορθοῦν, ἵνα μὴ παντελῶς φθαρῇ. τό, τε γὰρ φέρειν τὰ τῶν πολλῶν ἁμαρτήματα, καὶ πάνυ μεγάλης καὶ φρονήσεως καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστίν· ἂν τέ τις πάντα ἁπλῶς τὰ τοιαῦτα κατὰ τὴν ἀξίαν κολάζῃ, λήσει τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων ἀπολέσας. ὅθεν καὶ διὰ ταῦτα σοὶ γνώμην δίδωμι, θανάτῳ μὲν μηδένα τῶν τοιούτων τιμωρεῖσθαι, ἑτέρως δέ πως αὐτούς, ὥστε μηδὲν ἔτι δεινὸν δρᾶσαι, σωφρονίζειν. τί γὰρ ἂν ἀδικήσειέ τις ἐς νῆσον κατακλεισθεὶς, ἢ καὶ ἐν ἀγρῷ, πόλει τέ τινι, οὐχ ὅπως ἄνευ πλήθους οἰκετῶν ἢ χρημάτων, ἀλλὰ καὶ μετὰ φρουρᾶς ὤν, ἄν γε καὶ τούτου δεήσῃ; εἰ μὲν γὰρ ἐγγύς που ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι ἦσαν, ἢ καὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀλλότριόν τι ἦν, ὥστε τινὰ αὐτῶν διαδράντα πρὸς ἐκείνους, κακόν τι ἡμᾶς ἐργάσασθαι· πόλεις

τέ τινες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐχυραὶ, καὶ τείχη καὶ ὅπλα ἔχουσαι, ὑπῆρχον, ὥστε τινὰ καταλαβόντα αὐτὰς, φοβερὸν ἡμῖν γενέσθαι· ἕτερος ἂν ἦν λόγος. ἀόπλων δὲ δὴ πάντων τῶν ταύτῃ καὶ ἀτειχίστων ὡς πρὸς πόλεμον ὄντων, καὶ τῶν πολεμίων παμπληθὲς ἀπ᾽ αὐτῶν ἀφεστηκότων· (πολλὴ μὲν γὰρ θάλασσα, πολλὴ δὲ καὶ γῆ, καὶ ὄρη καὶ ποταμοὺς δυσδιαβάτους ἔχουσα, διὰ μέσου ἐστὶ·) τί ἂν τις φοβηθείη τὸν δεῖνα, ἢ τὸν δεῖνα, γυμνοὺς, ἰδιωτεύοντας, ἐνταῦθά που ἐν μέσῃ τῇ σῇ ἀρχῇ ὄντας, καὶ ἐντὸς τῶν σῶν ὅπλων κατακεκλεισμένους; ἐγὼ μὲν γὰρ οὔτ᾽ ἂν ἐννοῆσαί τινα τοιοῦτον, οὐδ᾽ ἂν καὶ τὰ μάλιστα μανείη τις, δύνασθαί γέ τι πρᾶξαι, νομίζω.

21. „Πεῖραν οὖν, ἀπ᾽ αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι, ποιησώμεθα. τάχα γὰρ ἂν καὶ αὐτοὶ μεταβάλλοιντο, καὶ τοὺς ἄλλους ἀμείνους ποιήσειαν. καὶ γὰρ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ὁ Κορνήλιος καὶ εὐγενὴς καὶ ὀνομαστός ἐστι. δεῖ δέ που καὶ ταῦτα ἀνθρωπίνως ἐκλογίζεσθαι. οὐ πάντα τοι τὸ ξίφος διαπράττεται, (μέγα γὰρ ἂν ἦν ἀγαθὸν, εἰ σωφρονίζειν τέ τινας, καὶ πείθειν, ἢ καὶ καταναγκάζειν φιλεῖν τινα ἀληθῶς ἐδύνατο) ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τινὸς φθείρειεν ἂν, τὰς δὲ δὴ τῶν ἄλλων ψυχὰς ἀλλοτριώσειεν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν ἕτεροι τιμωρηθῶσι, προσφιλέστεροί τινι, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἂν αὐτοὶ φοβηθῶσιν, ἐχθίους γίγνονται. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει. οἱ δὲ δὴ συγγνώμης τινὸς τυχόντες, καὶ μετανοοῦσιν, αἰσχυνόμενοι αὖθίς τι τοὺς εὐεργέτας ἀδικῆσαι· καὶ πολλὰ αὐτοῖς ἀνθυπουργοῦσιν, ἐλπίζοντες πλείω ἀνθυ-

20. „Ὥστ᾽ ἔγωγε ταῦτά τε ἀκούσασα, καὶ πρὸς ταῦτα ἀποβλέψασα, κινδυνεύω καὶ παντελῶς ἀπειπεῖν σοι μηδένα διὰ τοιοῦτόν τι ἀποκτιννύναι. αἵ τε γὰρ προστασίαι ἐπί τε τῇ τῶν ἀρχομένων σωτηρίᾳ καθίστανται, ὅπως μηδὲν μήθ᾽ ὑπ᾽ ἀλλήλων μήθ᾽ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων βλάπτωνται· οὐ μὰ Δί᾽ οὐχ ὅπως ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκείνων τὶ λυπῶνται. καὶ εὐκλεέστατόν ἐστιν, οὐ τὸ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπολλύναι, ἀλλὰ τὸ πάντας, ἂν οἷόν τε ᾖ, σώζειν δύνασθαι. παιδεύειν μὲν γὰρ αὐτοὺς καὶ νόμοις καὶ εὐεργεσίαις καὶ νουθεσίαις δεῖ, ὅπως σωφρονῶσι, καὶ προσέτι καὶ τηρεῖν καὶ φυλάττειν, ἵνα κἂν ἀδικεῖν ἐθελήσωσι, μὴ δυνηθῶσιν· ἂν δὲ δὴ νοσήσῃ τι, θεραπεύειν τε τρόπον τινὰ αὐτὸ καὶ ἐπανορθοῦν, ἵνα μὴ παντελῶς φθαρῇ. τό, τε γὰρ φέρειν τὰ τῶν πολλῶν ἁμαρτήματα, καὶ πάνυ μεγάλης καὶ φρονήσεως καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστίν· ἄν τέ τις πάντα ἁπλῶς τὰ τοιαῦτα κατὰ τὴν ἀξίαν κολάζῃ, λήσει τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων ἀπολέσας. ὅθεν καὶ διὰ ταῦτα σοὶ γνώμην δίδωμι, θανάτῳ μὲν μηδένα τῶν τοιούτων τιμωρεῖσθαι, ἑτέρως δέ πως αὐτούς, ὥστε μηδὲν ἔτι δεινὸν δρᾶσαι, σωφρονίζειν. τί γὰρ ἂν ἀδικήσειέ τις ἐς νῆσον κατακλεισθείς, ἢ καὶ ἐν ἀγρῷ, πόλει τέ τινι, οὐχ ὅπως ἄνευ πλήθους οἰκετῶν ἢ χρημάτων, ἀλλὰ καὶ μετὰ φρουρᾶς ὤν, ἄν γε καὶ τούτου δεήσῃ; εἰ μὲν γὰρ ἐγγύς που ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι ἦσαν, ἢ καὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀλλότριόν τι ἦν, ὥστε τινὰ αὐτῶν διαδράντα πρὸς ἐκείνους, κακόν τι ἡμᾶς ἐργάσασθαι· πόλεις

τέ τινες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐχυραὶ, καὶ τείχη καὶ ὅπλα ἔχουσαι, ὑπῆρχον, ὥστε τινὰ καταλαβόντα αὐτὰς, φοβερὸν ἡμῖν γενέσθαι· ἕτερος ἂν ἦν λόγος. ἀόπλων δὲ δὴ πάντων τῶν ταύτῃ καὶ ἀτειχίστων ὡς πρὸς πόλεμον ὄντων, καὶ τῶν πολεμίων παμπληθὲς ἀπ' αὐτῶν ἀφεστηκότων· (πολλὴ μὲν γὰρ θάλασσα, πολλὴ δὲ καὶ γῆ, καὶ ὄρη καὶ ποταμοὺς δυσδιαβάτους ἔχουσα, διὰ μέσου ἐστὶ·) τί ἂν τις φοβηθείη τὸν δεῖνα, ἢ τὸν δεῖνα, γυμνοὺς, ἰδιωτεύοντας, ἐνταῦθά που ἐν μέσῃ τῇ σῇ ἀρχῇ ὄντας, καὶ ἐντὸς τῶν σῶν ὅπλων κατακεκλεισμένους; ἐγὼ μὲν γὰρ οὔτ' ἂν ἐννοῆσαί τινα τοιοῦτον, οὐδ' ἂν καὶ τὰ μάλιστα μανείη τις, δύνασθαί γέ τι πρᾶξαι, νομίζω.

21. „Πεῖραν οὖν, ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι, ποιησώμεθα. τάχα γὰρ ἂν καὶ αὐτοὶ μεταβάλλοιντο, καὶ τοὺς ἄλλους ἀμείνους ποιήσειαν. καὶ γὰρ ὁρᾷς, ὅτι καὶ ὁ Κορνήλιος καὶ εὐγενὴς καὶ ὀνομαστός ἐστι. δεῖ δέ που καὶ ταῦτα ἀνθρωπίνως ἐκλογίζεσθαι. οὐ πάντα τοι τὸ ξίφος διαπράττεται, (μέγα γὰρ ἂν ἦν ἀγαθὸν, εἰ σωφρονίζειν τέ τινας, καὶ πείθειν, ἢ καὶ καταναγκάζειν φιλεῖν τινα ἀληθῶς ἐδύνατο) ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τινὸς φθείρειεν ἂν, τὰς δὲ δὴ τῶν ἄλλων ψυχὰς ἀλλοτριώσειεν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν ἕτεροι τιμωρηθῶσι, προσφιλέστεροί τινι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν αὐτοὶ φοβηθῶσιν, ἐχθίους γίγνονται. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει. οἱ δὲ δὴ συγγνώμης τινὸς τυχόντες, καὶ μετανοοῦσιν, αἰσχυνόμενοι αὖθίς τι τοὺς εὐεργέτας ἀδικῆσαι· καὶ πολλὰ αὐτοῖς ἀνθυπουργοῦσιν, ἐλπίζοντες πλείω ἀνθυ-

ποίεσθαι. ὑφ᾽ οὗ γὰρ ἄν τις ἀδικηθέντος τι σωθῇ, τοῦτον εὖ παθόντα, οὐδὲν ὅ, τι οὐκ εὐεργετήσειν ἑαυτὸν ἡγεῖται. πείσθητι οὖν μοὶ, φίλτατε, καὶ μεταβάλλου. οὕτω μὲν γὰρ καὶ τἄλλα τὰ δυσχερῆ πάντα ἀνάγκῃ πεποιηκέναι δόξεις. οὐ γάρ ἐστι πόλιν τηλικαύτην, ἐκ δημοκρατίας πρὸς μοναρχίαν ἄγοντα, ἀναιμωτὶ μεταστῆσαι. ἂν δ᾽ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένῃς, καὶ ἐκεῖνα γνώμῃ δεδρακέναι νομισθήσῃ."

22. Ταῦτα τῆς Λιουΐας εἰπούσης, ὁ Αὔγουστος ἐπείσθη τε αὐτῇ, καὶ ἀφῆκε μὲν πάντας τοὺς ὑπαιτίους, λόγοις τισὶ νουθετήσας, τὸν δὲ δὴ Κορνήλιον, καὶ ὕπατον ἀπέδειξε. κἀκ τούτου καὶ ἐκεῖνον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους οὕτως ᾠκειώσατο, ὥστε μηδένα ἔτ᾽ αὐτῷ τῶν ἄλλων μήτ᾽ ὄντως ἐπιβουλεῦσαι, μήτε δόξαι. ἡ γὰρ δὴ Λιουΐα αἰτιωτάτη τῆς σωτηρίας τῷ Κορνηλίῳ γενομένη, ἤμελλεν αὐτὴ τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου τοῦ Αὐγούστου λήψεσθαι. τότε δ᾽ οὖν ἐπί τε τοῦ Κορνηλίου καὶ ἐπὶ Οὐαλερίου Μεσσαλοῦ ὑπάτων σεισμοί τε ἐξαίσιοι συνέβησαν, καὶ ὁ Τίβερις τήν τε γέφυραν κατέσυρε, καὶ πλωτὴν τὴν πόλιν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἐποίησε· τοῦ τε ἡλίου τι ἐκλειπὲς ἐγένετο, καὶ λιμὸς συνηνέχθη. κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει ὅ, τε Ἀγρίππας ἐς ἐφήβους, μηδενὸς τῶν αὐτῶν τοῖς ἀδελφοῖς τυχὼν, ἐσεγράφη· καὶ τὰς ἱπποδρομίας χωρὶς μὲν οἱ βουλευταὶ, χωρὶς δὲ οἱ ἱππεῖς ἀπὸ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἶδον· ὃ καὶ νῦν γίγνεται. ἐπειδή τε οὐ ῥᾳδίως οἱ πάνυ εὐγενεῖς τὰς θυγατέρας ἐς τὴν τῆς Ἑστίας ἱερατείαν ἐπε-

δίδοσαν, ἐνομοθετήθη καὶ ἐξ ἀπελευθέρων γεγεννημένας ἱερᾶσθαι. καὶ ὁ μὲν κλῆρος αὐτῶν, ἐπεὶ πλείους ἠμφισβήτησαν, ἐν τῷ συνεδρίῳ, παρόντων τῶν πατέρων σφῶν, ἐγένετο, οὐ μέντοι καὶ τοιαύτη τις ἀπεδείχθη.

23. Χαλεπῶς δὲ δὴ τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὴν τῶν ἄθλων σμικρότητα διὰ τοὺς πολέμους τοὺς τότε ἐνεστηκότας οὐχ ἥκιστα ἐχόντων, καὶ μηδενὸς ἔξω τοῦ τεταγμένου τῆς στρατείας σφίσι χρόνου ὅπλα λαβεῖν ἐθέλοντος, ἐψηφίσθη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ δορυφορικοῦ πεντακισχιλίας δραχμὰς, ἐπειδὰν ἑκκαίδεκα ἔτη, τοῖς δὲ ἑτέροις, τρισχιλίας, ἐπειδὰν εἴκοσι στρατεύσωνται, δίδοσθαι. τρία δὲ δὴ τότε καὶ εἴκοσι στρατόπεδα, ἢ, ὥς γε ἕτεροι λέγουσι, πέντε καὶ εἴκοσι πολιτικὰ, ἐτρέφετο. νῦν μὲν γὰρ ἐννεακαίδεκα ἐξ αὐτῶν μόνα διαμένει· τό, τε δεύτερον τὸ Αὐγούστειον, τὸ ἐν Βρεττανίᾳ τῇ ἄνω χειμάζον· καὶ τὰ τρία τὰ τρίτα, τό, τε ἐν Φοινίκῃ, τὸ Γαλατικόν· καὶ τὸ ἐν Ἀραβίᾳ, τὸ Κυρηναϊκόν· τό, τε ἐν Νουμιδίᾳ, τὸ Αὐγούστειον· τέταρτον, Σκυθικὸν, ἐν Συρίᾳ· πέμπτον, Μακεδονικὸν, ἐν Δακίᾳ· ἕκτα δύο, ὧν τὸ μὲν, ἐν Βρεττανίᾳ τῇ κάτω, τὸ τῶν Νικητόρων, τὸ δὲ ἐν Ἰουδαίᾳ, τὸ Σιδηροῦν, τέτακται. καὶ οἱ ἕβδομοι οἱ ἐν τῇ Μυσίᾳ τῇ ἄνω, οἳ καὶ τὰ μάλιστα Κλαυδίειοι ὠνομάδαται. οἱ δὲ ὄγδοοι, Αὐγούστειοι, ἐν τῇ Γερμανίᾳ τῇ ἄνω ὄντες. καὶ οἱ δεκάτεροι, οἵ τε ἐν τῇ Παννονίᾳ τῇ ἄνω, οἱ Δίδυμοι, καὶ οἱ ἐν Ἰουδαίᾳ. τό, τε ἑνδέκατον τὸ ἐν τῇ Μυσίᾳ τῇ κάτω, τὸ Κλαυδίειον.

οὕτω γὰρ τὰ δύο στρατόπεδα ἀπὸ τοῦ Κλαυ
ἐπεκλήθη, ὅτι αὐτῷ ἐν τῇ τοῦ Καμίλλου ἐπι
στάσει μὴ ἀντεπολέμησε. καὶ τὸ δωδέκατον τ
Καππαδοκίᾳ, τὸ Κεραυνοφόρον. τό, τε τρ
καὶ δέκατον, τὸ ἐν Δακίᾳ, τὸ Δίδυμον· καὶ
τέταρτον καὶ δέκατον, τὸ ἐν τῇ Παννονίᾳ τῇ
τὸ Δίδυμον· τό, τε πεντεκαιδέκατον, τὸ Ἀπο
νειον, τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ. καὶ οἱ εἰκοστοὶ, οἱ
Οὐαλέρειοι καὶ Νικήτορες ὠνομασμένοι, καὶ
Βρεττανίᾳ τῇ ἄνω ὄντες· οὕς τινας αὐτοὺς,
δοκεῖν, μετὰ τῶν τήν τε τοῦ εἰκοστοῦ ἐπωνυ
ἐχόντων, καὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ τῇ ἄνω χειμαζόν
(εἰ καὶ τὰ μάλιστα μήθ' ὑφ' ἁπάντων Οὐαλέ
ἐπεκλήθησαν, μήτε νῦν ἔτι τῇ προσηγορίᾳ τε
χρῶνται,) παραλαβὼν ἐτήρησε. ταῦτ' ἐκ τῶν
γουστείων στρατοπέδων σώζεται. τὰ γὰρ δὴ λο
τὰ μὲν παντελῶς διελύθη, τὰ δὲ καὶ ἑτέροις τ
ὑπό τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ ὑπ' ἄλλων αὐτοκρατό
ἀνεμίχθη, ἀφ' οὗπερ καὶ Δίδυμα ὠνομασμένα
νόμισται.

24. Ἐπειδὴ δὲ ἅπαξ ἐς τὸν περὶ τῶν στρατ
δων λόγον προήχθην, καὶ τἄλλα τὰ νῦν ὄντα,
που πρὸς τῶν μετὰ ταῦτα αὐταρχησάντων κατ
χθη, φράσω· ἵν' ἐνὶ χωρίῳ πάντα γεγραμμένα,
δίως τὸν βουλόμενόν τι περὶ αὐτῶν μαθεῖν διδά
ὅ, τε γὰρ Νέρων τὸ πρῶτόν τε καὶ Ἰταλικὸν ὀνο
ζόμενον καὶ ἐν τῇ κάτω Μυσίᾳ χειμάζον· καὶ ὁ Γ
βας τό, τε πρῶτον τὸ Ἐπικουρικὸν τὸ ἐν τῇ Π
νονίᾳ τῇ κάτω, καὶ τὸ ἕβδομον τὸ ἐν Ἰβη

συνέταξαν· *Οὐεσπασιανὸς* τό, τε δεύτερον τὸ Ἐπικουρικὸν τὸ ἐν *Παννονίᾳ* τῇ κάτω, καὶ τὸ τέταρτον τὸ Φλαουΐειον, τὸ ἐν *Συρίᾳ*· *Δομιτιανὸς* τὸ πρῶτον τὸ *Ἀθηναῖον*, τὸ ἐν *Γερμανίᾳ* τῇ κάτω· *Τραϊανὸς* τὸ δεύτερον τὸ *Αἰγύπτιον*, καὶ τὸ τριακοστὸν τὸ *Γερμανικόν*· ἃ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπωνόμασεν. *Ἀντωνῖνος ὁ Μάρκος* τὸ [δὲ] δεύτερον τὸ ἐν *Νωρικῷ*, καὶ τὸ τρίτον τὸ ἐν *Ῥαιτίᾳ*, ἃ καὶ *Ἰταλικὰ* κέκληται. *Σεουῆρος* τὰ *Παρθικά*, τό, τε πρῶτον καὶ τὸ τρίτον τὸ ἐν *Μεσοποταμίᾳ*, καὶ τὸ διὰ μέσου τὸ δεύτερον τὸ ἐν τῇ *Ἰταλίᾳ*. νῦν μὲν δὴ τοσαῦτα τείχη τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου στρατευομένων, ἔξω τοῦ τε ἀστικοῦ καὶ τοῦ δορυφορικοῦ, ἐστί. τότε δὲ ἐπὶ τοῦ *Αὐγούστου* ταῦτά τε, εἴτ' οὖν τρία εἴτε πέντε καὶ εἴκοσιν ὄντα, ἐτρέφετο, καὶ συμμαχικὰ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων, καὶ ναυτῶν ὁσαδήποτε ἦν. οὐ γὰρ ἔχω τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν. οἵ τε σωματοφύλακες, μύριοι ὄντες, καὶ δεκαχῇ τεταγμένοι, καὶ οἱ τῆς πόλεως φρουροὶ ἑξακισχίλιοί τε ὄντες, καὶ τετραχῇ νενεμημένοι, ξένοι τε ἱππεῖς ἐπίλεκτοι, οἷς τὸ τῶν *Βαταούων* ἀπὸ τῆς *Βαταουίας* τῆς ἐν τῷ *Ῥήνῳ* νήσου ὄνομα, ὅτι δὴ κράτιστοι ἱππεύειν εἰσί, κεῖται. οὐ μέντοι ἀριθμὸν αὐτῶν ἀκριβῆ, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἀνακλήτων, εἰπεῖν δύναμαι. καὶ γὰρ τούτοις ἤρξατο μὲν νομίζειν ἀφ' οὗ τοὺς συστρατευσαμένους τῷ πατρὶ πρὸς τὰ ὅπλα αὖθις ἐπὶ τὸν *Ἀντώνιον* ἀνεκάλεσεν, ἐτήρησε δέ· καὶ εἰσὶ καὶ νῦν σύστημα ἴδιον, ῥάβδους φέροντες, ὥσπερ οἱ ἑκατόνταρχοι. δι' οὖν ταῦτα ἀπορῶν χρημάτων, γνώμην ἐς τὴν βουλὴν

ἐσήνεγκε, πόρον τινὰ διαρκῆ καὶ ἀέναον ἀποδειχθῆναι, ὅπως μηδενὸς ἔξωθεν μηδὲν λυπουμένου, ἀφθόνως ἐκ τῶν τεταγμένων καὶ τὴν τροφὴν καὶ τὰ γέρα λαμβάνωσι. καὶ ὁ μὲν ἐζητεῖτο· ἐπειδή τε μηδεὶς ἀγορανομῆσαι ἑκὼν ἤθελεν, ἠναγκάσθησαν ἔκ τε τῶν τεταμιευκότων καὶ ἐκ τῶν δεδημαρχηκότων κλήρῳ τινὲς αὐτὸ ποιῆσαι. καὶ τοῦτο καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγένετο.

25. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπί τε Αἰμιλίου Λεπίδου καὶ ἐπὶ Λουκίου Ἀῤῥουντίου ὑπάτων, ἐπεὶ μηδεὶς πόρος ἀρέσκων τισὶν εὑρίσκετο, ἀλλὰ καὶ πάνυ πάντες, ὅτι καὶ ἐζητεῖτο, ἐβαρύνοντο, ἐσήνεγκεν ὁ Αὔγουστος χρήματα καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Τιβερίου ἐς τὸ ταμεῖον, ὃ καὶ στρατιωτικὸν ἐπωνόμασε. καί τισι τῶν ἐστρατηγηκότων, τοῖς λαχοῦσιν, ἐπὶ τρία ἔτη διοικεῖν προσέταξε, ῥαβδούχοις τε ἀνὰ δύο καὶ τῇ ἄλλῃ ὑπηρεσίᾳ τῇ προσηκούσῃ χρωμένοις. καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πλείω ἔτη κατὰ διαδοχὴν ἐγένετο. νῦν γὰρ αἱροῦνται πρὸς τοῦ ἀεὶ αὐτοκράτορος, καὶ χωρὶς ῥαβδούχων περιΐασιν. αὐτός τε οὖν συνεσήνεγκέ τινα, καὶ τοῦτο κατ᾽ ἔτος πράξειν ὑπέσχετο· καὶ παρὰ βασιλέων, δήμων τέ τινων ἐπαγγελίας ἐδέξατο. παρὰ γὰρ τῶν ἰδιωτῶν, καίπερ συχνῶν ἐθελοντὶ (ὥς γε ἔλεγον) ἐπιδιδόντων, οὐδὲν ἔλαβεν. ὡς δ᾽ οὖν ταῦτά τε ἐλάχιστα πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀναλισκομένων ἦν, καὶ ἀθανάτου τινὸς εὐπορίας ἐδεῖτο, προσέταξε τοῖς βουλευταῖς ζητῆσαι πόρους ἰδίᾳ καὶ καθ᾽ ἑαυτὸν ἕκαστον, καὶ τούτους ἐς βιβλία γράψαντας, δοῦ-

ναί οἱ διασκέψασθαι· οὐχ ὅτι οὐκ ἐπενόει τινά, ἀλλ᾽ ὅπως ὅτι μάλιστα αὐτοὺς πείσῃ ὃν ἐβούλετο ἑλέσθαι. ἀμέλει ἄλλων ἄλλα ἐσηγησαμένων, ἐκείνων μὲν οὐδένα ἐδοκίμασε, τὴν δ᾽ εἰκοστὴν τῶν τε κλήρων καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς ἂν οἱ τελευτῶντες τισὶ (πλὴν τῶν πάνυ συγγενῶν, ἢ καὶ πενήτων) καταλείπωσι, κατεστήσατο· ὡς καὶ ἐν τοῖς τοῦ Καίσαρος ὑπομνήμασι τὸ τέλος τοῦτο γεγραμμένον εὑρών. ἐσῆκτο μὲν γὰρ καὶ πρότερόν ποτε, καταλυθὲν δὲ μετὰ ταῦτα, αὖθις τότε ἐπανήχθη· τὰς μὲν οὖν προσόδους οὕτως ἐπηύξησε. τὰ δ᾽ ἀναλώματα διὰ τριῶν ἀνδρῶν ὑπατευκότων, οὓς ὁ κλῆρος ἀπέφηνε, τὰ μὲν συνέστειλε, τὰ δὲ καὶ παντάπασι διέγραψε.

26. Ταῦτά τε οὖν τοὺς Ῥωμαίους ἐλύπει, καὶ προσέτι καὶ λιμὸς ἰσχυρός· ὥσθ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ τούς τε μονομαχοῦντας, καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ ὤνια, ὑπὲρ πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίους σταδίους ἐξωσθῆναι· ἔκ τε τῆς θεραπείας καὶ τὸν Αὔγουστον καὶ τοὺς ἄλλους τὸ πλεῖον ἀποπέμψασθαι· καὶ δικῶν ἀνοχὰς γενέσθαι· ἐκδημεῖν τε τοῖς βουλευταῖς ἔνθα ἂν ἐθελήσωσιν ἐπιτραπῆναι. καὶ ὅπως γ᾽ ἂν μηδὲν ἐκ τούτου τὰ δόγματα ἐμποδίζηται, κύρια πάντα τὰ γιγνωσκόμενα ὑπὸ τῶν ἀεὶ παρόντων εἶναι ἐκελεύσθη. καὶ προσέτι καὶ ἄνδρες ὑπατευκότες ἐπί τε τοῦ σίτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρτου κατέστησαν, ὥστε τακτὸν ἑκάστῳ πιπράσκεσθαι. ἐπέδωκε μὲν γὰρ καὶ προῖκα ὁ Αὔγουστος τοῖς σιτοδοτουμένοις τοσοῦτον ἕτερον ὅσον ἀεὶ ἐλάμβανον. ὡς δ᾽ οὐδ᾽ ἐκεῖνο σφίσιν

ἐξήρκεσεν, οὐδὲ ἐς τὰ ἑαυτοῦ γενέθλια ἑστιαθῆναι δημοσίᾳ αὐτοὺς εἴασεν. ἐπειδή τε ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ πολλὰ τῆς πόλεως πυρὶ διεφθάρη, ἄνδρας τε ἐξελευθέρους ἑπταχῇ πρὸς τὰς ἐπικουρίας αὐτῆς κατελέξατο, καὶ ἄρχοντα ἱππέα αὐτοῖς προσέταξεν, ὡς καὶ δι' ὀλίγου σφᾶς διαλύσων. οὐ μέντοι καὶ ἐποίησε τοῦτο. καταμαθὼν γὰρ ἐκ τῆς πείρας καὶ χρησιμωτάτην καὶ ἀναγκαιοτάτην τὴν παρ' αὐτῶν βοήθειαν οὖσαν, ἐτήρησεν αὐτούς. καὶ εἰσὶ καὶ νῦν οἱ νυκτοφύλακες οὗτοι ἴδιόν τινα τρόπον οὐκ ἐκ τῶν ἀπελευθέρων ἔτι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων στρατευόμενοι· καὶ τείχη τε ἐν τῇ πόλει ἔχουσι, καὶ μισθὸν ἐκ τοῦ δημοσίου φέρουσιν.

27. Ὁ δ' οὖν ὅμιλος, οἷα ὑπό τε τοῦ λιμοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ τέλους, τοῖς θ' ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀπολωλόσι κεκακωμένος, ἤσχαλλε· καὶ πολλὰ μὲν καὶ φανερῶς νεωτεροποιΐα διελάλουν, πλείω δὲ δὴ βιβλία νύκτωρ ἐξετίθεσαν, καὶ ταῦτ' ἐλέγετο μὲν ἐκ παρασκευῆς Πουπλίου τινὸς Ῥούφου γίγνεσθαι, ὑπωπτεύετο δὲ ἐς ἄλλους. ὁ μὲν γὰρ Ῥοῦφος οὔτε ἐνθυμηθῆναί τι αὐτῶν, οὔτε πρᾶξαι ἐδύνατο· ἕτεροι δὲ τῷ ἐκείνου ὀνόματι καταχρώμενοι, καινοτομεῖν ἐπιστεύοντο. καὶ διὰ τοῦτο ζήτησίς τε αὐτῶν ἐψηφίσθη, καὶ μήνυτρα προετέθη· μηνύσεις τε ἐγίγνοντο, καὶ ἡ πόλις καὶ ἐκ τούτων ἐταράττετο· μέχρι οὗ ἥ τε σιτοδεία ἐπαύσατο, καὶ μονομαχίας ἀγῶνες ἐπὶ τῷ Δρούσῳ, πρός τε τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ Καίσαρος, καὶ πρὸς Τιβερίου Κλαυδίου Νέρωνος, τῶν υἱέων αὐτοῦ, ἐγένοντο. [καὶ ἐν αὐταῖς

ἐλέφας τε ῥινοκέρωτα κατεμαχήσατο, καὶ ἀνὴρ ἱππεὺς πλούτῳ προενεγκὼν ἐμονομάχησε.] τοῦτό τε γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τῇ τοῦ Δρούσου μνήμῃ παρεμυθήσατο, καὶ ὅτι τὸ Διοσκούρειον ὁ Τιβέριος καθιερώσας, οὐ τὸ ἑαυτοῦ μόνον ὄνομα αὐτῷ, (Κλαυδιανὸν ἑαυτὸν ἀντὶ τοῦ Κλαυδίου, διὰ τὴν ἐς τὸ τοῦ Αὐγούστου γένος ἐκποίησιν, ὀνομάσας) ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκείνου ἐπέγραψε. τά τε γὰρ τῶν πολέμων ἅμα διῴκει, καὶ ἐς τὴν πόλιν, ὁπότε παράσχοι, συνεχῶς ἐπεφοίτα, τὸ μέν τι, πραγμάτων τινῶν ἕνεκα, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον, φοβούμενος μὴ ὁ Αὔγουστος ἄλλον τινὰ παρὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ προτιμήσῃ. ταῦτά τε ἐν τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο, καὶ ἐπειδὴ ὁ τῆς Ἀχαΐας ἄρχων μέσης που τῆς ἡγεμονείας ἀπέθανε, τῷ τε ταμιείᾳ καὶ τῷ παρέδρῳ αὐτοῦ (ὃν πρεσβευτὴν, ὥσπερ εἶπον, καλοῦμεν) τῷ μὲν τὰ ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ, τῷ δὲ τὰ λοιπὰ διοικῆσαι προσετάχθη. ὅ, τε Ἡρώδης ὁ Παλαιστῖνος, αἰτίαν τινὰ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν λαβὼν, ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ὑπερωρίσθη, καὶ τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐδημοσιώθη. [ἐπειδὴ δὲ ὁ Αὔγουστος καὶ τῷ γήρᾳ καὶ τῇ τοῦ σώματος ἀσθενείᾳ ἔκαμνεν, ὥστε μὴ δύνασθαι πᾶσι τοῖς δεομένοις τι αὐτοῦ χρηματίζειν, τὰ μὲν ἄλλα αὐτὸς μετὰ τῶν συνέδρων καὶ διεσκέψατο καὶ ἐδίκαζεν, ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπὶ βήματος προκαθήμενος· τὰς δὲ πρεσβείας, τάς τε παρὰ τῶν δήμων, καὶ τὰς παρὰ τῶν βασιλέων ἀφικνουμένας, τρισὶ τῶν ὑπατευκότων ἐπέτρεψεν, ὥστ᾽ αὐτοὺς χωρὶς ἕκαστον καὶ διακούειν τινῶν, καὶ ἀπόκρισιν αὐτοῖς διδόναι, πλὴν τῶν

ὅσα ἀναγκαῖον ἦν τήν τε βουλὴν καὶ ἐκεῖνον ἐπιδιακρίνειν.]

28. Κἀν τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρόνοις καὶ πόλεμοι πολλοὶ ἐγένοντο. καὶ γὰρ λῃσταὶ συχνὰ κατέτρεχον, ὥστε τὴν Σαρδὼ μήτ' ἄρχοντα βουλευτὴν ἔτεσί τισι σχεῖν, ἀλλὰ στρατιώταις τε καὶ στρατιάρχαις ἱππεῦσιν ἐπιτραπῆναι. καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγαι ἐνεωτέριζον, ὥστε καὶ ἐπὶ δύο ἔτη τοὺς αὐτοὺς ἐν τοῖς τοῦ δήμου ἔθνεσι καὶ αἱρετούς γε ἀντὶ τῶν κληρωτῶν ἄρξαι. τὰ γὰρ τοῦ Καίσαρος καὶ ἄλλως ἐπὶ πλείω χρόνον ἐν τοῖς αὐτοῖς προσετάττετο· οὐ μέντοι καὶ περὶ πάντων αὐτῶν ἀκριβῶς ἐπεξήξω. πολλά τε γὰρ ὡς ἑκάστοις καὶ οὐκ ἀξιόλογα συνηνέχθη, καὶ οὐδένα λεπτολογηθέντα ὠφελήσειε. τά γε μὴν μνήμης τινὸς ἄξια, κεφαλαιώσας, πλὴν τῶν μεγίστων, ἐρῶ. Ἴσαυροί τε γὰρ, ἐκ λῃστείας ἀρξάμενοι, καὶ ἐς πολέμου δεινότητα προήχθησαν, μέχρι οὗ κατεδαμάσθησαν· καὶ Γαιτοῦλοι, τῷ τε Ἰούβᾳ τῷ βασιλεῖ ἀχθόμενοι, καὶ ἅμα ἀπαξιοῦντες μὴ οὐ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἄρχεσθαι, ἐπανέστησαν αὐτῷ· καὶ τήν τε πρόσχωρον ἐπόρθησαν, καὶ συχνοὺς καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρατεύσαντας σφίσιν ἀπέκτειναν. τό, τε σύμπαν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐπηυξήθησαν, ὥστε Κορνήλιον Κόσσον, τὸν κατεργασάμενον σφᾶς, τιμάς τε ἐπινικίους καὶ ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτοῦ λαβεῖν. ταῦτά τε ἅμα ἐγίγνετο, καὶ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς ἐστράτευσαν μὲν καὶ ἄλλοι τινὲς, ἐστράτευσε δὲ καὶ ὁ Τιβέριος· καὶ μέχρι γε τοῦ ποταμοῦ, πρότερον μὲν τοῦ Οὐϊσούργου, μετὰ δὲ τοῦ-

το καὶ τοῦ Ἀλβίου προεχώρησεν, οὐ μέντοι καὶ ἀξιομνημόνευτόν τι τότε γε ἐπράχθη· καίτοι καὶ αὐτοκράτορος μὴ ὅτι τοῦ Αὐγούστου, ἀλλὰ καὶ τοῦ Τιβερίου ἐπ᾽ αὐτοῖς κληθέντος, καὶ τιμὰς ἐπινικίους Γαΐου Σεντίου τοῦ τῆς Γερμανίας ἄρχοντος λαβόντος· ἐπειδὴ μὴ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δεύτερον, φοβηθέντες αὐτοὺς, ἐσπείσαντο. αἴτια δὲ τοῦ, καίπερ παρασπονδήσασι σφίσι δι᾽ ὀλίγου, αὖθις τὴν εἰρήνην δοθῆναι, τά τε τῶν Δαλματῶν καὶ τὰ τῶν Παννονίων, μειζόνως τε ταραχθέντα, καὶ ὀξείας ἐπιστροφῆς δεηθέντα, ἐγένετο.

29. Ταῖς γὰρ εἰσφοραῖς τῶν χρημάτων οἱ Δαλμάται βαρυνόμενοι, τὸν μὲν ἔμπροσθεν χρόνον καὶ ἄκοντες ἡσύχαζον· ὡς δ᾽ ὅ, τε Τιβέριος ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς τὸ δεύτερον ἐστράτευσε, καὶ Οὐαλέριος Μεσσαλῖνος, ὁ τότε καὶ τῆς Δαλματίας καὶ τῆς Παννονίας ἄρχων, αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ ἐστάλη, καὶ τὸ πολὺ τοῦ στρατοῦ συνεξήγαγε, καί τινα καὶ σφεῖς δύναμιν πέμψαι κελευσθέντες, συνῆλθόν τε ἐπὶ τούτῳ, καὶ τὴν ἡλικίαν σφῶν ἀνθοῦσαν εἶδον· οὐκέτι διεμέλλησαν, ἀλλ᾽ ἐνάγοντος αὐτοὺς ὅτιμάλιστα Βάτωνός τινος Δυσιδιάτου, τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι τινὲς ἐνεωτέρισαν, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐπελθόντας σφίσιν ἔσφηλαν· ἔπειτα δὲ ἐκ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι προσαπέστησαν. καὶ μετὰ τοῦτο καὶ Βρεῦκοι Παννονικὸν ἔθνος, Βάτωνα καὶ αὐτοὶ ἕτερον προστησάμενοι, ἐπί τε τὸ Σίρμιον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν αὐτῷ Ῥωμαίους ὥρμησαν. καὶ ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἐξεῖλον. αἰσθόμενος γὰρ τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῶν Καικίνας

Σεουῆρος, ὁ τῆς πλησιοχώρου Μυσίας ἄρχων, ἐπῆλθέ τε αὐτοῖς διαταχέων περὶ τὸν Δραοῦον ποταμὸν οὖσι, καὶ συμβαλὼν, ἐνίκησεν. ἀναμαχέσασθαι δέ πῃ διὰ βραχέος, ἐπειδὴ καὶ τῶν Ῥωμαίων συχνοὶ ἐπεπτώκεσαν, ἐλπίσαντες, πρὸς παράκλησιν συμμάχων ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν συνίστων ὅσους ἐδύναντο, ἐν δὲ τούτῳ ὁ Βάτων ὁ Δαλμάτης, ἐπὶ Σάλωνα στρατεύσας, αὐτὸς μὲν λίθῳ χαλεπῶς πληγεὶς, οὐδὲν ἔπραξεν, ἑτέρους δέ τινας πέμψας, πάντα τὰ παραθαλάσσια μέχρι τῆς Ἀπολλωνίας ἐλυμήνατο· καί τινα ἐνταῦθα μάχην δι' αὐτῶν τοὺς προσμίξαντας σφίσι Ῥωμαίους, καίπερ ἡττηθεὶς, ἀντεπεκράτησε.

30. Πυθόμενος οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσβάλωσιν, ἔκ τε τῆς Κελτικῆς ἀνέστρεψε, καὶ τὸν Μεσσαλῖνον προπέμψας, αὐτὸς τῷ πλείονι τοῦ στρατοῦ ἐφείπετο. αἰσθόμενος δὲ τῆς προσόδου αὐτῶν ὁ Βάτων, ἀπήντησε τῷ Μεσσαλίνῳ, καίπερ μηδέπω καλῶς ἔχων· καὶ ἐπικρατέστερος αὐτοῦ ἐν παρατάξει γενόμενος, ἔπειτα ἐξ ἐνέδρας ἐνικήθη. κᾀκ τούτου πρός τε τὸν Βάτωνα τὸν Βρεῦκον ἦλθε, καὶ κοινωσάμενος αὐτῷ τὸν πόλεμον, ὄρος τι Ἀλμὰν κατέλαβε. κᾀνταῦθα πρὸς μὲν τοῦ Ῥυμητάλκου τοῦ Θρᾳκὸς, προπεμφθέντος ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ Σεουήρου, βραχείᾳ τινὶ μάχῃ ἡττήθησαν, πρὸς δ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἰσχυρῶς ἀντέσχον. καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Σεουήρου ἐς τὴν Μυσίαν, διά τε τοὺς Δακοὺς, καὶ διὰ τοὺς Σαυρομάτας, πορθοῦντας αὐτὴν, ἀπάραντος, καὶ τοῦ

Τιβερίου τοῦ τε Μεσσαλίνου ἐν Σισκίᾳ ἐγχρονισάντων, τήν τε συμμαχίδα σφῶν ἐπέδραμον, καὶ συχνοὺς προσαπέστησαν· καὶ ἐς μὲν χεῖρας, καίπερ τοῦ Τιβερίου πλησιάσαντος σφίσιν, οὐκ ἦλθον αὐτῷ, ἄλλοσε δὲ καὶ ἄλλοσε μεθιστάμενοι, πολλὰ ἐπόρθησαν. τῆς τε γὰρ χώρας ἐμπείρως ἔχοντες, καὶ κούφως ἐσκευασμένοι, ῥᾳδίως ὅπη ποτὲ ἐβούλοντο ἐχώρουν. καὶ ἐπειδή γε ὁ χειμὼν ἐνέστη, πολὺ πλείω ἐκακούργησαν. καὶ γὰρ καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν αὖθις ἐνέβαλον. καὶ τούτους μὲν ὅ, τε Ῥυμητάλκης καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ῥασκύπορις μάχῃ κατέλαβον· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τῇ μὲν χώρᾳ σφῶν, πορθουμένῃ μετὰ τοῦτο ἐπί τε Καικιλίου Μετέλλου καὶ ἐπὶ Λικιννίου Σιλανοῦ ὑπάτων, οὐκ ἐπήμυναν, ἐς δὲ τὰ ἐρυμνὰ ἀναφυγόντες, ἐκεῖθεν ὅπη παρείκοι καταδρομὰς ἐποιοῦντο.

31. Μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Αὔγουστος, καὶ ὑποπτεύσας ἐς τὸν Τιβέριον, ὡς δυνηθέντα μὲν ἂν διαταχέων αὐτοὺς κρατῆσαι, τρίβοντα δὲ ἐξεπίτηδες, ἵν᾿ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου προφάσει ᾖ· πέμπει τὸν Γερμανικόν, καίτοι ταμιεύοντα, στρατιώτας οἱ οὐκ εὐγενεῖς μόνον ἀλλὰ καὶ ἐξελευθέρους δούς, ἄλλους τε, καὶ ὅσους παρά τε τῶν ἀνδρῶν καὶ παρὰ τῶν γυναικῶν δούλους, πρὸς τὰ τιμήματα αὐτῶν, σὺν τροφῇ ἑξαμήνῳ λαβὼν ἠλευθέρωσεν. οὐ μόνον δὲ τοῦτο πρὸς τὴν τοῦ πολέμου χρείαν ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἱππέων τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ γιγνομένην ἀνεβάλετο· κατά τε τῆς πανηγύρεως τῆς μεγάλης ηὔξατο, ὅτι

γυνή τις ἐς τὸν βραχίονα γράμματα ἄττα ἐντεμοῦσα, ἐθειάσέ τινα. ᾔσθετο μὲν γὰρ ὅτι οὐκ ἐκ θεοῦ κατέσχητο, ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς αὐτὸ ἐπεποιήκει. ἐπειδὴ δὲ τὸ πλῆθος ἄλλως τε καὶ διὰ τοὺς πολέμους, τόν τε λιμὸν, ὃς καὶ τότε αὖθις συνέβη, δεινῶς ἐταράττετο, πιστεύειν τε καὶ αὐτὸς τοῖς λεχθεῖσιν ἐπλάττετο, καὶ πάνθ' ὅσα παραμυθήσεσθαι τὸν ὅμιλον ἤμελλεν, ὡς καὶ ἀναγκαῖα ἔπραττε. καὶ ἐπί γε τῇ σιτοδείᾳ δύο αὖθις ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἐπιμελητὰς τοῦ σίτου σὺν ῥαβδούχοις ἀπέδειξε. προσδεόμενος δὲ δὴ χρημάτων, ἔς τε τοὺς πολέμους καὶ ἐς τὴν τῶν νυκτοφυλάκων τροφὴν, τό, τε τέλος τὸ τῆς πεντηκοστῆς ἐπὶ τῇ τῶν ἀνδραπόδων πράσει ἐσήγαγε, καὶ τὸ ἀργύριον, τὸ τοῖς στρατηγοῖς τοῖς τὰς ὁπλομαχίας ποιοῦσιν ἐκ τοῦ δημοσίου διδόμενον, ἐκέλευσε μηκέτ' ἀναλίσκεσθαι.

32. Τὸν δὲ δὴ Γερμανικὸν, ἀλλ' οὐ τὸν Ἀγρίππαν, ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξέπεμψεν, ὅτι δουλοπρεπής τε ἐκεῖνος ἦν, καὶ ταπλεῖστα ἡλιεύετο· ὅθενπερ καὶ Ποσειδῶνα ἑαυτὸν ἐπωνόμαζε. τῇ τε ὀργῇ προπετεῖ ἐχρῆτο, καὶ τὴν Ἰουλίαν ὡς μητρυιὰν διέβαλλεν, αὐτῷ τε τῷ Αὐγούστῳ πολλάκις ὑπὲρ τῶν πατρῴων ἐπεκάλει· καὶ (οὐ γὰρ ἐσωφρονίζετο) ἀπεκηρύχθη, καὶ ἥ τε οὐσία αὐτοῦ τῷ στρατιωτικῷ ταμείῳ ἐδόθη, καὶ αὐτὸς ἐς Πλανασίαν τὴν πρὸς Κύρνῳ νῆσον ἐνεβλήθη. ταῦτα μὲν ἐν τῇ πόλει ἐγένετο. τοῦ δὲ δὴ Γερμανικοῦ ἐς τὴν Παννονίαν ἐλθόντος, καὶ στρατευμάτων πολλαχόθεν ἐκεῖσε συνιόντων, τηρήσαντες οἱ Βάτωνες τὸν Σεουῆρον

ἐκ τῆς Μυσίας προσιόντα, ἐπέπεσον αὐτῷ ἀπροσδόκητοι, στρατοπεδευομένῳ πρὸς τοῖς Οὐολκαίοις ἕλεσι· καὶ τοὺς μὲν ἔξω τοῦ ταφρεύματος ἐφόβησαν, καὶ κατήῤῥαξαν ἐς αὐτό· δεξαμένων δὲ σφᾶς τῶν ἔνδον, ἡττήθησαν. καὶ μετὰ τοῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι νεμηθέντες, ὅπως πολλαχῇ ἅμα τῆς χώρας κατατρέχωσιν, οἱ μὲν ἄλλοι οὐδὲν ἄξιον λόγου τότε γε ἔδρασαν· ὁ δὲ δὴ Γερμανικὸς Μαζαίους, Δαλματικὸν ἔθνος, μάχῃ νικήσας ἐκάκωσεν. ἐν μὲν δὴ τῷ ἔτει ἐκείνῳ ταῦτα ἐπράχθη.

33. Μάρκου δὲ δὴ Φουρίου μετὰ Σέξστου Νωνίου ὑπατεύσαντος, ἐπεθύμησαν μὲν καὶ οἱ Δαλμάται καὶ οἱ Παννόνιοι συμβῆναι, διὰ τὸ τὸ μὲν πρῶτον λιμῷ, εἶτα καὶ νόσῳ ἀπ' αὐτοῦ, πόαις τέ τισιν ἀλλοκότοις καὶ ῥίζαις χρώμενοι, πονηθῆναι· οὐκ ἐπεκηρυκεύσαντο δὲ, κωλυσάντων τῶν μηδεμίαν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐλπίδα σωτηρίας ἐχόντων· ἀλλὰ καὶ ὣς ἀντεῖχον. τοῦ δέ γε Γερμανικοῦ τοῦ υἱέος Δρούσου, ὡς εἴρηται, κατ' αὐτῶν ἐστρατευμένου, καὶ πόλει τινὶ ὀχυρᾷ προσκαθημένου, καὶ μὴ οἵου τε γιγνομένου ταύτην ἑλεῖν, Πουλίων ἱππεὺς Κελτὸς, λίθον ἐς τὸ τεῖχος ἀφεὶς, οὕτω τὴν ἔπαλξιν διέσεισεν, ὥστε αὐτὴν αὐτίκα πεσεῖν, καὶ τὸν ἄνδρα τὸν ἐπικεκλιμένον οἱ συγκατασπάσαι. γενομένου δὲ τούτου, ἐκπλαγέντες οἱ ἄλλοι καὶ φοβηθέντες, τό, τε τεῖχος ἐκεῖνο ἐξέλιπον, καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνέδραμον· καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ταύτην καὶ ἑαυτοὺς παρέδοσαν. τοῦ δὲ δὴ Βάτωνος, ὃς πολλὰ τοὺς Ῥωμαίους, ἀποστήσας τοὺς Δαλμάτας, ἐκάκωσε,

καθ' ὁμολογίαν πρὸς τῷ Τιβερίῳ προσεχώρησαν, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ βήματος αὐτῷ καθημένῳ προσενεχθέντος, ὁ μὲν Τιβέριος ἠρώτησεν αὐτόν, τί ὑμῖν ἔδοξε καὶ ἀποστῆναι, καὶ τοσοῦτον ἡμῖν χρόνον ἀντιπολεμῆσαι, ὁ δ' ἔφη, ὅτι „ὑμεῖς τούτων αἴτιοι ἐστέ. ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ὑμῶν φύλακας οὐ κύνας, οὐδὲ νομέας, ἀλλὰ λύκους πέμπετε." ἡ μὲν οὖν Δαλματία, τοῦτο μὲν πολέμῳ, τοῦτο δὲ καὶ ὁμολογίᾳ, πάλιν προσεχώρησε τοῖς Ῥωμαίοις.

34. Τότε δὲ καὶ ὁ Αὔγουστος τῇ μὲν γερουσίᾳ[1] καὶ ἄνευ ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ δικάζειν ἐπέτρεψεν, ἐς δὲ τὸν δῆμον οὐκέτι παρῄει· ἀλλὰ τῷ μὲν προτέρῳ ἔτει πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτός, ἐπειδήπερ ἐστασιάζετο, ἀπέδειξε· τούτῳ δὲ, καὶ τοῖς ἔπειτα, γράμματά τινα ἐκτιθεὶς, συνίστη τῷ τε πλήθει καὶ τῷ δήμῳ ὅσους ἐσπούδαζε. πρὸς μέντοι τὰς τῶν πολέμων διαχειρίσεις οὕτως ἔῤῥωτο, ὥσθ' ἵν' ἐγγύθεν καὶ ἐπὶ τοῖς Δαλμάταις καὶ ἐπὶ τοῖς Παννονίοις πᾶν ὅ, τι χρὴ συμβουλεύειν ἔχῃ, πρὸς Ἀρίμινον ἐξώρμησε. καὶ ἐπί τε τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ εὐχαὶ ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ αἱ θυσίαι, ὥσπερ ἐκ πολεμίας τινὸς ἀνακομισθέντος, ἐτελέσθησαν. ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπράχθη. ἐν δὲ τούτῳ ὁ Βάτων ὁ Βρεῦκος, ὁ τόν τε Πίννην προδοὺς, καὶ μισθὸν τούτου τὴν ἀρχὴν τῶν Βρεύκων λαβὼν, ἁλούς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου Βάτωνος, καὶ διεφθάρη. ἐπειδὴ γὰρ ὑποπτεύσας τι ἐς τὸ ὑπήκοον, ὁμήρους καθ' ἕκαστον τῶν φρουρίων περιϊὼν ᾔτει, μαθὼν τοῦτ' ἐκεῖνος ἐνήδρευσέ που αὐτὸν, καὶ μάχῃ κρατήσας, κατέκλεισεν ἐς τεῖχος· καὶ μετὰ

τοῦτ' ἐκδοθέντα ὑπὸ τῶν ἔνδον λαβὼν, παρήγαγέ τε ἐς τὸ στράτευμα, καὶ καταψηφισθέντα ἀποθανεῖν ἐν χερσὶν ἐποίησε. γενομένου δὲ τούτου, συχνοὶ τῶν Παννονίων ἐπανέστησαν· καὶ αὐτὸς ὁ Σιλουανὸς ἐπιστρατεύσας, τούς τε Βρεύκους ἐνίκησε, καὶ τῶν ἄλλων τινὰς ἀμαχεὶ προσεποιήσατο. ἰδὼν οὖν ταῦτα ὁ Βάτων, τῆς μὲν Παννονίας οὐδεμίαν ἔτ' ἐλπίδα ἔσχε, τὰς δὲ ἐς τὴν Δαλματίαν ἐξ αὐτῆς ἐσόδους φρουραῖς διαλαβὼν, ἐκείνην ἐπόρθει. καὶ οὕτω καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Παννονίων, ἄλλως τε καὶ τῆς χώρας σφῶν ὑπὸ τοῦ Σιλουανοῦ κακουμένης, ὡμολόγησαν, πλὴν καθ' ὅσον λῃστρικά τινα, οἷα ἐκ ταραχῆς τοσαύτης ἐπὶ πλεῖον κακουργοῦντα, διεγένοντο· (ὅπερ που καὶ ἀεὶ, ὡς εἰπεῖν, παρά τε τοῖς ἄλλοις, καὶ παρ' ἐκείνοις μάλιστα συμβαίνει·) καὶ ταῦτα μὲν ἄλλοι καθῄρουν.

ΤΩΝ
ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ
ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LVI. Romanae Historiae Dionis.

Quemadmodum ad eos, quibus liberi essent, ac deinde ad eos, quibus liberi coniugesque non essent, Augustus verba fecerit: ac quae de iis constituerit. c. 1 — 10.

Vt Quintilius Varus a Germanis victus occubuerit. c. 18 — 24.

Quomodo templum Concordiae fuerit dedicatum, ac Liviae porticus. c. 25 — 27.

De morte Augusti. c. 29 — 47.

Annis Acta haec VI. in quibus consules,

post C. N.	V. C.	
9.	762.	*Q. Sulpicius Q. F. Camerinus, et C. Poppaeus Q. F. Sabinus.*
10.	763.	*P. Cornelius P. F. Dolobella, et C. Iunius Silanus.*
11.	764.	*M'. Aemilius Q. F. Lepidus, et T. Statilius T. F. Taurus.*
12.	765.	*Germanicus Caesaris F. Caesar, et C. Fonteius C. F. Capito.*
13.	766.	*L. Munatius L. F. Plancus, et C. Silius C. F. Caecina.*
14.	767.	*Sex. Pompeius Sex. F. et Sex. Apuleius Sex. F.*

Ὁ δὲ δὴ Τιβέριος ἐς τὴν Ῥώμην, μετὰ τὸν χειμῶνα, ἐν ᾧ Κυΐντος Σουλπίκιος καὶ Γάϊος Σαβῖνος ὑπάτευσαν, ἀνεκομίσθη. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ Αὔγουστος ἐς τὸ προάστειον ἀπαντήσας, ἦλθέ τε μετ' αὐτοῦ ἐς τὰ Σεπτά, κἀνταῦθα ἀπὸ βήματος τὸν δῆμον ἠσπάσατο· καὶ μετὰ τοῦτο τά τε ἄλλα τὰ προσήκοντα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐποίησε, καὶ θέας ἐπινικίους διὰ τῶν ὑπάτων. ἐπειδή τε οἱ ἱππεῖς πολλῇ ἐν αὐταῖς

σπουδῇ τὸν νόμον, τὸν περὶ τῶν μὴ γαμούντων μήτε τεκνούντων, καταλυθῆναι ἠξίουν, ἤθροισεν ἐς τὴν ἀγορὰν χωρὶς μὲν τοὺς ἀγυναίους σφῶν, χωρὶς δὲ τοὺς γεγαμηκότας, ἢ καὶ τέκνα ἔχοντας· καὶ ἰδὼν πολὺ τούτους ἐκείνων ἐλάττους, ἤλγησέ τε, καὶ διελέξατο αὐτοῖς τοιάδε.

2. „Εἰ καὶ ὀλίγοι παντάπασιν, ὥς γε πρὸς τοσοῦτον ὄγκον πόλεως εἰπεῖν, καὶ πολλῷ καταδεέστεροι τῶν ἑτέρων τῶν μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν ἐθελόντων ἐστέ, ἀλλ' ἔγωγε καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ, καὶ πολλὴν χάριν ὑμῖν ἔχω, ὅτι καὶ ἐπείσθητε, καὶ τὴν πατρίδα συμπληθύετε. ἐκ γὰρ τῶν οὕτω βιούντων παμπληθεῖς οἱ μετὰ ταῦτα Ῥωμαῖοι γενήσονται. καὶ γὰρ τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ πάνυ βραχεῖς ὄντες, ἔπειτα γάμων ἐπιμεληθέντες καὶ τέκνα ποιησάμενοι, πάντας ἀνθρώπους, οὐκ εὐανδρίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολυανθρωπίᾳ, ὑπερέφυμεν. ὧν χρὴ μεμνημένους, τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀϊδίῳ διαδοχῇ γενῶν, ὥσπερ τινῶν λαμπαδίων, παραμυθεῖσθαι· ἵν' ἐν ᾧ μόνῳ τῆς θείας εὐδαιμονίας ἡττώμεθα, τοῦτ' ἐξ ἀλλήλων ἀθάνατον καθιστώμεθα. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος ἐκεῖνος θεός, ὁ τεκτηνάμενος ἡμᾶς, διχῇ τε διεῖλε τὸ θνητὸν γένος, καὶ τὸ μὲν ἄῤῥεν αὐτοῦ, τὸ δὲ θῆλυ ἀποδείξας, ἔρωτα καὶ ἀνάγκην σφίσι τῆς πρὸς ἀλλήλους συνουσίας ἐνέβαλε, καὶ γόνιμον τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν ἐποίησεν, ὅπως ἐκ τῶν ἀεὶ γεννωμένων ἀΐδιον τρόπον τινὰ καὶ τὸ θνητὸν ἀπεργάσηται. καίτοι καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν

οἱ μὲν, ἄῤῥενες, αἱ δὲ, θήλειαι νομίζονται. καὶ οἱ μὲν γεγεννηκέναι τινὰς, οἱ δὲ ἐκ τινῶν γεγεννῆσθαι παραδέδονται. οὕτω παρ᾽ ἐκείνοις τοῖς μηδὲν τούτων δεομένοις καλὸν εἶναι δέδοκται καὶ γάμος καὶ τέκνωσις.

3. „Ὥστε ὀρθῶς μὲν ἐποιήσατε, τοὺς θεοὺς μιμησάμενοι, ὀρθῶς δὲ, καὶ τοὺς πατέρας ζηλώσαντες· ἵν᾽ ὥσπερ ὑμᾶς ἐκεῖνοι ἐγέννησαν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄλλους τεκνώσητε· καὶ καθάπερ ἐκείνους ὑμεῖς προγόνους καὶ ἡγεῖσθε καὶ ὀνομάζετε, οὕτω καὶ ὑμᾶς ἕτεροι καὶ νομίσωσι καὶ προσείπωσι· τά τε ἔργα ὅσα ἐκεῖνοι καλῶς πράξαντες ὑμῖν μετ᾽ εὐκλείας παρέδοσαν, καὶ ὑμεῖς ἄλλοις παραδῶτε· καὶ τὰ κτήματα ὅσα αὐτοὶ κτησάμενοι κατέλιπον ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἑτέροις ἐξ ὑμῶν αὐτῶν γεγονόσι καταλίπητε. πῶς μὲν γὰρ οὐκ ἄριστον γυνὴ σώφρων, οἰκουρὸς, οἰκονόμος, παιδοτρόφος; ὑγιαίνοντά τε εὐφρᾶναι, καὶ ἀσθενοῦντα θεραπεῦσαι; εὐτυχοῦντί τε συγγενέσθαι, καὶ δυστυχοῦντα παραμυθήσασθαι; τοῦ τε νέου τὴν ἐμμανῆ φύσιν καθεῖρξαι, καὶ τοῦ πρεσβυτέρου τὴν ἔξωρον αὐστηρότητα κεράσαι; πῶς δ᾽ οὐχ ἡδὺ, ἀνελέσθαι τέκνον ἐξ ἀμφοῖν συμπεφυκὸς, καὶ θρέψαι καὶ παιδεῦσαι, εἰκόνα μὲν τοῦ σώματος, εἰκόνα δὲ καὶ τῆς ψυχῆς, ὥστε ἐν ἐκείνῳ αὐξηθέντι ἕτερον αὐτὸν γενέσθαι; πῶς δ᾽ οὐ μακαριστὸν, ἀπαλλαττόμενον ἐκ τοῦ βίου, διάδοχον καὶ κληρονόμον τοῦ βίου καὶ τοῦ γένους οἰκεῖον ἐξ ἑαυτοῦ γεγονότα καταλιπεῖν; καὶ τῇ μὲν φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ διαλυθῆναι, τῇ δὲ ἐκείνου διαδοχῇ ζῆσαι;

σπουδῇ τὸν νόμον, τὸν περὶ τῶν μήτε γαμούντων μήτε τεκνούντων, καταλυθῆναι ἠξίουν, ἤθροισεν ἐς τὴν ἀγορὰν χωρὶς μὲν τοὺς ἀγυναίους σφῶν, χωρὶς δὲ τοὺς γεγαμηκότας, ἢ καὶ τέκνα ἔχοντας· καὶ ἰδὼν πολὺ τούτους ἐκείνων ἐλάττους, ἤλγησέ τε, καὶ διελέξατο αὐτοῖς τοιάδε.

2. „Εἰ καὶ ὀλίγοι παντάπασιν, ὥς γε πρὸς τοσοῦτον ὄγκον πόλεως εἰπεῖν, καὶ πολλῷ καταδεέστεροι τῶν ἑτέρων τῶν μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν ἐθελόντων ἐστὲ, ἀλλ' ἔγωγε καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ, καὶ πολλὴν χάριν ὑμῖν ἔχω, ὅτι καὶ ἐπείσθητε, καὶ τὴν πατρίδα συμπληθύετε. ἐκ γὰρ τῶν οὕτω βιούντων παμπληθεῖς οἱ μετὰ ταῦτα Ῥωμαῖοι γενήσονται. καὶ γὰρ τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ πάνυ βραχεῖς ὄντες, ἔπειτα γάμων ἐπιμεληθέντες, καὶ τέκνα ποιησάμενοι, πάντας ἀνθρώπους, οὐκ εὐανδρίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολυανθρωπίᾳ, ὑπερέφυμεν. ὧν χρὴ μεμνημένους, τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀϊδίῳ διαδοχῇ γενῶν, ὥσπερ τινῶν λαμπαδίων, παραμυθεῖσθαι· ἵν' ἐν ᾧ μόνῳ τῆς θείας εὐδαιμονίας ἡττώμεθα, τοῦτ' ἐξ ἀλλήλων ἀθάνατον καθιστώμεθα. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος ἐκεῖνος θεὸς, ὁ τεκτηνάμενος ἡμᾶς, διχῇ τε διεῖλε τὸ θνητὸν γένος, καὶ τὸ μὲν ἄῤῥεν αὐτοῦ, τὸ δὲ θῆλυ ἀποδείξας, ἔρωτα καὶ ἀνάγκην σφίσι τῆς πρὸς ἀλλήλους συνουσίας ἐνέβαλε, καὶ γόνιμον τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν ἐποίησεν, ὅπως ἐκ τῶν ἀεὶ γεννωμένων ἀΐδιόν τρόπον τινὰ καὶ τὸ θνητὸν ἀπεργάσηται. καίτοι καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν

οἱ μὲν, ἄῤῥενες, αἱ δὲ, θήλειαι νομίζονται. καὶ οἱ μὲν γεγεννηκέναι τινὰς, οἱ δὲ ἐκ τινῶν γεγεννῆσθαι παραδέδονται. οὕτω παῤ ἐκείνοις τοῖς μηδὲν τούτων δεομένοις καλὸν εἶναι δέδοκται καὶ γάμος καὶ τέκνωσις.

3. „Ὥστε ὀρθῶς μὲν ἐποιήσατε, τοὺς θεοὺς μιμησάμενοι, ὀρθῶς δὲ, καὶ τοὺς πατέρας ζηλώσαντες· ἵν᾽ ὥσπερ ὑμᾶς ἐκεῖνοι ἐγέννησαν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἄλλους τεκνώσητε· καὶ καθάπερ ἐκείνους ὑμεῖς προγόνους καὶ ἡγεῖσθε καὶ ὀνομάζετε, οὕτω καὶ ὑμᾶς ἕτεροι καὶ νομίσωσι καὶ προσείπωσι· τά τε ἔργα ὅσα ἐκεῖνοι καλῶς πράξαντες ὑμῖν μετ᾽ εὐκλείας παρέδοσαν, καὶ ὑμεῖς ἄλλοις παραδῶτε· καὶ τὰ κτήματα ὅσα αὐτοὶ κτησάμενοι κατέλιπον ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἑτέροις ἐξ ὑμῶν αὐτῶν γεγονόσι καταλίπητε. πῶς μὲν γὰρ οὐκ ἄριστον γυνὴ σώφρων, οἰκουρὸς, οἰκονόμος, παιδοτρόφος; ὑγιαίνοντά τε εὐφρᾶναι, καὶ ἀσθενοῦντα θεραπεῦσαι; εὐτυχοῦντί τε συγγενέσθαι, καὶ δυστυχοῦντα παραμυθήσασθαι; τοῦ τε νέου τὴν ἐμμανῆ φύσιν καθεῖρξαι, καὶ τοῦ πρεσβυτέρου τὴν ἔξωρον αὐστηρότητα κεράσαι; πῶς δ᾽ οὐχ ἡδὺ, ἀνελέσθαι τέκνον ἐξ ἀμφοῖν συμπεφυκὸς, καὶ θρέψαι καὶ παιδεῦσαι, εἰκόνα μὲν τοῦ σώματος, εἰκόνα δὲ καὶ τῆς ψυχῆς, ὥστε ἐν ἐκείνῳ αὐξηθέντι ἕτερον αὐτὸν γενέσθαι; πῶς δ᾽ οὐ μακαριστὸν, ἀπαλλαττόμενον ἐκ τοῦ βίου, διάδοχον καὶ κληρονόμον τοῦ βίου καὶ τοῦ γένους οἰκεῖον ἐξ ἑαυτοῦ γεγονότα καταλιπεῖν; καὶ τῇ μὲν φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ διαλυθῆναι, τῇ δὲ ἐκείνου διαδοχῇ ζῆσαι;

καὶ μήτε ἐπ' ἀλλοτρίοις, ὥσπερ ἐν πολέμῳ, γενέσθαι, μήτε ἄρδην, ὥστε ἐν πολέμῳ, ἀπολέσθαι; καὶ ταῦτα μὲν τὰ κέρδη ἰδίᾳ που τοῖς γαμοῦσι καὶ τεκνοποιοῦσιν ὑπάρχει· τῷ δὲ δὴ κοινῷ, οὗπερ ἕνεκα καὶ παρὰ γνώμην πολλὰ ποιεῖν ὀφείλομεν, πῶς μὲν οὐ καλὸν, πῶς δ' οὐκ ἀναγκαῖον, εἴπερ αἵ τε πόλεις καὶ οἱ δῆμοι ἔσονται, καὶ ὑμεῖς τε ἑτέρων ἄρξετε, καὶ οἱ ἄλλοι ὑμῖν ὑπακούσουσι, πολυπληθίᾳ ἔν τε εἰρήνῃ γῆν ἐργάσασθαι, καὶ ναυτιλίᾳ ναυτίλλεσθαι, τέχνας τε ἀσκῆσαι, καὶ δημιουργίας ἐπιτηδεῦσαι, καὶ ἐν πολέμῳ τά τε ὄντα προθυμότερον διὰ τὰ γένη σῶσαι, καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων ἑτέρους καταστῆσαι; ὑμᾶς μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, (μόνοι γὰρ ἄνδρες δικαίως ὀνομάζεσθε) καὶ ὦ πατέρες, (καὶ γὰρ ταύτην ἄξιοι τὴν ἐπωνυμίαν ὁμοίως ἐμοὶ ἔχειν ἐστέ) καὶ φιλῶ διὰ ταῦτα καὶ ἐπαινῶ, καὶ τούτοις οἷς τέθεικα ἄθλοις ἀγάλλω, καὶ προσέτι καὶ ἄλλαις καὶ τιμαῖς καὶ ἀρχαῖς ἐπιγαυρώσω· ὥστ' αὐτούς τε μεγάλα καρπώσασθαι, καὶ τοῖς παισὶ μὴ ἐλάττω καταλιπεῖν. καταβήσομαι δὲ δὴ καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς οὔτε τι τῶν ὁμοίων ὑμῖν πεποιηκότας, καὶ πάντων διὰ τοῦτο τῶν ἐναντίων τευξομένους· ἵνα μὴ μόνον ἐκ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἔτι καὶ μᾶλλον καταμάθητε, ὅσον αὐτῶν διαφέρετε."

4. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰ μὲν παραχρῆμα δοὺς τισὶν αὐτῶν, τὰ δ' ὑποσχόμενος, μετῆλθέ τε πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἔλεξε καὶ ἐκείνοις τάδε.

„Θαυμαστὸν μέν τι πέπονθα, ὦ, τί ἂν ὀνομάσαιμι ὑμᾶς; ἄνδρας; ἀλλ' οὐδὲν ἀνδρῶν ἔργον παρέχεσθε. πολίτας; ἀλλ' ὅσον ἐφ' ὑμῖν, ἡ πόλις ἀπόλλυται. Ῥωμαίους; ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε τὸ ὄνομα τοῦτο καταλῦσαι. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε, οἵτινές ποτε ἐστὲ, καὶ ὅ, τι δή ποτε χαίρετε ὀνομαζόμενοι, παράδοξον μέν τι πάθος πέπονθα. ὑπὲρ γὰρ τῆς πολυανθρωπίας ὑμῶν ἀεί τε πάντα ποιῶν, καὶ νῦν ἐπιτιμήσειν ὑμῖν μέλλων, ἀηδῶς ὑμᾶς ὁρῶ πολλοὺς ὄντας· καὶ μᾶλλον ἂν ἐβουλόμην τοσούτους μὲν τοὺς ἑτέρους ἐκείνους, οἷς προδιείλεγμαι, εἶναι, ἢ ὅσοι ὑμεῖς ὁρᾶσθε· ὑμᾶς δὲ δὴ μάλιστα μὲν σὺν ἐκείνοις τετάχθαι, εἰ δὲ μὴ, μὴ εἰδέναι· οἵτινες οὔτε τῆς τῶν θεῶν προνοίας, οὔτε τῆς τῶν προπατόρων ἐπιμελείας ἐνθυμηθέντες, ἐπιθυμεῖτε πᾶν μὲν τὸ γένος ὑμῶν ἀφανίσαι, καὶ θνητὸν ὄντως ποιῆσαι, πᾶν δὲ τὸ Ῥωμαίων ἔθνος φθεῖραι καὶ παῦσαι. τί μὲν γὰρ ἂν ὑπολειφθείη σπέρμα ἀνθρώπινον, ἂν τὰ αὐτὰ ὑμῖν καὶ οἱ ἄλλοι πράξωσι πάντες; ὧν ἀρχηγοὶ γεγονότες, εὐλόγως ἂν τὴν αἰτίαν τῆς πανωλεθρίας ἔχητε. πῶς δ' οὐκ, ἂν μηδένες ἄλλοι ζηλώσωσιν ὑμᾶς, εἰκότως ἂν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο μισεῖσθε, ὅτι παρορᾶτέ τε ἃ μηδεὶς ἂν ἄλλος παρίδοι, καὶ ἀμελεῖτε ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος ἀμελήσειε; καὶ νόμους καὶ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα ἐσφέρετε, ἃ ζηλώσαντες μὲν πάντες ἂν ἀπόλοιντο, μισήσαντες δ', ὑμᾶς ἂν δικαιώσειαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῶν φονέων φειδόμεθα, ὅτι μὴ πάντες φονεύουσιν· οὐδὲ τοὺς ἱεροσύλους ἀφίεμεν, ὅτι μὴ πάντες

ἱεροσυλοῦσιν· ἵν' ἄλλος ὅστις ἂν τῶν ἀπειρημένων τι πράττων ἁλῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου κολάζηται, ὅτι μόνος, ἢ καὶ μετ' ὀλίγων, ποιεῖ τι τοιοῦτον ὃ μηδεὶς ἕτερος.

5. „Καίτοι κἂν τὰ μέγιστά τις ἀδικήματα ὀνομάσῃ, οὐδέν ἐστι τἆλλα πρὸς τοῦτο τὸ νῦν ὑφ' ὑμῶν γιγνόμενον· οὐχ ὅτι ἓν πρὸς ἓν ἐξεταζόμενα, ἀλλ' οὐδ' ὁμοῦ πάντα πρὸς τοῦτο τὸ ἓν παραβαλλόμενα. καὶ γὰρ μιαιφονεῖτε, μηδὲ τεκνοῦντες ἀρχὴν τοὺς ἐξ ὑμῶν γεννηθῆναι ὀφείλοντας· καὶ ἀνοσιουργεῖτε, τά τε ὀνόματα καὶ τὰς τιμὰς τῶν προγόνων παύοντες· καὶ ἀσεβεῖτε, τά τε γένη ὑμῶν τὰ καταδειχθέντα ὑπὸ τῶν θεῶν ἀφανίζοντες, καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀναθημάτων αὐτῶν, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀπολλύντες· τά τε ἱερὰ διὰ τοῦτου καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν ἀνατρέποντες. καὶ μέντοι καὶ τὴν πολιτείαν καταλύοντες, οὐ πείθεσθε τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα προδίδοτε, στεριφήν τε καὶ ἄγονον ἀπεργαζόμενοι· μᾶλλον δὲ ἄρδην κατασκάπτετε, ἔρημον τῶν οἰκησόντων ποιοῦντες. ἄνθρωποι γάρ που πόλις ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ οἰκίαι, οὐδὲ στοαὶ, οὐδ' ἀγοραὶ ἀνδρῶν κεναί. ἐνθυμήθητε οὖν, τίνα μὲν οὐκ ἂν ὀργὴν ὁ Ῥωμύλος ἐκεῖνος ὁ ἀρχηγέτης ἡμῶν δικαίως λάβοι, λογισάμενος τά τε καθ' ἑαυτὸν, ὅθεν ἐγεννήθη, καὶ τὰ ὑμέτερα, ὅτι οὐδὲ ἐκ νομίμων γάμων παιδοποιεῖσθαι ἐθέλετε; τίνα δ' οὐκ ἂν οἱ μετ' αὐτοῦ Ῥωμαῖοι, ἐννοήσαντες ὅτι αὐτοὶ μὲν καὶ τὰς ἀλλοτρίας κόρας ἥρπασαν, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὰς οἰκείας ἀγαπᾶτε; καὶ οἱ μὲν καὶ ἐκ τῶν πολεμίων

ἐπαιδοποιήσαντο, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν πολιτίδων τεκνοῦτε; τίνα ὁ Κούρτιος, ὁ καὶ ἀποθανεῖν ὑπομείνας, ἵνα μὴ στερηθῶσι τῶν γυναικῶν οἱ γεγαμηκότες; τίνα ἡ Ἑρσιλία, ἡ καὶ τῇ θυγατρὶ ἀκολουθήσασα, καὶ τὰ γαμικὰ πάνθ᾽ ἡμῖν καταδείξασα; ἀλλ᾽ οἱ μὲν πατέρες ἡμῶν καὶ ἐπολέμησαν πρὸς Σαβίνους ὑπὲρ τῶν γάμων, καὶ κατελύσαντο, τῶν τε γυναικῶν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων συναλλαξάντων σφᾶς, ὅρκους τε ἐπὶ τούτοις ἐπήγαγον, καὶ συνθήκας τινὰς ἐποιήσαντο· ὑμεῖς δὲ καὶ ἐκεῖνα πάντα συγχεῖτε. διὰ τί; ἢ ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀεὶ ἄγυνοι ἦτε, ὥσπερ αἱ ἱέρειαι αἱ ἀειπαρθένοι ἄνανδροι εἰσίν; οὐκοῦν καὶ κολάζεσθε, ἂν ἀσελγαίνητέ τι, ὥσπερ καὶ ἐκεῖναι.

6. „Πικρῶς εὖ οἶδ᾽ ὅτι καὶ τραχέως δοκῶ ὑμῖν διαλέγεσθαι· ἀλλὰ πρῶτον μὲν λογίσασθε, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ συχνοὺς καὶ καίοντες, ὅταν μὴ δύνωνται ἄλλως πως ὑγιεῖς γενέσθαι, θεραπεύουσιν. ἔπειτα δὲ οὔτε ἑκὼν οὔθ᾽ ἡδέως αὐτὰ λέγω. ὥστε ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸ τοῦθ᾽ ὑμῖν ἐγκαλῶ, ὅτι με ἐς τούτους τοὺς λόγους προηγάγετε. ὑμεῖς δ᾽ εἴπερ ἄχθεσθε τοῖς εἰρημένοις, μὴ ποιεῖτε ταῦτα ἐφ᾽ οἷς ἀναγκαίως κακῶς ἀκούετε. εἰ γὰρ δὴ δάκνει τινὰς ὑμῶν τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγόμενα, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ῥωμαίους πάντας ὑφ᾽ ὑμῶν ποιούμενα; οὐκοῦν εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἀσχάλλετε, μεταβάλλεσθε· ἵνα καὶ ἐπαινέσω ὑμᾶς καὶ διαμείψωμαι. ὅτι γὰρ οὔτε τῇ φύσει χαλεπός εἰμι, πάντα τε ὅσα προσῆκον ἦν τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πρᾶξαι, ἀνθρωπίνως

προκατεστησάμην, οὐδ' αὐτοὶ ἀγνοεῖτε. ἦν μὲν γὰρ οὐδὲ πρόσθεν ἐξὸν ἀμελεῖν τισι παιδοποιΐας καὶ γάμων. καὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἅμα τῇ πρώτῃ τῆς πολιτείας καταστάσει ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν ἐνομοθετήθη· καὶ μετὰ τοῦτο πολλὰ καὶ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ ἔδοξεν, ἃ περιττὸν ἂν εἴη καταλέγειν. ἐγὼ δὲ ἐπηύξησα μὲν τὰ ἐπιτίμια τοῖς ἀπειθοῦσιν, ἵνα φόβῳ τοῦ περιπεσεῖν αὐτοῖς σωφρονίζησθε· ἔθηκα δὲ καὶ ἆθλα τοῖς πειθαρχοῦσι τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα, ἡλίκα καὶ οἷα ἐπ' οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἀνδραγαθίᾳ δίδοται· ἵνα εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, διά γε ταῦτα καὶ γαμεῖν καὶ παιδοποιεῖν ἀναπείθησθε. ἀλλ' ὑμεῖς οὔτε ἐκείνων τινὸς ὀριγνηθέντες, οὔτε τῶν ἐπιτιμίων τι φοβηθέντες, πάντα τε αὐτὰ κατεφρονήσατε, καὶ πάντα αὐτὰ, ὡς οὐδὲ ἐν πόλει τινὶ οἰκοῦντες, κατεπατήσατε. καὶ φατὲ τὸν εὔζωνον μὲν δὴ τοῦτον καὶ ἐλεύθερον βίον, τὸν ἄγυνον καὶ ἄτεκνον, ἐπανῃρῆσθαι· λῃστῶν δὲ δὴ καὶ θηρίων τῶν ἀγριωτάτων οὐδὲν διαφέρετε.

7. „Οὐ γὰρ δὴ δήπου μοναυλίᾳ χαίρετε, ἵν' ἄνευ γυναικῶν διάγητε· οὐδέ ἐστιν ὅστις ὑμῶν ἢ σιτεῖται μόνος, ἢ καθεύδει μόνος, ἀλλ' ἐξουσίαν καὶ ὑβρίζειν καὶ ἀσελγαίνειν ἔχειν ἐθέλετε. καίτοι καὶ μνηστεύειν ὑμῖν ἁπαλὰς ἔτι κόρας καὶ μηδέπω γάμων ὡραίας ἐπέτρεψα, ἵνα τὸ ὄνομα τῶν μελλονυμφίων ἔχοντες, οἰκωφελῶς βιῷητε. καὶ ἐξελευθέρας τοῖς γε ἔξω τοῦ βουλευτικοῦ οὖσιν ἄγεσθαι συνεχώρησα· ἵν' εἰ καί τις ἐξ ἔρωτος ἢ καὶ συνηθείας τινὸς ἐς τοῦθ' ὑπαχθείη, ἐννόμως αὐτὸ ποιοίη.

καὶ οὐδὲ ἐς ταῦτα μέντοι κατήπειξα ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον τρία ἔτη ὅλα πρὸς παρασκευὴν ὑμῖν ἔδωκα· τὸ δὲ δεύτερον, δύο. ἀλλ᾽ οὐδὲν οὐδ᾽ οὕτως οὔτ᾽ ἀπειλῶν, οὔτε προτρέπων, οὔτ᾽ ἀναβαλλόμενος, οὔτε δεόμενός τι πεποίηκα. ὁρᾶτε γὰρ καὶ αὐτοὶ ὅσῳ πλείους τῶν γεγαμηκότων ἐστέ· οὓς ἐχρῆν ἤδη τοσούτους ἑτέρους, μᾶλλον δὲ πολλαπλασίους παῖδας ἡμῖν παρεσχηκέναι. πῶς μὲν γὰρ ἂν ἄλλως τὰ γένη διαμένειε; πῶς δ᾽ ἂν τὸ κοινὸν διασωθείη, μήτε γαμούντων ὑμῶν, μήτε παιδοποιουμένων; οὐ γάρ που καὶ ἐκ τῆς γῆς προσδοκᾶτέ τινας ἀναφύεσθαι τοὺς διαδεξομένους τά τε ὑμέτερα καὶ τὰ δημόσια, ὥσπερ οἱ μῦθοι λέγουσιν. οὐ μὴν οὐδ᾽ ὅσιον ἢ καὶ καλῶς ἔχον ἐστὶ, τὸ μὲν ἡμέτερον γένος παύσασθαι, καὶ τὸ ὄνομα τὸ Ῥωμαίων ἐν ἡμῖν ἀποσβῆναι, ἄλλοις δέ τισιν ἀνθρώποις Ἕλλησιν ἢ καὶ βαρβάροις τὴν πόλιν ἐκδοθῆναι. ἢ τοὺς μὲν δούλους δι᾽ αὐτὸ τοῦτο μάλιστα ἐλευθεροῦμεν, ὅπως ὡς πλείστους ἐξ αὐτῶν πολίτας ποιώμεθα; τοῖς τε συμμάχοις τῆς πολιτείας μεταδίδομεν, ὅπως πληθύωμεν; αὐτοὶ δ᾽ ὑμεῖς οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς Ῥωμαῖοι τοὺς Κυΐντους, τοὺς Οὐαλερίους, τοὺς Ἰουλίους καταλέγοντες, ἐπιθυμεῖτε μεθ᾽ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τὰ γένη ἅμα καὶ τὰ ὀνόματα ἀπολέσαι;

8. „Ἀλλ᾽ ἔγωγε αἰσχύνομαι καὶ ὅτι τοιοῦτον εἰπεῖν προήχθην, καὶ ὅτι ὑμεῖς τοιαῦτα ποιεῖτε. παύσασθε οὖν μαινόμενοι, καὶ λογίσασθε ἤδη ποτὲ ὅτι ἀδύνατόν ἐστι, πολλῶν μὲν ἐν ταῖς νόσοις, πολλῶν δὲ καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἑκάστοτε τελευτώντων,

σωθῆναι τὴν πόλιν, ἂν μὴ τὸ πλῆθος αὐτῆς ἐκ τῶν ἀεὶ ἐπιγιγνομένων ἀναπληρῶται. καὶ μηδεὶς ὑμῶν οἰέσθω με ἀγνοεῖν, ὅτι ἐστί τινα καὶ ἐν τῷ γάμῳ καὶ ἐν τῇ τεκνοποιΐᾳ καὶ δυσχερῆ καὶ λυπηρά· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε, ὅτι οὐδ' ἄλλο τι ἀγαθὸν ἔχομεν, ᾧ μὴ καὶ ἀνιαρόν τι παραμέμικται· καὶ τοῖς γε πλείστοις καὶ μεγίστοις αὐτῶν πλεῖστα καὶ μέγιστα συμπέφυκεν. ὥστ' εἰ ταῦτα ἐκκλίνετε, μηδὲ ἐκείνων ἐπορέγεσθε. πᾶσι γάρ, ὡς εἰπεῖν, τοῖς ἀρετὴν καὶ ἡδονήν τινα εἰλικρινῆ ἔχουσι καὶ προπονεῖν καὶ συμπονεῖν καὶ ἐπιπονεῖν χρή. τί γὰρ δεῖ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπεξιόντα μακρηγορεῖν; οὐκοῦν εἰ καὶ ἐν τῷ γῆμαι καὶ ἐν τῷ τεκνῶσαι ἀνιαρά τινα ἔνεστιν, ἀντιλογίζεσθε καὶ τὰ ἀμείνονα· καὶ πλείω τι καὶ ἀναγκαιότερα αὐτὰ εὑρήσετε. πρὸς γὰρ δὴ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς τοῖς φύσει προσοῦσιν αὐτοῖς, καὶ τὰ παρὰ τῶν νόμων ἆθλα (ὧν πολλοστὸν μέρος καὶ ἀποθνήσκειν συχνοὺς ἀναπείθει) πάντα ἄν τινα πειθαρχῆσαί μοι ὑπαγάγοιτο. καίτοι πῶς οὐκ αἰσχρόν, ὑπὲρ ὧν ἕτεροι καὶ ἑαυτοὺς προΐενται, ὑπὲρ τούτων ὑμᾶς μήτε γυναῖκας ἄγεσθαι, μήτε τέκνα τρέφειν βούλεσθαι;

9. „Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες πολῖται, (νομίζω γὰρ ὑμᾶς νῦν γε πεπεικέναι, καὶ ἐν τῷ τῶν πολιτῶν ὀνόματι ἐμμεῖναι, καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν τῶν τε πατέρων προσηγορίαν προσλαβεῖν) ταῦθ' ὑμῖν ἐπετίμησα, ἀηδῶς μέν, ἀναγκαίως δέ· οὐχ ὡς ἐχθρός, οὐδ' ὡς μισῶν ὑμᾶς, ἀλλὰ φιλῶν, καὶ ἐπιθυμῶν καὶ ἑτέρους ὁμοίους ὑμῖν πολλοὺς κτήσασθαι· ἵν' ἑστίας

ἐννόμους οἰκοῦντες, καὶ οἰκίας πλήρεις γενῶν ἔχοντες, τοῖς τε θεοῖς μετά τε τῶν γυναικῶν καὶ μετὰ τῶν παίδων προσερχώμεθα, καὶ ἀλλήλοις ὁμιλῶμεν, πάντα τε ἐκ τοῦ ἴσου παραβαλλόμενοι, καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἐλπίδας ἐκ τοῦ ὁμοίου καρπούμενοι. ἢ πῶς μὲν ἂν καλῶς ἄρχοιμι ὑμῶν, ἂν ἐλάττους ὑμᾶς ἀεὶ γιγνομένους ὁρῶν ἀνέχωμαι; πῶς δ' ἂν ἔτι πατὴρ ὑμῶν ὀρθῶς ὀνομαζοίμην, ἂν μὴ καὶ παῖδας τρέφητε; ὥστ' εἴπερ ὄντως τά τε ἄλλα ἀγαπᾶτέ με, καὶ ταύτην μοι τὴν προσηγορίαν οὐχ ὡς κολακεύοντες, ἀλλ' ὡς τιμῶντες, ἐδώκατε, ἐπιθυμήσατε καὶ ἄνδρες καὶ πατέρες γενέσθαι· ἵνα καὶ αὐτοὶ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης μεταλάβητε, καὶ ἐμὲ φερώνυμον αὐτῆς ποιήσητε."

10. *Καὶ* τότε μὲν τοιαῦτα ἀμφοτέροις αὐτοῖς διελέχθη. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, τοῖς μὲν τὰ τέκνα ἔχουσι τὰ γέρα προσεπηύξησε, τοὺς δὲ γεγαμηκότας ἀπὸ τῶν ἀγύνων τῷ τῶν ἐπιτιμίων διαφόρῳ διεχώρισε. καὶ ἐνιαυτὸν ἑκατέροις, ἐς τὸ τοὺς πειθαρχήσαντάς οἱ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀναιτίους γενέσθαι, προσεπέδωκε· τῶν τε γυναικῶν τισι καὶ παρὰ τὸν Οὐοκώνειον νόμον, καθ' ὃν οὐδεμιᾷ αὐτῶν οὐδενὸς ὑπὲρ δύο ἥμισυ μυριάδας οὐσίας κληρονομεῖν ἐξῆν, συνεχώρησε τοῦτο ποιεῖν· καὶ ταῖς ἀειπαρθένοις πάνθ' ὅσα περ αἱ τεκοῦσαι εἶχον, ἐχαρίσατο. κἀκ τούτου ὅ, τε *Πάπιος* καὶ ὁ *Ποππαῖος* νόμος ὑπό τε *Μάρκου Παπίου Μουτίλου* καὶ ὑπὸ *Κυΐντου Ποππαίου Σεκούνδου*, τῶν τότε ἐν μέρει τοῦ ἔτους ὑπατευόντων, ἐτέθησαν. καὶ συνέβη γάρ, ἀμφο-

τέρους σφᾶς μὴ ὅτι παῖδας, ἀλλὰ μηδὲ γυναῖκας ἔχειν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου ἡ ἀνάγκη τοῦ νόμου κατεφωράθη. ἐν μὲν οὖν τῇ Ῥώμῃ ταῦτα ἐπράχθη.

11. Οἱ δέ γε μετὰ Γερμανικοῦ Ῥωμαῖοι ἐπὶ Ῥαίτινον τῆς Δαλματίας πόλιν ἐλθόντες, οὐ καλῶς ἀπήλλαξαν. οἱ γὰρ ἐναντίοι, βιαζόμενοι τῷ πλήθει σφῶν, καὶ μὴ δυνάμενοι ἀντέχειν, πῦρ ἐθελούσιοι ἔς τε τὸν κύκλον πέριξ καὶ ἐς τὰ οἰκοδομήματα πλησίον αὐτοῦ ἐνέβαλον, μηχανησάμενοι ὅπως ὅτι μάλιστα μὴ παραχρῆμα ἐκλάμψῃ, ἀλλ' ἐπὶ χρόνον τινὰ διαλάθῃ· καὶ οἱ μὲν, τοῦτο ποιήσαντες, ἐς τὴν ἄκραν ἀνεχώρησαν. ἀγνοοῦντες δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πεπραγμένον, ἐπεσέπεσον, ὡς καὶ αὐτοβοεὶ πάντα διαρπάσοντες· καὶ εἴσω τε τῆς τοῦ πυρὸς περιβολῆς ἐγένοντο, καὶ οὐ πρότερον εἶδον αὐτὸ, πρὸς τοὺς πολεμίους τὸν νοῦν ἔχοντες, πρὶν πανταχόθεν ὑπ' αὐτοῦ περιληφθῆναι. τότε δὲ ἐν παντὶ κινδύνου ἐγένοντο, ἄνωθεν μὲν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων βαλλόμενοι, ἔξωθεν δὲ ὑπὸ τῆς φλογὸς κακούμενοι. καὶ μήτε κατὰ χώραν ἀσφαλῶς μεῖναι, μήτε πῃ διαπεσεῖν ἀκινδύνως δυνάμενοι. εἴτε γὰρ ἔξω βέλους ἀφίσταντο, πρὸς τοῦ πυρὸς ἀναλοῦντο· εἴτ' ἀπὸ τῆς φλογὸς ἀπεπήδων, πρὸς τῶν βαλλόντων ἐφθείροντο· καί τινες ἐν στενοχωρίᾳ ἀπ' ἀμφοτέρων ἅμα ἀπώλοντο, τῇ μὲν τιτρωσκόμενοι, τῇ δὲ καιόμενοι. οἱ μὲν οὖν πλείους τῶν ἐσελθόντων οὕτως ἀπήλλαξαν· ὀλίγοι δέ τινες νεκροὺς ἐς αὐτὴν τὴν φλόγα ἐμβαλόντες, καὶ δίοδον σφίσι δι' αὐτῶν, καθάπερ ἐπὶ γεφύρας, ποιήσαντες, διέφυγον. οὕτω γὰρ

που τὸ πῦρ ἐπεκράτησεν, ὥστε μηδὲ τους ἐν τῇ ἀκροπόλει ὄντας κατὰ χώραν μεῖναι, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς αὐτὴν ἐκλιπεῖν, καὶ ἐς οἰκήματα κατώρυχα κατακρυφθῆναι.

12. Ἐκεῖ μὲν δὴ ταῦτα ἐγένετο. Σερέτιον δὲ, ὅπερ ποτὲ ὁ Τιβέριος πολιορκήσας οὐχ ᾑρήκει, ἐχειρώθη, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἄλλα τινὰ ῥᾷον προσεκτήθη. τῶν δ᾽ οὖν λοιπῶν καὶ ὣς ἀνταιρόντων, καὶ τοῦ τε πολέμου μηκυνομένου, καὶ λιμοῦ δι᾽ αὐτὸν οὐχ ἥκιστα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ γενομένου, τὸν Τιβέριον ὁ Αὔγουστος ἐς τὴν Δαλματίαν αὖθις ἔπεμψε. καὶ ὃς, ἰδὼν τοὺς στρατιώτας μηκέτι τὴν τριβὴν φέροντας, ἀλλὰ καὶ μετὰ κινδύνου διαπολεμῆσαί πως ἐπιθυμοῦντας, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ καθ᾽ ἓν ὄντες στασιάσωσι, τριχῇ διεῖλεν αὐτούς· καὶ τοὺς μὲν τῷ Σιλουανῷ, τοὺς δὲ Μάρκῳ Λεπίδῳ προστάξας, ἐπὶ τὸν Βάτωνα μετὰ τῶν λοιπῶν σὺν τῷ Γερμανικῷ ὥρμησε. καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὐ χαλεπῶς τοὺς ἀντιταχθέντας σφίσι μάχαις κατεστρέψαντο· αὐτὸς δὲ διὰ πάσης τε, ὡς εἰπεῖν, τῆς χώρας ἀπεπλανήθη, τοῦ Βάτωνος ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ περιφοιτῶντος, καὶ τέλος καταφυγόντι αὐτῷ ἐς Ἀνδήριον τεῖχος, ἐπ᾽ αὐτῇ τῇ Σαλώνῃ ἐπῳκισμένον, προσεδρεύσας ἐπόνησε. τό, τε γὰρ φρούριον ἐπ᾽ εὐερκοῦς πάνυ καὶ δυσπροσβάτου πέτρας ἐπετετείχιστο, φάραγξι βαθείαις ποταμοὺς χειμάῤῥους ἐχούσαις ἐγκεκυκλωμένον, καὶ οἱ ἄνθρωποι πάντα ἐς αὐτὸ τὰ ἐπιτήδεια, τὰ μὲν προεσενηνόχεσαν, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀρῶν, ὧν ἐκράτουν, ἐπήγοντο· καὶ προσέτι καὶ τὴν σιτοκομιδὴν

τῶν Ῥωμαίων ἐνεδρεύοντες ἐκώλυον· ὥστε τὸν Τιβέριον, πολιορκεῖν σφᾶς δοκοῦντα, αὐτὸν τὰ τῶν πολιορκουμένων πάσχειν.

13. Ἀποροῦντος οὖν αὐτοῦ, καὶ μὴ εὑρίσκοντος ὅ, τι πράξοι (ἥ τε γὰρ προσεδρεία καὶ ματαία καὶ ἐπικίνδυνος ἐγίγνετο, καὶ ἡ ἀποχώρησις ἐπαισχὴς ἐφαίνετο) ἐθορύβησαν οἱ στρατιῶται· καὶ τοσαύτῃ γε καὶ τηλικαύτῃ βοῇ ἐχρήσαντο, ὥστε τοὺς πολεμίους, τοὺς ὑπὸ τῷ τείχει αὐλιζομένους, ἐκπλαγῆναί τε καὶ ἀναχωρῆσαι. ἐξ οὖν τούτων, τοῦ μὲν ὀργισθεὶς, τοῦ δὲ ἡσθεὶς, συνεκάλεσέ τε αὐτοὺς, καὶ τὰ μὲν ἐπιτιμήσας σφίσι, τὰ δὲ καὶ παραινέσας, οὔτε ἐθρασύνατο, οὔτ' ἀπανέστη, ἀλλὰ κατὰ χώραν ἡσυχάζων ἔμεινε. μέχρι οὗ ὁ Βάτων, ἀπογνοὺς τὴν ἐπικράτησιν (τά τε γὰρ ἄλλα πλὴν ὀλίγων ἐκεχείρωτο, καὶ ἡ δύναμις, ἣν εἶχε, τῆς τότε ἀνθεστηκυίας οἱ ἠλαττοῦτο) διεκηρυκεύσατο πρὸς αὐτόν. καὶ ἐπειδὴ μὴ ἔπεισε καὶ τοὺς ἄλλους σπείσασθαι, ἐγκατέλιπεν αὐτούς. καὶ ὁ μὲν οὐκέτ' οὐδ' ἄλλῳ τινὶ, καίπερ πολλῶν αὐτὸν ἐπικαλουμένων, ἐβοήθησεν. ὁ δὲ δὴ Τιβέριος, καταφρονήσας ἐκ τούτου τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ τείχει ὄντων, καὶ νομίσας ἀναιμωτὶ σφῶν κρατήσειν, οὐδὲν ἔτι τοῦ χωρίου προείδετο, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρυμνὸν ἐχώρησεν. ἐπεὶ δὲ μήτε ὁμαλόν τι ἦν, μήτε ἐπικατέβαινον οἱ πολέμιοι, καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ βήματος ἐν περιφανεῖ ἱδρύθη, ὅπως τά τε γιγνόμενα καθορῴη, πρὸς τὸ προθυμότερον τοὺς στρατιώτας ἀγωνίσασθαι, καὶ ἐν καιρῷ σφίσιν, ἄν που δεήσῃ, προσα-

μύνῃ. καὶ γὰρ μέρος ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦτο τοῦ στρατοῦ (πολὺ γὰρ τῷ πλήθει περιῆν) κατέσχε· οἱ δ᾽ ἄλλοι, τὸ μὲν πρῶτον ἐν πλαισίῳ πυκνῷ συντεταγμένοι, βάδην ἀνεπορεύοντο, ἔπειτα δ᾽ ὑπό τε τοῦ ὀρθίου καὶ ὑπὸ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ὄρους (χαραδρῶδές τε γὰρ ἦν, καὶ ἐς φάραγγας πολλαχῇ κατετέτμητο) διεσπάσθησαν, καὶ οἱ μὲν θᾶσσον, οἱ δὲ βραδύτερον προσανῄεσαν.

14. Ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ Δαλμάται, ἔξω τε τοῦ τείχους ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ κρημνώδους παρετάξαντο, καὶ λίθους πολλούς, τοὺς μὲν σφενδόναις ἐπ᾽ αὐτοὺς ἔβαλλον, τοὺς δὲ καὶ κατεκυλίνδουν. ἄλλοι τροχούς, ἄλλοι ἁμάξας ὅλας πλήρεις πετρῶν, ἄλλοι κιβωτοὺς περιφερεῖς, ἐπιχωρίως πως πεποιημένας, καὶ λίθων γεμούσας, ἠφίεσαν. καὶ ταῦτά γε πάντα ἅμα πολλῇ ῥύμῃ καταφερόμενα διεσφενδονᾶτο, καὶ τοὺς Ῥωμαίους διέσπα τε ἔτι μᾶλλον ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ συνήλου. καὶ ἕτεροι, οἱ μὲν βέλη, οἱ δὲ δοράτια ἀφιέντες, συχνοὺς αὐτῶν κατέβαλλον. κἂν τούτῳ πολλὴ μὲν τῶν μαχομένων φιλοτιμία ἐγίγνετο, τῶν μέν, ἀναβῆναί τε καὶ ἐπικρατῆσαι τῶν ἄκρων, τῶν δέ, ἀποκρούσασθαί τε αὐτοὺς καὶ ἀποῤῥάξαι πειρωμένων· πολλὴ δὲ καὶ τῶν ἄλλων, τῶν τε ἀπὸ τοῦ τείχους δρώντων τὰ γιγνόμενα, καὶ τῶν περὶ τὸν Τιβέριον ὄντων. τοῖς τε γὰρ σφετέροις ἑκάτεροι παρεκελεύοντο, τοὺς μὲν προθυμουμένους σφῶν ἐπιῤῥωννύντες, τοῖς δ᾽ ὑπείκουσί πῃ ἐπιτιμῶντες, καὶ ἀθρόοι καὶ καθ᾽ ἑκάστους. καὶ ὅσοι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἐγεγώνισκον, καὶ τοὺς θεοὺς ἅμα ἀνεκάλουν.

ὑπέρ τε τῆς αὐτίκα τῶν μαχομένων ἀμφοτέρων σωτηρίας, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλπίδων ἐς τὸ ἔπειτα, οἱ μὲν ἐλευθερίας, οἱ δὲ εἰρήνης, ἐπιβοώμενοι. τάχα τούτῳ παντελῶς οἱ Ῥωμαῖοι μάτην ἐκπεπονήκεσαν, ἅτε πρὸς δύο ἅμα, τήν τε τῶν τόπων φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἀντιπάλων ἀντίταξιν, τὸν ἀγῶνα ποιούμενοι· εἰ μὴ ὁ Τιβέριος ἐκείνους τε ἀκραιφνέσι βοηθείαις φυγεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς πολεμίους ἑτέρωθεν ἄλλοις στρατιώταις, ἐς τὸ ἄναντες τοῦ χωρίου ἐκ πλείονος περιελθοῦσιν, ἐτάραξε. κἀκ τούτου οἱ μὲν τραπέντες, οὐδὲ ἐς τὸ τεῖχος ἐσελθεῖν ἠδυνήθησαν, ἀλλὰ ἀνὰ τὰ ὄρη (προαπορρίψαντες τὰ ὅπλα, ὥστε κουφίζειν) ἐσκεδάσθησαν· οἱ δὲ ἐπιδιώκοντες σφᾶς (πάνυ τε γὰρ διαπολεμῆσαι ἐγλίχοντο, καὶ οὐκ ἐβούλοντο συστραφέντας αὖθις αὐτοὺς χαλεπωτέρους σφίσι γενέσθαι) ἐπίπαν ἐπεξῆλθον· καὶ ἐκείνων τε τοὺς πλείους ἐν ταῖς ὕλαις κρυπτομένους ἀνευρόντες, ὥσπερ θηρία, ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ προσχωρήσαντας ἔλαβον. καὶ τούτοις μὲν ὁ Τιβέριος τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ ὁμολογηθέντα σφίσι καθίστατο.

15. Γερμανικὸς δὲ ἐπὶ τοὺς ἀνθεστηκότας ἐτράπετο. αὐτόμολοι γὰρ παρ' αὐτοῖς συχνοὶ ὄντες οὐκ εἴων σφᾶς συμβῆναι. καὶ ἐδουλώσατο μὲν χωρίον τι Ἄρδουβαν· οὐ μέντοι καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, καίτοι πολλῇ πλείονι τῶν ἐναντίων οὔσῃ, ἠδυνήθη τοῦτο ποιῆσαι. αὐτό τε γὰρ ἰσχυρῶς ὠχύρωτο, καὶ ποταμὸς ῥοώδης τοὺς πρόποδας αὐτοῦ κύκλῳ, πλὴν βραχέος, περιρρεῖ. ἀλλ' οἱ αὐτόμολοι στασιάσαντες

πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους, ἐπειδὴ τῶν σπονδῶν ὠρέγοντο, ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἦλθον· καὶ συλλαβομένων σφίσι τῶν γυναικῶν τῶν ἐν τῷ τείχει οὐσῶν, (τῆς τε γὰρ ἐλευθερίας καὶ παρὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν γνώμην ἐφίεντο, καὶ πᾶν ὁτιοῦν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι παθεῖν ᾕρουντο) μάχη τε ἰσχυρὰ ἐγένετο, καὶ κρατηθέντες, αὐτοὶ μὲν ἐνέδοσαν, καί τινες αὐτῶν καὶ διέφυγον. αἱ δὲ δὴ γυναῖκες τὰ παιδία ἁρπάσασαι, αἱ μὲν ἐς τὸ πῦρ ἑαυτὰς ἐνέβαλον, αἱ δὲ ἐς ποταμὸν κατεκρήμνισαν. καὶ οὕτω καὶ ἐκείνου τοῦ φρουρίου ἁλόντος, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πλησία αὐτῷ ἐθελοντὶ τῷ Γερμανικῷ ὡμολόγησε. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα πράξας, πρὸς τὸν Τιβέριον ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ δὴ Ποστούμιος τὰ λοιπὰ προσκατειργάσατο.

16. Κἂν τούτῳ καὶ ὁ Βάτων, Σκευᾶν τὸν υἱὸν πρὸς Τιβέριον πέμψας, παραδώσειν οἱ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ πάντας ὑπέσχετο, ἂν τῆς ἀδείας τύχῃ. καὶ μετὰ τοῦτο πίστιν λαβὼν, νυκτός τε ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐσῆλθε, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ βήματος αὐτῷ καθημένῳ προαχθεὶς, ὑπὲρ μὲν ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐδεήθη, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν προέτεινεν, ὥστ᾽ ἀποκοπῆναι· ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων πολλὰ ἀπελογήσατο. πάλιν δ᾽ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τιβερίου, τί ὑμῖν ἔδοξε καὶ ἀποστῆναι, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν χρόνον ἀντιπολεμῆσαι; τοῦτ᾽ ἔφη ὅπερ καὶ πρότερον, ὅτι „Ὑμεῖς τούτων αἴτιοι ἐστέ· ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ὑμῶν φύλακας, οὐ κύνας οὐδὲ νομέας, ἀλλὰ λύκους πέμπετε.“ ὁ μὲν οὖν πόλεμος αὖθις τοῦτο τὸ τέλος ἔσχε, πολλῶν μὲν καὶ ἀνδρῶν, πλεί-

στων δὲ δὴ καὶ χρημάτων ἀπολομένων. πάμπολλά τε γὰρ ἐς αὐτὸν στρατόπεδα ἐτράφη, καὶ λεία ἐλαχίστη ἑάλω.

17. Ἀνήγγειλε δὲ καὶ τότε τὴν νίκην ὁ Γερμανικός, καὶ ἐπ' αὐτῇ τῷ μὲν Αὐγούστῳ καὶ τῷ Τιβερίῳ, τό, τε τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα προσθέσθαι, καὶ τὸ τὰ ἐπινίκια πέμψαι, ἄλλαι τέ τινες τιμαί, καὶ ἁψῖδες ἐν τῇ Παννονίᾳ τροπαιοφόροι δύο ἐδόθησαν. ταῦτα γὰρ ἀπὸ πολλῶν τῶν ψηφισθέντων σφίσιν ὁ Αὔγουστος ἐδέξατο. τῷ δὲ δὴ Γερμανικῷ αἵ τε νικητήριοι τιμαί, (ὅπερ που καὶ τοῖς ἄλλοις στρατιάρχαις ὑπῆρξε) καὶ αἱ στρατηγικαί, τό, τε τὴν γνώμην πρώτῳ μετὰ τοὺς ὑπατευκότας ἀποφαίνεσθαι, καὶ τὸ τὴν ὑπατείαν θᾶσσον παρὰ τὸ νενομισμένον λαβεῖν· καὶ τῷ Δρούσῳ δέ, τῷ Τιβερίου υἱεῖ, καίτοι μὴ μετασχόντι τοῦ πολέμου, καὶ ἐς τὸ συνέδριον συμφοιτᾷν, πρὶν βουλεῦσαι, καὶ ἐπειδὰν ταμιεύσῃ, γνώμην πρὸ τῶν ἐστρατηγηκότων ποιεῖσθαι, ἐψηφίσθη.

18. Ἄρτι δὲ ταῦτα ἐδέδοκτο, καὶ ἀγγελία δεινὴ ἐκ τῆς Γερμανίας ἐλθοῦσα ἐκώλυσε σφᾶς διεορτάσαι. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ χρόνῳ, καὶ ἐν τῇ Κελτικῇ τάδε συνηνέχθη. εἶχόν τινα οἱ Ῥωμαῖοι αὐτῆς, οὐκ ἀθρόα, ἀλλ' ὥς που καὶ ἔτυχε χειρωθέντα, (διὸ οὐδὲ ἐς ἱστορίας μνήμην ἀφίκετο) καὶ στρατιῶταί τε αὐτῶν ἐκεῖ ἐχείμαζον, καὶ πόλεις συνῳκίζοντο· ἔς τε τὸν κόσμον σφῶν οἱ βάρβαροι μετεῤῥυθμίζοντο, καὶ ἀγορὰς ἐνόμιζον, συνόδους τε εἰρηνικὰς ἐποιοῦντο. οὐ μέντοι καὶ τῶν πατρίων

ἐθῶν, τῶν τε συμφύτων τρόπων, καὶ τῆς αὐτονόμου διαίτης, τῆς τε ἐκ τῶν ὅπλων ἐξουσίας, ἐκλελησμένοι ἦσαν. καὶ διὰ τοῦτο, τέως μὲν κατὰ βραχὺ καὶ ὁδῷ τινι μετὰ φυλακῆς μετεμάνθανον αὐτὰ, οὔτε ἐβαρύνοντο τῇ τοῦ βίου μεταβολῇ, καὶ ἐλάνθανον σφᾶς ἀλλοιούμενοι. ἐπεὶ δὲ ὁ Οὔαρος ὁ Κυΐντίλιος, μετὰ τὴν τῶν Σύρων ἀρχὴν, τήν τε ἡγεμονείαν τῆς Γερμανίας λαβὼν, καὶ τὰ παρ᾽ ἐκείνοις ἐκ τῆς ἀρχῆς διοικῶν, ἔσπευσεν αὐτοὺς ἀθροώτερον μεταστῆσαι, καὶ τά τε ἄλλα ὡς καὶ δουλεύουσι σφίσιν ἐπέταττε, καὶ χρήματα ὡς καὶ παρ᾽ ὑπηκόων ἔπρασσεν· οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ᾽ οἵ τε πρῶτοι, τῆς πρόσθεν δυναστείας ἐφιέμενοι, καὶ τὰ πλήθη τὴν συνήθη κατάστασιν πρὸ τῆς ἀλλοφύλου δεσποτείας προτιμῶντες, ἐκ μὲν τοῦ φανεροῦ οὐκ ἀπέστησαν, πολλοὺς μὲν πρὸς τῷ Ῥήνῳ, πολλοὺς δὲ καὶ ἐν τῇ σφετέρᾳ τῶν Ῥωμαίων ὁρῶντες ὄντας· δεξάμενοι δὲ τὸν Οὔαρον, ὡς καὶ πάντα τὰ προστασσόμενα σφίσι ποιήσοντες, προήγαγον αὐτὸν πόῤῥω που ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, ἔς τε τὴν Χερουσκίδα καὶ πρὸς τὸν Οὐΐσουργον. κἀνταῦθ᾽ εἰρηνικώτατα καὶ φιλικώτατα διαγαγόντες, πίστιν αὐτῷ παρέσχον ὡς καὶ ἄνευ στρατιωτῶν δουλεύειν δυνάμενοι.

19. Οὔτ᾽ οὖν τὰ στρατεύματα, ὥσπερ εἰκὸς ἦν ἐν πολεμίᾳ, συνεῖχε, καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν συχνοὺς αἰτοῦσι τοῖς ἀδυνάτοις, ὡς καὶ ἐπὶ φυλακῇ χωρίων τινῶν, ἢ καὶ λῃστῶν συλλήψεσι, παραπομπαῖς τέ τισι τῶν ἐπιτηδείων, διέδωκεν. ἦσαν δὲ οἱ μάλιστα συνομόσαντες, καὶ ἀρχηγοὶ τῆς τε ἐπιβουλῆς

καὶ τοῦ πολέμου γενόμενοι, ἄλλοι τε καὶ Ἀρμίνιος καὶ Σηγίμερος, συνόντες τε αὐτῷ ἀεὶ, καὶ συνεστιώμενοι πολλάκις. θαρσοῦντος οὖν αὐτοῦ, καὶ μήτε τι δεινὸν προσδεχομένου, καὶ πᾶσι τοῖς τό τε γιγνόμενον ὑποτοποῦσι, καὶ φυλάττεσθαί οἱ παραινοῦσιν, οὐχ ὅπως ἀπιστοῦντος, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμῶντος, ὡς μάτην αὐτοῖς τε ταραττομένοις, καὶ ἐκείνους διαβάλλουσιν· ἐπανίστανταί τινες πρῶτοι τῶν ἄπωθεν αὐτοῦ οἰκούντων ἐκ παρασκευῆς, ὅπως ἐπ' αὐτοὺς ὁ Οὔαρος ὁρμήσας, εὐαλωτότερος σφίσιν ἐν τῇ πορείᾳ, ὡς καὶ διὰ φιλίας διϊὼν, γένηται, μηδὲ ἐξαίφνης πάντων ἅμα πολεμωθέντων αὐτῷ φυλακήν τινα ποιήσηται. καὶ ἔσχεν οὕτω· προπέμψαντές τε γὰρ ἐξορμῶντα, καὶ παραμείναντες ὡς καὶ τὰ συμμαχικὰ παρασκευάσοντες, καὶ διὰ ταχέων οἱ προσβοηθήσοντες. τάς τε δυνάμεις ἐν ἑτοίμῳ τινὶ οὔσας παρέλαβον, καὶ ἀποκτείναντες τοὺς παρὰ σφισιν ἕκαστοι στρατιώτας, οὓς πρότερον ᾐτήκεσαν, ἐπῆλθον αὐτῷ ἐν ὕλαις ἤδη δυσεκβάτοις ὄντι. κἀνταῦθα ἅμα τε ἀνεφάνησαν πολέμιοι ἀνθ' ὑπηκόων ὄντες, καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργάσαντο.

20. Τά τε γὰρ ὄρη, καὶ φαραγγώδη καὶ ἀνώμαλα, καὶ τὰ δένδρα καὶ πυκνὰ καὶ ὑπερμήκη ἦν· ὥστε τοὺς Ῥωμαίους καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους σφίσι προσπεσεῖν, ἐκεῖνά τε τέμνοντας καὶ ὁδοποιοῦντας, γεφυροῦντάς τε τὰ τούτου δεόμενα, πονηθῆναι. ἦγον δὲ καὶ ἁμάξας πολλὰς, καὶ νωτοφόρα πολλὰ, ὡς καὶ ἐν εἰρήνῃ· παῖδές τε οὐκ ὀλίγοι καὶ γυναῖκες, ἥ τε ἄλλη θεραπεία συχνὴ αὐτοῖς συνείπετο·

ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο ἐσκεδασμένῃ τῇ ὁδοιπορίᾳ χρῆσθαι. κἀν τούτῳ καὶ ὑετὸς καὶ ἄνεμος πολὺς ἐπιγενόμενοι ἔτι καὶ μᾶλλον σφᾶς διέσπειραν· τό, τε ἔδαφος ὀλισθηρὸν περί τε ταῖς ῥίζαις καὶ περὶ τοῖς στελέχεσι γενόμενον, σφαλερώτατα αὐτοὺς βαδίζειν ἐποίει, καὶ τὰ ἄκρα τῶν δένδρων καταθραυόμενα καὶ καταπίπτοντα διετάρασσεν. ἐν τοιαύτῃ οὖν δή τινι ἀμηχανίᾳ τότε τῶν Ῥωμαίων ὄντων, οἱ βάρβαροι πανταχόθεν ἅμα αὐτοὺς ἐξαπιναίως δι' αὐτῶν τῶν λοχμωδεστάτων, ἅτε καὶ ἔμπειροι τῶν τριμμῶν ὄντες, περιεστοιχίσαντο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον πόῤῥωθεν ἔβαλον, ἔπειτα δὲ, ὡς ἠμύνετο μὲν οὐδεὶς, ἐτιτρώσκοντο δὲ πολλοὶ, ὁμόσε αὐτοῖς ἐχώρησαν. οἷα γὰρ οὔτε ἐν τάξει τινὶ, ἀλλὰ ἀναμὶξ ταῖς τε ἁμάξαις καὶ τοῖς ἀόπλοις πορευόμενοι, οὔτε συστραφῆναί πῃ ῥᾳδίως δυνάμενοι, ἐλάττους τε καθ' ἑκάστους τῶν ἀεὶ προσμιγνύντων σφίσιν ὄντες, ἔπασχον μὲν πολλὰ, ἀντέδρων δὲ οὐδέν.

21. Αὐτοῦ τε οὖν ἐστρατοπεδεύσαντο, χωρίου τινὸς ἐπιτηδείου (ὥς γε ἐν ὄρει ὑλώδει ἐνεδέχετο) λαβόμενοι, καὶ μετὰ τοῦτο τάς τε πλείους ἁμάξας καὶ τἆλλα τὰ μὴ πάνυ σφίσιν ἀναγκαῖα, τὰ μὲν κατακαύσαντες, τὰ δὲ καὶ καταλιπόντες, συντεταγμένοι μέν πῃ μᾶλλον τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύθησαν, ὥστε καὶ ἐς ψιλόν τι χωρίον προχωρῆσαι· οὐ μέντοι καὶ ἀναιμωτὶ ἀπήλλαξαν. ἐντεῦθεν δὲ ἄραντες, ἔς τε ὕλας αὖθις ἐσέπεσον, καὶ ἠμύνοντο μὲν πρὸς τοὺς προσπίπτοντας σφίσιν, οὐκ ἐλάχιστα δὲ δὴ καὶ κατὰ τοῦτο ἔπταιον. συστρεφόμενοι γὰρ ἐν στενο-

χωρίῳ, ὥσπερ ἀθρόοι ἱππεῖς τε ἅμα καὶ ὁπλῖται ἐπιτρέχωσιν αὐτοῖς, πολλὰ μὲν περὶ ἀλλήλοις, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τοῖς δένδροις ἐσφάλλοντο. τετάρτη γὰρ ἡμέρα πορευομένοις σφίσιν ἐγένετο, καὶ αὐτοὺς ὑετός τε αὖθις λάβρος καὶ ἄνεμος μέγας προσπεσὼν οὔτε ποι προϊέναι, οὔθ᾽ ἵστασθαι παγίως ἐπέτρεπεν, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆσιν σφᾶς τῶν ὅπλων ἀφείλετο. οὔτε γὰρ τοῖς τοξεύμασιν, οὔτε τοῖς ἀκοντίοις, ἢ ταῖς γε ἀσπίσιν (ἅτε καὶ διαβρόχοις οὔσαις) καλῶς χρῆσθαι ἐδύναντο. τοῖς γὰρ πολεμίοις, ψιλοῖς τε τὸ πλεῖστον οὖσι, καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τῆς ἐφόδου καὶ τῆς ἀναχωρήσεως ἀδεᾶ ἔχουσιν, ἥττόν ποι ταῦτα συνέβαινε. πρὸς δ᾽ ἔτι, αὐτοί τε πολὺ πλείους γεγονότες, (καὶ γὰρ τῶν ἄλλων τῶν πρότερον περισκοπούντων συχνοὶ ἄλλως τε καὶ ἐπὶ τῇ λείᾳ συνῆλθον) καὶ ἐκείνους ἐλάττους ἤδη ὄντας (πολλοὶ γὰρ ἐν ταῖς πρὶν μάχαις ἀπολώλεσαν) καὶ ἐκύκλουν τε ῥᾷον καὶ κατεφόνευον· ὥστε καὶ τὸν Οὔαρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς λογιμωτάτους, φοβηθέντας μὴ ἤτοι ζωγρηθῶσιν, ἢ καὶ πρὸς τῶν ἐχθίστων ἀποθάνωσι, (καὶ γὰρ τετρωμένοι ἦσαν) ἔργον δεινὸν μὲν, ἀναγκαῖον δὲ, τολμῆσαι· αὐτοὶ γὰρ ἑαυτοὺς ἀπέκτειναν.

22. Ὡς δὲ τοῦτο διηγγέλθη, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς ἔτι, εἰ καὶ ἔρρωτό τις, ἠμύνατο· ἀλλ᾽ οἱ μὲν τὸν ἄρχοντα σφῶν ἐμιμήσαντο, οἱ δὲ, καὶ τὰ ὅπλα παρέντες, ἐπέτρεπον σφᾶς τῷ βουλομένῳ φονεύειν. φυγεῖν γὰρ οὐδ᾽ εἰ ταμάλιστά τις ἤθελεν, ἐδύνατο. ἐκόπτετό τε οὖν ἀδεῶς πᾶς καὶ ἀνὴρ καὶ

ἵππος. κἂν πάντες ἀπώλοντο, ἢ καὶ ἑάλωσαν, εἰ μὴ οἱ βάρβαροι περὶ τὴν τῆς λείας ἁρπαγὴν ἄσχολοι ἐγένοντο. οὕτω γὰρ οἵ τε ἐῤῥωμενέστατοι πολλοὶ ἀπέσπασαν, καὶ οἱ σαλπιγκταὶ οἱ σὺν αὐτοῖς ὄντες, τροχαῖόν τι συμβοήσαντες, δόξαν τοῖς ἐναντίοις (νὺξ γὰρ ἐπεγένετο, καὶ οὐχ ἑωρῶντο) ὡς καὶ παρὰ τοῦ Ἀσπρήνου πεπεμμένοι παρέσχον. κᾀκ τούτου ἐκεῖνοί τε ἐπέσχον τῆς διώξεως, καὶ ὁ Ἀσπρήνας, μαθὼν τὸ γιγνόμενον, ὄντως σφίσιν ἐπεκούρησε. καί τινες μετὰ τοῦτο καὶ τῶν ἑαλωκότων ἀνεκομίσθησαν, λυτρωθέντες ὑπὸ τῶν οἰκείων. ἐπετράπη γὰρ σφίσι τοῦτο ποιῆσαι, ἐφ᾽ ᾧ τε ἔξω τῆς Ἰταλίας αὐτοὺς εἶναι. τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο.

23. Τότε δὲ μαθὼν ὁ Αὔγουστος τὰ τῷ Οὐάρῳ συμβεβηκότα, τήν τε ἐσθῆτα (ὥς τινές φασι) περιεῤῥήξατο, καὶ πένθος μέγα ἐπί τε τοῖς ἀπολωλόσι, καὶ ἐπὶ τῷ περί τε τῶν Γερμανιῶν καὶ περὶ τῶν Γαλατιῶν δέει, ἐποιήσατο· τό, τε μέγιστον, ὅτι καὶ ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν τήν τε Ῥώμην αὐτὴν ὁρμήσειν σφᾶς προσεδόκησε. καὶ οὔτε πολιτικὴ οἱ ἡλικία ἀξιόλογος ὑπελέλειπτο, καὶ τὰ συμμαχικά, ὧν τι καὶ ὄφελος ἦν, ἐκεκάκωτο. ὅμως δ᾽ οὖν τά τε ἄλλα ὡς ἐκ τῶν παρόντων παρεσκευάσατο· καὶ ἐπειδὴ μηδεὶς τῶν τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἐχόντων καταλεχθῆναι ἠθέλησεν, ἐκλήρωσεν αὐτούς, καὶ τῶν μὲν μηδέπω πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονότων, τὸν πέμπτον, τῶν δὲ πρεσβυτέρων τὸν δέκατον ἀεὶ λαχόντα, τήν τε οὐσίαν ἀφείλετο καὶ ἠτίμωσε. καὶ τέλος, ὡς καὶ πάνυ πολλοὶ οὐδ᾽ οὕτω τι αὐτοῦ

προετίμων, ἀπέκτεινέ τινας. ἀποκληρώσας δὲ ἔκ τε τῶν ἐστρατευμένων ἤδη, καὶ ἐκ τῶν ἐξελευθέρων ὅσους ἠδυνήθη, κατέλεξε, καὶ εὐθὺς σπουδῇ μετὰ τοῦ Τιβερίου ἐς τὴν Γερμανίαν ἔπεμψεν. ἐπειδή τε συχνοὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ Γαλάται καὶ Κελτοὶ, οἱ μὲν ἄλλως ἐπιδημοῦντες, οἱ δὲ καὶ ἐν τῷ δορυφορικῷ στρατευόμενοι ἦσαν, ἐφοβήθη μή τι νεοχμώσωσι· καὶ τούτους μὲν ἐς νήσους τινὰς ἀπέστειλε, τοῖς δ' ἀόπλοις ἐκχωρῆσαι τῆς πόλεως προσέταξε.

24. Τότε μὲν ταῦτα ἔπραξε, καὶ οὔτ' ἄλλο τι τῶν νομιζομένων ἐγένετο, οὔθ' αἱ πανηγύρεις ἐπετάσθησαν. μετὰ δὲ τοῦτο ἀκούσας, ὅτι τῶν τε στρατιωτῶν τινὲς ἐσώθησαν, καὶ αἱ Γερμανίαι ἐφρουρήθησαν, τό, τε πολέμιον οὐδὲ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον ἐλθεῖν ἐτόλμησε, τῆς τε ταραχῆς ἀπηλλάγη, καὶ διαγνώμην ἐποιήσατο. τό, τε γὰρ πάθος οὐκ ἄνευ δαιμονίου τινὸς ὀργῆς καὶ μέγα οὕτω καὶ ἀθρόον ἐδόκει οἱ γεγονέναι· καὶ προσέτι καὶ ὑπὸ τῶν τεράτων τῶν πρό τε τῆς ἥττης καὶ μετὰ ταῦτα συμβάντων δεινὴν ὑποψίαν ἐς τὸ θεῖον ἔσχεν. ὅ, τε γὰρ τοῦ Ἄρεως ναός, ὁ ἐν τῷ πεδίῳ αὐτοῦ ὤν, ἐκεραυνώθη, καὶ ἀττέλεβοι πολλοὶ ἐς αὐτὸ τὸ ἄστυ πετόμενοι ὑπὸ χελιδόνων ἀνηλώθησαν· αἵ τε κορυφαὶ τῶν Ἄλπεων συμπεπτωκέναι τε ἐς ἀλλήλας, καὶ κίονας τρεῖς πυροειδεῖς ἀνηκέναι ἔδοξαν· καὶ ὁ οὐρανὸς φλεγομένῳ πολλαχῇ ἐῴκει, ἀστέρες τε κομῆται συχνοὶ ἅμα κατεφαίνοντο· καὶ δόρατα ἀπ' ἄρκτου φερόμενα, πρὸς τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδα προσπίπτειν ἐδόκει· μέλισσαί τε περὶ τοὺς βωμοὺς

αὐτῶν κηρία ἀνέπλασσον· καὶ Νίκης τι ἄγαλμα ἔν τε τῇ Γερμανίᾳ ὂν, καὶ πρὸς τὴν πολεμίαν βλέπον, πρὸς τὴν Ἰταλίαν μετεστράφη· καί ποτε καὶ περὶ τοὺς ἀετοὺς τοὺς ἐν τοῖς στρατοπέδοις, ὡς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐσπεπτωκότων, μάχη καὶ ἀγωνισμὸς τῶν στρατιωτῶν διακενῆς ἐγένετο. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω τότε συνέβη.

25. Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει τό, τε Ὁμονόειον ὑπὸ τοῦ Τιβερίου καθιερώθη, καὶ αὐτῷ τό, τε ἐκείνου ὄνομα, καὶ τὸ τοῦ Δρούσου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἐπεγράφη. Μάρκου δὲ Αἰμιλίου μετὰ Στατιλίου Ταύρου ὑπατεύσαντος, Τιβέριος μὲν, καὶ Γερμανικὸς ἀντὶ ὑπάτου ἄρχων, ἔς τε τὴν Κελτικὴν ἐσέβαλον, καὶ κατέδραμόν τινα αὐτῆς· οὐ μέντοι οὔτε μάχῃ τινὶ ἐνίκησαν, (ἐς γὰρ χεῖρας οὐδεὶς αὐτοῖς ᾔει) οὔτε ἔθνος τι ὑπηγάγοντο. δεδιότες γὰρ, μὴ καὶ συμφορᾷ αὖθις περιπέσωσιν, οὐ πάνυ πόῤῥω τοῦ Ῥήνου προῆλθον, ἀλλ᾽ αὐτοῦ που μέχρι τοῦ μετοπώρου μείναντες, καὶ τὰ τοῦ Αὐγούστου γενέθλια ἑορτάσαντες, καί τινα ἱπποδρομίαν ἐν αὐτοῖς διὰ τῶν ἑκατοντάρχων ποιήσαντες, ἐπανῆλθον. ἐν δὲ δὴ τῇ Ῥώμῃ Δροῦσός τε Καῖσαρ, ὁ τοῦ Τιβερίου παῖς, ἐταμίευσε, καὶ στρατηγοὶ ἑκκαίδεκα ἦρξαν, ἐπειδὴ τοσοῦτοί τε τῆς ἀρχῆς ἀντεποίησαν, καὶ οὐδένα αὐτῶν λυπῆσαι ὁ Αὔγουστος, οἷα ἐν τοιούτοις ὢν, ἠθέλησεν. οὐ μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐφεξῆς ἔτεσι ταὐτὸ ἐγένετο, ἀλλ᾽ οἱ δώδεκα ἐπὶ πολὺ κατέστησαν. τότε δ᾽ οὖν ταῦτά τε οὕτως ἐπράχθη, καὶ τοῖς μάντεσιν ἀπηγορεύθη μήτε καταμόνας τινὶ,

μήτε περὶ θανάτου, μηδ᾽ ἂν ἄλλοι συμπαρῶσιν οἷς χρῆν. καίτοι οὕτως οὐδὲν τῷ Αὐγούστῳ τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν ἔμελεν, ὥστε καὶ ἐκ προγραφῆς πᾶσι τὴν τῶν ἀστέρων διάταξιν, ὑφ᾽ ὧν ἐγεγέννητο, φανερῶσαι. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐκεῖνό τι ἀπεῖπε, καὶ τῷ ὑπηκόῳ προσπαρήγγειλε, μηδενὶ τῶν προστασσομένων αὐτοῖς ἀρχόντων μήτε τῆς ἀρχῆς χρόνῳ, μήτε ἐντὸς ἑξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι σφᾶς, τιμήν τινα διδόναι. ὅτι τινὲς μαρτυρίας παρ᾽ αὐτῶν καὶ ἐπαίνους προσπαρασκευαζόμενοι, πολλὰ διὰ τούτου ἐκακούργουν. ταῖς τε πρεσβείαις τρεῖς καὶ τότε βουλευταὶ ἐχρημάτισαν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν (ὃ καὶ θαυμάσειεν ἄν τις) μονομαχεῖν ἐπετράπη. αἴτιον δὲ, ὅτι ἐν ὀλιγωρίᾳ τινὲς τὴν ἀτιμίαν τὴν ἐπ᾽ αὐτῷ ἐπικειμένην ἐποιοῦντο. ἐπεὶ γὰρ μήτ᾽ ὄφελός τι τῆς ἀποῤῥήσεως ἐγίγνετο, καὶ τιμωρίας μείζονος ἄξιοι εἶναι ἐδόκουν, ἢ καὶ ἀποτραπήσεσθαι ἐνομίσθησαν· συνεχωρήθη τοῦτο σφίσι ποιεῖν. καὶ οὕτως ἀντὶ τῆς ἀτιμίας θάνατον ὠφλίσκανον. οὐδὲν γὰρ ἧττον ἐμονομάχουν, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι δεινῶς οἱ ἀγῶνες αὐτῶν ἐσπουδάζοντο, ὥστε καὶ τὸν Αὔγουστον τοῖς στρατηγοῖς τοῖς ἀγωνοθετοῦσι σφᾶς συνθέσθαι.

26. Γερμανικὸς δὲ μετὰ τοῦτο τὴν ὕπατον ἀρχὴν μηδὲ στρατηγήσας ἐδέξατο, καὶ δι᾽ ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἔτους, οὐ πρὸς τὴν ἀξίωσιν, ἀλλ᾽ ὥς που καὶ ἄλλοι τινὲς ἔτι καὶ τότε ἦρχον, ἔσχε. [καὶ γὰρ ἐκ πολλῶν ᾠκειοῦτο τῷ πλήθει, καὶ ὅτι ὑπερεδίκει τινῶν, οὐχ ὅπως ἐπὶ τῶν ἄλλων δικαστῶν, ἀλλὰ

καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Αὐγούστου. διὸ καὶ ταμίᾳ τινὶ φόνου αἰτίαν ἔχοντι ἐδίκασε, τοῦ Γερμανικοῦ συναγορεύειν οἱ μέλλοντος, ἔδεισεν ὁ κατήγορος αὐτοῦ, μὴ ἐλαττωθῇ διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς δικασταῖς, ἐφ' οἷσπερ εἰώθει τὰ τοιαῦτα κρίνεσθαι. καὶ παρὰ τῷ Αὐγούστῳ δικασθῆναι μάτην ἠθέλησε. οὐ γὰρ ἐκράτησε.] καὶ αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἄξιον μνήμης ἔπραξε, πλὴν ὅτι καὶ τότε ὑπερεδίκησεν, ἐπεί γε ὁ συνάρχων αὐτοῦ Γάϊος Καπίτων καὶ πάνυ τηνάλλως ἠριθμεῖτο. ὁ δὲ δὴ Αὔγουστος ἐκεῖνόν τε, ὡς καὶ ἐπὶ γήρως ὤν, τῇ βουλῇ, καὶ ταύτην τῷ Τιβερίῳ παρακατέθετο· ἀνέγνω δὲ τὸ βιβλίον οὐκ αὐτὸς, (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν γεγωνίσκειν) ἀλλ' ὁ Γερμανικὸς, ὥσπερ εἰώθει. καὶ μετὰ τοῦτο ᾐτήσατο παρ' αὐτῶν, ἐπὶ τῇ τοῦ Κελτικοῦ πολέμου προφάσει, μήτε οἴκοι αὐτὸν ἀσπάζεσθαι, μήτ' ἀγανακτεῖν εἰ μηκέτι συσσιτοίη σφίσι. τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον, ἄλλως τε καὶ ὁσάκις ἕδρα αὐτῶν ἐγίγνετο, ἔν τε τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἐν αὐτῷ γε ἔστιν ὅτε τῷ συνεδρίῳ, καὶ ἐσιόντα αὐτὸν καὶ ἀπιόντα αὖθις ἠσπάζοντο· ἤδη δὲ καὶ ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ καθήμενόν γε, ἔστι δ' ὅτε καὶ κατακείμενον, οὐχ ὅτι ἡ γερουσία, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱππεῖς, τοῦ τε δήμου πολλοί.

27. Οὐ μέντοι καὶ τἆλλα ἧττόν τι παρὰ τοῦτο διῴκει, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱππεῦσι δημαρχίαν αἰτῆσαι ἐπέτρεψε· καὶ μαθὼν ὅτι βιβλία ἄττα ἐφ' ὕβρει τινῶν συγγράφοιτο, ζήτησιν αὐτῶν ἐποιήσατο· καὶ ἐκεῖνά τε τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει εὑρεθέντα πρὸς τῶν ἀγορανόμων, τὰ δὲ ἔξω πρὸς τῶν ἑκασταχόθι

ἀρχόντων, κατέφλεξε, καὶ τῶν συνθέντων αὐτὰ ἐκόλασε τινάς. ἐπειδή τε συχνοὶ φυγάδες, οἱ μὲν ἔξω τῶν τόπων, ἐς οὓς ἐξωρίσθησαν, τὰς διατριβὰς ἐποιοῦντο, οἱ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις ἁβρότερον διῆγον, ἀπηγόρευσε, μηδένα πυρὸς καὶ ὕδατος εἰρχθέντα, μήτε ἐν ἠπείρῳ διατρίβειν, μήτε ἐν νήσῳ τῶν ὅσαι ἔλαττον τετρακοσίων ἀπὸ τῆς ἠπείρου σταδίων ἀπέχουσι· πλὴν Κῶ τε καὶ Ῥόδου, Σαρδοῦς τε καὶ Λέσβου· ταύτας γὰρ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως μόνας ὑπεξείλετο. ἐκεῖνά τε οὖν αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τὸ μήτε περαιοῦσθαί πῃ ἄλλοσε, μήτε πλοῖα πλείω φορτικοῦ τε ἑνὸς χιλιοφόρου, καὶ κωπήρων δύο κεκτῆσθαι· μήτε δούλοις, ἢ καὶ ἀπελευθέροις, ὑπὲρ εἴκοσι χρῆσθαι· μήτ᾽ οὐσίαν ὑπὲρ δώδεκα καὶ ἡμίσειαν μυριάδα ἔχειν· τιμωρηθήσεσθαι καὶ αὐτοὺς ἐκείνους, καὶ τοὺς ἄλλους τούς τι παρὰ ταῦτα συμπράξαντας σφίσιν, ἐπαπειλήσας. ταῦτά τε οὕτως, ὅσα γε καὶ ἐς ἱστορίαν ἀναγκαῖά ἐστι, διενομοθετήθη· καὶ πανήγυρις, ἔξω τῶν νενομισμένων, ὑπό τε τῶν ὀρχηστῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐποιήθη. τά τε Ἄρεια τότε μὲν, ἐπειδὴ ὁ Τίβερις τὸν ἱππόδρομον προκατέσχεν, ἐν τῇ τοῦ Αὐγούστου ἀγορᾷ, καὶ ἵππων δρόμῳ τρόπον τινὰ, καὶ θηρίων σφαγῇ ἐτιμήθη· αὖθις δὲ, ὥσπερ εἴθιστο, ἐγένετο, καὶ λέοντάς γε ἐς αὐτὰ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ διακοσίους ὅ, τε Γερμανικὸς ἀπέκτεινεν. ἥ τε στοὰ ἡ Λιουΐα καλουμένη ᾠκοδομήθη τε, ἐς τιμὴν τοῦ τε Γαΐου καὶ τοῦ Λουκίου τῶν Καισάρων, καὶ τότε καθιερώθη.

28. Λουκίου δὲ δὴ Μουνατίου καὶ Γαΐου Σι-

λίου ἐς τους ὑπατεύοντας ἐσγραφέντων, τήν τε προστασίαν τῶν κοινῶν τὴν δεκέτιν τὴν πέμπτην ἄκων δὴ ὁ Αὔγουστος ἔλαβε, καὶ τῷ Τιβερίῳ τὴν ἐξουσίαν τὴν δημαρχικὴν αὖθις ἔδωκε· τῷ τε Δρούσῳ τῷ υἱεῖ αὐτοῦ ὑπατείαν ἐς ἔτος τρίτον, καὶ πρὶν στρατηγῆσαι, αἰτῆσαι ἐπέτρεψε· καὶ συμβούλους, ὑπὸ τοῦ γήρως, (ὑφ᾽ οὗπερ οὐδὲ ἐς τὸ βουλευτήριον ἔτι, πλὴν σπανιώτατα, συνεφοίτα) εἴκοσιν ἐτησίους ᾐτήσατο. πρότερον γὰρ καθ᾽ ἕκτον μῆνα πεντεκαίδεκα προσετίθετο. καὶ προσεψηφίσθη, πάνθ᾽ ὅσα ἂν αὐτῷ μετά τε τοῦ Τιβερίου καὶ μετ᾽ ἐκείνων, τῶν τε ἀεὶ ὑπατευόντων, καὶ τῶν ἐς τοῦτο ἀποδεδειγμένων, τῶν τε ἐγγόνων αὐτοῦ τῶν ποιητῶν δηλονότι, τῶν τε ἄλλων ὅσους ἂν ἑκάστοτε προσπαραλάβῃ, βουλευομένῳ δόξῃ, κύρια, ὡς καὶ πάσῃ τῇ γερουσίᾳ ἀρέσαντα, εἶναι. ταῦτ᾽ οὖν ἐκ τοῦ δόγματος, ὅπερ που καὶ ἄλλως τῷ γε ἔργῳ εἶχε, προσθέμενος, οὕτω τὰ πλείω καὶ κατακείμενος ἔστιν ὅτε ἐχρημάτιζεν. ἔπειτ᾽ ἐπεὶ τῇ εἰκοστῇ πάντες, ὡς εἰπεῖν, ἐβαρύνοντο, καὶ ἐδόκει τι νεώτερον ἔσεσθαι, ἔπεμψε βιβλίον ἐς τὴν βουλὴν, κελεύων ἄλλους τινὰς αὐτὴν πόρους ἐπιζητῆσαι. τοῦτο δὲ οὐχ ὡς καὶ ἐκεῖνο τὸ τέλος καταλύσων ἐποίησεν, ἀλλ᾽ ἵνα μηδενὸς ἄλλου αἱρετωτέρου σφίσι φανέντος, καὶ ἄκοντες αὐτὸ ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ διαβολῆς βεβαιώσωσι. καὶ ὅπως γε μὴ τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ τε Δρούσου γνώμην τινὰ εἰπόντων, ὑποτοπήσωσί τε ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐντολῆς τοῦτο γεγονέναι, καὶ ἀνεξέταστον αὐτὴν ἕλωνται, προσέταξε μηδέτερον αὐτῶν μηδὲν εἰπεῖν. καὶ ἐλέχθη μὲν

πολλὰ, καί τινα καὶ διὰ βιβλίων τῷ Αὐγούστῳ ἐδηλώθη. καταμαθὼν δὲ ἐξ αὐτῶν, πάντα μᾶλλον ἢ ἐκεῖνο ἑτοίμους σφᾶς ὑπομεῖναι ὄντας, ἐπί τε τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας τὴν συντέλειαν ἤγαγε· καὶ παραχρῆμα, μηδὲν εἰπὼν, μήθ᾽ ὅσον μήθ᾽ ὅπως αὐτὸ δώσουσιν, ἔπεμψεν ἄλλους ἄλλῃ, τά τε τῶν ἰδιωτῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων κτήματα ἀπογραψομένους· ἵν᾽ ὡς καὶ μειζόνως ζημιωθησόμενοι δείσωσι, καὶ τὴν εἰκοστὴν τελεῖν ἀνθέλωνται. ὃ καὶ ἐγένετο. καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πῃ τῷ Αὐγούστῳ διῳκεῖτο.

29. Ἐν δὲ τῇ τῶν Αὐγουσταλίων θέᾳ, ἥτις ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ γενεθλίοις ἐγίγνετο, ἀνήρ τις ἐμμανὴς ἔς τε τὸν δίφρον, τὸν τῷ Καίσαρι τῷ Ἰουλίῳ κείμενον, ἐνιδρύνθη, καὶ τὸν στέφανον αὐτοῦ λαβὼν περιέθετο. καὶ ἐδόκει ἐς τὸν Αὔγουστόν τι σημαίνεσθαι. ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν· τῷ γὰρ ἐχομένῳ ἔτει, ἐν ᾧ Σέξστος τε Ἀπουλήϊος καὶ Σέξστος Πομπήϊος ὑπάτευσαν, ἐξωρμήθη τε ἐς τὴν Καμπανίαν ὁ Αὔγουστος, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἐν τῇ Νεαπόλει διαθεὶς, ἔπειτα ἐν Νώλῃ μετήλλαξε. τέρατα δὲ ἄρα ἐς τοῦτο αὐτῷ φέροντα, οὔτε ἐλάχιστα, οὔτε δυσξύμβλητα ἐγεγένητο. ὅ, τε γὰρ ἥλιος πᾶς ἐξέλιπε, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸ πολὺ καίεσθαι ἔδοξε. ξύλα τε διάπυρα ἀπ᾽ αὐτοῦ πίπτοντα ἐφαντάσθη, καὶ ἀστέρες κομῆται καὶ αἱματώδεις ὤφθησαν. βουλῆς τε ἐπὶ τῇ νόσῳ αὐτοῦ ἐπαγγελθείσης, ἵν᾽ εὐχὰς ποιήσωνται, τό, τε συνέδριον κεκλεισμένον εὑρέθη, καὶ βύας ὑπὲρ αὐτοῦ καθήμενος ἔβυξε· καὶ κεραυνὸς ἐς εἰκόνα αὐτοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἑστῶσαν ἐμπε-

σὼν, τὸ γράμμα τὸ πρῶτον τοῦ ὀνόματος τοῦ Καίσαρος ἠφάνισεν. ὅθεν οἱ μάντεις τῇ ἑκατοστῇ μετὰ τοῦτο αὐτὸν ἡμέρᾳ θείας τινὸς μοίρας μεταλήψεσθαι ἔφασαν· τεκμαιρόμενοι ὅτι τό, τε στοιχεῖον ἐκεῖνο τὸν τῶν ἑκατὸν ἀριθμὸν παρὰ τοῖς Λατίνοις, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν ὄνομα θεὸν παρὰ τοῖς Τυρσηνοῖς νοεῖ. ταῦτα μὲν ζῶντος ἔτ᾽ αὐτοῦ προεφάνη. τοῖς δὲ δὴ ἔπειτα ἀνθρώποις καὶ τὸ τῶν ὑπάτων τοῦ τε Σερουΐου Σουλπικίου Γάλβου ἐνθύμιον ἐγένετο. ἐκεῖνοί τε γὰρ συγγενεῖς πῃ τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου ὄντες ἦρχον· καὶ ὁ Γάλβας, ὁ τὸ κράτος ὕστερον λαβὼν, τότε ἐν αὐτῇ τῇ νουμηνίᾳ ἐς τοὺς ἐφήβους ἐνεγράφη. ἐπεὶ οὖν πρῶτος μετὰ τὸ Αὐγούστου γένος ἐκ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἐμονάρχησε, λόγον τισὶ παρέσχεν, ὡς οὐκ ἀπὸ ταυτομάτου τότε ταῦτα, ἀλλ᾽ ἐκ δαιμονίου προβουλῆς ἐγένετο.

30. Ὁ δ᾽ οὖν Αὔγουστος, νοσήσας μετήλλαξε· καί τινα ὑποψίαν τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ Λιουΐα ἔλαβεν, ἐπειδὴ πρὸς τὸν Ἀγρίππαν κρύφα ἐς τὴν νῆσον διέπλευσε, καὶ ἐδόκει οἱ καὶ πᾶσι πάντα καταλλαγήσεσθαι. δείσασα γὰρ, ὥς φασι, μὴ καὶ ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ αὐτὸν καταγάγῃ, σῦκα τινὰ ἐπὶ δένδροις ἔτ᾽ ἐπόντα, ἀφ᾽ ὧν ὁ Αὔγουστος αὐτοχειρίᾳ συκάζειν εἰώθει, φαρμάκῳ ἔχρισε. καὶ αὐτή τε ἅμα τὰ ἀνήλειφα ἤσθιε, κἀκείνῳ τὰ πεφαρμαγμένα προσέβαλλεν. εἴτ᾽ οὖν ἐκ τούτου, εἴτε καὶ ἄλλως ἀῤῥωστήσας, τούς τε ἑταίρους συνεκάλεσε, καὶ εἰπὼν αὐτοῖς ὅσα ἔχρῃζε, τέλος ἔφη ὅτι, „Τὴν Ῥώμην γηΐνην παραλαβὼν, λιθίνην ὑμῖν καταλείπω.“

τοῦτο μὲν οὖν οὐ πρὸς τὸ τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῆς ἀκριβὲς, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς ἀρχῆς ἰσχυρὸν ἐνεδείξατο. κρότον δὲ δή τινα παρ᾽ αὐτῶν ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμου τινὸς τελευτῇ, αἰτήσας, καὶ πάμπαν πάντα τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον διέσκωψε. καὶ ὁ μὲν οὕτω τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου, ἐν ᾗ ποτε τὸ πρῶτον ὑπάτευσε, μετήλλαξε· ζήσας μὲν πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ μῆνας δέκα, καὶ ἡμέρας ἓξ καὶ εἴκοσι· (τῇ γὰρ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Σεπτεμβρίου ἐγεγέννητο·) μοναρχήσας δὲ, ἀφ᾽ οὗ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ἐνίκησε, τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα ἔτη, δεκατριῶν ἡμερῶν δέοντα.

31. Οὐ μέντοι καὶ ἐκφανὴς εὐθὺς ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐγένετο. ἡ γὰρ Λιουΐα, φοβηθεῖσα μὴ καὶ Τιβερίου ἐν τῇ Δαλματίᾳ ἔτ᾽ ὄντος νεωτερισθῇ τι, συνέκρυψεν αὐτὸν μέχρι οὗ ἐκεῖνος ἀφίκετο. ταῦτα γὰρ οὕτω τοῖς τε πλείοσι καὶ ἀξιοπιστοτέροις γέγραπται. εἰσὶ γάρ τινες, οἳ καὶ παραγενέσθαι τὸν Τιβέριον τῇ νόσῳ αὐτοῦ, καὶ ἐπισκήψεις τινὰς παρ᾽ αὐτοῦ λαβεῖν ἔφασαν. τὸ δ᾽ οὖν σῶμα τὸ τοῦ Αὐγούστου ἐκ μὲν τῆς Νώλης οἱ πρῶτοι καθ᾽ ἑκάστην πόλιν ἐκ διαδοχῆς ἐβάστασαν· πρὸς δὲ δὴ τῇ Ῥώμῃ γενόμενον οἱ ἱππεῖς παραλαβόντες νυκτὸς ἐς τὸ ἄστυ ἐσεκόμισαν. τῇ τε ὑστεραίᾳ βουλὴ ἐγένετο, καὶ ἐς αὐτὴν οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἱππάδα στολὴν ἐνδεδυκότες συνῆλθον, οἱ δ᾽ ἄρχοντες τὴν βουλευτικὴν, πλὴν τῶν ἱματίων τῶν περιπορφύρων. ὁ δὲ δὴ Τιβέριος καὶ ὁ Δροῦσος ὁ υἱὸς αὐτοῦ φαιὰν, τὸν ἀγοραῖον

τρόπον πεποιημένην, εἶχον. καὶ τοῦ μὲν λιβανωτοῦ καὶ αὐτοὶ ἔθυσαν, τῷ δ' αὐλητῇ οὐκ ἐχρήσαντο. ἐκαθέζοντο δὲ οἱ μὲν πολλοὶ, ὥς που ἕκαστος εἰώθει, οἱ δ' ὕπατοι κάτω ἐν τοῖς βάθροις, ὁ μὲν τῷ τῶν στρατηγῶν, ὁ δὲ τῷ τῶν δημάρχων. καὶ μετὰ τοῦτο τῷ Τιβερίῳ ἄδεια ἐδόθη, ὅτι τοῦ νεκροῦ, οὐκ ἐξὸν δὴ, ἥψατο, καὶ συμπαρέπεμψεν αὐτόν.

32. Καὶ μετὰ τοῦτο τὰς διαθήκας αὐτοῦ Πολύβιός τις Καισάρειος ἀνέγνω· ὡς μὴ πρέπον βουλευτῇ τοιοῦτόν τι ἀναλέγεσθαι. κατελέλειπτο δὲ ἐν αὐταῖς τὰ μὲν δύο μέρη τοῦ κλήρου τῷ Τιβερίῳ, τὸ δὲ λοιπὸν τῇ Λιουΐᾳ, ὥς τινες λέγουσιν. ἵνα γάρ τὶ καὶ ἐκείνη τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀπόνηται, παρὰ τῆς βουλῆς ᾐτήσατο, τοσοῦτον αὐτῇ καὶ παρὰ τὸν νόμον καταλιπεῖν δυνηθῆναι. κληρονόμοι μὲν δὴ οὗτοι ἐγεγράφατο· κτήματα δὲ καὶ χρήματα πολλὰ πολλοῖς, καὶ τῶν προσηκόντων οἱ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, οὐχ ὅπως βουλευταῖς καὶ ἱππεῦσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσι, τῷ τε δήμῳ χιλίας μυριάδας, καὶ τοῖς στρατιώταις, τοῖς μὲν δορυφόροις κατὰ πεντήκοντα καὶ διακοσίας δραχμὰς, τοῖς δ' ἀστικοῖς τὴν ἡμίσειαν, τῷ τε λοιπῷ τῷ πολιτικῷ πλήθει πέντε καὶ ἑβδομήκοντα δοθῆναι ἐκέλευσε καὶ προσέτι καὶ τοῖς παισὶν, ὧν μικρῶν ἔτι ὄντων τοὺς πατέρας τῶν οὐσιῶν ἐκεκληρονομήκει, προσέταξε πάντα μετὰ τῶν προσόδων, ἐπειδὰν ἀνδρωθῶσιν, ἀποδοθῆναι· ὅπερ που καὶ ζῶν ἐποίει. εἰ γάρ τινα τέκνα ἔχοντα διεδέξατο, τοῖς παισὶν αὐτοῦ πάντως, εἰ μὲν ἤδη

τοῦ μνημείῳ ἀπηγόρευσε. τοσαῦτα
καὶ ἐδήλουν.

33. Ἐσεκομίσθη δὲ καὶ βιβλία
αὐτὰ ὁ Δροῦσος ἀνέγνω. ἐγέγραπτο
πρώτῳ, ὅσα τῆς ταφῆς εἴχετο· ἐν
τὰ ἔργα ἃ ἔπραξε πάντα, ἃ καὶ ἐς
πρὸς τῷ ἡρῴῳ αὐτοῦ σταθείσας ἀνα
λευσε· τὸ τρίτον, τά τε τῶν στρατι
τῶν προσόδων, τῶν τε ἀναλωμάτων
τό, τε πλῆθος τῶν ἐν τοῖς θησαυροῖς
ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα ἐς τὴν ἡγεμο
ἦν, εἶχε· καὶ τὸ τέταρτον, ἐντολὰς
τῷ Τιβερίῳ καὶ τῷ κοινῷ, ἄλλας τε,
ἀπελευθερῶσι πολλούς, ἵνα μὴ παντ
τὴν πόλιν πληρώσωσι· μήτ᾽ αὖ ἐς τὴν
χνοὺς ἐσγράφωσιν, ἵνα πολὺ τὸ δια
πρὸς τοὺς ὑπηκόους ᾖ· τά τε κοινὰ πᾶ
μένοις καὶ εἰδέναι καὶ πράττειν ἐπιτρ

αὐτὸς ὄντως ἀεί ποτε οὐ λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἐτήρησε· παρὸν γοῦν αὐτῷ πολλὰ ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ προσκτήσασθαι, οὐκ ἠθέλησε. ταῦτα μὲν αἱ ἐντολαὶ εἶχον.

34. Μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ἐκφορὰ αὐτοῦ ἐγένετο. κλίνη ἦν ἔκ τε ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ πεποιημένη, καὶ στρώμασιν ἁλουργοῖς διαχρύσοις κεκοσμημένη· καὶ ἐν αὐτῇ τὸ μὲν σῶμα κάτω που ἐν θήκῃ συνεκέκρυπτο· εἰκὼν δὲ δή τις αὐτοῦ κηρίνη ἐν ἐπινικίῳ στολῇ ἐξεφαίνετο. καὶ αὕτη μὲν ἐκ τοῦ παλατίου πρὸς τῶν ἐς νέωτα ἀρχόντων, ἑτέρα δὲ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου χρυσῆ, καὶ ἑτέρα αὖ ἐφ' ἅρματος πομπικοῦ ἤγετο. καὶ μετὰ ταύτας αἵ τε τῶν προπατόρων αὐτοῦ, καὶ αἱ τῶν ἄλλων συγγενῶν τῶν τεθνηκότων, (πλὴν τῆς τοῦ Καίσαρος, ὅτι ἐς τοὺς ἥρωας ἐσεγέγραπτο) αἵ τε τῶν ἄλλων Ῥωμαίων, τῶν καὶ καθ' ὁτιοῦν πρωτευσάντων, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ῥωμύλου ἀρξάμεναι, ἐφέροντο. καί τις καὶ τοῦ Πομπηΐου τοῦ Μεγάλου εἰκὼν ὤφθη, τά τε ἔθνη πάνθ' ὅσα προσεκτήσατο, ἐπιχωρίως σφίσιν ὡς ἕκαστα ἀπεικασμένα ἐπέμφθη. κᾀκ τούτου καὶ τἄλλα αὐτοῖς, ὅσα ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴρηται, ἐφέσπετο. προτεθείσης δὲ τῆς κλίνης ἐπὶ τοῦ δημηγορικοῦ βήματος, ἀπὸ μὲν ἐκείνου ὁ Δροῦσός τι ἀνέγνω· ἀπὸ δὲ τῶν ἑτέρων ἐμβόλων τῶν Ἰουλίων ὁ Τιβέριος δημόσιον δή τινα κατὰ δόγμα λόγον ἐπ' αὐτῷ τοιόνδε ἐπελέξατο.

35. „Ὅσα μὲν ἰδίᾳ καὶ παρὰ τῶν συγγενῶν ἐπὶ τῷ θείῳ ἐκείνῳ Αὐγούστῳ λεχθῆναι ἔδει, Δροῦσος

καὶ διαδόχου, τὸν ἐπ' αὐτῷ ἔπαινον ἐνεχ
οὐ μέντοι καὶ θαῤῥεῖν ἔχω, ὡς οὐ πολὺ κα
ρος καὶ τῆς ὑμετέρας περὶ αὐτοῦ βουλήσ
τῆς ἐκείνου ἀξιώσεως ὤν. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν ἄ
τισὶ λέξειν ἔμελλον, σφόδρα ἂν ἐφοβούμην
ἐμῷ λόγῳ προσέχοντες, τοιαῦτα καὶ τὰ ἔργ
νομίσωσιν εἶναι· νῦν δὲ δὴ παραμυθεῖται
παρ' ὑμῖν τοῖς πάντα τε ἀκριβῶς αὐτὰ εἰδ
πάντων αὐτῶν πεπειραμένοις, καὶ διὰ τ
τῶν ἐπαίνων τῶνδε αὐτὸν ἠξιωκόσι, του
ποιήσομαι. οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν ἔγωγε εἴπω,
ἐκείνου ἀρετὴν κρινεῖτε, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτοὶ
καὶ τοῖς ἐμοῖς λόγοις βοηθήσετε, ἀναπληρ
ἐλλεῖπον τῇ μνήμῃ τῶν γεγονότων· ὥστε κο
τούτῳ παρὰ πάντων τὸν ἔπαινον γενέσθα
τε, ὥσπερ ἐν χορῷ τινι, τὰ κεφάλαια ἀπ
νοντος, καὶ ὑμῶν τὰ λοιπὰ συνεπηχοῦντ
γὰρ δὴ καὶ ἐκεῖνο δέδοικα, μὴ ἤτοι ἐμοὶ ἀ

αὐτῷ τῷ ὑπερέχοντι αὐτοῦ ἀγαλλόμενοι. ὅσῳ γὰρ ἂν οὗτος μείζων ὑμῶν φανῇ, τοσούτῳ μείζονα ὑμεῖς εὐεργετεῖσθαι δόξετε, ὥστε μὴ ἀφ᾿ ὧν ἐλαττοῦσθε αὐτοῦ, βασκανίαν ὑμῖν, ἀλλ᾿ ἀφ᾿ ὧν εὖ πεπόνθατε ὑπ᾿ αὐτοῦ, σεμνότητα εγγενέσθαι.

36. „Ἄρξομαι δὲ ἐντεῦθεν, ὅθενπερ καὶ ἐκεῖνος τὰ κοινὰ πράττειν ἤρξατο· τουτέστιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας αὐτοῦ. καὶ γὰρ τοῦτο ἓν τῶν μεγίστων τοῦ Αὐγούστου ἔργων ἐστὶν, ὅτι ἄρτι ἔκ τε τῶν παίδων ἐξεληλυθὼς, καὶ μειρακιοῦσθαι ἀρχόμενος, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, καθ᾿ ὃν καλῶς τὰ δημόσια πρὸς τοῦ ἡμιθέου ἐκείνου Καίσαρος διῳκεῖτο, παιδείᾳ προσεῖχεν· ἐπεὶ δὲ ἐπιβουλευθέντος αὐτοῦ πάντα τὰ κοινὰ ἐταράχθη, τῷ τε πατρὶ ἅμα ἱκανῶς ἐτιμώρησε, καὶ ὑμῖν ἀναγκαίως ἐπεκούρησε, μήτε τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν φοβηθεὶς, μήτε τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων δείσας, μήτε τὴν ὀλιγοετίαν τὴν ἑαυτοῦ ὀκνήσας. καίτοι τί τοιοῦτον ἢ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, ἢ Ῥωμύλος ὁ ἡμέτερος (οἵπερ που μάλιστα νεαροὶ ὄντες, ἐλλόγιμόν τι ποιῆσαι δοκοῦσιν) ἔπραξαν; ἀλλὰ τούτους μὲν ἐάσω, ἵνα μὴ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ παραβάλλειν οἱ καὶ παραδεικνύναι σφᾶς, καὶ ταῦτα ἐν ὑμῖν μηδὲν ἧττον ἐμοῦ αὐτοὺς εἰδόσι, σμικροτέραν τὴν τοῦ Αὐγούστου ἀρετὴν ποιεῖν. νομισθῶ. πρὸς μόνον δὲ δὴ τὸν Ἡρακλέα, καὶ τὰ ἐκείνου ἔργα, παραθεωρῶν αὐτὸν, ὀρθῶς μὲν ἂν κατ᾿ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν δόξαιμι· τοσοῦτον δ᾿ ἂν τῆς προαιρέσεως διαμάρτοιμι, ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἔν τε παισὶν ὄφεις, καὶ ἐν ἀνδράσιν ἔλαφόν τέ τινα

καὶ κάπρον, καὶ νὴ Δία καὶ λέοντα ἄκων καὶ ἐξ ἐπιτάξεως ἀπέκτεινεν· οὗτος δὲ οὐκ ἐν θηρίοις, ἀλλ' ἐν ἀνδράσιν, ἐθελοντὴς καὶ πολεμῶν καὶ νομοθετῶν, τό, τε κοινὸν ἀκριβῶς ἔσωσε, καὶ αὐτὸς ἐλαμπρύνθη. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα καὶ στρατηγὸν αὐτὸν εἵλεσθε, καὶ ὕπατον ἐδείξατε, ἐκεῖνο τῆς ἡλικίας ἔχοντα, ἐν ᾧ μηδὲ στρατεύεσθαί τινες ἐθέλουσιν.

37. „Αὕτη μὲν δὴ καὶ Αὐγούστῳ τοῦ πολιτικοῦ βίου ἀρχὴ, καὶ ἐμοὶ τοῦ περὶ αὐτοῦ λόγου γέγονε. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, ὁρῶν τὸ μὲν πλεῖστον καὶ κράτιστον καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς ἑαυτῷ συμφρονοῦν, στασιώταις δέ τισι τόν τε Λέπιδον καὶ τὸν Ἀντώνιον, τόν τε Σέξστον, καὶ τὸν Βροῦτον τόν τε Κάσσιον, χρωμένους· καὶ φοβηθεὶς, μὴ πολλοῖς ἅμα πολέμοις, καὶ τούτοις ἐμφυλίοις, ἡ πόλις συνενεχθεῖσα, καὶ διασπασθῇ καὶ ἐκτρυχωθῇ, ὥστε μηδένα ἔτι τρόπον ἀνενεγκεῖν δυνηθῆναι· φρονιμώτατα καὶ δημωφελέστατα αὐτοὺς διέθηκε. τούς τε γὰρ ἰσχύοντας, καὶ αὐτῷ τῷ ἄστει ἐπικειμένους, προσλαβὼν, κατεπολέμησε μετ' αὐτῶν τοὺς ἑτέρους· καὶ τούτων ὑπεξαιρεθέντων, αὖθις ἀπ' ἐκείνων ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς· ἑλόμενος μὲν ὀλίγους τινὰς καὶ ἄκων σφίσι προέσθαι, ὥστε τοὺς πλείους διασῶσαι, ἑλόμενος δὲ καθ' ἑκάστους αὐτοῖς ἐπιτηδείως πως προσενεχθῆναι, ὥστε μὴ πᾶσιν ἅμα πολεμῆσαι. ἐξ ὧν ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν ἰδίᾳ ἐκέρδανεν, ἡμᾶς δὲ δὴ πάντας περιφανῶς ὠφέλησε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τοὺς πολέμους τούς τε ἐμφυλίους καὶ τοὺς ὀθνείους ἔργα αὐτοῦ, τί ἄν τις μακρηγοροίη; ἄλλως τε καὶ διότι

τὰ μὲν ὤφελε μηδ' ἀρχὴν γεγονέναι, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἐπικτηθέντων πολὺ ἐναργεστέραν τὴν ὠφέλειαν παντὸς λόγου παρέχεται, καὶ προσέτι καὶ τῆς τύχης τὸ πλεῖστον ὄντα, καὶ μετὰ πολλῶν μὲν πολιτῶν, πολλῶν δὲ καὶ συμμάχων κατορθωθέντα, καὶ κοινὴν πρὸς ἐκείνους τὴν αἰτίαν αὐτῷ ἔχει, καὶ τάχα ἂν καὶ ἑτέρων τινῶν πράξεσι παραβληθείη. ταῦτα μὲν νῦν παραλείψω. καὶ γάρ που πολλαχῇ αὐτὰ καὶ γεγραμμένα καὶ τετυπωμένα καὶ ὁρᾶν καὶ ἀναγινώσκειν δύνασθε. ἃ δὲ δὴ μάλιστα αὐτοῦ τε τοῦ Αὐγούστου ἔργα ἐστὶ, καὶ μήτ' ἄλλῳ τινὶ ἀνθρώπων πέπρακται, καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν οὐ μόνον ἐκ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν κινδύνων περιπεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ εὐπορωτέραν καὶ δυνατωτέραν ἐξείργασται, ταῦτα ἐρῶ μόνα. ἐκείνῳ τε γὰρ εὔκλειαν ἐξαίρετον λεχθέντα οἴσει, καὶ ὑμῶν τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ἡδονὴν ἄμεμπτον ποιήσει, τοῖς δὲ νεωτέροις διδασκαλίαν ἀκριβῆ τοῦ τε τρόπου καὶ τῆς καταστάσεως τῆς πολιτείας παρέξει.

38. „Ὁ τοίνυν Αὔγουστος οὗτος, ὃν δι' αὐτὰ ταῦτα καὶ τῆς ἐπωνυμίας ταύτης ἠξιώσατε, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἀπηλλάγη, καὶ πράξας καὶ παθὼν οὐχ ὅσα αὐτὸς ἤθελεν, ἀλλ' ὅσα τῷ δαιμονίῳ ἔδοξε, πρῶτον μὲν τοὺς πλείους τῶν ἀντιστάντων οἱ, καὶ περιγενομένων ἐκ τῆς παρατάξεως, ἔσωσεν, ἐν μηδενὶ τὸν Σύλλαν μιμησάμενος, τὸν Εὐτυχῆ ὀνομαζόμενον. καὶ ἵνα μὴ πάντας αὐτοὺς καταλέγω, τίς οὐκ οἶδε τὸν Σόσσιον, τίς τὸν Σκαῦρον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Σέξτου, τίς τὸν Λέπιδον

αὐτὸν, ὃς καὶ ἐπεβίω τοσοῦτον τῇ ἥττῃ χρόνον, καὶ ἀρχιέρεως διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ ὢν διετέλεσεν· ἔπειτα δὲ τοὺς συνεξετασθέντας οἱ πολλαῖς καὶ μεγάλαις δωρεαῖς τιμήσας, οὔθ' ὑπερήφανόν τι πράττειν, οὔθ' ὑβρίζειν εἴασεν. ἀλλ' ἴστε γὰρ ἀκριβῶς καὶ ἐν τούτῳ τούς τε ἄλλους, καὶ τὸν Μαικήναν, καὶ τὸν Ἀγρίππαν· ὥστε με μηδὲν μηδὲ τούτους ἐξαριθμήσασθαι δεῖσθαι. δύο μὲν δύο ταῦτ' ἔσχεν, οἷα ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐγένετο. ἤδη γὰρ οἶδ' ὅτι καὶ ἐχθρῶν τινες ἐφείσαντο, καὶ ἕτεροι τοῖς ἑταίροις ἀσελγαίνειν οὐκ ἐπέτρεψαν· ἀλλ' ἀμφότερα τῷ αὐτῷ ἅμα διὰ πάντων ὁμοίως οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτὲ ἄλλῳ ὑπῆρξε. τεκμήριον δέ· Σύλλας μὲν καὶ Μάριος καὶ τοὺς παῖδας τῶν ἀντιπολεμησάντων σφίσιν ἤχθηραν. τί γὰρ δεῖ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν τῶν μικροτέρων μνημονεύειν; Πομπήϊος δὲ καὶ Καῖσαρ τούτου μὲν ἀπέσχοντο, ὥς γε ἐπίπαν εἰπεῖν, τοῖς δὲ δὴ φίλοις οὐκ ὀλίγα παρὰ τὰ ἑαυτῶν ἤθη ποιεῖν ἐφῆκαν. ἀλλ' οὗτος οὕτως ἑκάτερον αὐτῶν ἔμιξε καὶ ἐκέρασεν, ὥστε τοῖς ἐναντιωθεῖσίν οἱ νίκην τὴν ἧτταν ἀποφῆναι, καὶ τοῖς συναγωνισαμένοις εὐτυχῆ τὴν ἀρετὴν ἀποδεῖξαι.

39. „Ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ τὸ μὲν στασιωτικὸν πᾶν τὸ περιλειφθὲν φιλανθρωπίᾳ καταστήσας, τὸ δὲ στρατιωτικὸν τὸ κρατῆσαν εὐεργεσίᾳ μετριάσας, καὶ δυνηθεὶς ἂν ἐκ τούτων, καὶ ἐκ τῶν ὅπλων τῶν τε χρημάτων, μόνος ἀναμφιλόγως κύριος ἁπάντων, ὢν γε καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐγεγόνει,

εἶναι, οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ᾽ ὥσπερ τις ἀγαθὸς ἰατρὸς, σῶμα νενοσηκὸς παραλαβὼν καὶ ἐξιασάμενος, ἀπέδωκε πάντα ὑμῖν ὑγιᾶ ποιήσας. καὶ τοιοῦτον ἡλίκον ἐστὶ, μάλιστα ἂν ἐξ ἐκείνου τεκμήραισθε, ὅτι καὶ τὸν Πομπήϊον καὶ τὸν Μέτελλον τὸν τότε ἀνθήσαντα ἐπῄνεσαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐπειδὴ τὰς δυνάμεις, μεθ᾽ ὧν ἐπολέμησαν, ἐθελονταὶ διαφῆκαν. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μικράν τινα ἰσχὺν, καὶ ταύτην πρόσκαιρον ἔχοντες, καὶ προσέτι καὶ ἀντιπάλους τοὺς οὐκ ἐπιτρέψοντας σφίσιν ἄλλο τι ποιῆσαι, κεκτημένοι, τοῦτό γε ἔπραξαν, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ ἔπαινον ἔσχον· ποῦ δὴ δύναιτ᾽ ἄν τις τῆς Αὐγούστου μεγαλοφροσύνης ἐφικέσθαι, ὅστις πάσας μὲν τὰς δυνάμεις ὑμῶν τηλικαύτας οὔσας ἔχων, πάντων δὲ τῶν χρημάτων πλείστων ὄντων κρατῶν, καὶ μήτε φοβούμενός τινα, μήθ᾽ ὑποπτεύων, ἀλλ᾽ ἐξὸν αὐτῷ πάντων συνεπαινούντων μόνῳ ἄρχειν· οὐκ ἠξίωσεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἔθνη καὶ τὰ χρήματα ἐς τὸ μέσον ὑμῖν κατέθηκεν; ὅθενπερ καὶ ὑμεῖς, καλῶς ποιοῦντες καὶ ὀρθῶς φρονοῦντες, οὐκ ἠνέσχεσθε, οὔτε ἐπετρέψατε αὐτῷ ἰδιωτεῦσαι, ἀλλ᾽ ἅτε εὖ εἰδότες, ὅτι δημοκρατία μὲν οὔποτ᾽ ἂν τηλικούτοις πράγμασιν ἁρμόσειε, προστασία δὲ ἑνὸς ἀνδρὸς μάλιστ᾽ ἂν αὐτὰ σώσειε, λόγῳ μὲν οὔτε ἐπανελθεῖν ἐς τὴν αὐτονομίαν, ἔργῳ δὲ ἐς τοὺς στασιασμοὺς, ἠθελήσατε· καὶ ἐκεῖνον μὲν, ὃν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἐδεδοκιμάκειτε, προκρίναντες, ἠναγκάσατε χρόνον γέ τινα ὑμῶν προστῆναι. ἐξ οὗ δὴ πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ πειραθέντες, καὶ δεύτερον αὖθις καὶ τρίτον, τέταρτόν

τε καὶ πέμπτον, ἐξεβιάσασθε αὐτὸν ἐν τῇ τῶν κοινῶν διαχειρίσει ἐμμεῖναι.

40. „Καὶ μάλα εἰκότως. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἕλοιτο ἀπραγμόνως σώζεσθαι, καὶ ἀκινδύνως εὐδαιμονεῖν, καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν τῆς πολιτείας ἀφθόνως ἀπολαύειν, ταῖς δὲ δὴ φροντίσι ταῖς ὑπὲρ αὐτῆς μὴ συνεῖναι; τίς δ' ἂν ἄμεινον τοῦ Αὐγούστου τῆς ἰδίας μόνης, μήτοι γε καὶ ἄλλων ἀνθρώπων τοσούτων, ἦρξεν; ὅστις τὰ μὲν ἐπίπονα καὶ ἐμπολέμια ἔθνη αὐτὸς καὶ φρουρήσειν καὶ σώσειν ὑπεδέξατο, τὰ δ' ἄλλα τὰ εἰρηναῖα καὶ ἀκίνδυνα ὑμῖν ἀπέδωκε; στρατιώτας τε τοσούτους ἀθανάτους πρὸς τὸ προπολεμεῖν ὑμῶν τρέφων, οὐδενὶ τῶν σφετέρων λυπηροὺς αὐτοὺς ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὸ ὀθνεῖον φύλακας φοβερωτάτους, πρὸς δὲ τὸ οἰκεῖον ἀόπλους, ἀπολέμους εἶναι παρεσκεύασε. καὶ μέντοι καὶ τῶν βουλευτῶν οὔτε ἐν ταῖς ἡγεμονίαις τὴν τοῦ κλήρου τύχην ἀφείλετο, ἀλλὰ καὶ τὰ ἆθλα σφίσι τῆς ἀρετῆς προσπαρέσχεν· οὔτε ἐν ταῖς διαγνώμαις τὴν ἐξουσίαν τῆς διαψηφίσεως κατέλυσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς παῤῥησίας προστέθεικεν. ἔκ τε τοῦ δήμου τὸ δύσκριτον ἐν ταῖς διαγνώσεσιν ἐς τὴν τῶν δικαστηρίων ἀκρίβειαν μεταστήσας, τό, τε ἀξίωμα τῶν ἀρχαιρεσιῶν αὐτῷ ἐτήρησε, κἀν ταύταις τὸ φιλότιμον ἀντὶ τοῦ φιλονείκου σφᾶς ἐξεπαίδευσε. κἀκ τῶν σπουδαρχιῶν αὐτῶν τὸ πλεονεκτικὸν ἐκκόψας, τὸ εὔδοξον αὐτοῖς ἀντέδωκε. τά τε ἑαυτοῦ χρήματα σωφρόνως ἐπαύξων, ἐς τὴν δημοσίαν χρείαν ἀνήλισκε· καὶ τῶν κοινῶν, ὡς ἰδίων

κηδόμενος, ὡς ἀλλοτρίων ἀπείχετο. καὶ πάντα μὲν τὰ ἔργα τὰ πεπονηκότα ἐπισκευάσας, οὐδενὸς τῶν ποιησάντων αὐτὰ τὴν δόξαν ἀπεστέρησε· πολλὰ δὲ καὶ ἐκ καινῆς, τὰ μὲν ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι, τὰ δὲ καὶ ἐφ᾽ ἑτέρων, τὰ μὲν αὐτὸς κατεσκεύασε, τὰ δὲ ἐκείνοις οἰκοδομῆσαι ἐπέτρεψε· τὸ τῷ κοινῷ χρήσιμον διὰ πάντων ἰδὼν, ἀλλ᾽ οὐ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς εὐκλείας ἰδίᾳ τισὶ φθονήσας. τοῖς τε τῶν οἰκειοτάτων ὑβρίσμασιν ἀπαραιτήτως ἐπεξιὼν, τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα ἀνθρωπίνως μετεχειρίζετο. καὶ τοὺς μὲν ἀρετήν τινα ἔχοντας, ἀφθόνως εἴα οἱ παρισοῦσθαι, τοὺς δ᾽ ἄλλως πως βιοῦντας οὐκ ἤλεγχεν. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιβουλευσάντων αὐτῷ μόνους τοὺς μηδὲν ἑαυτοῖς λυσιτελούντως ζήσαντας ἐδικαίωσε· τοὺς δὲ δὴ λοιποὺς οὕτω διέθηκεν, ὥστε παμπληθῆ χρόνον μηδένα μήτ᾽ οὖν ἀληθῆ μήτε ψευδῆ αἰτίαν ἐπιθέσεως λαβεῖν. θαυμαστὸν μὲν γὰρ οὐδὲν, εἰ καὶ ἐπεβουλεύθη ποτέ· οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ οἱ θεοὶ πᾶσιν ὁμοίως ἀρέσκουσιν. ἡ δὲ δὴ τῶν καλῶς ἀρχόντων ἀρετὴ, οὐκ ἐξ ὧν ἕτεροι κακουργήσουσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἂν αὐτοὶ ποιήσωσι, φαίνεται.

41. „Εἴρηκα, ὦ Κυΐρῖται, τὰ μέγιστα καὶ ἐκπρεπέστατα, ὥς γε ἐν κεφαλαίοις διελθεῖν. ἐπεὶ ἄν γέ τις πάντα ἀκριβῶς καθ᾽ ἕκαστον ἀναριθμήσασθαι ἐθελήσῃ, παμπόλλων ἂν ἡμερῶν δεηθείη. πρὸς δὲ καὶ σὺ οἶδ᾽, ὅτι παρ᾽ ἐμοῦ μὲν μόνα ταῦτα ἀκηκοότες ἔσεσθε, παρ᾽ ἑαυτοῖς δὲ δὴ καὶ τἄλλα ἐξ αὐτῶν πάντα ἀναμνησθήσεσθε· ὥστε τρόπον τινὰ καὶ ἐκεῖνα ἐμὲ δοκεῖν εἰρηκέναι. οὐδὲ γὰρ ἄλλως

κόμπου τινὸς ἐν ἑτέροις τοῖς περὶ αὐτοῦ λόγοις, οὔθ' ὑμεῖς τὴν ἀκρόασιν πεποίησθε· ἀλλ' ὅπως τὰ πεπραγμένα αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα ἀειμνήστου παρὰ ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν εὐκλείας τύχῃ. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν τῶν βουλευτῶν αὐτοῦ μνημονεύσειεν; ὧν τὸ φαῦλον τὸ ἐκ τῶν στάσεων ἐπιπολάσαν ἀλύπως ἀφελὼν, τὸ λοιπὸν αὐτῷ τε τούτῳ ἐσέμνυνε, καὶ τῇ αὐξήσει τοῦ τιμήματος ἐμεγάλυνε, τῇ τε δόσει τῶν χρημάτων ἐπλούτισεν· οἷς ἐξ ἴσου καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην ἐδίδου, καὶ μεθ' ὧν συμμεθίστατο· οἷς πάντα τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα ἀεί ποτε ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἢ καὶ οἴκοι, διά τε τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, παραλαμβάνων ἄλλοτε ἄλλους, ἐπεκοίνου. τίς δ' οὐκ ἂν τῶν λοιπῶν Ῥωμαίων; οἷς ἔργα, χρήματα, ἀγῶνας, πανηγύρεις, ἄδειαν, ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων, ἀσφάλειαν, οὐκ ἀπὸ τῶν πολεμίων, οὐδ' ἀπὸ τῶν κακούργων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ δαιμονίου, οὐχ ὅτι μεθ' ἡμέραν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ συμπιπτόντων, παρεσκεύασε. τίς τῶν συμμάχων; οἷς ἀκίνδυνον τὴν ἐλευθερίαν, οἷς ἀζήμιον τὴν συμμαχίαν ἐποίησε. τίς τῶν ὑπηκόων; ὧν οὐδεὶς οὔθ' ὑβρίσθη ποτὲ, οὔτ' ἐπηρεάσθη. πῶς δ' ἄν τις ἐπιλάθοιτο ἀνδρὸς, ἰδίᾳ μὲν πένητος, δημοσίᾳ δὲ πλουσίου, καὶ πρὸς ἑαυτὸν μὲν οἰκονομικοῦ, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἀναλωτικοῦ γενομένου; καὶ αὐτοῦ μὲν πάντα ἀεὶ καὶ πόνον καὶ κίνδυνον ὑπὲρ ὑμῶν ὑπομείναντος, ὑμᾶς δὲ δὴ μηδ' ὅσον προπέμψαι ποι αὐτὸν ἀπιόντα, ἢ καὶ ἀπαντῆσαί οἱ ἐπανιόντι

ταλαιπωρήσαντος; καὶ ἐν μὲν ταῖς ἑορταῖς καὶ τὸν δῆμον οἴκαδε προσδεξαμένου, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις καὶ τὴν γερουσίαν ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ ἀσπασαμένου; πῶς τοῦ τε πλήθους καὶ τῆς ἀκριβείας ἅμα τῶν νόμων, τῶν τοῖς μὲν ἀδικουμένοις αὔταρκες παραμύθιον, τοῖς δ' ἀδικοῦσιν οὐκ ἀπάνθρωπον τιμωρίαν ἐχόντων; πῶς τῶν γερῶν, τῶν τοῖς γαμοῦσι καὶ τεκνοῦσι προκειμένων; πῶς τῶν ἄθλων, τῶν τοῖς στρατιώταις ἄνευ τινὸς ἑτέρου βλάβης διδομένων; τί δὲ τὸ τοῖς ἅπαξ ἀναγκαίως κτηθεῖσιν ἀρκεσθῆναι αὐτὸν, καὶ μηδὲν ἕτερον προσκατεργάσασθαι ἐθελῆσαι; ἐξ οὗ πλειόνων ἂν δόξαντες ἄρχειν, καὶ τὰ ὄντα ἀπολέσαιμεν. ἢ τὸ τοῖς μὲν πάνυ φίλοις καὶ συνησθῆναι ἀεί ποτε αὐτὸν καὶ συλλυπηθῆναι, καὶ συμπαῖξαι καὶ συσπουδάσαι, πᾶσι δ' ἁπλῶς τοῖς ὠφέλιμόν τι ἐπινοῆσαι δυνηθεῖσι, παῤῥησιάσασθαι ἐπιτρέψαι; καὶ τοὺς μὲν ἀληθιζομένους τινὰ ἐπαινέσαι, τοὺς δὲ κολακεύοντας μισῆσαι; καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἐκ τῶν οἰκείων πολλοῖς χαρίσασθαι, πάντα δὲ τὰ καταλειφθέντα αὐτῷ ὑπό τινων παῖδας ἐχόντων, αὐτοῖς ἐκείνοις ἀποδοῦναι, ποίᾳ ἂν ἐπιλησμοσύνῃ φθαρείη; τοιγαροῦν διὰ ταῦτα εἰκότως καὶ προστάτην αὐτὸν καὶ πατέρα δημόσιον ἐποιήσασθε, καὶ ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ ὑπατείαις πλείσταις ἐπεγαυρώσατε, καὶ τὸ τελευταῖον ἥρωα ἀπεδείξατε, καὶ ἀθάνατον ἀπεφήνατε. οὔκουν οὐδὲ πενθεῖν αὐτὸν ἡμῖν πρέπει, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ τῇ φύσει ἤδη ἀποδοῦναι, τὴν δὲ ψυχὴν, ὡς καὶ θεοῦ, ἀεὶ ἀγάλλειν."

παραλόγοις φιλεῖ συμβαίνειν) ἐπράχ
ρον ἄν τινα αὐτὰ τὰ πράγματα ἢ ἐκ
σθαι. οὐκ ἐλάχιστον δ᾽ οὖν αὐτῷ
καὶ τὸ πολυχρόνιον τῆς ἡγεμονείας συ
μὲν γὰρ ἐκ τῆς δημοκρατίας ἀνδρῶν
καὶ οἱ δυνατώτεροι ἀπολώλεσαν·
ἐκείνης μὲν οὐδὲν εἰδότες, τοῖς δὲ π
ἢ καὶ μάλιστα ἐντραφέντες, οὐ μόνο
αὐτοῖς, (ἅτε καὶ συνήθεσιν οὖσιν)
ρον, καὶ βελτίω καὶ ἀδεέστερα αὐτ
ὁρῶντες ὄντα.

45. Ταῦτα δὲ ἠπίσταντο μὲν καὶ
ἐπὶ πλεῖον δ᾽ ὅμως μεταλλάξαντος,
γὰρ φιλεῖ πως τὸ ἀνθρώπειον οὐχ
θοῦν τῆς εὐδαιμονίας αἰσθάνεσθαι,
χῆσαν ποθεῖν αὐτήν. ὅπερ που καὶ
Αὔγουστον συνέβη. τοῦ γὰρ Τιβερ
οὐχ ὁμοίου πειραθέντες, ἐκεῖνον ἐζή

οὐκ αἴσια ἐπεφθέγξατο. τοσοῦτον δ' οὖν τὸ σύμπαν ἀλλήλων διήνεγκαν, ὥστε τινὰς καὶ ἐς τὸν Αὔγουστον ὑποπτεῦσαι, ὅτι ἐξεπίτηδες τὸν Τιβέριον, καίπερ εὖ εἰδὼς ὁποῖος ἦν, διάδοχον ἀπέδειξεν, ἵνα αὐτὸς εὐδοξήσῃ. ταῦτα μὲν δὴ οὖν ὕστερον διαθροεῖν ἤρξαντο.

46. Τότε δὲ ἀθανατίσαντες αὐτὸν, καὶ θιασώτας οἱ καὶ ἱερὰ, ἱέρειάν τε τὴν Λιουΐαν, Ἰουλίαν τε, τὴν καὶ Αὐγοῦσταν ἤδη καλουμένην, ἀπέδειξαν. καὶ οἱ μὲν καὶ ῥαβδούχῳ χρῆσθαι ἐν ταῖς ἱερουργίαις αὐτῇ ἐπέτρεψαν· ἐκείνη δὲ δὴ Νουμερίῳ τινὶ Ἀττικῷ, βουλευτῇ ἐστρατηγηκότι, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἐχαρίσατο, ὅτι τὸν Αὔγουστον ἐς τὸν οὐρανὸν, κατὰ τὰ περί τε τοῦ Πρόκλου καὶ περὶ τοῦ Ῥωμύλου λεγόμενα, ἀνιόντα ἑωρακέναι ὤμοσε. καὶ αὐτῷ ἔν τε τῇ Ῥώμῃ ἡρῷον ψηφισθὲν μὲν ὑπὸ τῆς γερουσίας, οἰκοδομηθὲν δὲ ὑπό τε τῆς Λιουΐας καὶ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου, ἐποιήθη, καὶ ἄλλοθι πολλαχόθι, τὰ μὲν, ἑκόντων δὴ τῶν δήμων, τὰ δὲ καὶ ἀκόντων, οἰκοδομουμένων. καὶ οἱ καὶ ἡ ἐν τῇ Νώλῃ οἰκία, ἐν ᾗ μετήλλαξεν,, ἐτεμενίσθη. ἐν ᾧ δ' οὖν τὸ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἡρῷον ἐγίγνετο, εἰκόνα αὐτοῦ χρυσῆν ἐπὶ κλίνης ἐς τὸν τοῦ Ἄρεως ναὸν ἔθεσαν· καὶ ἐκείνῃ πάντα, ὅσα τῷ ἀγάλματι αὐτοῦ μετὰ τοῦτο χρήσεσθαι ἔμελλον, ἐνόμισαν. ταῦτά τε αὐτῷ ἐψηφίσθη, καὶ ὅπως μήτ' εἰκὼν αὐτοῦ ἐν ἐκφορᾷ τινος πομπεύῃ, καὶ τὰ γενέσια οἱ ὕπατοι ἐξ ἴσου τοῖς Ἀρηείοις ἀγωνοθετῶσι· τά τε Αὐγουστάλια οἱ δήμαρχοι, ὡς καὶ ἱεροπρεπεῖς ὄντες, διατιθῶσι. καὶ

οἱ μὲν τὰ ἄλλα, ὥσπερ εἰώθει γίγνεσθαι, ἔπραξαν· καὶ γὰρ τῇ ἐσθῆτι τῇ ἐπινικίῳ ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ ἐχρήσαντο· οὐ μέντοι καὶ τοῦ ἅρματος ἐπέβησαν. χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἡ Λιουία ἰδίαν δή τινα αὐτῷ πανήγυριν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ παλατίῳ ἐποίησεν, ἣ καὶ δεῦρο ἀεὶ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀεὶ αὐτοκρατόρων τελεῖται.

47. Ἐπὶ μὲν οὖν τῷ Αὐγούστῳ τοσαῦτα, λόγῳ μὲν ὑπὸ τῆς γερουσίας, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου καὶ ὑπὸ τῆς Λιουίας, ἐνομίσθη. ἄλλων γὰρ ἄλλα ἐσηγουμένων, ἔδοξε σφίσι, βιβλία παρ᾽ αὐτῶν τὸν Τιβέριον λαβόντα ἐκλέξασθαι ὅσα ἐβούλετο. προσέθηκα δὲ τὸ τῆς Λιουίας ὄνομα, ὅτι καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων, ὡς καὶ αὐταρχοῦσα, ἀντεποιεῖτο. πρὸς τούτῳ τὸ πλῆθος, τῶν ὀρχηστῶν τινος μὴ θελήσαντος ἐπὶ τῷ τεταγμένῳ μισθῷ ἐς τὸ θέατρον ἐν τοῖς Αὐγουσταλίοις ἐσελθεῖν, ἐστασίασε· καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο ταραττόμενοι, πρὶν τοὺς δημάρχους τήν τε βουλὴν αὐθημερὸν συναγαγεῖν, καὶ δεηθῆναι αὐτῆς, ἐπιτρέψαι σφίσι πλεῖόν τι τοῦ νενομισμένου ἀναλῶσαι. ταῦτα μὲν κατὰ Αὔγουστον ἐγένετο.

ΤΩΝ ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LVII. Romanae Historiae Dionis.

Vndecim haec Annis gesta sunt: consulibus,

post C. N.	V. C.		Tiberii.
14.	767.	Sex. Apuleio. et Sex. Pompeio.	I. 19. Aug.
15.	768.	Druso Caesare Tib. F. et C. Norbano C. F. Flacco.	II.

16.	769.	*T. Statilio T. F. Sisenna Tauro, et L. Scribonio L. F. Libone.*	*III.*
17.	770.	*C. Caecilio C. F. Nepote, vel Rufo, et L. Pomponio L. F. Flacco.*	*IV.*
18.	771.	*Tib. Caesare Augusti F. III, et Germanico Caesare, Tib. F. II.*	*V.*
19.	772.	*M. Iunio M. F. Silano, et L. Norbano C. F. Flacco, vel Balbo.*	*VI.*
20.	773.	*M. Valerio M. F. Messala, et M. Aurelio M. F. Cotta.*	*VII.*
21.	774.	*Tib. Caesare Augusti F. IV, et Iulio Druso Tib. F. II.*	*VIII.*
22.	775.	*D. Haterio Q. F. Agrippa, et C. Sulpicio Galba.*	*IX.*
23.	776.	*C. Asinio C. F. Pollione, et C. Antistio C. F. Vetere.*	*X.*
24.	777.	*Sex. Cornelio Sex.*	*XI.*

F. Cethego, et L. Visellio C. F. Varrone.

25. 778. *M. Asinio M. F. Agrippa, et Cosso Cornelio Cossi F. Lentulo.* XII.

Τιβέριος δὲ, εὐπατρίδης μὲν ἦν, καὶ ἐπεπαίδευτο, φύσει δὲ ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. οὔτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει προσεποιεῖτό τι, καὶ ὧν ἔλεγεν, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο· ἀλλ᾽ ἐναντιωτάτους τῇ προαιρέσει τοὺς λόγους ποιούμενος, πᾶν τε ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προετείνετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ἐπιεικὴς, ἐν οἷς μάλιστα ἠγανάκτει, ἐδόκει εἶναι· ἠλέει τε δῆθεν οὓς σφόδρα ἐκόλαζεν, ἐχαλέπαινέ τε οἷς συνεγίγνωσκε· τόν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ἔστιν ὅτε ἑώρα, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο. τό, τε σύμπαν, οὐκ ἠξίου τὸν αὐταρχοῦντα καταδῆλον ὧν φρονεῖ εἶναι. ἔκ τε γὰρ τούτου πολλὰ καὶ μεγάλα πταίεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου πολλῷ πλείω καὶ μείζω κατορθοῦσθαι ἔλεγε. καὶ εἰ μὲν μόνα ταῦτα ἔχειν ἐδόκει, ἀφύλακτος ἂν τοῖς ἐς πεῖραν αὐτοῦ ἐλθοῦσιν ἦν· (πρὸς γάρ τοι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἂν λαμβάνοντες, ἐκ τοῦ ἴσου, τό, τε μὴ βούλεσθαι δή τι αὐτὸν, τῷ πάνυ ποθεῖν, καὶ τὸ ὀρέγεσθαί τινος, τῷ μὴ ἐφίεσθαι ἐνόμιζον·) νῦν δὲ ὠργίζετο εἴ τις αὐτοῦ

συνεὶς φανερὸς ἐγένετο· καὶ πολλοὺς, οὐδὲν ἄλλο σφίσιν ἢ ὅτι συνενόησαν αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔχων, ἀπέκτεινεν. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν, μηδεμίαν αὐτοῦ σύνεσιν ποιεῖσθαι, (πολλὰ γὰρ, ἅτε πρὸς τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βουλόμενον συναινοῦντές οἱ, ἐσφάλλοντο) χαλεπώτερον δὲ, συνιέναι. τήν τε γὰρ ἐπιτήδευσιν αὐτοῦ κατεφώρων, κἀκ τούτου καὶ ἄχθεσθαι αὐτῇ ὑπωπτεύοντο. μόνος οὖν, ὡς εἰπεῖν, (ὅπερ που σπανιώτατόν ἐστι) διεγένετο, ὃς οὔτ' ἠγνόησε τὴν φύσιν αὐτοῦ, οὔτ' ἠλέγχθη. οὕτω γὰρ οὔτε πιστεύσαντές οἱ ἠπατήθησαν, οὔτ' ἐνδειξάμενοι νοεῖν ἃ ἐπράττετο, ἐμισήθησαν. πάνυ γὰρ πολὺν ὄχλον παρεῖχεν, εἴτε τις ἐναντιοῖτό οἱ ἐς ἃ ἔλεγεν, εἴτε καὶ συναίροιτο. τὸ μὲν γὰρ ἀληθῶς γενέσθαι, τὸ δὲ δοκεῖν βούλεσθαι ἤθελεν, πάντως τέ τινας πρὸς ἑκάτερον ἐναντιουμένους εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν τῆς ἀληθείας, τοὺς δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἤχθαιρε.

2. Τοιοῦτος οὖν δή τις ὢν, ἔς τε τὰ στρατόπεδα καὶ ἐς τὰ ἔθνη πάντα, ὡς αὐτοκράτωρ, εὐθὺς ἀπὸ τῆς Νώλης ἐπέστειλε, μὴ λέγων αὐτοκράτωρ εἶναι. ψηφισθὲν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, οὐκ ἐδέξατο· καὶ τὸν κλῆρον τοῦ Αὐγούστου λαβὼν, τὴν ἐπίκλησιν αὐτοῦ ταύτην οὐκ ἔθετο. τούς τε σωματοφύλακας ἀμφ' αὑτὸν ἤδη ἔχων, ἐδεῖτο δὴ τῆς γερουσίας συνάρασθαί οἱ, ὥστε μηδὲν βίαιον ἐν τῇ τοῦ σώματος αὐτοῦ ταφῇ παθεῖν. ἐδεδίει γὰρ δῆθεν, μή τινες αὐτὸ ἁρπάσαντες, ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥσπερ τὸ τοῦ Καίσαρος, καύ-

σωσι. καὶ ἐπειδή γε κομψευσάμενός τις ἐπὶ τούτῳ φρουρὰν αὐτῷ, ὡς οὐκ ἔχοντι, δοθῆναι ἐσηγήσατο, τόν τε χλευασμὸν αὐτοῦ συνῆκε, καὶ ἔφη, ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται οὐκ ἐμοὶ, ἀλλὰ δημόσιοί εἰσι ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔπρασσε, καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς ἔργῳ πάντα διοικῶν, ἠρνεῖτο μηδὲν αὐτῆς δεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν πρῶτον καὶ πᾶσαν αὐτὴν διά τε τὴν ἡλικίαν (ἓξ γὰρ καὶ πεντήκοντα ἔτη ἐγεγόνει) καὶ δι' ἀμβλυωπίαν (πλεῖστον γὰρ τοῦ σκότους βλέπων, ἐλάχιστα τῆς ἡμέρας ἑώρα) ἐξίστασθαι ἔλεγεν. ἔπειτα δὲ κοινωνούς τέ τινας καὶ συνάρχοντας, οὔτι γε καὶ πάντων καθάπαξ, ὥσπερ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, ἀλλ' ἐς τρία μέρη νέμων αὐτὴν, ᾔτει· καὶ τὸ μὲν αὐτὸς ἔχειν ἠξίου, τῶν δὲ ἑτέρων ἄλλοις παρεχώρει. ἦν δὲ ταῦτα ἓν μὲν, ἥ τε Ῥώμη καὶ ἡ ἄλλη Ἰταλία· ἕτερον δὲ, τὰ στρατόπεδα· καὶ ἕτερον, οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι. ὡς οὖν πολὺς ἐνέκειτο, οἱ μὲν ἄλλοι καὶ ὣς ἀντέλεγον δῆθεν, καὶ ἐδέοντο αὐτοῦ πάντων ἄρχειν· Ἀσίνιος δὲ δὴ Γάλλος, παῤῥησίᾳ ἀεί ποτε πατρῴᾳ καὶ ὑπὲρ τὸ συμφέρον αὐτῷ χρώμενος, „ἑλοῦ (ἔφη) ἣν ἂν ἐθελήσῃς μοῖραν.“ καὶ Τιβέριος, „καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστιν (εἶπε) τὸν αὐτὸν καὶ νέμειν τι καὶ αἱρεῖσθαι;“ Συνεὶς οὖν ὁ Γάλλος ἐν ᾧ κακοῦ ἐγεγόνει, τῷ μὲν λόγῳ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὑπολαβὼν ὅτι, „οὐχ ὡς καὶ τὸ τρίτον ἕξοντός σου, ἀλλ' ὡς ἀδύνατον ὂν τὴν ἀρχὴν διαιρεθῆναι, τοῦτό σοι προέτεινα·“ οὐ μέντοι καὶ τῷ ἔργῳ ἐπιθάσσευσεν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ δεινὰ προπαθὼν, μετὰ ταῦτα ἀπεσφάγη. καὶ γὰρ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν πρότερον

πλεῖστον, ὅτι οὕτω τε ἐπεφύκει, καὶ οὕτω
το, ἤδη δὲ καὶ ὅτι τά τε στρατεύματα καὶ
νονικὰ, καὶ τὰ Γερμανικὰ ὑπετόπει, καὶ
μανικὸν, τῆς τότε Γερμανίας ἄρχοντα καὶ
νον ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐδεδίει. τοὺς μὲν γὰρ ἐν τ
ὄντας τοῖς ὅρκοις τοῖς ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου
χθεῖσι προκατέλαβεν· ἐς δ᾽ ἐκείνους ὑποπτ
ἀμφότερα ἀνεῖχεν, ὅπως ἄν τι νεωτερίσαντε
τήσωσιν, ὡς καὶ ἰδιωτεύσων σωθῇ. καὶ
γε διὰ τοῦτο καὶ ἀῤῥωστεῖν ὑπεκρίνετο,
κατέμενεν, ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ ἀποκεκριμέ
πεῖν ἢ πρᾶξαι. ἤδη μὲν γὰρ ἤκουσα, ὅτι
ἡ Λιουΐα, ἄκοντος τοῦ Αὐγούστου, τὴν ἀ
τῷ περιπεποιηκέναι ἐλέγετο, ἔπλαττεν, ὅπως
ἐκείνης (καὶ γὰρ πάνυ αὐτῇ ἤχθετο) ἀλλὰ
βουλῆς ἀναγκαστὸς, ὡς καὶ κατὰ ἀρετὴν σ
ἥκων, δόξειεν αὐτὴν εἰληφέναι· καὶ πρ
ἐκεῖνο, ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ὁρῶν ἀλλοτρί
ἔχοντας, διέμελλε καὶ διῆγεν, ὅπως μὴ φ

μὲν, μὴ ἐκ τῆς αὐτοῦ προστάξεως τοῦτο γεγονέναι, ἐπηπείλει τε τῷ δράσαντι· οὐ μὴν καὶ τιμωρίαν τινὰ αὐτοῦ ἐποιήσατο, ἀλλ' εἴα τοὺς ἀνθρώπους λογοποιεῖν, τοὺς μὲν, ὅτι ὁ Αὔγουστος αὐτὸν ὑπὸ τὴν τελευτὴν ἀπεχρήσατο· τοὺς δ', ὅτι ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ τὴν φρουρὰν αὐτοῦ ἔχων, καινοτομοῦντά τι ἀπέσφαξεν αὐτογνωμονήσας· ἄλλους, ὡς ἡ Λιουΐα, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος, ἀποθανεῖν ἐκέλευσε.

4. Τοῦτον μὲν οὖν αὐτίκα ὑπεξείλετο. τὸν δὲ δὴ Γερμανικὸν δεινῶς ἐφοβεῖτο. ἐθορύβησαν μὲν γὰρ καὶ οἱ ἐν τῇ Παννονίᾳ στρατιῶται, ἐπειδὴ τάχιστα τῆς τοῦ Αὐγούστου μεταλλαγῆς ᾔσθοντο· καὶ συνελθόντες εἰς ἓν τεῖχος, καὶ ἐκεῖνο κρατυνάμενοι, πολλὰ καὶ στασιαστικὰ ἔπραξαν. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸν ἄρχοντα σφῶν Ἰούνιον Βλαῖσον ἀποκτεῖναι ἐπεχείρησαν, τούς τε δούλους αὐτοῦ συλλαβόντες ἐβασάνισαν. τό, τε σύμπαν, οὔθ' ὑπὲρ ἑκκαίδεκα ἔτη στρατεύεσθαι ἤθελον, καὶ δραχμὴν ἡμερησίαν φέρειν, τά τε ἆθλα εὐθὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ λαμβάνειν ἠξίουν· ἀπειλοῦντες, ἂν μὴ τύχωσιν αὐτῶν, τό, τε ἔθνος ἀποστήσειν, καὶ ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλάσειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τότε μόλις ποτὲ ὑπὸ τοῦ Βλαίσου πεισθέντες, πρέσβεις πρὸς τὸν Τιβέριον ὑπὲρ αὐτῶν ἔπεμψαν. ἐν γὰρ τῇ μεταβολῇ τῆς ἀρχῆς, πάνθ' ὅσα ἐπεθύμουν, ἢ αὐτὸν ἐκφοβήσαντες, ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ τὸ κράτος δόντες, καταπράξειν ἤλπιζον. καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Δρούσου σὺν τοῖς δορυφόροις ἐπελθόντος σφίσιν, ἐταράχθησαν μὲν, ἐπειδὴ μηδὲν αὐτοῖς βέβαιον ἐλέγετο· καὶ

τῶν τε συνόντων αὐτῷ κατέτρωσάν τινας, καὶ αὐτὸν τῆς νυκτὸς περιεφρούρησαν, μὴ διαφύγῃ. τῆς δὲ δὴ σελήνης ἐκλιπούσης ἐνθυμηθέντες, ἐπημβλύνθησαν, ὥστε κακὸν μὲν μηδὲν ἔτ' αὐτοὺς ποιῆσαι, πρέσβεις δ' αὖθις πρὸς τὸν Τιβέριον ἀποστεῖλαι. κᾂν τούτῳ χειμῶνος μεγάλου γενομένου, καὶ δι' αὐτὸν ἐς τὰ οἰκεῖα ἑκάστων ἀναχωρησάντων, οἵ τε θρασύτατοι ὑπό τε τοῦ Δρούσου καὶ ἐν αὐτῇ γε τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, (μεταπεμφθέντες ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι) καὶ ὑπὸ τῶν συνακολουθησάντων αὐτῷ, ἄλλοι κατ' ἄλλον τρόπον ἐφθάρησαν· καὶ οἱ λοιποὶ κατέστησαν, ὥστε καὶ πρὸς τιμωρίαν τινάς, ὡς καὶ αἰτίους τῆς στάσεως γεγονότας, ἐκδοῦναι. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ἡσύχασαν.

5. Οἱ δὲ ἐν τῇ Γερμανίᾳ, καὶ πολλοὶ διὰ τὸν πόλεμον ἠθροισμένοι, καὶ τὸν Γερμανικὸν καὶ Καίσαρα καὶ πολὺ τοῦ Τιβερίου κρείττω δρῶντες ὄντα, οὐδὲν ἐμετρίαζον· ἀλλὰ τὰ αὐτὰ προτεινόμενοι, τόν τε Τιβέριον ἐκακηγόρησαν, καὶ τὸν Γερμανικὸν αὐτοκράτορα ἐπεκάλεσαν. ἐπειδή τε ἐκεῖνος, πολλὰ εἰπών, καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτοὺς καταστῆσαι, τέλος τὸ ξίφος, ὡς καὶ ἑαυτὸν καταχρησόμενος, ἐπεσπάσατο, ἐπεβόησάν οἱ αἰάζοντες· καί τις αὐτῶν τὸ ἑαυτοῦ ξίφος ἀνατείνας, „Τοῦτο (ἔφη) λάβε· τοῦτο γὰρ ὀξύτερόν ἐστιν.“ ὁ οὖν Γερμανικός, ἰδὼν ὅπῃ τὸ πρᾶγμα προεληλύθει, ἀποκτεῖναι μὲν ἑαυτὸν οὐκ ἐτόλμησε, διά τε τἆλλα, καὶ ὅτι στασιάσειν αὐτοὺς οὐδὲν ἧττον ἤλπισε· γράμματα δὲ δή τινα, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου πεμφθέντα συνθείς, τήν τε

δωρεὰν τὴν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου καταλειφθεῖσαν σφίσι διπλῆν, ὡς καὶ παρ' ἐκείνου δέδωκε, καὶ τοὺς ἔξω τῆς ἡλικίας ἀφῆκε. καὶ γὰρ ἐκ τοῦ ἀστικοῦ ὄχλου, οὓς ὁ Αὔγουστος μετὰ τὴν τοῦ Οὐάρου συμφορὰν προσκατέλεξεν, οἱ πλείους αὐτῶν ἦσαν. τότε μὲν οὖν οὕτω στασιάζοντες ἐπαύσαντο. ὕστερον δὲ, πρεσβευτῶν παρὰ τοῦ Τιβερίου βουλευτῶν ἐλθόντων, οἷς ἐκεῖνος ἐν ἀποῤῥήτῳ μόνα εἶπεν, ὅσα τὸν Γερμανικὸν μαθεῖν ἠθέλησεν· (εὖ τε γὰρ ἠπίστατο πάντως σφᾶς ἐροῦντάς οἱ τὰ ἑαυτοῦ διανοήματα, καὶ οὐκ ἠβουλήθη παρὰ ταῦτα οὐδὲν, ὡς καὶ μόνα ὄντα, οὔτε ἐκείνους οὔτε τὸν Γερμανικὸν πολυπραγμονῆσαι·) τούτων οὖν ἀφικομένων, οἱ στρατιῶται τό, τε τοῦ Γερμανικοῦ στρατήγημα μαθόντες, καὶ τοὺς βουλευτὰς ὡς καὶ ἐπὶ τῇ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ καταλύσει παρόντας ὑποπτεύσαντες, ἐθορύβησαν αὖθις· καὶ τῶν τε πρέσβεων ὀλίγου τινὰς ἀπέσφαξαν, καὶ ἐνέκειντο, τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ Ἀγριππῖναν, τοῦ τε Ἀγρίππου καὶ τῆς Ἰουλίας τῆς Αὐγούστου θυγατέρα οὖσαν, καὶ τὸν υἱὸν (ὃν Γάϊον Καλιγόλαν, ὅτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλεῖστον τραφεὶς, τοῖς στρατιωτικοῖς ὑποδήμασιν ἀντὶ τῶν ἀστικῶν ἐχρῆτο, προσωνόμαζον) ὑπεκπεμφθέντας ποι ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ, συνέλαβον. καὶ τὴν μὲν Ἀγριππῖναν ἐγκύμονα οὖσαν ἀφῆκαν αὐτῷ δεηθέντι, τὸν δὲ δὴ Γάϊον κατέσχον. χρόνῳ δ' οὖν ποτε καὶ τότε, ὡς οὐδὲν ἐπέραινον, ἡσύχασαν· καὶ ἐς τοσαύτην γε μεταβολὴν ἦλθον, ὥστε καὶ αὐτοὶ τοὺς θρασυτάτους σφῶν αὐτοχειρίᾳ

στοι συλλαβεῖν· καὶ τοὺς μὲν ἰδίᾳ ἀποκτείνοντ
δὲ καὶ ἐς τὸ μέσον ἀγαγόντες, ἔπειτα τῷ τῶ
πλειόνων βούλημα τοὺς μὲν ἀποσφάξαι, το
ἀπολῦσαι.

6. Φοβηθεὶς οὖν καὶ ὣς ὁ Γερμανικὸς μ
αὖθις στασιάσωσιν, ἐς τὴν πολεμίαν ἐνέβαλ
ἐν αὐτῇ ἀσχολίαν τε ἅμα αὐτοῖς καὶ τροφὴν ἄ
νον ἐκ τῶν ἀλλοτρίων παρέχων ἐνεχρόνισε.
μὲν, δυνηθεὶς ἂν τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν λ
(ἡ γὰρ εὔνοια πάντων ἁπλῶς τῶν τε Ῥωμαίω
τῶν ὑπηκόων σφῶν ἐς αὐτὸν ἐπῄει) οὐκ ἠθ
Τιβέριος δὲ ἐπῄνεσε μὲν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, καὶ
λὰ καὶ κεχαρισμένα καὶ ἐκείνῳ καὶ τῇ Ἀγριπ
ἐπέστειλεν, οὐ μέντοι καὶ ἥσθη οἷς ἔπραξεν,
καὶ ἐπὶ πλεῖον αὐτὸν, ὡς καὶ τὰ στρατεύματα
τημένον, ἔδεισεν. οὐ γάρ που καὶ φρονεῖν
ἐδόκει, ἐξ ὧν ἑαυτῷ συνῄδει, ἄλλα μὲν λέγοντι,
δὲ ποιοῦντι, ὑπελάμβανεν. ὥσθ' ὑπετόπει μὲ
ἐκεῖνον, ὑπετόπει δὲ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
γὰρ ἀντίπαλον τὸ φρόνημα τῷ τοῦ γένους
ἔχουσα·) οὐ μὴν καὶ προσεποιεῖτο ἄχθεσθαι,
ἀλλὰ καὶ ἐπαίνους ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Γερμανικοῦ
λοὺς ἐποιήσατο, καὶ θυσίας ἐπὶ τοῖς πραχθ
ὑπ' αὐτοῦ, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ Δρούσου
νέσθαι ἐσηγήσατο. τοῖς τε στρατιώταις τοῖς
Παννονίᾳ, τὰ αὐτὰ τοῖς ὑπ' ἐκείνου δοθεῖσιν
ρίσατο. ἐς μέντοι τὸ ἔπειτα οὐ πρότερον τοὺ
τῆς Ἰταλίας στρατευομένους ἀπέλυε, πρὶν τὰ εἴ
ἔτη στρατεύσασθαι.

7. Ὡς δ' οὖν οὐδὲν ἔτι νεώτερον ἠγγέλλετο, ἀλλὰ ἀσφαλῶς πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐς τὴν ἡγεμονείαν αὐτοῦ συνεφρόνησε· τήν τε ἀρχὴν οὐδὲν ἔτι εἰρωνευόμενος ὑπεδέξατο, καὶ ἐν τοιῷδε αὐτὴν τρόπῳ, ἐφ' ὅσον ὁ Γερμανικὸς ἔζη, διήγαγεν. αὐτὸς μὲν καθ' ἑαυτὸν ἤ τι ἢ οὐδὲν ἔπραττε, πάντα δὲ δὴ καὶ τὰ σμικρότατα ἔς τε τὴν γερουσίαν ἐσέφερε, καὶ ἐκείνῃ ἐκοίνου. ἐπεποίητο μὲν γὰρ βῆμα ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐφ' οὗ προκαθίζων ἐχρημάτιζε, καὶ συμβούλους ἀεὶ, κατὰ τὸν Αὔγουστον, παρελάμβανεν· οὐ μέντοι καὶ διῴκει λόγου τι ἄξιον, ὃ μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεκοίνου· καὶ ἔς γε τὸ μέσον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην τιθεὶς, οὐχ ὅπως ἀντειπεῖν αὐτῇ παντί τῳ παῤῥησίαν ἔνεμεν· ἀλλὰ καὶ τἀναντία οἱ ἔστιν ὅτε ψηφιζομένων τινῶν ἔφερε. καὶ γὰρ αὐτὸς ψῆφον πολλάκις ἐδίδου. ὁ μὲν γὰρ Δροῦσος ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις τοτὲ μὲν πρῶτος, τοτὲ δὲ μεθ' ἑτέρους τοῦτ' ἐποίει. ἐκεῖνος δὲ ἔστι μὲν ὅτε ἐσιώπα, ἔστι δ' ὅτε καὶ πρῶτος, ἢ καὶ μετ' ἄλλους τινὰς, ἢ καὶ τελευταῖος, τὰ μὲν ἄντικρυς ἀπεφαίνετο, τὰ δὲ δὴ πλείω (ἵνα δὴ μὴ δοκῇ τὴν παῤῥησίαν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι) ἔλεγεν ὅτι, „Εἰ γνώμην ἐποιούμην, τὰ καὶ τὰ ἂν ἐπεδειξάμην.“ καὶ ἦν μὲν καὶ τοῦτο τὴν ἴσην τῷ ἑτέρῳ ἰσχὺν ἔχον, οὐ μέντοι καὶ ἐκωλύοντο οἱ λοιποὶ ὑπ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα σφίσι λέγειν. ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὁ μὲν τὸ ἐγίνωσκεν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἕτερόν τι ἀνθῃροῦντο· καὶ ἔστιν ὅτε καὶ ἐπεκράτουν. καὶ οὐδενὶ μέντοι παρὰ τοῦτο ὀργὴν εἶχεν. ἐδίκαζε μὲν οὖν, ὥσπερ εἶπον, ἐπιφοιτῶν

δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τῶν ἀρχόντων δικαστήρια, καὶ ἀπο-καλούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀπαράκλητος. καὶ ἐκείνους μὲν ἐν τῇ ἑαυτῶν χώρᾳ καθῆσθαι εἴα, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ βάθρου τοῦ καταντικρὺ σφῶν παρακαθίζων, ἔλεγεν ὅσα ἐδόκει αὐτῷ, ὡς πάρεδρος.

8. Καὶ τἆλλα δὲ πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐποίει. οὔτε γὰρ δεσπότην ἑαυτὸν τοῖς ἐλευθέροις, οὔτε αὐτοκράτορα, πλὴν τοῖς στρατιώταις καλεῖν ἐφίει· τό, τε τοῦ πατρὸς τῆς πατρίδος πρόσρημα παντελῶς διεώσατο, καὶ τὸ τοῦ Αὐγούστου οὐκ ἐπέθετο μὲν, (οὐδὲ γὰρ ψηφισθῆναί ποτε εἴασε) λεγόμενον δ' ἀκούων, καὶ γραφόμενον ἀναγιγνώσκων, ἔφερε· καὶ ὁσάκις γε βασιλεῦσί τισιν ἐπέστελλε, καὶ ἐκεῖνο προσενέγραφε. τὸ δ' ὅλον Καῖσαρ, ἔστι δ' ὅτε καὶ Γερμανικός, ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ πραχθέντων, Πρόκριτός τε τῆς Γερουσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον, καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ ὠνομάζετο. καὶ πολλάκις γε ἔλεγεν ὅτι, „Δεσπότης μὲν τῶν δούλων, αὐτοκράτωρ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν δὲ δὴ λοιπῶν πρόκριτός εἰμι." εὔχετό τε, ὁσάκις τοιοῦτόν τι ἄρα σοι, τοσοῦτον καὶ ζῆσαι καὶ ἆρξαι χρόνον, ὅσον τῷ δημοσίῳ συμφέρῃ. καὶ οὕτω τε διὰ πάντων ἐξ ἴσου δημοτικὸς ἦν, ὥστε οὔτε ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ γίγνεσθαί τι παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐπέτρεπεν, οὔτε ὀμνύναι τοῖς ἀνθρώποις τὴν αὐτοῦ τύχην συνεχώρει· οὔτ', εἰ καὶ ὀμόσας τις αὐτὴν, αἰτίαν ὡς καὶ ἐπιωρκηκὼς ἔλαβεν, ἐπεξῄει. συνελόντι τε εἰπεῖν, ὅπερ ἐπί τε τῷ Αὐγούστῳ δεῦρο ἀεὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἑκάστου ἔτους ἡμέρᾳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετ' ἐκεῖ-

ἄρξασιν, (ὧν γε καὶ λόγον τινὰ ποιούμεθα) ἐπεί τα τοῖς τὸ κράτος ἀεὶ ἔχουσιν, ἐξ ἀνάγκης γίγνεται, τά τε πραχθέντα ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ τὰ πραχθησόμενα ὑπὸ τῶν ἀεὶ ζώντων ὅρκοις τισὶ βεβαιοῦσθαι· οὐδὲ τοῦτο τά γε πρῶτα ἐφ᾽ ἑαυτῷ περιεῖδε γενόμενον. καίτοι ἐπὶ ταῖς τοῦ Αὐγούστου πράξεσι τούς τε ἄλλους πάντας ὥρκου, καὶ αὐτὸς ὤμνυε. καὶ ὅπως γε ἐκδηλότερον αὐτὸ ποιοίη, παρεὶς ἂν τὴν νουμηνίαν, καὶ οὔτε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσελθὼν, μήθ᾽ ὅλως ἐν τῇ πόλει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὀφθεὶς, ἀλλ᾽ ἐν προαστείῳ τινὶ διατρίψας, ἐσῄει τε μετὰ ταῦτα, καὶ καταμόνας ἐπιστοῦτο. τούτου τε οὖν ἕνεκα ἔξω που ταῖς νουμηνίαις διῆγε, καὶ ἵνα μηδένα τῶν ἀνθρώπων ἄσχολον, περί τε τὰς νέας ἀρχὰς καὶ περὶ τὴν ἑορτὴν ἔχοντα, ποιῇ, ἢ καὶ ἀργύριον παρ᾽ αὐτῶν λαμβάνῃ. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν Αὔγουστον ἐπὶ τούτῳ ἐπῄνει, διὰ τὸ πολλὴν μὲν δυσχέρειαν ἐν αὐτῷ, πολλὴν δὲ καὶ ἀνάλωσιν ἐκ τῆς ἀντιδόσεως γίγνεσθαι.

9. Ταῦτά τε οὖν δημοτικῶς διῴκει· καὶ ὅτι οὔτε τεμένισμα αὐτῷ οὐχ ὅπως αὐθαίρετον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἄλλως τότε γε ἐτεμενίσθη· οὔτε εἰκόνα ἐξῆν αὐτοῦ οὐδενὶ στῆσαι. ἄντικρυς γὰρ παραχρῆμα ἀπηγόρευσε, μήτε πόλει μήτ᾽ ἰδιώτῃ τοῦτο ποιεῖν. προσέθηκε μὲν γὰρ τῇ ἀπορρήσει ὅτι, „ἂν μὴ ἐγὼ ἐπιτρέψω·" προσεπεῖπε δὲ ὅτι, „οὐκ ἐπιτρέψω." ἐπεὶ τό γε ὑβρίσθαι πρός τινος, καὶ τὸ ἠσεβῆσθαι πρός τινος, (ἀσέβειάν τε γὰρ ἤδη καὶ τὸ τοιοῦτον ὠνόμαζον, καὶ δίκας ἐπ᾽ αὐτῷ πολλὰς ἐσῆγον) ἥκιστα προσεποιεῖτο. οὐδὲ ἔστιν ἣν τινα τοιαύτην ἐφ᾽

ἑαυτῷ γραφὴν προσεδέξατο, καίπερ τὸν Αὔγουστον καὶ ἐν τούτῳ σεμνύνων. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὐδένα οὐδὲ τῶν ἐπ᾽ ἐκείνῳ τινὰ αἰτίαν λαβόντων ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ ἐγκληθέντας τινάς, ὡς καὶ ἐπιωρκηκότας τὴν τύχην αὐτοῦ, ἀπέλυσε· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ πάνυ πολλοὺς ἐθανάτωσε.

10. Καὶ ἔν τε τούτῳ τὸν Αὔγουστον ἠγάλλε, καὶ ὅτι τά τε οἰκοδομήματα, ἃ προκατεβάλλετο μέν, οὐκ ἐξετέλεσε δέ, ἐκποιῶν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπέγραφε σφίσι· τά τε ἀγάλματα καὶ τὰ ἡρῷα αὐτοῦ, καὶ ὅσα οἱ δῆμοι καὶ ὅσα οἱ ἰδιῶται ἐποίουν, τὰ μὲν αὐτὸς καθιέρου, τὰ δὲ τῶν ποντιφίκων τινὶ προσετάσσε. τοῦτο δὲ τὸ κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς, οὐκ ἐπ᾽ ἐκείνοις μόνοις τοῖς τοῦ Αὐγούστου ἔργοις, ἀλλ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἐπισκευῆς τινος δεηθεῖσιν ἐποίησε. πάντα γὰρ τὰ πεπονηκότα ἀνακτησάμενος, (αὐτὸς γὰρ οὐδὲν τὸ παράπαν ἐκ καινῆς, πλὴν τοῦ Αὐγουστείου, κατεσκευάσατο) οὐδὲν αὐτῶν ἰδιώσατο, ἀλλὰ τὰ τῶν πρώτων οἰκοδομησάντων αὐτὰ ὀνόματα πᾶσι σφίσιν ἀπέδωκεν. ἐλάχιστα γὰρ ἐς αὐτὸν δαπανῶν, πλεῖστα ἐς τὸ κοινὸν ἀνήλισκε· πάντα μὲν ὡς εἰπεῖν τὰ δημόσια ἔργα, τὰ μὲν ἀνοικοδομῶν, τὰ δὲ ἐπικοσμῶν· πολλὰ δὲ καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις ἐπαρκῶν, τῶν τε βουλευτῶν συχνοὺς πενομένους, καὶ μηκέτι μηδὲ βουλεύειν διὰ τοῦτ᾽ ἐθέλοντας, ἐπλούτισεν. οὐ μέντοι καὶ ἀκρίτως αὐτὸ ἐποίει, ἀλλὰ καὶ διέγραφε τοὺς μὲν ὑπὸ ἀσελγείας, τοὺς δὲ καὶ ὑπὸ πτωχείας, ὅσοι μηδένα αὐτῆς λογισμὸν εἰκότα ἀποδοῦναι ἐδύναντο. πᾶν τε ὃ ἐδω-

ρεῖτό τισιν, εὐθὺς καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἠριθμεῖτο. ἐπειδὴ γὰρ ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου μεγάλα ἐκ τῶν τοιούτων οἱ δοτῆρες αὐτῶν ἀπετέμνοντο, δεινῶς ἐφυλάττετο μὴ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦτο γίγνεσθαι. καὶ ταῦτα μέντοι πάντα ἐκ τῶν νενομισμένων προσόδων ἐδαπάνα. οὔτε γὰρ ἀπέκτεινε χρημάτων ἕνεκα οὐδένα, οὔτε οὐσίαν τινός τότε γε ἐδήμευσεν, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ἐπηρείας τι ἠργυρολόγησεν. Αἰμιλίῳ γοῦν Ῥήκτῳ, χρήματά ποτε αὐτῷ πλείω παρὰ τὸ τεταγμένον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἧς ἦρχε πέμψαντι, ἀνταπέστειλεν ὅτι, „Κείρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξύρεσθαι βούλομαι."

11. Καὶ μέντοι καὶ εὐπρόσοδος καὶ εὐπροσήγορος ἰσχυρῶς ἦν. τοὺς γοῦν βουλευτὰς ἀθρόους ἀσπάζεσθαι αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἵνα μὴ ὠστίζωνται. τό, τε σύμπαν, τοσαύτην ἐπιείκειαν ἤσκει, ὥστε ἐπειδή ποτε οἱ Ῥοδίων ἄρχοντες ἐπιστείλαντές τι αὐτῷ, οὐχ ὑπέγραψαν τῇ ἐπιστολῇ τοῦτο δὴ τὸ νομιζόμενον, εὐχὰς αὐτῷ ποιούμενοι· μετεπέμψατο μὲν σφᾶς σπουδῇ, ὡς καὶ κακόν τι δράσων, ἐλθόντας δὲ οὐδὲν δεινὸν εἰργάσατο, ἀλλ' ὑπογράψαντας τὸ ἐνδέον ἀπέπεμψε. τούς τε ἀεὶ ἄρχοντας ὡς ἐν δημοκρατίᾳ ἐτίμα, καὶ τοῖς ὑπάτοις καὶ ὑπανίστατο· ὁπότε τε αὐτοὺς δειπνίζοι, τοῦτο μέν, ἐσιόντας σφᾶς πρὸς τὰς θύρας ἐξεδέχετο, τοῦτο δέ, καὶ ἀπιόντας προέπεμπεν. εἴ τέ ποτε ἐπὶ τοῦ δίφρου ἐκομίζετο, οὐδένα οἱ παρακολουθεῖν, οὐχ ὅπως βουλευτήν, ἀλλ' οὐδ' ἱππέα τῶν πρώτων, εἴα. ἔν τε ταῖς πανηγύρεσι, καὶ εἰ δή τι καὶ ἄλλο τοιου-

τότροπον ἀσχολίαν τοῖς πολλοῖς παρέξειν ἔμελλεν, ἐλθὼν ἂν ἀφ᾽ ἑσπέρας πρός τινα τῶν Καισαρείων, τῶν πρὸς τοῖς χωρίοις ἐκείνοις, ἐς ἃ συμφοιτῆσαι ἔδει, οἰκούντων, ἐνταῦθα τὰς νύκτας ἐνηυλίζετο· ὅπως ἐξ ἑτοιμοτάτου καὶ ἀπονωτάτου τοῖς ἀνθρώποις ἐντυγχάνειν αὐτῷ γίγνοιτο. καὶ τούς γε τῶν ἵππων ἀγῶνας ἐξ οἰκίας καὶ αὐτὸς τῶν ἀπελευθέρων τινὸς πολλάκις ἑώρα. συνεχέστατα γὰρ ἐπὶ τὰς θέας ἀπήντα, τῆς τε τιμῆς τῶν ἐπιτελούντων αὐτὰς ἕνεκα, καὶ τῆς τοῦ πλήθους εὐκοσμίας, τοῦ τε συνεορτάζειν σφίσι δοκεῖν. οὐ γὰρ οὔτε ἐσπούδασέ ποτε τοπαράπαν τῶν τοιούτων οὐδὲν, οὔτε δόξαν τινὰ, ὡς καὶ συσπεύδων τινὶ, ἔσχεν. οὕτω τε ἐς πάντα ἴσος καὶ ὅμοιος ἦν, ὥστ᾽ ὀρχηστήν τινα τοῦ δήμου ἐλευθερωθῆναί ποτε βουληθέντος, μὴ πρότερον συνεπαινέσαι, πρὶν τὸν δεσπότην αὐτοῦ καὶ πεισθῆναι καὶ τὴν τιμὴν λαβεῖν. τοῖς τε ἑταίροις, ὡς καὶ ἐν ἰδιωτείᾳ, συνῆν. καὶ γὰρ δικαζομένοις σφίσι συνηγωνίζετο, καὶ θύουσι συνεώρταζε· νοσοῦντάς τε ἐπεσκέπτετο, μηδεμίαν φρουρὰν ἐπεισαγόμενος· καὶ ἐφ᾽ ἑνί γέ τινι αὐτῶν τελευτήσαντι τὸν ἐπιτάφιον αὐτὸς εἶπε.

12. *Καὶ μέντοι καὶ τὴν μητέρα πάνθ᾽ ὅσα πρέποντα αὐτῇ τῶν τοιούτων ποιεῖν ἦν, τὸ μέν τι τῆς ἑαυτοῦ ζηλώσεως ἕνεκα, τὸ δὲ, ἵνα μὴ ὑπεραυχῇ, πράττειν ἐκέλευσε. πάνυ γὰρ μέγα καὶ ὑπὲρ πάσας τὰς πρόσθεν γυναῖκας ὤγκωτο, ὥστε καὶ τὴν βουλὴν, καὶ τοῦ δήμου τοὺς ἐθέλοντας, οἴκαδε ἀσπα-*

σομένους ἀεί ποτε ἐσδέχεσθαι· καὶ τοῦτο καὶ ἐς τὰ δημόσια ὑπομνήματα ἐσγράφεσθαι. αἵ τε ἐπιστολαὶ αἱ τοῦ Τιβερίου καὶ τὸ ἐκείνης ὄνομα χρόνον τινὰ ἔσχον· καὶ ἐγράφετο ἀμφοῖν ὁμοίως. πλήν τε ὅτι οὔτε ἐς τὸ συνέδριον, οὔτε ἐς τὰ στρατόπεδα, οὔτε ἐς τὰς ἐκκλησίας ἐτόλμησέ ποτε ἐσελθεῖν, τά γε ἄλλα πάντα ὡς καὶ αὐταρχοῦσα διοικεῖν ἐπεχείρει. ἐπί τε γὰρ τοῦ Αὐγούστου μέγιστον ἠδυνήθη, καὶ τὸν Τιβέριον αὐτὴ αὐτοκράτορα πεποιηκέναι ἔλεγε· καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὅσον ἐξ ἴσου οἱ ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ πρεσβεύειν αὐτοῦ ἤθελεν· ὅθεν ἄλλα τε ἔξω τοῦ νενομισμένου ἐσεφέρετο, καὶ πολλοὶ μὲν μητέρα αὐτὴν τῆς πατρίδος, πολλοὶ δὲ καὶ γονέα προσαγορεύεσθαι γνώμην ἔδωκαν. ἄλλοι καὶ τὸν Τιβέριον ἀπ' αὐτῆς ἐπικαλεῖσθαι ἐσηγήσαντο, ὅπως ὥσπερ οἱ Ἕλληνες πατρόθεν, οὕτω καὶ ἐκεῖνος μητρόθεν ὀνομάζηται. ἀγανακτῶν οὖν ἐπὶ τούτοις, οὔτε τὰ ψηφιζόμενα αὐτῇ, πλὴν ἐλαχίστων, ἐπεκύρου, οὔτ' ἄλλο τι ὑπέρογκον ποιεῖν ἐπέτρεπεν. εἰκόνα γοῦν ποτε αὐτῆς οἴκοι τῷ Αὐγούστῳ ὁσιωσάσης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς ἱππέας μετὰ τῶν γυναικῶν ἑστιάσαι ἐθελησάσης, οὔτ' ἄλλως συνεχώρησεν οἱ τοῦτο πρᾶξαι, πρὶν τὴν γερουσίαν ψηφίσασθαι, οὔτε τοὺς τότε ἄνδρας δειπνίσαι· ἀλλ' αὐτὸς μὲν τούτους, ἐκείνη δὲ τὰς γυναῖκας εἱστίασε. καὶ τέλος τῶν μὲν δημοσίων παντάπασιν αὐτὴν ἀπήλλαξε, τὰ δ' οἴκοι διοικεῖν οἱ ἐφεὶς, εἶθ' ὡς καὶ ἐν τούτοις ἐπαχθὴς ἦν, ἀποδημίας τε ἐστέλλετο, καὶ πάντα τρόπον αὐτὴν ἐξίστατο· ὥστε καὶ

ἐς τὴν Καπρίαν δι' ἐκείνην οὐχ ἥκιστα μετανέστη. ταῦτα μὲν περὶ τῆς Λιουΐας παραδίδοται.

13. Ὁ δὲ δὴ Τιβέριος, αὐτὸς μὲν πραότατα τοὺς αἰτιαζομένους τι μετεχειρίζετο, τῷ δὲ Δρούσῳ τῷ υἱεῖ, καὶ ἀσελγεστάτῳ καὶ ὠμοτάτῳ (ὥστε καὶ τὰ ὀξύτατα τῶν ξιφῶν Δρουσιανὰ ἀπ' αὐτοῦ κληθῆναι) ὄντι, καὶ ἤχθετο, καὶ ἐπετίμα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πολλάκις. καί ποτε αὐτῷ καὶ ἄντικρυς πολλῶν παρόντων εἶπεν ὅτι, „Ζῶντος μὲν ἐμοῦ, οὐδὲν οὔτε βίαιον οὔθ' ὑβριστικὸν πράξεις· ἂν δέ τι καὶ τολμήσῃς, οὐδὲ τελευτήσαντος." χρόνον γάρ τινα σωφρονέστατα διεγένετο, καὶ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδενὶ ἀσελγαίνειν ἠφίει, ἀλλὰ καὶ συχνοὺς ἐπὶ τούτῳ ἐκόλαζε· καίτοι τῶν βουλευτῶν ποτε ἐκφαυλισμόν τι κατὰ τῶν ἀσώτως ζώντων νομοθετηθῆναι ἐθελησάντων, μήτε τι τάξας, καὶ προσεπειπὼν, ὅτι ἄμεινόν ἐστιν ἰδίᾳ τρόπον τινὰ αὐτοὺς σωφρονίζειν, ἢ κοινὴν σφίσι τιμωρίαν ἐπιθεῖναι. νῦν μὲν γὰρ ἂν τῷ φόβῳ τῆς αἰσχύνης καὶ μετριάσαι τινὰ αὐτῶν, ὥστε καὶ λαθεῖν ἐπιχειρῆσαι· ἂν δ' ἅπαξ ὁ νόμος ὑπὸ τῆς φύσεως ἐκνικηθῇ, μηδένα αὐτοῦ προτιμήσειν. καὶ ἐπειδή γε πολλῇ ἐσθῆτι ἁλουργεῖ καὶ ἄνδρες συχνοὶ (καίπερ ἀπαγορευθὲν πρότερον) ἐχρῶντο, διεμέμψατο μὲν οὐδένα, οὐδὲ ἐζημίωσεν· ὑετοῦ δὲ ἐν πανηγύρει τινὶ γενομένου, φαιὰν μανδύην ἐπενέδυ. κἀκ τούτου οὐκέτ' οὐδεὶς αὐτῶν ἀλλοῖον ἔσθημα λαβεῖν ἐτόλμησε. ταῦθ' οὕτω πάντα, μέχρι γε καὶ ὁ Γερμανικὸς ἔζη, ἐποίει· μετὰ γὰρ τοῦτο συχνὰ αὐτῶν μετέβαλλεν. εἴτ' οὖν φρονῶν μὲν οὕτως

ἀπὸ πρώτης, ὡς ὕστερον διέδειξε, πλασάμενος δὲ ἐς ὅσον ἐκεῖνος ἐβίω, ἐπειδήπερ ἐφεδρεύοντα αὐτὸν τῇ ἡγεμονείᾳ ἑώρα· εἴτε καὶ πεφυκὼς μὲν εὖ, ἐξοκείλας δ᾽ ὅτε τοῦ ἀνταγωνιστοῦ ἐστερήθη.

14. Λέξω δὲ καὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ὡς ἕκαστα ἐγένετο, ὅσα γε καὶ μνήμης ἄξιά ἐστιν. ἐπὶ μὲν τοῦ Δρούσου τοῦ υἱέος αὐτοῦ Γαΐου τε Νωρβανοῦ ὑπάτων, τῷ δήμῳ τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἀπέδωκεν, ἐπειδὴ προσελθών τις πρὸς νεκρὸν διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐκφερόμενον, καὶ πρὸς τὸ οὖς αὐτοῦ προσκύψας ἐψιθύρισέ τι· καὶ ἐρομένων τῶν ἰδόντων ὅ, τι εἰρήκει, ἐντετάλθαι ἔφη τῷ Αὐγούστῳ, ὅτι οὐδέπω οὐδὲν ἐκομίσαντο. ἐκεῖνον μὲν γὰρ αὐτίκα ἀπέκτεινεν, ἵνα αὐτάγγελος αὐτῷ (ὥς που καὶ ἐπισκώπτων εἶπε) γένηται· τοὺς δ᾽ ἄλλους οὐκ ἐς μακρὰν ἀπήλλαξε, κατὰ πάντε καὶ ἑξήκοντα δραχμὰς διανείμας. καὶ τοῦτο μὲν τῷ προτέρῳ ἔτει γενέσθαι τινὲς λέγουσι. τότε δὲ ἱππέων τινῶν ἐν τοῖς ἀγῶσιν, οὓς ὁ Δροῦσος ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Γερμανικοῦ δὴ διέθηκε, μονομαχῆσαι ἐθελησάντων, τὸν μὲν ἀγῶνα αὐτῶν οὐκ εἶδε, σφαγέντος δὲ τοῦ ἑτέρου, τὸν ἕτερον οὐκέτ᾽ εἴασεν ὁπλομαχῆσαι. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι ἐν τῇ τῶν Αὐγούστου γενεθλίων ἱπποδρομίᾳ μάχαι, καί τινα καὶ θηρία ἐσφάγη. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὕτως ἐποιήθη· τότε δὲ ἡ Κρήτη, τοῦ ἄρχοντος αὐτῆς ἀποθανόντος, τῷ τε ταμιείᾳ καὶ τῷ παρέδρῳ αὐτοῦ τὸν λοιπὸν χρόνον προσετάχθη. ἐπειδή τε συχνοὶ τῶν τὰ ἔθνη κληρουμένων ἐπὶ πολὺ ἔν τε τῇ Ῥώμῃ

καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ ἐνδιατρίβειν, ὥστε τοὺς ἄρξαντας αὐτῶν παρὰ τὸ καθεστηκὸς χρονίζειν, ἐκέλευσε, σφίσιν ἐντὸς τῆς τοῦ Ἰουνίου νουμηνίας ἀφορμᾶσθαι. κἀν τούτῳ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, ὃν ἐκ τοῦ Δρούσου εἶχε, τελευτήσαντος, οὐδὲν ὧν ἔδει τῶν συνήθων οὐκ ἔπραξε· μήτ' ἄλλως ἀξιῶν τὸν ἡγεμονεύοντά τινων πρὸς τὰς ἰδίας συμφορὰς τῆς τῶν κοινῶν ἐπιμελείας ἐξίστασθαι, καὶ τοὺς λοιποὺς παιδεύων μὴ διὰ τοὺς οἰχομένους καὶ τὰ τῶν ζώντων προΐεσθαι. τοῦ τε ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος πολλὰ τῆς πόλεως κατασχόντος, ὥστε πλευσθῆναι, οἱ μὲν ἄλλοι ἐν τέρατος λόγῳ καὶ τοῦτο, ὥσπερ που τά τε μεγέθη τῶν σεισμῶν, (ὑφ' ὧν καὶ μέρος τι τοῦ τείχους ἔπεσε) καὶ τὸ πλῆθος τῶν κεραυνῶν, (ὑφ' ὧν καὶ οἶνος ἐξ ἀγγείων ἀθραύστων ἐξεχύθη) ἐλάμβανον· ἐκεῖνος δὲ δὴ νομίσας ἐκ πολυπληθίας ὑδάτων αὐτὸ γεγονέναι, πέντε ἀεὶ βουλευτὰς κληρωτοὺς ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ποταμοῦ προσέταξεν, ἵνα μήτε τοῦ θέρους ἐλλείπῃ, μήτε τοῦ χειμῶνος πλεονάζῃ, ἀλλ' ἴσος ὅτι μάλιστα ἀεὶ ῥέῃ. Τιβέριος μὲν ταῦτα ἔπραττεν. ὁ δὲ δὴ Δροῦσος τὰ μὲν τῇ ὑπατείᾳ προσήκοντα ἐξ ἴσου τῷ συνάρχοντι, ὥσπερ τις ἰδιώτης, ἐξετέλεσε· καὶ κληρονόμος γε ὑπό τινος καταλειφθεὶς, τὸ σῶμα αὐτοῦ συνεξήνεγκε. τῇ μέντοι ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο, ὥστε καὶ πληγὰς ἱππεῖ ἐπιφανεῖ δοῦναι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Κάστωρ παρωνύμιον λαβεῖν. τῇ τε μέθῃ κατακορὴς οὕτως ἐγίγνετο, ὥστε ποτὲ νυκτὸς ἐμπρησθεῖσί τισιν ἐπικουρῆσαι μετὰ τῶν δορυφόρων ἀναγκασθεὶς, ὕδωρ αὐτῶν αἰτούντων, θερμὸν

σφίσιν ἐγχέαι κελεῦσαι. τοῖς τε ὀρχησταῖς οὕτω προσέκειτο, ὥστε καὶ στασιάζειν αὐτοὺς, καὶ μηδ' ὑπὸ τῶν νόμων, οὓς ὁ Τιβέριος ἐπ' αὐτοῖς ἐσενηνόχει, καθίστασθαι. τότε μὲν ταῦτα ἐγένετο.

15. Στατιλίου δὲ Ταύρου μετὰ Λουκίου Λίβωνος ὑπατεύσαντος, ὁ Τιβέριος ἀπεῖπε μὲν ἐσθῆτι σηρικῇ μηδένα ἄνδρα χρῆσθαι, ἀπεῖπε δὲ καὶ χρυσῷ σκεύει μηδένα, πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ, νομίζειν· ἐπεί τε διηπόρησάν τινες, εἰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, τὰ χρυσοῦν τι ἔμβλημα ἔχοντα, ἀπηγορευμένον σφίσιν εἴη κεκτῆσθαι, βουληθεὶς καὶ περὶ τούτου τι δόγμα ποιῆσαι, ἐκώλυσεν ἐς αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ τοῦ ἐμβλήματος, ὡς καὶ Ἑλληνικὸν, ἐμβληθῆναι· καίτοι μὴ ἔχων ὅπως ἐπιχωρίως αὐτὸ ὀνομάσῃ. ἐκεῖνό τε οὖν οὕτως ἐποίησε, καὶ ἑκατοντάρχου Ἑλληνιστὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ μαρτυρῆσαί τι ἐθελήσαντος, οὐκ ἠνέσχετο· καίπερ πολλὰς μὲν δίκας ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ καὶ ἐκεῖ λεγομένας ἀκούων, πολλὰς δὲ καὶ αὐτὸς ἐπερωτῶν. τοῦτό τε οὖν οὐχ ὁμολογούμενον ἔπραξε, καὶ Λούκιον Σκριβώνιον Λίβωνα, νεανίσκον εὐπατρίδην, δόξαντά τι νεωτερίζειν, τέως μὲν ἔῤῥωτο, οὐκ ἔκρινε, νοσήσαντα δὲ ἐπὶ θάνατον, ἔν τε σκιμποδίῳ καταστέγῳ (ὁποίῳ αἱ τῶν βουλευτῶν γυναῖκες χρῶνται) ἐς τὴν γερουσίαν ἐσεκόμισε· καὶ, ἐπειδὴ ἀναβολῆς τινος γενομένης ἑαυτὸν προαπεχρήσατο, καὶ τελευτήσαντα εὔθυνε, τά τε χρήματα αὐτοῦ τοῖς κατηγόροις ἐδεδώκει, καὶ θυσίας ἐπ' αὐτῷ οὐχ ἑαυτοῦ μόνον ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Αὐγούστου, τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἰουλίου

καθάπερ ποτὲ ἐδέδοκτο, ψηφισθῆναι ἐποίησε. ταῦτα δὲ περὶ τούτων πράξας, Οὐϊουΐῳ Ῥούφῳ οὔτε ἐνεκάλεσέ τι ἀρχὴν, ὅτι τῷ τοῦ Καίσαρος δίφρῳ (ἐφ' οὗ ἀεί ποτε ἐκαθέζετο, καὶ ἐφ' οὗ καὶ ἐσφάγη) ἐχρῆτο. τοῦτό τε γὰρ ὁ Ῥοῦφος ἐπιτηδεύσας ἔπραττε, καὶ τῇ τοῦ Κικέρωνος γυναικὶ συνῴκει· σεμνυνόμενος ἐφ' ἑκατέρῳ, ὥσπερ ἢ διὰ τὴν γυναῖκα ῥήτωρ, ἢ διὰ τὸν δίφρον Καῖσαρ ἐσόμενος. οὐ μὴν οὔτε αἰτίαν τινὰ ἐπὶ τούτῳ ἔσχε, καὶ προσέτι καὶ ὑπάτευσε. καὶ μέντοι τῷ τε Θρασύλλῳ ἀεὶ συνὼν, καὶ μαντείᾳ τινὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χρώμενος, αὐτός τε ἀκριβῶν οὕτω τὸ πρᾶγμα, ὥστε ποτὲ ὄναρ δοῦναι τινὶ ἀργύριον κελευσθεὶς, συνεῖναί τε ὅτι δαίμων τις ἐκ γοητείας οἱ ἐπιπέμπεται, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀποκτεῖναι· καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, τούς τε ἀστρολόγους, καὶ τοὺς γόητας, εἴ τέ τινα ἕτερον καὶ ὁποιονοῦν τρόπον ἐμαντεύετό τις, τοὺς μὲν ξένους ἐθανάτωσε, τοὺς δὲ πολίτας, ὅσοι καὶ τότε ἔτι, μετὰ τὸ πρότερον δόγμα, δι' οὗ ἀπηγόρευτο μηδὲν τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει μεταχειρίζεσθαι, ἐσηγγέλθησαν τῇ τέχνῃ χρώμενοι, ὑπερώρισε. τοῖς γὰρ πειθαρχήσασιν αὐτῶν ἄδεια ἐδόθη. καὶ σύμπαντες δ' ἂν οἱ πολῖται καὶ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἀφείθησαν, εἰ μὴ δήμαρχός τις ἐκώλυσεν. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἄν τις τὸ τῆς δημοκρατίας σχῆμα κατενόησεν, ὅτι ἡ βουλὴ, τοῦ τε Δρούσου καὶ τοῦ Τιβερίου, συνέπαινος Γναίῳ Καλπουρνίῳ Πείσωνι γενομένη, κατεκράτησε, καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἡττήθη.

16. Ταῦτά τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ ἐκ τῶν πέρυσι τεταμιευκότων ἐς τὰ ἔθνη τινὲς ἐξεπέμφθησαν, ἐπειδήπερ οἱ τότε ταμιεύοντες, ἐλάττους αὐτῶν ἦσαν. καὶ τοῦτο καὶ αὖθις, ὁσάκις ἐδέησεν, ἐγένετο. ἐπεί τε πολλὰ τῶν δημοσίων γραμμάτων, τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἀπολώλει, τὰ δὲ ἐξίτηλα γοῦν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἐγεγόνει, τρεῖς βουλευταὶ προεχειρίσθησαν, ὥστε τά τε ὄντα ἐκγράψασθαι, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναζητῆσαι. ἐμπρησθεῖσί τέ τισιν οὐχ' ὅπως ὁ Τιβέριος, ἀλλὰ καὶ ἡ Λιουΐα ἤμυνε. κἀν τῷ αὐτῷ ἔτει Κλήμης τις, δοῦλός τε τοῦ Ἀγρίππου γεγονὼς, καί πῃ καὶ προσεοικὼς αὐτῷ, ἐπλάσατο αὐτὸς ἐκεῖνος εἶναι, καὶ ἐς τὴν Γαλατίαν ἐλθὼν, πολλοὺς μὲν ἐνταῦθα, πολλοὺς δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὕστερον προσεποιήσατο· καὶ τέλος καὶ ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὥρμησε, ὡς καὶ τὴν παππῴαν μοναρχίαν ἀποληψόμενος. ταραττομένων τε οὖν ἐπὶ τούτῳ τῶν ἐν τῷ ἄστει, καὶ συχνῶν αὐτῷ προστιθεμένων, ὁ Τιβέριος σοφίᾳ αὐτὸν διά τινων, ὡς καὶ τὰ ἐκείνου φρονούντων, ἐχειρώσατο, καὶ μετὰ τοῦτο βασανίσας, ἵνα τι περὶ τῶν συνεγνωκότων αὐτῷ μάθῃ, ἔπειτ' ἐπειδὴ μηδὲν ἐξελάλησεν, ἐπύθετο αὐτοῦ, Πῶς Ἀγρίππας ἐγένου; καὶ ὃς ἀπεκρίνατο ὅτι, Οὕτως ὡς καὶ σὺ Καῖσαρ.

17. Τῷ δ' ἐχομένῳ ἔτει, τὸ μὲν τῶν ὑπάτων ὄνομα Γάϊός τε Καικίλιος καὶ Λούκιος Φλάκκος ἔλαβον· ὁ δὲ δὴ Τιβέριος, ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν νουμηνίαν τινὲς ἀργύριον αὐτῷ προσήνεγκαν, οὔτε ἐδέξατο, καί τι καὶ γράμμα περὶ αὐτοῦ· τούτου

ἐξέθετο, ῥήματι τινὶ μὴ Λατίνῳ χρησάμενος. ἐνθυμηθεὶς οὖν νυκτὸς περὶ αὐτοῦ, πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα ἀκριβοῦντας μετεπέμψατο· πάνυ γὰρ δὴ ἔμελεν αὐτῷ τοῦ καλῶς διαλέγεσθαι. καί τινος Ἀτείου Καπίτωνος εἰπόντος, ὅτι „Εἰ καὶ μηδεὶς πρόσθεν τοῦτ' ἐφθέγξατο, ἀλλὰ νῦν γε πάντες διὰ σὲ ἐς τὰ ἀρχαῖα αὐτὸ καταριθμήσομεν," Μάρκελλός τις ὑπολαβὼν ἔφη, „Σὺ Καῖσαρ ἀνθρώποις μὲν πολιτείαν Ῥωμαίων δύνασαι δοῦναι, ῥήμασι δὲ οὔ." Ἐκεῖνον μὲν οὖν οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ κακὸν, καίπερ ἀκρατῶς παῤῥησιασάμενον, ἔδρασε. τὸν δὲ δὴ Ἀρχέλαον τὸν τῆς Καππαδοκίας βασιλέα δι' ὀργῆς σχὼν, ὅτι πρότερόν οἱ ὑποπεπτωκὼς, ὥστε καὶ συνηγόρῳ, ὅτε ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων κατηγορήθη, χρήσασθαι, μετὰ τοῦτο αὐτοῦ μὲν ἐς τὴν Ῥόδον ἐλθόντος ἠμέλησε, τὸν δὲ δὴ Γάϊον ἐς τὴν Ἀσίαν ἐλθόντα ἐθεράπευσε· μετεπέμψατο, ὡς καὶ νεωτερίζοντά τι, καὶ τῇ τῆς γερουσίας ψήφῳ παρέδωκεν, οὐ μόνον ὑπέργηρων ὄντα, ἀλλὰ καὶ δεινῶς ποδαγρῶντα, καὶ προσέτι καὶ παραφρονεῖν δοκοῦντα. ἔπαθε μὲν γάρ ποτε τοῦτο ὄντως, ὥστε καὶ ἐπίτροπον παρὰ τοῦ Αὐγούστου τῆς ἀρχῆς λαβεῖν· οὐ μέντοι καὶ τότε ἔτι παρελήρει, ἀλλ' ἐπλάσσετο, εἴ πως ἔκ γε τούτου σωθείη. κἂν ἐθανατώθη, εἰ μὴ καταμαρτυρῶν τις αὐτοῦ, ἔφη ποτὲ αὐτὸν εἰρηκέναι ὅτι, „Ἐπειδὰν οἴκαδε ἐπανέλθω, δείξω αὐτῷ οἷα νεῦρα ἔχω." Γέλωτος γὰρ ἐπὶ τούτῳ, διὰ τὸ τὸν ἄνθρωπον μὴ ὅτι στῆναι, ἀλλὰ μηδὲ καθίζεσθαι δύνασθαι, πολλοῦ γενομένου, οὐκέτ' αὐτὸν ὁ Τιβέ-

ριος ἀπέκτεινεν. οὕτω γάρ τοι κακῶς διέκειτο, ὥστε ἐν σκιμποδίῳ καταστέγῳ ἐς τὸ συνέδριον ἐσκομισθῆναι. νομιζόμενον γάρ που καὶ τοῖς ἀνδράσιν, ἤν ποτέ τις αὐτῶν ἀσθενῶς ἔχων ἐκεῖσε ἐσίοι, κατακείμενον αὐτὸν ἐσφέρεσθαι, καὶ τοῦτο καὶ ὁ Τιβέριος τότε ἐποίησε· καὶ διελέχθη γέ τινα ἐκ τοῦ σκιμποδίου προκύψας. τότε μὲν οὕτως ὁ Ἀρχέλαος ἐσώθη, ἄλλως δ' οὐ πολλῷ ὕστερον ἀπέθανε. κἀκ τούτου καὶ ἡ Καππαδοκία τῶν τε Ῥωμαίων ἐγένετο, καὶ ἱππεῖ ἐπετράπη. ταῖς τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεσι ταῖς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ κακωθείσαις ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς σὺν πέντε ῥαβδούχοις προσετάχθη· καὶ χρήματα πολλὰ μὲν ἐκ τῶν φόρων ἀνείθη, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐδόθη. τῶν γὰρ ἀλλοτρίων ἰσχυρῶς, μέχρι γε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἐπετήδευσεν, ἀπεχόμενος, μήτε τὰς κληρονομίας, ἅς τινες αὐτῷ συγγενεῖς ἔχοντες κατέλιπον, προσιέμενος, πάμπολλα εἴς τε τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀνήλισκε. καὶ οὔτε τιμήν, οὔτε ἔπαινον οὐδένα ἐπ' αὐτοῖς προσεδέχετο. ταῖς τε πρεσβείαις ταῖς παρὰ τῶν πόλεων ἢ καὶ τῶν ἐθνῶν οὐδέποτε μόνος ἐχρημάτιζεν, ἀλλὰ πολλούς, καὶ μάλιστα τοὺς ἄρξαντάς ποτε αὐτῶν, κοινωνοὺς τῆς διαγνώμης ἐποιεῖτο.

18. Γερμανικὸς δὲ τῇ ἐπὶ τοὺς Κελτοὺς στρατείᾳ φερόμενος εὖ, μέχρι τε τοῦ Ὠκεανοῦ προεχώρησε, καὶ τοὺς βαρβάρους κατὰ τὸ καρτερὸν νικήσας, τά τε ὀστᾶ τῶν σὺν τῷ Οὐάρῳ πεσόντων συνέλεξέ τε καὶ ἔθαψε, καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικὰ ἀνεκτήσατο. τῷ δέ γε Τιβερίῳ τῆς βουλῆς ἐγκειμέ-

νης, καὶ τὸν γοῦν μῆνα τὸν Νοέμβριον, ἐν ᾧ τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα ἐγεγέννητο, Τιβέριον καλεῖσθαι ἀξιούσης, „Καὶ τί (ἔφη) ποιήσετε, ἂν δεκατρεῖς Καίσαρες γένωνται;“** Μάρκου δὲ δὴ Ἰουνίου, Λουκίου τε Νωρβανοῦ μετὰ ταῦτα ἀρξάντων, τέρας ἐν αὐτῇ τῇ νουμηνίᾳ οὐ σμικρὸν ἐγένετο, ὅπερ που ἐς τὸ Γερμανικοῦ πάθος ἀπεσήμαινεν. ὁ γὰρ Νωρβανὸς ὁ ὕπατος σάλπιγγι ἀεὶ προσκείμενος, καὶ ἐῤῥωμένως τὸ πρᾶγμα ἀσκῶν, ἠθέλησε καὶ τότε ὑπὸ τὸν ὄρθρον, πολλῶν ἤδη πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρόντων, σαλπίσαι· καὶ τοῦτό τε πάντας ὁμοίως ἐτάραξε, καθάπερ ἐμπολέμιόν τι σύνθημα τοῦ ὑπάτου παραγγείλαντος σφίσι, καὶ ὅτι τὸ τοῦ Ἰανοῦ ἄγαλμα κατέπεσε. λόγιόν τέ τι ὡς καὶ Σιβύλλειον, ἄλλως μὲν οὐδὲν τῷ τῆς πόλεως χρόνῳ προσῆκον, πρὸς δὲ τὰ παρόντα ᾀδόμενον, οὐχ ἡσυχῇ σφᾶς ἐκίνει. ἔλεγε γὰρ ὅτι,

Τρὶς δὲ τριηκοσίων περιτελλομένων ἐνιαυτῶν,
Ῥωμαίους ἔμφυλος ὀλεῖ στάσις ἁ Συβαρῖτις
Ἀφροσύνα.

Ὁ οὖν Τιβέριος ταῦτά τε τὰ ἔπη, ὡς καὶ ψευδῆ ὄντα, διέβαλε, καὶ τὰ βιβλία πάντα τὰ μαντείαν τινὰ ἔχοντα ἐπεσκέψατο· καὶ τὰ μὲν ὡς οὐδενὸς ἄξια ἀπέκρινε, τὰ δὲ ἐνέκρινε. τοῦ δὲ δὴ Γερμανικοῦ τελευτήσαντος, ὁ μὲν Τιβέριος καὶ ἡ Λιουΐα πάνυ ἥσθησαν, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες δεινῶς ἐλυπήθησαν. κάλλιστος μὲν γὰρ τὸ σῶμα, ἄριστος δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἔφυ· παιδείᾳ τε ἅμα καὶ ῥώμῃ διέπρεπε, [καὶ ἔς τε τὸ πολέμιον ἀνδρειότατος ὤν, ἡμε-

ρώιατα τῷ οἰκείῳ προσεφέρετο· καὶ πλεῖστον ἰσχύων, ἅτε Καῖσαρ ὤν, ἐξ ἴσου τοῖς ἀστενεστέροις ἐσωφρόνει· καὶ οὐδὲν οὐδὲ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἐπαχθὲς,] οὔτε πρὸς τὸν Δροῦσον ἐπίφθονον, οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον ἐπαίτιον ἔπραττεν. [ἀλλὰ συνελόντι εἰπεῖν, ἐν ὀλίγοις τῶν πώποτε, οὔτε ἐξήμαρτέ τι ἐς τὴν ὑπάρξασαν αὐτῷ τύχην, οὔτ᾽ αὐτὸς ὑπ᾽ ἐκείνης διεφθάρη.] δυνηθεὶς οὖν πολλάκις [καὶ παρ᾽ ἑκόντων, οὐχ ὅτι τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς] τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν λαβεῖν, οὐκ ἠθέλησεν. ἀπέθανε δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὑπό τε τοῦ Πείσωνος καὶ ὑπὸ τῆς Πλαγκίνης ἐπιβουλευθείς. ὀστᾶ γὰρ ἀνθρώπων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐν ᾗ ᾤκει κατορωρυγμένα, καὶ ἐλασμοὶ μολίβδινοι ἀράς τινας μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχοντες, ζῶντος ἔθ᾽ εὑρέθη. ὁ δὲ Πείσων ἐς τὸ βουλευτήριον ἐπὶ τῷ φόνῳ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου εἰσαχθεὶς, ἀναβολήν τέ τινα ἐποιήσατο, καὶ ἑαυτὸν κατεχρήσατο. [καὶ ἀφορμάς τινας φόνων ὁ Τιβέριος ἔσχε. διὰ γὰρ τὸν τοῦ Γερμανικοῦ θάνατον, πολλοὶ ὡς καὶ ἐφησθέντες αὐτῷ ἀπώλοντο.]

19. Τιβέριος δὲ, ἐπεὶ τὸ ἐφεδρεῦον οὐκέτ᾽ εἶχεν, ἐς πᾶν τοὐναντίον τῶν πρόσθεν εἰργασμένων αὐτῷ, πολλῶν ὄντων καὶ καλῶν, περιέστη. τά τε γὰρ ἄλλα ἀγρίως ἦρξε, καὶ ταῖς τῆς ἀσεβείας δίκαις, εἴ τις οὐχ ὅσον ἐς τὸν Αὔγουστον, ἀλλὰ καὶ ἐς αὐτὸν ἐκεῖνον τήν τε μητέρα αὐτοῦ, πράξας τι ἢ καὶ εἰπὼν ἀνεπιτήδειον ἐπεκλήθη, δεινῶς ἐπεξῄει. ἐβασανίζοντο δὲ οὐχὶ οἰκέται μόνον κατὰ τῶν ἰδίων

δεσποτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθεροι καὶ πολῖται. οἵ τε κατηγορήσαντες ἢ καὶ καταμαρτυρήσαντές τινων, τὰς οὐσίας τῶν ἁλισκομένων διελάγχανον, καὶ προσέτι καὶ ἀρχὰς καὶ τιμὰς προσελάμβανον. πολλοὺς δὲ, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν ᾗ ἐγεγέννητο ἐξετάζων, καὶ ἐκεῖθεν καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν τύχην αὐτῶν διασκοπῶν, ἀπεκτίννυεν. εἰ γάρ τῳ ὑπέρογκόν τι καὶ εὔελπι πρὸς δυναστείαν ἐνεῖδε, πάντως ἀπώλλυεν. οὕτω δ᾽ οὖν τὸ πεπρωμένον ἑκάστῳ τῶν πρώτων καὶ ἐξήταζε καὶ ἠπίστατο, ὥστε καὶ τῷ Γάλβᾳ τῷ μετὰ ταῦτα αὐταρχήσαντι ἀπαντήσας, γυναῖκα ἐγγεγυημένῳ, εἰπεῖν ὅτι, „Καὶ σύ ποτε τῆς ἡγεμονείας γεύσῃ.“ ἐφείσατο γὰρ αὐτοῦ, ὡς μὲν ἐγὼ δοκῶ, ὅτι καὶ τοῦτ᾽ αὐτῷ εἱμαρμένον ἦν· ὡς δ᾽ αὐτὸς ἔλεγεν, ὅτι καὶ ἐν γήρᾳ καὶ μετὰ πολὺ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἄρξοι. συνήρατο δὲ αὐτῷ καὶ συγκατειργάσατο πάντα προθυμότατα Λούκιος Αἴλιος Σηϊανὸς, υἱὸς μὲν τοῦ Στράβωνος ὢν, παιδικὰ δέ ποτε Μάρκου Γαβίου Ἀπικίου γενόμενος, Ἀπικίου ἐκείνου, ὃς πάντας ἀνθρώπους ἀσωτίᾳ ὑπερεβάλετο οὕτως, ὥστε ἐπειδὴ μαθεῖν ποτε ἐθελήσας, ὅσα τε ἤδη καταναλώκει, καὶ ὅσα ἔτ᾽ εἶχεν, ἔγνω ὅτι διακόσιαι καὶ πεντήκοντα αὐτῷ μυριάδες ἔτι περιεῖεν, ἐλυπήθη τε ὡς καὶ λιμῷ τελευτήσειν μέλλων, καὶ ἑαυτὸν διέφθειρεν. οὗτος οὖν ὁ Σηϊανὸς χρόνῳ μέν τινι μετὰ τοῦ πατρὸς τῶν δορυφόρων ἦρξεν· ἐπεὶ δὲ ἐκείνου ἐς τὴν Αἴγυπτον πεμφθέντος, μόνος τὴν προστασίαν αὐτῶν ἔσχε, τά τε ἄλλα συνέστησεν αὐτὴν, καὶ τοὺς λόχους ἰδίᾳ καὶ χωρὶς ἀλλήλων,

ὥσπερ τοὺς τῶν νυκτοφυλάκων, ὄντας, ἐς ἓν τεῖχος συνήγαγεν· ὥστε τὰ παραγγέλματα καὶ ἀθρόους καὶ διὰ ταχέων λαμβάνειν, καὶ φοβεροὺς πᾶσιν, ἅτε καὶ ἐν ἑνὶ τείχει ὄντας, εἶναι. τοῦτον οὖν ὁ Τιβέριος ἐκ τῆς τῶν τρόπων ὁμοιότητος προσλαβὼν, ταῖς τε στρατηγικαῖς τιμαῖς ἐκόσμησεν, (ὃ μήπω πρότερον μηδενὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ ἐγεγόνει) καὶ σύμβουλον καὶ ὑπηρέτην πρὸς πάντα ἐποιεῖτο. [τὸ μὲν οὖν σύμπαν οὕτω μετὰ τὸν τοῦ Γερμανικοῦ θάνατον μετεβάλετο, ὥστε αὐτὸν, μεγάλως καὶ πρότερον ἐπαινούμενον, πολλῷ δὴ τότε μᾶλλον θαυμαστῆναι.] * *

20. Ἐπεὶ δὲ ὁ Τιβέριος τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἦρξε μετὰ τοῦ Δρούσου, εὐθὺς οἱ ἄνθρωποι τὸν ὄλεθρον τῷ Δρούσῳ ἐξ αὐτοῦ τούτου προεμαντεύσαντο. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις τῶν ὑπατευσάντων ποτὲ μετ᾽ αὐτοῦ οὐ βιαίως ἀπέθανεν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν, Οὔαρος ὁ Κυϊντίλιος, τοῦτο δὲ, Πείσων ὁ Γναῖος, ὅ, τε Γερμανικὸς αὐτὸς, βιαίως καὶ κακῶς ἀπώλοντο. τοιούτῳ τινὶ, ὡς ἔοικε, διὰ βίου δαίμονι συγκεκλήρωτο. ἀμέλει καὶ ὁ Δροῦσος τότε, καὶ ὁ Σηϊανὸς μετὰ ταῦτα, συνάρξαντές οἱ διεφθάρησαν. ἐκδημοῦντος δὲ τοῦ Τιβερίου, Γάϊος Λουτώριος Πρίσκος, ἱππεὺς, ἄλλως τε μέγα ἐπὶ ποιήσει φρονῶν, καὶ ἐπιτάφιον ἐπὶ τῷ Γερμανικῷ ἐπιφανῆ συγγράψας, ὥστε καὶ χρήματα δι᾽ αὐτὸν πολλὰ λαβεῖν, αἰτίαν ἔσχεν ὡς καὶ ἐπὶ τῷ Δρούσῳ ποίημα παρὰ τὴν νόσον αὐτοῦ συντεθεικώς· καὶ ἐκρίθη τε διὰ τοῦτο ἐν τῇ βουλῇ, καὶ κατεδικάσθη, καὶ ἀπέθανεν. ὁ οὖν

Τιβέριος, ἀγανακτήσας, οὐχ ὅτι ἐκεῖνος ἐκολάσθη, ἀλλ᾽ ὅτι τις ὑπὸ τῶν βουλευτῶν ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐθανατώθη, ἐπετίμησέ τε αὐτοῖς, καὶ δόγμα τι παραδοθῆναι ἐκέλευσε, μήτ᾽ ἀποθνήσκειν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν τὸν καταψηφισθέντα ὑπ᾽ αὐτῶν, μήτε τὸ γράμμα, τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ γενόμενον, ἐς τὸ δημόσιον ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρόνου ἀποτίθεσθαι· ὅπως καὶ ἀποδημῶν προπυνθάνηται τὰ δόξαντα σφίσι, καὶ ἐπιδιακρίνῃ.

21. Καὶ μετὰ τοῦτο, ἐξελθούσης αὐτῷ τῆς ὑπατείας, ἔς τε τὴν Ῥώμην ἦλθε, καὶ τοὺς ὑπάτους συναγορεύειν τισὶν ἐκώλυσεν, εἰπὼν ὅτι, „Εἰ ὑπάτευον, οὐκ ἂν ἐποίησα τοῦτο.“ ἐπειδή τε τῶν στρατηγούντων τις αἰτίαν, ὡς καὶ ἀσεβές τι ἐς αὐτὸν εἰρηκὼς, ἢ καὶ πεποιηκὼς, λαβὼν, ἐξῆλθέ τε ἐκ τοῦ συνεδρίου, καὶ τὴν ἀρχικὴν στολὴν ἐκδὺς, ἐπανῆλθέ τε, καὶ κατηγορηθῆναι παραχρῆμα, ὡς καὶ ἰδιωτεύων, ἠξίωσε· δεινῶς τε ἤλγησε, καὶ οὐκέτ᾽ αὐτοῦ ἥψατο. τοὺς δὲ ὀρχηστὰς τῆς τε Ῥώμης ἐξήλασε, καὶ μηδαμόθι τῇ τέχνῃ χρῆσθαι προσέταξεν, ὅτι τάς τε γυναῖκας ᾔσχυνον, καὶ στάσεις ἤγειρον. ἄλλους μὲν δὴ οὖν, καὶ πολλούς γε τῶν τελευτώντων, καὶ ἀνδριάσι καὶ δημοσίαις ταφαῖς ἐτίμα· τὸν δὲ δὴ Σηϊανὸν ζῶντα ἐν τῷ θεάτρῳ χαλκοῦν ἔστησε. κἀκ τούτου πολλαὶ μὲν ὑπὸ πολλῶν εἰκόνες αὐτοῦ ἐποιήθησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἔπαινοι καὶ παρὰ τῷ δήμῳ καὶ παρὰ τῇ βουλῇ ἐγίγνοντο. ἔς τε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ οἵ τε ἄλλοι οἱ ἐλλόγιμοι, καὶ οἱ ὕπατοι αὐτοὶ, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συνεχῶς ἐφοίτων, καὶ τά τε ἴδια

αὐτῷ πάντα, ὅσα τινὲς ἀξιώσειν παρὰ τοῦ Τιβερίου ἔμελλον, καὶ τὰ κοινὰ, ὑπὲρ ὧν χρηματισθῆναι ἔδει, ἐπεκοίνουν. καὶ συνελόντι εἰπεῖν, οὐδὲν ἔτι χωρὶς αὐτοῦ τῶν τοιούτων ἐπράττετο. κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ στοὰ μεγίστη ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐπειδὴ ἑτεροκλινὴς ἐγένετο, θαυμαστὸν δή τινα τρόπον ὠρθώθη. ἀρχιτέκτων γάρ τις, οὗ τὸ ὄνομα οὐδεὶς οἶδε, (τῇ γὰρ θαυματοποιΐᾳ αὐτοῦ φθονήσας ὁ Τιβέριος, οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτὸ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσγραφῆναι) οὗτος οὖν ὅστις ποτὲ ὠνομάζετο, τούς τε θεμελίους αὐτῆς πέριξ κρατύνας, ὥστε μὴ συγκινηθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πόκοις τε καὶ ἱματίοις παχέσι περιλαβὼν, σχοίνοις τε πανταχόθεν αὐτὴν διέδησε, καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν, ἀνθρώποις τε πολλοῖς καὶ μηχανήμασιν ὠσάμενος, ἐπανήγαγε. τότε μὲν ὁ Τιβέριος καὶ ἐθαύμασεν αὐτὸν καὶ ἐζηλοτύπησε· καὶ διὰ μὲν ἐκεῖνο, χρήμασιν ἐτίμησε, διὰ δὲ τοῦτο, ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασε. μετὰ δὲ ταῦτα προσελθόντος οἱ αὐτοῦ, καὶ ἱκετείαν ποιουμένου, κἂν τούτῳ ποτήριόν τι ὑαλοῦν καταβαλόντος τε ἐξεπίτηδες, καὶ θλασθέν πως, ἢ συντριβὲν, ταῖς τε χερσὶ διατρίψαντος, καὶ ἄθραυστον παραχρῆμα ἀποφήναντος, ὡς καὶ συγγνώμης διὰ τοῦτο τευξομένου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.

22. Δροῦσος δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ φαρμάκῳ διώλετο. ὁ γὰρ Σηϊανὸς ἐπί τε τῇ ἰσχύϊ καὶ ἐπὶ τῷ ἀξιώματι ὑπερμαζήσας, τά τε ἄλλα ὑπέρογκος ἦν, καὶ τέλος καὶ ἐπὶ τὸν Δροῦσον ἐτράπετο, καί ποτε πὺξ αὐτῷ ἐνέτεινε. φοβηθείς τε ἐκ τούτου καὶ ἐκεῖνον

καὶ τὸν Τιβέριον, καὶ ἅμα καὶ προσδοκήσας, ἂν τὸν νεανίσκον ἐκποδὼν ποιήσηται, καὶ τὴν γερουσίαν ῥᾷστα μεταχειριεῖσθαι, φάρμακόν τι αὐτῷ διά τε τῶν ἐν τῇ θεραπείᾳ αὐτοῦ ὄντων, καὶ διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἥν τινες Λιουίλλαν ὀνομάζουσιν, ἔδωκε· καὶ γὰρ καὶ ἐμοίχευεν αὐτήν. αἰτίαν μὲν γὰρ ὁ Τιβέριος ἔλαβεν, ὅτι μήτε νοσοῦντος τοῦ Δρούσου, μήτ' ἀποθανόντος, ἔξω τι τῶν συνήθων ἔπραξε, μήτε τοῖς ἄλλοις ποιῆσαι ἐπέτρεψεν. οὐ μέντοι καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος. τοῦτό τε γὰρ ἀπὸ γνώμης ἐπὶ πάντων ὁμοίως ἔπραττε, καὶ τῷ υἱεῖ, ἅτε καὶ μόνῳ καὶ γνησίῳ ὄντι, προσέκειτο· τούς τε χειρουργήσαντας τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, τοὺς μὲν εὐθὺς, τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα ἐκόλασε. τότε δ' οὖν ἐσῆλθέ τε ἐς τὸ συνέδριον, καὶ τὸν προσήκοντα ἐπὶ τῷ παιδὶ ἔπαινον ποιησάμενος οἴκαδε ἐκομίσθη. ἀπεῖπε δὲ ὁ Τιβέριος τοῖς πυρὸς καὶ ὕδατος εἰρχθεῖσι, μὴ διατίθεσθαι· καὶ τοῦτο καὶ νῦν φυλάττεται. Αἴλιον δὲ Σατορνῖνον, ὡς καὶ ἔπη τινὰ ἐς αὐτὸν οὐκ ἐπιτήδεια ἀποῤῥάψαντα, ὑπό τε τὴν βουλὴν ὑπήγαγε, καὶ ἁλόντα ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατεκρήμνισε.

23. Πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα γράφειν ἔχοιμι, εἰ πάντα ἐπεξίοιμι. τοῦτό τε οὖν ἐν κεφαλαίῳ εἰρήσθω, ὅτι συχνοὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ὑπ' αὐτοῦ ἀπώλοντο· καὶ ἐκεῖνο, ὅτι ζητῶν καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ὅσα τινὲς ᾐτιάζοντο φλαύρως περὶ αὐτοῦ εἰρηκέναι, αὐτὸς ἑαυτὸν πάντα τὰ ἐξ ἀνθρώπων κακὰ ἔλεγε. καὶ γὰρ εἰ ἐν ἀποῤῥήτῳ τις καὶ πρὸς ἕνα διελέχθη τι, καὶ τοῦτο ἐδημοσίευεν, ὥστε καὶ

ἐς τὰ κοινὰ ὑπομνήματα ἐσγράφεσθαι. καὶ πολλάκις ἃ μηδ᾽ εἶπέ τις, ὡς εἰρημένα, ἐξ ὧν ἑαυτῷ συνήδει, προσκατεψεύδετο, ὅπως ὡς δικαιότατα ὀργίζεσθαι νομισθείη. κἀκ τούτου συνέβαινεν αὐτῷ, πάντα τε ἐκεῖνα, ἐφ᾽ οἷς τοὺς ἄλλους ὡς καὶ ἀσεβοῦντας ἐκόλαζεν, αὐτὸς ἐς ἑαυτὸν πλημμελεῖν, καὶ προσέτι καὶ χλευασμὸν ὀφλισκάνειν. ἃ γὰρ ἀπηρνοῦντό τινες μὴ λελαληκέναι, ταῦτα αὐτὸς διϊσχυριζόμενος εἰρῆσθαι, καὶ κατομνύων, ἀληθέστερον ἑαυτὸν ἠδίκει. ἀφ᾽ οὗ δὴ καὶ ἐξεστηκέναι τινὲς αὐτὸν τῶν φρενῶν ὑπώπτευσαν. οὐ μέντοι καὶ ὄντως παραφρονεῖν ἐκ τούτου ἐπιστεύετο. τὰ γὰρ ἄλλα καὶ πάνυ πάντα δεόντως διῴκει. τοῦτο μὲν γὰρ, βουλευτῇ τινι ἀσελγῶς ζῶντι ἐπίτροπον, ὥσπερ τινὶ ὀρφανῷ, προσέταξε· τοῦτο δὲ, τὸν Καπίτωνα, τὸν τὴν Ἀσίαν ἐπιτροπεύσαντα, ἐς τὸ συνέδριον ἐσήγαγε, καὶ ἐγκαλέσας αὐτῷ ὅτι στρατιώταις ἐχρήσατο, καὶ ἄλλα τινὰ, ὡς καὶ ἀρχὴν ἔχων, ἔπραξεν, ἐφυγάδευσεν. οὐ γὰρ ἐξῆν τότε τοῖς τὰ αὐτοκρατορικὰ χρήματα διοικοῦσι πλέον οὐδὲν ποιεῖν, ἢ τὰς νενομισμένας προσόδους ἐκλέγειν, καὶ περὶ τῶν διαφορῶν ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ κατὰ τοὺς νόμους ἐξ ἴσου τοῖς ἰδιώταις δικάζεσθαι. τοσοῦτον μὲν δὴ τὸ διαλλάττον ἐν ταῖς Τιβερίου πράξεσιν ἦν.

24. Διελθόντων δὲ τῶν δέκα ἐτῶν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ψηφίσματος μὲν ἐς τὴν ἀνάληψιν αὐτῆς οὐδενὸς ἐδεήθη· οὐδὲ γὰρ ἐδεῖτο κατατέμνων αὐτὴν, ὥσπερ ὁ Αὔγουστος, ἄρχειν. ἡ μέντοι πανήγυρις ἡ δεκαετηρὶς ἐποιήθη. Κρεμούτιος δὲ δὴ

Κόρδος αὐτόχειρ ἑαυτοῦ γενέσθαι, ὅτι τῷ Σεϊανῷ προσέκρουσεν, ἠναγκάσθη. οὕτω γὰρ οὐδὲν ἔγκλημα ἐπαίτιον λαβεῖν ἠδυνήθη, (καὶ γὰρ ἐν πύλαις ἤδη γήρως ἦν, καὶ ἐπιεικέστατα ἐβεβιώκει) ὥστε ἐπὶ τῇ ἱστορίᾳ, ἣν πάλαι ποτὲ περὶ τῶν τῷ Αὐγούστῳ πραχθέντων συντεθείκει, καὶ ἣν αὐτὸς ἐκεῖνος ἀνεγνώκει, κριθῆναι, ὅτι τόν τε Κάσσιον καὶ τὸν Βροῦτον ἐπῄνεσε, καὶ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς καθήψατο· τόν τε Καίσαρα καὶ τὸν Αὔγουστον εἶπε μὲν κακὸν οὐδὲν, οὐ μέντοι καὶ ὑπερεσέμνυνε. ταῦτά τε γὰρ ᾐτιάθη, καὶ διὰ ταῦτα αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, τότε μὲν ἐν τῇ πόλει εὑρεθέντα, πρὸς τῶν ἀγορανόμων, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τῶν ἑκασταχόθι ἀρχόντων ἐκαύθη· ὕστερον δὲ ἐξεδόθη τε αὖθις, (ἄλλοι τε γὰρ καὶ μάλιστα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρκία συνέκρυψεν αὐτὰ) καὶ πολὺ ἀξιοσπουδαστότερα ὑπὸ τῆς τοῦ Κόρδου συμφορᾶς ἐγένετο. ἐν δ᾽ οὖν τῷ τότε ὁ Τιβέριος τὴν τοῦ δορυφορικοῦ γυμνασίαν τοῖς βουλευταῖς, ὥσπερ ἀγνοοῦσι τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἐπέδειξεν· ὅπως καὶ πολλοὺς σφᾶς καὶ ἐῤῥωμένους ἰδόντες, μᾶλλον αὐτὸν φοβῶνται. τὸν μὲν οὖν χρόνον ἐκεῖνον ταῦτά τε ἐς ἱστορίας ἀπόδειξιν ἐγένετο, καὶ Κυζικηνῶν ἡ ἐλευθερία αὖθις, ὅτι τε Ῥωμαίους τινὰς ἔδησαν, καὶ ὅτι καὶ τὸ ἡρῷον, ὃ τῷ Αὐγούστῳ ποιεῖν ἤρξαντο, οὐκ ἐξετέλεσαν, ἀφῃρέθη. πάντως δ᾽ ἂν καὶ τὸν συμπωλήσαντα τῇ οἰκίᾳ τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τούτῳ κριθέντα, ἀπεκτόνει, εἰ μὴ ὁ ὕπατος αὐτὸν ἐκεῖνον τὴν γνώ-

μην πρῶτον ἀνήρετο. αἰδεσθεὶς γὰρ μὴ καὶ ἑαυτῷ τι χαρίζεσθαι δόξῃ, τὴν ἀπολύουσαν ἔθετο. Λεντούλου δέ τινος βουλευτοῦ φύσει τε ἐπιεικοῦς, καὶ τότε ἐν γήρᾳ πολλῷ ὄντος, κατηγόρησέ τις ὡς ἐπιβεβουλευκότος τῷ αὐτοκράτορι. καὶ ὁ μὲν Λεντοῦλος (παρῆν γὰρ) ἀνεκάγχασεν· ὁ δὲ Τιβέριος, ἐπιθορυβησάσης τι πρὸς τοῦτο τῆς γερουσίας, „Οὐδὲ ζῆν ἔτι (ἔφη) ἄξιός εἰμι, εἴγε καὶ Λεντοῦλός με μισεῖ.“

ΤΩΝ
ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΟ
ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LVIII. Romanae Historiae Dionis.

Tiberius in Capream secedit: Sabinus perfidia Latiaris interimitur. c. 1.
De morte Liviae. c. 2.
Gallus damnatur, lenta morte conficiendus. c. 3.
Seianus nimiis honoribus elatus, arte Tiberii, cum familia et amicis, interficitur. c. 4—19.
Ratio eligendorum magistratuum et comitiorum. c. 20.
Tiberii libido, crudelitas in domum suam et alios, itemque avaritia. c. 21—25.

Annis haec gesta XII., quibus hi fuere consules,

post C. N.	V. C.		Tiberii.
26.	779.	Cn. Lentulus Gaetulicus, et C. Calvisius Sabinus.	XIII. 19. Aug.
27.	780.	M. Licinius Crassus, et L. Calpurnius Piso.	XIV.
28.	781.	Ap. Iunius Silanus, et P. Silius Nerva.	XV.
29.	782.	L. Rubellius Geminus, et C. Fufius Geminus.	XVI.
30.	783.	M. Vinicius Quartinus, et L. Cassius Longinus.	XVII.
31.	784.	Tiberius Aug. V. et L. Aelius Seianus.	XVIII.
32.	785.	Cn. Domitius Aenobarbus, et Furius Camill. Scribonianus.	XIX.

33. 786. *Serv. Sulpicius Galba, et L. Cornelius Sulla.*
34. 787. *L. Vitellius, et Paulus Fabius Persicus,*
35. 788. *C. Cestius Gallus, et M. Servilius Nonianus.* XXII.
36. 789. *Sex. Papinius, et Q. Plautius.* XXIII.
37. 790. *Cn. Acerronius Proculus. et C. Pontius Nigrinus.* † 16. Mrt.

Ἀπεδήμησε δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ οὐκέτι τὸ παράπαν ἐς τὴν πόλιν ἀνεκομίσθη, καίτοι μέλλων τε ἀεὶ καὶ ἐπαγγελλόμενος. ὅτε δὴ καὶ Λατιάριός τις, ἑταῖρος Σαβίνου, ἀνδρὸς τῶν πρώτων ἐν Ῥώμῃ, τῷ Σηϊανῷ χαριζόμενος, ἐς τὴν τοῦ οἰκήματος, ἐν ᾧ διῃτᾶτο, ὀροφὴν βουλευτὰς κατακρύψας, ὑπηγάγετο τὸν Σαβῖνον ἐς λόγους· καί τι εἰπὼν ὧν εἰώθει, ἐπεσπάσατο καὶ ἐκεῖνον πάνθ' ὅσα ἐφρόνει ἐκλαλῆσαι. τῶν γάρτοι συκοφαντεῖν ἐθελόντων ἔργον ἐστὶ, λοιδορίας τέ τινος προκατάρχεσθαι, καὶ ἀπόῤῥητόν τι ἐκφαίνειν· ἵνα ἀκούσας τι αὐτὸς, ἢ καὶ ὅμοιόν τι εἰπὼν, αἰτιαθῇ. τοῖς μὲν γὰρ, ἅτε ἐκ παρασκευῆς τοῦτο δρῶσιν, ἀκίνδυνός ἐστιν ἡ παῤῥησία· (οὐ γὰρ ὡς καὶ φρονοῦν-

τές τινα, ἀλλ' ὡς ἑτέρους ἐλέγξαι βουλόμενοι, λέγειν αὐτὰ πιστεύονται·) οἱ δ', ὅ, τι ἂν καὶ τὸ βραχύτατον ἔξω τοῦ καθεστηκότος εἴπωσι, κολάζονται· ὅπερ καὶ τότε ἐγένετο. ἔς τε γὰρ τὸ δεσμωτήριον ὁ Σαβῖνος αὐθημερὸν κατετέθη, καὶ μετὰ τοῦτο ἀκρίτως ἐφθάρη· τό, τε σῶμα αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀναβασμῶν ἐῤῥίφη, καὶ ἐς τὸν ποταμὸν ἐνεβλήθη. ἐδείνωσε δ' ἐπὶ πλέον τὸ πάθος αὐτοῦ κύων τις τοῦ Σαβίνου, συνεισελθὼν τε αὐτῷ ἐς τὸ οἴκημα, καὶ ἀποθανόντι παραμείνας, καὶ τέλος καὶ ἐς τὸν ποταμὸν συνεισπεσών. τοῦτο μὲν τοιοῦτον ἐγένετο.

2. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ ἡ Λιουΐα μετήλλαξεν, ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζήσασα. καὶ αὐτὴν ὁ Τιβέριος οὔτε νοσοῦσαν ἐπεσκέψατο, οὔτ' ἀποθανοῦσαν αὐτὸς προέθετο· οὐ μὴν οὐδὲ ἐς τιμὴν ἄλλο τι αὐτῇ, πλὴν τῆς δημοσίας ἐκφορᾶς καὶ εἰκόνων, ἑτέρων τέ τινων οὐδενὸς ἀξίων, ἔνειμεν. ἀθανατισθῆναι δὲ αὐτὴν ἄντικρυς ἀπηγόρευσεν. οὐ μέντοι καὶ μόνα οἱ ἡ βουλή, ὅσα ἐκεῖνος ἐπέστειλεν, ἐψηφίσατο, ἀλλὰ πένθος αὐτῇ παρ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ταῖς γυναιξὶν ἐπήγγειλαν· καίπερ τὸν Τιβέριον ἐπαινέσαντες, ὅτι τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως οὐδὲ τότε ἀπέσχετο· καὶ προσέτι καὶ ἁψῖδα αὐτῇ (ὃ μηδεμιᾷ ἄλλῃ γυναικὶ) ἐψηφίσαντο, ὅτι τε οὐκ ὀλίγους σφῶν ἐσεσώκει, καὶ ὅτι παῖδας πολλῶν ἐτετρόφει, κόρας τε πολλοῖς συνεξεδεδώκει· ἀφ' οὗ γε καὶ μητέρα αὐτὴν τῆς πατρίδος τινὲς ἐπωνόμαζον. ἐν δὲ τῷ μνημείῳ ἐτάφη τῷ τοῦ Αὐγούστου. καὶ αὐ-

τῆς ἄλλα τε καλῶς εἰρημένα ἀποφθέγματα φέρεται, καὶ ὅτι γυμνούς ποτε ἄνδρας ἀπαντήσαντας αὐτῇ, καὶ μέλλοντας διὰ τοῦτο θανατωθήσεσθαι, ἔσωσεν, εἰποῦσα ὅτι οὐδὲν ἀνδριάντων ταῖς σωφρονούσαις οἱ τοιοῦτοι διαφέρουσι. πυθομένου τέ τινος αὐτῆς, πῶς καὶ τί δρῶσα οὕτω τοῦ Αὐγούστου κατεκράτησεν, ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτή τε ἀκριβῶς σωφρονοῦσα, καὶ πάντα τὰ δοκοῦντα αὐτῷ ἡδέως ποιοῦσα, καὶ μήτε ἄλλο τι τῶν ἐκείνου πολυπραγμονοῦσα, καὶ τὰ ἀφροδίσια αὐτοῦ ἀθύρματα μήτε διακούουσα, μήτε αἰσθάνεσθαι προσποιουμένη. τοιαύτη οὖν ἡ Λιουΐα ἐγένετο. ἡ μέντοι ψηφισθεῖσα αὐτῇ ἁψὶς οὐκ ᾠκοδομήθη, διὰ τὸ τὸν Τιβέριον τοῖς ἑαυτοῦ τέλεσι κατασκευάσειν αὐτὴν ὑποσχέσθαι. κατοκνήσας γὰρ τῷ λόγῳ τὸ δόγμα λῦσαι, τοῦτον τὸν τρόπον ἀνέτρεψεν αὐτό, μήτ᾽ ἐκ τῶν δημοσίων χρημάτων τὸ ἔργον ἐπιτρέψας γενέσθαι, μήτ᾽ αὐτὸς ποιήσας. ὁ δὲ δὴ Σηϊανὸς ἔτι καὶ μᾶλλον ἤρετο. καὶ ἐψηφίσθη, ὅπως τὰ γενέθλια αὐτοῦ δημοσίᾳ ἑορτάζηται. τό γάρτοι πλῆθος τῶν ἀνδριάντων, ὧν ἥ τε βουλὴ καὶ ἡ ἱππὰς, αἵ τε φυλαὶ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πρῶτοι ἔστησαν αὐτοῦ, οὐδὲ ἐξηρίθμησεν ἄν τις· πρέσβεις τε, ἰδίᾳ μὲν ἡ γερουσία, ἰδίᾳ δὲ οἱ ἱππεῖς, τό, τε πλῆθος ἔκ τε τῶν δημάρχων καὶ ἐκ τῶν ἀγορανόμων τῶν σφετέρων πρὸς ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἔπεμπον· καὶ ηὔχοντο ὑπὲρ ἀμφοῖν ὁμοίως, καὶ ἔθυον, καὶ τὴν τύχην αὐτῶν ὤμνυσαν.

3. Τῷ δὲ δὴ Γάλλῳ ὁ Τιβέριος, τῷ τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ ἀγομένῳ, καὶ τῇ περὶ τῆς ἀρχῆς

χρησαμένῳ παῤῥησίᾳ, καιρὸν λαβὼν, ἐπέθετο. [ἐπειδὴ γάρ τόν τε Σηϊανὸν, ἤτοι καὶ ἀληθῶς ὡς αὐταρκήσοντα, ἢ καὶ τῷ τοῦ Τιβερίου δέει θεραπεύων, ἢ καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς, ἵνα καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ διὰ κόρου γενόμενος φθαρῇ, τά τε πλείω οἱ καὶ τὰ μείζω ἐσηγήσατο, καὶ ἐν τοῖς πρεσβευταῖς γενέσθαι ἐσπούδασεν· ἐπέστειλε περὶ αὐτοῦ τῇ βουλῇ τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι τῷ Σηϊανῷ τῆς πρὸς ἑαυτὸν φιλίας φθονοίη, καίπερ αὐτὸς Συριακῷ φίλῳ χρώμενος. καὶ ταῦτα οὐκ ἐξέφηνε τῷ Γάλλῳ, ἀλλὰ καὶ πάνυ αὐτὸν ἐδεξιώσατο·] ὥστε συμβῆναι αὐτῷ πρᾶγμα παραδοξότατον, καὶ ὃ μηδενὶ ἄλλῳ συνηνέχθη. ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παρά τε τῷ Τιβερίῳ εἱστιάθη, καὶ φιλοτησίας ἔπιε, καὶ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατεψηφίσθη· ὥστε καὶ στρατηγὸν, τὸν δήσοντά τε αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν τιμωρίαν ἀπάξοντα, πεμφθῆναι. καὶ μέντοι τοῦθ' οὕτως ὁ Τιβέριος πράξας, οὐδ' ἀποθανεῖν αὐτῷ ἐθελήσαντι, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν δεδογμένων ἤσθετο, ἐπέτρεψεν· ἀλλ' ἐκείνῳ τε (ἵνα ἐπὶ πλεῖστον κακωθείη) θαρσεῖν ἐνετείλατο, ὅπως ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ᾖ, μέχρι ἂν αὐτὸς ἐς τὴν πόλιν ἀφίκηται· ἵν' (ὅπερ εἶπον) ἐπὶ μακρότατον καὶ τῇ ἀτιμίᾳ ἅμα καὶ τῷ φόβῳ ταλαιπωρήσειε. καὶ ἔσχεν οὕτω. πρός τε γὰρ τῶν ἀεὶ ὑπάτων ἐτηρεῖτο, ἔξω τῆς τοῦ Τιβερίου ἀρχῆς. τότε γὰρ πρὸς τῶν στρατηγῶν ἐφυλάχθη, οὐχ ἵνα μὴ φύγῃ, οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἵνα μὴ τελευτήσῃ. καὶ οὔτε ἑταῖρός τις οὔτ' οἰκέτης αὐτῷ συνεγίγνετο, οὔτ' ἐλάλει τινὶ, οὔθ' ἑώρα τινὰ, πλὴν ὁπότεν τροφὴν λαβεῖν ἠναγκάζετο. καὶ ἦν

αὕτη τοιαύτη καὶ τοσαύτη, ὥστε μήτε τινὰ ἡδονὴν καὶ ῥώμην αὐτῷ παρασχεῖν, μήτ᾽ ἀποθανεῖν αὐτὸν ἐᾷν. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ δεινότατον· ὃ καὶ ἐπ᾽ ἄλλων συχνῶν ὁ Τιβέριος ἐποίει. δήσας γοῦν τινα τῶν ἑταίρων, ἔπειτα λόγου περὶ τῆς θανατώσεως αὐτοῦ γενομένου ἔφη ὅτι, „Οὐδέπω αὐτῷ διήλλαγμαι.“ ἕτερον μέντοι τινὰ καὶ πάνυ ἰσχυρῶς βασανίσας, ἔπειτα γνοὺς ὅτι ἀδίκως κατηγορήθη, καὶ πάνυ σπουδῇ ἀπέκτεινεν, εἰπὼν ὅτι χαλεπωτέρως ὕβρισται, ἢ ὥστε καλῶς δύνασθαι ζῆν. Συριακὸς δ᾽ οὔτ᾽ ἀδικήσας τι, οὔτ᾽ αἰτιαθεὶς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παιδείᾳ ἐλλόγιμος ὢν, ἐσφάγη διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι φίλον αὐτὸν τοῦ Γάλλου ὁ Τιβέριος εἶπεν εἶναι. [ὁ δὲ Σηϊανὸς καὶ τὸν Δροῦσον διέβαλλε διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. πάσας γὰρ, ὡς εἰπεῖν, τὰς τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν γαμετὰς μοιχεύων, τά τε λεγόμενα ἢ καὶ πραττόμενα ὑπ᾽ ἐκείνων ἐμάνθανε, καὶ προσέτι καὶ συνεργοὺς σφᾶς ὡς καὶ γαμηθησομένας οἱ ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ὁ Τιβέριος ἁπλῶς τὸν Δροῦσον ἐς τὴν Ῥώμην ἔπεμψεν, ὁ Σηϊανὸς δείσας μὴ μεταβάληται, ἔπεισε τὸν Κάσσιον χρηματίσαι τι κατ᾽ αὐτοῦ.]*

4. Ὁ δὲ δὴ Σηϊανὸς καὶ μείζων καὶ φοβερώτερος ἀεὶ ἐγίγνετο· ὥστε καὶ τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἐκείνῳ μὲν ὡς καὶ αὐτοκράτορι προσέχειν, τὸν δὲ Τιβέριον ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιεῖσθαι. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος οὔτε ἐν ἐλαφρῷ τὸ πρᾶγμα ἐποιήσατο, (φοβηθεὶς μὴ καὶ αὐτοκράτορα ἄντικρυς αὐτὸν ἀποδείξωσιν) οὔτε ἠμέλησεν. ἐκ μὲν δὴ οὖν τοῦ

προφανοῦς οὐδὲν ἔδρασε. τό, τε γὰρ δορυφορικὸν πᾶν ἰσχυρῶς ᾠκείωτο, καὶ τῶν βουλευτῶν τὸ μὲν εὐεργεσίαις, τὸ δὲ ἐλπίσι, τὸ δὲ καὶ φόβῳ προσεπεποίητο. τούς τε περὶ τὸν Τιβέριον ὄντας οὕτω πάντας προσηταίριστο, ὥστε τὰ μὲν ἐκείνου πάντα ἁπλῶς ἃ ἔπραττε παραυτίκα οἱ ἀγγέλλεσθαι, τὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ δρώμενα μηδένα τῷ Τιβερίῳ δηλοῦν. ἄλλως οὖν αὐτὸν μετεπορεύετο, καὶ ὕπατόν τε αὐτὸν ἀπέδειξε, καὶ κοινωνὸν τῶν φροντίδων ὠνόμαζε· Σηϊανός τε ὁ ἐμὸς, πολλάκις ἐπαναλαμβάνων ἔλεγε· καὶ τοῦτο καὶ γράφων πρός τε τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἐδήλου. τούτοις οὖν οἱ ἄνθρωποι ἀπατώμενοι καὶ πιστεύοντες, χαλκοῦς τε αὐτοὺς ἁπανταχοῦ ἐκ τοῦ ἴσου ἵστασαν, κἀν ταῖς γραφαῖς συνέγραφον, δίφρους τε ἐπιχρύσους ἐς τὰ θέατρα ἀμφοῖν ἐσέφερον· καὶ τέλος ἐψηφίσθη, ὑπάτους τε σφᾶς διὰ πέντε ἐτῶν ἅμα ἀποδείκνυσθαι, καὶ ἀπάντησιν, ὁπότε ἐς τὴν Ῥώμην ἐσίοιεν, ἀμφοτέροις ὁμοίως γίγνεσθαι. καὶ τέλος καὶ ταῖς εἰκόσιν αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ταῖς τοῦ Τιβερίου ἔθυον. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Σηϊανὸν τοιαῦτα ἦν. τῶν δ' ἄλλων πολλοὶ καὶ ὀνομαστοὶ ἐφθάρησαν, ὧν καὶ Γάϊος Ῥοῦφος Γεμίνιος. ἀσεβείας γὰρ ἐς τὸν Τιβέριον ἐγκληθεὶς, τὰς διαθήκας ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσεκόμισε καὶ ἀνέγνω, δηλῶν ὅτι τὸν κλῆρον ἐξ ἴσου τοῖς τέκνοις καὶ ἐκείνῳ καταλελοιπὼς ἦν. καὶ μαλακίας αἰτιαθεὶς, ἀπῆλθεν οἴκαδε, πρὶν ψηφισθῆναί τι· καὶ μαθὼν τὸν ταμίαν ἐπὶ δικαιώσει αὐτοῦ παρόντα, αὐτός τε ἑαυτὸν ἔτρωσε, καὶ ἐκείνῳ τὸ τραῦμα δείξας, „Ἀπάγγειλον

(ἔφη) τῇ γερουσίᾳ, ὅτι ἀνὴρ οὕτως ἀποθνήσκει." καὶ ἡ γυνὴ δὲ αὐτοῦ Πουπλία Πρίσκα, ἔγκλημά τι λαβοῦσα, ἐσῆλθέ τε ἐς τὸ βουλευτήριον, κἀνταῦθα ἑαυτὴν ἐγχειριδίῳ τινὶ, ὃ λάθρα ἐσκεκομίκει, ἔσφαξεν.

5. Ὁ δὲ Σηϊανὸς τοσοῦτος ἦν τῇ τε ὑπεροχῇ τοῦ φρονήματος, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἐξουσίας, ὥστε συνελόντι εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν, αὐτοκράτορα, τὸν δὲ Τιβέριον, νησίαρχόν τινα εἶναι δοκεῖν· διὰ τὸ ἐν νήσῳ τῇ λεγομένῃ Καπρίᾳ τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι. σπουδαί τε καὶ ὠθισμοὶ περὶ τὰς θύρας αὐτοῦ ἐγίγνοντο, ἐκ τοῦ δεδιέναι, μὴ μόνον μὴ οὐκ ὀφθῇ τις αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ καὶ ἐν τοῖς ὑστάτοις φανῇ. πάντα γὰρ ἀκριβῶς, καὶ μάλιστα τὰ τῶν πρώτων, ἐτηρεῖτο καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ νεύματα. οἱ μὲν γὰρ οἰκείᾳ ἀξιώσει προὔχοντες, οὔτε τὰ δεξιώματα παρά τινων πάνυ ἀπαιτοῦσι· κἂν ἄρα καὶ ἐκλειφθῇ τι αὐτῶν, οὐκ ἐγκαλοῦσι σφίσιν, ἅτε καὶ ἑαυτοῖς συνειδότες ὅτι μὴ καταφρονοῦνται· οἱ δ' ἐπακτῷ καλλωπίσματι χρώμενοι, πάντα ἰσχυρῶς τὰ τοιαῦτα, ὡς καὶ ἐς τὴν τοῦ ἀξιώματος σφῶν πλήρωσιν ἀναγκαῖα, ἐπιζητοῦσι. κἂν μὴ τύχωσιν αὐτῶν, ἄχθονταί τε ὡς διαβαλλόμενοι, καὶ ὀργίζονται ὡς ὑβριζόμενοι. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον περὶ τοὺς τοιούτους, ἢ περὶ αὐτοὺς (ὡς εἰπεῖν) αὐτοκράτορας, σπουδάζουσιν· ὅτι τοῖς μὲν, κἂν πλημμεληθῇ τι, ἀρετὴν τὸ συγγνῶναί τῳ φέρει· τοῖς δὲ τοῦτο μὲν τὴν ἀσθένειαν σφῶν ἐλέγχειν δοκεῖ, τὸ δὲ ἐπεξελθεῖν καὶ τιμωρήσασθαι, βεβαίωσιν τοῦ μέγα δύνασθαι ἔχειν νομίζεται. ἐν

δέ τινι νουμηνίᾳ πάντων συνιόντων ἐς τὴν οἰκίαν τοῦ Σηϊανοῦ, ἥ τε κλίνη ἡ ἐν τῷ δωματίῳ, ἐν ᾧ ἠσπάζετο, κειμένη, πᾶσα ὑπὸ τοῦ ὄχλου τῶν ἱζησάντων συνετρίβη· καὶ προϊόντος αὐτοῦ ἐκ τῆς οἰκίας, γαλῆ διὰ μέσων σφῶν διῇξεν. ἐπειδή τε καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ θύσας, ἐς τὴν ἀγορὰν κατῄει, οἱ οἰκέται αὐτοῦ οἱ δορυφόροι, διά τε τῆς ὁδοῦ τῆς ἐς τὸ δεσμωτήριον ἀγούσης ἐξετράποντο, μὴ δυνηθέντες αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἐπακολουθῆσαι, καὶ κατὰ τῶν ἀναβασμῶν, καθ' ὧν οἱ δικαιούμενοι ἐῤῥιπτοῦντο, κατιόντες, ὤλισθον καὶ κατέπεσον. οἰωνιζομένου τε μετὰ τοῦτο αὐτοῦ, τῶν μὲν αἰσίων ὀρνίθων ἐπεφάνη οὐδεὶς, κόρακες δὲ δὴ περιϊπτάμενοι καὶ περικρώξαντες αὐτὸν, ἀπέπταντο ἀθρόοι. πρὸς τὸ οἴκημα, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκαθέζοντο.

6. Τούτων οὖν τῶν τεράτων οὔθ' ὁ Σηϊανὸς, οὔτ' ἄλλος τις ἐνθύμιον ἐποιήσατο. πρὸς γὰρ τὴν τῶν παρόντων ὄψιν, οὐδ' ἂν εἰ σαφῶς θεός τις προέλεγεν ὅτι τοσαύτη δι' ὀλίγου μεταβολὴ γενήσοιτο, ἐπίστευσεν ἄν τις. τήν τε οὖν τύχην αὐτοῦ κατακορεῖς ὤμνυσαν, καὶ συνάρχοντα τοῦ Τιβερίου, οὐκ ἐς τὴν ὑπατείαν ἀλλ' ἐς τὸ κράτος ὑποσημαίνοντες, ἐδήλουν. Τιβέριος δὲ ἠγνόει μὲν οὐδὲν ἔτι τῶν κατ' αὐτόν· βουλευόμενος δὲ ὅν τινα τρόπον αὐτὸν ἀποκτείνῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκων ὅπως ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῦτο ποιήσει, θαυμαστὸν δή τινα τρόπον καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὴν γνώμην αὐτῶν ἀκριβῶς μαθεῖν, ἐχρήσατο. περί τε γὰρ ἑαυτοῦ πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ τῷ Σηϊανῷ καὶ τὰ

βουλῇ συνεχῶς ἐπέστελλε· νῦν μὲν λέγων φλαύ
ἔχειν, καὶ ὅσον οὐκ ἤδη τελευτήσειν, νῦν δὲ,
σφόδρα ὑγιαίνειν, καὶ αὐτίκα δὴ μάλα ἐς τὴν
μὴν ἀφίξεσθαι. καὶ τὸν Σηϊανὸν τοτὲ μὲν π
ἐπῄνει, τοτὲ δὲ πάνυ καθῄρει, τῶν τε ἑταίρων
τοῦ τοὺς μὲν ἐτίμα δι' ἐκεῖνον, τοὺς δ' ἠτίμα
ὥστε ὁ Σηϊανὸς, ἐν τῷ μέρει καὶ τοῦ ὑπερόγκου
τοῦ ὑπερφόβου πληρούμενος, ἀεὶ μετέωρος ἦν.
γὰρ δεδιέναι αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ νεοχμῶσα
ἐκῄει, (καὶ γὰρ ἐτιμᾶτο) οὔτ' αὖ θαῤῥεῖν, καὶ
αὐτοῦ καὶ ἐπιτολμῆσαί τι, (καὶ γὰρ ἐκολούετο·)
μέντοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἐναλλὰξ καὶ δι' ὀλί
τὰ ἐναντιώτατα ἀκούοντες, καὶ μήτε τὸν Σηϊα
θαυμάζειν ἔτι ἢ καὶ καταφρονεῖν ἔχοντες, ἔς τε
Τιβέριον, ὡς καὶ τεθνήξοντα, ἢ καὶ ἥξοντα, ὑ
πτεύοντες, ἐν ἀμφιβόλῳ ἐγίγνοντο.

7. Σηϊανὸν μὲν οὖν ταῦτά τε ἐτάραττε,
πολλῷ μᾶλλον ὅτι ἐξ ἀνδριάντος τινὸς αὐτοῦ τὰ
πρῶτα καπνὸς πολὺς ἀνέθορεν, ἔπειτα δὲ ἀφαι
θείσης τῆς κεφαλῆς, ὅπως τὸ γιγνόμενον ἴδω
ὄφις μέγας ἀνεπήδησεν· ἑτέρας τε εὐθὺς ἀντεπι
θείσης αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτ' ἐκείνου τε θύσειν ἐπι
μέλλοντος, (τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ ἑαυτῷ ἔθυε) σχ
νίον περὶ τὸν αὐχένα αὐτοῦ περικείμενον εὑρέ
Τύχης τέ τι ἄγαλμα, ὃ ἐγεγόνει μὲν (ὥς φασι) Τυ
λίου τοῦ βασιλεύσαντός ποτε ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δ
Σηϊανὸς οἴκοι τε εἶχε καὶ μεγάλως ἤγαλλεν, αὐ
τε θύων εἶδεν ἀποστρεφόμενον, *** καὶ μετὰ τοῦ
ἕτεροι συνεξιόντες σφίσιν. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι ὑπ

πιστευον μὲν που ταῦτα, ἀγνοοῦντες δὲ δὴ τὴν διάνοιαν τοῦ Τιβερίου, καὶ προσεκλογιζόμενοι τό, τε ἐκείνου ἔμπληκτον, καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀστάθμητον, ἐπημφοτέριζον· καὶ ἰδίᾳ μὲν τῆς ἑαυτῶν ἀσφαλείας διεσκόπουν, κοινῇ δὲ δὴ ἐθεράπευον αὐτόν, διά τε τἄλλα, καὶ ὅτι καὶ ὁ Τιβέριος ἱερέας μετ᾽ αὐτοῦ τε καὶ ἐκεῖνον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐποίησε· καὶ τήν τε ἀνθυπατικὴν ἐξουσίαν αὐτῷ ἔδωκαν, καὶ προσεψηφίσαντο πᾶσιν ἀεὶ τοῖς ὑπατεύουσι παραγγέλλεσθαι, κατὰ τὸ ἐκείνου ζήλωμα ἄρξαι. ὁ δ᾽ οὖν Τιβέριος ταῖς μὲν ἱερωσύναις ἐτίμησεν αὐτόν, οὐ μὴν καὶ μετεπέμψατο, ἀλλὰ καὶ αἰτησαμένῳ οἱ ὅπως ἐς τὴν Καμπανίαν, ἐπὶ προφάσει τῆς μελλονύμφου νοσησάσης, ἔλθῃ, κατὰ χώραν μεῖναι προσέταξεν, ὡς καὶ αὐτὸς ὅσον οὔπω ἐς τὴν Ῥώμην ἀφιξόμενος.

8. Ἔκ τε οὖν τούτων ὁ Σηϊανὸς αὖθις ἠλλοιοῦτο, καὶ διότι καὶ τὸν Γάϊον ὁ Τιβέριος ἱερέα ἀποδείξας ἐπῄνεσε, καί τι καὶ ὡς διάδοχον αὐτὸν τῆς μοναρχίας ἕξων ἐνεδείκνυτο. κἂν ἐνεώχμωσέ τι, ἄλλως τε καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς πάντα ἑτοίμως ὑπακοῦσαι αὐτῷ ἐχόντων, εἰ μὴ τὸν δῆμον ἰσχυρῶς τοῖς περὶ τοῦ Γαΐου λεχθεῖσι, πρὸς τὴν τοῦ Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μνήμην, ἡσθέντα εἶδε. πρότερον γὰρ νομίζων καὶ ἐκείνους πρὸς ἑαυτοῦ εἶναι, τότε ὡς ᾔσθετο τὰ τοῦ Γαΐου σπουδάζοντας, ἠθύμησε. καὶ ὁ μὲν μετεγίνωσκεν, ὅτι μηδὲν ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἐνεώχμωσεν· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι διά τε ταῦτα, καὶ ὅτι ὁ Τιβέριος ἐχθρόν τινα αὐτοῦ, ᾑρημένον μὲν πρὸ δέκα ἐτῶν Ἰβηρίας ἄρξαι, κρινόμενον δὲ ἐπί τινων

ἐξ ἐκείνου ἀφῆκε, καὶ δι' αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἡγεμονεύσειν τινῶν, ἢ καὶ ἄλλο τι δημόσιον πράξειν μέλλουσιν, ἄδειαν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τῶν τοιούτων δικῶν ἔδωκε· τῇ τε γερουσίᾳ περὶ τοῦ Νέρωνος ἀποθανόντος γράφων, Σηϊανὸν ἁπλῶς αὐτὸν ὠνόμασε, μηδὲν (ὥσπερ εἴθιστο) προσθείς· καὶ προσέτι καὶ ἀπεῖπε, μήτ' ἀνθρώπων τινὶ θύεσθαι, (διότι καὶ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐγίγνετο) μήτε ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ τιμῇ τι χρηματίζεσθαι, διότι πολλὰ ἐκείνῳ ἐψηφίζετο. τοῦτο γὰρ ἀπηγορεύκει μὲν καὶ πρότερον, τότε δὲ διὰ τὸν Σηϊανὸν ἀνενεώσατο. οὐ γάρ που ὁ μηδὲν ἑαυτῷ τοιοῦτον γίγνεσθαι ἐπιτρέπων, ἄλλῳ γε ἐφίει.

9. Ἐπ' οὖν τούτοις ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῦ κατεφρόνησαν, ὥστε καὶ φανερώτερον ἢ λανθάνειν, καὶ ἐξίστασθαι αὐτὸν καὶ ἐγκαταλιπεῖν. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Τιβέριος, καὶ θαρσήσας, ὡς καὶ τὸν δῆμον καὶ τὴν βουλὴν συμμάχους ἕξων, ἐπεχείρησεν αὐτῷ· καὶ προκαθεὶς τὸν λόγον, ὅτι τήν γε ἐξουσίαν οἱ τὴν δημαρχικὴν δώσοι, ὅπως ἀπροσδόκητον αὐτὸν ὅτι μάλιστα λάβῃ· ἐπέστειλε κατ' αὐτοῦ τῷ συνεδρίῳ διὰ Νεουΐου Σερτωρίου Μάκρωνος· ἄρχειν τε αὐτὸν τῶν σωματοφυλάκων, κρύφα προκαταστήσας, καὶ πάνθ' ὅσα ἐχρῆν πραχθῆναι προδιδάξας. καὶ ὃς νύκτωρ ἐς τὴν Ῥώμην, ὡς καὶ κατ' ἄλλο τι ἐλθὼν, τά τε ἐπεσταλμένα οἱ Μεμμίῳ Ῥηγούλῳ, τότε ὑπατεύοντι, (ὁ γὰρ συνάρχων αὐτοῦ τὰ τοῦ Σηϊανοῦ ἐφρόνει) καὶ Γραικίνῳ Λάκωνι, τῷ τῶν νυκτοφυλάκων ἄρχοντι, ἐπεκοίνωσε. καὶ ἀναβὰς ἅμα τῇ ἕῳ

ἐς τὸ παλάτιον, (τῆς γὰρ βουλῆς ἕδρα ἐν τῷ Ἀπολλωνείῳ γενήσεσθαι ἔμελλε) τῷ τε Σηϊανῷ μηδέπω ἐς αὐτὸ ἐσεληλυθότι περιέπεσε, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ταραττόμενον, ὅτι μηδὲν οἱ ὁ Τιβέριος ἐπεστάλκει, παρεμυθήσατο, εἰπὼν ἰδίᾳ καὶ ἐν ἀποῤῥήτῳ, ὅτι τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ τὴν δημαρχικὴν φέροι. καὶ ὁ μὲν, περιχαρὴς ἐπὶ τούτῳ γενόμενος, ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσεπήδησε· Μάκρων δὲ τοὺς μὲν δορυφόρους τοὺς περί τε ἐκεῖνον καὶ τὸ συνέδριον ὄντας ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπέπεμψε· τήν τε ἡγεμονίαν σφίσι τὴν ἑαυτοῦ ἐκφήνας, καὶ γράμματα παρὰ τοῦ Τιβερίου γέρα τινὰ αὐτοῖς διδόντα φέρειν φήσας. τοὺς δὲ δὴ νυκτοφύλακας ἀντ' αὐτῶν περὶ τὸν ναὸν περιστήσας, ἐσῆλθέ τε ἐς αὐτὸν, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῖς ὑπάτοις δοὺς, ἐξῆλθε πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀναγνωσθῆναι· καὶ αὐτῷ τε τῷ Λάκωνι τἀνταῦθα φυλάττειν προστάξας, αὐτὸς ἐς τὸ στρατόπεδον, μὴ καὶ νεωτερισθείη τι, ὥρμησε.

10. Κἂν τούτῳ ἡ ἐπιστολὴ ἀνεγνώσθη. ἦν δὲ μακρὰ, καὶ οὐδὲν ἀθρόον κατὰ τοῦ Σηϊανοῦ εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα ἄλλο τι, εἶτα μέμψιν κατ' αὐτοῦ βραχεῖαν· καὶ μετ' αὐτὴν ἕτερόν τι, καὶ κατ' ἐκείνου ἄλλο· καὶ ἐπὶ τελευτῆς, δύο τε βουλευτὰς τῶν ᾠκειωμένων οἱ κολασθῆναι, καὶ αὐτὸν ἐν φρουρᾷ γενέσθαι δεῖν ἔλεγεν. ἄντικρυς γὰρ ἀποθανεῖν αὐτὸν ὁ Τιβέριος οὐ προσέταξεν· οὐχ ὅτι οὐκ ἐβούλετο, ἀλλ' ὅτι ἐφοβήθη μὴ ταραχή τις ἐκ τούτου γένηται. ὡς γοῦν οὐδὲ τὴν ὁδὸν ἀσφαλῶς ποιήσασθαι δυνάμενος, τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων μετεπέμψατο.

τοσαύτη μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου· παρῆν δὲ καὶ θεάσασθαι ἐπ' αὐτῇ καὶ ἰδεῖν πολλὰ καὶ ποικίλα. πρότερον μὲν γάρ, πρὶν ἀναγινώσκεσθαι αὐτήν, ἐπαινοῦντες αὐτόν, ὡς καὶ τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ληψόμενον, ἐποιοῦντο, καὶ ἐπιβοήμασιν ἐχρῶντο, προλαμβάνοντες ὅσα ἤλπιζον, καὶ προσενδεικνύμενοί οἱ ὡς καὶ αὐτοὶ δώσοντες. ἐπεὶ δ' οὐδὲν τοιοῦτον εὑρίσκετο, ἀλλὰ καὶ πᾶν τοὐναντίον ἢ προσεδόκων ἤκουον, ἔν τε ἀπορίᾳ, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐν κατηφείᾳ πολλῇ ἐγίγνοντο. καί τινες καὶ ἐξανέστησαν τῶν συγκαθημένων αὐτῷ. ὃν γὰρ πρόσθεν περὶ πολλοῦ φίλον ἔχειν ἐποιοῦντο, τούτῳ τότε οὐδὲ τῆς αὐτῆς συνεδρίας κοινωνεῖν ἤθελον. κἀν τούτου καὶ στρατηγοὶ καὶ δήμαρχοι περιέσχον αὐτόν, ὅπως μὴ συνταράξῃ τι ἐκπηδήσας· ὅπερ πάντως ἂν ἐπεποιήκει, εἰ καὶ ἀρχὰς ἀθρόῳ τινὶ ἀκούσματι ἐξεπέπληκτο. νῦν δὲ τό, τε ἀεὶ ἀναγινωσκόμενον, ὡς καὶ κοῦφον καὶ μόνον ὄν, παρορῶν, καὶ μάλιστα μὲν μηδὲν ἄλλο, εἰ δὲ μή, μήτοιγε καὶ ἀνήκεστόν τι ἐπεστάλθαι περὶ αὐτοῦ ἐλπίζων, διετρίβη, καὶ κατὰ χώραν ἔμεινε. κἂν τούτῳ προσκαλεσαμένου αὐτὸν τοῦ Ῥηγούλου, οὐχ ὑπήκουσεν· οὐχ ὅτι ὑπερεφρόνησεν, (ἤδη γὰρ ἐτεταπείνωτο) ἀλλ' ὅτι ἀήθης τοῦ προστάττεσθαί τι ἦν. ὡς δὲ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον γε ἐκεῖνος ἐμβοήσας οἱ, καὶ τὴν χεῖρα ἅμα ἐκτείνας εἶπε, Σηϊανὲ δεῦρο ἐλθέ, ἐπηρώτησεν αὐτὸν αὐτὸ τοῦτο, Ἐμὲ καλεῖς; ὀψὲ δ' οὖν ποτε ἀναστάντι αὐτῷ καὶ ὁ Λάκων ἐπεισελθὼν προσέστη. καὶ τέλος διαναγνωσθείσης τῆς ἐπιστολῆς, πάντες ἀπὸ μιᾶς γλώσσης

καὶ κατεβόων αὐτοῦ, καὶ δεινὰ ἐπέλεγον· οἱ μὲν, ἠδικημένοι, οἱ δὲ, πεφοβημένοι· ἄλλοι τὴν φιλίαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπηλυγαζόμενοι, ἄλλοι τῇ μεταβολῇ αὐτοῦ ἐπιχαίροντες. οὐ μὴν οὔτε πάντας αὐτοὺς, οὔτε περὶ τοῦ θανάτου τινὰ αὐτοῦ ὁ Ῥηγοῦλος ἐπεψήφισε, φοβηθεὶς μή τις ἐναντιωθῇ, κἀκ τούτου ταραχθῇ τι· (συχνοὺς γὰρ δὴ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους εἶχεν·) ἀλλ᾽ ἕνα τινὰ ἀνακρίνας, καὶ σύμψηφον ὅπως δεθῇ λαβὼν, ἐξήγαγέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ συνεδρίου, καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον μετά τε τῶν ἄλλων ἀρχόντων καὶ μετὰ τοῦ Λάκωνος κατήγαγεν.

11. Ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἄν τις τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν κατεῖδεν, ὥστε μηδαμῇ μηδαμῶς φυσᾶσθαι. ὃν γὰρ τῇ ἕω πάντες, ὡς καὶ κρείττω σφῶν ὄντα, ἐς τὸ βουλευτήριον παρέπεμψαν, τοῦτον τότε ἐς τὸ οἴκημα ὡς μηδενὸς βελτίω κατέσυρον· καὶ ὃν στεφάνων πρότερον ἠξίουν, τούτῳ τότε δεσμὰ περιέθεσαν· ὃν δὲ ἐδορυφόρουν ὡς δεσπότην, τοῦτον ἐφρούρουν ὡς δραπέτην, καὶ ἀπεκάλυπτον ἐπικαλυπτόμενον· καὶ ὃν τῷ περιπορφύρῳ ἱματίῳ ἐκεκοσμήκεσαν, ἐπὶ κόῤῥης ἔπαιον· ὅν τε προσεκύνουν καὶ ὡς θεῷ ἔθυον, τοῦτον θανατώσοντες ἦγον. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ δῆμος προσπίπτων, πολλὰ μὲν ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐπεβόα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐλπισθεῖσιν ἐπέσκωπτε. τάς τε εἰκόνας αὐτοῦ πάσας κατέβαλον, καὶ κατέκοπτον, καὶ κατέσυρον, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον αἰκιζόμενοι: καὶ οὕτω θεατὴς ὧν πείσεσθαι ἔμελλεν, ἐγίγνετο. τότε μὲν γὰρ ἐς τὸ δεσμωτήριον ἐνεβλήθη· ὕστερον δ᾽

ρὺ πολλῷ, ἀλλ' αὐθημερὸν, ἡ γερουσία πλησίον τοῦ οἰκήματος ἐν τῷ Ὁμονοείῳ, ἐπειδὴ τά τε τοῦ δήμου τοιαῦτα ὄντα ᾔσθετο, καὶ τῶν δορυφόρων οὐδένα ἑώρα ἀθροισθεῖσα, θάνατον αὐτοῦ κατεψηφίσατο. καὶ οὕτω δικαιωθεὶς, κατά τε τῶν ἀναβασμῶν ἐῤῥίφη, καὶ αὐτὸν ὁ ὅμιλος τρισὶν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμήνατο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλε. τά τε παιδία αὐτοῦ κατὰ δόγμα ἀπέθανε, τῆς κόρης, ἣν τῷ τοῦ Κλαυδίου υἱεῖ ἐγγεγυήκει, προδιαφθαρείσης ὑπὸ τοῦ δημίου· ὡς οὐχ ὅσιον ὂν παρθενευομένην τινὰ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἀπολέσθαι. καὶ ἡ γυνὴ Ἀπεικάτα οὐ κατεψηφίσθη μὲν, μαθοῦσα δὲ ὅτι τὰ τέκνα αὐτῆς τέθνηκε, καὶ σφῶν τὰ σώματα ἐν τοῖς ἀναβασμοῖς ἰδοῦσα, ἀνεχώρησε, καὶ ἐς βιβλίον γράψασα περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Δρούσου, κατά τε τῆς Λιουΐλλης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, δι' ἥνπερ που καὶ αὐτὴ τῷ ἀνδρὶ προσεκεκρούκει, ὥστε μηκέτι συνοικεῖν, τὸ μὲν τῷ Τιβερίῳ ἔπεμψεν, αὐτὴ δ' ἑαυτὴν διεχρήσατο. καὶ οὕτως ὁ Τιβέριος ἐντυχὼν τῷ βιβλίῳ, καὶ διελέγξας τὰ γεγραμμένα, τούς τε ἄλλους πάντας καὶ τὴν Λιουΐλλαν ἀπέκτεινεν. ἤδη δὲ ἤκουσα, ὅτι ἐκεῖνος μὲν αὐτῆς διὰ τὴν μητέρα τὴν Ἀντωνίαν ἐφείσατο, αὐτὴ δὲ ἡ Ἀντωνία ἑκοῦσα λιμῷ τὴν θυγατέρα ἐξώλεσε. τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο.

12. Τότε δὲ θόρυβος πολὺς ἐν τῇ πόλει συνηνέχθη. ὅ, τε γὰρ δῆμος, εἴ πού τινα τῶν μέγα παρὰ τῷ Σηϊανῷ δυνηθέντων, καὶ δι' αὐτὸν ὑβρισάντων τι, εἶδεν, ἐφόνευε. καὶ οἱ στρατιῶται, ἀγα-

νακτοῦντες ὅτι αὐτοί τε ἐς τὴν τοῦ Σηϊανοῦ εὔνοιαν ὑπωπτεύθησαν, καὶ οἱ νυκτοφύλακες σφῶν ἐς τὴν τοῦ αὐτοκράτορος πίστιν προετιμήθησαν, ἐμπρήσεις τε καὶ ἁρπαγὰς ἐποιοῦντο, καίτοι πάντων τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων τὸ ἄστυ πᾶν ἐκ τῆς τοῦ Τιβερίου ἐντολῆς φυλαττόντων. οὐ μὴν οὐδ' ἡ βουλὴ ἡσύχαζεν, ἀλλ' οἵ τε τὸν Σηϊανὸν τεθεραπευκότες, δεινῶς δέει τῆς τιμωρίας ἐταράσσοντο, καὶ οἱ κατηγορηκότες, ἢ καὶ καταμεμαρτυρηκότες τινῶν, διὰ φόβου, ὑποψίαν, τοῦ καὶ δι' ἐκεῖνον, ἀλλ' οὐ διὰ Τιβέριον, αὐτοὺς διεφθάρθαι, ἐγίγνοντο. ὀλίγον τε πάνυ τὸ θαρσοῦν ἦν, ὅσον ἔξω τε τούτων καθειστήκει, καὶ τὸν Τιβέριον ἠπιώτερον γενήσεσθαι προσεδόκα. τά τε γὰρ συμβεβηκότα σφίσιν ἐς τὸν ἀπολωλότα (ὥσπερ που φιλεῖ γίγνεσθαι) ἔτρεπον, καὶ ἐκεῖνον ἢ οὐδενὸς ἢ ὀλίγων ᾐτιῶντο. τὰ γὰρ πλείονα, τὰ μὲν ἠγνοηκέναι, τὰ δὲ καὶ ἄκοντα κατηναγκάσθαι πρᾶξαι, ἔλεγον. ἰδίᾳ μὲν δὴ ὡς ἕκαστοι οὕτω διετέθειντο· κοινῇ δὲ δὴ ἐψηφίσαντο, ὡς καὶ δεσποτείας τινὸς ἀπηλλαγμένοι, μήτε πένθος τινὰ ἐπ' αὐτῷ ποιήσασθαι, καὶ Ἐλευθερίας ἄγαλμα ἐς τὴν ἀγορὰν ἀνατεθῆναι· ἑορτήν τε διά τε τῶν ἀρχόντων καὶ διὰ τῶν ἱερέων ἁπάντων (ὃ μὴ πώποτε ἐγεγόνει) ἀχθῆναι· καὶ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ ἐτελεύτησε, καὶ ἵππων ἀγῶσι, καὶ θηρίων σφαγαῖς ἐτησίοις, διά τε τῶν ἐς τὰς τέσσαρας ἱερωσύνας τελούντων, καὶ διὰ τῶν τοῦ Αὐγούστου θιασωτῶν ἀγάλλεσθαι· ὃ οὐδέποτε ἐπεποίητο. ὃν γὰρ αὐτοὶ ταῖς τε ὑπερβολαῖς καὶ ταῖς καινότησι τῶν τιμῶν πρὸς τὸν ὄλεθρον προήγα-

γον, κατὰ τούτου καὶ τοῖς θεοῖς ξένα τινὰ ἐ ζοντο. οὕτω γάρτοι σαφῶς ἠπίσταντο ὅτι ὑπ νων μάλιστα ἐξεφρόνησεν· ὥστ' ἀπαγορεῦσαι χρῆμα διαῤῥήδην, μήτε τιμὰς μηδενὶ ὑπερό διδόσθαι, μήτε τοὺς ὅρκους ἐπ' ἄλλου τινὸς, τοῦ αὐτοκράτορος, ποιεῖσθαι. καὶ μέντοι τι οὕτω, καθάπερ ἐκ θείας τινὸς ἐπινοίας, ψηφισ νοι, καὶ τὸν Μάκρωνα καὶ τὸν Λάκωνα κολακε οὐ πολλῷ ὕστερον ἤρξαντο. χρήματά τε γὰρ αὐτ πολλὰ καὶ τιμάς, Λάκωνι μὲν, τὰς τῶν τεταμιευ των, Μάκρωνι δὲ, τὰς τῶν ἐστρατηγηκότων, ἔδ καν. καὶ αὐτῷ καὶ συνθεᾶσθαι σφίσι καὶ ἱματι περιπορφύρῳ ἐν ταῖς εὐκταίαις πανηγύρεσι χρῆσθα ἐπέτρεψαν. οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνοι ἐδέξαντο αὐτά τὸ γὰρ παράδειγμα σφᾶς ὑπόγυον ὃν ἐθορύβει. οὐ μὴν οὐδ' ὁ Τιβέριος προσήκατό τι, ἄλλων αὐτῷ πολλῶν ψηφισθέντων, καὶ ὅπως αὐτός τε πατὴρ τῆς πατρίδος τότε γε ἄρξηται ὀνομάζεσθαι, καὶ τὰ γενέθλια αὐτῷ δέκα τε τῶν ἵππων ἁμίλλαις καὶ ἑστιάσει τῆς γερουσίας τιμῷτο. ἀλλὰ καὶ προηγόρευσεν αὖθις, μηδένα μηδὲν τοιοῦτον ἐσηγεῖσθαι. ταῦτα μὲν ἐν τῇ πόλει ἐγίγνετο.

13. Ὁ δὲ δὴ Τιβέριος, τέως μὲν ἐν δέει μεγάλῳ καθειστήκει, μὴ ὁ Σηϊανὸς κατασχὼν αὐτὴν, ἐπ' αὐτὸν ἐπιπλεύσῃ, καὶ πλοῖα παρεσκευάσατο, ἵνα, ἄν τι τοιοῦτον συμβῇ, διαφύγῃ· τῷ τε Μάκρωνι, ὥς τινές φασιν, ἐνετείλατο, ὅπως ἄν τι παρακινήσῃ, τὸν Δροῦσον ἔς τε τὴν βουλὴν καὶ ἐς τὸν δῆμον ἐσαγάγῃ, καὶ αὐτοκράτορα ἀποδείξῃ. ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν

αὐτὸν ἀπολωλότα, ἔχαιρεν, (ὥσπερ εἰκὸς ἦν) οὐ μέντοι καὶ τὴν πρεσβείαν τὴν πεμφθεῖσαν ἐπὶ τούτῳ προσεδέξατο, καίπερ πολλῶν μὲν παρὰ τῆς βουλῆς, πολλῶν δὲ καὶ παρὰ τῶν ἱππέων, τοῦ τε πλήθους, (ὥσπερ καὶ πρὶν) σταλέντων· ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπατον τὸν Ῥηγοῦλον, τά τε αὐτοῦ ἀεὶ φρονήσαντα, καὶ πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐς τὴν πόλιν αὐτοῦ κομιδῆς, ὥσπερ ἐπεστάλκει, ἐλθόντα, ἀπεώσατο.

14. Σηϊανὸς μὲν δὴ, μέγιστον, τῶν τε πρὸ αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν (πλὴν Πλαυτιανοῦ) τὴν ἡγεμονείαν ταύτην λαβόντων, ἰσχύσας, οὕτως ἀπήλλαξεν. οἱ δὲ δὴ συγγενεῖς οἵ τε ἑταῖροι αὐτοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες οἵ τινες αὐτὸν κολακεύσαντες, καὶ οἱ τὰς τιμὰς αὐτῷ ἐσηγησάμενοι, ἐκρίνοντο. καὶ ἐκείνων τε οἱ πλείους ἡλίσκοντο ἐφ' οἷς πρότερον ἐφθονοῦντο· καὶ οἱ ἄλλοι κατεδίκαζον σφῶν ἐφ' οἷς πρότερον ἐψηφίσαντο· καὶ συχνοὶ καὶ τῶν κεκριμένων τε ἐπί τισι καὶ ἀφειμένων, καὶ κατηγορήθησαν αὖθις καὶ ἑάλωσαν, ὡς καὶ τὴν ἐκείνου χάριν τότε σωθέντες. οὕτως, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἔγκλημά τῳ ἐπεφέρετο, ἀλλ' αὐτό γε τότε ἐξήρκει οἱ πρὸς τὴν τιμωρίαν, ὅτι φίλος τοῦ Σηϊανοῦ ἐγεγόνει· καθάπερ οὐ καὶ αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου φιλήσαντος αὐτὸν, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῶν ἄλλων οὕτω σπουδασάντων. ἐμήνυον δὲ δὴ ταῦτα ἄλλοι τε, καὶ αὐτοὶ οἱ μάλιστα τὸν Σηϊανὸν θεραπεύοντες. οἷα γὰρ ἀκριβῶς τοὺς ὁμοίους σφίσιν εἰδότες, οὐδὲν πρᾶγμα εἶχον οὔτ' ἀναζητοῦντες αὐτοὺς, οὔτ' ἐξελέγχοντες. καὶ οἱ μὲν, ὡς σωθησόμενοί τε διὰ τοῦτο, καὶ τιμὰς καὶ χρή-

ματα προσληψόμενοι, οἱ μὲν κατηγόρουν τινῶν, οἱ δὲ κατεμαρτύρουν. [καὶ γὰρ ἐπὶ Τιβερίου πάντες οἱ κατηγοροῦντές τινων χρήματα καὶ πολλά γε ἔκ τε τῶν οὐσιῶν αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ προσέτι καὶ τιμάς τινας ἐλάμβανον. ἤδη δὲ καὶ ἕτεροι προχείρως τινὰς θορυβοῦντες, ἢ καὶ ἑτοίμως τινῶν καταψηφιζόμενοι, οἱ μὲν εἰκόνας, οἱ δὲ καὶ τιμὰς ἐπινικίους ἐκτῶντο. ὥστε τινὰς τῶν ἄλλων ἐλλογίμων, ἀξιωθέντας τοιούτου τινὸς, μὴ θελῆσαι αὐτὸ προσθέσθαι, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ δόξωσί ποτε ὅμοιοι ἐκείνοις γεγονέναι.] συνέβη δὲ αὐτοῖς μηδενὸς ὧν ἤλπιζον τυχεῖν. τοῖς γὰρ αὐτοῖς ἐγκλήμασιν, οἷς τοὺς ἄλλους μετήεσαν, ἐνεχόμενοι, τὸ μέν τι δι' ἐκεῖνα, τὸ δὲ καὶ ὡς προδωσεταῖροι, προσαπώλλυντο.

15. Τῶν γοῦν αἰτιαθέντων συχνοὶ μὲν καὶ κατηγορήθησαν παρόντες, καὶ ἀπελογήσαντο, καὶ παῤῥησίᾳ γέ εἰσιν οἳ μεγάλῃ ἐχρήσαντο· οἱ δὲ δὴ πλείους αὐτοὶ ἑαυτοὺς πρὶν ἁλῶναι διέφθειραν. ἐποίουν δὲ τοῦτο μάλιστα μὲν, τῷ μήτε τὴν ὕβριν, μήτε τὴν αἰκίαν φέρειν· (πάντες γὰρ οἵ τινα τοιαύτην αἰτίαν λαβόντες, οὐχ ὅπως ἱππεῖς, ἀλλὰ καὶ βουλευταὶ, οὐδ' ὅπως ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες, ἐς τὸ δεσμωτήριον συνεωθοῦντο· καὶ καταψηφισθέντες, οἱ μὲν ἐκεῖ ἐκολάζοντο, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου ὑπὸ τῶν δημάρχων ἢ καὶ τῶν ὑπάτων κατεκρημνίζοντο· καὶ ἔς τε τὴν ἀγορὰν τὰ σώματα αὐτῶν ἁπάντων ἐῤῥίπτετο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνεβάλλετο·) ἤδη δὲ, καὶ ὅπως οἱ παῖδες

τῶν οὐσιῶν αὐτοὺς κληρονομῶσιν. ὀλίγοι γὰρ πάνυ τῶν ἐθελοντηδὸν πρὸ τῆς δίκης τελευτώντων ἐδημεύοντο· προκαλουμένου διὰ τούτου τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Τιβερίου αὐτοέντας γενέσθαι, ἵνα μὴ αὐτὸς σφᾶς ἀποκτείνειν δοκῇ· ὥσπερ οὐ πολλῷ δεινότερον ὄν, αὐτοχειρίᾳ τινὰ ἀποθανεῖν ἀναγκάσαι, τοῦ τῷ δημίῳ αὐτὸν παραδοῦναι.

16. Αἱ δ᾽ οὖν πλεῖσται τῶν οὐχ οὕτως ἀποθανόντων οὐσίαι ἐδημοσιοῦντο, βραχέος τινὸς ἢ καὶ μηδενὸς τοῖς κατηγορήσασιν αὐτῶν διδομένου. καὶ γὰρ τὰ χρήματα δι᾽ ἀκριβείας ἤ δεῖπνα μᾶλλον ἐποιεῖτο. καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τέλος τι διακοσιοστὴν ἦχον, ἑκατοστὴν ἤγαγε, καὶ ἐκληρονόμει παντὸς τοῦ καταλειφθέντος αὐτῷ. κατέλιπον δὲ δὴ πάντες ὀλίγου καὶ οἱ ἑαυτοὺς ἀναχρώμενοι, ὥσπερ καὶ τῷ Σηϊανῷ ὅτε ἔζη. τῇ δ᾽ αὐτῇ ἐκείνῃ διανοίᾳ, ᾗ τὰ τῶν ἑκόντως ἀποθνησκόντων χρήματα οὐκ ἀφῃρεῖτο, καὶ τὰς ἐσαγγελίας πάσας ἐς τὴν γερουσίαν ἐσῆγεν, ὅπως αὐτός τε ἔξω αἰτίας (ὥς γε καὶ ἐδόκει) ᾖ, καὶ ἡ βουλὴ αὐτὴ ἑαυτῆς, ὡς καὶ διαδικούσης τι, καταψηφίζηται. ὅθεν καὶ πάνυ ἀκριβῶς ἔμαθον, αὐτοὶ δι᾽ ἑαυτῶν ἀπολλύμενοι, ὅτι καὶ τὰ πρότερον ἐκεῖνα οὐ τοῦ Σηϊανοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ Τιβερίου ἔργα ἦν. οὐ γὰρ μόνον οἱ κατηγορήσαντές τινων ἐκρίνοντο, ἀλλὰ καὶ οἱ καταψηφισμένοι τινῶν ἀνθηλίσκοντο. οὕτως οὐδ᾽ ὁ Τιβέριός τινων ἐφείδετο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν αὐτοῖς κατ᾽ ἀλλήλων ἀπεχρῆτο, οὔτ᾽ ἄλλον βέβαιον φίλον οὐδένα εἶχεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἴσῳ καὶ τὸ ἀδικοῦν καὶ τὸ ἀναμάρτητον, τό, τε ὑποπτεῦόν τι

καὶ τὸ ἀδεὲς, πρὸς τὴν τῶν Σηϊανῶν ἐγκλημάτων ἀνάκρισιν, ἐγίγνετο. ἔδοξε μὲν γάρ τινα ἀμνηστίαν αὐτῶν ὀψέ ποτε ἐσηγήσασθαι. καὶ γὰρ πενθεῖν τοῖς βουλομένοις αὐτὸν ἐπέτρεψε, προσαπειπὼν, μηδενὶ ἐφ᾽ ἑτέρου τινὸς κωλύεσθαί τινα τοῦτο ποιεῖν· ὃ πολλάκις ἐψηφίζετο. οὐ μὴν καὶ τῷ ἔργῳ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν, ἀλλ᾽ ὀλίγον διαλιπὼν, ἔπειτα καὶ ἐπὶ τῷ Σηϊανῷ καὶ ἐφ᾽ ἑτέροις ἐγκλήμασι συχνοὺς ἐκόλασεν, ᾐσχυγκέναι τε καὶ ἀπεκτονέναι καὶ τὰς συγγενεστάτας σφίσιν αἰτιαθέντας.

17. Τοιαύτης δ᾽ οὖν τότε τῆς καταστάσεως οὔσης, καὶ μηδ᾽ ἀπαρνήσασθαί τινος δυναμένου τὸ μὴ οὐ καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἡδέως ἐμφαγεῖν· γελοιότατον πρᾶγμα τῷ ἑξῆς ἔτει, ᾧ Γναῖος Δομίτιος καὶ Κάμιλλος Σκριβωνιανὸς ὑπάτευσαν, ἐγένετο. νομιζομένου γὰρ συχνὸν χρόνον ἤδη, μηκέτι κατ᾽ ἄνδρα τὴν βουλὴν ἐν τῇ νουμηνίᾳ ὀμνύναι, ἀλλ᾽ ἑνὸς (ὥσπερ εἴρηταί μοι) προομνύντος, καὶ τοὺς λοιποὺς συνεπαινεῖν· οὐκ ἐποίησαν αὐτὸ, ἀλλ᾽ αὐτεπάγγελτοι, μηδενὸς σφᾶς ἀναγκάσαντος, ἰδίᾳ καὶ καθ᾽ ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπιστώθησαν, ὥσπερ τι παρὰ τοῦτο μᾶλλον εὐορκήσοντες. πρότερον μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὐδ᾽ ὀμνύντα τινὰ τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ φέροντα (ὥσπερ εἶπον) ἠνέσχετο. τότε δὲ καὶ ἕτερόν τι γελοιότερον ἐγένετο. προχειρίσασθαί τε γὰρ αὐτὸν ὅσους ἂν ἐθελήσῃ σφῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν εἴκοσιν, οὓς ἂν ὁ κλῆρος ἀποφήνῃ, φρουροῖς (ὁσάκις ἂν ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσίῃ) ξιφίδια ἔχουσι, χρῆσθαι ἐψηφίσαντο. τῶν τε γὰρ ἔξω πρὸς τῶν στρατιωτῶν τη-

ρουμένων, καὶ εἴσω μηδενὸς ἰδιώτου ἐσιόντος, δι' οὐδένα δηλονότι ἄλλον, ἀλλὰ δι' ἑαυτοὺς μόνους, ὡς καὶ πολεμίους οἱ ὄντας, τὴν φρουρὰν αὐτῷ δοθῆναι ἔγνωσαν.

18. Ὁ δ' οὖν Τιβέριος ἐπήνεσε μὲν αὐτοὺς, καὶ χάριν δῆθεν τῆς εὐνοίας σφίσιν ἔγνω, τὸ δὲ δὴ πρᾶγμα ὡς καὶ ἄηθες διεκρούσατο. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ἦν, ὥστ' αὐτοῖς γε ἐκείνοις, οὕς τε ἐμίσει, καὶ ὑφ' ὧν μάλιστα ἐμισεῖτο, ξίφη δοῦναι. ἀμέλει καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων προσυποτοπήσας σφᾶς, (πᾶν γὰρ ὃ ἄν τις παρὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ κολακείᾳ ποιῇ, ὑποπτεύεται) τοῖς μὲν ἐκείνων ψηφίσμασι μακρὰ χαίρειν ἔφρασε, τοὺς δὲ δορυφόρους καὶ λόγοις καὶ χρήμασι, καίπερ τὰ τοῦ Σηϊανοῦ φρονήσαντας εἰδὼς, ἐτίμησεν, ἵν' αὐτοῖς προθυμοτέροις κατ' αὐτῶν χρῆσθαι ἔχῃ. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ τοὺς βουλευτὰς αὖθις ἐπήνεσεν, ἐπεὶ σφίσιν ἐκ τοῦ δημοσίου τὸ ἀργύριον δοθῆναι ἐψηφίσαντο. οὕτω δὲ δὴ ἀκριβῶς τοὺς μὲν λόγῳ ἀντεξηπάτα, τοὺς δὲ τῷ ἔργῳ προσηταιρίζετο· ὥστε καὶ Ἰούνιον Γαλλίωνα, θέαν τοῖς διαστρατευσαμένοις αὐτῶν ἐν τῇ τῶν ἱππέων ἕδρᾳ δίδοσθαι ἐσηγησάμενον, μὴ μόνον φυγαδεῦσαι, αὐτὸ τοῦτο ἐπικληθέντα, ὅτι σφᾶς ἀναπείθειν ἐδόκει τῷ κοινῷ μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ εὐνοεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἔγνω αὐτὸν ἐς Λέσβον ἀπαίρειν, τῆς τε ἐκεῖ ἀσφαλοῦς εὐδαιμονίας ἀφελέσθαι, καὶ ἐς φυλακὴν τοῖς ἄρχουσιν, ὥσπερ ποτὲ τὸν Γάλλον, παραδοῦναι. καὶ ἵνα γε ἔτι μᾶλλον ἑκατέρους πείσῃ, ὅπως περὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν φρονοίη, ᾐτήσατο παρὰ τῆς

βουλῆς οὐ πολλῷ ὕστερον, ἀρκεῖν οἱ τόν τε Μάκρωνα καὶ χιλιάρχους ἐς τὸ συνέδριον ἐσάγεσθαι. οὐ γάρ πού καὶ ἐδέετό τι αὐτῶν, (ὅς γε οὐδὲ ἐς τὴν πόλιν ἔτι ἐσελθεῖν ἐνενόει) ἀλλὰ τό, τε ἐκείνων μῖσος, καὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν εὔνοιαν ἐνδείξασθαι σφίσιν ἠθέλησε· καὶ τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ βουλευταὶ ὡμολόγησαν. τῷ δ' οὖν δόγματι προσενέγραψαν, ὥστε ἔρευναν σφῶν ἐσιόντων, μὴ καὶ ξιφίδιόν τις ὑπὸ μάλης ἔχῃ, γίγνεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ τῷ ἐχομένῳ ἔτει ἐγνώσθη.

19. Τότε δὲ ἐφείσατο μὲν καὶ ἄλλων τινῶν, καίτοι τῷ Σηϊανῷ ᾠκειωμένων, ἐφείσατο δὲ καὶ Λουκίου Σηϊανοῦ στρατηγοῦ, Μάρκου τε Τερεντίου ἱππέως· ἐκείνου μὲν ὑπερφρονήσας, τά τε ἄλλα πάντα διὰ φαλακρῶν ἐν τοῖς Φλωραλίοις μέχρι νυκτὸς ἐπὶ τῇ τοῦ Τιβερίου χλευασίᾳ (ὅτι καὶ αὐτὸς φαλακρὸς ἦν) ποιήσαντος, καὶ φῶς τοῖς ἀπιοῦσιν ἐκ τοῦ θεάτρου διὰ πεντακισχιλίων παίδων ἀπεξυρημένων παρασχόντος. τοσοῦτον γὰρ ἐδέησε δι' ὀργῆς αὐτῷ γενέσθαι, ὥστ' οὐδὲ προσεποιήσατο ἀρχὴν ὅτι περὶ αὐτῶν ἠκηκόει· καίπερ καὶ Σηϊανῶν ἐξ ἐκείνου τῶν φαλακρῶν πάντων ὀνομασθέντων. τοῦ δὲ δὴ Τερεντίου, ὅτι ἐπὶ τῇ τοῦ Σηϊανοῦ φιλίᾳ κρινόμενος, οὐχ ὅσον οὐκ ἠρνήσατο, ἀλλὰ καὶ ἔφη, καὶ σπουδάσαι μάλιστα αὐτὸν καὶ θεραπεῦσαι, ἐπειδὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Τιβερίου οὕτως ἐτιμᾶτο. „ὥστε εἰ μὲν ἐκεῖνος ὀρθῶς (εἶπεν) ἐποίει τοιούτῳ φίλῳ χρώμενος, οὐδὲ ἐγώ τι ἠδίκηκα· εἰ δ' ὁ αὐτοκράτωρ ὁ πάντα ἀκριβῶς εἰδὼς ἐπλανήθη, τί θαυμαστὸν εἰ

καὶ ἐγὼ οἱ συνεξηπατήθην· καὶ γάρτοι προσήκει ἡμῖν, πάντας τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ τιμωμένους ἀγαπᾶν, μὴ πολυπραγμονοῦσιν ὁποῖοί τινες εἰσὶν, ἀλλ᾽ ἕνα ὅρον τῆς φιλίας σφῶν ποιουμένοις, τὸ τῷ αὐτοκράτορι αὐτοὺς ἀρέσκειν.“ ἥ τε γὰρ βουλὴ διὰ ταῦτα αὐτὸν ἀφῆκε, καὶ προσέτι καὶ τοῖς κατηγορήσασιν αὐτοῦ προσεπετίμησε· καὶ ὁ Τιβέριος συγκατέθετο σφίσι. τόν τε Πείσωνα τὸν πολίαρχον τελευτήσαντα δημοσίᾳ ταφῇ ἐτίμησεν, ὅπερ που καὶ ἄλλοις ἐχαρίζετο· καὶ Λούκιον ἀντ᾽ αὐτοῦ Λαμίαν ἀνθείλετο, ὃν πρόπαλαι τῇ στρατιᾷ προστάξας κατεῖχεν ἐν τῇ Ῥώμῃ. τοῦτο δὲ καὶ ἐφ᾽ ἑτέρων πολλῶν ἐποίει, ἔργῳ μὲν, μηδενὸς αὐτῶν δεόμενος, λόγῳ δὲ δὴ, τιμᾶν αὐτοὺς προσποιούμενος. κἀν τούτῳ, Οὐητρασίου Πωλίωνος τοῦ τῆς Αἰγύπτου ἄρχοντος τελευτήσαντος, Ἰβήρῳ τινὶ Καισαρείῳ χρόνον τινὰ τὸ ἔθνος ἐπέτρεψε.

20. Τῶν δ᾽ οὖν ὑπάτων ὁ μὲν Δομίτιος δι᾽ ἔτους ἦρξε, (τῆς γὰρ Ἀγριππίνης τῆς τοῦ Γερμανικοῦ θυγατρὸς ἀνὴρ ἦν) οἱ δ᾽ ἄλλοι, ὥς που τῷ Τιβερίῳ ἔδοξε. τοὺς μὲν γὰρ ἐπὶ μακρότερον, τοὺς δὲ ἐπὶ βραχύτερον ἀνῃρεῖτο, καὶ τοὺς μὲν ἔτι καὶ θᾶσσον τοῦ τεταγμένου ἀπήλλασσε, τοῖς δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖον ἄρχειν ἐδίδου. ἤδη δὲ καὶ ἐς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ἀποδείξας ἄν τινα, ἐκεῖνον μὲν κατέλυεν, ἕτερον δὲ, καὶ αὖθις ἕτερον ἀντικαθίστη. καί τινας καὶ ἐς τρίτους προχειριζόμενος, εἶτα ἄλλους ὑπατεύειν πρὸ αὐτῶν ἀνθ᾽ ἑτέρων ἐποίει. καὶ περὶ μὲν τοὺς ὑπάτους ταῦτα διὰ πάσης, ὡς εἰπεῖν, τῆς ἡγεμονίας

αὐτοῦ ἐγίγνετο. τῶν δὲ δὴ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς αἰτούντων ἐξελέγετο ὅσους ἤθελε, καὶ σφᾶς ἐς τὸ συνέδριον ἐσέπεμπε, τοὺς μὲν συνιστὰς αὐτῷ, (οἵπερ ὑπὸ πάντων ᾑροῦντο) τοὺς δὲ ἐπί τε τοῖς δικαιώμασι, καὶ ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ, τῷ τε κλήρῳ ποιούμενος. καὶ μετὰ τοῦτο ἔς τε τὸν δῆμον καὶ ἐς τὸ πλῆθος οἱ προσήκοντες ἑκατέρῳ, τῆς ἀρχαίας ὁσίας ἕνεκα, καθάπερ καὶ νῦν, ὥστε ἐν εἰκόνι δοκεῖν γίγνεσθαι, ἐσιόντες ἀπεδείκνυντο. εἰ δ᾽ οὖν ποτε ἐνέλιπόν τινες, ἢ καὶ φιλονεικίᾳ ἀκράτῳ ἐχρήσαντο, καὶ ἐλάττους προεχειρίζοντο. τῷ γοῦν ἐπιόντι ἔτει ἐν ᾧ ὅ, τε Γάλβας ὁ Σερούϊος, ὁ μετὰ ταῦτα αὐταρχήσας, καὶ Λούκιος Κορνήλιος, τὸ τῶν ὑπάτων ὄνομα ἔσχον, πεντεκαίδεκα στρατηγοὶ ἐγένοντο· καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνέβη· ὥστε ἔστι μὲν ὅτε ἑκκαίδεκα, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ παρ᾽ ἕνα ἢ καὶ δύο χειροτονεῖσθαι.

21. Τιβέριος δὲ δὴ ἦλθε μὲν πρὸς τὸ ἄστυ, καὶ διέτριψεν ἐν τοῖς πέριξ αὐτοῦ τόποις, οὐ μέντοι καὶ ἐσεφοίτησεν εἴσω, καίτοι καὶ τριάκοντα σταδίους ἀποσχὼν, καὶ τὰς θυγατέρας τάς τε τοῦ Γερμανικοῦ τὰς λοιπὰς, καὶ τὴν τοῦ Δρούσου τὴν Ἰουλίαν ἐκδούς. καὶ διὰ τοῦτο οὐδ᾽ ἡ πόλις τοὺς γάμους αὐτῶν ἑώρτασεν; ἀλλὰ τά τε ἄλλα καὶ ἡ βουλὴ καὶ τότε καὶ συνήχθη καὶ ἐδίκασε. σφόδρα γὰρ ἐπιμελὲς ἐποιεῖτο, ἀεὶ σφᾶς ὁσάκις ἂν κεκαθίκει συνιέναι καὶ μήτ᾽ ὀψιαίτερον ἀπαντᾶν τοῦ τεταγμένου, μήτε πρωϊαίτερον ἀπαλλάττεσθαι. καὶ πολλὰ περὶ τούτου καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐπέσταλλε· καί ποτέ τινα ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ ἀναγνωσθῆναι ἐκέλευσεν. ὃ καὶ ἐπ᾽ ἄλ-

λων πραγμάτων ἐποίει, καθάπερ μὴ δυνάμενος αὐτὰ ἄντικρυς τῇ βουλῇ γράψαι. ἐσέπεμπε δὲ ἐς αὐτὴν οὐ μόνον τὰ βιβλία τὰ διδόμενά οἱ παρὰ τῶν μηνυόντων τι, ἀλλὰ καὶ τὰς βασάνους ἃς ὁ Μάκρων ἐποιεῖτο· ὥστε μηδὲν ἐπ᾽ αὐτοῖς πλὴν τῆς καταψηφίσεως γίγνεσθαι. ἐπεὶ μέντοι Οὐϊούϊλιός τις Ἀγρίππας ἱππεὺς φάρμακον ἐν αὐτῷ τῷ βουλευτηρίῳ ἐκ δακτυλίου ῥοφήσας ἀπέθανε, καὶ ὁ Νερούας μηκέτι τὴν συνουσίαν αὐτοῦ φέρων ἀπεκαρτέρησε, διά τε τἆλλα, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν συμβολαίων ὑπὸ τοῦ Καίσαρος τεθέντας, ἐξ ὧν καὶ ἀπιστία καὶ ταραχὴ πολλὴ γενήσεσθαι ἔμελλεν, ἀνενεώσατο· καὶ πολλά γε αὐτοῦ παρακαλοῦντος ὅπως τι ἂν φαίη, οὐδ᾽ ἀποκρίνασθαί τι ἠθέλησε· τό, τε πρᾶγμα τὸ κατὰ τὰ δανείσματα ἐμετρίασε, καὶ δισχιλίας καὶ πεντακοσίας μυριάδας τῷ δημοσίῳ ἔδωκεν, ὥστ᾽ αὐτὰς ὑπ᾽ ἀνδρῶν βουλευτῶν ἀτοκεὶ τοῖς δεομένοις ἐς τρία ἔτη ἐκδανεισθῆναι. τούς τε ἐπιβοητάτους τῶν τὰς κατηγορίας ποιουμένων ἀποθανεῖν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐκέλευσε. καὶ ἐνδεῖξαί τινα ἀνδρὸς ἐν τοῖς ἑκατοντάρχοις ἐξητασμένου βουληθέντος, ἀπεῖπε μηδένα ἐστρατευμένον τοῦτο ποιεῖν· καίπερ καὶ ἱππεῦσι καὶ βουλευταῖς ἐπιτρέπων αὐτὸ πράττειν.

22. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐν μὲν τούτῳ ἐπῃνεῖτο, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι ψηφισθέντα οἱ ἐπ᾽ αὐτοῖς πολλὰ οὐκ ἐδέξατο· ἐκ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων, οἷς ἀναίδην καὶ τῶν εὐγενεστάτων καὶ ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν ὁμοίως ἐχρῆτο, διεβάλλετο. ὁ γοῦν Μάριος ὁ Σέξστος ἐκεῖνος,

τοὺς ταῦτα πεποιηκότας, ἑκάτερον ὁμολ
παραδείξαντα εἰπεῖν ὅτι, Οὕτω καὶ ἀμύν
καὶ ἀμείβεσθαι, καὶ οἶδα καὶ δύναμαι)
τέρα ἐκπρεπῆ οὖσαν ὑπεκπέμψας ποι, ἵν
βέριος αὐτὴν αἰσχύνῃ, αἰτίαν ἔσχεν ὡς
καὶ διὰ τοῦτο καὶ συναπώλετο. ἐπὶ μ
τοις αἰσχύνην ὤφλίσκανεν, ἐπὶ δὲ τῷ τε
σου καὶ τῆς Ἀγριππίνης θανάτῳ, ὠμότητ
τες γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ Σηϊανοῦ
κατ' αὐτοὺς πρότερον γενόμενα, καὶ ἐλπίσ
σωθήσεσθαι τότε, ὡς καὶ ἐκείνους πε
ἔμαθον, ὑπερήλγησαν διά τε τοῦτο, καὶ
ὀστᾶ αὐτῶν οὐ μόνον οὐκ ἐς τὸ βασιλικὸ
κατέθετο, ἀλλὰ καὶ κρυφθῆναί που κα
λευσεν, ὥστε μηδέποτε εὑρεθῆναι. τῇ δ' ε
πίνῃ καὶ ἡ Πλαγκῖνα ἡ Μουνατία ἐπεσφ
τερον γάρ, καίπερ μισῶν αὐτήν, οὐ διὰ τ
νικόν, ἀλλὰ δι' ἄλλο τι, ὅμως ἵνα μὴ κα
θανάτῳ αὐτῆς ἐφησθῇ, ζῆν εἴα.

δεηθεὶς, ὅπως μήτε πολλαῖς μήτ' ἀκαίροις τιμαῖς αὐτὸν, μὴ καὶ ἐξοκείλῃ ποι, ἐπαίρειν. εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὸν Τιβέριον τὸν ἔκγονον· ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν διά τε τὴν ἡλικίαν, (ἔτι γὰρ παιδίον ἦν) καὶ διὰ τὴν ὑποψίαν, (οὐ γὰρ ἐπιστεύετο τοῦ Δρούσου παῖς εἶναι) παρεώρα· τῷ δὲ δὴ Γαΐῳ ὡς καὶ μοναρχήσοντι προσεῖχε, καὶ μάλισθ' ὅτι τὸν Τιβέριον καὶ ὀλίγον χρόνον βιώσεσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου φονευθήσεσθαι σαφῶς ἠπίστατο. ἠγνόει μὲν γὰρ οὐδὲν οὐδὲ τῶν κατὰ τὸν Γάϊον· ἀλλὰ καὶ εἶπέ ποτε αὐτῷ, διαφερομένῳ πρὸς τὸν Τιβέριον, ὅτι, Σύ τε τοῦτον ἀποκτενεῖς, καὶ σὲ ἄλλοι. οὔτε δὲ ἕτερόν τινα ὁμοίως πάνυ προσήκοντα ἑαυτῷ ἔχων, καὶ ἐκεῖνον κάκιστον εἰδὼς ἐσόμενον, ἀσμένως (ὥς φασι) τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἔδωκεν· ὅπως τά τε ἑαυτοῦ τῇ τοῦ Γαΐου ὑπερβολῇ συγκρυφθῇ, καὶ τὸ πλεῖον τό, τε εὐγενέστατον τῆς λοιπῆς βουλῆς καὶ μετ' αὐτὸν φθαρῇ. λέγεται γοῦν πολλάκις ἀναφθέγξασθαι τοῦτο δὴ τὸ ἀρχαῖον,

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

πολλάκις δὲ καὶ τὸν Πρίαμον μακαρίσαι, ὅτι ἄρδην μετὰ τῆς πατρίδος καὶ μετὰ τῆς βασιλείας ἀπώλετο. καὶ τεκμαίρονταί γε ἀληθῆ ταῦτα περὶ αὐτοῦ γεγράφθαι τοῖς τότε γενομένοις. τοσοῦτον γὰρ πλῆθος τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν βουλευτῶν ἀπώλετο, ὥστε τοὺς ἄρχοντας τοὺς κληρωτοὺς, τοὺς μὲν ἐστρατηγηκότας, ἐπὶ τρία, τοὺς δ' ὑπατευκότας, ἐπὶ ἓξ ἔτη τὰς ἡγεμονείας τῶν ἐθνῶν, ἀπορίᾳ τῶν διαδεξομένων αὐτοὺς, σχεῖν. τί γὰρ ἄν τις ἔχοι τοὺς

αἱρετοὺς ὀνομάζειν, οἷς καὶ ἀπὸ πρώτης ἐπὶ πλεῖστον ἄρχειν ἐδίδου; ἐν δ' οὖν τοῖς τότε ἀποθανοῦσι καὶ Γάλλος ἐγένετο. τότε γὰρ αὐτῷ μόλις (ὥς αὐτὸς εἶπε) κατηλλάγη. οὕτω που, παρὰ τὸ νομιζόμενον, καὶ τὴν ζωὴν τιμωρίαν τισὶ, καὶ τὸν θάνατον, εὐεργεσίαν ἐποίει.

24. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἀρχῆς ἐπιστάντος, αὐτὸς μὲν, καίτοι περί τε τὸ Ἀλβανὸν καὶ περὶ τὸ Τούσκουλον διατρίβων, οὐκ ἐσῆλθεν ἐς τὴν πόλιν, οἱ δ' ὕπατοι Λούκιός τε Οὐϊτέλλιος καὶ Φάβιος Πέρσικος τὴν δεκετηρίδα ὠνόμαζον, ὡς καὶ τὴν ἡγεμονίαν αὖθις αὐτῷ κατὰ τὸν Αὔγουστον διδόντες. τήν τε οὖν ἑορτὴν ἅμα ἐποίουν καὶ ἐκολάζοντο. ἀφείθη μὲν γὰρ τῶν αἰτιαθέντων τότε οὐδεὶς, πάντες δ' ἡλίσκοντο, οἱ μὲν πλείους, ἐκ τῶν τοῦ Τιβερίου γραμμάτων, καὶ ἐκ τῶν τοῦ Μάκρωνος βασάνων, οἱ δὲ δὴ λοιποὶ, ἐξ ὧν βουλεύεσθαι σφᾶς ὑπώπτευον. καὶ ἐθρυλλεῖτό γε ὅτι δι' αὐτὸ τοῦτο οὐδ' ἐς τὴν Ῥώμην ἀφικνεῖτο, ἵνα μὴ, παρὼν, ταῖς καταδίκαις αἰσχύνοιτο. ἄλλοι τε οὖν, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν δημίων, οἱ δὲ ὑφ' ἑαυτῶν ἀπέθανον, καὶ Πομπώνιος Λαβεών. καὶ οὗτος μὲν τῆς τε Μυσίας ποτὲ ὀκτὼ ἔτεσι μετὰ τὴν στρατηγίαν ἄρξας, καὶ δώρων μετὰ τῆς γυναικὸς γραφεὶς, ἐθελοντὴς σὺν αὐτῇ διεφθάρη. Μαμέρκος δὲ δὴ Αἰμίλιος Σκαῦρος, μήτ' ἄρξας τινῶν, μήτε δωροδοκήσας, ἑάλω τε διὰ τραγῳδίαν, καὶ παθήματι δεινοτέρῳ οὗ συνέγραψε περιέπεσεν. Ἀτρεὺς μὲν τὸ ποίημα ἦν· παρῄνει δὲ τῶν ἀρχομένων τινὶ ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸν Εὐριπίδην,

ἵνα τὴν τοῦ κρατοῦντος ἀβουλίαν φέρῃ. μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Τιβέριος, ἐφ' ἑαυτῷ τότε τὸ ἔπος εἰρῆσθαι ἔφη, Ἀτρεὺς διὰ τὴν μιαιφονίαν εἶναι προσποιησάμενος· καὶ ὑπειπὼν ὅτι, Καὶ ἐγὼ οὖν Αἴαντα αὐτὸν ποιήσω, ἀνάγκην οἱ προσήγαγεν αὐτοέντει ἀπολέσθαι. οὐ μὴν καὶ ἐπὶ τούτῳ κατηγορήθη, ἀλλ' ὡς τὴν Λιουΐλλαν μεμοιχευκώς. πολλοὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλοι δι' αὐτὴν οἱ μὲν ἐπ' ἀληθείας, οἱ δὲ ἐκ συκοφαντίας, ἐκολάσθησαν.

25. Τούτων δ' οὕτως ἐν τῇ Ῥώμῃ γιγνομένων, οὐδὲ τὸ ὑπήκοον ἡσύχαζεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα νεανίσκος τις, Δροῦσος λέγων εἶναι, περί τε τὴν Ἑλλάδα καὶ περὶ τὴν Ἰωνίαν ὤφθη, καὶ ἐδέξαντό αὐτὸν ἀσμένως αἱ πόλεις καὶ συνῄροντο. κἂν ἐς τὴν Συρίαν προχωρήσας τὰ στρατόπεδα κατέσχεν, εἰ μὴ γνωρίσας τις αὐτὸν κατέσχε, καὶ πρὸς τὸν Τιβέριον ἀνήγαγεν. ἐκ δὲ τούτου Γάϊος μὲν Γάλλος καὶ Μάρκος Σερουΐλιος ὑπάτευσαν. Τιβέριος δὲ ἐν Ἀντίῳ τοὺς τοῦ Γαΐου γάμους ἑώρταζεν. ἐς γὰρ τὴν Ῥώμην οὐδὲ δι' ἐκείνους ἐσελθεῖν ἠθέλησεν, ἐπειδὴ Φουλκίνιός τις Τρίων, φίλος μὲν τοῦ Σηϊανοῦ γεγονὼς, σφόδρα δ' αὐτῷ διὰ τὰς συκοφαντίας κεχαρισμένος, κατηγορηθείς τε παρεδόθη, καὶ δείσας ἑαυτὸν προαπέκτεινε, πολλὰ μὲν ἐκεῖνον, πολλὰ δὲ καὶ τὸν Μάκρωνα ἐν ταῖς διαθήκαις λοιδορήσας. καὶ οἱ μὲν παῖδες αὐτοῦ οὐκ ἐτόλμησαν αὐτὰς δημοσιεῦσαι· ὁ δὲ δὴ Τιβέριος, μαθὼν τὰ γεγραμμένα, ἐς τὸ βουλευτήριον σφᾶς ἐσκομισθῆναι ἐκέλευσεν. ἥκιστά τε γὰρ αὐτῷ τῶν τοιούτων ἔμελε, καὶ τὰς κατηγορί-

ας καὶ λανθανούσας ἔσθ᾽ ὅτε ἐς τοὺς πολλοὺς καὶ ὥσπερ τινὰς ἐπαίνους, ἐξέφαινεν. ἀμέλει καὶ ὅσα Δροῦσος, οἷα ἔν τε ταλαιπωρίᾳ ὢν καὶ κακοπαθῶν ἐξελάλησε, καὶ ταῦτα ἐς τὴν βουλὴν ἐσέπεμψε. Τρεῖς μὲν οὖν οὕτως ἀπέθανε. Ποππαῖος δὲ Σαβῖνος, τῆς τε Μυσίας ἑκατέρας, καὶ προσέτι καὶ τῆς Μακεδονίας, ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου παρὰ πᾶσαν (ὡς εἰπεῖν) τὴν τοῦ Τιβερίου ἀρχὴν ἡγεμονεύσας, ἥδιστα προαπηλλάγη, πρίν τινα αἰτίαν λαβεῖν. καὶ αὐτὸν ὁ Ῥηγοῦλος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς διεδέξατο. καὶ γὰρ ἡ Μακεδονία, ὡς δέ τινές φασι, καὶ ἡ Ἀχαΐα, ἀκληρωτὶ προσετάσσοντο.

26. Ὑπὸ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὁ Ἀρτάβανος ὁ Πάρθος, τελευτήσαντος τοῦ Ἀρτάξου, τὴν Ἀρμενίαν Ἀρσάκῃ τῷ ἑαυτοῦ υἱεῖ ἔδωκε· καὶ ἐπεὶ μηδεμία ἐπὶ τούτῳ τιμωρία παρὰ τοῦ Τιβερίου ἐγένετο, τῆς τε Καππαδοκίας ἐπεῖρα, καὶ ὑπερηφανώτερον καὶ τοῖς Πάρθοις ἐχρῆτο. ἀποστάντες οὖν τινες αὐτοῦ, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς τὸν Τιβέριον, βασιλέα σφίσιν ἐκ τῶν ὁμηρευόντων αἰτοῦντες· καὶ αὐτοῖς τότε μὲν Φραάτην τὸν τοῦ Φραάτου, τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου κατὰ τὴν ὁδὸν, Τηριδάτην, ἐκ τοῦ βασιλικοῦ καὶ αὐτὸν γένους ὄντα, ἔπεμψε. καὶ ὅπως γε ὡς ῥᾷστα τὴν βασιλείαν παραλάβῃ, ἔγραψε Μιθριδάτῃ τῷ Ἴβηρι, ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐσβαλεῖν· ἵνα ὁ Ἀρτάβανος τῷ υἱεῖ βοηθῶν, ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀπάρῃ. καὶ ἔσχεν οὕτως· οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ὁ Τηριδάτης ἐβασίλευσεν. ὁ γὰρ Ἀρτάβανος Σκύθας προσλαβὼν, οὐ χαλεπῶς αὐτὸν ἐξήλασε. τὰ μὲν οὖν τῶν

Πάρθων οὕτως ἔσχε. τὴν δ᾽ Ἀρμενίαν ὁ Μιθριδάτης, ὁ Μιθριδάτου μὲν τοῦ Ἴβηρος, ὡς ἔοικε, παῖς, Φαρασμάνου δὲ τοῦ μετ᾽ αὐτὸν τῶν Ἰβήρων βασιλεύσαντος ἀδελφός, ἔλαβε. Σέξστου δὲ δὴ Παπινίου μετὰ Κυΐντου Πλαυτίου ὑπατεύσαντος, ὅ, τε Τίβερις πολλὰ τῆς πόλεως ἐπέκλυσεν, ὥστε πλευσθῆναι, καὶ πυρὶ πολὺ πλείω περί τε τὸν ἱππόδρομον καὶ περὶ τὸν Ἀουεντῖνον ἐφθάρη· ὥστε τὸν Τιβέριον δισχιλίας καὶ πεντακοσίας μυριάδας τοῖς ζημιωθεῖσί τι ἀπ᾽ αὐτοῦ δοῦναι.

27. Εἰ δέ τι καὶ τὰ Αἰγύπτια πρὸς τοὺς Ῥωμαίους προσήκει, ὁ φοίνιξ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ὤφθη· καὶ ἔδοξε πάντα ταῦτα τὸν θάνατον τῷ Τιβερίῳ προσημῆναι. τότε μὲν γὰρ ὁ Θράσυλλος, τῷ δ᾽ ἐπιόντι ἦρι ἐκεῖνος ἐπὶ Γναίου Πρόκλου καὶ ἐπὶ Ποντίου Νιγρίνου ὑπάτων ἐτελεύτησεν. ἐτύγχανε δὲ ὁ Μάκρων ἄλλοις τε συχνοῖς καὶ τῷ Δομιτίῳ ἐπιβεβουλευκώς, καὶ ἐγκλήματα καὶ βασάνους κατ᾽ αὐτῶν ἐσκευωρημένος. οὐ μὴν καὶ πάντες οἱ αἰτιαθέντες ἀπέθανον, διὰ τὸν Θράσυλλον σοφώτατα τὸν Τιβέριον μεταχειρισάμενον. περὶ μὲν γὰρ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀκριβῶς καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ τεθνήξοιτο, εἶπεν· ἐκεῖνον δὲ δὴ δέκα ἄλλα ἔτη ψευδῶς βιώσεσθαι ἔφη, ὅπως ὡς καὶ ἐπὶ μακρότερον ζήσων, μὴ ἐπειχθῇ σφᾶς ἀποκτεῖναι· ὃ καὶ ἐγένετο. νομίσας γὰρ καὶ μετὰ τοῦτο ἐξεῖναί οἱ πάνθ᾽ ὅσα ἐβούλετο κατὰ σχολὴν πρᾶξαι, οὔτ᾽ ἄλλως ἔσπευσε, καὶ τῆς βουλῆς, ἀντειπόντων τι πρὸς τὰς βασάνους τῶν ὑπευθύνων, ἀναβαλομένης τὴν καταδίκην σφῶν, οὐκ

ὀργίσθη. γυνὴ μὲν γάρ τις ἑαυτὴν τρώσασα, ἐσεκομίσθη τε ἐς τὸ συνέδριον, καὶ ἐκεῖθεν ἐς τὸ δεσμωτήριον ἀπαχθεῖσα, ἀπέθανε. καὶ Λούκιος Ἀῤῥούντιος, καὶ ἡλικίᾳ καὶ παιδείᾳ προήκων, ἑκούσιος (καίπερ νοσοῦντος ἤδη τοῦ Τιβερίου καὶ νομιζομένου μὴ ῥαΐσειν) ἐφθάρη. τὴν γὰρ τοῦ Γαΐου κακίαν συνιδὼν, ἐπεθύμησε, πρὶν πειραθῆναι αὐτοῦ, προαπαλλαγῆναι, εἰπὼν ὅτι, Οὐ δύναμαι ἐπὶ γήρως δεσπότῃ καινῷ καὶ τοιούτῳ δουλεῦσαι. Οἱ δὲ δὴ ἄλλοι, οἱ μὲν καταψηφισθέντες, ἀλλ' ὅτι γε οὐκ ἐξῆν αὐτοὺς πρὸ τῶν δέκα ἡμερῶν ἀποθανεῖν, οἱ δὲ καὶ τῆς δίκης αὖθις (ἐπειδὴ τὸν Τιβέριον κακῶς ἀῤῥωστοῦντα ᾔσθοντο) ἀναβληθείσης, ἐσώθησαν.

28. Ἔφθασε γὰρ ἐν Μισηνῷ μεταλλάξας πρίν τι αὐτῶν μαθεῖν. ἐνόσει μὲν γὰρ ἐκ πλείονος χρόνου· προσδοκῶν δὲ δὴ τὴν Θρασύλλου πρόῤῥησιν βιώσεσθαι, οὔτε τοῖς ἰατροῖς ἐκοινοῦτό τι, οὔτε τῆς διαίτης μετέβαλλεν, ἀλλὰ πολλάκις (οἷα ἐν γήρᾳ, καὶ νόσῳ μὴ ὀξείᾳ, κατὰ βραχὺ μαραινόμενος) τοτὲ μὲν ὅσον οὐκ ἀπεψύχετο, τοτὲ δὲ ἀνεῤῥώννυτο· κἀκ τούτου πολλὴν μὲν ἡδονὴν τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Γαΐῳ, ὡς καὶ τελευτήσων, πολὺν δὲ καὶ φόβον, ὡς καὶ ζήσων, ἐνεποίει. δείσας οὖν ἐκεῖνος, μὴ καὶ ἀληθῶς ἀνασωθῇ, οὔτε ἐμφαγεῖν τι αἰτήσαντι αὐτῷ, ὡς καὶ βλαβησομένῳ, ἔδωκε, καὶ ἱμάτια πολλὰ καὶ παχέα, ὡς καὶ θερμασίας τινὸς δεομένῳ, προσέβαλε· καὶ οὕτως ἀπέπνιξεν αὐτὸν, συναραμένου ποι αὐτῷ καὶ τοῦ Μάκρωνος. ἅτε γὰρ κακῶς ἤδη τοῦ Τιβερίου νοσοῦντος, τὸν νεανίσκον ἐθεράπευε· καὶ μά-

λισθ' ὅτι ἐς ἔρωτα αὐτὸν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Ἐννίας Θρασύλλης προὔπῆκτο. ὅπερ καὶ ὁ Τιβέριος ὑποπτεύσας ποτὲ, Εὖ γε (ἔφη) τὸν δυόμενον ἐγκαταλιπὼν, πρὸς τὸν ἀνατέλλοντα ἐπείγῃ. Τιβέριος μὲν δὴ, πλείστας μὲν ἀρετὰς, πλείστας δὲ κακίας ἔχων, καὶ ἑκατέραις αὐταῖς, ὡς καὶ μόναις, κεχρημένος, οὕτω δὴ μετήλλαξε τῇ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Μαρτίου ἡμέρᾳ. ἐβίω δὲ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ μῆνας τέσσαρας, καὶ ἡμέρας ἐννέα· ἀφ' ὧν ἔτη μὲν δύο καὶ εἴκοσι, μῆνας δὲ ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἑπτὰ ἐμονάρχησε. καὶ δημοσίας τε ταφῆς ἔτυχε καὶ ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ Γαΐου.

ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟ-
ΤΟ
ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ ΒΙ-

Haec insunt Libro LIX. Romana- riae Dionis.

De Caio Caesare Caligula. c. 1 —
Vt templum Augusti dedicatum fu-
Quomodo Mauritaniae a Romanis perint. c. 20.
De Caii Caesaris morte. c. 29. 30.

Anni reliqua parte haec gesta, C- ronio et Pontio Nigrino coss. bus aliis, quibus consulatum

38.	*791.*	*M. Aquilius C. F. Iulianus, et P. Nonius M. F. Asprenas.*	*II.*
39.	*792.*	*C. Caesar Germanicus, II, et L. Apronius L. F. Celianus, sive Cestianus.*	*III.*
40.	*793.*	*C. Caesar, III, solus.*	*IV.*
41.	*794.*	*C. Caesar, IV, et Cn. Sentius Cn. F. Saturnius*	*†. 24. Ian.*

Hic annus non connumeratur, quia pleraque eius acta in libro LX. referuntur.

Περὶ μὲν τοῦ Τιβερίου ταῦτα παραδέδοται. διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ Γάϊος, τοῦ Γερμανικοῦ καὶ τῆς Ἀγριππίνης παῖς· ὃν καὶ Γερμανικὸν καὶ Καλιγόλαν, ὥσπερ εἶπον, ἐπωνόμαζον. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ τῷ Τιβερίῳ τῷ ἐγγόνῳ τὴν αὐταρχίαν κατέλιπεν· ὁ δὲ δὴ Γάϊος τὰς διαθήκας αὐτοῦ ἐς τὸ συνέδριον διὰ τοῦ Μάκρωνος ἐσπέμψας, ἀκύρους ὑπό τε τῶν ὑπάτων καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν προπαρεσκευασμένων οἱ, ὡς καὶ παραφρονήσαντος, ἐποίησεν· ὅτι παιδίῳ, ᾧ μηδὲ ἐσελθεῖν ἐς τὸ βουλευτήριον ἐξῆν, ἄρχειν σφᾶς ἐπέτρεψε. τότε τε οὖν παραχρῆμα οὕτως αὐτὸν τῆς ἀρχῆς παρέλυσε, καὶ μετὰ τοῦτο ποιησάμενος ἀπέκτεινε· καίπερ ὁ Τιβέριος πολλαχῇ τὰ αὐτὰ γράψας, ὡς καὶ ἰσχύν τινα παρὰ τοῦτο ἕξοντα,

κατέλιπε, καὶ πάντα τότε ἐκεῖνα ὑπὸ τοῦ Μάκρωνος ἐν τῇ γερουσίᾳ ἀνεγνώσθη. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ οὔτε πρὸς τὴν ἀγνωμοσύνην, οὔτε πρὸς τὴν δύναμιν τῶν διαδεχομένων τινὰ, ἐπίσκηψίς τις ἰσχύει. τοῦτ' οὖν ὁ Τιβέριος ἔπαθεν, ὅπερ τὴν μητέρα ἐπεποιήκει· πλὴν καθόσον αὐτὸς μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐκ τῶν ἐκείνης διαθηκῶν ἀπήλλαξε, τὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθέντα, πᾶσι, πλὴν τοῦ ἐγγόνου αὐτοῦ, ἀπεδόθη. ἀφ' οὗπερ κατάδηλον οὐχ ἥκιστα ἐγένετο, ὅτι διὰ τὸ παιδίον πᾶν τὸ κατὰ τὰς διαθήκας αἰτίαμα συνεσκευάσθη. ἐξῆν μὲν γὰρ μὴ ἐκφῆναι σφᾶς, (οὐ γάρ που τὰ γεγραμμένα ἠγνόησαν) ἐπεὶ δὲ πολλοί τε αὐτὰ ᾔδεσαν, καὶ ἔμελλεν ἐκ μὲν τοῦ, ὁ Αὔγουστος, ἐκ δὲ τοῦ, ἡ βουλὴ τὴν αἰτίαν (ὥς γε καὶ ἐδόκει) λήψεσθαι, ἀνατρέψαι μᾶλλον αὐτὰς δι' ἐμφανῆς, ἢ συγκρύψαι, ἠθέλησαν.

2. Πρὸς δὲ, τὰ καταλειφθέντα ἀπ' αὐτοῦ πάντα, ὡς καὶ παρ' ἑαυτοῦ δὴ, τοῖς τε ἄλλοις ἀποδοὺς, μεγαλοψυχίας τινὰ δόξαν παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐκτήσατο. τούς τε οὖν δορυφόρους εὐθὺς γυμνασίαν ποιουμένους θεασάμενος μετὰ τῆς γερουσίας, τάς τε καταλειφθείσας σφίσι κατὰ πεντήκοντα καὶ διακοσίας δραχμὰς διένειμε, καὶ ἑτέρας τοσαύτας προσεπέδωκε· καὶ τῷ δήμῳ τάς τε πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ χιλίας μυριάδας (τοσαῦτα γὰρ αὐτῷ κατελείφθησαν) καὶ προσέτι τὰς ἑξήκοντα κατ' ἄνδρα δραχμὰς, ἃς ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐς τοὺς ἐφήβους ἐσγραφῇ οὐκ εἰλήφεσαν, μετὰ τόκου πεντεκαίδεκα ἄλλων δραχμῶν ἀπέδωκε. τοῖς τε γὰρ ἀστικοῖς καὶ τοῖς νυκτοφύλαξι,

τοῖς τε ἔξω τῆς Ἰταλίας ἐκ τοῦ καταλόγου οὖσιν, εἴ τέ τι ἄλλο στράτευμα πολιτικὸν ἐν τοῖς μικροτέροις τείχεσιν ἦν, τὰ καταλειφθέντα διέλυσε· τουτέστι, τοῖς μὲν ἀστικοῖς, ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν δραχμὰς, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τὰς τῆς Λιουΐας διαθήκας ἔπραξε. καὶ γὰρ ἐκεῖνα πάντα ἀπήλλαξε· καὶ, εἴπερ καὶ τὰ λοιπὰ χρήματα δεόντως ἀναλώκει, μεγαλόνους τε ἂν καὶ μεγαλοπρεπὴς εἶναι ἔδοξεν. ἔστι γὰρ ὅτε φοβηθεὶς καὶ τὸν δῆμον καὶ τοὺς στρατιώτας, ταῦτ' ἐποίησε, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον ἀπὸ γνώμης. οὐ γὰρ ὅτι τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδιώταις, οὐχ ὅπως τὰ παρὰ τοῦ Τιβερίου, ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τῆς προτήθης δωρηθέντα διέλυσε. νῦν δὲ, καὶ ἐς ὀρχηστὰς (αὐτίκα γὰρ αὐτοὺς ἐπανήγαγε) καὶ ἐς ἵππους, τούς τε μονομάχους, καὶ τἄλλα τὰ τοιουτότροπα, ἀπλήστως δαπανήσας, τούς τε θησαυροὺς, μεγάλους γενομένους, διὰ βραχυτάτου ἐξεκένωσε, καὶ ἑαυτὸν προσεξήλεγξεν ὅτι εὐχερείᾳ τέ τινι καὶ ἀκρισίᾳ καὶ ἐκεῖνα ἐπεποιήκει. πέντε γοῦν μυριάδας μυριάδων, καὶ πεντακοσίας καὶ ἑπτακισχιλίας, ὡς δ' ἕτεροι, ὀκτώ τε καὶ δισχιλίας καὶ πεντακοσίας, τεθησαυρισμένας εὑρὼν, οὐδὲ ἐς τὸ τρίτον ἔτος μέρος ἀπ' αὐτῶν τι διέσωσεν, ἀλλ' εὐθὺς τῷ ἑτέρῳ παμπόλλων προσεδεήθη.

3. Τῷ δ' αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ καὶ ἐς τἄλλα πάντα ὡς εἰπεῖν ἐχρῆτο. δημοκρατικώτατος γὰρ εἶναι ταπρῶτα δόξας, (ὥστε μήτε τῷ δήμῳ ἢ τῇ γε βουλῇ γράψαι τι, μήτε τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχικῶν προσ

θέσθαι τι) μοναρχικώτατος ἐγένετο, ὥστε πάντα ὅσα ὁ Αὔγουστος ἐν τοσούτῳ τῆς ἀρχῆς χρόνῳ μόλις καὶ καθ' ἓν ἕκαστον ψηφισθέντα οἱ ἐδέξατο (ὧν ἔνια ὁ Τιβέριος οὐδ' ὅλως προσήκατο) ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ λαβεῖν. πλὴν γὰρ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπικλήσεως οὐδὲν ἄλλο ἀνεβάλετο· καὶ ἐκείνην δὲ οὐκ ἐς μακρὰν προσεκτήσατο. μοιχικώτατός τε ἀνδρῶν γενόμενος, καὶ γυναῖκα μίαν μὲν ἐκδεδομένην ἀνδρὶ ἁρπάσας, ἄλλας δὲ συνοικούσας τισὶν ἀποσπάσας, ἔπειτα αὐτὰς πλὴν μιᾶς ἐμίσησεν, ὑφ' ἧς ἂν καὶ ἐκείνην ἤχθηρεν, εἰ ἐπὶ πλεῖον ἐβεβιώκει· ἔς τε τὴν μητέρα, καὶ ἐς τὰς ἀδελφὰς, τήν τε τήθην τὴν Ἀντωνίαν πλεῖστα ὅσα εὐσεβῶς ποιήσας (εὐθύς τε γὰρ Αὐγοῦσταν τε εὐθὺς καὶ ἱέρειαν τοῦ Αὐγούστου αὐτὴν ἀποδείξας, πάντα αὐτῇ καθάπαξ ὅσα ταῖς ἀειπαρθένοις ὑπάρχει, ἔδωκε, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ταῦτά τε τὰ τῶν ἀειπαρθένων, καὶ τὸ τῆς ἱπποδρομίας οἱ ἐν τῇ αὐτῇ προεδρίᾳ συνθεᾶσθαι, τό, τε τάς τε εὐχὰς τὰς κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ ὑπὸ τῶν ἱερέων ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ποιουμένας, καὶ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, φέρεσθαι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ὁμοίως, ἔνειμε. τά τε ὀστᾶ τά τε τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀποθανόντων, αὐτός τε πλεύσας, καὶ αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ ἀνελόμενος ἐκόμισε, καὶ ἐς τὸ τοῦ Αὐγούστου μνῆμα κατέθετο, τὸ ἱμάτιον τὸ περιπόρφυρον ἐνδὺς, καὶ ῥαβδούχοις τισὶν, ὥσπερ ἐν ἐπινικίοις, κοσμηθείς. τά τε ψηφισθέντα κατ' αὐτῶν πάντα ἀπήλειψε, καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας σφίσι πάντας

ἐκόλασε, τούς τε φεύγοντας δι᾽ αὐτοὺς, κατήγαγε.) ταῦτ᾽ οὖν ποιήσας, ἀνοσιώτατος ἀνθρώπων καὶ περὶ τὴν τήθην καὶ περὶ τὰς ἀδελφὰς ἐγένετο. ἐκείνην τε γὰρ, ἐπιτιμήσασάν τι αὐτῷ, ἐς ἀνάγκην ἑκουσίου θανάτου κατέστησε, καὶ τὰς ἀδελφὰς πάσας διαφθείρας, ἐς νῆσον τὰς δύο κατέκλεισεν· ἡ γὰρ τρίτη προαπέθανε. τόν τε Τιβέριον αὐτὸν, ὃν καὶ πάππον προσωνόμαζε, τῶν αὐτῶν τῷ Αὐγούστῳ τιμῶν παρὰ τῆς βουλῆς τυχεῖν ἀξιώσας, ἔπειτα, ἐπειδὴ μὴ παραχρῆμα ἐψηφίσθησαν, (οὔτε γὰρ τιμῆσαι αὐτὸν ὑπομένοντες, οὔτ᾽ ἀτιμάσαι θαρσοῦντες, ἅτε μηδέπω τὴν τοῦ νεανίσκου γνώμην σαφῶς εἰδότες, ἐς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ πάντα ἀνεβάλλοντο) οὐδενὶ ἄλλῳ πλὴν τῇ δημοσίᾳ ταφῇ ἤγαλε· νυκτός τε ἐς τὴν πόλιν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐσαγαγὼν, καὶ ἅμα τῇ ἕῳ προθέμενος. ἐποιήσατο μὲν γὰρ καὶ λόγους ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀλλ᾽ οὔτιγε καὶ ἐκεῖνον οὕτως ἐπαινῶν, ὡς τοῦ τε Αὐγούστου καὶ τοῦ Γερμανικοῦ τὸν δῆμον ἀναμιμνήσκων, καὶ ἑαυτὸν αὐτῷ παρακατατιθέμενος.

4. Οὕτω γὰρ καὶ πρὸς πάντα ἐναντίος ἐπεφύκει, ὥστε τὴν μὲν ἀσέλγειαν καὶ τὴν μιαιφονίαν αὐτοῦ (ἐφ᾽ οἷσπερ καὶ διέβαλλεν αὐτὸν) οὐ μόνον ἐζήλωσεν, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβαλεν· ὧν δὲ δὴ ἐπῄνει, οὐδὲν ἐμιμήσατο. πρῶτός τε ὑβρίσας αὐτὸν, καὶ πρῶτος λοιδορήσας, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους, ἐκ τούτου χαριεῖσθαί οἱ νομίσαντας, προπετεστέρᾳ παῤῥησίᾳ χρήσασθαι· ἔπειτα καὶ ἐνεγκωμίαζε καὶ ἐσέμνυνεν, ὥστε καὶ κολάσαι τινὰς ἐφ᾽ οἷς εἰρήκεσαν. καὶ ἐκείνους τε ἅμα, ὡς ἐχθροὺς τοῦ Τιβερίου διὰ

τὰς βλασφημίας, καὶ τοὺς ἐπαινοῦντάς πῃ αὐτὸν, ὡς καὶ φίλους, ἐμίσει. τά τε τῆς ἀσεβείας ἐγκλήματα παύσας, πλείστους ὅσους ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀπώλεσε. καὶ τοῖς συστᾶσιν ἐπί τε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, τούς τε ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τήν τε ὀργὴν ἀφεὶς (ὡς ἔλεγε) καὶ τὰ γράμματα αὐτῶν καταφλέξας, παμπληθεῖς ἐξ αὐτῶν ἀπέκτεινε. διέφθειρε μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς γράμματά τινα, οὐ μέντοι κἀκεῖνα τὰ αὐτόχειρα τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον ἔχοντα, ἀλλὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ποιήσας. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ εἰκόνας τε ἀπαγορεύσας κατ᾽ ἀρχὰς μηδένα αὐτοῦ ἱστάναι, καὶ ἐς ἀγαλμάτων ποίησιν προεχώρησε. καὶ ψηφισθέν ποτε τῇ τύχῃ αὐτοῦ θύεσθαι παρέμενος, ὥστε καὶ ἐς στήλην αὐτὸ τοῦτ᾽ ἐγγραφῆναι, καὶ ναοὺς ἑαυτῷ καὶ θυσίας, ὡς καὶ θεῷ, γίγνεσθαι ἐκέλευσε. πλήθει τε ἀνθρώπων, καὶ ἐρημίᾳ αὖ ἔχαιρεν· αἰτούμενός τέ τι, καὶ μὴ αἰτούμενος αὖ, ὠργίζετο. ὀξύτατά τε πρὸς πράξεις τινὰς ἐφέρετο, καὶ νωθέστατα ἔστιν ἃ αὐτῶν μετεχειρίζετο. τά τε χρήματα καὶ ἀφειδέστατα ἀνήλισκε, καὶ ῥυπαρώτατα ἠργυρολόγει. τοῖς τε θωπεύουσιν αὐτὸν, καὶ τοῖς παῤῥησιαζομένοις τι, καὶ ἤχθετο ὁμοίως καὶ ἥδετο· καὶ πολλοὺς μὲν μεγάλα ἀδικήσαντας οὐκ ἐκόλασε, πολλοὺς δὲ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντας ἀπέσφαξε· τῶν τε ἑταίρων τοὺς μὲν ὑπερεκολάκευε, τοὺς δὲ ὑπερύβριζεν. ὥστε μηδένα μήθ᾽ ὅ, τι εἰπεῖν, μήθ᾽ ὅ, τι ποιῆσαι χρὴ πρὸς αὐτὸν, εἰδέναι, ἀλλ᾽ ὅσοι τι καὶ κατώρθωσαν, ἐκ συντυχίας μᾶλλον ἢ γνώμης τυχεῖν αὐτοῦ.

5. Τοιούτῳ μὲν τότε αὐτοκράτορι οἱ Ῥωμαῖοι παρεδόθησαν· ὥστε τὰ Τιβερίου ἔργα, καίπερ χαλεπώτατα δόξαντα γεγονέναι, τοσοῦτον παρὰ τὰ τοῦ Γαΐου, ὅσον τὰ τοῦ Αὐγούστου παρ᾽ ἐκεῖνα, παρενεγκεῖν. Τιβέριος μὲν γὰρ, αὐτός τε ἦρχε, καὶ ὑπηρέταις τοῖς ἄλλοις πρός γε τὸ αὐτοῦ βούλημα ἐχρῆτο· Γάϊος δὲ ἤρχετο μὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἁρματηλατούντων καὶ ὑπὸ τῶν ὁπλομαχούντων· ἐδούλευε δὲ καὶ τοῖς ὀρχησταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τὴν σκηνὴν ἔχουσι. τὸν γοῦν Ἀπελλῆν, τὸν εὐδοκιμώτατον τῶν τότε τραγῳδῶν, καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ συνόντα οἱ ἀεὶ εἶχε. κἀκ τούτου χωρὶς μὲν αὐτὸς, χωρὶς δὲ ἐκεῖνοι, πάνθ᾽ ὅσα ἄνθρωποι τοιοῦτοι δυνηθέντες τι τολμήσειαν, ἐπ᾽ ἐξουσίας ἐποίουν. καὶ γὰρ τἄλλα ἐς τὴν ἐπιτήδευσιν αὐτῶν φέροντα, αὐτός τε πολυτελέστατα ἐπὶ πάσῃ προφάσει καὶ διετίθει καὶ καθίστατο, καὶ τοὺς στρατηγοὺς τούς τε ὑπάτους ποιεῖν ἠνάγκαζεν· ὥστε καθ᾽ ἑκάστην ὀλίγου ἡμέραν πάντως τι τοιοῦτον ἄγεσθαι. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρῶτα θεατὴς καὶ ἀκροατὴς ἐγίγνετο, συνεσπούδαζέ τέ τισι καὶ ἀντεσπούδαζεν, ὥσπερ τις ἐκ τοῦ ὁμίλου ὤν· καί ποτε δυσκολάνας τι τοῖς ἀντικαθεστηκόσιν, οὐκ ἀπήντησεν ἐπὶ τὴν θέαν. προϊόντος δὲ δὴ τοῦ χρόνου, καὶ ἐς ζήλωμα καὶ ἐς ἀγώνισμα πολλῶν προῆλθεν. ἅρματά τε γὰρ ἤλασε, καὶ ἐμονομάχησεν· ὀρχήσει τε ἐχρήσατο, καὶ τραγῳδίαν ὑπεκρίνατο. καὶ ταῦτα μέν που ἀεὶ ἐποίει. ἅπαξ δέ ποτε τοὺς πρώτους τῆς γερουσίας σπουδῇ νυκτὸς,

ὡς καὶ ἐπ᾽ ἀναγκαῖόν τι βούλευμα [illegible] ἐψηφίσαντο.

6. Ἐν μὲν οὖν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐν ᾧ ὁ Τιβέριος ἐτελεύτησε, καὶ αὐτὸς ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἐπεκατέστη, πρῶτον μὲν τοὺς βουλευτάς, συμπαρόντων ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ ἱππέων, τοῦ τε δήμου τινῶν, πολλὰ ἐθώπευσε· τήν τε ἀρχὴν κοινώσειν σφίσι καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἂν καὶ ἐκείνοις ἀρέσῃ ποιήσειν ὑπέσχετο, καὶ υἱὸς καὶ τρόφιμος αὐτῶν λέγων εἶναι· ἦγε δὲ πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος, ἡμερῶν τεσσάρων καὶ μηνῶν πέντε ἐνδέον. ἔπειτα τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντας ἀπέλυσεν· ὧν εἷς ἦν Κύιντος Πομπώνιος, ἑπτὰ ὅλοις ἔτεσιν ἐν τῷ οἰκήματι μεθ᾽ ὑπατείαν κακωθείς· τά τε ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας (ἐφ᾽ οἷσπερ καὶ τὰ μάλιστα πονουμένους σφᾶς ἑώρα) κατέλυσε· καὶ τὰ γράμματα τὰ περὶ αὐτῶν, ὅσα ὁ Τιβέριος κατελελοίπει, συννήσας (ὥς γε ἐσκήπτετο) κατέκαυσεν· εἰπὼν ὅτι, Τοῦτ᾽ ἐποίησα, ἵνα μηδ᾽ ἂν πάνυ ἐθελήσω ποτὲ διά τε τὴν μητέρα καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς μνησικακῆσαι τινί, δυνηθῶ αὐτὸν τιμωρήσασθαι. ἐπαινούμενός τε ἐπὶ τούτοις, ἐπειδὴ ἠλπίζετο παντὸς μᾶλλον ἀληθεύσειν, ἅτε μηδὲν διπλοῦν ὑπὸ τῆς νεότητος ἢ φρονεῖν ἢ λέγειν δύνασθαι νομιζόμενος, προσεπηύξησε τὰς ἐλπίδας αὐτῶν, τά τε Κρόνια ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἑορτάζεσθαι κελεύσας, καὶ ὀβολὸν παρ᾽ ἑκάστου τῶν τὸ σιτηρέσιον φερόντων, ἀντὶ τῆς δραχμῆς, ἣν ἐς εἰκόνων ποίησιν ἐδίδοσαν αὐτῷ, λαβών. ἐψηφίσθη μὲν οὖν, καὶ παραχρῆμα αὐτὸν ὑπατεῦσαι, καταλυθέντων τοῦ τε Πρόκλου

καὶ τοῦ Νιγρίνου τῶν τότε ἀρχόντων· καὶ μετὰ τοῦτο κατ᾽ ἔτος ὑπατεύειν. οὐ μὴν καὶ προσεδέξατο αὐτά, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν ἔκμηνον, ἐς ὃν ἀπεδεδείχατο, διῆρξαν, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ὑπάτευσε, τὸν Κλαύδιον τὸν θεῖον προσλαβών. οὗτος γὰρ ἔν τε τοῖς ἱππεῦσι μέχρι τότε ἐξεταζόμενος, καὶ πρεσβευτὴς πρὸς τὸν Γάϊον, μετὰ τὸν τοῦ Τιβερίου θάνατον, ὑπὲρ τῆς ἱππάδος πεμφθεὶς, τότε πρῶτον, καίπερ ἓξ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη βεβιωκὼς, καὶ ὑπάτευσεν ἅμα καὶ ἐβούλευσεν. ὁ δ᾽ οὖν Γάϊος ταῦτά τε ἐπιεικῶς ποιῆσαι ἔδοξε, καὶ τοιαῦτα, ἐπιβὰς τῆς ὑπατείας, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἐδημηγόρησε, τοῦ τε Τιβερίου καθ᾽ ἕκαστον ὧν ᾐτιάζετο κατατρέχων, καὶ περὶ ἑαυτοῦ πολλὰ ἐπαγγελλόμενος· ὥστε τὴν γερουσίαν, φοβηθεῖσαν μὴ μεταβάλληται, δόγμα ποιῆσαι, κατ᾽ ἔτος αὐτὰ ἀναγινώσκεσθαι.

7. Ἐκ δὲ τούτου τὸ ἡρῷον τὸ τοῦ Αὐγούστου ὡσίωσε, τὴν ἐπινίκιον στολὴν ἐνδύς· καὶ οἵ τε εὐγενέστατοι παῖδες, ὅσοι γε καὶ ἀμφιθαλεῖς ἦσαν, μετὰ παρθένων ὁμοίων τὸν ὕμνον ᾖσαν, καὶ ἡ βουλὴ σὺν ταῖς γαμεταῖς σφῶν, ὅ, τε δῆμος εἱστιάθη· θέαι τε παντοδαπαὶ ἐγένοντο. τά τε γὰρ τῆς μουσικῆς ἐχόμενα ἐσήχθη, καὶ ἵπποι δύο ἡμέραις ἠγωνίσαντο, τῇ μὲν προτέρᾳ εἰκοσάκις, τῇ δ᾽ ὑστέρᾳ καὶ τετράκις, διὰ τὸ τὰ γενέθλια αὐτοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶναι. ἦν γὰρ ἡ τελευταία τοῦ Αὐγούστου. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ἐπ᾽ ἄλλων πολλῶν, ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτῷ, ἐποίησε. πρότερον γὰρ οὐ πλείω τῶν δώδεκα ἄθλων ἐτίθετο· τότε δὲ καὶ ἄρκτους τετρακο-

σίας μεθ' ἑτέρων Λιβυκῶν θηρίων ἴσων ἀπέκτεινε. καὶ οἵ τε εὐγενεῖς παῖδες τὴν Τροίαν ἵππευσαν, καὶ τὸ ἅρμα τὸ πομπικὸν ἐφ' οὗ ἤχθη, ἓξ ἵπποι εἷλκυσαν· ὃ μὴ πώποτε ἐγεγόνει. οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς τοῖς ἡνιόχοις ἀπεσήμηνεν, ἀλλ' ἐκ προέδρας μετά τε τῶν ἀδελφῶν καὶ μετὰ τῶν συνιερέων τῶν Αὐγουστείων συνεθεάσατο. ὅπως τε μηδεμία τινὶ τοῦ μὴ συμφοιτᾷν ἐς τὰ θέατρα πρόφασις εἴη, (καὶ γὰρ ἤσχαλλε δεινῶς εἴ τις αὐτῶν ἀπελείπετο, ἢ καὶ μεσούσης τῆς θέας ἐξανίστατο) τάς τε δίκας ἁπάσας ἀνεβάλετο, καὶ τὰ πένθη πάντα ἐπέσχεν· ὥστε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς τῶν ἀνδρῶν ἐστερημέναις γαμεῖσθαι, καὶ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου, (ἄν γε μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσιν) ἐξεῖναι. καὶ ἵνα μετὰ ῥᾳστώνης βαδίζοιεν, καὶ μὴ πράγματα ἔχοιεν ἀσπαζόμενοί τινες αὐτὸν, (πρότερον γὰρ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς τὸν αὐτοκράτορα οἱ συντυγχάνοντές οἱ προσηγόρευον) ἀπεῖπε μηδένα ἔτι τοῦτο ποιεῖν. καὶ ἐξῆν καὶ ἀνυποδήτοις βουλομένοις θεάσασθαι· νομιζόμενον μέν που ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, καὶ δικάζειν τινὰς ἐν τῷ θέρει οὕτως, καὶ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἐν ταῖς θερειναῖς πανηγύρεσι γενόμενον, ἐκλειφθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου. τά τε προσκεφάλαια τοῖς βουλευταῖς, ὅπως μὴ ἐπὶ γυμνῶν τῶν σανίδων καθίζωνται, πρῶτον τότε ὑπετέθη· καὶ πίλους σφίσι τὸν Θετταλικὸν τρόπον ἐς τὰ θέατρα φορεῖν, ἵνα μὴ τῇ ἡλιώσει ταλαιπωρῶνται, ἐπετράπη. καὶ εἴ γέ ποτε ἐς ὑπερβολὴν ἐπέφλεξε, τῷ Δειριβιτωρίῳ ἀντὶ τοῦ θεάτρου ἰκριωμένῳ ἐχρῶντο. ταῦθ' οὕτως ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἔπραν-

ξε, δύο τε μησὶ καὶ ἡμέραις δώδεκα αὐτὴν σχών. τὸν γὰρ λοιπὸν τῆς ἑξαμήνου χρόνον τοῖς προαποδεδειγμένοις ἐς αὐτὴν ἀπέδωκε.

8. Μετὰ δὲ τοῦτο νοσήσας, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέθανε, τὸν δὲ δὴ Τιβέριον, καίπερ ἔς τε τοὺς ἐφήβους ἐγγραφέντα, καὶ τῆς νεότητος προκριθέντα, καὶ τέλος ἐσποιηθέντα, ἀνεχρήσατο· ἔγκλημα αὐτῷ ἐπαγαγὼν, ὡς καὶ τελευτῆσαι αὐτὸν καὶ εὐξαμένῳ καὶ προσδοκήσαντι. ἀφ᾽ οὗ καὶ ἄλλους γε συχνοὺς ἐφόνευσεν. ὁ γὰρ Ἀντιόχῳ τε τοῦ Ἀντιόχου τὴν Κομμαγηνὴν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔσχε, καὶ προσέτι καὶ τὰ παραθαλάσσια τῆς Κιλικίας δοὺς, καὶ Ἀγρίππαν τὸν τοῦ Ἡρώδου ἔγγονον λύσας τε (ὑπὸ γὰρ τοῦ Τιβερίου ἐδέδετο) καὶ τῇ τοῦ πάππου ἀρχῇ προστάξας, τὸν ἀδελφὸν ἢ καὶ τὸν υἱὸν οὐχ ὅτι τῶν πατρῴων ἀπεστέρησεν, ἀλλὰ καὶ κατέσφαξε· καὶ οὐδὲ ἐπέστειλέ τι περὶ αὐτοῦ τῇ βουλῇ. ὅπερ που καὶ ἐπ᾽ ἄλλων μετὰ τοῦτο πολλῶν ἐποίησεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν, ὡς καὶ τῇ ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ ἐφεδρεύσας, ἀπώλετο· Πούπλιος δὲ Ἀφράνιος Πότιτος, δημότης τε ὢν, καὶ ὑπὸ μωρᾶς κολακείας οὐ μόνον ἐθελοντὴς, ἀλλὰ καὶ ἔνορκος, ἄν γε ὁ Γάϊος σωθῇ, τελευτήσειν ὑποσχόμενος· Ἀτάνιός τέ τις Σεκοῦνδος, ἱππεύς τε ὢν, καὶ μονομαχήσειν ἐπαγγειλάμενος· ἀντὶ τῶν χρημάτων ἃ ἤλπιζον παρ᾽ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἀντίψυχοί οἱ ἀποθανεῖν ἐθελήσαντες, λήψεσθαι, ἀποδοῦναι τὴν ὑπόσχεσιν ἠναγκάσθησαν, ἵνα μὴ ἐπιορκήσωσι. καὶ τούτοις μὲν αὕτη αἰτία τοῦ θανάτου ἐγένετο. ὁ δὲ δὴ πενθερὸς

αὐτοῦ Μάρκος Σιλανὸς, οὔθ᾽ ὑποσχόμενός τι, οὔτε κατομόσας, ὅμως ἐπειδὴ βαρὺς αὐτῷ ὑπό τε τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπὸ τῆς συγγενείας ἦν, καὶ διὰ τοῦτο περιϋβρίζετο, ἑαυτὸν κατεχρήσατο. ὁ μὲν γὰρ Τιβέριος οὕτως αὐτὸν ἐτίμησεν, ὥστε μήτε ἐκκλητόν ποτε ἀπ᾽ αὐτοῦ δικάσαι ἐθελῆσαι, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ πάντα αὖθις τὰ τοιαῦτα ἐγχειρίσαι. ὁ δὲ δὴ Γάϊος τά τε ἄλλα ἰσχυρῶς προεπηλάκιζε, καίτοι οὕτω καλῶς περὶ αὐτοῦ φρονῶν, ὥστε καὶ χρυσοῦν αὐτὸν πρόβατον ὀνομάζειν· καὶ ὅπως μηκέτι πρῶτος ἐπιψηφίζηται, (ἐν ᾧ που καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ ἀξίωμα ὑφ᾽ ἁπάντων τῶν ὑπάτων ἐτιμᾶτο) κατέλυσε τὸ πρῶτον τινὰ τῶν ὑπατευκότων, ἢ δεύτερον, πρὸς τὸ τοῖς τὴν γνώμην ἐπάγουσι δοκοῦν, ψηφίζεσθαι· καὶ κατεστήσατο ἐκ τοῦ ἴσου τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκείνους ἐν τῇ τάξει τῆς ἀρχῆς, ἣν ἦρξαν, ἀποφαίνεσθαι. τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ ἐκβαλὼν, ἔγημε Κορνηλίαν Ὀρεστίναν, ἣν ἥρπασεν ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις, οὓς τῷ ἐγγεγυημένῳ αὐτὴν Γαΐῳ Καλπουρνίῳ Πείσωνι συνεώρταζε. πρὶν δὲ δύο μῆνας ἐξελθεῖν, ἀμφοτέρους σφᾶς, ὡς καὶ συγγιγνομένους ἀλλήλοις, ἐξώρισε· καὶ τῷ γε Πείσωνι δέκα δούλους ἐπάγεσθαι ἐπιτρέψας, εἶτ᾽ ἐπειδὴ πλείονας ᾐτήσατο, ἀφῆκεν ὅσοις ἂν ἐθελήσῃ χρήσασθαι, εἰπὼν ὅτι, Καὶ στρατιῶται τοσοῦτοι σοὶ συνέσονται.

9. Τῷ δ᾽ ἑξῆς ἔτει, ὕπατοι Μάρκος τε Ἰουλιανὸς καὶ Πούπλιος Νώνιος ἐκ τῶν προαποδεδειγμένων ἐγένοντο. καὶ οἱ ὅρκοι περὶ μὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Τιβερίου πραχθέντων οὐκ ἐπήχθησαν, καὶ διὰ

τοῦτο οὐδενὶ γίγνονται. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις αὐτὸν ἐν τοῖς αὐταρχήσασιν ἐς τὴν τῆς οἰκίας νόμισιν καταλέγει. περὶ δὲ δὴ τοῦ Αὐγούστου τοῦ τε Γαΐου τά τε ἄλλα ὥσπερ εἴθιστο, καὶ ὅτι καὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ ἐκεῖνον καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ προτιμήσουσιν, ὤμοσαν, καὶ τάς τε εὐχὰς ὑπὲρ πάντων αὐτῶν ὁμοίως ἐποιήσαντο. ἐν δ᾽ οὖν τῇ νουμηνίᾳ αὐτῇ Μαχάων τις δοῦλος ἐπί τε τὴν κλίνην τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίνου ἐπανέβη, κἀντεῦθεν πολλὰ ἀπομαντευσάμενος καὶ δεινά, κυνίδιόν τέ τι ὃ ἐσενηνόχει ἀπέκτεινε, καὶ ἑαυτὸν ἔσφαξε. Γάϊος δὲ καλὰ μὲν ἐπαίνου τε ἄξια τάδε ἔπραξε. τούς τε λογισμοὺς τῶν δημοσίων χρημάτων μὴ ἐκτεθειμένους ἐν τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὁ Τιβέριος ἐξεδήμησε, πάντας κατὰ τὸν Αὔγουστον προέγραψε· καὶ ἐμπρησίν τινα μετὰ τῶν στρατιωτῶν κατασβέσας, ἐπήρκεσε τοῖς ζημιωθεῖσι. τοῦ τε τέλους τοῦ τῶν ἱππέων ὀλιγανδροῦντος, τοὺς πρώτους ἐξ ἁπάσης καὶ τῆς ἔξω ἀρχῆς τοῖς τε συγγενέσι καὶ ταῖς περιουσίαις μεταπεμψάμενος κατελέξατο· καί τισιν αὐτῶν καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ βουλευτικῇ, καὶ πρὶν ἄρξαι τινὰ ἀρχήν, δι᾽ ἧς ἐς τὴν γερουσίαν ἐσερχόμεθα, χρῆσθαί τι ἐπὶ τῇ τῆς βουλῆς ἐλπίδι ἔδωκε. πρότερον γὰρ μόνοις (ὡς ἔοικε) πως τοῖς ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ φύλου γεγεννημένοις τοῦτο ποιεῖν ἐξῆν. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσιν ἤρεσεν. ὅτι τὰς ἀρχαιρεσίας τῷ τε δήμῳ καὶ τῷ πλήθει ἀποδέδωκε, λύσας ὅσα περὶ αὐτῶν ὁ Τιβέριος ὡρίκει· καὶ τὸ τέλος τῆς ἑκατοστῆς κατέλυσε· γυμνικόν τέ τινα ἀγῶνα ποιήσας, διέῤῥιψε σύμβολα,

καὶ ἐξ αὐτῶν πλεῖστα τοῖς [illegible] καὶ τῷ μὲν φαύλῳ ἐχαρίσατο, τοὺς δὲ ἔμφρονας ἐλύπησε, λογισαμένους ὅτι κἂν ἐπὶ τοῖς πολλοῖς αἱ ἀρχαὶ αὖθις γένωνται, καὶ τὰ ὄντα ἐξαναλωθῇ, αἵ τε ἰδικαὶ πρόσοδοι παυσθῶσι, πολλὰ καὶ δεινὰ συμβήσεται.

10. Ἐπαίτια δὲ δὴ πρὸς πάντων ὁμοίως τάδε ἐξειργάσατο. πλείστους ὅσους ὁπλομαχῆσαι ἐποίησε. καὶ γὰρ καὶ καθ' ἕνα καὶ ἀθρόους, ἐν παρατάξει καθάπερ τινὶ, ἀγωνίσασθαι σφᾶς ἠνάγκασε, παρὰ τῆς βουλῆς δὴ τοῦτο αἰτήσας· τὸ δὲ καὶ ἔξω τοῦ νενομοθετημένου, πάνθ' ὅσα βούλοιτο δρᾶσαι, καὶ ἀποκτεῖναι τῶν τε ἄλλων πολλοὺς, καὶ τῶν ἱππέων ἓξ καὶ εἴκοσι, τοὺς μὲν τὰς οὐσίας κατεδηδοκότας, τοὺς δὲ, καὶ ἄλλως ὁπλομαχίαν ἠσκηκότας. ἦν δ' οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων οὕτω τι δεινὸν, (καίπερ δεινὸν ὂν) ἀλλ' ὅτι τοῖς τε φόνοις αὐτῶν ὑπερέχαιρε καὶ τῆς τοῦ αἵματος θέας ἀπλήστως εἶχεν. ὑπὸ δὲ δὴ τῆς αὐτῆς ὠμότητος, ἐπιλειπόντων ποτὲ τῶν τοῖς θηρίοις ἐκ καταδίκης διδομένων, ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ ὄχλου τοῦ τοῖς ἰκρίοις προσεστηκότος συναρπασθῆναί τέ τινας καὶ παραβληθῆναι σφίσι. καὶ ὅπως γε μήτε ἐπιβοήσασθαι μήτε αἰτιάσασθαί τι δυνηθῶσι, τὰς γλώσσας αὐτῶν προαπέτεμε. τῶν τε ἱππέων τινὰ τῶν ἐπιφανῶν μονομαχῆσαί τε, ὡς καὶ ὑβρίσαντα τὴν μητέρα αὐτοῦ τὴν Ἀγριππῖναν, ἠνάγκασε, καὶ νικήσαντα κατηγόροις παρέδωκε, καὶ ἀπέσφαξε. τόν τε πατέρα αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσαντα, ἐς τε γαλεάγραν, ὥσπερ καὶ ἄλλους συχνοὺς, κα-

θεῖρξε, κἀνταῦθα διέφθειρεν. ἐποίησε δὲ τους ἀγῶνας τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς Σεπτοῖς, πᾶν τὸ χωρίον ἐκεῖνο διορύξας καὶ ὕδατος πληρώσας, ἵνα μίαν ναῦν ἐσαγάγῃ· ἔπειτα δὲ καὶ ἑτέρωθι, πλεῖστά τε καὶ μέγιστα οἰκοδομήματα καθελὼν, καὶ ἰκρία πηξάμενος. τὸ γὰρ τοῦ Ταύρου θέατρον ὑπερεφρόνησε. τούτων τε οὖν ἕνεκα, καὶ διὰ τὰς δαπάνας καὶ διὰ τοὺς φόνους, αἰτίαν εἶχε, καὶ ὅτι τὸν Μάκρωνα μετὰ τῆς Ἐννίας, μήτε τοῦ ταύτης ἔρωτος, μήτε τῶν ἐκείνου εὐεργετημάτων, δι᾽ ὧν τά τε ἄλλα καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ μόνῳ συγκατέπραξε, μνησθεὶς, ἔς τε ἑκούσιον δὴ θανάτου ἀνάγκην, καίπερ καὶ τὴν Αἴγυπτόν οἱ προστάξας, καὶ ἐς αἰσχύνην, ἧς αὐτὸς τὸ πλεῖστον μετεῖχε, κατέστησε. προαγωγείας γὰρ ἔγκλημα αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπήγαγε. κἀκ τούτου καὶ ἕτεροι πολλοὶ μὲν, καταψηφισθέντες, οἱ δὲ καὶ πρὶν ἁλῶναι ἐφονεύθησαν· πρόφασιν μὲν, διά τε τοὺς γονέας καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τούς τε ἄλλους τοὺς δι᾽ ἐκείνους ἀπολομένους, τὸ δ᾽ ἀληθὲς, διὰ τὰς οὐσίας. οἵ τε γὰρ θησαυροὶ ἐξανάλωντο, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐξήρκει. ἠλέγχοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν καταμαρτυρούντων σφῶν, καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων ἃ κατακεκαυκέναι ποτὲ ἔφη. καὶ ἑτέρους ἥ τε νόσος ἡ τῷ προτέρῳ ἔτει οἱ συμβᾶσα, καὶ ὁ τῆς Δρουσίλλης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θάνατος ἔφθειρε. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ εἴ τις εἱστίασεν, ἢ ἠσπάσατό τινα, ἢ καὶ ἐλούσατο ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐκολάζετο.

11. Τῇ δὲ Δρουσίλλῃ συνῴκει μὲν Μάρκος Λέ-

σφῶν, καὶ χωρὶς οἱ ἱππεῖς τὸ τέλος, οἵ
παῖδες, τὴν Τροίαν περὶ τὸν τάφον αὐτ
πευσαν, καί οἱ τά τε ἄλλα, ὅσα τῇ τε
δοτο, ἐψηφίσθη, καὶ ἵνα ἀθανατισθῇ,
βουλευτήριον χρυσῆ ἀνατεθῇ, καὶ ἐς τὸ
ρᾷ Ἀφροδίσιον ἄγαλμα αὐτῆς ἰσομέτρητ
θεοῦ ἐπὶ ταῖς ὁμοίαις τιμαῖς ἱερωθῇ· σηκ
οἰκοδομηθῇ, καὶ ἱεραῖς εἰκόσιν οὐχ ὅτι
λὰ καὶ γυναῖκες γεραίρωνται· αἵ τε γυναῖ
ὁσάκις ἂν μαρτυρῶσί τι, ὀμνύωσι, καὶ
νεσίοις αὐτῆς ἑορτή τε ὁμοία τοῖς Μεγαλ
ται, καὶ ἡ γερουσία ἥ τε ἱππὰς ἑστιᾶται.
Πάνθεά τε ὠνομάζετο, καὶ τιμῶν δαιμον
σαις ταῖς πόλεσιν ἠξιοῦτο. Διουΐός τέ τι
βουλευτὴς ἔς τε τὸν οὐρανὸν αὐτὴν ἀνα
καὶ τοῖς θεοῖς συγγιγνομένην ἑωρακένα
ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶν, εἰ ψεύδο
ρασάμενος, τῇ τε τῶν ἄλλων θεῶν ἐπι
καὶ τῇ αὐτῆς ἐκείνης· ἐφ' ᾧ πέντε καὶ εἴκο

μὴ πενθεῖν αὐτὴν, ὡς ἄνθρωπον, ἢ θρηνεῖν, ὡς θεὸν, ἐνεκαλοῦντο. πάρεστι δὲ ἐξ ἑνὸς πάντα τὰ τότε γενόμενα τεκμήρασθαι. τὸν γὰρ πωλήσαντα θερμὸν ὕδωρ ἀπέκτεινεν, ὡς ἀσεβήσαντα.

12. Διαλιπὼν οὖν ὀλίγας ἡμέρας, ἔγημε Λολλίαν Παυλίναν, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς Μέμμιον Ῥηγοῦλον ἐγγυῆσαί οἱ τὴν γυναῖκα ἀναγκάσας, μὴ καὶ ἀνέγγυον αὐτὴν παρὰ τοὺς νόμους λάβῃ. καὶ εὐθύς γε καὶ ἐκείνην ἐξήλασεν. ἐν δὲ τούτῳ, Σοαίμῳ μὲν τὴν τῶν Ἰτυραίων τῶν Ἀράβων, Κότυϊ δὲ τήν τε Ἀρμενίαν τὴν σμικροτέραν, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τῆς Ἀραβίας τινὰ, τῷ τε Ῥυμητάλκῃ τὰ τοῦ Κότυος, καὶ Πολέμωνι τῷ τοῦ Πολέμωνος υἱεῖ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, ψηφισαμένης δὴ τῆς βουλῆς, ἐχαρίσατο· ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐν δίφρῳ μεταξὺ τῶν ὑπάτων καθεζόμενος, καὶ παραπετάσμασι σηρικοῖς, ὥς γέ τινές φασι, χρησάμενος. καὶ μετὰ τοῦτο πηλὸν πολὺν ἐν στενωπῷ τινι ἰδὼν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐς τὸ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τοῦ Φλαβίου ἱμάτιον, ἀγορανομοῦντός τε τότε καὶ τῆς τῶν στενωπῶν καθαριότητος ἐπιμελουμένου, ἐμβληθῆναι. καὶ τοῦτο οὕτω πραχθὲν, παραχρῆμα μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ὤφθη· ὕστερον δὲ, τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τὰ πράγματα τεταραγμένα καὶ πεφυρμένα παραλαβόντος τε καὶ καταστησαμένου, ἔδοξεν οὐκ ἀθεεὶ γεγονέναι, ἀλλ' ἄντικρυς αὐτῷ τὴν πόλιν ὁ Γάϊος πρὸς ἐπανόρθωσιν ἐγκεχειρικέναι.

13. Μετὰ δὲ τοῦτο ὑπατεύσας αὖθις, τὸν μὲν τοῦ Διὸς ἱερέα ἐκώλυσεν ἐν τῷ συνεδρίῳ ὀμόσαι,

θέσθαι τι) μοναρχικώτατος ἐγένετο· ὥστε πάντα ὅσα ὁ Αὔγουστος ἐν τοσούτῳ τῆς ἀρχῆς χρόνῳ μόλις καὶ καθ' ἓν ἕκαστον ψηφισθέντα οἱ ἐδέξατο, ὧν ἔνια ὁ Τιβέριος οὐδ' ὅλως προσήκατο) ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ λαβεῖν. πλὴν γὰρ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπικλήσεως οὐδὲν ἄλλο ἀνεβάλετο· καὶ ἐκείνην δὲ οὐκ ἐς μακρὰν προσεκτήσατο. μοιχικώτατός τε ἀνθρώπων γεγενημένος, καὶ γυναῖκα μίαν μὲν ἐκδιδομένην ἀνδρὶ ἁρπάσας, ἄλλας δὲ συνοικούσας τισὶν ἀποσπάσας, ἔπειτα αὐτὰς πλὴν μιᾶς ἐμίσησε, πάντως που ἂν καὶ ἐκείνην ἤχθηρεν, εἰ ἐπὶ πλεῖον ἐβεβιώκει· ἔς τε τὴν μητέρα, καὶ ἐς τὰς ἀδελφάς, τήν τε τήθην τὴν Ἀντωνίαν πλεῖστα ὅσα εὐσεβῶς ποιήσας (ταύτην τε γὰρ Αὔγουσταν τε εὐθὺς καὶ ἱέρειαν τοῦ Αὐγούστου ἀποδείξας, πάντα αὐτῇ καθάπαξ, ὅσα ταῖς ἀειπαρθένοις ὑπάρχει, ἔδωκε, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ταῦτά τε τὰ τῶν ἀειπαρθένων, καὶ τὸ τὰς ἱπποδρομίας οἱ ἐν τῇ αὐτῇ προεδρίᾳ συνθεᾶσθαι, τό, τε τάς τε εὐχὰς τὰς κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ ὑπὸ τῶν ἱερέων ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ποιουμένας, καὶ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, φέρεσθαι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ὁμοίως, ἔνειμε. τά τε ὀστᾶ τά τε τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀποθανόντων, αὐτός τε πλεύσας, καὶ αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ ἀνελόμενος ἐκόμισε, καὶ ἐς τὸ τοῦ Αὐγούστου μνῆμα κατέθετο, τὸ ἱμάτιον τὸ περιπόρφυρον ἐνδύς, καὶ ῥαβδούχοις τισίν, ὥσπερ ἐν ἐπινικίοις, κοσμηθείς. τά τε ψηφισθέντα κατ' αὐτῶν πάντα ἀπήλειψε, καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας σφίσι πάντας

ἐκόλασε, τούς τε φεύγοντας δι᾽ αὐτοὺς, κατήγαγε.) ταῦτ᾽ οὖν ποιήσας, ἀνοσιώτατος ἀνθρώπων καὶ περὶ τὴν τήθην καὶ περὶ τὰς ἀδελφὰς ἐγένετο. ἐκείνην τε γὰρ, ἐπιτιμήσασάν τι αὐτῷ, ἐς ἀνάγκην ἑκουσίου θανάτου κατέστησε, καὶ τὰς ἀδελφὰς πάσας διαφθείρας, ἐς νῆσον τὰς δύο κατέκλεισεν· ἡ γὰρ τρίτη προαπέθανε. τόν τε Τιβέριον αὐτὸν, ὃν καὶ πάππον προσωνόμαζε, τῶν αὐτῶν τῷ Αὐγούστῳ τιμῶν παρὰ τῆς βουλῆς τυχεῖν ἀξιώσας, ἔπειτα, ἐπειδὴ μὴ παραχρῆμα ἐψηφίσθησαν, (οὔτε γὰρ τιμῆσαι αὐτὸν ὑπομένοντες, οὔτ᾽ ἀτιμάσαι θαρσοῦντες, ἅτε μηδέπω τὴν τοῦ νεανίσκου γνώμην σαφῶς εἰδότες, ἐς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ πάντα ἀνεβάλλοντο) οὐδενὶ ἄλλῳ πλὴν τῇ δημοσίᾳ ταφῇ ἤγαλε· νυκτός τε ἐς τὴν πόλιν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐσαγαγὼν, καὶ ἅμα τῇ ἕῳ προθέμενος. ἐποιήσατο μὲν γὰρ καὶ λόγους ἐπ᾽ αὐτῷ, ἀλλ᾽ οὔτιγε καὶ ἐκεῖνον οὕτως ἐπαινῶν, ὡς τοῦ τε Αὐγούστου καὶ τοῦ Γερμανικοῦ τὸν δῆμον ἀναμιμνήσκων, καὶ ἑαυτὸν αὐτῷ παρακατατιθέμενος.

4. Οὕτω γὰρ καὶ πρὸς πάντα ἐναντίος ἐπεφύκει, ὥστε τὴν μὲν ἀσέλγειαν καὶ τὴν μιαιφονίαν αὐτοῦ (ἐφ᾽ οἷσπερ καὶ διέβαλλεν αὐτὸν) οὐ μόνον ἐζήλωσεν, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβαλεν· ὧν δὲ δὴ ἐπῄνει, οὐδὲν ἐμιμήσατο. πρῶτός τε ὑβρίσας αὐτὸν, καὶ πρῶτος λοιδορήσας, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους, ἐκ τούτου χαριεῖσθαί οἱ νομίσαντας, προπετεστέρᾳ παῤῥησίᾳ χρήσασθαι· ἔπειτα καὶ ἐνεγκωμίαζε καὶ ἐσέμνυνεν, ὥστε καὶ κολάσαι τινὰς ἐφ᾽ οἷς εἰρήκεσαν. καὶ ἐκείνους τε ἅμα, ὡς ἐχθροὺς τοῦ Τιβερίου διὰ

τὰς βλασφημίας, καὶ τοὺς ἀντιποιοῦντας τῆς αὐτῆς, ὡς καὶ φίλους, ἐμίσει. τά τε τῆς ἀσεβείας ἐγκλήματα παύσας, πλείστους ὅσους ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀπώλεσε, καὶ τοῖς συστᾶσιν ἐπί τε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, τούς τε ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τήν τε ὀργὴν ἀφεῖσθαι (ὡς ἔλεγε) καὶ τὰ γράμματα αὐτῶν καταφλέξαι, παμπληθεῖς ἐξ αὐτῶν ἀπέκτεινε. διέφθειρε μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς γράμματά τινα, οὐ μέντοι κἀκεῖνα τὰ αὐτόχειρα τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον ἔχοντα, ἀλλὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ποιήσας. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ εἰκόνας τε ἀπαγορεύσας κατ᾽ ἀρχὰς μηδένα αὐτοῦ ἱστάναι, καὶ ἐς ἀγαλμάτων ποίησιν προσεχώρησε. καὶ [illegible]σθέν ποτε τῇ τύχῃ αὐτοῦ θύεσθαι [illegible] καὶ ἐς στήλην αὐτὸ τοῦτ᾽ ἐγγραφῆναι, καὶ [illegible] ἑαυτῷ καὶ θυσίας, ὡς καὶ θεῷ, γίγνεσθαι ἐκέλευσε. πλήθει τε ἀνθρώπων, καὶ ἐρημίᾳ αὖ ἔχαιρεν· αἰτούμενός τέ τι, καὶ μὴ αἰτούμενος αὖ, ὠργίζετο. ὀξύτατά τε πρὸς πράξεις τινὰς ἐφέρετο, καὶ νωθέστατα ἔστιν ἃ αὐτῶν μετεχειρίζετο. τά τε χρήματα καὶ ἀφειδέστατα ἀνήλισκε, καὶ ῥυπαρώτατα ἠργυρολόγει. τοῖς τε θωπεύουσιν αὐτόν, καὶ τοῖς παῤῥησιαζομένοις τι, καὶ ἤχθετο ὁμοίως καὶ ἥδετο· καὶ πολλοὺς μὲν μεγάλα ἀδικήσαντας οὐκ ἐκόλασε, πολλοὺς δὲ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντας ἀπέσφαξε· τῶν τε ἑταίρων τοὺς μὲν ὑπερεκολάκευε, τοὺς δὲ ὑπερύβριζεν. ὥστε μηδένα μήθ᾽ ὅ, τι εἰπεῖν, μήθ᾽ ὅ, τι ποιῆσαι χρὴ πρὸς αὐτόν, εἰδέναι, ἀλλ᾽ ὅσοι τι καὶ κατώρθωσαν, ἐκ συντυχίας μᾶλλον ἢ γνώμης τυχεῖν αὐτοῦ.

5. Τοιούτῳ μὲν τότε αὐτοκράτορι οἱ Ῥωμαῖοι παρεδόθησαν· ὥστε τὰ Τιβερίου ἔργα, καίπερ χαλεπώτατα δόξαντα γεγονέναι, τοσοῦτον παρὰ τὰ τοῦ Γαΐου, ὅσον τὰ τοῦ Αὐγούστου παρ' ἐκεῖνα, παρενεγκεῖν. Τιβέριος μὲν γάρ, αὐτός τε ἦρχε, καὶ ὑπηρέταις τοῖς ἄλλοις πρός γε τὸ αὐτοῦ βούλημα ἐχρῆτο· Γάϊος δὲ ἤρχετο μὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἁρματηλατούντων καὶ ὑπὸ τῶν ὁπλομαχούντων· ἐδούλευε δὲ καὶ τοῖς ὀρχησταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τὴν σκηνὴν ἔχουσι. τὸν γοῦν Ἀπελλῆν, τὸν εὐδοκιμώτατον τῶν τότε τραγῳδῶν, καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ συνόντα οἱ ἀεὶ εἶχε. κἀκ τούτου χωρὶς μὲν αὐτὸς, χωρὶς δὲ ἐκεῖνοι, πάνθ' ὅσα ἄνθρωποι τοιοῦτοι δυνηθέντες τι τολμήσειαν, ἐπ' ἐξουσίας ἐποίουν. καὶ γὰρ τἆλλα ἐς τὴν ἐπιτήδευσιν αὐτῶν φέροντα, αὐτός τε πολυτελέστατα ἐπὶ πάσῃ προφάσει καὶ διετίθει καὶ καθίστατο, καὶ τοὺς στρατηγοὺς τούς τε ὑπάτους ποιεῖν ἠνάγκαζεν· ὥστε καθ' ἑκάστην ὀλίγου ἡμέραν πάντως τι τοιοῦτον ἄγεσθαι. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν πρῶτα θεατὴς καὶ ἀκροατὴς ἐγίγνετο, συνεσπούδαζέ τέ τισι καὶ ἀντεσπούδαζεν, ὥσπερ τις ἐκ τοῦ ὁμίλου ὤν· καί ποτε δυσκολάνας τι τοῖς ἀντικαθεστηκόσιν, οὐκ ἀπήντησεν ἐπὶ τὴν θέαν. προϊόντος δὲ δὴ τοῦ χρόνου, καὶ ἐς ζήλωμα καὶ ἐς ἀγώνισμα πολλῶν προῆλθεν. ἅρματά τε γὰρ ἤλασε, καὶ ἐμονομάχησεν· ὀρχήσει τε ἐχρήσατο, καὶ τραγῳδίαν ὑπεκρίνατο. καὶ ταῦτα μέν που ἀεὶ ἐποίει. ἅπαξ δέ ποτε τοὺς πρώτους τῆς γερουσίας σπουδῇ νυκτὸς,

ὡς καὶ ἐπ' ἀναγκαῖόν τι βούλευμα μεταπεμψάμενος ὠρχήσατο.

6. Ἐν μὲν οὖν τῷ ἔτει ἐκείνῳ, ἐν ᾧ ὅ, τε Τιβέριος ἐτελεύτησε, καὶ αὐτὸς ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἀντικατέστη, πρῶτον μὲν τοὺς βουλευτάς, παρόντων ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ ἱππέων, τοῦ τε δήμου τινῶν, πολλὰ ἐκολάκευσε· τήν τε ἀρχὴν κοινώσειν σφίσι, καὶ πάνθ' ὅσα ἂν καὶ ἐκείνοις ἀρέσῃ ποιήσειν ὑπέσχετο, καὶ υἱὸς καὶ τρόφιμος αὐτῶν λέγων εἶναι. ἦγε δὲ πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος, ἡμερῶν τεσσάρων καὶ μηνῶν πέντε ἐπιδέων. ἔπειτα τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντας ἀπέλυσεν· ὧν εἷς ἦν Κύϊντος Πομπώνιος, ἑπτὰ ὅλοις ἔτεσιν ἐν τῷ οἰκήματι μεθ' ὑπατείαν κακωθείς· τά τε ἐγκλήματα τῆς ἀσεβείας (οἶσπερ καὶ τὰ μάλιστα πονουμένους σφᾶς ἑώρα) κατέλυσε, καὶ τὰ γράμματα τὰ περὶ αὐτῶν, ὅσα ὁ Τιβέριος κατελελοίπει, συννήσας (ὥς γε ἐσκήπτετο) κατέκαυσεν· εἰπὼν ὅτι, Τοῦτ' ἐποίησα, ἵνα μηδ' ἂν πάνυ ἐθελήσω ποτὲ διά τε τὴν μητέρα καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς μνησικακῆσαι τινὶ, δυνηθῶ αὐτὸν τιμωρήσασθαι. ἐπαινούμενός τε ἐπὶ τούτοις, ἐπειδὴ ἠλπίζετο παντὸς μᾶλλον ἀληθεύσειν, ἅτε μηδὲν διπλοῦν ὑπὸ τῆς νεότητος ἢ φρονεῖν ἢ λέγειν δύνασθαι νομιζόμενος, προσεπηύξησε τὰς ἐλπίδας αὐτῶν, τά τε Κρόνια ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἑορτάζεσθαι κελεύσας, καὶ ὀβολὸν παρ' ἑκάστου τῶν τὸ σιτηρέσιον φερόντων, ἀντὶ τῆς δραχμῆς, ἣν ἐς εἰκόνων ποίησιν ἐδίδοσαν αὐτῷ, λαβών. ἐψηφίσθη μὲν οὖν, καὶ παραχρῆμα αὐτὸν ὑπατεῦσαι, καταλυθέντων τοῦ τε Πρόκλου

καὶ τοῦ Νιγρίνου τῶν τότε ἀρχόντων· καὶ μετὰ τοῦτο κατ' ἔτος ὑπατεύειν. οὐ μὴν καὶ προσεδέξατο αὐτά, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν ἔκμηνον, ἐς ὃν ἀπεδεδείχατο, διῆρξαν, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ὑπάτευσε, τὸν Κλαύδιον τὸν θεῖον προσλαβών. οὗτος γὰρ ἔν τε τοῖς ἱππεῦσι μέχρι τότε ἐξεταζόμενος, καὶ πρεσβευτὴς πρὸς τὸν Γάϊον, μετὰ τὸν τοῦ Τιβερίου θάνατον, ὑπὲρ τῆς ἱππάδος πεμφθείς, τότε πρῶτον, καίπερ ἓξ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη βεβιωκώς, καὶ ὑπάτευσεν ἅμα καὶ ἐβούλευσεν. ὁ δ' οὖν Γάϊος ταῦτά τε ἐπιεικῶς ποιῆσαι ἔδοξε, καὶ τοιαῦτα, ἐπιβὰς τῆς ὑπατείας, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἐδημηγόρησε, τοῦ τε Τιβερίου καθ' ἕκαστον ὧν ἠτιάζετο κατατρέχων, καὶ περὶ ἑαυτοῦ πολλὰ ἐπαγγελλόμενος· ὥστε τὴν γερουσίαν, φοβηθεῖσαν μὴ μεταβάλληται, δόγμα ποιῆσαι, κατ' ἔτος αὐτὰ ἀναγινώσκεσθαι.

7. Ἐκ δὲ τούτου τὸ ἡρῷον τὸ τοῦ Αὐγούστου ὡσίωσε, τὴν ἐπινίκιον στολὴν ἐνδύς· καὶ οἵ τε εὐγενέστατοι παῖδες, ὅσοι γε καὶ ἀμφιθαλεῖς ἦσαν, μετὰ παρθένων ὁμοίων τὸν ὕμνον ᾖσαν, καὶ ἡ βουλὴ σὺν ταῖς γαμεταῖς σφῶν, ὅ, τε δῆμος εἱστιάθη· θέαι τε παντοδαπαὶ ἐγένοντο. τά τε γὰρ τῆς μουσικῆς ἐχόμενα ἐσήχθη, καὶ ἵπποι δύο ἡμέραις ἠγωνίσαντο, τῇ μὲν προτέρᾳ εἰκοσάκις, τῇ δ' ὑστέρᾳ καὶ τετράκις, διὰ τὸ τὰ γενέθλια αὐτοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶναι. ἦν γὰρ ἡ τελευταία τοῦ Αὐγούστου. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτῷ, ἐποίησε. πρότερον γὰρ οὐ πλείω τῶν δώδεκα ἄθλων ἐτίθετο· τότε δὲ καὶ ἄρκτους τετρακο-

σιοι μεθ' ἑτέρων Λιβυκῶν θηρίων τοσούτων ἐσφάγησαν· καὶ οἵ τε εὐγενεῖς παῖδες τὴν Τροίαν ἵππευσαν, καὶ τὸ ἅρμα τὸ πομπικὸν ἐφ' οὗ ἤχθη, ἓξ ἵπποι εἵλκυσαν· ὃ μὴ πώποτε ἐγεγόνει. οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς τοῖς ἡνιόχοις ἀπεσήμηνεν, ἀλλ' ἐκ προέδρας μετά τε τῶν ἀδελφῶν καὶ μετὰ τῶν συνιερέων τῶν Αὐγουστείων συνεθεάσατο. ὅπως τε μηδεμία τινὶ τοῦ μὴ συμφοιτᾶν ἐς τὰ θέατρα πρόφασις εἴη, (καὶ γὰρ ἤσχαλλε δεινῶς εἴ τις αὐτῶν ἀπελείπετο, ἢ καὶ μεσούσης τῆς θέας ἐξανίστατο) τάς τε δίκας ἁπάσας ἀνεβάλετο, καὶ τὰ πένθη πάντα ἐπέσχεν· ὥστε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς τῶν ἀνδρῶν ἐστερημέναις γαμεῖσθαι, καὶ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου, (ἄν γε μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσιν) ἐξεῖναι. καὶ ἵνα μετὰ ῥᾳστώνης βαδίζωσι, καὶ μὴ πράγματα ἔχοιεν ἀσπαζόμενοί τινες αὐτὸν (πρότερον γὰρ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς τὸν αὐτοκράτορα οἱ συντυγχάνοντές οἱ προσηγόρευον) ἀπεῖπε μηδένα ἔτι τοῦτο ποιεῖν. καὶ ἐξῆν καὶ ἀνυποδήτοις βουλομένοις θεάσασθαι· νομιζόμενον μέν που ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, καὶ δικάζειν τινὰς ἐν τῷ θέρει οὕτως, καὶ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἐν ταῖς θεριναῖς πανηγύρεσι γενόμενον, ἐκλειφθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου. τά τε προσκεφάλαια τοῖς βουλευταῖς, ὅπως μὴ ἐπὶ γυμνῶν τῶν σανίδων καθίζωνται, πρῶτον τότε ὑπετέθη· καὶ πίλους σφίσι τὸν Θετταλικὸν τρόπον ἐς τὰ θέατρα φορεῖν, ἵνα μὴ τῇ ἡλιώσει ταλαιπωρῶνται, ἐπετράπη. καὶ εἴ γέ ποτε ἐς ὑπερβολὴν ἐπέφλεξε, τῷ Διριβιτωρίῳ ἀντὶ τοῦ θεάτρου ἰκριωμένῳ ἐχρῶντο. ταῦθ' οὕτως ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἔπρα-

ξε, δύο τε μησὶ καὶ ἡμέραις δώδεκα αὐτὴν σχών. τὸν γὰρ λοιπὸν τῆς ἑξαμήνου χρόνον τοῖς προαποδεδειγμένοις ἐς αὐτὴν ἀπέδωκε.

8. Μετὰ δὲ τοῦτο νοσήσας, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέθανε, τὸν δὲ δὴ Τιβέριον, καίπερ ἔς τε τοὺς ἐφήβους ἐγγραφέντα, καὶ τῆς νεότητος προκριθέντα, καὶ τέλος ἐσποιηθέντα, ἀνεχρήσατο· ἔγκλημα αὐτῷ ἐπαγαγὼν, ὡς καὶ τελευτῆσαι αὐτὸν καὶ εὐξαμένῳ καὶ προσδοκήσαντι. ἀφ' οὗ καὶ ἄλλους γε συχνοὺς ἐφόνευσεν. ὁ γὰρ Ἀντιόχῳ τε τοῦ Ἀντιόχου τὴν Κομμαγηνὴν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔσχε, καὶ προσέτι καὶ τὰ παραθαλάσσια τῆς Κιλικίας δοὺς, καὶ Ἀγρίππαν τὸν τοῦ Ἡρώδου ἔγγονον λύσας τε (ὑπὸ γὰρ τοῦ Τιβερίου ἐδέδετο) καὶ τῇ τοῦ πάππου ἀρχῇ προστάξας, τὸν ἀδελφὸν ἢ καὶ τὸν υἱὸν οὐχ ὅτι τῶν πατρῴων ἀπεστέρησεν, ἀλλὰ καὶ κατέσφαξε· καὶ οὐδὲ ἐπέστειλέ τι περὶ αὐτοῦ τῇ βουλῇ. ὅπερ που καὶ ἐπ' ἄλλων μετὰ τοῦτο πολλῶν ἐποίησεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν, ὡς καὶ τῇ ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ ἐφεδρεύσας, ἀπώλετο· Πούπλιος δὲ Ἀφράνιος Πότιτος, δημότης τε ὢν, καὶ ὑπὸ μωρᾶς κολακείας οὐ μόνον ἐθελοντὴς, ἀλλὰ καὶ ἔνορκος, ἄν γε ὁ Γάϊος σωθῇ, τελευτήσειν ὑποσχόμενος· Ἀτάνιός τέ τις Σεκοῦνδος, ἱππεύς τε ὢν, καὶ μονομαχήσειν ἐπαγγειλάμενος· ἀντὶ τῶν χρημάτων ἃ ἤλπιζον παρ' αὐτοῦ, ὡς καὶ ἀντίψυχοί οἱ ἀποθανεῖν ἐθελήσαντες, λήψεσθαι, ἀποδοῦναι τὴν ὑπόσχεσιν ἠναγκάσθησαν, ἵνα μὴ ἐπιορκήσωσι. καὶ τούτοις μὲν αὕτη αἰτία τοῦ θανάτου ἐγένετο. ὁ δὲ δὴ πενθερὸς

αὐτοῦ Μάρκος Σιλανὸς, οὔθ᾿ ὑποσχόμενός τι, οὔτε κατομόσας, ὅμως ἐπειδὴ βαρὺς αὐτῷ ὑπό τε τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπὸ τῆς συγγενείας ἦν, καὶ διὰ τοῦτο περιϋβρίζετο, ἑαυτὸν κατεχρήσατο. ὁ μὲν γὰρ Τιβέριος οὕτως αὐτὸν ἐτίμησεν, ὥστε μήτε ἔκκλητόν ποτε ἀπ᾿ αὐτοῦ δικάσαι ἐθελῆσαι, ἀλλ᾿ ἐκείνῳ πάντα αὖθις τὰ τοιαῦτα ἐγχειρίσαι. ὁ δὲ δὴ Γάϊος τά τε ἄλλα ἰσχυρῶς προεπηλάκιζε, καίτοι οὕτω καλῶς περὶ αὐτοῦ φρονῶν, ὥστε καὶ χρυσοῦν αὐτὸν πρόβατον ὀνομάζειν· καὶ ὅπως μηκέτι πρῶτος ἐπιψηφίζηται, (ἐν ᾧ που καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ ἀξίωμα ὑφ᾿ ἁπάντων τῶν ὑπάτων ἐτιμᾶτο) κατέλυσε τὸ πρῶτον τινὰ τῶν ὑπατευκότων, ἢ δεύτερον, πρὸς τὸ τοῖς τὴν γνώμην ἐπάγουσι δοκοῦν, ψηφίζεσθαι· καὶ κατεστήσατο ἐκ τοῦ ἴσου τοῖς ἄλλοις καὶ ἐκείνους ἐν τῇ τάξει τῆς ἀρχῆς, ἣν ἦρξαν, ἀποφαίνεσθαι. τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ ἐκβαλὼν, ἔγημε Κορνηλίαν Ὀρεστίναν, ἣν ἥρπασεν ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις, οὓς τῷ ἐγγεγυημένῳ αὐτὴν Γαΐῳ Καλπουρνίῳ Πείσωνι συνεώρταζε. πρὶν δὲ δύο μῆνας ἐξελθεῖν, ἀμφοτέρους σφᾶς, ὡς καὶ συγγιγνομένους ἀλλήλοις, ἐξώρισε· καὶ τῷ γε Πείσωνι δέκα δούλους ἐπάγεσθαι ἐπιτρέψας, εἶτ᾿ ἐπειδὴ πλείονας ᾐτήσατο, ἀφῆκεν ὅσοις ἂν ἐθελήσῃ χρήσασθαι, εἰπὼν ὅτι, Καὶ στρατιῶται τοσοῦτοι σοὶ συνέσονται.

9. Τῷ δ᾿ ἑξῆς ἔτει, ὕπατοι Μάρκος τε Ἰουλιανὸς καὶ Πούπλιος Νώνιος ἐκ τῶν προαποδεδειγμένων ἐγένοντο. καὶ οἱ ὅρκοι περὶ μὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Τιβερίου πραχθέντων οὐκ ἐπήχθησαν, καὶ διὰ

τοῦτο οὐδενὶ γίγνονται. οὐ γάρ ἐστιν ὅστις αὐτὸν ἐν τοῖς αὐταρχήσασιν ἐς τὴν τῆς οἰκίας νόμισιν κατιλέγει. περὶ δὲ δὴ τοῦ Αὐγούστου τοῦ τε Γαΐου τά τε ἄλλα ὥσπερ εἴθιστο, καὶ ὅτι καὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ ἐκεῖνον καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ προτιμήσουσιν, ὤμοσαν, καὶ τάς τε εὐχὰς ὑπὲρ πάντων αὐτῶν ὁμοίως ἐποιήσαντο. ἐν δ᾽ οὖν τῇ νουμηνίᾳ αὐτῇ Μαχάων τις δοῦλος ἐπί τε τὴν κλίνην τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίνου ἐπανέβη, κἀντεῦθεν πολλὰ ἀπομαντευσάμενος καὶ δεινὰ, κυνίδιόν τέ τι ὃ ἐσενηνόχει ἀπέκτεινε, καὶ ἑαυτὸν ἔσφαξε. Γάϊος δὲ καλὰ μὲν ἐπαίνου τε ἄξια τάδε ἔπραξε. τούς τε λογισμοὺς τῶν δημοσίων χρημάτων μὴ ἐκτεθειμένους ἐν τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὁ Τιβέριος ἐξεδήμησε, πάντας κατὰ τὸν Αὔγουστον προέγραψε· καὶ ἐμπρησίν τινα μετὰ τῶν στρατιωτῶν κατασβέσας, ἐπήρκεσε τοῖς ζημιωθεῖσι. τοῦ τε τέλους τοῦ τῶν ἱππέων ὀλιγανδροῦντος, τοὺς πρώτους ἐξ ἁπάσης καὶ τῆς ἔξω ἀρχῆς τοῖς τε συγγενέσι καὶ ταῖς περιουσίαις μεταπεμψάμενος κατελέξατο· καί τισιν αὐτῶν καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ βουλευτικῇ, καὶ πρὶν ἄρξαι τινὰ ἀρχὴν, δι᾽ ἧς ἐς τὴν γερουσίαν ἐσερχόμεθα, χρῆσθαί τι ἐπὶ τῇ τῆς βουλῆς ἐλπίδι ἔδωκε. πρότερον γὰρ μόνοις (ὡς ἔοικε) πως τοῖς ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ φύλου γεγενημένοις τοῦτο ποιεῖν ἐξῆν. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσιν ἤρεσεν. ὅτι τὰς ἀρχαιρεσίας τῷ τε δήμῳ καὶ τῷ πλήθει ἀποδέδωκε, λύσας ὅσα περὶ αὐτῶν ὁ Τιβέριος ὡρίκει· καὶ τὸ τέλος τῆς ἑκατοστῆς κατέλυσε· γυμνικόν τέ τινα ἀγῶνα ποιήσας, διέῤῥιψε σύμβολα,

αρχαι αυθις γενωνται, και τα οντα ε
τε ἰδικαὶ πρόσοδοι παυσθῶσι, πολλὰ κ
βήσεται.

10. Ἐπαίτια δὲ δὴ πρὸς πάντων
ἐξειργάσατο. πλείστους ὅσους ὁπλομ
σε. καὶ γὰρ καὶ καθ' ἕνα καὶ ἀθρόους
ξει καθάπερ τινὶ, ἀγωνίσασθαι σφᾶς ἠ
ρὰ τῆς βουλῆς δὴ τοῦτο αἰτήσας· τὸ δ
νενομοθετημένου, πάνθ' ὅσα βούλοιτο
ἀποκτεῖναι τῶν τε ἄλλων πολλοὺς, κα
ἓξ καὶ εἴκοσι, τοὺς μὲν τὰς οὐσίας κα
τοὺς δὲ, καὶ ἄλλως ὁπλομαχίαν ἠσκηκ
οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων οὕτω τ
περ δεινὸν ὂν) ἀλλ' ὅτι τοῖς τε φόνοις
ἔχαιρε καὶ τῆς τοῦ αἵματος θέας ἀπ
ὑπὸ δὲ δὴ τῆς αὐτῆς ὠμότητος, ἐπιλε
τῶν τοῖς θηρίοις ἐκ καταδίκης διδομένω
ἐκ τοῦ ὄχλου τοῦ τοῖς ἰκρίοις προσεστη
πασθῆναί τέ τινας καὶ παραβληθῆναι

θεῖρξε, κἀνταῦθα διέφθειρεν. ἐποίησε δὲ τοὺς ἀγῶνας τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς Σεπτοῖς, πᾶν τὸ χωρίον ἐκεῖνο διορύξας καὶ ὕδατος πληρώσας, ἵνα μίαν ναῦν ἐσαγάγῃ· ἔπειτα δὲ καὶ ἑτέρωθι, πλεῖστά τε καὶ μέγιστα οἰκοδομήματα καθελὼν, καὶ ἰκρία πηξάμενος. τὸ γὰρ τοῦ Ταύρου θέατρον ὑπερεφρόνησε. τούτων τε οὖν ἕνεκα, καὶ διὰ τὰς δαπάνας καὶ διὰ τοὺς φόνους, αἰτίαν εἶχε, καὶ ὅτι τὸν Μάκρωνα μετὰ τῆς Ἐννίας, μήτε τοῦ ταύτης ἔρωτος, μήτε τῶν ἐκείνου εὐεργετημάτων, δι' ὧν τά τε ἄλλα καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ μόνῳ συγκατέπραξε, μνησθεὶς, ἔς τε ἑκούσιον δὴ θανάτου ἀνάγκην, καίπερ καὶ τὴν Αἴγυπτόν οἱ προστάξας, καὶ ἐς αἰσχύνην, ἧς αὐτὸς τὸ πλεῖστον μετεῖχε, κατέστησε. προαγωγείας γὰρ ἔγκλημα αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπήγαγε. κἀκ τούτου καὶ ἕτεροι πολλοὶ μὲν, καταψηφισθέντες, οἱ δὲ καὶ πρὶν ἁλῶναι ἐφονεύθησαν· πρόφασιν μὲν, διά τε τοὺς γονέας καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τούς τε ἄλλους τοὺς δι' ἐκείνους ἀπολομένους, τὸ δ' ἀληθὲς, διὰ τὰς οὐσίας. οἵ τε γὰρ θησαυροὶ ἐξανάλωντο, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐξήρκει. ἠλέγχοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν καταμαρτυρούντων σφῶν, καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων ἃ κατακεκαυκέναι ποτὲ ἔφη. καὶ ἑτέρους ἥ τε νόσος ἡ τῷ προτέρῳ ἔτει οἱ συμβᾶσα, καὶ ὁ τῆς Δρουσίλλης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θάνατος ἔφθειρε. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ εἴ τις εἱστίασεν, ἢ ἠσπάσατό τινα, ἢ καὶ ἐλούσατο ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐκολάζετο.

11. Τῇ δὲ Δρουσίλλῃ συνῴκει μὲν Μάρκος Λε-

καὶ ἐξ αὐτῶν πλεῖστα τοῖς ἀρχ[illegible]
καὶ τῷ μὲν φαύλῳ ἐχαρίσατο, [illegible]
ἐλύπησε, λογισαμένους ὅτι κἂν [illegible]
ἀρχαὶ αὖθις γένωνται, καὶ τὰ [illegible]
τε ἰδιαὶ πρόσοδοι παυσθῶσι, πα[illegible]
ῥήσεται.

10. Ἐπαίτια δὲ δὴ πρὸς πα[illegible]
ἐξειργάσατο. πλείστους ὅσους ὁπ[illegible]
σε. καὶ γὰρ καὶ καθ' ἕνα καὶ ἀθρό[illegible]
ξει καθάπερ τινὶ, ἀγωνίσασθαι σφα[illegible]
ρὰ τῆς βουλῆς δὴ τοῦτο αἰτήσας· τε[illegible]
νενομοθετημένου, πάνθ' ὅσα βούλοι[illegible]
ἀποκτεῖναι τῶν τε ἄλλων πολλοὺς, [illegible]
ἓξ καὶ εἴκοσι, τοὺς μὲν τὰς οὐσίας [illegible]
τοὺς δὲ, καὶ ἄλλως ὁπλομαχίαν ἤσκη[illegible]
οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων οὕτω [illegible]
περ δεινὸν ὂν) ἀλλ' ὅτι τοῖς τε φόνοις [illegible]
ἔχαιρε καὶ τῆς τοῦ αἵματος θέας ἀπλ[illegible]
ὑπὸ δὲ δὴ τῆς αὐτῆς ὠμότητος, ἐπιλειπ[illegible]
τῶν τοῖς θηρίοις ἐκ καταδίκης διδομένων
ἐκ τοῦ ὄχλου τοῦ τοῖς ἰκρίοις προσεστηκό[illegible]
πασθῆναί τέ τινας καὶ παραβληθῆναι σ[illegible]
ὅπως γε μήτε ἐπιβοήσασθαι μήτε αἰτιά[illegible]
δυνηθῶσι, τὰς γλώσσας αὐτῶν προαπέτεμ[illegible]
ἱππέων τινὰ τῶν ἐπιφανῶν μονομαχῆσαί τε
ὑβρίσαντα τὴν μητέρα αὐτοῦ τὴν Ἀγριππῖν[illegible]
γκασε, καὶ νικήσαντα κατηγόροις παρέδω[illegible]
ἀπέσφαξε. τόν τε πατέρα αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικ[illegible]
ἔς τε γαλεάγραν, ὥσπερ καὶ ἄλλους συχνοὺ[illegible]

θεῖρξε, κἀνταῦθα διέφθειρεν. ἐποίησε δὲ τους ἀγῶνας τούτους τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς Σεπτοῖς, πᾶν τὸ χωρίον ἐκεῖνο διορύξας καὶ ὕδατος πληρώσας, ἵνα μίαν ναῦν ἐσαγάγῃ· ἔπειτα δὲ καὶ ἑτέρωθι, πλεῖστά τε καὶ μέγιστα οἰκοδομήματα καθελὼν, καὶ ἴκρία πηξάμενος. τὸ γὰρ τοῦ Ταύρου θέατρον ὑπερεφρόνησε. τούτων τε οὖν ἕνεκα, καὶ διὰ τὰς δαπάνας καὶ διὰ τοὺς φόνους, αἰτίαν εἶχε, καὶ ὅτι τὸν Μάκρωνα μετὰ τῆς Ἐννίας, μήτε τοῦ ταύτης ἔρωτος, μήτε τῶν ἐκείνου εὐεργετημάτων, δι᾽ ὧν τά τε ἄλλα καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ μόνῳ συγκατέπραξε, μνησθεὶς, ἔς τε ἑκούσιον δὴ θανάτου ἀνάγκην, καίπερ καὶ τὴν Αἴγυπτόν οἱ προστάξας, καὶ ἐς αἰσχύνην, ἧς αὐτὸς τὸ πλεῖστον μετεῖχε, κατέστησε. προαγωγείας γὰρ ἔγκλημα αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπήγαγε. κἀκ τούτου καὶ ἕτεροι πολλοὶ μὲν, καταψηφισθέντες, οἱ δὲ καὶ πρὶν ἁλῶναι ἐφονεύθησαν· πρόφασιν μὲν, διά τε τοὺς γονέας καὶ διὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τούς τε ἄλλους τοὺς δι᾽ ἐκείνους ἀπολομένους, τὸ δ᾽ ἀληθὲς, διὰ τὰς οὐσίας. οἵ τε γὰρ θησαυροὶ ἐξανάλωντο, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐξήρκει. ἠλέγχοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν καταμαρτυρούντων σφῶν, καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων ἃ κατακεκαυκέναι ποτὲ ἔφη. καὶ ἑτέρους ἥ τε νόσος ἡ τῷ προτέρῳ ἔτει οἱ συμβᾶσα, καὶ ὁ τῆς Δρουσίλλης τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ θάνατος ἔφθειρε. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ εἴ τις εἱστίασεν, ἢ ἠσπάσατό τινα, ἢ καὶ ἐλούσατο ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐκολάζετο.

11. Τῇ δὲ Δρουσίλλῃ συνῴκει μὲν Μάρκος Αἰ-



σφῶν, καὶ χωρὶς οἱ ἱππεῖς τὸ τέλος, οἱ
παῖδες, τὴν Τροίαν περὶ τὸν τάφον αἱ
πευσαν, καί οἱ τά τε ἄλλα, ὅσα τῇ τε
δοτο, ἐψηφίσθη, καὶ ἵνα ἀθανατισθῇ,
βουλευτήριον χρυσῆ ἀνατεθῇ, καὶ ἐς τὸ
ρᾷ Ἀφροδίσιον ἄγαλμα αὐτῆς ἰσομέτρη
θεοῦ ἐπὶ ταῖς ὁμοίαις τιμαῖς ἱερωθῇ· ση
οἰκοδομηθῇ, καὶ ἱεραῖς εἰκόσιν οὐχ ὅτι
λὰ καὶ γυναῖκες γεραίρωνται· αἵ τε γυνα
ὁσάκις ἂν μαρτυρῶσί τι, ὀμνύωσι, καὶ
νεσίοις αὐτῆς ἑορτή τε ὁμοία τοῖς Μεγαλ
ται, καὶ ἡ γερουσία ἥ τε ἱππὰς ἑστιᾶται
Πάνθεά τε ὠνομάζετο, καὶ τιμῶν δαιμο
σαις ταῖς πόλεσιν ἠξιοῦτο. Διουΐός τέ τ
βουλευτὴς ἔς τε τὸν οὐρανὸν αὐτὴν ἀνα
καὶ τοῖς θεοῖς συγγιγνομένην ἑωρακέν
ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶν, εἰ ψεύδ
ρασάμενος, τῇ τε τῶν ἄλλων θεῶν ἐπ

μὴ πενθεῖν αὐτὴν, ὡς ἄνθρωπον, ἢ θρηνεῖν, ὡς θεὸν, ἐνεκαλοῦντο. πάρεστι δὲ ἐξ ἑνὸς πάντα τὰ τότε γενόμενα τεκμήρασθαι. τὸν γὰρ πωλήσαντα θερμὸν ὕδωρ ἀπέκτεινεν, ὡς ἀσεβήσαντα.

12. Διαλιπὼν οὖν ὀλίγας ἡμέρας, ἔγημε Λολλίαν Παυλῖναν, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς Μέμμιον Ῥηγοῦλον ἐγγυῆσαί οἱ τὴν γυναῖκα ἀναγκάσας, μὴ καὶ ἀνέγγυον αὐτὴν παρὰ τοὺς νόμους λάβῃ. καὶ εὐθύς γε καὶ ἐκείνην ἐξήλασεν. ἐν δὲ τούτῳ, Σοαίμῳ μὲν τὴν τῶν Ἰτυραίων τῶν Ἀράβων, Κότυϊ δὲ τήν τε Ἀρμενίαν τὴν σμικροτέραν, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τῆς Ἀραβίας τινὰ, τῷ τε Ῥυμητάλκῃ τὰ τοῦ Κότυος, καὶ Πολέμωνι τῷ τοῦ Πολέμωνος υἱεῖ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, ψηφισαμένης δὴ τῆς βουλῆς, ἐχαρίσατο· ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐν δίφρῳ μεταξὺ τῶν ὑπάτων καθεζόμενος, καὶ παραπετάσμασι σηρικοῖς, ὥς γέ τινές φασι, χρησάμενος. καὶ μετὰ τοῦτο πηλὸν πολὺν ἐν στενωπῷ τινι ἰδὼν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐς τὸ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τοῦ Φλαβίου ἱμάτιον, ἀγορανομοῦντός τε τότε καὶ τῆς τῶν στενωπῶν καθαριότητος ἐπιμελουμένου, ἐμβληθῆναι. καὶ τοῦτο οὕτω πραχθὲν, παραχρῆμα μὲν οὐδενὶ λόγῳ ὤφθη· ὕστερον δὲ, τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τὰ πράγματα τεταραγμένα καὶ πεφυρμένα παραλαβόντος τε καὶ καταστησαμένου, ἔδοξεν οὐκ ἀθεεὶ γενέσθαι, ἀλλ' ἄντικρυς αὐτῷ τὴν πόλιν ὁ Γάϊος ἐς ἐπανόρθωσιν ἐγκεχειρικέναι.

13. Μετὰ δὲ τοῦτο ὑπατεύσας αὖθις, τὸν μὲν Διὸς ἱερέα ἐκώλυσεν ἐν τῷ συνεδρίῳ ὀμόσαι,

(ἰδίᾳ γὰρ καὶ τότε, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Τιβερ
δρομον ἐποιοῦντο) αὐτὸς δὲ καὶ ἐνισταμέν
ἀρχήν, καὶ ἀπαλλαττόμενος ἀπ' αὐτῆς,
ἄλλοις ἀπὸ τοῦ βήματος (ὃ δὴ καὶ μεῖζον
τέρου ἐπεποίητο) ὤμοσε. τριάκοντα δὲ δὴ
ἦρξε, καίτοι Λουκίῳ Ἀπρωνίῳ τῷ συνάρχ
μῆνας ἐπιτρέψας· καὶ αὐτὸν Σαγκούινιος Μ
πολιαρχῶν διεδέξατο. καὶ ἔν τε ἐκείναις καὶ
ἔπειτα πολλοὶ μὲν τῶν πρώτων κατεδικάσθ
(συχνοὶ γὰρ δὴ καὶ τῶν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀφ
των, δι' αὐτὰ ἐκεῖνα, δι' ἃ ὑπὸ τοῦ Τιβερίου
δεντο, ἐκολάσθησαν), πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων
νομαχήσαντες ἀπώλοντο. καὶ ἦν ἔξω τῶν φόνων
δέν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῷ πλήθει ἔτι τι ἐχαρίζετο,
λὰ καὶ πάνυ πρὸς πάντα ὅσα ἐβούλετο ἀντέπραττ
καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι πᾶσι τοῖς ἐπιθυμήμασ
αὐτοῦ ἀντέσπευδον· καὶ ἦν καὶ ἀκούειν καὶ ὁρᾶ
οἷα ἂν ἐν τῷ τοιούτῳ ὁ μέν, ὀργιζόμενος, οἱ δ', ἀν
ταγωνιζόμενοι, καὶ εἴποιεν καὶ πράξοιεν. οὐ μέν-
τοι καὶ ἐξ ἴσου σφίσι τὸ πρᾶγμα ἐγίγνετο· οἱ μὲν
γὰρ ἔξω τοῦ λαλεῖν, ἢ καὶ τοῖς σχήμασί τι προσεν-
δείκνυσθαι, οὐδὲν ἐδύναντο· ὁ δὲ δὴ Γάϊος συ-
χνοὺς μὲν καὶ μεταξὺ θεωμένους κατασπῶν, συχνοὺς
δὲ καὶ ἀπηλλαγμένους ἐκ τῶν θεάτρων συλλαμβά-
νων, ἀπώλλυεν. αἰτίαι δὲ ἐς τὰ μάλιστα τῆς ὀργῆς
αὐτῷ ἐγίγνοντο, ὅτι τε μὴ σπουδῇ συνεφοίτων, (ἄλ-
λοτε γὰρ ἄλλῃ ὥρᾳ παρὰ τὰ προηγγελμένα ἀπαν-
τῶντος αὐτοῦ, καὶ τοτὲ μὲν ἔτι νυκτός, ἀποκναιό-
μενοι ἐκακοῦντο) καὶ ὅτι μήτε ἀεὶ πάντας τοὺς ἀρί

σκοντας αὐτῷ ἐπῄνουν, καί τινας καὶ τῶν ἐναντίων ἔστιν ὅτε ἐτίμων. καὶ προσέτι καὶ ἐπ' ἐκείνῳ δεινῶς ἠγανάκτει, ὅτι μεγαλύνοντες αὐτὸν ἐπεβόων, νεανίσκε Αὔγουστε. οὐ γὰρ μακαρίζεσθαι ὅτι νέος ὢν ἐμονάρχει, ἀλλ' ἐγκαλεῖσθαι ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡλικίᾳ τηλικαύτην ἀρχὴν εἶχεν, ἡγεῖτο. καὶ ταῦτα μὲν ἀεὶ ἐποίει· καί ποτε παντὶ τῷ δήμῳ ἀπειλῶν εἶπεν, Εἴθε ἕνα αὐχένα εἴχετε. τότε δὲ ἐπειδὴ παρωξύνθη τι οἷον εἰώθει, δυσχεράναν τὸ πλῆθος τῆς τε θέας ἠμέλησε, καὶ ἐπὶ τοὺς συκοφαντοῦντας ἐτράπετο· καὶ αὐτοὺς ἐπὶ πολὺ σφοδρῶς βοῶντες ἐζήτουν. καὶ ὃς ἀγανακτήσας, ἀπεκρίνατο μὲν σφίσιν οὐδὲν, προστάξας δὲ ἑτέροις τισὶ τοὺς ἀγῶνας ποιεῖν, ἐς Καμπανίαν ἀπῆρε· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπανελθὼν πρὸς τὰ τῆς Δρουσίλλης γενέσια, ἄγαλμά τε αὐτῆς ἐπ' ἐλεφάντων ἐν ἁρμαμάξῃ ἐς τὸν ἱππόδρομον ἐσήγαγε, καὶ θέαν τῷ δήμῳ προῖκα ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀπένειμε· καὶ αὐτῷ τῇ μὲν προτέρᾳ ἄρκτοι, πρὸς ταῖς τῶν ἵππων ἁμίλλαις, πεντακόσιοι ἐσφάγησαν, τῇ δ' ἑτέρᾳ Λιβυκὰ θηρία ἴσα ἀνηλώθη. καὶ παγκρατιασταὶ ἐν πολλοῖς ἅμα τόποις ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ δῆμος εἱστιάθη, τοῖς τε βουλευταῖς ταῖς τε γυναιξὶν αὐτῶν δωρεὰ ἐδόθη. ***

14. Ταῦτά τε ἅμα, ὡς καὶ πάνυ πενόμενος, ἐφόνευε, καί τινα καὶ ἕτερον τοιόνδε χρηματισμὸν προσεπεξεῦρε. τοὺς γὰρ περιγενομένους τῶν μονομάχων τοῖς τε ὑπάτοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τοῖς τε ἄλλοις, οὐχ ὅτι τοῖς ἐθέλουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ ἄκοντας βιαζόμενος ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις καὶ τὰ

τοιαῦτα ποιεῖν, καὶ δὴ καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῷ τῷ ταξιαρχουμένοις ἐπιμέλεσθαι, (δύο γὰρ στρατηγοὺς ἐς τοὺς ὁπλομαχικοὺς ἀγῶνας, ὥσπερ ποτὲ ἐγεγόνεσαν, ἀποδεχθῆναι ἐκέλευσεν) πάντας ἐπιτιμῶν ἀπεδίδοτο, αὐτός τε ἐπὶ τοῦ πρατηρίου καθεζόμενος, καὶ αὐτὸς ὑπερβάλλων. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοθεν ἀφικνούμενοι ἀντωνοῦντο αὐτοῖς· καὶ μάλισθ' ὅτι ἐξεγεγόνει τοῖς βουλομένοις καὶ ὑπὲρ τὸν νόμον τῷ ἀριθμῷ τῶν μονομαχούντων χρῆσθαι, καὶ πολλάκις καὶ αὐτὸς ἐπεφοίτα σφίσιν. ὥσθ' οἱ μὲν, καὶ δεόμενοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ, χαριεῖσθαι αὐτῷ νομίζοντες, οἱ δὲ οἱ γε πλείους, ὅσοι ἐν δόξῃ περιουσίας ἦσαν, ἀναλῶσαί τι τῶν ὑπαρχόντων ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὅπως πενέστεροι γενόμενοι περισωθῶσι, ἀθλητὰς μεγάλων αὐτοὺς χρημάτων ἠγόρασαν. κἀκεῖνα μὲν ποιήσας, ἔπειτα τούς τε ἀρίστους καὶ παρὰ ἐνδοξοτάτους σφῶν φαρμάκῳ διέφθειρε. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων τῶν τε ἡνιόχων τῶν ἀντιστασιωτῶν ἐποίει. ἰσχυρῶς γὰρ τῷ τὴν βατραχίδα ἐνδύνοντι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀπὸ τοῦ χρώματος τῷ πρασίνῳ καλουμένῳ προσέκειτο· ὥστε καὶ νῦν ἔτι Γαϊανὸν ἀπ' αὐτοῦ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ τὰ ἅρματα ἤσκει, καλεῖσθαι. καὶ ἕνα γε τῶν ἵππων, ὃν Ἰγκίτατον ὠνόμαζε, καὶ ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλει, χρυσᾶς τε αὐτῷ κριθὰς παρέβαλλε, καὶ οἶνον ἐν χρυσοῖς ἐκπώμασι προὔπινε· τήν τε σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ τὴν τύχην ὤμνυε, καὶ προσυπισχνεῖτο καὶ ὕπατον αὐτὸν ἀποδείξειν. καὶ πάντως ἂν καὶ τοῦτο ἐπεποιήκει, εἰ πλείω χρόνον ἐζήκει.

15. Ἐς δ' οὖν τοὺς πόρους τῶν χρημάτων πρότερον μὲν ἐψήφιστο, ὅπως ὅσοι τινὰ τῷ Τιβερίῳ καταλιπεῖν ἐθελήσαντες περιῆσαν, τῷ Γαΐῳ αὐτὰ τελευτῶντες χαρίσωνται. ἵνα γὰρ μὴ καὶ παρὰ τοὺς νόμους καὶ κληρονομεῖν καὶ δωρήματα τοιαῦτα λαμβάνειν (ὅτι μήτε γυναῖκα τότε γε μήτε παῖδας εἶχε) δύνασθαι δοκῇ, δόγμα τι προέθετο. ἐν δὲ τῷ παρόντι πάσας ἁπλῶς τὰς τῶν ἐν τοῖς ἑκατοντάρχοις ἐστρατευμένων οὐσίας, ὅσοι μετὰ τὰ ἐπινίκια, ἃ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔπεμψεν, ἄλλῳ τινὶ αὐτάς, καὶ μὴ τῷ αὐτοκράτορι, κατελελοίπεσαν, αὐτὸς ἑαυτῷ καὶ ἄνευ ψηφίσματος εἰσέπραξε. καὶ ἐπειδὴ μηδὲ ταῦτα ἐξεκνεῖτο, τρίτην τοιαύτην ἀφορμὴν ἀργυρισμοῦ ἐπενόησε· Γναῖος Δομίτιος Κορβούλων βουλευτής, κακῶς ἐπὶ τοῦ Τιβερίου τὰς ὁδοὺς ἐχούσας ὁρῶν, τοῖς τε ἐπιμεληταῖς αὐτῶν ἀεί ποτε ἐνέκειτο, καὶ προσέτι καὶ τῇ γερουσίᾳ ὀχληρὸς ὑπὲρ αὐτῶν ἐγίγνετο. τοῦτον οὖν παραλαβών, ἐπέθετο δι' αὐτοῦ πᾶσιν οὐχ ὅτι τοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τεθνηκόσιν, ὅσοι ποτὲ ἐπιστάται τῶν ὁδῶν ἐγεγόνεισαν, καὶ χρήματα ἐς τὰς κατασκευὰς αὐτῶν εἰλήφεισαν· ἐκείνους τε καὶ τοὺς ἐργολαβήσαντάς τι παρ' αὐτῶν, ὡς οὐδὲν δὴ δαπανήσαντας ἐζημίου. ἐφ' οὗ δὴ ὁ Κορβούλων τότε μὲν ὑπάτευσεν, ὕστερον δὲ ἐπὶ Κλαυδίου αἰτίαν ἔσχε καὶ εὐθύνθη. ὁ γὰρ Κλαύδιος οὔτε τὰ ὑποφειληθέντα ἀπῄτησε, καὶ τὰ δεδομένα, τὰ μὲν ἐκ τοῦ δημοσίου, τὰ δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Κορβούλωνος εἰσπράξας, ἀπέδωκε τοῖς ζημιωθεῖσι. τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δ' οὗτοί τε ὡς ἑκα-

οὐσιῶν ἐκληρονόμει.

16. Μέχρι μὲν οὖν τοῦ χρόνου τ
τὸν Τιβέριον ἀεὶ καὶ πρὸς πάντας κα
τοῖς ἄλλοις τοῖς κατηγοροῦσιν αὐτό
δημοσίᾳ οὐχ ὅσον οὐκ ἐπετίμα, ἀλ
τότε δὲ ἐσελθὼν ἐς τὸ βουλευτήριον, π
νον ἐπήνεσεν, ὡς οὐκ ὀρθῶς αὐτ
„Ἐμοὶ μὲν γὰρ (ἔφη) αὐτοκράτορι ὄ
ποιεῖν ἔξεστιν, ὑμεῖς δὲ δὴ οὐ μόνον
τὸν ἄρξαντά ποτε ὑμῶν οὕτω διακεί
τούτου καθ᾽ ἕκαστον τῶν ἀπολωλότων
φαινεν, ὥς γε ἐδόκει, τοὺς βουλευτα
ὀλέθρου τοῖς πλείστοις αὐτῶν γεγονότ
ὅτι κατηγόρησαν σφῶν, τοὺς δὲ, ὅτ
ρησαν· πάντας δὲ, ὅτι κατεψηφίσαν
τά τε ὡς ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τῶν γραμμ
πεποιηκέναι ποτὲ ἔφη, ἐπανέγνω δια

καὶ ἐμὲ μηδὲν χρηστὸν παρ᾽ ὑμῶν προσδέχεσθαι.“ Τοιαῦτα ἄττα εἰπὼν, αὐτὸν δὴ τὸν Τιβέριον τῷ λόγῳ παρήγαγε, λέγοντά οἱ, ὅτι, „Καὶ καλῶς καὶ ἀληθῶς πάντα ταῦτα εἴρηκας· καὶ διὰ τοῦτο μήτε φιλήσῃς τινὰ αὐτῶν, μήτε φείσῃ τινός. πάντες τε γάρ μισοῦσι, καὶ πάντες ἀποθανεῖν εὔχονται· καὶ φονεύσουσί γε, ἂν δυνηθῶσι, σέ. μήτ᾽ οὖν ὅπως τι χαρίσῃ πράξας αὐτοῖς ἐννόει, μήτ᾽ ἄν τι θρυλλῶσι, φρόντιζε, ἀλλὰ τό, τε ἡδὺ καὶ τὸ ἀσφαλὲς τὸ σεαυτοῦ μόνον, ὡς καὶ δικαιότατον, προσκόπει. οὕτω μὲν γὰρ οὔτε τι πείσῃ κακὸν, καὶ πάντων τῶν ἡδίστων ἀπολαύσεις· καὶ προσέτι καὶ τιμηθήσῃ ὑπ᾽ αὐτῶν, ἄν τ᾽ ἐθέλωσιν, ἄν τε καὶ μή. ἐκείνως δὲ, ἔργῳ μὲν οὐδὲν λήψῃ, λόγῳ δὲ δόξαν κενὴν λαβὼν, οὔτε τι πλέον ἕξεις, καὶ ἐπιβουλευθεὶς, ἀκλεῶς τελευτήσεις. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων ἑκὼν ἄρχεται, ἀλλ᾽ ὅσον μὲν φοβεῖται, θεραπεύει τὸν ἰσχυρότερον· ὅταν δὲ δὴ θαρσήσῃ, τιμωρεῖται τὸν ἀσθενέστερον.“ Γάϊος μὲν, ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ἐγκλήματα ἐπαναγαγὼν, ἔς τε στήλην αὐτὰ χαλκῆν εὐθὺς ἐγγραφῆναι ἐκέλευσε, καὶ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου σπουδῇ ἐξεπήδησεν, ἔς τε τὸ προάστειον αὐθημερὸν ἐξώρμησεν. ἡ δὲ δὴ γερουσία καὶ ὁ δῆμος ἐν δέει μεγάλῳ ἐγένοντο, τῶν τε κατηγοριῶν ἅμα, ἃς κατὰ τοῦ Τιβερίου πολλάκις ἐπεποίηντο, καὶ οἷα ἀνθ᾽ οἵων ἠκηκόεσαν αὐτοῦ λέγοντος, ἐκλογιζόμενοι. καὶ τότε μὲν ὑπό τε τῆς ἐκπλήξεως καὶ ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, οὔτε φθέγξασθαι, οὔτε τι χρηματίσαι ἠδυνήθησαν· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ αὖθις ἀθροισθέντες, ἐπαίνους τε αὐτοῦ

στοι, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὡς εἰπεῖν οἱ ἐκ τῆς
τρόπον τινὰ ἀπεσυλῶντο, καὶ ἀζήμιος τῶν
ἐχόντων οὐδείς, οὐκ ἀνήρ, οὐ γυνή, ...
εἴ τινα τῶν ἀφηλικεστέρων ζῆν εἴα, ἀλλὰ ...
τε καὶ πάππους, μητέρας τε καὶ τήθας, σφῶν
μάζων, ζῶντάς τε ἐκαρποῦτο, καὶ τελευτώντων
οὐσιῶν ἐκληρονόμει.

16. Μέχρι μὲν οὖν τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸς
τὸν Τιβέριον ἀεὶ καὶ πρὸς πάντας κακῶς ἔλεγε,
τοῖς ἄλλοις τοῖς κατηγοροῦσιν αὐτὸν καὶ ἰδίᾳ
δημοσίᾳ οὐχ ὅσον οὐκ ἐπετίμα, ἀλλὰ καὶ ...
τότε δὲ ἐσελθὼν ἐς τὸ βουλευτήριον, πολλὰ μὲν
κον ἐπῄνεσεν, ὡς οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ψεγόν...
„Ἐμοὶ μὲν γὰρ (ἔφη) αὐτοκράτορι ὄντι καὶ ...
ποιεῖν ἔξεστιν, ὑμεῖς δὲ δὴ οὐ μόνον ἀδικεῖτε ...
τὸν ἄρξαντά ποτε ὑμῶν οὕτω διακείμενοι ...
τούτου καθ' ἕκαστον τῶν ἀπολωλότων ἐπεξιὼν ...
φαινεν, ὥς γε ἐδόκει, τοὺς βουλευτὰς αἰτίους
ὀλέθρου τοῖς πλείστοις αὐτῶν γεγονότας· τοὺς ...
ὅτι κατηγόρησαν σφῶν, τοὺς δέ, ὅτι καταμαρ...
ρησαν· πάντας δέ, ὅτι κατεψηφίσαντο. καὶ ...
τά τε ὥς ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τῶν γραμμάτων ἃ κα...
πεπρηκέναι ποτὲ ἔφη, ἐπανέγνω διὰ τῶν ἀπε...
θέρων· καὶ προσεπεῖπεν ὅτι „Εἰ καί τι ὁ Τιβέ...
ἠδικήκει, οὐκ ὠφείλετε αὐτὸν ζῶντα τετιμηκέ...
οὐ μὰ Δί' οὐκ ἐφ' οἷς καὶ εἴπατε πολλάκις καὶ ἐ...
φίσασθε, μεταβάλλεσθαι. ἀλλ' ὑμεῖς καὶ ἐκεῖ...
ἐμπλήκτως μετεχειρίσασθε, καὶ τὸν Σηϊανὸν φυ...
σαντες καὶ διαφθείραντες ἀπεκτείνατε, ὥστε

καὶ ἐμὲ μηδὲν χρηστὸν παρ᾽ ὑμῶν προσδέχεσθαι." Τοιαῦτα ἄττα εἰπὼν, αὐτὸν δὴ τὸν Τιβέριον τῷ λόγῳ παρήγαγε, λέγοντά οἱ, ὅτι, „Καὶ καλῶς καὶ ἀληθῶς πάντα ταῦτα εἴρηκας· καὶ διὰ τοῦτο μήτε φιλήσῃς τινὰ αὐτῶν, μήτε φείσῃ τινός. πάντες τε γάρ μισοῦσι, καὶ πάντες ἀποθανεῖν εὔχονται· καὶ φονεύσουσί γε, ἂν δυνηθῶσι, σέ. μήτ᾽ οὖν ὅπως τι χαρίσῃ πράξας αὐτοῖς ἐννόει, μήτ᾽ ἄν τι θρυλλῶσι, φρόντιζε, ἀλλὰ τό, τε ἡδὺ καὶ τὸ ἀσφαλὲς τὸ σεαυτοῦ μόνον, ὡς καὶ δικαιότατον, προσκόπει. οὕτω μὲν γὰρ οὔτε τι πείσῃ κακὸν, καὶ πάντων τῶν ἡδίστων ἀπολαύσεις· καὶ προσέτι καὶ τιμηθήσῃ ὑπ᾽ αὐτῶν, ἄν τ᾽ ἐθέλωσιν, ἄν τε καὶ μή. ἐκείνως δὲ, ἔργῳ μὲν οὐδὲν λήψῃ, λόγῳ δὲ δόξαν κενὴν λαβὼν, οὔτε τι πλέον ἕξεις, καὶ ἐπιβουλευθεὶς, ἀκλεῶς τελευτήσεις. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων ἑκὼν ἄρχεται, ἀλλ᾽ ὅσον μὲν φοβεῖται, θεραπεύει τὸν ἰσχυρότερον· ὅταν δὲ δὴ θαρσήσῃ, τιμωρεῖται τὸν ἀσθενέστερον." Γάϊος μὲν, ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ἐγκλήματα ἐπαναγαγὼν, ἔς τε στήλην αὐτὰ χαλκῆν εὐθὺς ἐγγραφῆναι ἐκέλευσε, καὶ ἐκ τοῦ βουλευτηρίου σπουδῇ ἐξεπήδησεν, ἔς τε τὸ προάστειον αὐθημερὸν ἐξώρμησεν. ἡ δὲ δὴ γερουσία καὶ ὁ δῆμος ἐν δέει μεγάλῳ ἐγένοντο, τῶν τε κατηγοριῶν ἅμα, ἃς κατὰ τοῦ Τιβερίου πολλάκις ἐπεποίηντο, καὶ οἷα ἀνθ᾽ οἵων ἠκηκόεσαν αὐτοῦ λέγοντος, ἐκλογιζόμενοι. καὶ τότε μὲν ὑπό τε τῆς ἐκπλήξεως καὶ ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, οὔτε φθέγξασθαι, οὔτε τι χρηματίσαι ἠδυνήθησαν· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ αὖθις ἀθροισθέντες, ἐπαίνους τε αὐτοῦ

πολλοὺς, καὶ ὡς ἀληθεστάτου καὶ εὐσεβεστάτου ὄντος, ἐποιήσαντο, χάριν οἱ μεγάλην ἔχοντες ὅτι μὴ προσαπώλοντο· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ βουθυτεῖν κατ' ἔτος ἔν τε ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ταῦτα ἀνεγνώκει, καὶ ἐν ταῖς τῷ παλατίῳ προσηκούσαις, εἰκόνος τε αὐτοῦ χρυσῆς ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀναγομένης, καὶ ὕμνων ἐπ' αὐτῇ διὰ τῶν εὐγενεστάτων παίδων ᾀδομένων, ἐψηφίσαντο. τά τε ἐπινίκια τὰ σμικρότερα, ὡς καὶ πολεμίους τινὰς νενικηκότι, πέμψαι αὐτῷ ἔδωκαν. καὶ οἱ μὲν τότε ταῦτ' ἔγνωσαν, καὶ μετὰ τοῦτο κατὰ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν ἀφορμὴν πάντως τι αὐτῷ προσετίθεσαν.

17. Γάϊος δὲ ἐκείνης μὲν τῆς πομπῆς οὐδὲν προσετίμησεν, (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ μέγα τι ἐνόμιζεν εἶναι ἵππῳ δι' ἠπείρου διελάσαι) διὰ δὲ τῆς θαλάσσης τρόπον τινὰ διϊππεῦσαι ἐπεθύμησε, γεφυρώσας τὸ μεταξὺ τῶν τε Πουτεόλων καὶ τῶν Βαύλων. τὸ γὰρ χωρίον τοῦτο κατ' ἀντιπέραν τῆς πόλεώς ἐστι, διέχον αὐτῆς σταδίους ἓξ καὶ εἴκοσι. πλοῖα δὲ ἐς τὴν γέφυραν τὰ μὲν ἠθροίσθη, τὰ δὲ καὶ κατεσκευάσθη. οὐ γὰρ ἐξήρκεσε τὰ ξυλλεγῆναι δυνηθέντα ὡς ἐν βραχυτάτῳ, καίτοι πάντα ὅσα ἐνεδέχετο συναχθέντα. ἀφ' οὗπερ καὶ λιμὸς ἔν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα ἰσχυρὸς ἐγένετο. ἐζεύχθη δὲ οὐχ ἁπλῶς δίοδός τις, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαυλαι ἐν αὐτῇ καὶ καταλύσεις, ὥστε καὶ ὕδωρ αὐτὰς πότιμον ἐπίῤῥυτον ἔχειν, ἐποιήθησαν. ἐπειδή τε ἕτοιμα ἦν, τόν τε θώρακα τὸν Ἀλεξάνδρου, (ὥς γε ἔλεγε) καὶ ἐπ' αὐτῷ χλαμύδα σηρικὴν ἁλουργῆ, πολὺ μὲν χρυσίον, πολλοὺς

δὲ καὶ λίθους Ἰνδικοὺς ἔχουσαν, ἐπενέδυ· ξίφος τε παρεζώσατο, καὶ ἀσπίδα ἔλαβε, καὶ δρυῒ ἐστεφάνωτο. κἀκ τούτου τῷ τε Ποσειδῶνι καὶ ἄλλοις τισὶ θεοῖς, Φθόνῳ τε θύσας, (μὴ καὶ βασκανία τις αὐτῷ, ὥς ἔφασκε, γένηται) ἔς τε τὸ ζεῦγμα ἀπὸ τῶν Βαύλων ἐσέβαλε, παμπληθεῖς καὶ ἱππέας καὶ πεζοὺς ὡπλισμένους ἐπαγόμενος, καὶ σπουδῇ καθάπερ ἐπὶ πολεμίους τινὰς ἐς τὴν πόλιν ἐσέπεσε. κἀνταῦθα τῆς ὑστεραίας ἀναπαυσάμενος ὥσπερ ἐκ μάχης, ἀνεκομίσθη διὰ τῆς αὐτῆς γεφύρας ἐφ' ἅρματος, χιτῶνα χρυσόπαστον ἐνδύς· ἦγον δὲ αὐτὸν οἱ ἀθληταὶ ἵπποι ἀξιονικότατοι. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ πολλὰ, ὡς καὶ λάφυρα, συνηκολούθησε, καὶ Δαρεῖος, ἀνὴρ Ἀρσακίδης, ἐν τοῖς ὁμηρεύουσι τότε τῶν Πάρθων ὤν. οἵ τε φίλοι καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ ἐπὶ ὀχημάτων ἐν ἐσθῆσιν ἀνθηραῖς ἐφέποντο, καὶ ὁ στρατὸς, καὶ ὅ γε λοιπὸς ὅμιλος, ἰδίως πως ἕκαστοι κεκοσμημένοι. καὶ (ἔδει γὰρ αὐτὸν, οἷα ἔν τε στρατιᾷ τοιαύτῃ καὶ ἐπὶ νίκῃ τηλικαύτῃ, καὶ δημηγορῆσαί τι) ἀνέβη τε ἐπὶ βῆμα, ἐπὶ πλοίων που καὶ αὐτὸ κατὰ μέσην που τὴν γέφυραν πεποιημένον· καὶ πρῶτον μὲν ἑαυτὸν, ὡς καὶ μεγάλων τινῶν ἔργων ἐπιχειρητὴν, ἀπεσέμνυνεν· ἔπειτα δὲ τοὺς στρατιώτας, ὡς καὶ πεπονηκότας καὶ κεκινδυνευκότας, ἐπῄνεσεν· ἄλλα τε καὶ αὐτὸ τοῦτο εἰπὼν, ὅτι πεζῇ διὰ τῆς θαλάσσης διέδραμον. καὶ χρήματά τε διὰ τοῦτο αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ μετὰ τοῦτο αὐτός γε ἐπὶ τῆς γεφύρας, ὥσπερ ἐν νήσῳ τινὶ, καὶ ἐκεῖνοι ἐν ἑτέροις πλοίοις περιορμοῦντες, τό, τε λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ τὴν

νύκτα πᾶσαν εἱστιάθησαν· πολλοῦ μὲν αὐτόθεν φωτὸς, πολλοῦ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀρῶν ἐπιλάμποντος σφίσι. τοῦ γὰρ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος, πῦρ πανταχόθεν, καθάπερ ἐν θεάτρῳ τινὶ, ἐδείχθη, ὥστε μηδεμίαν αἴσθησιν τοῦ σκότους γενέσθαι· καὶ γὰρ τὴν νύκτα ἡμέραν, ὥσπερ που τὴν θάλασσαν γῆν, ποιῆσαι ἠθέλησεν. ἐμπλησθεὶς δὲ καὶ ὑπερκορὴς καὶ σίτου καὶ μέθης γενόμενος, συχνοὺς μὲν τῶν ἑταίρων ἐς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς γεφύρας ἔρριψε, συχνοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐν πλοίοις ἐμβόλους ἔχουσι περιπλεύσας κατέδυσεν, ὥστε καὶ ἀπολέσθαι τινάς· οἱ γὰρ πλείους, καίπερ μεθύοντες, ἐσώθησαν. αἴτιον δὲ, ὅτι καὶ λειοτάτη καὶ σταθερωτάτη ἡ θάλασσα, καὶ ἐν ᾧ ἡ γέφυρα ἐζεύχθη, καὶ ἐν ᾧ τὰ ἄλλα ἐποιήθη, ἐγένετο. καί τι καὶ ἀπὸ τούτου ὠγκώθη, λέγων ὅτι καὶ ὁ Ποσειδῶν αὐτὸν ἐφοβήθη. ἐπεί γε τὸν Δαρεῖον καὶ τὸν Ξέρξην οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ἀπέσκωπτεν, ὡς καὶ πολλαπλάσιον σφῶν μέτρον τῆς θαλάσσης ζεύξας.

18. Τῆς μὲν δὴ γεφύρας ἐκείνης τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο, καὶ αἰτίαν καὶ αὐτὴ θανάτου πολλοῖς παρέσχεν. ἐξαναλωθεὶς γὰρ ἐς αὐτὴν, πολλῷ πλείοσι διὰ τὰς οὐσίας ἐπεβούλευσεν. ἐδίκαζε δὲ καὶ ἰδίᾳ καὶ μετὰ πάσης τῆς γερουσίας. καί τινα καὶ ἐκείνη καθ᾽ ἑαυτὴν ἔκρινεν· οὐ μέντοι καὶ αὐτοτελὴς ἦν, ἀλλ᾽ ἐφέσιμοι δίκαι ἀπ᾽ αὐτῆς ἐγίγνοντο συχναί. καὶ τὰ μὲν τῇ βουλῇ δόξαντα ἄλλως ἐφανεροῦτο, τῶν δὲ ὑπὸ τοῦ Γαΐου καταψηφισθέντων τὰ ὀνόματα ἐξετίθετο, ὥσπερ φοβουμένου αὐτοῦ μὴ διαλάθωσι.

καὶ οὗτοί τε ἐκολάζοντο, οἱ μὲν, ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, οἱ δὲ, καὶ ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατακρημνιζόμενοι. καὶ ἕτεροι σφᾶς αὐτοὺς προαπεκτίννυσαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἐξελαυνομένοις ἀσφάλεια ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων πολλοὶ, ἤτοι κατὰ τὴν ὁδὸν, ἢ καὶ ἐν τῇ φυγῇ, διεφθείροντο. καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων οὐδὲν δεῖ λεπτολογοῦντα μάτην τοὺς ἀναγνωσομένους διοχλεῖν. Καλουΐσιος δὲ Σαβῖνος, ἔν τε τοῖς πρώτοις τῆς βουλῆς ὢν, καὶ τότε ἐκ τῆς ἐν τῇ Παννονίᾳ ἀρχῆς ἀφιγμένος, ἥ τε γυνὴ αὐτοῦ Κορνηλία, γραφέντες, (καὶ γὰρ ἐκείνη ὡς φυλακάς τε ἐφοδεύσασα, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀσκοῦντας ἰδοῦσα, αἰτίαν ἔσχεν) οὐχ ὑπέμειναν τὴν κρίσιν, ἀλλ᾽ ἑαυτοὺς προανάλωσαν. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ Τίτιος Ῥοῦφος ἐποίησεν, ἔγκλημα λαβὼν εἰρηκέναι, ὅτι ἡ γερουσία ἄλλα μὲν φρονεῖ, ἄλλα δ᾽ ἀποφαίνεται. Ἰούνιος τέ τις Πρίσκος στρατηγὸς ᾐτιάθη μὲν ἐπ᾽ ἄλλοις τισὶν, ἀπέθανε δὲ ὡς πλούσιος. καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ ὁ Γάϊος, μαθὼν ὅτι οὐδὲν ἄξιον τοῦ θανάτου ἐκέκτητο, θαυμαστὸν λόγον ἐφθέγξατο, εἰπὼν ὅτι, Ἠπάτησέ με, καὶ μάτην ἀπώλετο. ζῆν γὰρ ἠδύνατο.

19. Ἐν τούτοις τοῖς τότε κριθεῖσι καὶ ὁ Ἄφρος ὁ Δομίτιος καὶ κινδύνῳ παραδόξῳ καὶ σωτηρίᾳ θαυμασιωτέρᾳ ἐχρήσατο. ἤχθετο μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ἄλλως ὁ Γάϊος, ὅτι ἐπὶ τοῦ Τιβερίου γυναικός τινος, τῇ Ἀγριππίνῃ τῇ μητρὶ αὐτοῦ προσηκούσης, κατηγορήκει· ἐφ᾽ ᾧ δὴ ἐκείνη συναντήσασά ποτε αὐτῷ, καὶ μαθοῦσα ὅτι ἐξέστη τῆς ὁδοῦ δι᾽ αἰσχύνην, προσεκαλέσατό τε αὐτὸν, καὶ ἔφη, Θάρσει, Δομίτιε.

προφέροντός οἱ αὐτοῦ τό, τε μειρακιώ
παράνομον· καὶ εὐθὺς ἐπὶ τούτῳ, ἐφ'
θήσεσθαι προσεδόκησεν, ἔς τε τὸ συνέ
ἐσήγαγε, καὶ λόγον κατ' αὐτοῦ μακρὸν
λως τε γὰρ προέχειν ἁπάντων τῶν ῥητ
καὶ ἐκεῖνον δεινότατον εἰπεῖν εἰδὼς ὄντ
λεῖν ἐσπούδασε. πάντως τ' ἂν ἀπέκτειν
καὶ ἐφ' ὁποσονοῦν ἀντεπεφιλοτίμητο.
τεῖπε μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἀπελογήσατο, θαυμ
καὶ καταπεπλῆχθαι τὴν δεινότητα τοῦ Κ
ποιησάμενος, τήν τε κατηγορίαν καθ'
ἐπιλέγων, ὥσπερ τις ἀκροατὴς, ἀλλ' οὐχ
ὤν, ἐπῄνει. καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτῷ ἐ
ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν ἐτράπετο·
τὴν γῆν κατέπεσε, καὶ χαμαὶ κείμενος,
ὡς καὶ τὸν ῥήτορα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τὸν Κ
βούμενος. καὶ οὕτως ἐκεῖνος, ὁρῶν τε
ἀκούων, διεχύθη, πιστεύσας ὄντως τῇ

κέτι δεινὸς εἶναι λέγειν, ἐσώθη. ὁ δὲ δὴ Σενέκας ὁ Ἄννιος Λούκιος, ὁ πάντας μὲν τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους σοφίᾳ ὑπεράρας, διεφθάρη παρ' ὀλίγον, μήτ' ἀδικήσας τι, μήτε δόξας, ὅτι δίκην τινὰ ἐν τῷ συνεδρίῳ παρόντος αὐτοῦ καλῶς εἶπε. τοῦτον μὲν οὖν ἀποθανεῖν κελεύσας ἀφῆκε, γυναικί τινι ὧν ἐχρῆτο πιστεύσας, ὅτι φθόη τε ἔχοιτο κακῶς, καὶ οὐκ ἐς μακρὰν τελευτήσοι.

20. Τὸν δὲ δὴ Δομίτιον καὶ ὕπατον εὐθὺς ἀπέδειξε, τοὺς τότε ἄρχοντας καταλύσας, ὅτι τε ἐς τὰ γενέθλια αὐτοῦ ἱερομηνίαν οὐκ ἐπήγγειλαν, (καίτοι τῶν στρατηγῶν ἱπποδρομίαν ἐν αὐτῷ ποιησάντων, καὶ θηρία ἀποκτεινάντων· ὅπερ που καθ' ἕκαστον ἔτος ἐγίγνετο) καὶ ὅτι ἐπὶ ταῖς τοῦ Αὐγούστου νίκαις, ἃς τὸν Ἀντώνιον ἐνενικήκει, ἑορτὴν (ὥσπερ εἴθιστο) ἤγαγον. ἵνα γὰρ συκοφαντήσῃ αὐτούς, τοῦ Ἀντωνίου μᾶλλον ἢ τοῦ Αὐγούστου ἀπόγονος δοκεῖν ἠθέλησεν εἶναι. καὶ προεῖπέ γε οἷς καὶ τἄλλα ἀνεκοίνου, ὅτι πάντως ὁπότερον ἄν τι ποιήσωσιν, ἁμαρτήσουσιν, ἄν τε ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντωνίου συμφορᾷ βουθυτήσωσιν, ἄν τε ἐπὶ τῇ τοῦ Αὐγούστου νίκῃ ἄθυτοι γένωνται. ἐκείνους μὲν δὴ διὰ ταῦτα αὐθημερὸν τῆς ἀρχῆς ἔπαυσε, τὰς ῥάβδους σφῶν προσυντρίψας. ἐφ' ᾧ δὴ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἀδημονήσας, ἑαυτὸν ἔσφαξε. τὸν δὲ δὴ Δομίτιον τὸν συνάρχοντα αὐτοῦ, λόγῳ μὲν ὁ δῆμος, ἔργῳ δ' αὐτὸς εἵλετο. ἀπέδωκε μὲν γὰρ τὰς ἀρχαιρεσίας αὐτοῖς· ἅτε δὴ ἐκείνων ἀργοτέρων τε (ὑπὸ τοῦ πολλῷ χρόνῳ μηδὲν ἐλευθέρως κεχρηματικέναι) ἐς τὸ δρᾷν τι τῶν προσ-

ηκόντων σφίσιν ὄντων, καὶ τῶν σπουδαρχιῶ μάλιστα μὲν μὴ πλειόνων ἢ ὅσους αἱρεῖσθαι ἐπαγγελλόντων, εἰ δέ ποτε καὶ ὑπὲρ τὸν ἀρι γένοιντο, διομολογουμένων πρὸς ἀλλήλους· τ σχῆμα τῆς δημοκρατίας ἐσώζετο, ἔργον δ' οὐδὲ τῆς ἐγίγνετο· καὶ διὰ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ αὖθις Γαΐου κατελύθησαν. κἀκ τούτου τὰ μὲν ἄλλα θάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Τιβερίου, καθίστατο· στ γοὶ δὲ τότε μὲν πεντεκαίδεκα, ἔστι δ' ὅτε ἑνὶ ους ἢ καὶ ἐλάττους (ὥς που καὶ ἔτυχον) ᾑροῖ περὶ μὲν οὖν τὰς ἀρχαιρεσίας ταῦτα ἔπραξεν. δὲ δὴ τὸ σύμπαν καὶ βάσκανος καὶ ὕποπτος πάντα ὁμοίως ἦν, ὥστε καὶ Καρίναν Σεκοῦνδον τορα φυγαδεῦσαί ποτε, ὅτι λόγον τινὰ ἐν γυμν κατὰ τυράννων εἶπεν. ἐπειδή τε Λούκιος Πεῖσ τῆς τε Πλαγκίνης καὶ τοῦ Γναίου Πείσωνος υἱὸς ξας τῆς Ἀφρικῆς ἔτυχεν, ἐφοβήθη μὴ νεωτερίσ ὑπὸ μεγαλαυχίας, ἄλλως τε καὶ ὅτι δύναμιν πολ καὶ πολιτικὴν καὶ ξενικὴν ἕξειν ἔμελλε· καὶ διχ ἔθνος νείμας, ἑτέρῳ τό, τε στρατιωτικὸν καὶ νομάδας τοὺς περὶ αὐτὸ προσέταξε· καὶ ἐξ ἐκεί καὶ δεῦρο τοῦτο γίγνεται.

21. **Καὶ (ἤδη γὰρ τά τε ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τ τῇ ἄλλῃ Ἰταλίᾳ χρήματα πάντα ὡς εἰπεῖν, ὅθε καὶ ὁπωσοῦν οἷόν τε ἦν αὐτῷ λαβεῖν, ἀναλώκει, οὔτε ἐνταῦθα πόρος τις ἀξιόχρεως ἢ καὶ δυνατὸς ρίσκετο, καὶ αἱ δαπάναι ὑπερήπειγον αὐτὸν) ἐς Γαλατίαν ἀφώρμησε, πρόφασιν μέν, τοὺς Κελτ πολεμίους, ὡς καὶ παρακινοῦντάς τι, ποιησάμεν**

ἔργῳ δὲ, ὅπως καὶ τὰ ἐκείνων ἀνθοῦντα τοῖς πλούτοις, καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων, ἐκχρηματίσηται. οὐ μέντοι καὶ ἄντικρυς τὴν ἔξοδον προαπήγγειλεν, ἀλλ᾽ ἐς προάστειόν τι ἐλθὼν, εἶτ᾽ ἐξαίφνης ἀπῆρε, πολλοὺς μὲν ὀρχηστὰς, πολλοὺς δὲ μονομάχους, ἵππους, γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην τρυφὴν ἐπαγόμενος. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε, τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἐκάκωσεν, (εὐθύς τε γὰρ ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ Ῥήνου προχωρήσας ὑπέστρεψε, καὶ μετὰ τοῦτο ὁρμήσας ὡς καὶ ἐς τὴν Βρεττανίαν στρατεύσων, ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ ἀνεκομίσθη, καὶ τοῖς ὑποστρατήγοις κατορθοῦσί τι πάνυ ἤχθετο) τοὺς δ᾽ ὑπηκόους, τούς τε συμμάχους καὶ τοὺς πολίτας, πλεῖστα καὶ μέγιστα ἐκακούργησε. τοῦτο μὲν γὰρ, τούς τι ἔχοντας ἐν πάσῃ προφάσει ἐσύλα, τοῦτο δὲ, καὶ δῶρα οἵ τε ἰδιῶται καὶ αἱ πόλεις ἑκοῦσαι δῆθεν μεγάλα αὐτῷ ἦγον. ἄλλους νεωτερίζοντας, ἄλλους ὡς ἐπιβουλεύοντάς οἱ ἐφόνευε. καὶ ἦν δημόσιον ἔγκλημα πᾶσι σφίσι τὸ πλουτεῖν. καὶ αὐτῶν τὰ κτήματα αὐτὸς πιπράσκων, πολλῷ καὶ ἐκ τούτου πλέον ἠργυρολόγει. πάντες γὰρ ἠναγκάζοντο παντοίως τε καὶ πολύ γε ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ὠνεῖσθαι, δι᾽ ἃ εἴρηκα. ἀφ᾽ οὗπερ καὶ τὰ τῆς μοναρχίας κειμήλια τὰ κάλλιστα καὶ τιμιώτατα μεταπεμψάμενος ἀπεκήρυξε, τὴν δόξαν τῶν ποτε χρησαμένων αὐτοῖς συμπωλῶν σφίσιν. ἐπέλεγε γοῦν ἐφ᾽ ἑκάστῳ, Τοῦτο μοῦ ὁ πατὴρ ἐκτήσατο, τοῦτο ἡ μήτηρ, τοῦτο ὁ πάππος, τοῦτο ὁ πρόπαππος· Ἀντωνίου τοῦτο Αἰγύπτιον, Αὐγούστου τὸ νικητήριον. κἀν τούτῳ τήν τε ἀνάγκην ἅμα τῆς πράσεως

αὐτῶν ἐνεδείκνυτο, ὥστε μηδένα ὑπομένειν εὔπορον δοκεῖν, καὶ τὸ ἀξίωμα σφίσι συναπεδίδοτο.

22. Οὐ μέντοι καὶ περιεποιεῖτό τι, ἀλλ' ἔς τε τἆλλα ἐδαπάνα, ὥσπερ εἰώθει, (καὶ γὰρ θέας τινὰς ἐν τῷ Λουγδούνῳ ἐπετέλεσε) καὶ ἐς τὰ στρατεύματα. εἴκοσι γάρ, ὡς δέ τινές φασι, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας στρατιωτῶν ἤθροισε. καὶ ὑπ' αὐτῶν ἑπτάκις αὐτοκράτωρ, (ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτῷ) μήτε μάχην τινὰ νικήσας, μήτε πολέμιόν τινα ἀποκτείνας, ἐπωνομάσθη. ἐκείνων μὲν γὰρ ὀλίγους ποτὲ ἀπάτῃ τινὶ συλλαβὼν ἔδησε, τοῦ δὲ δὴ οἰκείου πολὺ μέρος ἀνάλωσε, τοὺς μέν, καθ' ἑκάστους κατακόπτων, τοὺς δέ, καὶ ἀθρόους ἅμα πάντας φονεύσας. ἰδὼν γάρ ποτε ὄχλον, εἴτε δεσμωτῶν, εἴτε καὶ ἄλλων τινῶν, προσέταξε (τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον) ἀπὸ τοῦ φαλακροῦ, μέχρι τοῦ φαλακροῦ, πάντας αὐτοὺς σφαγῆναι. κυβεύων δέ ποτε, καὶ μαθὼν ὅτι οὐκ εἴη οἱ ἀργύριον, ᾔτησέ τε τὰς τῶν Γαλατῶν ἀπογραφάς, καὶ ἐξ αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους θανατωθῆναι κελεύσας, ἐπανῆλθέ τε πρὸς τοὺς συγκυβευτάς, καὶ ἔφη ὅτι, „Ὑμεῖς περὶ ὀλίγων δραχμῶν ἀγωνίζεσθε, ἐγὼ δὲ εἰς μυρίας καὶ πεντακισχιλίας μυριάδας ἤθροισα." καὶ οὗτοι μὲν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο· ἀμέλει εἷς τις αὐτῶν Ἰούλιος Σακερδώς, ἄλλως μὲν εὖ χρημάτων ἥκων, οὐ μέντοι καὶ ὑπερπλουτῶν, ὥστε καὶ ἐπιβουλευθῆναι δι' αὐτά, ὅμως ἐξ ἐπωνυμίας ἀπεσφάγη. οὕτως ἀκρίτως πάντα ἐγίγνετο. τῶν δὲ ἄλλων τοὺς μὲν πολλοὺς οὐδὲν δέομαι ὀνομαστὶ καταλέγειν, ὧν δὲ δὴ ἡ ἱστορία τὴν

μνήμην ἀπαιτεῖ, φράσω. τοῦτο μὲν γὰρ, Γαιτούλικον Λεντοῦλον, τά τε ἄλλα εὐδόκιμον ὄντα, καὶ τῆς Γερμανίας δέκα ἔτεσιν ἄρξαντα, ἀπέκτεινεν, ὅτι τοῖς στρατιώταις ᾠκείωτο· τοῦτο δὲ, τὸν Λέπιδον ἐκεῖνον τὸν ἐραστὴν, τὸν ἐρώμενον, τὸν τῆς Δρουσίλλης ἄνδρα, τὸν καὶ ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀδελφαῖς τῇ τε Ἀγριππίνῃ καὶ τῇ Λιουΐλλᾳ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκείνου συνόντα, ᾧ πέντε ἔτεσι θᾶσσον τὰς ἀρχὰς παρὰ τοὺς νόμους αἰτῆσαι ἐπέτρεψεν, ὃν καὶ διάδοχον τῆς ἡγεμονείας καταλείψειν ἐπηγγέλλετο, κατεφόνευσε· καὶ τοῖς στρατιώταις ἀργύριον ἐπὶ τούτῳ, καθάπερ πολεμίων τινῶν κεκρατηκὼς, ἔδωκε· καὶ ξιφίδια τρία τῷ Ἄρει τῷ Τιμωρῷ ἐς τὴν Ῥώμην ἔπεμψε. τάς τε ἀδελφὰς, ἐπὶ τῇ συνουσίᾳ αὐτοῦ, ἐς τὰς Ποντίας νήσους κατέθετο, πολλὰ περὶ αὐτῶν καὶ ἀσεβῆ καὶ ἀσελγῆ τῷ συνεδρίῳ γράψας· καὶ τῇ γε Ἀγριππίνῃ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐν ὑδρίᾳ ἔδωκε, κελεύσας οἱ ἐν τοῖς κόλποις αὐτὴν διὰ πάσης ὁδοῦ ἔχουσαν, ἐς τὴν Ῥώμην ἀνενεγκεῖν. ἐπειδή τε συχνὰ αὐταῖς δι᾽ ἐκεῖνον δηλονότι προσεψηφίσατο, ἀπηγόρευσε μηδενὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ μηδεμίαν τιμὴν δίδοσθαι.

23. Τότε μὲν δὴ ταῦτα, ὡς καὶ μεγάλην τινὰ ἐπιβουλὴν διαπεφευγὼς, ἐπέστειλε. πάνυ γὰρ δὴ καὶ ἄλλως προσεποιεῖτο ἐν δεινοῖς τε εἶναι, καὶ ταλαιπώρως διάγειν. Ἐπεὶ δὲ μαθόντες αὐτὰ οἱ βουλευταὶ, ἄλλα τέ τινα αὐτῷ, καὶ τὰ ἐπινίκια τὰ σμικρότερα ἐψηφίσαντο, πρέσβεις τε ἐπ᾽ αὐτοῖς ἄλλους κλήρῳ, καὶ τὸν Κλαύδιον αἱρετὸν ἔπεμψαν·



σθείη, ὡς καταφρονούμενος· ηχθετ
ζω, ὡς καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἐξουσίας
οὐδὲ γὰρ ἐβούλετο δοκεῖν τι τῶν τ
φερόντων ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, ὡς καὶ κ
οὖσι, καὶ χαρίσασθαι σφῶν οἵ, ὡς κ
τι δυναμένοις, εἶναι· καὶ διὰ τοῦτ
οὐχ ὡς καὶ αὔξησιν τῆς λαμπρότητ
θαίρεσιν τῆς ἰσχύος αὐτῷ φέροντα,
μέν τοι καὶ ταῦθ' οὕτω φρονῶν, ὠργ
ποτε ἐλάττω σφᾶς τῆς ἀξίας ἐψηφί
οὕτω που ἔμπληκτος ἦν, καὶ οὐδεὶς
τυχεῖν ἐδύνατο. ἐκείνους μὲν οὖν το
τοῦθ', ὡς καὶ κατασκόπους ὑπειδόμ
τας προσεδέξατο· ἀλλ' ὀλίγους ἐπιλε
λοιπούς, πρὶν ἐς τὴν Γαλατίαν ἐλ
ψατο· οὐδ' οὓς γε προσήκατο, σεμ
σεν. ἀλλὰ καὶ τὸν Κλαύδιον ἀπέκτε

τότε δὲ ἐκβαλὼν τὴν Παυλῖναν, προφάσει μὲν ὡς μὴ τίκτουσαν, τὸ δ᾽ ἀληθὲς ὅτι διακορὴς αὐτῆς ἐγεγόνει, Μιλωνίαν Καισωνίαν ἔγημεν· ἣν πρότερον μὲν ἐμοίχευε, τότε δὲ καὶ γαμετὴν ποιήσασθαι ἠθέλησεν, ἐπειδὴ ἐν γαστρὶ ἔσχεν, ἵνα αὐτῷ παιδίον τριακονθήμερον τέκῃ. οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐταράττοντο μὲν καὶ ἐκ τούτων, ἐταράττοντο δὲ καὶ ὅτι δίκαι σφίσιν ἐπί τε τῇ πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς πεφονευμένους φιλίᾳ πολλαὶ ἐπήγοντο, ὡς καὶ ἀγορανόμους στρατηγούς τέ τινας ἀναγκασθῆναι τὴν ἀρχὴν ἀπειπόντας κριθῆναι. κἂν τούτῳ καὶ ὑπὸ καυμάτων ἐταλαιπώρησαν. τοσαύτη γὰρ ὑπερβολὴ αὐτῶν ἐγένετο, ὥστε καὶ παραπετάσματα ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς ὑπερταθῆναι. ἐν τούτοις τοῖς τότε φεύγουσι καὶ ὁ Τιγελλῖνος ὁ Σωφόνιος, ὡς καὶ τὴν Ἀγριππῖναν μεμοιχευκώς, ἐξέπεσεν.

24. Οὐ μέντοι ταῦθ᾽ οὕτως αὐτοὺς ἐλύπει, ὡς τὸ προσδοκᾶν ἐπὶ πλεῖον τήν τε ὠμότητα τὴν τοῦ Γαΐου καὶ τὴν ἀσέλγειαν αὐξήσειν. καὶ μάλισθ᾽ ὅτι ἐπυνθάνοντο τόν τε Ἀγρίππαν αὐτῷ καὶ τὸν Ἀντίοχον, τοὺς βασιλέας, ὥσπερ τινὰς τυραννοδιδασκάλους, συνεῖναι. καὶ διὰ ταῦθ᾽ ὑπατεύοντος αὐτοῦ τὸ τρίτον, οὐδεὶς οὔτε τῶν δημάρχων οὔτε τῶν στρατηγῶν ἀθροῖσαι τὴν γερουσίαν ἐτόλμησε. συνάρχοντα γάρ, οὔ τι καὶ ἐπιτηδεύσας, (ὥσπερ οἴονταί τινες) ἀλλὰ τοῦ μὲν προαποδεδειγμένου τελευτήσαντος, ἑτέρου δὲ μηδενὸς δι᾽ ὀλίγου οὕτως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ἀντικαταστῆναι δυνηθέντος, οὐδένα ἔσχε. καὶ ἔδει μέν που τοὺς στρατηγούς, οἷς τὰ



των καθηκόντων ἔπραξαν, ἀλλ' ἐς το
ἀθρόοι οἱ βουλευταὶ ἀναβάντες, τάς τε
σαν, καὶ τὸν τοῦ Γαΐου δίφρον τὸν ἐν
μενον προσεκύνησαν, καὶ ἔτι καὶ ἀργ
τὸ ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου ἔθος ἰσχύσαν,
ἐκείνῳ διδόντες, κατέθεσαν. καὶ τοῦτ
ἑξῆς ἔτει ὁμοίως ἐγένετο. τότε δὲ συνῆ
τὰ ταῦτα ἐς τὸ συνέδριον, μηδενὸς σφᾶ
τος, ἔπραξαν δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ὅλην τὴν
τοῖς ἐπαίνοις αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ὑπὲρ
κατέτριψαν. ἐπειδὴ γὰρ οὔτε ἐφίλουν
σώζεσθαι ἐβούλοντο, ἐπὶ πλεῖον ἀμφότε
συνειδὸς σφῶν διὰ τοῦτο ἐπηλυγασάμε
ποιήσαντο. καὶ τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῇ τὰς
σῃ συνῆλθον μὲν, πάντων τῶν στρατηγ
προγράμματος τὴν σύνοδον σφίσιν ἐπα
ἐχρημάτισαν δὲ οὔτε τότε, οὔτε αὖθις
οὗ ὁ Γάϊος δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ τὴν ἀρχὴν
γέλθη. τότε γὰρ παραλαβόντες αὐτὴν οἱ

ἐπιστολῆς που τῆς τοῦ Γαΐου ἐπράχθη. καὶ γὰρ τἄλλα ὅσα χρηματίζεσθαι ἐβούλετο, ὀλίγα μὲν πᾶσι τοῖς βουλευταῖς, τὰ δὲ δὴ πλείω τοῖς ὑπάτοις γράφων, καὶ ἐκεῖνα ἔστιν ὅτε ἐν τῷ συνεδρίῳ ἀναγινώσκεσθαι ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπραττον.

25. Γάϊος δὲ ἐν τούτῳ τόν τε Πτολεμαῖον τὸν τοῦ Ἰόβου παῖδα μεταπέμψας, καὶ μαθὼν ὅτι πλουτεῖ, ἀπέκτεινε, καὶ ἄλλους πολλοὺς μετ' αὐτοῦ· ὅτε καὶ ἐς τὸν Ὠκεανὸν ἐλθὼν, ὡς καὶ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ στρατεύσων, καὶ πάντας τοὺς στρατιώτας ἐν τῇ ἠϊόνι παρατάξας, τριήρους τε ἐπέβη, καὶ ὀλίγον ἀπὸ τῆς γῆς ἀπάρας, ἀνέπλευσε. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ ἵζήσας, καὶ σύνθημα τοῖς στρατιώταις ὡς ἐς μάχην δοὺς, τοῖς τε σαλπιγκταῖς ἐξοτρύνας αὐτοὺς, εἶτ' ἐξαίφνης ἐκέλευσε σφίσι τὰ κογχύλια συλλέξασθαι. λαβών τε τὰ σκῦλα ταῦτα, (καὶ γὰρ λαφύρων δηλονότι πρὸς τὴν τῶν ἐπινικίων πομπὴν ἐδεῖτο) μέγα τε ἐφρόνησεν, ὡς καὶ τὸν Ὠκεανὸν αὐτὸν δεδουλωμένος, καὶ τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐδωρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν Ῥώμην τὰ κογχύλια ἀνεκόμισεν, ἵνα καὶ ἐκείνοις τὰ λάφυρα δείξῃ. ἡ δὲ βουλὴ οὔθ' ὅπως ἐπὶ τούτοις ἡσυχάζοι εἶχεν, ὅτι μεγαλοφρονούμενον αὐτὸν ἐπυνθάνετο, οὔθ' ὅπως αὐτὸν ἐπαινέσειεν. ἂν γάρ τις, ἐπὶ μηδεμιᾷ ἢ μικρᾷ τινι ἀνδραγαθίᾳ, ἤτοι ἐπαίνους μεγάλους ἢ καὶ τιμὰς ἐξαισίους ποιῆται, διαμωκᾶσθαί τε καὶ διασιλλοῦν αὐτὴν ὑποπτεύεται. ὅμως ἐσελθὼν ἐς τὴν πόλιν, τὴν μὲν βουλὴν ὀλίγου ἐδέησεν ἀπολέσαι πᾶσαν, ὅτι μὴ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτῷ ἐψηφίσατο.



νάγκασε, μήτ᾽ ἀδικοῦντά τι, μήτ᾽
θομένου τε αὐτοῦ εἰ μῦσαί γε οἱ
ταξε καὶ ἐκεῖνον σφαγῆναι.

26. Ἦν δέ τις Πρωτογένης π
χαλεπώτατα ὑπηρετῶν, ὥστε καὶ
ριφέρειν, καὶ αὐτῶν τὸ μὲν, ξίφ
ρίδιον ὀνομάζειν. οὗτος ἐσῆλθε
έδριον, ὡς καὶ κατ᾽ ἄλλο τι, κα
κὸς, προσειπόντων τε αὐτὸν καὶ δ
τέ τι Σκριβωνίῳ Πρόκλῳ ἐνεῖδε,
με ἀσπάζῃ, μισῶν οὕτω τὸν αὐτ
σαντες δὲ τοῦτο οἱ παρόντες, περ
βουλευτὴν, καὶ διέσπασαν, [κα
τῷ Γαΐῳ ἐψηφίσαντο·] καὶ ὅπως
ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, (ὥστε μηδέν
φρουρᾷ στρατιωτικῇ καὶ ἐκεῖ χρῷ
δριάντας αὐτοῦ φρουρεῖσθαι ἔγνω

οὖν διὰ ταῦτα, τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ καὶ ἐπ' ἀληθείας, καὶ] τῶν μὲν, ἥρωα, τῶν δὲ, θεὸν αὐτὸν ἀνακαλούντων, δεινῶς ἐξεφρόνησεν. ἠξίου μὲν γὰρ καὶ πρότερον ὑπὲρ ἄνθρωπον νομίζεσθαι, καὶ τῇ Σελήνῃ συγγίγνεσθαι, καὶ ὑπὸ τῆς Νίκης στεφανοῦσθαι ἔλεγε. Ζεύς τε εἶναι ἐπλάττετο, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἄλλαις τε πολλαῖς, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς μάλιστα, συνεῖναι προεφασίσατο. [καὶ Ποσειδῶν αὖθις, ὅτι τοσοῦτον θαλάσσης μέτρον ἔζευξε,] Ἥρα τε καὶ Ἄρτεμις καὶ Ἀφροδίτη πολλάκις ἐγίγνετο. [τόν τε Ἡρακλέα τόν τε Διόνυσον, τόν τε Ἀπόλλω, τούς τε ἄλλους οὐχ ὅτι τοὺς ἄῤῥενας, ἀλλὰ καὶ τὰς θηλείας ὑπεκρίνετο.] πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν ὀνομάτων μετάθεσιν καὶ τὸ ἄλλο σχῆμα πᾶν τὸ προσῆκον σφίσιν ἐλάμβανεν, [ὥστε ἐοικέναι ἂν δοκεῖν.] ποτὲ μὲν γὰρ θηλυδριώδης ἑωρᾶτο, καὶ κρατῆρα καὶ θύρσον εἶχε, ποτὲ δὲ ἀῤῥενωπὸς ῥόπαλον καὶ λεοντῆν, [ἢ καὶ κράνος ἀσπίδα τε] ἐφόρει. λειογένειος αὖ καὶ μετὰ τοῦτο πωγωνίας ἐφαντάζετο· τρίαιναν τε ἔστιν ὅτε ἐκράτει, καὶ κεραυνὸν αὖθις ἀνέτεινε. παρθένῳ τε [κυνηγετικῇ ἢ καὶ] πολεμικῇ ὡμοιοῦτο, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐγυναίκιζεν. οὕτω που καὶ τῷ ῥυθμῷ τῆς στολῆς, καὶ τοῖς προσθέτοις τοῖς τε περιθέτοις ἀκριβῶς ἐποικίλλετο· καὶ πάντα μᾶλλον δοκεῖν, ἢ ἄνθρωπος [αὐτοκράτωρ τε] εἶναι, ἤθελε. καί ποτέ τις ἀνὴρ Γαλάτης, ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ ἐν Διὸς εἴδει χρηματίζοντα, ἐγέλασεν· ὁ δὲ Γάϊος ἐκάλεσέ τε αὐτὸν καὶ ἀνήρετο, Τί σοὶ δοκῶ εἶναι; καὶ ὃς ἀπεκρίνατο (ἐρῶ γὰρ

αὐτὸ τὸ λεχθὲν) ὅτι, Μέγα παραληρῶ. καὶ
δὲν μέντοι δεινὸν ἔπαθε· σκυτοτόμος γὰρ ἦν
τω που ῥᾷον τὰς τῶν τυχόντων, ἢ τὰς τῶν ἐν ἀξι-
ώσει τινὶ ὄντων, παῤῥησίας οἱ τοιοῦτοι φέ-
ταῦτα μὲν οὖν τὰ σχήματα, ὁπότε τις θεὸς
τετο εἶναι, ἐλάμβανε· καὶ αὐτῷ καὶ ἱκετ-
εὐχαὶ, θυσίαι τε, κατὰ τὸ πρόσφορον προσή-
ἄλλως δὲ δὴ ἔν τε τῇ σηρικῇ καὶ ἐν τῇ θριαμ-
σκευῇ, ὡς πλήθει, ἐδημοσίευεν.

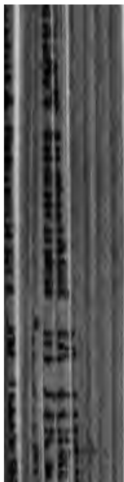
27. Ἐφίλει τε ὀλιγίστους. τοῖς γὰρ πλεί-
καὶ τῶν βουλευτῶν ἢ τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα προσ-
νεῖν ὤρεγε. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ φιληθέντες ὑπ' αὐ-
χάριν αὐτῷ καὶ ἐν τῇ γερουσίᾳ ἐγίνωσκον, καί-
τοὺς ὀρχηστὰς καθ' ἡμέραν φιλοῦντι πάντων ὁ-
ρων. [καὶ ταῦτα μέντοι, ὅσα ὡς θεῷ αὐτῷ ἐγί-
το, ἃ οὐχ ὅτι οἱ πολλοὶ, καὶ ἀεί τινα κολακ-
εἰωθότες ἐποίουν, ἀλλὰ] καὶ οἱ πάνυ δοκοῦντ-
εἶναι. ὁ γοῦν Βιτέλλιος ὁ Λούκιος, οὔτ' ἀγεν-
οὔτ' ἄφρων ὢν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐν τῇ Συρίᾳ ἀρ-
ὀνομαστὸς γενόμενος· (τά τε γὰρ ἄλλα λαμπ-
ἡγεμόνευσε, καὶ τὸν Ἀρτάβανον καὶ ἐκείνῃ ἐπιβ-
λεύοντα, ἐπειδὴ μηδεμίαν τιμωρίαν ἐπὶ τῇ Ἀρμ-
ἐδεδώκει, κατέπληξέ τε ἀπαντήσας αὐτῷ ἐξαπιν-
περὶ τὸν Εὐφράτην ἤδη ὄντι, καὶ ἔς τε λόγους
τὸν ὑπηγάγετο, καὶ θῦσαι ταῖς τοῦ Αὐγούστου
τε Γαΐου εἰκόσιν ἠνάγκασε· σπονδάς τε αὐτῷ κ-
τὸ τῶν Ῥωμαίων σύμφορον δοὺς, καὶ προσέτι
παῖδας αὐτοῦ ὁμήρους λαβών.) οὗτος οὖν ὁ Βι-
λιος μετεπέμφθη μὲν ὑπὸ τοῦ Γαΐου, ὡς καὶ ἀ-

λούμενος. ἐφ᾽ οἷς γὰρ οἱ Πάρθοι τὸν βασιλέα σφῶν ἐξήλασαν, ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος αἰτίαν ἔσχε· μισηθείς τε ὑπὸ τοῦ φθόνου, καὶ ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ φόβου. [τῷ τε γὰρ κρείττονι τῷ ἑαυτοῦ ὁ Γάϊος ἤχθετο, καὶ τὸ εὖ φερόμενον ὡς καὶ ἐπιθησόμενόν οἱ ὑπωπτεύετο.] ἐσώθη δὲ σχηματίσας πως ἑαυτὸν, ὥστε καὶ ἐλάττων αὐτῷ τῆς δόξης φανῆναι, καὶ πρός τε τοὺς πόδας αὐτοῦ προσπεσὼν, καὶ δάκρυσι κλαύσας, κἀν τούτῳ καὶ θειάσας αὐτὸν πολλὰ καὶ προσκυνήσας· καὶ τέλος εὐξάμενος, ἂν περισωθῇ, θύσειν αὐτῷ ἐκείνῳ. ἐκ γὰρ τούτων οὕτως αὐτὸν ἐτιθάσσευσε καὶ ἱλεώσατο, ὥστε μὴ μόνον περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πάνυ φίλοις αὐτοῦ νομισθῆναι. καί ποτε τοῦ Γαΐου συγγίνεσθαί τε τῇ Σελήνῃ λέγοντος, καὶ ἐρωτήσαντος αὐτὸν, εἰ ὁρῴη τὴν θεὸν συνοῦσαν αὐτῷ, κάτω τε, ὡς καὶ τεθηπὼς, ἔβλεπεν, ὑποτρέμων· καὶ σμικρόν τι φθεγξάμενος, Ὑμῖν (ἔφη) τοῖς θεοῖς, δέσποτα, μόνοις ἀλλήλους ὁρᾷν ἔξεστι. Βιτέλλιος μὲν οὖν, ἐκεῖθεν ἀρξάμενος, πάντας καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς ἄλλους κολακείᾳ ὑπερεβάλετο.

28. [Γάϊος δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῷ ἔθνει τέμενός τι ἑαυτῷ ἐν Μιλήτῳ τεμενίσαι ἐκέλευσε. ταύτην γὰρ τὴν πόλιν ἐπελέξατο, λόγῳ μὲν εἰπὼν, ὅτι τὴν μὲν Ἔφεσον ἡ Ἄρτεμις, τὴν δὲ Πέργαμον ὁ Αὔγουστος, τὴν δὲ Σμύρναν ὁ Τιβέριος προκατειλήφασι· τὸ δὲ ἀληθὲς, ὅτι τὸν νεὼν, ὃν οἱ Μιλήσιοι τῷ Ἀπόλλωνι καὶ μέγαν καὶ ὑπερκαλλῆ ἐποίουν, ἰδιώσασθαι ἐπεθύμησε. τότε δὲ ἐπὶ πλέον ἐξήχθη, ὥστε καὶ ἐν

αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ναὸν ἑαυτοῦ, τὸν μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθέντα, τὸν δὲ ἰδίᾳ ἐν τῷ παλατίῳ ποιήσασθαι.] ἐτεκτήνατο μὲν γὰρ καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ κατάλυσίν τινα, ἵν', ὡς ἔλεγε, τῷ Διῒ συνοικῇ· ἀπαξιώσας δὲ δὴ τὰ δευτερεῖα ἐν τῇ συνοικήσει αὐτοῦ φέρεσθαι, καὶ προσεγκαλέσας αὐτῷ ὅτι τὸ Καπιτώλιον προκατέλαβεν, οὕτω δὴ ἕτερόν τε νεὼν ἐν τῷ παλατίῳ σπουδῇ ᾠκοδομήσατο, καὶ ἄγαλμα ἐς αὐτὸν ἠθέλησε τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἐς τὸ ἑαυτοῦ εἶδος μεταρρυθμίσαι. μὴ δυνηθεὶς δέ, (τό τε γὰρ πλοῖον τὸ πρὸς τὴν κομιδὴν αὐτοῦ ναυπηγηθὲν κεραυνοῖς ἐφθάρη, καὶ γέλως, ὁσάκις τινὲς ὡς καὶ τοῦ ἕδους ἐφαψόμενοι προσῆλθον, πολὺς ἐξηκούετο) ἐκείνῳ μὲν ἐπηπείλει, αὐτὸς δὲ ἕτερον ἐνιδρύσατο. τό τε Διοσκούρειον τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Ῥωμαίᾳ διατεμὼν, διὰ μέσου τῶν ἀγαλμάτων εἴσοδον δι' αὐτοῦ ἐς τὸ παλάτιον ἐποιήσατο, ὅπως καὶ πυλωροὺς τοὺς Διοσκούρους (ὥσγε καὶ ἔλεγεν) ἔχῃ. Διάλιόν τε αὐτὸν ὀνομάσας, τήν τε Καισωνίαν τὴν γυναῖκα καὶ τὸν Κλαύδιον, ἄλλους τε τοὺς πλουσιωτάτους, ἱερέας προσέθετο, πεντήκοντα καὶ διακοσίας ἐπὶ τούτῳ παρ' ἑκάστου μυριάδας λαβών. καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἱερᾶτο, καὶ τὸν ἵππον συνιερέα ἀπέφαινε. καὶ ὄρνιθες αὐτῷ ἁπαλοί τέ τινες καὶ πολυτίμητοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐθύοντο· ταῖς τε βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινος ἀντεβρόντα, καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀντήστραπτε. καὶ ὁπότε κεραυνὸς καταπέσοι, λίθον ἀντηκόντιζεν, ἐπιλέγων ἐφ' ἑκάστῳ τὸ τοῦ Ὁμήρου, Ἤ μ' ἀνάειρ', ἢ ἐγὼ σέ. [ἐπειδή τε ἡ Καισωνία θυ-

γάτριον μετὰ τριάκοντα ἡμέρας τῶν γάμων ἔτεκε, τοῦτό τε αὐτὸ δαιμονίως προσεποιεῖτο, σεμνυνόμενος ὅτι ἐν τοσαύταις ἡμέραις καὶ πατὴρ καὶ ἀνὴρ ἐγεγόνει. καὶ Δρουσίλλαν αὐτὴν ὀνομάσας, ἔς τε τὸ Καπιτώλιον ἀνήγαγε, καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα ὡς καὶ παῖδα αὐτοῦ οὖσαν ἀνέθηκε, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ τιθηνεῖσθαι παρηγγύησεν.] οὗτος οὖν ὁ Θεὸς καὶ οὗτος ὁ Ζεὺς, [καὶ γὰρ ἐκαλεῖτο τὰ τελευταῖα οὕτως, ὥστε καὶ ἐς γράμματα φέρεσθαι, ταῦτά τε ἅμα ἔπραττε, καὶ χρήματα αἴσχιστα καὶ δεινότατα συνελέγετο.] ἵνα γάρ τις [τά τε ὤνια καὶ τὰ καπηλεῖα, τάς τε ὤρνας καὶ τὰ δικαστήρια, τούς τε χειροτέχνας καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ μισθοφοροῦντα] τά τε ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν [οὐδὲν ὅ, τι οὐκ] ἠργυρίζετο, παραλείπῃ· ἀλλά τά γε οἰκήματα, τὰ ἐν αὐτῷ τῷ παλατίῳ ἀποδειχθέντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς τῶν πρώτων, τούς τε παῖδας τοὺς τῶν σεμνοτάτων, οὓς ἐς αὐτὰ καθίζων ὕβριζεν, ἐκκαρπούμενος ἐπ᾽ αὐτοῖς πάντας ἁπλῶς, τοὺς μὲν ἐθελοντὰς, τοὺς δὲ καὶ ἄκοντας, ὅπως μὴ καὶ δυσχεραίνειν τι νομισθῶσι, πῶς ἄν τις σιωπήσειεν; [οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν οὐ σφόδρα τὸ πλῆθος ἤχθετο, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρον ὁμοῦ οἱ τῇ τε ἀσελγείᾳ αὐτοῦ, καὶ ὅτι] ἔς τε τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον τὸ συλλεγόμενον ἀπ᾽ αὐτῶν ἐμβάλλων ἑκάστοτε ἑαυτὸν ἐκαλινδεῖτο. [ὡς μέντοι καὶ περὶ τῶν τελῶν πικρῶς τινα διανομοθετήσας, ἐς λεύκωμα αὐτὰ βραχυτάτοις γράμμασιν ἐσέγραψε, καὶ ἀφ᾽ ὑψηλοῦ τινος ἀπεκρέμασεν, ὅπως ὡς ἥκιστα ἀναγινώσκοιτο, κἀκ τούτου πολλοὶ τοῖς ἐπιτιμίοις ἀγνο-



λευσαν αὐτῷ Κάσσιός τε Χαιρέας
Σαβῖνος, καίτοι χιλιαρχίας ἐν τῷ δο
τες. συνώμοσαν μὲν γὰρ πλείονες,
τὸ πραττόμενον, ἐν οἷς ἦν ὅ, τε Κ
ἔπαρχος· οἱ δὲ αὐτόχειρες αὐτοῦ γε
ἦσαν. ἄλλως τε γὰρ ἀρχαιότροπός
ρέας ἦν, καί τινα καὶ ἰδίαν τῆς ὀρ
γύννιν τε γὰρ αὐτὸν (καίπερ ἐῤῥω
δρῶν ὄντα) ὁ Γάϊος ἐπεκάλει, καὶ τ
τῷ, ὁπότε ἐς ἐκεῖνον καθήκοι, Πόθ
την, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον, ἐδίδου.
τι τῷ Γαΐῳ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐγεγ
σθαι Κάσσιον. καὶ ὁ μὲν ἐς Γάϊο
τότε τῆς Ἀσίας ἄρχοντα, ἐπειδὴ τὸ
Κασσίου ἐκείνου τοῦ τὸν Καίσαρα ἀπ
χεν, ὑποπτεύσας, μετεπέμψατο αὐ
προέλεγε δ' ἄρα αὐτῷ τὸ δαιμόνιον τ
σιον τὸν Χαιρέαν. Ἀπολλώνιός τέ τι

κοῦνδος ὁ τότε ὑπατεύων, ἐνεφορεῖτό τε ἅμα τῶν σιτίων, παρὰ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καθήμενος, καὶ ἐπικύπτων συνεχῶς αὐτοὺς κατεφίλει. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Γάϊος καὶ ὀρχήσασθαι καὶ τραγῳδίαν ὑποκρίνασθαι ἠθέλησεν, οὐκέθ᾽ οἱ περὶ τὸν Χαιρέαν ὑπέμειναν, ἀλλὰ τηρήσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ θεάτρου ἐξελθόντα (ἵνα τοὺς παῖδας θεάσηται, οὓς ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας τῶν πάνυ εὐγενῶν, ἐπὶ τῷ τὸν ὕμνον τὸν εἰς ἑαυτὸν πεποιημένον ᾆσαι, μετεπέμψατο δῆθεν) ἀπέκτειναν, ἐν στενωπῷ τινι ἀπολαβόντες. καὶ αὐτοῦ συμπεσόντος οὐδεὶς τῶν παρόντων ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ νεκρὸν αὐτὸν ὄντα ὠμῶς ἐτίτρωσκον· καί τινες καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐγεύσαντο. τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα εὐθὺς ἔσφαξαν.

30. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα ἐν ἔτεσι τρισὶ, καὶ μησὶν ἐννέα, ἡμέραις τε ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, πράξας, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὡς οὐκ ἦν θεὸς ἔμαθεν. ἐμνημόνευόν τε οἱ παρόντες τοῦ λεχθέντος ποτὲ ὑπ᾽ αὐτοῦ πρὸς τὸν δῆμον, Εἴθε ἕνα αὐχένα εἴχετε, ἐπιδεικνύντες αὐτῷ ὅτι ἐκεῖνος μὲν αὐχένα ἕνα, σφεῖς δὲ δὴ χεῖρας πολλὰς ἔχοιεν. ἐπεὶ δὲ τὸ δορυφορικὸν ἐταράττετο, καὶ διαθέοντες ἐπυνθάνοντο τίς Γάϊον ἔσφαξεν, Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατευκὼς, θαυμαστὸν δή τινα τρόπον αὐτοὺς ἡσύχασεν, ἀνελθὼν ἐς περιφανές τι χωρίον, καὶ ἐκβοήσας, Εἴθε ἐγὼ αὐτὸν ἀπεκτόνειν. καταπλαγέντες γὰρ ἐπαύσαντο τοῦ θορύβου.

ΤΩΝ ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΕΞΗΚΟΣΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LX. Romanae Historiae Dionis.

Claudius Imperator fit: eius vitia et virtutes. c. 1—7.
Antiocho, Mithridati vtrique, Agrippae, Herodi, regna restituit, auget. c. 8.
Chatti, Chauci, Mauri, vincuntur. c. 8. 9.
Constitutiones quaedam: portus Ostiensis: lacus Fucinus in Tiberim emittendus c. 10—13.
Caedes factae: Messalinae et libertorum facinora. c. 14—18.
Britannia ex parte subacta. c. 19—23.
Constitutiones qnaedam: Messalinae fl

gitia: quae illi causa interitus. cap. 24 — 31.

Agrippina ducitur: fitque continuo Messalina: tandem Claudium necat. cap. 32 — 35.

Anni reliqua parte haec gesta, C. Caesare IV, et Cn. Sentio Saturnino Coss. cum XIII. aliis, quibus consulatum gessere

post C.N.	V.C.		Claudii.
41.	794.	C. Caesar Aug. IV, et Cn. Sentius Saturninus.	I. 24. Ian.
42.	795.	Claudius Caesar Aug. II, et C. Caecina Largus.	II.
43.	796.	Claudius Caesar Aug. III, et L. Vitellius, II.	III.
44.	797.	L. Quinctius Crispinus, II, et M. Statilius Taurus.	IV.
45.	798.	M. Vinicius, II, et T. Statilius Taurus Corvinus.	V.
46.	799.	Valerius Asiaticus, II, et M. Iunius Silanus.	VI.
47.	800.	Claudius Caesar	VII.

		Aug. IV, et L. Vitellius, III.	
48.	801.	*A. Vitellius, et L. Vipsanius (Vipstanus.)*	*VI*
49.	802.	*C. Pompeius Longinus Gallus, et Q. Veranius.*	*IX*
50.	803.	*C. Antistius Veter, et M. Suillius Nervilianus.*	*X.*
51.	804.	*Claudius Caesar Aug. V, et Ser. Cornelius Orfitus.*	*XI*
52.	805.	*Cornelius Sulla Faustus, et L. Salvius Otho Titianus.*	*XI*
53.	806.	*Dec. Iunius Silanus Torquatus, et Q. Haterius Antoninus.*	*XI*
54.	807.	*M. Asinius Marcellus, et Manius Acilius Aviola.*	*XI* *ad* *Oc*

Τοῦ δὲ Γαΐου, ὡς εἴπομεν, ἀπαλλάξαντος,
κας ἑκασταχόσε τῆς πόλεως οἱ ὕπατοι διαπέμψα
τήν τε βουλὴν ἐς τὸ Καπιτώλιον ἤθροισαν, καὶ
λαὶ καὶ ποικίλαι γνῶμαι ἐλέχθησαν. τοῖς μὲν

δημοκρατεῖσθαι, τοῖς δὲ μοναρχεῖσθαι ἐδόκει· καὶ οἱ μὲν τὸν, οἱ δὲ τὸν ᾑροῦντο. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἡμέραν τὴν λοιπὴν καὶ τὴν νύκτα πᾶσαν κατέτριψαν μηδὲν τελειώσαντες. κἂν τούτῳ στρατιῶταί τινες ἐς τὸ παλάτιον, ὅπως τι συλήσωσιν, εἰσελθόντες, εὗρον τὸν Κλαύδιον ἐν γωνίᾳ που σκοτεινῇ κατακεκρυμμένον, (συνῆν τε γὰρ τῷ Γαΐῳ, καὶ τότε τὴν ταραχὴν φοβηθεὶς, ὑπέπτηξε) καὶ αὐτὸν τὸ μὲν πρῶτον, ὡς καὶ ἄλλον τινὰ ὄντα, ἢ ἔχοντά τι, ἐξείλκυσαν· ἔπειτα δὲ γνωρίσαντες, αὐτοκράτορα προσηγόρευσαν, καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτὸν ἤγαγον, κἀκ τούτου μετὰ τῶν ἄλλων, οἷα τοῦ τε βασιλικοῦ γένους ὄντι, καὶ ἐπιεικεῖ νομιζομένῳ, πᾶν τὸ κράτος αὐτῷ ἔδωκαν. οἱ δ' ὕπατοι τέως ἄλλους μὲν καὶ δημάρχους πέμποντες, ἀπηγόρευον αὐτῷ, μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν, ἀλλ' ἐπί τε τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ καὶ τοῖς νόμοις γενέσθαι· ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς οἱ συνόντες σφίσι στρατιῶται ἐγκατέλιπον, τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ὡμολόγησαν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐς τὴν αὐταρχίαν ἥκοντα ἦν, αὐτῷ ἐψηφίσαντο.

2. Οὕτω μὲν Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων Γερμανικὸς, ὁ τοῦ Δρούσου τοῦ τῆς Λιουΐας παιδὸς υἱὸς, τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔλαβε· μὴ πρὶν ἐν ἡγεμονείᾳ τινὶ τὸ παράπαν ἐξητασμένος, πλὴν ὅτι μόνον ὑπάτευσεν. ἦγε δὲ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. οὗτος τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῦλος ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἐν παιδείᾳ ἤσκητο, ὥστε καὶ συγγράψαι τινά· τὸ δὲ δὴ σῶμα νοσώδης, ὥστε καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς χερσὶν ὑποτρέμειν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῷ φωνήματι

αὐτὸ τὸ λεχθὲν) ὅτι, *Μέγα παραλήρημα.* καὶ
δὲν μέντοι δεινὸν ἔπαθε· σκυτοτόμος γὰρ ἦν.
τω που ῥᾷον τὰς τῶν τυχόντων, ἢ τὰς τῶν ἐν ἀ
ώσει τινὶ ὄντων, παῤῥησίας οἱ τοιοῦτοι φέρου
ταῦτα μὲν οὖν τὰ σχήματα, ὁπότε τις θεὸς ἐπλά
τετο εἶναι, ἐλάμβανε· καὶ αὐτῶν καὶ ἱκετεῖαι κ
εὐχαὶ, θυσίαι τε, κατὰ τὸ πρόσφορον προσήγον
ἄλλως δὲ δὴ ἔν τε τῇ σηρικῇ καὶ ἐν τῇ νικητηρ
σκευῇ, ὡς πλήθει, ἐδημοσίευεν.

27. Ἐφίλει τε ὀλιγίστους. τοῖς γὰρ πλείσι
καὶ τῶν βουλευτῶν ἢ τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα προσκ
νεῖν ὤρεγε. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ φιληθέντες ὑπ' αὐτ
χάριν αὐτῷ καὶ ἐν τῇ γερουσίᾳ ἐγίνωσκον, καὶ
τοὺς ὀρχηστὰς καθ' ἡμέραν φιλοῦντι πάντων δρώ
των. [καὶ ταῦτα μέντοι, ὅσα ὡς θεῷ αὐτῷ ἐγίγ
το, ἃ οὐχ ὅτι οἱ πολλοὶ, καὶ ἀεί τινα κολακεύ
εἰωθότες ἐποίουν, ἀλλὰ] καὶ οἱ πάνυ δοκοῦντές
εἶναι. ὁ γοῦν Βιτέλλιος ὁ Λούκιος, οὔτ' ἀγεν
οὔτ' ἄφρων ὤν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐν τῇ Συρίᾳ ἀρχ
ὀνομαστὸς γενόμενος· (τά τε γὰρ ἄλλα λαμπρ
ἡγεμόνευσε, καὶ τὸν Ἀρτάβανον καὶ ἐκείνῃ ἐπιβο
λεύοντα, ἐπειδὴ μηδεμίαν τιμωρίαν ἐπὶ τῇ Ἀρμεν
ἐδεδώκει, κατέπληξέ τε ἀπαντήσας αὐτῷ ἐξαπιναί
περὶ τὸν Εὐφράτην ἤδη ὄντι, καὶ ἔς τε λόγους
τὸν ὑπηγάγετο, καὶ θῦσαι ταῖς τοῦ Αὐγούστου
τε Γαΐου εἰκόσιν ἠνάγκασε· σπονδάς τε αὐτῷ π
τὸ τῶν Ῥωμαίων σύμφορον δοὺς, καὶ προσέτι
παῖδας αὐτοῦ ὁμήρους λαβών.) οὗτος οὖν ὁ Βιτ
λιος μετεπέμφθη μὲν ὑπὸ τοῦ Γαΐου, ὡς καὶ ἀ

λούμενος. ἐφ᾽ οἷς γὰρ οἱ Πάρθοι τὸν βασιλέα σφῶν ἐξήλασαν, ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος αἰτίαν ἔσχε· μισηθείς τε ὑπὸ τοῦ φθόνου, καὶ ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ φόβου. [τῷ τε γὰρ κρείττονι τῷ ἑαυτοῦ ὁ Γάϊος ἤχθετο, καὶ τὸ εὖ φερόμενον ὡς καὶ ἐπιθησόμενόν οἱ ὑπωπτεύετο.] ἐσώθη δὲ σχηματίσας πως ἑαυτὸν, ὥστε καὶ ἐλάττων αὐτῷ τῆς δόξης φανῆναι, καὶ πρός τε τοὺς πόδας αὐτοῦ προσπεσὼν, καὶ δάκρυσι κλαύσας, κἀν τούτῳ καὶ θειάσας αὐτὸν πολλὰ καὶ προσκυνήσας· καὶ τέλος εὐξάμενος, ἂν περισωθῇ, θύσειν αὐτῷ ἐκείνῳ. ἐκ γὰρ τούτων οὕτως αὐτὸν ἐτιθάσσευσε καὶ ἱλεώσατο, ὥστε μὴ μόνον περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πάνυ φίλοις αὐτοῦ νομισθῆναι. καί ποτε τοῦ Γαΐου συγγίνεσθαί τε τῇ Σελήνῃ λέγοντος, καὶ ἐρωτήσαντος αὐτὸν, εἰ ὁρῴη τὴν θεὸν συνοῦσαν αὐτῷ, κάτω τε, ὡς καὶ τεθηπὼς, ἔβλεπεν, ὑποτρέμων· καὶ σμικρόν τι φθεγξάμενος, Ὑμῖν (ἔφη) τοῖς θεοῖς, δέσποτα, μόνοις ἀλλήλους ὁρᾷν ἔξεστι. Βιτέλλιος μὲν οὖν, ἐκεῖθεν ἀρξάμενος, πάντας καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς ἄλλους κολακείᾳ ὑπερεβάλετο.

28. [Γάϊος δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῷ ἔθνει τέμενός τι ἑαυτῷ ἐν Μιλήτῳ τεμενίσαι ἐκέλευσε. ταύτην γὰρ τὴν πόλιν ἐπελέξατο, λόγῳ μὲν εἰπὼν, ὅτι τὴν μὲν Ἔφεσον ἡ Ἄρτεμις, τὴν δὲ Πέργαμον ὁ Αὔγουστος, τὴν δὲ Σμύρναν ὁ Τιβέριος προκατειλήφασι· τὸ δὲ ἀληθὲς, ὅτι τὸν νεὼν, ὃν οἱ Μιλήσιοι τῷ Ἀπόλλωνι καὶ μέγαν καὶ ὑπερκαλλῆ ἐποίουν, ἰδιώσασθαι ἐπεθύμησε. τότε δὲ ἐπὶ πλέον ἐξήχθη, ὥστε καὶ ἐν

αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ναὸν ἑαυτοῦ, τὸν μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ψηφισθέντα, τὸν δὲ ἰδίᾳ ἐν τῷ παλατίῳ ποιήσασθαι.] ἐπεκτήνατο μὲν γὰρ καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ κατάλυσίν τινα, ἵν᾽, ὡς ἔλεγε, τῷ Διῒ συνοικοίη· ἀπαξιώσας δὲ δὴ τὰ δευτερεῖα ἐν τῇ συνοικήσει αὐτοῦ φέρεσθαι, καὶ προσεγκαλέσας αὐτῷ ὅτι τὸ Καπιτώλιον προκατέλαβεν, οὕτω δὴ ἕτερόν γε νεὼν ἐν τῷ παλατίῳ σπουδῇ ᾠκοδομήσατο, καὶ ἄγαλμα ἐς αὐτὸν ἠθέλησε τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἐς τὸ ἑαυτοῦ εἶδος μεταῤῥυθμίσαι. μὴ δυνηθεὶς δὲ, (τό, τε γὰρ πλοῖον τὸ πρὸς τὴν κομιδὴν αὐτοῦ ναυπηγηθὲν, κεραυνοῖς ἐφθάρη, καὶ γέλως, ὁσάκις τινὲς ὡς καὶ τοῦ ἕδους ἐφαψόμενοι προσῆλθον, πολὺς ἐξηκούετο) ἐκείνῳ μὲν ἐπηπείλει, αὐτὸς δὲ ἕτερον ἐνέστησε. τό, τε Διοσκούρειον τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Ῥωμαίᾳ ὂν διατεμὼν, διὰ μέσου τῶν ἀγαλμάτων εἴσοδον δι᾽ αὐτοῦ ἐς τὸ παλάτιον ἐποιήσατο, ὅπως καὶ πυλωροὺς τοὺς Διοσκούρους (ὥσγε καὶ ἔλεγεν) ἔχῃ. Διάλιόν τε αὐτὸν ὀνομάσας, τήν τε Καισωνίαν τὴν γυναῖκα καὶ τὸν Κλαύδιον, ἄλλους τε τοὺς πλουσιωτάτους, ἱερέας προσέθετο, πεντήκοντα καὶ διακοσίας ἐπὶ τούτῳ παρ᾽ ἑκάστου μυριάδας λαβών. καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἱερᾶτο, καὶ τὸν ἵππον συνιερέα ἀπέφαινε. καὶ ὄρνιθες αὐτῷ ἁπαλοί τέ τινες καὶ πολυτίμητοι καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐθύοντο· ταῖς τε βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινος ἀντεβρόντα, καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀντήστραπτε. καὶ ὁπότε κεραυνὸς καταπέσοι, λίθον ἀντηκόντιζεν, ἐπιλέγων ἐφ᾽ ἑκάστῳ τὸ τοῦ Ὁμήρου, "Η μ᾽ ἀνάειρ᾽, ἢ ἐγὼ σέ. [ἐπειδή τε ἡ Καισωνία θυ-

γάτριον μετὰ τριάκοντα ἡμέρας τῶν γάμων ἔτεκε, τοῦτό τε αὐτὸ δαιμονίως προσεποιεῖτο, σεμνυνόμενος ὅτι ἐν τοσαύταις ἡμέραις καὶ πατὴρ καὶ ἀνὴρ ἐγεγόνει. καὶ Δρουσίλλαν αὐτὴν ὀνομάσας, ἔς τε τὸ Καπιτώλιον ἀνήγαγε, καὶ ἐς τὰ τοῦ Διὸς γόνατα ὡς καὶ παῖδα αὐτοῦ οὖσαν ἀνέθηκε, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ τιθηνεῖσθαι παρηγγύησεν.] οὗτος οὖν ὁ Θεὸς καὶ οὗτος ὁ Ζεὺς, [καὶ γὰρ ἐκαλεῖτο τὰ τελευταῖα οὕτως, ὥστε καὶ ἐς γράμματα φέρεσθαι, ταῦτά τε ἅμα ἔπραττε, καὶ χρήματα αἴσχιστα καὶ δεινότατα συνελέγετο.] ἵνα γάρ τις [τά τε ὤνια καὶ τὰ καπηλεῖα, τάς τε ὤρνας καὶ τὰ δικαστήρια, τούς τε χειροτέχνας καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ μισθοφοροῦντα] τά τε ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν [οὐδὲν ὅ, τι οὐκ] ἠργυρίζετο, παραλείπῃ· ἀλλά τά γε οἰκήματα, τὰ ἐν αὐτῷ τῷ παλατίῳ ἀποδειχθέντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς τῶν πρώτων, τούς τε παῖδας τοὺς τῶν σεμνοτάτων, οὓς ἐς αὐτὰ καθίζων ὕβριζεν, ἐκκαρπούμενος ἐπ᾽ αὐτοῖς πάντας ἁπλῶς, τοὺς μὲν ἐθελοντὰς, τοὺς δὲ καὶ ἄκοντας, ὅπως μὴ καὶ δυσχεραίνειν τι νομισθῶσι, πῶς ἄν τις σιωπήσειεν; [οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν οὐ σφόδρα τὸ πλῆθος ἤχθετο, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρον ὁμοῦ οἱ τῇ τε ἀσελγείᾳ αὐτοῦ, καὶ ὅτι] ἔς τε τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον τὸ συλλεγόμενον ἀπ᾽ αὐτῶν ἐμβάλλων ἑκάστοτε ἑαυτὸν ἐκαλινδεῖτο. [ὡς μέντοι καὶ περὶ τῶν τελῶν πικρῶς τινα διανομοθετήσας, ἐς λεύκωμα αὐτὰ βραχυτάτοις γράμμασιν ἐσέγραψε, καὶ ἀφ᾽ ὑψηλοῦ τινος ἀπεκρέμασεν, ὅπως ὡς ἥκιστα ἀναγινώσκοιτο, κἀκ τούτου πολλοὶ τοῖς ἐπιτιμίοις ἀγνο-

οὖντες τὸ κεκωλυμένον ἢ κεκελευσμένον περιπ σιν, ἔς τε τὸν ἱππόδρομον εὐθὺς σπουδῇ συν μον, καὶ δεινὰ συνεβόησαν.].

29. Ὡς οὖν πάντα τρόπον ἐξεμαίνετο, ἐπι λευσαν αὐτῷ Κάσσιός τε Χαιρέας καὶ Κορν Σαβῖνος, καίτοι χιλιαρχίας ἐν τῷ δορυφορικῷ ἡ τες. συνώμοσαν μὲν γὰρ πλείονες, καὶ συνῄδ τὸ πραττόμενον, ἐν οἷς ἦν ὅ, τε Κάλλιστος κ ἔπαρχος· οἱ δὲ αὐτόχειρες αὐτοῦ γενόμενοι, ἐκ ἦσαν. ἄλλως τε γὰρ ἀρχαιότροπός τις ἀνὴρ ὁ ρέας ἦν, καί τινα καὶ ἰδίαν τῆς ὀργῆς αἰτίαν γύννιν τε γὰρ αὐτὸν (καίπερ ἐῤῥωμενέστατοι δρῶν ὄντα) ὁ Γάϊος ἐπεκάλει, καὶ τὸ σύνθημα τῷ, ὁπότε ἐς ἐκεῖνον καθήκοι, Πόθον, ἢ Ἀφ την, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον, ἐδίδου. θεοπρόπι τι τῷ Γαΐῳ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐγεγόνει, φυλ σθαι Κάσσιον. καὶ ὁ μὲν ἐς Γάϊον Κάσσιον τότε τῆς Ἀσίας ἄρχοντα, ἐπειδὴ τὸ γένος ἀπ Κασσίου ἐκείνου τοῦ τὸν Καίσαρα ἀποκτείναντ χεν, ὑποπτεύσας, μετεπέμψατο αὐτὸν δεδεμ προέλεγε δ᾽ ἄρα αὐτῷ τὸ δαιμόνιον τοῦτον τὸν σιον τὸν Χαιρέαν. Ἀπολλώνιός τέ τις Αἰγύπτιο κοι τε τὸ συμβὰν αὐτῷ προεῖπε. καὶ πεμφθεὶ τοῦτ᾽ ἐς τὴν Ῥώμην προσήχθη τε αὐτῷ ἐν ἐκείν ἡμέρᾳ ἐν ᾗ τελευτήσειν ἔμελλε, καὶ ἀναβληθεὶ καὶ μετ᾽ ὀλίγον κολασθησόμενος, ἐσώθη. ἐπρ δὲ ὧδε· ἑορτήν τινα ἐν τῷ παλατίῳ ἦγε, καὶ ἐπετέλει. κἀν τούτῳ καὶ αὐτὸς καὶ ἤσθιε καὶ ἔ καὶ τοὺς ἄλλους εἱστία. ὅτε δὴ καὶ Πομπών

κοῦνδος ὁ τότε ὑπατεύων, ἐνεφορεῖτό τε ἅμα τῶν σιτίων, παρὰ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καθήμενος, καὶ ἐπικύπτων συνεχῶς αὐτοὺς κατεφίλει. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Γάϊος καὶ ὀρχήσασθαι καὶ τραγῳδίαν ὑποκρίνασθαι ἠθέλησεν, οὐκέθ' οἱ περὶ τὸν Χαιρέαν ὑπέμειναν, ἀλλὰ τηρήσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ θεάτρου ἐξελθόντα (ἵνα τοὺς παῖδας θεάσηται, οὓς ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας τῶν πάνυ εὐγενῶν, ἐπὶ τῷ τὸν ὕμνον τὸν εἰς ἑαυτὸν πεποιημένον ᾆσαι, μετεπέμψατο δῆθεν) ἀπέκτειναν, ἐν στενωπῷ τινι ἀπολαβόντες. καὶ αὐτοῦ συμπεσόντος οὐδεὶς τῶν παρόντων ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ νεκρὸν αὐτὸν ὄντα ὠμῶς ἐτίτρωσκον· καί τινες καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐγεύσαντο. τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα εὐθὺς ἔσφαξαν.

30. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα ἐν ἔτεσι τρισὶ, καὶ μησὶν ἐννέα, ἡμέραις τε ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, πράξας, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὡς οὐκ ἦν θεὸς ἔμαθεν. ἐμνημόνευόν τε οἱ παρόντες τοῦ λεχθέντος ποτὲ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν δῆμον, Εἴθε ἕνα αὐχένα εἴχετε, ἐπιδεικνύντες αὐτῷ ὅτι ἐκεῖνος μὲν αὐχένα ἕνα, σφεῖς δὲ δὴ χεῖρας πολλὰς ἔχοιεν. ἐπεὶ δὲ τὸ δορυφορικὸν ἐταράττετο, καὶ διαθέοντες ἐπυνθάνοντο τίς Γάϊον ἔσφαξεν, Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατευκὼς, θαυμαστὸν δή τινα τρόπον αὐτοὺς ἡσύχασεν, ἀνελθὼν ἐς περιφανές τι χωρίον, καὶ ἐκβοήσας, Εἴθε ἐγὼ αὐτὸν ἀπεκτόνειν. καταπλαγέντες γὰρ ἐπαύσαντο τοῦ θορύβου.

ΤΩΝ ΔΙΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΕΞΗΚΟΣΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

Haec insunt Libro LX. Romanae Historiae Dionis.

gitia: quae illi causa interitus. cap. 24 — 31.

Agrippina ducitur: fitque continuo Messalina: tandem Claudium necat. cap. 32 — 35.

Anni reliqua parte haec gesta, C. Caesare IV, et Cn. Sentio Saturnino Coss. cum XIII. aliis, quibus consulatum gessere

post C.N.	*V.C.*		*Claudii.*
41.	*794.*	*C. Caesar Aug. IV, et Cn. Sentius Saturninus.*	*I. 24. Ian.*
42.	*795.*	*Claudius Caesar Aug. II, et C. Caecina Largus.*	*II.*
43.	*796.*	*Claudius Caesar Aug. III, et L. Vitellius, II.*	*III.*
44.	*797.*	*L. Quinctius Crispinus, II, et M. Statilius Taurus.*	*IV.*
45.	*798.*	*M. Vinicius, II, et T. Statilius Taurus Corvinus.*	*V.*
46.	*799.*	*Valerius Asiaticus, II, et M. Iunius Silanus.*	*VI.*
47.	*800.*	*Claudius Caesar*	*VII.*

		Aug. IV, et L. Vitellius, III.	
48.	801.	*A. Vitellius, et L. Vipsanius (Vipstanus.)*	*VIII.*
49.	802.	*C. Pompeius Longinus Gallus, et Q. Veranius.*	*IX.*
50.	803.	*C. Antistius Veter, et M. Suillius Nervilianus.*	*X.*
51.	804.	*Claudius Caesar Aug. V, et Ser. Cornelius Orfitus.*	*XI.*
52.	805.	*Cornelius Sulla Faustus, et L. Salvius Otho Titianus.*	*XII.*
53.	806.	*Dec. Iunius Silanus Torquatus, et Q. Haterius Antoninus.*	*XIII.*
54.	807.	*M. Asinius Marcellus, et Manius Acilius Aviola.*	*XIV. ad 13. Oct.*

Τοῦ δὲ Γαΐου, ὥς εἴπομεν, ἀπαλλάξαντος, φύλακας ἑκασταχόσε τῆς πόλεως οἱ ὕπατοι διαπέμψαντες, τήν τε βουλὴν ἐς τὸ Καπιτώλιον ἤθροισαν, καὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι γνῶμαι ἐλέχθησαν. τοῖς μὲν γὰρ

δημοκρατεῖσθαι, τοῖς δὲ μοναρχεῖσθαι ἐδόκει· καὶ οἱ μὲν τὸν, οἱ δὲ τὸν ᾕρουντο. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἡμέραν τὴν λοιπὴν καὶ τὴν νύκτα πᾶσαν κατέτριψαν μηδὲν τελειώσαντες. κἀν τούτῳ στρατιῶταί τινες ἐς τὸ παλάτιον, ὅπως τι συλήσωσιν, εἰσελθόντες, εὗρον τὸν Κλαύδιον ἐν γωνίᾳ που σκοτεινῇ κατακεκρυμμένον, (συνῆν τε γὰρ τῷ Γαΐῳ, καὶ τότε τὴν ταραχὴν φοβηθεὶς, ὑπέπτηξε) καὶ αὐτὸν τὸ μὲν πρῶτον, ὡς καὶ ἄλλον τινὰ ὄντα, ἢ ἔχοντά τι, ἐξείλκυσαν· ἔπειτα δὲ γνωρίσαντες, αὐτοκράτορα προσηγόρευσαν, καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτὸν ἤγαγον, κἀκ τούτου μετὰ τῶν ἄλλων, οἷα τοῦ τε βασιλικοῦ γένους ὄντι, καὶ ἐπιεικεῖ νομιζομένῳ, πᾶν τὸ κράτος αὐτῷ ἔδωκαν. οἱ δ᾽ ὕπατοι τέως ἄλλους μὲν καὶ δημάρχους πέμποντες, ἀπηγόρευον αὐτῷ, μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐπί τε τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ καὶ τοῖς νόμοις γενέσθαι· ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς οἱ συνόντες σφίσι στρατιῶται ἐγκατέλιπον, τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ὡμολόγησαν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐς τὴν αὐταρχίαν ἧκοντα ἦν, αὐτῷ ἐψηφίσαντο.

2. Οὕτω μὲν Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων Γερμανικὸς, ὁ τοῦ Δρούσου τοῦ τῆς Λιουΐας παιδὸς υἱὸς, τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔλαβε· μὴ πρὶν ἐν ἡγεμονείᾳ τινὶ τὸ παράπαν ἐξητασμένος, πλὴν ὅτι μόνον ὑπάτευσεν. ἦγε δὲ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. οὗτος τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῦλος ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ἐν παιδείᾳ ἤσκητο, ὥστε καὶ συγγράψαι τινά· τὸ δὲ δὴ σῶμα νοσώδης, ὥστε καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς χερσὶν ὑποτρέμειν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῷ φωνήματι

ἐσφάλλετο, καὶ οὐ πάντα ὅσα ἐς τὸ συνέδριον ἐσ-
φερεν, αὐτὸς ἀνεγίνωσκεν, ἀλλὰ τῷ ταμιείᾳ, τή
γε πρώτην καὶ παρὼν, ὥς γε πλήθει, ἀναλέγεσθαι
ἐδίδου. ὅσα δ' οὖν αὐτὸς ἀνεγίνωσκε, καθήμενο
ὡς τὸ πολὺ ἐπελέγετο. καὶ μέντοι καὶ δίφρῳ κατα-
στέγῳ πρῶτος Ῥωμαίων ἐχρήσατο, καὶ ἐξ ἐκείνο
καὶ νῦν οὐχ ὅτι οἱ αὐτοκράτορες, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ο
ὑπατευκότες διφροφορούμεθα· πρότερον δὲ ἄρα ὅ, τ
Αὔγουστος καὶ ὁ Τιβέριος, ἄλλοι τέ τινες ἐν σκιμ-
ποδίοις, ὁποίοις αἱ γυναῖκες ἔτι καὶ νῦν νομίζου-
σιν, ἔστιν ὅτε ἐφέροντο. οὐ μέντοι καὶ διὰ ταῦτ
οὕτως, ὅσον ὑπό τε τῶν ἐξελευθέρων καὶ ὑπὸ τῶ
γυναικῶν αἷς συνῆν, ἐκακύνετο. περιφανέστατα
γὰρ τῶν ὁμοίων ἐδουλοκρατήθη τε καὶ ἐγυναικοκρα-
τήθη. ἅτε γὰρ ἐκ παίδων ἔν τε νοσηλείᾳ καὶ ἐν φό-
βῳ πολλῷ τραφεὶς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλεῖον τῆ
ἀληθείας εὐήθειαν προσποιησάμενος, (ὅπερ που κα
αὐτὸς ἐν τῇ βουλῇ ὡμολόγησε) καὶ πολὺν μὲν χρό-
νον τῇ τήθῃ Λιουΐᾳ, πολὺν δὲ καὶ τῇ μητρὶ Ἀντω-
νίᾳ, τοῖς τε ἀπελευθέροις, συνδιαιτηθεὶς, καὶ προσ-
έτι καὶ ἐν συνουσίαις γυναικῶν πλείοσι γενόμενος
οὐδὲν ἐλευθεροπρεπὲς ἐκέκτητο, ἀλλὰ καίπερ καὶ τῶ
Ῥωμαίων ἁπάντων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν κρατῶ
ἐδεδούλωτο. ἐπετίθεντο δ' αὐτῷ ἔν τε τοῖς πότοι
μάλιστα, καὶ ἐν ταῖς μίξεσι. πάνυ γὰρ ἀπλήστω
ἀμφοτέροις σφίσι προσέκειτο, καὶ ἦν ἐν τῷ καιρῷ
τούτῳ εὐαλωτότατος. πρὸς δὲ καὶ δειλίαν εἶχεν, ὑφ
ἧς πολλάκις ἐκπληττόμενος, οὐδὲν τῶν προσηκόντω
ἐξελογίζετο. καὶ αὐτοῦ καὶ τοῦτο προσλαμβάνοι

οὐκ ἐλάχιστα κατειργάζοντο. καὶ ἐκεῖνόν τε γὰρ ἐκφοβοῦντες, ἐξεκαρποῦντο, καὶ τοῖς ἄλλοις τοσοῦτον δέος ἐνέβαλλον, ὥσθ', ἵνα συλλαβὼν εἴπω, πολλοὶ ἐπὶ δεῖπνον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὑπό τε τοῦ Κλαυδίου καὶ ὑπ' αὐτῶν καλούμενοι, τὸν μὲν ὡς καὶ κατ' ἄλλο τι, παρίεντο, πρὸς δὲ ἐκείνους ἐφοίτων.

3. Τοιοῦτος οὖν δή τις, ὥς γε συνελόντι εἰπεῖν, ὢν, οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν δεόντων ἔπραττεν, ὁπότε ἔξω τε τῶν προειρημένων παθῶν ἐγίγνετο, καὶ ἑαυτοῦ ἐκράτει· λέξω δὲ καὶ καθ' ἕκαστον ὧν ἐποίησε. τὰ μὲν ψηφισθέντα οἱ εὐθὺς πάντα, πλὴν τῆς τοῦ πατρὸς ἐπωνυμίας, ἐδέξατο· ταύτην γὰρ μετὰ ταῦτα προσέθετο· οὐ μέντοι καὶ παραυτίκα; ἀλλ' ὀψὲ καὶ τριακοστῇ ἡμέρᾳ ἐς τὴν βουλὴν ἐσῆλθε. τόν τε γὰρ Γάϊον οὕτως δρῶν ἀπολωλότα, καὶ πυνθανόμενός τινας, ὡς καὶ βελτίονας ἑαυτοῦ, πρὸς τὴν ἀρχὴν ὑπ' αὐτῆς προβεβλῆσθαι, οὐκ ἐθάρσει, ἀλλὰ τά τε ἄλλα ἀκριβῶς ἐφυλάττετο, καὶ πάντας τοὺς προσιόντας οἱ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἐρευνᾶσθαι ἐποίει, μή τι ξιφίδιον ἔχωσιν. ἔν τε τοῖς συμποσίοις πάντως τινὰς στρατιώτας συνόντας εἶχε. καὶ τοῦτο μὲν ἐξ ἐκείνου καταδειχθὲν, καὶ δεῦρο ἀεὶ γίγνεται. ἡ δὲ δὴ ἔρευνα ἡ διὰ πάντων, διὰ Οὐεσπασιανοῦ ἐπαύσατο. τὸν μὲν οὖν Χαιρέαν, καί τινας ἄλλους, καίπερ πάνυ ἐπὶ τῷ τοῦ Γαΐου θανάτῳ ἡσθεὶς, ὅμως ἀπέκτεινεν. οὐ γάρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν ἐκείνου πρᾶξιν εἰλήφει, χάριν αὐτῷ ᾔδει, ἀλλ' ὅτι ἐτόλμησεν αὐτοκράτορα ἀποσφάξαι, ἐδυσχέραινεν; πόῤῥωθεν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐς ἀσφάλειαν

πραξε δὲ τοῦτο, οὐχ ὡς καὶ τῷ Γαΐῳ
ς ἑαυτῷ ἐπιβουλεύσαντα λαβών. καὶ
κῶν συναπέθανε, μὴ ἀξιώσας κολα-
περιεῖναι. τοῖς γε μὴν ἄλλοις, οἳ τὴν
ἐκφανῶς ἐσπούδασαν, ἢ καὶ ἐπίδοξοι
κράτος ἐγένοντο, οὐχ ὅσον οὐκ ἐμνη-
ἀλλὰ καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς ἔδωκεν. ἐκ-
ὰρ καὶ ἐν τοῖς πάντων πώποτε, οὐ τῷ
τὴν ἄδειαν σφίσι, κατὰ τὸν τῶν Ἀθη-
ν, (ὡς ἔλεγεν) ὑπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τῷ
σχε. τό, τε ἔγκλημα τῆς ἀσεβείας ὁμοίως
ς γράμμασι μόνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πρά-
υσε· καὶ οὐδένα διὰ τοιοῦτόν τι οὔτε ἐπὶ
τέροις, οὔτε ἐπὶ τοῖς ἔπειτα ἐκόλασε. τοὺς
δικήσαντάς τι, ἢ καὶ προπηλακίσαντας αὐ-
την ὄντα, (πολλοὶ δὲ ταῦτα ἄλλως τε ὡς μη-
γου ἄξιον, καὶ οἱ μέν, τῷ Τιβερίῳ, οἱ δέ,
ίῳ χαριζόμενοι, ἐπεποιήκεσαν) πλαστῷ μὲν
ατι οὐδενὶ μετῄει· εἰ μέντοι ἄλλο κακουρ-
ας εὕρισκε, καὶ δι' ἐκεῖνα ἐτιμωρεῖτο.
. Τά τε τέλη τὰ ἐπὶ τοῦ Γαΐου ἐσαχθέντα, καὶ
ὅσα ἐπηγορίαν τινὰ τῶν πραχθέντων ὑπ' αὐ-
εῖχε, κατέλυσε μέν, οὐκ ἀθρόα δέ, ἀλλ' ὡς ἑκά-
πη προσέτυχε. καὶ τοὺς ἐκπεσόντας ἀδίκως ὑπ'
οῦ, τούς τε ἄλλους, καὶ τὰς ἀδελφάς, τήν τε
ιππίναν καὶ τὴν Ἰουλίαν, καταγαγών, τὰς οὐ-
ς σφίσιν ἀπέδωκε. τῶν τε ἐκ τοῦ οἰκήματος
λεῖστοι δὲ ἐδέδεντο) τοὺς μὲν ἐπὶ ἀσεβείᾳ, τοιού-
τέ τισιν ἐγκλήμασιν ἑτέροις ἐμπεπτωκότας, ἀπήλ-

γ
μ
σ
γ
ϱ
γὰρ
βέρ
λάκ
μάλ
ὀλίγα
τά τε
καὶ τι
κτειν
καυκ
βουλ
τοῖς
ἀνο
τῆ
φι
αἰ
μ
τ
τ

λαξε· τοὺς δ' ὄντως ἀδικοῦντας ἐκόλασε. σφόδρα γὰρ ἀκριβῶς σφᾶς ἐξήταζεν, ὅπως μήθ' οἱ κακουργήσαντές τι, διὰ τοὺς συκοφαντουμένους ἀφεθῶσι, μήθ' οὗτοι δι' ἐκείνους παραπόλωνται. καὶ καθ' ἑκάστην γε ὡς εἰπεῖν ἡμέραν, ἤτοι γε μετὰ πάσης τῆς γερουσίας, ἢ καὶ ἰδίᾳ, τὸ μὲν πλεῖστον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἤδη δὲ καὶ ἄλλοθι, ἐπὶ βήματος ἐδίκαζε. καὶ γὰρ τὸ κατὰ τοὺς συνέδρους ἐκλειφθέν, ἐξ οὗ ὁ Τιβέριος ἐς τὴν νῆσον ἐξεχώρησεν, ἀνενεώσατο. πολλάκις δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις τοῖς τε στρατηγοῖς, καὶ μάλιστα τοῖς τὴν διοίκησιν ἔχουσι, συνεξητάζετο, καὶ ὀλίγα παντελῶς τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ἐπέτρεπε. τά τε φάρμακα, ἃ πολλὰ ἐν τοῖς τοῦ Γαΐου εὑρέθη, καὶ τὰ βιβλία τὰ τοῦ Πρωτογένους, (ὃν καὶ ἀπέκτεινε) τά τε γράμματα ἃ ἐπλάσσετο μὲν ὁ Γάϊος κεκαυκέναι, εὑρέθη δὲ ἐν τῷ βασιλικῷ ὄντα, τοῖς τε βουλευταῖς ἐπέδειξε, καὶ ἔδωκε καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς τε γράψασιν αὐτὰ, καὶ καθ' ὧν ἐγέγραπτο, ἀναγνῶναι· καὶ μετὰ τοῦτο κατέφλεξεν. ἀλλὰ καὶ τῆς γερουσίας ἀτιμῶσαι τὸν Γάϊον ἐθελησάσης, ψηφισθῆναι μὲν αὐτὸς ἐκώλυσεν, ἰδίᾳ δὲ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ νυκτὸς ἁπάσας ἠφάνισε. καὶ διὰ ταῦτα τὸ μὲν ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν αὐτοκρατόρων, ὧν μνήμην ἐπί τε τοῖς ὅρκοις καὶ ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς ποιούμεθα, ὥσπερ οὐδὲ τὸ τοῦ Τιβερίου· οὐ μέντοι καὶ ἐς δόγματος ἀτιμίαν οὐδέτερος σφῶν ὦφλε.

5. Τὰ μὲν δὴ οὖν ὑπό τε τοῦ Γαΐου καὶ ὑφ' ἑτέρων δι' ἐκεῖνον οὐκ ὀρθῶς γινόμενα, ἀνέτρεψε· τὰ

δὲ δὴ Δρούσῳ τῷ πατρὶ τῇ τε Ἀντωνί
ποδρομίας ἐς τὰ γενέσια ἔδωκε, τὰς π
ἐς ταυτὸν αὐταῖς συμβαινούσας, μετ
ἡμέρας, ὅπως μὴ ἅμα ποιῶνται. τὴ
Λιουΐαν οὐ μόνον ἵππων ἀγῶσιν ἐ
καὶ ἀπηθανάτισεν, ἄγαλμά τέ τι ἐν τ
ἱδρύσας, καὶ τὰς θυσίας ταῖς ἀειπαρθ
εῖν προστάξας· ταῖς τε γυναιξὶν ὅρ
αὐτῆς ποιεῖσθαι κελεύσας. οὕτω δὲ
ρας ἀποσεμνύνας, αὐτὸς οὐδὲν ἔξω
τῶν ἐς τὴν ἀρχὴν φερόντων ἐδέξατο.
τοῦ Αὐγούστου νουμηνίᾳ, ἐν ᾗ ἐγεγέ
ζοντο μὲν ἵπποι, οὐ δι' ἐκεῖνον δέ,
Ἄρεως ναὸς ἐν ταύτῃ καθιέρωτο, καὶ
σίοις ἀγῶσιν ἐτετίμητο. ἔν τε οὖν το
ζε, καὶ προσαπηγόρευσε μήτε προσκ
τόν, μήτε θυσίαν οἱ μηδεμίαν ποιεῖ
βοήματα τὰ πολλὰ καὶ ὑπέρογκα ἔπαι
να μίαν, καὶ ταύτην ἀργυρᾶν, ἀνδρ
χαλκοῦ τε καὶ λίθου, ψηφισθέντας α
ἔλαβε. μάταια γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτ
εἶναι, καὶ προσέτι πολλὴν μὲν ζημίαν,
ὄχλον τῇ γε πόλει παρέχειν ἔλεγε. π
οἱ ναοί, πάντα δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἔργα κ
καὶ ἀναθημάτων ἐπεπλήρωτο, ὥστε
νων βουλεύσεσθαι ἔφη ἃ δεῖ πρᾶξαι.
τηγοῖς τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁπλομαχικο
μὴ ποιεῖν, καὶ εἰ δή τις ἄλλος αὐτο
ἐπιτελοίη, ἀλλὰ μή τι γε ὡς καὶ ὑπ

ρίας γιγνομένων σφῶν ἢ γράφεσθαι ἢ καὶ λέγεσθαι ἐκέλευσε. καὶ οὕτω γε πάντα ταῦτα κρίσει καὶ οὐκ ἐπιτηδεύσει ἔπραττεν, ὥστε καὶ ἄλλα ὁμοίως ἔνεμε. τὰς γοῦν θυγατέρας ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, τὴν μὲν ἐγγυήσας Λουκίῳ Ἰουνίῳ Σιλανῷ, τὴν δὲ ἐκδοὺς Γναίῳ Πομπηΐῳ Μάγνῳ, οὐδὲν ἐξαίρετον ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐδίκασε, καὶ ἡ βουλὴ ἠθροίσθη. τούς τε γαμβροὺς τότε τε ἐν τοῖς εἴκοσιν ἀνδράσιν ἄρξαι, καὶ μετὰ τοῦτο πολιαρχῆσαι ἐν ταῖς ἀνοχαῖς ἐκέλευσε· καὶ ὀψέ ποτε πέντε ἔτεσι θᾶσσον τὰς ἄλλας ἀρχὰς αἰτῆσαι σφίσιν ἐπέτρεψε. τούτου δὲ δὴ τοῦ Πομπηΐου ὁ Γάϊος τὴν τοῦ Μάγνου ἐπίκλησιν περιέκοψεν. ὀλίγου μὲν γὰρ καὶ ἀπέσφαξεν αὐτὸν, ὅτι οὕτως ὠνομάζετο· ἀλλὰ τοῦτο μὲν, καταφρονήσας ὡς καὶ παιδίου ἔτ' αὐτοῦ ὄντος, οὐκ ἐποίησε, τὴν δὲ δὴ πρόσρησιν κατέλυσεν, εἰπὼν μὴ εἶναί οἱ ἀσφαλὲς, Μάγνον τινὰ προσαγορεύεσθαι. ὅ γε μὴν Κλαύδιος καὶ ἐκεῖνο αὐτῷ τὸ πρόσρημα ἀπέδωκε, καὶ τὴν θυγατέρα προσσυνῴκισε.

6. Ταῦτά τε οὖν ἐπιεικῶς ἔπραττε, καὶ τῶν ὑπάτων ἐν τῷ συνεδρίῳ καταβάντων ποτὲ ἀπὸ τῶν δίφρων, ἵνα διαλεχθῶσιν αὐτῷ, προσεξανέστη τε καὶ ἀντιπροσῆλθε σφίσιν. ἐπεὶ ἔν γε τῇ Νεαπόλει καὶ παντάπασιν ἰδιωτικῶς ἔζη. τά τε γὰρ ἄλλα Ἑλληνικῶς καὶ αὐτὸς καὶ οἱ συνόντες οἱ διῃτῶντο, καὶ ἐν μὲν ταῖς τῆς μουσικῆς θεωρίαις, ἱμάτιον καὶ κρηπῖδας, ἐν δὲ τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι, πορφυρίδα καὶ στέφανον χρυσοῦν ἐλάμβανε. καὶ μέντοι καὶ περὶ τὰ

χρήματα θαυμαστὸς ἐγένετο. ἀπηγόρευσε μὲν γὰρ ἀργύριον (ὅπερ ἐπί τε τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐπὶ τοῦ Γαΐου ἐγίγνετο) προσφέρειν· ἀπεῖπε δὲ μηδὲ κληρονόμον αὐτὸν, ὅστις ἂν συγγενεῖς ὁποιουσδήποτε κέκτηται, καταλείπειν· ἀλλὰ καὶ τῶν προσυληθέντων ἐπί τε τοῦ Τιβερίου καὶ ἐπὶ τοῦ Γαΐου, τὰ μὲν αὐτοῖς τοῖς ἔτι περιοῦσι, τὰ δὲ τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἀπέδωκεν. οἷς μὲν οὔτε εἰ καὶ ὁτιοῦν περὶ τὰς πανηγύρεις ἔξω τοῦ νενομισμένου πραχθὲν, αὖθις αὐτὰς, καθάπερ εἴρηταί μοι, γίγνεσθαι· καὶ πολλάκις τοῦτο καὶ τρίτον, καὶ τέταρτον, πέμπτον τε, καὶ δέκατον ἔστιν ὅτε, τὸ μέν τι κατὰ τύχην, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον ἐκ παρασκευῆς τῶν ὠφελουμένων ἀπ᾽ αὐτοῦ συμβαίνοντος· νόμῳ μὲν ἔταξε, μίαν ἡμέραν τοὺς ἀγῶνας τῶν ἵππων δεύτερον γίγνεσθαι, ἔργῳ δὲ καὶ τοῦτο ὡς πλήθει ἐπέσχεν. οὐδὲν γάρ τι ῥᾳδίως, ἅτε μηδὲν μέγα ἀποκερδαίνοντες, οἱ τεχνώμενοι αὐτὸ, ἐπλημμέλουν. τούς τε Ἰουδαίους, πλεονάσαντας αὖθις, ὥστε χαλεπῶς ἂν ἄνευ ταραχῆς, ὑπὸ τοῦ ὄχλου σφῶν, τῆς πόλεως εἰρχθῆναι, οὐκ ἐξήλασε μὲν, τῷ δὲ δὴ πατρίῳ νόμῳ βίῳ χρωμένους ἐκέλευσε μὴ συναθροίζεσθαι. τάς τε ἑταιρείας ἐπαναχθείσας ὑπὸ τοῦ Γαΐου διέλυσε. καὶ ὁρῶν μηδὲν ὄφελος ὂν, ἀπαγορεύεσθαί τινα τῷ πλήθει μὴ ποιεῖν, ἂν μὴ καὶ ὁ καθ᾽ ἡμέραν αὐτῶν βίος μεταῤῥυθμισθῇ, τά τε καπηλεῖα ἐς ἃ συνιόντες ἔπινον, κατέλυσε, καὶ προσέταξε μήτε κρέας που ἑφθὸν, μήθ᾽ ὕδωρ θερμὸν πιπράσκεσθαι· καί τινας ἐπὶ τούτῳ μὴ πειθαρχήσαντας ἐκόλασεν. ἀπέδωκε μὲν

οὖν καὶ ταῖς πόλεσι τοὺς ἀνδριάντας, οὓς ὁ Γάϊος ἐξ αὐτῶν μετεπέμπετο, ἀπέδωκε δὲ καὶ τοῖς Διοσκούροις τὸν νεὼν· τῷ τε Πομπηΐῳ τὴν τοῦ θεάτρου μνήμην· καὶ αὐτῷ καὶ τὸ τοῦ Τιβερίου ὄνομα ἐν τῇ σκηνῇ προσθεὶς ἔγραψεν, ἐπειδὴ καυθεῖσαν αὐτὴν ἀνῳκοδομήκει. τὸ γὰρ ἑαυτοῦ ἐκείνῃ μὲν, οὐχ ὅτι κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὅτι καὶ καθιέρωσεν αὐτὴν, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ, ἐνεκόλαψεν. οὐ μὴν οὐδὲ τῇ στολῇ τῇ ἐπινικίῳ παρὰ πᾶσαν τὴν πανήγυριν, καίτοι ψηφισθὲν, ἐχρήσατο, ἀλλ' εὐθὺς ἐν ἀρχῇ μόνον, τὰ δὲ ἄλλα ἐν τῷ περιπορφύρῳ ἱματίῳ διῴκησεν.

7. Ἐσήγαγε δὲ ἐς τὴν ὀρχήστραν ἄλλους τε καὶ ἱππέας καὶ γυναῖκας τῶν ὁμοίων, οἵπερ που καὶ ἐπὶ τοῦ Γαΐου τοῦτο ποιεῖν εἰώθεσαν· οὐχ ὅτι καὶ ἔχαιρε σφίσιν, ἀλλ' ἐς ἔλεγχον τῶν γεγονότων. αὖθις γοῦν οὐδεὶς αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἐπί γε τοῦ Κλαυδίου ἐξητάσθη. τήν τε πυῤῥίχην, ἣν οἱ παῖδες οἱ ὑπὸ τοῦ Γαΐου μεταπεμφθέντες ἤσκουν, ἐκεῖνοι μὲν ἅπαξ ὠρχήσαντο, καὶ ἐπὶ τούτῳ πολιτείᾳ τιμηθέντες, ἀπεπέμφθησαν· ἄλλοι δὲ αὖθις ἐκ τῆς Θεραπείας ἐπεδείχθησαν. ἐν μὲν δὴ τῷ θεάτρῳ ταῦτ' ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ ἱπποδρόμῳ κάμηλοί τε ἅπαξ καὶ ἵπποι δώδεκα ἠγωνίσαντο, ἄρκτοι τε τριακόσιαι, καὶ Λιβυκὰ θηρία ἴσα αὐταῖς ἐσφάγη. καὶ ἐθεώρουν μέν που πρότερον ἐν αὐτῷ ἰδίᾳ καὶ κατὰ σφᾶς ὡς ἕκαστοι, τό, τε βουλεῦον, καὶ τὸ ἱππεῦον, καὶ ὁ ὅμιλος, ἀφ' οὗπερ τοῦτ' ἐνομίσθη, οὐ μέντοι καὶ τεταγμένα σφίσι χωρία ἀπεδέδεικτο· ἀλλὰ τότε ὁ Κλαύδιος τήν τε ἕδραν τὴν νῦν οὖσαν τοῖς βουλευταῖς ἀπέκρινε, καὶ

προσέτι τοῖς ἐθέλουσι σφῶν ἑτέρωθί που, καὶ ἔν γε ἰδιωτικῇ ἐσθῆτι θεάσασθαι, ἐπέτρεψε. ποιήσας δὲ ταῦτα, τήν τε γερουσίαν μετὰ τῶν γυναικῶν, καὶ τοὺς ἱππέας, τάς τε φυλὰς εἱστίασε.

8. Καὶ μετὰ τοῦτο τῷ τε Ἀντιόχῳ τὴν Κομμαγηνὴν ἀπέδωκεν, (ὁ γὰρ Γάϊος, καίπερ αὐτός οἱ δοὺς αὐτὴν, ἀφῄρητο) καὶ τὸν Μιθριδάτην τὸν Ἴβηρα, ὃν ὁ Γάϊος μεταπεμψάμενος ἐδεδέκει, οἴκαδε πρὸς ἀνάληψιν τῆς ἀρχῆς ἀπέπεμψεν. ἄλλῳ τέ τινι Μιθριδάτῃ, τὸ γένος ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ πάνυ ἔχοντι, τὸν Βόσπορον ἐχαρίσατο, καὶ τῷ Πολέμωνι χώραν τινὰ ἀντ᾽ αὐτοῦ τῆς Κιλικίας ἀντέδωκε. τῷ γὰρ Ἀγρίππᾳ τῷ Παλαιστίνῳ, συμπράξαντί οἱ τὴν ἡγεμονείαν, (ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὢν) τήν τε ἀρχὴν προσεπηύξησε, καὶ τιμὰς ὑπατικὰς ἔνειμε. τῷ τε ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἡρώδῃ τό, τε στρατηγικὸν ἀξίωμα καὶ δυναστείαν τινὰ ἔδωκε. καὶ ἔς τε τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν σφίσι, καὶ χάριν οἱ Ἑλληνιστὶ γνῶναι ἐπέτρεψε. ταῦτα μὲν οὖν, αὐτοῦ τε τοῦ Κλαυδίου ἔργα ἦν, καὶ ὑφ᾽ ἁπάντων ἐπῃνεῖτο. ἐπράχθη δὲ καὶ ἄλλα ἄττα τότε, οὐχ ὁμοιότροπα, ὑπό τε τῶν ἐξελευθέρων αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τῆς γυναικὸς Οὐαλερίας Μεσσαλίνης. αὕτη μὲν γὰρ τὴν Ἰουλίαν, τὴν ἀδελφιδῆν αὐτοῦ, ὀργισθεῖσά τε ἅμα, ὅτι μήτε ἐτιμᾶτο ὑπ᾽ αὐτῆς, μήτε ἐκολακεύετο, καὶ ζηλοτυπήσασα, ὅτι περικαλλής τε ἦν, καὶ μόνη τῷ Κλαυδίῳ πολλάκις συνεγίγνετο, ἐξώρισεν, ἐγκλήματα αὐτῇ ἄλλα τε καὶ μοιχείας παρασκευάσασα, (ἐφ᾽ ᾗ καὶ ὁ Σενέκας ὁ Ἄννιος ἔφυγε) καὶ ὕστερόν γε οὐ πολλῷ καὶ

ἀπέκτεινεν αὐτήν. ἐκεῖνοι δὲ καὶ τὰς τιμὰς αὐτὸν τὰς ἐπινικίους ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ Μαυριτανίᾳ πραχθεῖσι δέξασθαι ἔπεισαν, οὐχ ὅτι κατορθώσαντα, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν τῇ ἀρχῇ πω ὄντα ὅτε διεπολεμήθη. καίτοι καὶ τούτῳ τῷ ἔτει ὅ, τε Γάλβας ὁ Σουλπίκιος Χάττους ἐκράτησε, καὶ Πούπλιος Γαουΐνιος Μαυρουσίους νικήσας, τά τε ἄλλα εὐδοκίμησε, καὶ ἀετὸν στρατιωτικὸν (ὃς μόνος ἔτι παρ᾽ αὐτοῖς ἐκ τῆς τοῦ Οὐάρου συμφορᾶς ἦν) ἐκομίσατο· ὡς καὶ ἀληθὲς ὄνομα αὐτοκράτορος ἀπ᾽ ἀμφοτέρων σφῶν τὸν Κλαύδιον λαβεῖν.

4. Τῷ δὲ ἐχομένῳ οἱ αὐτοὶ αὖθις Μαῦροι πολεμήσαντες κατεστράφησαν. Σουητώνιος μὲν γὰρ Παυλῖνος, ἐκ τῶν ἐστρατηγηκότων ὤν, τὴν χώραν αὐτῶν μέχρι τοῦ Ἄτλαντος ἀντικατέδραμε. Γναῖος δὲ Ὀσίδιος Γέτας ἐκ τῶν ὁμοίων, μετ᾽ ἐκεῖνον στρατεύσας, ἐπὶ τὸν Σάλαβον τὸν στρατηγὸν σφῶν εὐθὺς ὥρμησε, καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον. ἐπειδή τε ἐκεῖνος, καταλιπών τινας πρὸς τοῖς μεθορίοις, εἴργειν τοὺς ἐπιδιώξοντας, πρὸς τὰ ψαμμώδη ἀπέφυγεν, ἐτόλμησεν ἐπισπέσθαι οἱ· καὶ ἀντικαταστήσας τοὺς ἐφεδρεύοντας μέρος τοῦ στρατοῦ, προήει συσκευασάμενος ὕδωρ ὅσον ἐνεδέχετο. ὡς δὲ τοῦτό τε ἐπέλειπε, καὶ ἄλλο οὐχ εὑρίσκετο, ἐν παντὶ κακοῦ ἐγένετο. οἱ μὲν γὰρ βάρβαροι, ἄλλως τε ἐπὶ μακρότατον πρὸς τὸ δίψος ὑπὸ τοῦ ἔθους ἀντέχοντες, καὶ πάντως τι ὕδωρ ἐμπειρίᾳ τῶν χωρίων ποριζόμενοι, διεγίγνοντο· τοῖς δὲ δὴ Ῥωμαίοις ἐκ τῶν ἐναντίων, ἀδύνατον μὲν προχωρῆσαι, χαλεπὸν δὲ

καὶ ὑποστρέψαι ἦν. ἀποροῦντα οὖν αὐτὸν ὅ, τι χρὴ πρᾶξαι, ἀνέπεισέ τις τῶν ἐπιχωρίων τῶν ἐνσπόνδων, ἐπῳδαῖς τέ τισι καὶ μαγγανείαις χρήσασθαι· λέγων, πολλάκις σφίσιν ἐκ τοῦ τοιούτου πολὺ ὕδωρ δεδόσθαι. καὶ αὐτῷ παραχρῆμα τοσοῦτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐῤῥύη, ὥστε καὶ αὐτὸ δίψος ἐξακέσασθαι, καὶ τοὺς πολεμίους προσκαταπλῆξαι, νομίσαντας τὸ θεῖόν οἱ ἐπικουρεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου ἐθελονταί τε ὡμολόγησαν, καὶ κατελύσαντο. πραχθέντων δὲ τούτων, ὁ Κλαύδιος διχῇ τοὺς Μαύρους τοὺς ὑπηκόους ἔνειμεν, ἔς τε τὰ περὶ Τίγγιν, καὶ ἐς τὰ περὶ Καισάρειαν· (ἀφ᾽ ὧνπερ καὶ ὀνομάζονται) καὶ δύο ἄρχουσιν ἱππεῦσι προσέταξε. κἀν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ τῆς Νουμιδίας τινὰ ἐπολεμήθη τε ὑπὸ τῶν προσοίκων βαρβάρων, καὶ ἔπειτα κρατηθέντων αὐτῶν μάχαις, κατέστη.

10. Ὑπάτευε δὲ ὁ Κλαύδιος μετὰ Γαΐου Λάργου· καὶ ἐκείνῳ μὲν δι᾽ ἔτους ἄρξαι ἐφῆκεν, αὐτὸς δὲ δύο μησὶ καὶ τότε τὴν ἀρχὴν ἔσχε. καὶ περί τε τῶν τοῦ Αὐγούστου πράξεων τούς τε ἄλλους ὥρκησε, καὶ αὐτὸς ἐπιστώθη· (περὶ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ οὐδενὶ τὸ παράπαν τοῦτο ποιῆσαι ἐπέτρεψε·) καὶ ἐξιὼν ἐκ τῆς ἀρχῆς, αὖθις ὤμοσεν ὥσπερ οἱ ἄλλοι. καὶ ταῦτα μὲν ἀεὶ ὁσάκις ὑπάτευσεν, ἐγένετο. τότε δὲ λόγους τινὰς ἐν τῇ νουμηνίᾳ, τοῦ τε Αὐγούστου καὶ τοῦ Τιβερίου, κατὰ δόγμα ἀναγινωσκομένους, ὥστε καὶ μέχρι τῆς ἑσπέρας τοὺς βουλευτὰς παρατείνεσθαι, ἔπαυσεν· ἀρκοῦν εἶναι φήσας, ἐν ταῖς στήλαις αὐτοὺς ἐγγεγράφθαι. ἐπεί τέ τινες τῶν στρα

τηγῶν, τῶν τὴν διοίκησιν ἐγκεχειρισμένων, αἰτίαν ἔλαβον, οὐκ ἐπεξῆλθε μὲν σφίσι, πιπράσκουσι δέ τινα καὶ μισθοῦσιν ἐπιφοιτήσας, πάνθ᾽ ὅσα ἐνόμιζε μὴ καλῶς γίγνεσθαι, διώρθωσε· καὶ τοῦτο καὶ αὖθις πολλάκις ἐποίησεν. ἀνωμάλως δὲ δὴ οἱ στρατηγοὶ ἀπεδείκνυντο. καὶ γὰρ τεσσαρεσκαίδεκα καὶ ὀκτωκαίδεκα, διὰ μέσου τε (ὥς που καὶ συνέπεσεν) ἐγίγνοντο. τοῦτό τε οὖν περὶ τὴν διοίκησιν ἔπραξε, καὶ τρεῖς ἄνδρας τῶν ἐστρατηγηκότων, πράκτορας τῶν τῷ δημοσίῳ ὀφειλομένων κατέστησε, καὶ ῥαβδούχους καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν αὐτοῖς δούς.

II. *Λιμοῦ* τε ἰσχυροῦ γενομένου, οὐ μόνον τῆς ἐν τῷ τότε παρόντι ἀφθονίας τῶν τροφῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐς πάντα τὸν μετὰ ταῦτα αἰῶνα, πρόνοιαν ἐποιήσατο. ἐπεισάκτου γὰρ παντὸς, ὡς εἰπεῖν, τοῦ σίτου τοῖς Ῥωμαίοις ὄντος, ἡ χώρα ἡ πρὸς ταῖς τοῦ Τιβέριδος ἐκβολαῖς, οὔτε κατάρσεις ἀσφαλεῖς, οὔτε λιμένας ἐπιτηδείους ἔχουσα, ἀνωφελὲς σφίσι τὸ κράτος τῆς θαλάσσης ἐποίει. ἔξω τε γὰρ τῶν τῇ τε ὥρᾳ ἐσκομισθέντων, καὶ ἐς τὰς ἀποθήκας ἀναχθέντων, οὐδὲν τὴν χειμερινὴν ἐσεφοῖτα, ἀλλ᾽ εἴ τις παρεκινδύνευσε, κακῶς ἀπήλλασσε. ταῦτ᾽ οὖν συνιδὼν, λιμένα τε παρασκευάσαι ἐπεχείρησεν, οὐδ᾽ ἀπετράπη, (καίπερ τῶν ἀρχιτεκτόνων εἰπόντων αὐτῷ πυθομένῳ, πόσον τὸ ἀνάλωμα ἔσοιτο, ὅτι, οὐ θέλεις αὐτὸ ποιῆσαι· οὕτως ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ δαπανήματος ἀναχαιτισθῆναι αὐτὸν, εἰ προπύθοιτο αὐτό, ἤλπισαν·) ἀλλὰ καὶ ἐνεθυμήθη πρᾶγμα καὶ τοῦ

φρονήματος καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ τῆς Ῥώμης ἄξιον, καὶ ἐπετέλεσε. τοῦτο μὲν γὰρ, ἐξορύξας τῆς ἠπείρου χωρίον οὐ σμικρὸν, τὸ πέριξ πᾶν ἐκρηπίδωσε, καὶ τὴν θάλασσαν ἐς αὐτὸ ἐσεδέξατο· τοῦτο δὲ, ἐν αὐτῷ τῷ πελάγει χώματα ἑκατέρωθεν αὐτοῦ μεγάλα χώσας, θάλασσαν ἐνταῦθα πολλὴν περιέβαλε· καὶ νῆσον ἐπ' αὐτῇ, πύργον τε ἐπ' ἐκείνῃ φρυκτωρίαν ἔχοντα, κατεστήσατο. ὁ μὲν οὖν λιμὴν, ὁ καὶ νῦν οὕτω κατά γε τὸ ἐπιχώριον ὀνομαζόμενος, ὑπ' ἐκείνου τε ἐποιήθη· τὴν δὲ λίμνην τὴν Φουκίνην τὴν τῶν Μαρσῶν ἠθέλησε μὲν ἐς τὸν Τίβεριν ἐξαγαγεῖν, ὅπως ἥ τε χώρα ἡ περὶ αὐτὴν γεωργῆται, καὶ ὁ ποταμὸς ναυσίπορος μᾶλλον γένηται· μάτην δὲ δὴ ἐδαπανήθη. ἐνομοθέτησε μὲν οὖν καὶ ἄλλα τινὰ, ὧν οὐδεμία μοι ἄλλη ἀνάγκη μνημονεῦσαί ἐστι· κατέδειξε δὲ καὶ τάδε· τούς τε κληρωτοὺς ἄρχοντας πρὸ τῆς τοῦ Ἀπριλλίου νουμηνίας, ἐπειδήπερ ἐπὶ πολὺ ἐν τῷ ἄστει ἐνεχρόνιζον, ἀφορμᾶσθαι· καὶ τοὺς αἱρετοὺς μηδεμίαν οἱ χάριν ἐν τῷ συνεδρίῳ γιγνώσκειν· (ὅπερ κατά τι ἔθος ἐποίουν) εἰπὼν, ὅτι, „Οὐχ οὗτοι ἐμοὶ χάριν ἔχειν ὀφείλουσιν, ὥσπερ ἐσπουδαρχηκότες, ἀλλ' ἐγὼ τούτοις, ὅτι μοι τὴν ἡγεμονείαν προθύμως συνδιαφέρουσι· καὶ ἄν γε καὶ καλῶς ἄρξωσι, πολὺ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπαινέσω.“ Τοῖς μὲν οὖν ὑπ' ἀσθενείας βίου μὴ δυναμένοις βουλεύειν, ἐφίει παρίεσθαι· ἔκ τε τῶν ἱππέων τινὰς ἐς τὰς δημαρχίας ἐσεδέχετο· τοὺς δ' ἄλλους καὶ πάνυ πάντας ἐπηνάγκαζεν, ἐς τὸ βουλευτήριον, ὁσάκις ἂν ἐπαγγελθῇ σφίσι, συμφοιτᾷν. καὶ ἐπὶ μὲν τούτῳ

οὕτως ἰσχυρῶς τοῖς μὴ πειθαρχοῦσιν ἐπετίμα, ὥστε τινὰς ἑαυτοὺς ἀναχρήσασθαι.

12. Ἐς δὲ δὴ τὰ ἄλλα κοινὸς καὶ ἐπιεικὴς ἦν πρὸς αὐτούς· κάμνοντάς τε ἐπεσκέπτετο, καὶ ἑορτάζουσι σφίσι συνεγίγνετο. δημάρχου τέ τινος πληγὰς δημοσίᾳ δούλῳ αὐτοῦ δόντος, αὐτὸν μὲν οὐδὲν κακὸν εἰργάσατο, τοὺς δ' ὑπηρέτας αὐτοῦ ἀφελόμενος, ἔπειτα καὶ ἐκείνους οὐ πολλῷ ὕστερον ἀπέδωκε. δοῦλόν τε ἕτερον αὐτοῦ, ὅτι τινὰ τῶν ἐπιφανῶν ὕβρισεν, ἐς τὴν ἀγορὰν πέμψας, ἀπεμαστίγωσε. καὶ τῷ συνεδρίῳ αὐτὸς μὲν ἐξανίστατο, εἴ ποτε ἐπὶ πολὺ οἱ ἄλλοι ἑστήκεσαν. καθήμενος γάρ, ὥσπερ εἶπον, ὑπὸ τῆς ἀῤῥωστίας, πολλάκις ἀνεγίνωσκέ τινα αἰτούμενος. Λουκίῳ δὲ δὴ Σύλλᾳ, καὶ ἐς τὸ τῶν στρατηγῶν βάθρον (ὅτι μὴ δυνηθείς ποτε ὑπὸ γήρως ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἕδρας ὑπακοῦσαί τινα, ἀνέστη) καθίζεσθαι ἐπέτρεψεν. ἔν τε τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ αὐτοκράτωρ τῷ προτέρῳ ἔτει ἀπεδείχθη, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐξαίρετον ἔπραξε, πλὴν ὅτι τοῖς δορυφόροις πέντε καὶ εἴκοσι δραχμὰς ἔδωκε, καὶ τοῦτο ἔπειτα κατ' ἔτος ἐποίησε. τῶν μέντοι στρατηγῶν τινες ἐθελονταί, καί, ἀπ' οὐδενὸς ψηφίσματος, ἐκείνην τε τὴν ἡμέραν, καὶ τὰ γενέθλια τὰ τῆς Μεσσαλίνης δημοσίᾳ ἐτίμων. οὐ γάρ που καὶ πάντες αὐτὰ ἐποίουν, ἀλλ' ὅσοι ἐβούλοντο· τοσαύτην ἄδειαν εἶχον. οὕτω τε ὡς ἀληθῶς ἐς πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμετρίαζεν, ὥστε γεννηθέντος αὐτῷ υἱοῦ, ὃς τότε μὲν Κλαύδιος Τιβέριος Γερμανικός, ὕστερον δὲ καὶ Βρεττανικὸς ἐπωνομάσθη, οὔτ' ἄλλο τι ἐπιφανὲς ἔπραξεν, οὔτ' Αὔγου-

στον αὐτόν, ἢ τὴν Μεσσαλῖναν Αὐγοῦσταν ἐπικληθῆναι ἐφῆκεν.

13. Ἐτίθει μὲν οὖν συνεχῶς μονομαχίας ἀγῶνας. πάνυ γὰρ σφίσιν ἔχαιρεν, ὥστε καὶ τὴν αἰτίαν ἐπὶ τούτῳ σχεῖν. ἀπώλλυντο δὲ θηρία μὲν ἐλάχιστα, ἄνθρωποι δὲ πολλοί, οἱ μὲν, ἀλλήλοις μαχόμενοι, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀναλούμενοι. τοὺς γὰρ δούλους τούς ἀπελευθέρους, τοὺς ἐπί τε τοῦ Τιβερίου καὶ ἐπὶ τοῦ Γαΐου τοῖς δεσπόταις σφῶν ἐπιβουλεύσαντας, τούς τε τηνάλλως συκοφαντήσαντάς τινας, ἢ καὶ καταψευδομαρτυρήσαντάς τινων, δεινῶς ἐμίσει· καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πλείους οὕτως ἀνήλισκε, τοὺς δὲ ἑτερόν τινα τρόπον ἐκόλαζε· πολλοὺς δὲ καὶ τοῖς δεσπόταις αὐτοῖς ἐπὶ τιμωρίαν παρεδίδου. τοσοῦτον δ' οὖν τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῷ καιρῷ θνησκόντων ἐγίγνετο, ὥστε καὶ τὸν τοῦ Αὐγούστου ἀνδριάντα, τὸν ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ ἱδρυμένον, ἑτέρωσέ ποι μετενεχθῆναι· τοῦ δὴ μήτε ἐφορᾷν αὐτὸν τοὺς φόνους νομίζεσθαι, μήτε ἀεὶ κατακαλύπτεσθαι. καὶ ἐπὶ μὲν τούτῳ γέλωτα ὠφλίσκανεν, εἰ δὴ ὅσα τὸν χαλκοῦν τὸν ἀναίσθητον δοκεῖν ὁρᾷν οὐκ ἠξίου, τούτων αὐτὸς διεπίμπλατο. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ τοὺς διὰ μέσου τῆς θέας, παρὰ τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν, κατακοπτομένους ἥδιστα ἐθεώρει· καίτοι λέοντα δεδιδαγμένον ἀνθρώπους ἐσθίειν, καὶ πάνυ γε διὰ τοῦτο τῷ πλήθει ἀρέσκοντα ἀποκτείνας· ὡς οὐ προσῆκον ὂν τοιοῦτόν τι θέαμα ὁρᾷν Ῥωμαίους. ὅτι δὲ δὴ σφίσι κοινῶς τε ἐν τῇ θέᾳ συνῆν, καὶ παρεῖχεν ὅσα ἐβούλοντο, καὶ κήρυξι μὲν

ἐλάχιστα ἐχρῆτο, τὰ δὲ δὴ πλείω ἐς σανίδας γράφων διεδήλου, σφόδρα ἐπῃνεῖτο.

14. Ἐθισθεὶς δ᾽ οὖν αἵματος καὶ φόνων ἀναπίμπλασθαι, προπετέστερον καὶ ταῖς ἄλλαις σφαγαῖς ἐχρήσατο. αἴτιοι δὲ τούτων οἵ τε Καισάρειοι καὶ ἡ Μεσσαλίνα ἐγένετο. ὁπότε γάρ ἀποκτεῖναί τινα ἐθελήσειαν, ἐξεφόβουν αὐτὸν, κᾀκ τούτου πάνθ᾽ ὅσα ἐβούλοντο ποιεῖν, ἐπετρέποντο. καὶ πολλάκις τε ἐξαπιναίως ἐκπλαγεὶς, καὶ κελεύσας τινὰ ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς ἀπολέσθαι, ἔπειτα ἀνενεγκὼν καὶ ἀναφρονήσας, ἐπεζήτει τε αὐτὸν, καὶ μαθὼν τὸ γεγονὸς, ἐλυπεῖτό τε καὶ μετεγίνωσκεν. ἤρξατο δὲ τῶν φόνων τούτων ἀπὸ Γαΐου Ἀππίου Σιλανοῦ. τοῦτον γὰρ, εὐγενέστατόν τε ὄντα, καὶ τῆς Ἰβηρίας τότε ἄρχοντα, μεταπεμψάμενος, ὥς τι αὐτοῦ δεόμενος, καὶ τὴν τε μητέρα οἱ τὴν τῆς Μεσσαλίνης συνοικίσας, καὶ αὐτὸν ἔν τε τοῖς φιλτάτοις καὶ ἐν τοῖς συγγενεστάτοις χρόνον τινὰ τιμήσας, ἔπειτ᾽ ἐξαίφνης ἔσφαξεν, ὅτι τῇ τε Μεσσαλίνῃ προσέκρουσεν, οὐκ ἐθελήσας αὐτῇ συγγενέσθαι, πορνικωτάτῃ τε καὶ ἀσελγεστάτῃ οὔσῃ, καὶ τῷ Ναρκίσσῳ τῷ ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ, δι᾽ ἐκείνην· καὶ (οὐ γὰρ εἶχον οὔτε ἀληθὲς οὔτε πιθανόν τι κατ᾽ αὐτοῦ εἰπεῖν) συνέπλασσεν ὄναρ ὁ Νάρκισσος ὡς σφαττόμενον τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τοῦ Σιλανοῦ αὐτοχειρίᾳ ἰδών· καὶ αὐτός τε εὐθὺς ὑπὸ τὴν ἕω ἐν τῇ εὐνῇ οἱ ἔτ᾽ ὄντι τὸ ὄναρ ὑπότρομος διηγήσατο, καὶ ἡ Μεσσαλίνα παραλαβοῦσα ἐδείνωσε· καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐξ ἐνυπνίου παραπώλετο.

15. *Τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, οὐκέτι χρηστὴν ἐλπίδα οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ Κλαυδίου ἔσχον, ἀλλ' εὐθὺς αὐτῷ ἄλλοι τε, καὶ Ἄννιος Οὐινικιανὸς ἐπεβούλευσεν. οὗτός τε γὰρ ἐκ τῶν ἐς τὴν ἡγεμονίαν μετὰ τὸν τοῦ Γαΐου θάνατον προβληθέντων ἦν, καί τι καὶ ἐκ τούτου δεδιὼς ἐνεωτέρισεν. ἐπειδή τε οὐδεμίαν ἰσχὺν ἐκέκτητο, ἔπεμψε πρὸς Φούριον Κάμιλλον Σκριβωνιανὸν, τῆς τε Δαλματίας ἄρχοντα, καὶ δύναμιν συχνὴν πολιτικὴν καὶ ξενικὴν ἔχοντα, καὶ προσανέπεισεν αὐτὸν, καὶ καθ' ἑαυτὸν διανοούμενον, ἐπαναστῆναι, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἐπίδοξος αὐταρχήσειν ἐγεγόνει. πράξαντος δὲ αὐτοῦ τοῦτο, συχνοὶ μὲν καὶ βουλευταὶ καὶ ἱππεῖς πρὸς αὐτὸν ὥρμησαν.** οἱ γὰρ στρατιῶται, τοῦ Καμίλλου τό, τε τοῦ δήμου σφίσιν ὄνομα προτείνοντος, καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἀποδώσειν ὑπισχνουμένου, ὑπώπτευσαν πράγματα αὖθις καὶ μεταστάσεις ἕξειν, καὶ οὐκέτ' αὐτῷ ἐπείσθησαν. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου φοβηθεὶς σφᾶς ἔφυγε, καὶ ἐς τὴν Ἴσσαν τὴν νῆσον ἐλθὼν, ἐνταῦθα ἑκούσιος ἀπέθανε. Κλαύδιος δὲ τέως μὲν πάνυ κατέδεισεν, ὥστε καὶ ἐθελοντὴς ἑτοίμως ἔχειν τοῦ κράτους αὐτῷ ἐκστῆναι· τότε δὲ ἀναθαρσήσας, τοὺς μὲν στρατιώτας ἄλλοις τέ τισιν ἠμείψατο, καὶ τῷ τὰ πολιτικὰ αὐτῶν στρατόπεδα, τό, τε ἕβδομον καὶ τὸ ἑνδέκατον, καὶ Κλαυδίεια, καὶ Πιστὰ, καὶ Εὐσεβῆ, καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ὀνομασθῆναι. τοὺς δὲ συνεπιβουλεύοντας αὐτῷ ἀνεζήτησε, καὶ πολλοὺς ἐπὶ τούτῳ ἄλλους τε καὶ στρατηγόν τινα, προαπειπόντα τὴν ἀρχὴν, ἀπέκτεινε.*

συχνοὶ δὲ καὶ ἑαυτοὺς, ἄλλοι τε καὶ ὁ Οὐϊνικιανὸς, κατεχρήσαντο. τῆς γὰρ ἀφορμῆς ταύτης ἥ γε Μεσσαλῖνα καὶ ὁ Νάρκισσος, ὅσοι τε συνεξελεύθεροι αὐτοῦ, λαβόμενοι, οὐδὲν ὅ, τι τῶν δεινοτάτων οὐκ ἐποίησαν. τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τοῖς δούλοις τοῖς τε ἀπελευθέροις, μηνυταῖς κατὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. τούτους τε καὶ ἑτέρους καὶ πάνυ εὐγενεῖς, οὐχ ὅτι ξένους, ἀλλὰ καὶ πολίτας, οὐχ ὅτι δημότας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων τῶν τε βουλευτῶν τινας, ἐβασάνιζον· καίτοι τοῦ Κλαυδίου κατ' ἀρχὰς εὐθὺς τῆς ἡγεμονείας ὀμόσαντος, μηδένα βασανιεῖν ἐλεύθερον.

16. Ἄνδρες τε οὖν ἐν τούτῳ πολλοὶ καὶ γυναῖκες, καὶ ἐν αὐτῷ γε εἰσιν αἳ τῷ δεσμωτηρίῳ, ἐκολάσθησαν. μέλλουσαί τε ἀποθνήσκειν, ἐπὶ βῆμα καὶ αὗται ἀνήγοντο δεδεμέναι, ὥσπερ αἰχμάλωτοι, καὶ τὰ σώματα καὶ ἐκείνων ἐς τοὺς ἀναβασμοὺς ἐῤῥιπτοῦντο. τῶν γὰρ ἔξω που θανατωθέντων αἱ κεφαλαὶ μόναι ἐνταῦθα προσετίθεντο. ἤδη δ' οὖν τινες καὶ τῶν πάνυ ὑπατικῶν, οἱ μὲν χάρισιν, οἱ δὲ καὶ χρήμασιν, ὑπό τε τῆς Μεσσαλίνης καὶ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Νάρκισσον Καισαρείων περιεγένοντο. καὶ οἵ γε παῖδες τῶν ἀπολλυμένων τὴν μὲν ἄδειαν πάντες, εἰσὶ δὲ οἳ καὶ χρήματα ἐλάμβανον. ἐκρίνοντο δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ, τοῦ τε Κλαυδίου, τῶν ἐπάρχων τε, καὶ τῶν ἐξελευθέρων αὐτοῦ παρόντων. τὴν μὲν γὰρ ἐσήγησιν ἐν μέσῳ τῶν ὑπάτων, ἐπὶ δίφρου ἀρχικοῦ ἢ καὶ ἐπὶ βάθρου καθήμενος, ἐποιεῖτο· μετὰ δὲ τοῦτο αὐτός τε ἐπὶ τὴν συνήθη ἕδραν μετῄρ-

λευτήριον, ἐπαῤῥησιάσατο, ἓν δὲ δὴ καὶ
μης ἄξιον. τοῦ γὰρ Ναρκίσσου παρελθό
μέσον, καὶ εἰπόντος αὐτῷ, Τί ἂν ἐποίη
λαισε, εἰ Κάμιλλος ἐμεμοναρχήκει; ἀπεκρ
Ἑστήκειν ἂν ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ ἐσιώπων.
οὖν ἐπὶ τούτῳ, καὶ Ἀῤῥία αὖ ἐφ᾽ ἑτέρῳ ἀ
ἐγένοντο. αὕτη γὰρ, γυνὴ Καικίνου Παί
οὔτ᾽ ἠθέλησε θανατωθέντος αὐτοῦ ζῆσαι,
καὶ ἐν τιμῇ τινι εἶναι δυναμένη· τῇ γὰρ Μ
σφόδρα ᾠκείωτο) καὶ προσέτι καὶ τὸν ἄν
δειλιῶντα ἐπέῤῥωσε. τὸ γὰρ ξίφος λαβοῦσ
ἔτρωσε, καὶ ἐκείνῳ ὤρεξεν, εἰποῦσα, Ἰδ
οὐκ ἀλγῶ. καὶ οἱ μὲν ἐπῃνοῦντο· ἤδη γὰ
συνεχείας τῶν κακῶν εἰς τοῦτο τὰ πράγμα
ληλύθει, ὥστ᾽ ἀρετὴν μηκέτ᾽ ἄλλο μηδὲν,
ναίως ἀποθανεῖν, νομίζεσθαι. Κλαύδιο
που πρὸς τὴν τιμωρίαν τήν τε ἐκείνων κα
ἄλλων ἔσχεν, ὥστε καὶ σύνθημα τοῖς στρατ
ἔπος τοῦτο συνεχῶς διδόναι, ὅτι χρὴ

ρουσίαν, ἐς τὸ τὸν δημαρχήσοντα ἀντικαταστῆσαι, καίτοι τῶν ὑπάτων παρόντων, ἤθροισαν.

17. Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ Κλαύδιος ὑπατεύσας αὖθις τὸ τρίτον, πολλὰς μὲν θυσίας, πολλὰς δὲ καὶ ἱερομηνίας ἔπαυσε. τό, τε γὰρ πλεῖστον τοῦ ἔτους ἐς αὐτὰς ἀνηλίσκετο, καὶ τῷ δημοσίῳ ζημία οὐκ ἐλαχίστη ἐγίγνετο. ταύτας τε οὖν συνέτεμε, καὶ τἆλλα ὅσα ἐνεδέχετο συνέστειλε. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Γαΐου μήτε ἐν δίκῃ μήτε ἐν λόγῳ τινὶ δοθέντα τισὶν ἀπήτησε· τοῖς δὲ ὁδοποιοῖς ἀπέδωκεν ὅσα ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὸν Κορβούλωνα ἐζημίωντο. πρὸς δ' ἔτι, τοῖς ἄρχουσι τοῖς κληρωτοῖς, βραδέως ἔτι καὶ τότε ἐκ τῆς πόλεως ἐξορμωμένοις, προεῖπε, πρὶν μεσοῦν τὸν Ἀπρίλλιον ἀπαίρειν. τούς τε Λυκίους στασιάσαντας, ὥστε καὶ Ῥωμαίους τινὰς ἀποκτεῖναι, ἐδουλώσατό τε, καὶ ἐς τὸν τῆς Παμφυλίας νομὸν ἐσέγραψεν. ἐν δὲ δὴ τῇ διαγνώσει ταύτῃ (ἐποιεῖτο δὲ αὐτὴν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ) ἐπύθετο τῇ Λατίνων γλώσσῃ τῶν πρεσβευτῶν τινος, Λυκίου μὲν τὸ ἀρχαῖον ὄντος, Ῥωμαίου δὲ γεγονότος· καὶ αὐτὸν, ἐπειδὴ μὴ συνῆκε τὸ λεχθὲν, τὴν πολιτείαν ἀφείλετο, εἰπὼν μὴ δεῖν Ῥωμαῖον εἶναι τὸν μὴ καὶ τὴν διάλεξιν σφῶν ἐπιστάμενον. συχνοὺς δὲ δὴ καὶ ἄλλους ἀναξίους τῆς πολιτείας ἀπήλασε, καὶ ἑτέροις αὐτὴν καὶ πάνυ ἀνέδην, τοῖς μὲν κατ' ἄνδρα, τοῖς δὲ καὶ ἀθρόοις, ἐδίδου. ἐπειδὴ γὰρ ἐν πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ξένων προετετίμηντο, πολλοί τε αὐτὴν παρά τε ἐκείνου αὐτοῦ ᾐτοῦντο, καὶ παρὰ τῆς Μεσσαλίνης τῶν τε Καισαρείων ἐωνοῦντο.

καὶ διὰ τοῦτο μεγάλων τὸ πρῶτον χρημάτων πραθεῖσα, ἔπειθ' οὕτως ὑπὸ τῆς εὐχερείας ἐπευωνίσθη, ὥστε καὶ λογοποιηθῆναι, ὅτι κἂν ὑάλινά τις σκεύη συντετριμμένα δῷ τινι, πολίτης ἔσται. ἐπὶ μὲν οὖν τούτῳ διεσκώπτετο· ἐπὶ δ' ἐκείνῳ ἐπῃνεῖτο, ὅτι πολλῶν συκοφαντουμένων, τῶν μὲν, ὅτι τῇ τοῦ Κλαυδίου προσρήσει οὐκ ἐχρῶντο, τῶν δὲ, ὅτι μηδὲν αὐτῷ τελευτῶντες κατέλειπον, ὡς καὶ ἀναγκαῖον τοῖς τῆς πολιτείας παρ' αὐτοῦ τυχοῦσιν ἑκάτερον ποιεῖν· ἀπηγόρευσε μηδένα ἐπ' αὐτοῖς εὐθύνεσθαι. ἡ δ' οὖν Μεσσαλῖνα, οἵ τε ἀπελεύθεροι αὐτοῦ οὕτως οὐ τὴν πολιτείαν μόνον, οὐδὲ τὰς στρατείας, καὶ τὰς ἐπιτροπείας, τάς τε ἡγεμονείας, ἀλλὰ καὶ τἆλλα πάντα ἀφειδῶς ἐπώλουν καὶ ἐκαπήλευον, ὥστε σπανίσαι πάντα τὰ ὤνια· κἀκ τούτου καὶ τὸν Κλαύδιον ἀναγκασθῆναι ἔς τε τὸ Ἄρειον πεδίον συναγαγεῖν τὸ πλῆθος, κἀνταῦθα ἀπὸ βήματος τὰς τιμὰς αὐτῶν διατάξαι. αὐτὸς μὲν οὖν ὁπλομαχίας ἀγῶνα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, χλαμύδα ἐνδὺς, ἔθηκε· τὰ δὲ δὴ γενέθλια τὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ οἱ στρατηγοὶ ἐθελονταὶ θέας τέ τινος ποιήσει καὶ δείπνων ἑώρτασαν. καὶ τοῦτο καὶ αὖθις, ὅσοις γε καὶ ἔδοξεν αὐτῶν, ἐπράχθη.

18. Μεσσαλῖνα δὲ ἐν τούτῳ αὐτή τε ἠσέλγαινε, καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας ἀκολασταίνειν ὁμοίως ἠνάγκαζε· καὶ πολλάς γε καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παλατίῳ, τῶν ἀνδρῶν παρόντων καὶ ὁρώντων, μοιχεύεσθαι ἐποίει. καὶ ἐκείνους μὲν καὶ ἐφίλει καὶ ἠγάπα, τιμαῖς τε καὶ ἀρχαῖς ἤγαλλε· τοὺς δ' ἄλλους τοὺς μὴ συγκα-

θέντας σφᾶς ἐς τοῦτο, καὶ ἐμίσει καὶ ἀπώλλυε. καὶ ταῦτα μέντοι, τοιαῦτά τε ὄντα, καὶ ἀναφανδὸν οὕτω γιγνόμενα, τὸν Κλαύδιον ἐπὶ πλεῖστον ἔλαθεν. ἐκείνῳ τε γὰρ θεραπαινίδιά τινα συμπαρακατέκλινε, καὶ τούς τι δυναμένους οἱ μηνῦσαι, τοὺς μὲν εὐεργεσίαις, τοὺς δὲ καὶ τιμωρίαις προκατελάμβανεν· ὥσπερ καὶ τότε καὶ Κατώνιον Ἰοῦστον, τοῦ τε δορυφορικοῦ ἄρχοντα, καὶ δηλῶσαί τι αὐτῷ περὶ τούτων ἐθελήσαντα, προδιέφθειρε. τήν τε Ἰουλίαν, τὴν τοῦ Δρούσου μὲν τοῦ Τιβερίου παιδὸς θυγατέρα, τοῦ δὲ δὴ Νέρωνος τοῦ Γερμανικοῦ γυναῖκα γενομένην, ζηλοτυπήσασα, ὥσπερ καὶ τὴν ἑτέραν, ἀπέσφαξε. καί τις ἐν τούτῳ τῶν ἱππέων, ὡς καὶ ἐπιβουλεύσας τῷ Κλαυδίῳ, κατὰ τοῦ Καπιτωλίου ὑπό τε τῶν δημάρχων καὶ τῶν ὑπάτων κατεκρημνίσθη.

19. Ἐν μὲν δὴ τῇ πόλει ταῦτ᾽ ἐγίγνετο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον Αὖλος Πλαύτιος, βουλευτὴς λογιμώτατος, ἐς τὴν Βρεττανίαν ἐστράτευσε. Βέρικος γάρ τις, ἐκπεσὼν ἐκ τῆς νήσου κατὰ στάσιν, ἔπεισε τὸν Κλαύδιον δύναμιν ἐς αὐτὴν πέμψαι. καὶ οὕτως ὁ Πλαύτιος στρατηγήσας, τὸ μὲν στράτευμα χαλεπῶς ἐκ τῆς Γαλατίας ἐξήγαγεν. ὡς γὰρ ἔξω τῆς οἰκουμένης στρατεύσοντες ἠγανάκτουν, καὶ οὐ πρότερόν γε αὐτῷ ἐπείσθησαν, πρὶν τὸν Νάρκισσον ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου πεμφθέντα, ἀναβῆναί τε ἐπὶ τὸ τοῦ Πλαυτίου βῆμα, καὶ δημηγορῆσαί τι ἐθελῆσαι. τότε γὰρ πολλῷ που μᾶλλον ἐπ᾽ αὐτῷ ἀχθεσθέντες, οὔτε τι ἐκείνῳ εἰπεῖν ἐπέτρεψαν, συμβοή

σαντες ἐξαίφνης τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον, Ἰὼ Σατουρνάλια (ἐπειδήπερ ἐν τοῖς Κρονίοις οἱ δοῦλοι τὸ τῶν δεσποτῶν σχῆμα μεταλαμβάνοντες ἑορτάζουσι) καὶ τῷ Πλαυτίῳ εὐθὺς συνέποντο ἑκούσιοι. τὴν μὲν οὖν ὁρμὴν χρονίαν διὰ ταῦθ' ἐποιήσαντο· τριχῇ δὲ δὴ νεμηθέντες, ὅπως μὴ καθ' ἓν προσπλέοντες κωλυθῶσί ποι προσσχεῖν, κἀν τῷ διάπλῳ τὸ μέν τι δυσφορήσαντες, ἐπειδὴ ἐπαλινδρόμησαν, τὸ δὲ ἀναθαρσήσαντες, ὅτι λαμπὰς ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ἀρθεῖσα πρὸς τὰς δυσμὰς ἧπερ ἔπλεον διέδραμε, κατῆραν ἐς τὴν νῆσον, μηδενὸς σφίσιν ἐναντιωθέντος· οἱ γὰρ Βρεττανοί, μὴ προσδοκήσαντες αὐτοὺς ἐκ ὧνπερ ἐπυνθάνοντο ἥξειν, οὐ προσυνελέγησαν. τὸ μὴν οὐδὲ τότε ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἦλθον, ἀλλ' ἔς τε τὰ ἕλη καὶ ἐς τὰς ὕλας κατέφυγον, ἐλπίσαντες σφᾶς ἄλλως κατατρίψειν. ὥσθ', ὅπερ ἐπὶ τοῦ Καίσαρος τοῦ Ἰουλίου ἐγεγόνει, διακενῆς αὐτοὺς ἀναπλεῦσαι.

20. Ὁ οὖν Πλαύτιος πολλὰ μὲν πράγματα ἀναζητῶν σφᾶς ἔσχεν· ἐπεὶ δὲ εὗρέ ποτε, (ἦσαν δὲ οὐκ αὐτόνομοι, ἀλλ' ἄλλοις βασιλεῦσι προστεταγμένοι) πρῶτον μὲν Καταράτακον, ἔπειτα Τογόδουμνον, Κυνοβελλίνου παῖδας, ἐνίκησεν· αὐτὸς γὰρ ἐτεθνήκει. φυγόντων δὲ ἐκείνων, προσεποιήσατο ὁμολογίᾳ μέρος τι τῶν Βοδούνων ὧν ἐπῆρχον Κατουελλανοὶ ὄντες. κἀνταῦθα φρουρὰν καταλιπὼν, πρόσω ᾔει. ὡς δ' ἐπὶ ποταμῷ τινι ἐγένοντο, ὃν οὐκ ᾤοντο οἱ βάρβαροι δυνήσεσθαι τοὺς Ῥωμαίους ἄνευ γεφύρας διαβῆναι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀμελέστερόν πως ἐπὶ τῆς ὄχθης αὐτοῦ τῆς κατ' ἀντιπέραν ηὐλίζοντο, πέμ-

πει Κελτοὺς, οἷς ἔθος ἦν καὶ διὰ τῶν ῥοωδεστάτων ῥᾳδίως αὐτοῖς ὅπλοις διανήχεσθαι. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι παρὰ δόξαν τοῖς ἐναντίοις προσπεσόντες, τῶν μὲν ἀνδρῶν οὐδένα ἔβαλλον, τοὺς δ' ἵππους τοὺς τὰ ἅρματα αὐτῶν ἄγοντας ἐτίτρωσκον, κἀκ τούτου ταραττομένων σφῶν οὐδ' οἱ ἐπιβάται ἀσφαλεῖς εἶναι ἐδύναντο· ἐπιδιέπεμψε τόν τε Οὐεσπασιανὸν τὸν Φλάβιον, τὸν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορα ἀρχὴν λαβόντα, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σαβῖνον ὑποστρατηγοῦντά οἱ· καὶ οὕτω διελθόντες ποι καὶ ἐκεῖνοι τὸν ποταμὸν, συχνοὺς τῶν βαρβάρων μὴ προσδεχομένους ἀπέκτειναν. οὐ μέντοι οἱ λοιποὶ ἔφυγον, ἀλλὰ τῆς ὑστεραίας αὖθις συμβαλόντες σφίσιν, ἀγχώμαλα ἠγωνίσαντο· πρὶν δὴ Γναῖος Ὁσίδιος Γέτας κινδυνεύσας ἁλῶναι, ἔπειθ' οὕτως αὐτῶν ἐκράτησεν, ὥστε καὶ τιμὰς ἐπινικίους, καίπερ οὐχ ὑπατευκὼς, λαβεῖν. ἀναχωρησάντων δ' ἐντεῦθεν τῶν Βρεττανῶν ἐπὶ τὸν Ταμέσαν ποταμὸν, καθ' ὃ ἔς τε τὸν Ὠκεανὸν ἐκβάλλει, πλημμύροντός τε αὐτοῦ λιμνάζει, καὶ ῥᾳδίως αὐτὸν διαβάντων, ἅτε καὶ τὰ στέριφα τά τε εὔπορα τοῦ χωρίου ἀκριβῶς εἰδότων· οἱ Ῥωμαῖοι ἐπακολουθήσαντες σφίσι, ταύτῃ μὲν ἐσφάλησαν, διανηξαμένων δ' αὖθις τῶν Κελτῶν, καὶ τινων ἑτέρων διὰ γεφύρας ὀλίγον ἄνω διελθόντων, πολλαχόθεν τε ἅμα αὐτοῖς προσέμιξαν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν κατέκοψαν· τούς τε λοιποὺς ἀπερισκέπτως ἐπιδιώκοντες, ἔς τε ἕλη δυσδιέξοδα ἐσέπεσον, καὶ συχνοὺς ἀπέβαλον.

21. Διά τε οὖν τοῦτο, καὶ ὅτι καὶ τοῦ Τογο-

δούμνου φθαρέντος, οἱ Βρεττανοὶ οὐχ ὅσον ἐνέδοσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ ἰσχυρῶς συνέστησαν, φοβηθεὶς ὁ Πλαύτιος, οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν, ἀλλ' αὐτός τε τὰ κεκρατημένα διὰ φυλακῆς ἐποιεῖτο, καὶ τὸν Κλαύδιον μετεπέμπετο· εἴρητο γὰρ αὐτῷ, εἴ τι βιαιότερον γένοιτο, τοῦτο ποιῆσαι. καὶ παρασκευή γε ἐπὶ τῇ στρατείᾳ πολλὴ τῶν τε ἄλλων καὶ ἐλεφάντων προπαρεσκεύαστο. ἀφικομένης δὲ τῆς ἀγγελίας, ὁ Κλαύδιος τὰ μὲν οἴκοι τῷ Οὐιτελλίῳ τῷ συνάρχοντι τά τε ἄλλα καὶ τὰ στρατιώτας ἐνεχείρισε, (καὶ γὰρ ἐξ ἴσου αὐτὸν ἑαυτῷ ἑξάμηνον ὅλον ὑπατεῦσαι ἐποίησεν) αὐτὸς δὲ ἐξεστρατεύσατο· καὶ καταπλεύσας ἐς τὰ Ὠστία, ἐκεῖθεν ἐς Μασσαλίαν παρεκομίσθη· κἀντεῦθεν τὰ μὲν πεζῇ, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν ποταμῶν κομισθείς, πρός τε τὸν Ὠκεανὸν ἀφίκετο, καὶ περαιωθεὶς ἐς τὴν Βρεττανίαν, συνέμιξε τοῖς στρατοπέδοις πρὸς τῷ Ταμέσᾳ ἀναμένουσιν αὐτόν. καὶ παραλαβὼν σφᾶς, ἐκεῖνόν τε ἐπιδιέβη, καὶ τοῖς βαρβάροις πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῦ συνεστραμμένοις ἐς χεῖρας ἐλθὼν, μάχῃ τε ἐνίκησε, καὶ τὸ Καμουλόδουνον τὸ τοῦ Κυνοβελλίνου βασίλειον εἷλε. κἀκ τούτου συχνοὺς, τοὺς μὲν ὁμολογίᾳ, τοὺς δὲ καὶ βίᾳ προσαγόμενος, αὐτοκράτωρ πολλάκις ἐπωνομάσθη παρὰ τὰ πάτρια· (οὐ γάρ ἐστιν ἐν οὐδενὶ πλέον ἢ ἅπαξ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολέμου τὴν ἐπίκλησιν ταύτην λαβεῖν·) καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν ἀφελόμενος, ἐκείνους μὲν τῷ Πλαυτίῳ προσέταξεν, ἐντειλάμενός οἱ καὶ τὰ λοιπὰ προσκαταστρέψασθαι· αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἠπείχθη, τὴν ἀγ-

γελίαν τῆς νίκης διὰ τῶν γαμβρῶν, τοῦ τε Μάγνου καὶ τοῦ Σιλανοῦ, προπέμψας.

22. Μαθοῦσα δ' ἡ γερουσία τὰ κατειργασμένα, Βρεττανικόν τε αὐτὸν ἐπεκάλεσε, καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτῷ πέμψαι ἔδωκε. πανήγυρίν τε ἐτησίαν, καὶ ἁψῖδα τροπαιοφόρον ἐν τῇ πόλει, καὶ ἑτέραν ἐν τῇ Γαλατίᾳ (ὅθεν ἐς τὴν Βρεττανίαν ἐξαναχθεὶς ἐπεραιώθη) γενέσθαι ἐψηφίσαντο· τῷ τε υἱεῖ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν ἐπέθεσαν, ὥστε καὶ κυρίως τρόπον τινὰ Βρεττανικὸν αὐτὸν ὀνομασθῆναι· καὶ τῇ Μεσσαλίνῃ τὴν προεδρίαν ἣν καὶ ἡ Λιουΐα ἐσχήκει, καὶ τῷ καρπέντῳ χρῆσθαι ἔδοσαν. ἐκείνους μὲν δὴ τούτοις ἐτίμησαν. τῇ δὲ δὴ τοῦ Γαΐου μνήμῃ ἀχθόμενοι, τὸ νόμισμα τὸ χαλκοῦν πᾶν, ὅσον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐντετυπωμένην εἶχε, συγχωνευθῆναι ἔγνωσαν. καὶ ἐπράχθη μὲν τοῦτο, οὐ μέντοι καὶ ἐς βέλτιόν τι ὁ χαλκὸς ἐχώρησεν, ἀλλ' ἀνδριάντας ἀπ' αὐτοῦ ἡ Μεσσαλίνα τοῦ Μνηστῆρος τοῦ ὀρχηστοῦ ἐποιήσατο. ἐπεὶ γὰρ τῷ Γαΐῳ ποτὲ ἐκεῖνος ἐκέχρητο, χάριν τινὰ αὐτῷ ταύτην τῆς πρὸς ἑαυτὴν συνουσίας κατέθετο. σφόδρα γὰρ ἤρα· καὶ ἐπεί γε μηδένα τρόπον, μήθ' ὑπισχνουμένη τι, μήτε ἐκφοβοῦσα αὐτὸν, συγγενέσθαι αὐτῇ ἀναπεῖσαι ἐδύνατο, διελέχθη τῷ ἀνδρὶ, ἀξιοῦσα αὐτὸν πειθαρχεῖν οἱ ἀναγκασθῆναι· ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι αὐτοῦ δεομένη. καὶ οὕτως εἰπόντος αὐτῷ τοῦ Κλαυδίου, πάνθ' ὅσα ἂν προστάττηται ὑπὸ τῆς Μεσσαλίνης ποιεῖν, συνῆν αὐτῇ, ὡς καὶ τοῦθ' ὑπ' ἐκείνου κεκελευσμένος. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς ἄλλους συχνοὺς

ἔπραττεν. ὡς γὰρ εἰδότος τε τοῦ Κλαυδίου τὰ γιγνόμενα, καὶ συγχωροῦντός οἱ ἀκολασταίνειν, ἐμοιχεύετο.

23. Τῆς μὲν οὖν Βρεττανίας οὕτω τότε ἑάλω τινά. μετὰ δὲ ταῦτα, Γαΐου τε Κρίσπου τὸ δεύτερον καὶ Τίτου Στατιλίου ὑπατευόντων, ἦλθέ τε ἐς τὴν Ῥώμην ὁ Κλαύδιος, ἓξ μῆνας ἀποδημήσας, (ἀφ᾽ ὧν ἑκκαίδεκα μόνας ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡμέρας ἐποίησε) καὶ τὰ νικητήρια ἔπεμψε, τά τε ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον πράξας, καὶ τοὺς ἀναβασμοὺς τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τοῖς γόνασιν ἀναβὰς, ἀναφερόντων αὐτὸν τῶν γαμβρῶν ἑκατέρωθεν. ἔνειμε δὲ τοῖς μὲν βουλευταῖς τοῖς συνεξετασθεῖσίν οἱ τὰς ἐπινικίους τιμὰς, οὐχ ὅτι τοῖς ὑπατευκόσιν, ὅπερ καὶ ἄλλως ἀφθονώτατα καὶ ἐπὶ τοῖς ἐλαχίστοις ἐποίει· Ῥουφρίῳ δὲ δὴ Πωλίωνι τῷ ἐπάρχῳ εἰκόνα καὶ ἕδραν ἐν τῷ βουλευτικῷ, ὁσάκις ἂν ἐς τὸ συνέδριον αὐτῷ συνεσίῃ· καὶ ἵνα γε μὴ καινοτομεῖν τι δόξῃ, ἔφη καὶ τὸν Αὔγουστον ἐπὶ Οὐαλερίου τινὸς Λίγυος τοῦτ[ο] πεποιηκέναι. τόν τε Λάκωνα, τὸν πρότερον μ[ὲν] τῶν νυκτοφυλάκων ἄρξαντα, τότε δὲ τῶν Γαλατ[ῶν] ἐπιτροπεύοντα, τῷ τε αὐτῷ τούτῳ, καὶ προσέτι τ[αῖς] τῶν ὑπατευκότων τιμαῖς ἐσέμνυνε. διατελέσας ταῦτα, τὴν πανήγυριν τὴν τῶν νικητηρίων ἐπο[ίη]σεν, ὑπάτου τινὰ ἐξουσίαν ἐς αὐτὴν λαβών. [ἐγί]γνετο δὲ ἐν τοῖς δύο ἅμα θεάτροις· καὶ πολλ[ὰ] αὐτὸς μὲν ἀπελείπετο τῆς θέας, ἕτεροι δὲ ἀντ᾽ [αὐ]τοῦ ἐπετέλουν αὐτήν. τῶν δὲ δὴ ἵππων ἐπηγ[γέλθη]σαν μὲν ἁμίλλας, ὅσας ἂν ἡμέρα ἐνδέξηται, οὐ μ[έντοι]

καὶ πλείους τῶν δέκα ἐγένοντο. ἄρκτοι τε γὰρ μεταξὺ τοῦ δρόμου αὐτῶν ἐσφάγησαν, καὶ ἀθληταὶ ἠγωνίσαντο· πυῤῥίχην τε Ἀσιανοὶ παῖδες μετάπεμπτοι ὠρχήσαντο. καὶ ἄλλην δέ τινα πανήγυριν, ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ αὐτήν, οἱ περὶ τὴν σκηνὴν τεχνῖται, συγχωρηθὲν σφίσιν ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐποίησαν. ταῦτα μὲν δὴ διὰ τὰ Βρεττανικὰ ἐπράχθη, καὶ ἵνα γε ἄλλοι ῥᾷον ἐς ὁμολογίαν ἴωσιν, ἐψηφίσθη, τὰς συμβάσεις ἁπάσας, ὅσας ἂν ὁ Κλαύδιος, ἢ καὶ οἱ ἀντιστράτηγοι αὐτοῦ, πρός τινας ποιήσωνται, κυρίας, ὡς καὶ πρὸς τὴν βουλὴν τόν τε δῆμον, εἶναι.

24. Τήν τε Ἀχαΐαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, αἱρετοῖς ἄρχουσιν, ἐξ οὗπερ ὁ Τιβέριος ἦρξε, διδομένας, ἀπέδωκεν ὁ Κλαύδιος τότε τῷ κλήρῳ· καὶ τοὺς στρατηγοὺς τοὺς ἐπὶ τῆς διοικήσεως καταλύσας, ταμιείαις αὐτὴν κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπέτρεψεν, οὐχ ὥστε καὶ ἐτησίους σφᾶς (ὅπερ ἐπί τε ἐκείνων πρότερον, καὶ ἐπὶ τῶν στρατηγῶν μετὰ ταῦτα ἐγίγνετο) ἄρχειν, ἀλλ' οἱ δύο οἱ αὐτοὶ τρία ὅλα ἔτη αὐτὴν διῴκουν· καὶ οἱ μὲν στρατηγίας εὐθὺς ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ μισθὸν ἔφερον ὅπως ποτὲ καὶ ἔδοξαν ἄρξαι. τοῖς μὲν οὖν ταμιείαις τὴν διοίκησιν ἀντὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔξω τῆς πόλεως ἀντέδωκε· (πάσας γὰρ αὐτὰς ἔπαυσε·) τοῖς δὲ δὴ στρατηγοῖς δίκας τινάς, ἃς πρότερον οἱ ὕπατοι διεδίκαζον, ἀντενεχείρισε. τοῖς τε στρατευομένοις, ἐπειδὴ γυναῖκας οὐκ ἐδύναντο ἔκ γε τῶν νόμων ἔχειν, τὰ τῶν γεγαμηκότων δικαιώματα ἔδωκε. καὶ Μάρκῳ Ἰουλίῳ Κοττίῳ τὴν πατρῴαν ἀρχήν, ἣν ἐπὶ τῶν Ἀλπεων

μεταπέμψας, ἐξέωσεν ἐκ τοῦ συνεδρίου, τον ὀλίγον τοῖς ἐν τῇ Μαυριτανίᾳ στρ ἀποστείλαντα· τοῦτο γὰρ κατηγορήθη· ἀληθὲς οὐχ οὕτως εἶχεν, ἀλλ᾽ ὅτι τισὶ τῶν ρων προσέκρουσε. καὶ ὃς συνήνεγκε μὲν τήριον πάντα τὰ ἑαυτοῦ ἔπιπλα, πολλὰ ρικαλλῆ ὄντα, ὡς καὶ πάντα αὐτὰ ἀποκη νην δὲ δὴ τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα ἐπά δεικνύμενος σφίσι διὰ τούτου, ὅτι οὔτ πεπονθὼς εἴη, καὶ δύναιτο ἰδιωτεύων τεύειν. τότε μὲν δὴ ταῦτα ἐπράχθη· κ ρὰν τὴν διὰ τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἀγομένην ἡμέραν ἱερῶν τινων ἕνεκα μετέθεσαν. κα καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγένετο.

25. Τῷ δ᾽ ἐπιόντι ἔτει, ὕπατοι μ τε Οὐϊνίκιος δεύτερον καὶ Στατίλιος ἦρξαν. Κλαύδιος δὲ, αὐτὸς μὲν πάντ διώμοσε, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐκώλυσε κατ᾽ ἀν καὶ οὕτως εἷς τις τῶν στρατηγούντων. ἀ

θηκε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἀπηγόρευσε, μηδενὶ ἰδιώτῃ, ᾧ ἂν μὴ ἡ βουλὴ ἐπιτρέψῃ, τοῦτο ποιεῖν ἐξεῖναι· πλὴν εἴ τις ἔργον τι ᾠκοδομηκὼς εἴη, ἢ καὶ κατασκευάσαιτο. τούτοις γὰρ δὴ, τοῖς τε συγγενέσιν αὐτῶν, ἵστασθαι ἐν τοῖς χωρίοις ἐκείνοις ἐφῆκε. καί τινα ἐπὶ δώροις τῶν ἀρξάντων τινὸς ἔθνους φυγαδεύσας, πάνθ' ὅσα ἐν τῇ ἀρχῇ ἐπεκτήσατο, ἐδήμευσεν. ὅπως τε μὴ διακρούοιντο οἱ τοιοῦτοι τοὺς ἐθέλοντας σφίσι δικάζεσθαι, οὐδενὶ ἀρχὴν ἐπ' ἀρχῇ παραχρῆμα ἐδίδου. τοῦτο γὰρ ἐνενόμιστο μὲν καὶ πρότερον, ἵνα ἀπροφασίστως τις αὐτοῖς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ λαγχάνῃ· (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς παρισμένοις τὰς ἐκδημίας οἷς ποι ἐπετρέπετο ἐπ' ἀλλήλαις ποιεῖσθαι· ὅπως εἰ δή τι πλημμελήσειαν, μὴ προσλαμβάνοιεν οἱ μὲν, ἐκ τῶν ἀρχῶν, οἱ δὲ, ἐκ τῶν ἀποδημιῶν, τὸ ἀνεύθυνον·) ἐξελελοίπει δέ. καὶ οὕτω γε ἀκριβῶς ἑκάτερον αὐτῶν ἐφύλαττεν, ὥστε μηδὲ παρεδρεύσαντά τινι, ἐπιτρέψαι ἐς ἡγεμονείαν εὐθὺς ἔθνους ἐπιβάλλουσάν οἱ κληροῦσθαι, καίτοι καὶ ἐπὶ δύο ἔτη τινὰς ἐῶν αὐτῶν ἄρχειν, αἱρετούς τε ἔστιν οὓς πέμπων. τοῖς δ' οὖν αἰτουμένοις, ὥστε ἔξω τῆς Ἰταλίας ἀποδημῆσαι, ἐφίει μὲν καὶ καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τῆς βουλῆς· τοῦ γε μὴν καὶ νόμῳ τινὶ αὐτὸ δοκεῖν ποιεῖν, δόγμα γενέσθαι ἐκέλευε. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἐψηφίσθη. τότε δὲ τήν τε πανήγυριν τὴν εὐκταίαν, ἣν τῆς στρατείας αὐτοῦ ἕνεκα προϋπέσχετο, διέθηκε· καὶ τῷ δήμῳ τῷ σιτοδοτουμένῳ πέντε μὲν καὶ ἑβδομήκοντα δραχμὰς ἅπασι διέδωκεν, ἔστι δ' οἷς καὶ πλέον, ὥστε

καὶ ἐς τριακοσίας καὶ δώδεκα καὶ ἡμίσειάν τισι γενέσθαι. οὐ μέντοι καὶ πάντα αὐτὸς διένειμεν, ἀλλὰ καὶ οἱ γαμβροὶ αὐτοῦ, ἐπειδήπερ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἡ διάδοσις ἐγένετο, καὶ ἠθέλησε καὶ δικάσαι ἐν ταύταις. τοῖς τε Κρονίοις τὴν πέμπτην ἡμέραν τὴν καταδειχθεῖσάν τε ὑπὸ τοῦ Γαΐου, καὶ μετὰ τοῦτο καταλυθεῖσαν, ἀπέδωκε.

26. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐν τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ ἐκλείψειν ἔμελλεν, ἐφοβήθη τε μή τις ἐκ τούτου ταραχὴ γένηται, (ἐπεὶ ἄλλα ἄττα τέρατα συνεβεβήκει) καὶ προέγραψεν, οὐ μόνον ὅτι τε ἐκλείψει, καὶ ὁπότε, καὶ ἐφ' ὁπόσον, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς ἀναγκαίως γενήσεσθαι τοῦτο ἔμελλεν. εἰσὶ δὲ αἵδε· ἡ σελήνη τὴν κάτω τοῦ ἡλίου περιφορὰν (ὥσπερ που πεπίστευται) εἴτ' οὖν ἐφεξῆς αὐτοῦ, εἴτε καὶ μετὰ τὸν Ἑρμῆν τήν τε Ἀφροδίτην, ἔχουσα, κινήσεις κινεῖται μὲν κατὰ μῆκος, ὥσπερ ἴσως καὶ ἐκεῖνος· κινεῖται δὲ καὶ κατὰ βάθος, ὥσπερ ἴσως καὶ ἐκεῖνος· κινεῖται δὲ καὶ ἐν πλάτει, ὅπερ οὐδαμῇ οὐδαμῶς τῷ ἡλίῳ ὑπάρχει. ὅταν οὖν κατά τε τὴν αὐτὴν αὐτῷ εὐθυωρίαν ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ὄψιν γένηται, καὶ ὑπὸ τὴν φλόγα αὐτοῦ ὑποδράμῃ, τότε τὴν αὐγὴν αὐτοῦ τὴν εἰς τὴν γῆν καθήκουσαν, τοῖς μὲν ἐπὶ πλεῖον, τοῖς δὲ ἐπ' ἔλαττον διεσκέπασεν, οὐδ ἐπὶ βραχύτατον ἀποκρύπτει. ἴδιον γὰρ ἀεὶ φῶς ἥλιος ἔχων, οὐκ ἔστιν ὅτε αὐτοῦ ἀπαλλάττεται· κ διὰ τοῦθ' οἷς ἂν ἡ σελήνη μὴ ἐπίπροσθεν, ὥστ' α τὸν συσκιάζεσθαι, γένηται, ὁλόκληρος ἀεὶ φαι ται. περὶ μὲν δὴ τὸν ἥλιον ταῦτά τε συμβαίνει, τότε ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου ἐδημοσιεύθη. ἡ δὲ δι

λήνη (οὐ γάρ ἐστιν ἄπο τρόπου καὶ τὸ κατ' ἐκείνην εἰπεῖν, ἐπειδήπερ ἅπαξ τοῦ λόγου τουτου προση ψάμην) ὁσάκις ἂν κατ' αντικρὺ τῷ ἡλίῳ γενομένη (ἐν γὰρ ταῖς πανσελήνοις μόνως αὐτῇ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ ἐν ταῖς νουμηνίαις, συμβαίνει) ἐς τὸ τῆς γῆς σκίασμα κωνοειδὲς ὂν ἐμπέσῃ. γίγνεται δὲ τοῦτο ὅταν διὰ τῶν μέσων ἐν τῇ τοῦ πλάτους κινήσει περιφέρηται· στέρεται γὰρ τοῦ ἡλιοειδοῦς φωτὸς, καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ὁποία περ ἐστὶ, φαντάζεται. ταῦτα μὲν δὴ τοιαῦτά ἐστι.

27. Τοῦ δ' ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐξελθόντος, Οὐαλέριός τε Ἀσιατικὸς τὸ δεύτερον καὶ Μάρκος Σιλανὸς ὑπάτευσαν. καὶ οὗτος μὲν ἐφ' ὅσον ᾑρέθη, ἦρξεν· Ἀσιατικὸς δὲ ἀπεδείχθη μὲν ὡς καὶ δι' ἔτους ὑπατεύσων, (ὃ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐγίγνετο) οὐ μέντοι καὶ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀφῆκε τὴν ἀρχὴν ἐθελούσιος· ὃ καὶ ἕτεροί τινες ἔπραξαν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὑπὸ πενίας, (τὰ γὰρ ἀναλώματα τὰ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις γιγνόμενα, ἐπὶ πολὺ ἐκεχωρήκει· τετράκις γὰρ καὶ εἰκοσάκις ὡς πλήθει ἡμιλλῶντο·) ὁ δ' Ἀσιατικὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πλούτου· ὑφ' οὗπερ καὶ ἀπέθανεν. ἐπεὶ γὰρ ἔν τε πολλῇ περιουσίᾳ ἦν, καὶ ἐκ τοῦ δεύτερον ὑπατεύων, ἐπαχθὴς καὶ ἐπίφθονος πολλοῖς ἐγεγόνει, καταλῦσαι τρόπον τινὰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἠθέλησεν, ὡς καὶ ἧττόν τι παρὰ τοῦτο κινδυνεύσων. καὶ ὁ μὲν ἐξηπατήθη· ὁ δὲ Οὐϊνίκιος ὑπὸ μὲν τοῦ Κλαυδίου οὐδὲν ἔπαθεν, (ἦν μὲν γὰρ καὶ διαπρεπὴς ἀνὴρ, τὴν δὲ δὴ ἡσυχίαν ἄγων, καὶ τὰ ἑαυτοῦ πράττων, ἐσώζετο) ὑπὸ δὲ τῆς Μεσσαλίνης, ὑποψίᾳ τε ὅτι τὴν τε γυναῖκα αὐτοῦ τὴν Ἰου-

ίαν ἀπεκτόνει, καὶ ὀργῇ ὅτι οὐκ ἠθέλησέν οἱ συγγενέσθαι, φαρμάκῳ διεφθάρη. καὶ οὕτω ταφῆς τε δημοσίας καὶ ἐπαίνων ἠξιώθη. πολλοῖς γὰρ δὴ καὶ ταῦτ᾽ ἐδέδοτο. Ἀσίνιος δὲ δὴ Γάλλος, ὁ τοῦ Δρούσου πρὸς μητρὸς ἀδελφὸς, ἐπεβούλευσε μὲν τῷ Κλαυδίῳ, οὐκ ἀπέθανε δὲ, ἀλλ᾽ ὑπερωρίσθη. αἴτιον δὲ ἴσως μὲν καὶ ἐκεῖνο, ὅτι μήτε στράτευμα παρασκευάσας, μήτε χρήματα προαθροίσας, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀνοίας πολλῆς, ὡς καὶ ἑκουσίων τῶν Ῥωμαίων δια τὸ γένος ἄρξων, ἐθρασύνετο· τὸ δὲ δὴ πλεῖστον, ὅτι καὶ σμικρότατος καὶ δυσειδέστατος ὢν, κἀκ τούτου καταφρονηθεὶς, γέλωτα μᾶλλον ἢ κίνδυνον ὦφλεν.

28. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ πάνυ τοῦ Κλαυδίου ἐπῄνουν, καὶ νὴ Δία καὶ ἐκεῖνο, ὅτι ἐντυχόντος τινὸς τοῖς δημάρχοις κατὰ τοῦ ἐξελευθερώσαντος αὐτὸν, καὶ ὑπηρέτην ἐπ᾽ αὐτὸν αἰτήσαντος καὶ λαβόντος, ἠγανάκτησε· καὶ ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς συνεξετασθέντας αὐτῷ ἐκόλασε· καὶ προσέτι ἀπηγόρευσε, μηδὲ τοῖς οὕτω κατὰ τῶν δεσποτευσάντων αὐτῶν βοηθεῖν· εἰ δὲ μὴ, στέρεσθαι τοῦ δίκην αὐτοὺς ἑτέροις λαγχάνειν. δουλεύοντα μέν τοι αὐτὸν τῇ τε γυναικὶ καὶ τοῖς ἀπελευθέροις ὁρῶντες, ἤσχαλλον· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ σπουδασάντων ποτὲ τῶν τε ἄλλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κλαυδίου, τὸν Σαβῖνον τὸν τῶν Κελτῶν ἐπὶ τοῦ Γαΐου ἄρξαντα, ἐν μονομαχίᾳ τινὶ ἀποκτεῖναι, ἡ Μεσσαλῖνα ἔσωσε· κα γὰρ ἐκείνῃ ἐπλησίαζε. τοῦτό τε οὖν αὐτοὺς ἠνί καὶ ὅτι τὸν Μνηστῆρα ἀποσπάσασα ἀπὸ τοῦ θε τρου, εἶχε· καὶ ὁπότε λόγος τις ἐν τῷ δήμῳ τ

αὐτοῦ ὅτι μὴ ὀρχοῖτο γίγνοιτο, θαῦμά τε ὁ Κλαύδιος ἐποιεῖτο, καὶ ἀπελογεῖτο τά τε ἄλλα, καὶ ὀμνὺς ὅτι μὴ συνείη αὐτῷ. πιστεύοντες γὰρ ὄντως ἀγνοεῖν αὐτὸν τὰ γιγνόμενα, ἐλυποῦντο μὲν ὅτι μόνος οὐκ ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ βασιλείῳ δρώμενα, ὅσα καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἤδη διεπεφοιτήκει. οὐ μὴν καὶ ἐξελέγχειν αὐτὰ ἤθελον, τὸ μέν τι τὴν Μεσσαλῖναν αἰδούμενοι, τὸ δὲ καὶ τοῦ Μνηστῆρος φειδόμενοι. ὅσον γὰρ ἐκείνῃ διὰ τὸ κάλλος, τοσοῦτον τῷ δήμῳ διὰ τὴν τέχνην ἤρεσκεν. οὕτω γάρ που δεινὸς σοφιστὴς ἐν τῇ ὀρχήσει ἦν, ὥστε τοῦ ὁμίλου μεγάλῃ ποτὲ σπουδῇ δρᾶμά τι αὐτὸν ἐπιβόητον ὀρχήσασθαι δεομένου, παρακύψαι τε ἐκ τῆς σκηνῆς, καὶ εἰπεῖν ὅτι, Οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι· τῷ γὰρ Ὀρέστῃ συγκεκοίμημαι. ὁ δ' οὖν Κλαύδιος ταῦτά τε οὕτως ἔπραττε· καὶ ἐπειδὴ πλῆθός τε δικῶν ἀμύθητον ἦν, καὶ οὐκ ἀπήντων ἐπ' αὐταῖς ἔτι, προσδοκῶντες ἐλαττωθήσεσθαι, προεῖπε διὰ προγράμματος, ὅτι καὶ κατὰ ἀπόντων αὐτῶν ἐντὸς ῥητῆς τινος ἡμέρας ἐρήμην δικάσει· καὶ ἐνεπέδωσε τοῦτο.

29. Ἐν δὲ τῷ ἑξῆς ἔτει ὅ, τε Κλαύδιος τὸ τέταρτον καὶ Βιτέλλιος Λούκιος τὸ τρίτον, ὀκτακοσιοστοῦ τῇ Ῥώμῃ ἔτους ὄντος, ὑπάτευσαν. καὶ ἐξήλασε μὲν ὁ Κλαύδιος τινὰς ἐκ τῆς βουλῆς, ὧν οἱ πλείονες οὐκ ἄκοντες ἐξέπεσον, ἀλλ' ἐθελονταὶ διὰ πενίαν παρέμενον· ἀντεισήγαγε δὲ ὁμοίως πολλούς. ἐπειδή τε Σουρδίνιός τις Γάλλος, βουλεῦσαι δυνάμενος, ἐς τὴν Καρχηδόνα ἐξῴκησε, σπουδῇ τε αὐτὸν μετεπέμψατο, καὶ ἔφη ὅτι, Χρυσαῖς σε πέδαις δήσω. καὶ ὁ μὲν οὕτω τῷ ἀξιώματι τῷ

ιὰ χώραν ἔμεινε. τοὺς μέν τοι ἀλλοτρί-
θέρους ὁ Κλαύδιος, εἴ που κακουργοῦν-
δεινῶς τιμωρῶν, τοῖς ἰδίοις οὕτω προσ-
θ᾽ ὑποκριτοῦ τινος ἐν τῷ θεάτρῳ ποτὲ
τὸ θρυλλούμενον εἰπόντος, ὅτι,
τός ἐστιν εὐτυχῶν μαστιγίας·
τε δήμου παντὸς ἐς Πολύβιον τὸν ἀπελεύ-
ὐτοῦ ἀποβλέψαντος, καὶ ἐκείνου ἐκβοήσαν-
‘Ο αὐτὸς μέντοι ποιητὴς εἶπεν ὅτι,
χ᾽ οἱ πρὶν ὄντες αἰπόλοι·
λεῖς ἐγένοντο
εινὸν αὐτὸν εἰργάσατο. μηνυθέντων δέ τι-
ἐπιβουλεύοιεν αὐτῷ, τοὺς μὲν ἄλλους ἐν οὐ-
όγῳ ἐποιήσατο, (εἰπὼν ὅτι, Οὐ τὸν αὐτὸν
ρόπον ψύλλαν τε καὶ θηρίον ἀμύνεσθαι) ὁ δὲ
ικὸς ἐκρίθη μὲν παρ᾽ αὐτῷ, καὶ ὀλίγου δὲ δεῖν
υγεν. ἀρνουμένου γὰρ αὐτοῦ καὶ λέγοντος ὅτι,
οἶδα οὐδὲ γνωρίζω τῶν καταμαρτυρούντων μου
των οὐδένα, ἐρωτηθεὶς ὁ στρατιώτης ὁ φάσκων
ῷ συγγεγονέναι, ὅστις ὁ Ἀσιατικὸς εἴη, φαλα-
όν τινα, προσεστῶτα κατὰ τύχην, ἔδειξε. τοῦτο
ο αὐτοῦ τὸ σύμβολον μόνον ἠπίστατο. γέλωτος
ν ἐπὶ τούτῳ πολλοῦ γενομένου, καὶ τοῦ Κλαυδί-
υ ἀπολύειν αὐτὸν μέλλοντος, ὁ Βιτέλλιος τῇ Μεσ-
αλίνῃ χαριζόμενος, παρακεκλῆσθαι ἔφη ὑπ᾽ αὐτοῦ,
ν᾽ ὅπως ἂν βουληθῇ ἀποθάνῃ. ἀκούσας δὲ τοῦτο
κεῖνος ἐπίστευσέ τε αὐτὸν ὄντως ἑαυτοῦ διὰ τὸ συν-
ειδὸς κατεγνωκέναι, καὶ κατεχρήσατο. ἀνεφάνη
δὲ καὶ νησίδιόν τι ἐν τῷ ἔτει τούτῳ παρὰ τῇ Θήρᾳ
τῇ νήσῳ, οὐκ ὂν πρότερον. ἐπειδή τε πολλοὶ δού-
λους ἀῤῥωστοῦντας οὐδεμιᾶς θεραπείας ἠξίουν, ἀλ-

λα καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐξέβαλλον, ἐνομοθέτησε, πάντας τοὺς ἐκ τοῦ τοιούτου περιγενομένους, ἐλευθέρους εἶναι.

30. Ἐν δὲ τῇ Βρεττανίᾳ περιστοιχηθέντος τοῦ Οὐεσπασιανοῦ ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ κινδυνεύοντος φθαρῆναι, ὁ Τίτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, περὶ τῷ πατρὶ δείσας, τήν τε περίσχεσιν αὐτῶν παραλόγῳ τόλμῃ διέῤῥηξε, κἀκ τούτου φεύγοντας σφᾶς ἐπιδιώξας, διέφθειρεν. ὁ δὲ Πλαύτιος, ἀπὸ τοῦ Βρεττανικοῦ πολέμου, ὡς καὶ καλῶς αὐτὸν χειρίσας καὶ κατορθώσας, καὶ ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου, καὶ ἐθριάμβευσε. [καὶ κατὰ τὴν ὁπλομαχίαν πολλοὶ καὶ τῶν ξένων ἀπελευθέρων, καὶ οἱ αἰχμάλωτοι οἱ Βρεττανοὶ ἐμαχέσαντο. καὶ πολλοὺς ὅσους καὶ ἐν τούτῳ εἴδει τῆς θέας ἀνήλισκε, καὶ ἐν τούτῳ ἐσεμνύνετο.] Γναῖος δὲ Δομίτιος Κορβούλων, ἐν τῇ Κελτικῇ στρατηγῶν, τά τε στρατεύματα συνεκρότησε, καὶ τῶν βαρβάρων ἄλλους τε καὶ οὓς ἐκάλουν Καύχους ἐκάκωσε. καὶ αὐτὸν ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντα ὁ Κλαύδιος ἀνεκάλεσε. τήν τε γὰρ ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἄσκησιν μαθὼν, οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτῷ ἐπὶ πλέον αὐξηθῆναι. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Κορβούλων ἐπανῆλθε, τοσοῦτον μόνον ἀναβοήσας· Ὦ μακάριοι οἱ πάλαι ποτὲ στρατηγήσαντες· ἐς δήλωσιν ὅτι τοῖς μὲν ἀκινδύνως ἀνδραγαθίζεσθαι ἐξῆν, αὐτὸς δ' ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος διὰ τὸν φθόνον ἐνεποδίσθη. τῶν μέντοι ἐπινικίων καὶ ὣς ἔτυχε. πιστευθεὶς δὲ πάλιν τὸ στράτευμα, καὶ οὐδὲν ἧττον ἤσκει αὐτό; καὶ ἐπειδή γε εἰρήνουν, διετάφρευσε δι' αὐτῶν πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Μόσου, σταδίους ἑβδο-

μήκοντα καὶ ἑκατὸν μάλιστα· ἵνα μὴ οἱ ποταμοὶ ἐν τῇ τοῦ Ὠκεανοῦ πλημμυρίδι ἀναῤῥέοντες πελαγίζωσιν.

31. Ἡ Μεσσαλῖνα δὲ, ὥσπερ οὐκ ἐξαρκοῦν οἱ ὅτι καὶ ἐμοιχεύετο, καὶ ἐπορνεύετο, (τά τε γὰρ ἄλλα ἰσχυρῶς ἔπραττε, καὶ ἐπ' οἰκήματός ἐστιν ὅτε ἐν τῷ παλατίῳ αὐτή τε ἐκαθέζετο, καὶ τὰς ἄλλας τὰς πρώτας ἐκάθιζε) καὶ ἐπεθύμησε καὶ ἄνδρας, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ νόμου, πολλοὺς ἔχειν. [καὶ σύμπασιν ἂν τοῖς χρωμένοις αὐτῇ κατὰ συμβόλαια συνῴκησεν, εἰ μήπερ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ φωραθεῖσα ἀπώλετο. τέως μὲν γὰρ οἱ Καισάρειοι πάντες ὡμολόγουν αὐτῇ, καὶ οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ τὸν Πολύβιον, καίτοι καὶ ἐκείνῳ πλησιάζουσα, καὶ διέβαλε καὶ ἀπέκτεινεν, οὐκέτι αὐτῇ ἐπίστευον. κἀκ τούτου ἐρημωθεῖσα τῆς παρ' αὐτῶν εὐνοίας ἐφθάρη.] τόν τε γὰρ Σίλιον τὸν Γάϊον, [τὸν τοῦ Σιλίου τοῦ ὑπὸ Τιβερίου σφαγέντος υἱὸν,] ἄνδρα ἐπεγράψατο, καὶ τούς τε γάμους πολυτελῶς εἱστίασε, καὶ οἰκίαν αὐτῷ βασιλικὴν ἐχαρίσατο, πάντα τὰ τιμιώτατα τῶν τοῦ Κλαυδίου κειμηλίων συμφορήσασα ἐς αὐτήν· καὶ τέλος ὕπατον αὐτὸν ἀπέφηνε. ταῦτ' οὖν [πρότερον μὲν] καὶ ὑπὸ πάντων [ἄλλων] ἀκουόμενα καὶ δρώμενα, τὸν γοῦν Κλαύδιον ἐλάνθανεν. ὡς δ' οὗτός τε ἐς τὰ Ὤστια πρὸς ἐπίσκεψιν σίτου κατέβη, καὶ ἐκείνη ἐν τῇ Ῥώμῃ, πρόφασιν ὡς καὶ νοσοῦσα, ὑπελείφθη, συμπόσιον τέ τι περιβόητον συνεκρότησε, καὶ κῶμον ἀσελγέστατον ἐκώμασεν· ἐνταῦθα ὁ Νάρκισσος μονωθέντι τῷ Κλαυδίῳ μηνύει διὰ τῶν

πολλακῶν αὐτοῦ πάντα τὰ γιγνόμενα. [καὶ ἐκφοβήσας αὐτὸν, ὡς καὶ τῆς Μεσσαλίνης ἐκεῖνόν τε ἀποκτενεῖν, καὶ τὸν Σίλιον ἐς τὴν ἀρχὴν ἀντικαθιστάναι μελλούσης, ἀνέπεισε συλλαβεῖν τινας καὶ βασανίσαι.] ἅμα τε τοῦτ' ἐγίγνετο, καὶ αὐτὸς ἠπείχθη ἐς τὴν πόλιν· καὶ ὥσπερ εἶχεν ἐσελθὼν, ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Μνηστῆρα ἐθανάτωσεν, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τὴν Μεσσαλῖναν [ἐς τοὺς τοῦ Ἀσιατικοῦ κήπους, δι' οὕσπερ οὐχ ἥκιστα ἀπολώλει, ἀναχωρήσασαν] ἀπέσφαξεν. καὶ μετ' ὀλίγον τὴν ἀδελφιδῆν Ἀγριππῖναν ἔγημε, τὴν τοῦ Δομιτίου τοῦ Νέρωνος ἐπονομασθέντος μητέρα. καὶ γὰρ καλὴ ἦν, καὶ συνεχῶς αὐτῷ προσεφοίτα, μόνη τε ὡς καὶ θείῳ συνεγίγνετο, καὶ τρυφερώτερον ἢ καὶ ἀδελφιδῆ προσεφέρετο. [καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν Σιλανὸν, ὡς ἐπιβουλεύοντά οἱ, ἀπέκτεινεν.] [καίπερ ὁ Σιλανὸς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐνομίζετο, καὶ ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου οὕτως ἐτιμᾶτο, ὥστε καὶ ἐπινικίους τιμὰς ἐν παισὶ λαβεῖν, τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ Ὀκταουΐαν ἐγγυήσασθαι, καὶ πολὺ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου στρατηγῆσαι· τήν τε πανήγυριν τὴν προσήκουσαν αὐτῷ τοῖς ἐκείνου τέλεσιν ποιῆσαι, καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Κλαύδιον καὶ αἰτῆσαί τινα παρ' αὐτοῦ ὥσπερ τινὰ στασιάρχην, καὶ ἐκβοῆσαι πάνθ' ὅσα τοὺς ἄλλους βουλομένους ἑώρα. οὐ μὴν ἀλλ' οὕτω ταῖς γυναιξὶν ὁ Κλαύδιος ἐδεδούλωτο, ὥστ' ἀμφοτέρους τοὺς γαμβροὺς δι' αὐτὰς ἀποκτεῖναι.]

32. Ὡς δ' ἅπαξ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἡ Ἀγριππῖνα ἐγένετο, τόν τε Κλαύδιον ἐσφετερίσατο, δεινοτάτη που οὖσα πράγμασι χρήσασθαι, καὶ τοὺς τινα αὐ-

νυησάμενος ἐτεθνήκει. τόν τε Δομίτι
γαμβρὸν τῷ Κλαυδίῳ ἀπέδειξεν, ὥστε
ἐσεποίησεν. ἔπραξε δὲ ταῦτα, τὸ μὲν
ἀπελευθέρων ἀναπείσασα τὸν Κλαύδιον
τὴν γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον τούς τε
ἐπιτήδειόν τι ἀεί ποτε ἐς αὐτὰ συμβαλεῖν
σασα. τοῦτον ἡ Ἀγριππῖνα τὸν υἱὸν]
ἐξήσκει, καὶ παρὰ τῷ Σενέκᾳ ἐξεπαίδευ
τε ἀμύθητον αὐτῷ συνέλεγεν, οὐδὲν οὐ
κροτάτων οὔτε τῶν ἀτιμοτάτων ἀπ' ἀργ
ραλείπουσα, ἀλλὰ πάντα μὲν καὶ τὸν
εὐποροῦντα θεραπεύουσα, πολλοὺς δὲ
τοῦτο φονεύουσα. ἤδη δέ τινας καὶ τῶ
γυναικῶν ζηλοτυπήσασα ἔφθειρε, καὶ τ
λῖναν τὴν Λολλίαν, ἐπειδὴ ἐλπίδα τινὰ
Κλαυδίου συνοίκησιν ἔσχηκεν, ἀπέκτει
κεφαλὴν αὐτῆς κομισθεῖσαν αὐτῇ μὴ
τό, τε στόμα αὐτῆς αὐτοχειρίᾳ ἠνέῳξε

καὶ οὔτε τῷ πατρὶ συνεῖναι, οὔτε ἐς τὸ δημόσιον προϊέναι εἴα, ἀλλ' ἐν ἀδέσμῳ τρόπον τινὰ φυλακῇ εἶχεν.]

33. [Τῆς δ' Ἀγριππίνης οὐδεὶς τὸ παράπαν ἥπτετο, ἀλλά τά τε ἄλλα καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν Κλαύδιον ἐδύνατο, καὶ ἐν κοινῷ τοὺς βουλομένους ἠσπάζετο· καὶ τοῦτο καὶ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσεγράφετο.] καὶ ἡ μὲν ταχὺ καὶ αὐτὴ, Μεσσαλῖνα ἐγένετο, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τιμάς ἄλλας τε, καὶ τῷ καρπεντίῳ ἐν ταῖς πανηγύρεσι χρῆσθαι, παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβεν. ὁπότε δὲ ὁ Κλαύδιος τὸν Νέρωνα τὸν υἱὸν αὐτῆς εἰσεποιήσατό τε καὶ γαμβρὸν ἐποιήσατο, τὴν θυγατέρα ἐς ἕτερόν τι γένος ἐκποιήσας, ἵνα μὴ ἀδελφοὺς συνοικίζειν δοκῇ· τέρας οὐ μικρὸν ἐγένετο. καίεσθαι γὰρ ὁ οὐρανὸς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδοξεν. ἔν τινι δὲ λίμνῃ ναυμαχίαν ὁ Κλαύδιος ἐπεθύμησε ποιῆσαι, τεῖχός τε περὶ αὐτὴν ξύλινον κατεσκεύασε, καὶ ἰκρία ἔπηξε, πλῆθός τε ἀναρίθμητον ἤθροισε. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι, ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, ὁ δὲ δὴ Κλαύδιος ὅ, τε Νέρων στρατιωτικῶς ἐστάλησαν· ἥ τε Ἀγριππῖνα χλαμύδι διαχρύσῳ ἐκοσμεῖτο. οἱ δὲ δὴ ναυμαχήσοντες, θανάτῳ δὴ καταδεδικασμένοι ἦσαν, καὶ πεντήκοντα ναῦς ἑκάτεροι εἶχον, οἱ μὲν, Ῥόδιοι, οἱ δὲ, Σικελοὶ ὀνομασθέντες. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συστραφέντες καὶ καθ' ἓν γενόμενοι, Κλαύδιον ἅμα προσηγόρευσαν οὕτω, Χαῖρε, αὐτοκράτορ, οἱ ἀπολούμενοι σὲ ἀσπαζόμεθα. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν σωτήριον εὕροντο, ἀλλὰ ναυμαχεῖν καὶ ὣς ἐκελεύσθησαν, διέκπλοις τε ἀπλοῖς ἐχρήσαντο, καὶ ἥκιστα ἀλλήλων ἥψαντο·

μέχρι οὗ καὶ ἀνάγκῃ κατεκόπησαν. ὁ δὲ δὴ Νάρκισσος οὕτως ἐνετρύφα τῷ Κλαυδίῳ, ὥστε λέγεται, ἐπειδή ποτε οἱ Βιθυνοὶ, δικάζοντος τοῦ Κλαυδίου, Ἰουνίου Κίλωνος, τοῦ ἄρξαντος σφῶν, πολλὰ κατεβόησαν, ὡς οὐ μετρίως δωροδοκήσαντος, καὶ ἤρετο ἐκεῖνος τοὺς παρεστηκότας ὅ, τι καὶ λέγουσιν, (οὐ γὰρ συνίει, διὰ τὸν θόρυβον αὐτῶν) εἰπέ τι ὁ Νάρκισσος ψευσάμενος, ὅτι χάριν τῷ Ἰουνίῳ γινώσκουσι· πιστεῦσαί τε αὐτῷ καὶ εἰπεῖν, Οὐκοῦν ἐπὶ διετὲς ἔτι ἐπιτροπεύσει. [μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Νάρκισσος, τῆς λίμνης τῆς Φουκίνης συμπεσούσης, αἰτίαν ἐπ' αὐτῇ μεγάλην ἔλαβεν. ἐπεστάτει γὰρ τοῦ ἔργου, καὶ ἔδοξε, πολὺ ἐλάττω ὧν ἤλπιζε δαπανήσας, εἶτα ἐξεπίτηδες τὸ σύμπτωμα, ὅπως ἀνεξέλεγκτον τὸ κακούργημα αὐτοῦ γένηται, μηχανήσασθαι.] Ἡ δὲ Ἀγριππίνα καὶ δημοσίᾳ πολλάκις αὐτῷ, καὶ χρηματίζοντι, καὶ πρεσβείας ἀκροωμένῳ, παρῆν, ἐπὶ βήματος ἰδίου καθημένη. καὶ ἦν καὶ τοῦτο οὐδενὸς ἔλαττον θέαμα. Ἰουλίῳ δέ τινι Γαλλίκῳ ῥήτορι, δίκην ποτὲ λέγοντι, ὁ Κλαύδιος ἀχθεσθεὶς, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐς τὸν Τίβεριν ἐμβληθῆναι· ἔτυχε γὰρ αὐτοῦ πλησίον δικάζων. ἐφ' ᾧ δὴ ὁ Δομίτιος ὁ Ἄφρος, πλεῖστον τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ συναγορεύειν τισὶν ἰσχύσας, κάλλιστα ἀπέσκωψε. δεηθέντος γάρ τινος ἀνθρώπου τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας, ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ Γαλλίκου ἐγκατελείφθη, ἔφη πρὸς αὐτὸν, ὅτι, Καὶ τίς σοὶ εἶπεν ὅτι κρεῖττον ἐκείνου νήχομαι;

34. Ὁ δὲ Κλαύδιος, τοῖς ὑπὸ τῆς Ἀγριππίνης δρωμένοις, ὧν γε καὶ ᾐσθάνετο ἤδη, ἀχθόμενος, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Βρεττανικὸν ἐπιζητῶν, (ἐξ ἑ-

φθαλμῶν αὐτῷ ἐπίτηδες ὑπ' ἐκείνης τὰ πολλὰ γιγνόμενον, Νέρωνι, οἷα τῷ ἑαυτῆς παιδὶ ἐκ τοῦ πρότερον ἀνδρὸς αὐτῆς Δομιτίου, πάντα τρόπον περιποιουμένης τὸ κράτος) οὐκ ἤνεγκε τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἐκείνην τε καταλῦσαι καὶ τὸν υἱὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς ἀποδεῖξαι παρεσκευάζετο. μαθοῦσα δὲ ταῦτα ἡ Ἀγριππῖνα ἐφοβήθη, καὶ αὐτὸν προκαταλαβεῖν φαρμάκῳ ἠθέλησεν. ὡς δὲ ἐκεῖνος οὐδὲν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ὃν πολὺν ἀεί ποτε ἔπινε, καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης διαίτης, ᾗ πρὸς φυλακὴν σφῶν οἱ αὐτοκράτορες χρῶνται, κακοῦσθαι ἠδύνατο, Λουκοῦσταν τινὰ φαρμακίδα περιβόητον μετεπέμψατο, καὶ φάρμακόν τι ἄφυκτον προκατασκευάσασα, ἔς τινα τῶν καλουμένων μυκήτων ἐνέβαλε. καὶ αὐτὴ μὲν ἐκ τῶν ἄλλων ἤσθιεν, ἐκεῖνον δὲ ἐκ τοῦ τὸ φάρμακον ἔχοντος (καὶ γὰρ μέγιστος καὶ κάλλιστος ἦν) φαγεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν, οὕτως ἐπιβουλευθεὶς, ἐκ μὲν τοῦ συμποσίου, ὡς καὶ ὑπερκορὴς μέθης σφόδρα ὢν, ἐξεκομίσθη, (ὅπερ που καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγεγόνει·) τῆς δὲ νυκτὸς οὐδὲν οὔτ' εἰπεῖν οὔτ' ἀκοῦσαι δυνηθεὶς, μετήλλαξε, τῇ τρίτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου· ζήσας ἑξήκοντα καὶ τρία ἔτη, αὐταρχήσας δὲ ἔτη δέκα καὶ τρία, καὶ μῆνας ὀκτὼ, καὶ ἡμέρας εἴκοσιν. ἡ δὲ δὴ Ἀγριππῖνα ταῦτα ποιήσασα ἔφθασεν, ὅτι τὸν Νάρκισσον ἐς Καμπανίαν, προφάσει ὡς καὶ τοῖς ὕδασι τοῖς ἐκεῖ πρὸς τὴν ποδάγραν χρησόμενον, προαπέπεμψεν· ἐπεὶ παρόντος γε αὐτοῦ οὐκ ἄν ποτε αὐτὸ ἐδεδράκει. τοιοῦτός τις φύλαξ τοῦ δεσπότου ἦν. ἐπαπώλετο δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Κλαυδίῳ, μέγιστον τῶν ποτε ἀνθρώπων δυνηθεὶς. μυριάδας τε γὰρ

πλείους μυρίων εἶχε, καὶ προσεῖχον αὐτῷ καὶ πόλεις καὶ βασιλεῖς. καὶ δῆτα καὶ τότε ἀποσφαγήσεσθαι μέλλων, λαμπρὸν ἔργον διεπράξατο. τὰ γὰρ γράμματα τοῦ Κλαυδίου, ὅσα ἀπόῤῥητα κατά τε τῆς Ἀγριππίνης καὶ κατὰ ἄλλων τινῶν (οἷα τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ διοικῶν) εἶχε, πάντα προκατέκαυσεν.

35. Οὕτω μὲν ὁ Κλαύδιος μετήλλαξεν· ἐς τοῦτό τε ἀστὴρ ὁ κομήτης, ἐπὶ πλεῖστον ὀφθεὶς, καὶ ἡ ψεκὰς ἡ αἱματώδης, ὅ, τε σκηπτὸς ὁ ἐς τὰ δορυφορικὰ σημεῖα ἐμπεσὼν, καὶ ἡ αὐτόματος τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Νικαίου ἄνοιξις, τό, τε σμῆνος τὸ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συστραφὲν, καὶ ὅτι ἐξ ἁπασῶν τῶν ἀρχῶν εἷς ἀφ᾽ ἑκάστης ἐτελεύτησεν, ἔδοξε σημῆναι. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῶν ἄλλων ὅσων ὁ Αὔγουστος. Ἀγριππίνα δὲ καὶ ὁ Νέρων πενθεῖν προσεποιοῦντο ὃν ἀπεκτόνεισαν, ἐς τε τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγον, ὃν ἐκ τοῦ συμποσίου φοράδην ἐξενηνόχεσαν. ὅθεν περ Λούκιος Ἰούνιος Γαλλίων, ὁ τοῦ Σενέκα ἀδελφὸς, ἀστειότατόν τι ἀπεφθέγξατο. συνέθηκε μὲν γὰρ καὶ ὁ Σενέκας σύγγραμμα, ἀποκολοκύντωσιν αὐτὸ, ὥσπερ τινὰ ἀπαθανάτισιν, ὀνομάσας· ἐκεῖνος δὲ ἐν βραχυτάτῳ πολλὰ εἰπὼν ἀπομνημονεύεται. ἐπειδὴ γὰρ τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ θανατουμένους ἀγκίστροις τισὶ μεγάλοις οἱ δήμιοι ἔς τε τὴν ἀγορὰν ἀνεῖλκον, κἀνταῦθ᾽ ἐς τὸν ποταμὸν ἔσυρον, ἔφη τὸν Κλαύδιον ἀγκίστρῳ ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνενεχθῆναι. καὶ ὁ Νέρων δὲ οὐκ ἀπάξιον μνήμης ἔπος κατέλιπε. τοὺς γὰρ μύκητας, θεῶν βρῶμα ἔλεγεν εἶναι· ὅτι καὶ ἐκεῖνος διὰ τοῦ μύκητος θεὸς ἐγεγόνει.







